Bundel van de Raadsvergadering van 2 juli 2019

1 Opening

Agenda raadsvergadering 2 juli 2019

2 Vaststellen van de agenda en de vergaderorde

3 Vaststellen besluitenlijst vergadering d.d. 28 mei 2019 + toezeggingenlijst

Concept ontwerpverslag besluitenlijst raadsvergadering 28 mei 2019

Overzicht van toezeggingen tot en met 28 mei 2019

4 Ingekomen stukken

- Ontslagbrief van de heer Proost (Gemeentebelangen) commissie Fysiek Domein en Middelen, ligt ter inzage bij de griffie

5 Rondvraag

6 Voorstel benoeming de heer F.M. Flentge tot lid van de Rekenkamercommissie

Bespreekstuk
Het curriculum vitae ligt ter inzage bij de griffie

6.0 Voorstel benoeming de heer Flentge tot lid van de Rekenkamercommissie

6.1 Definitieve Tekst advertentie lid RKC financien planning en control 2019

6.2 Functieprofiel voorzitter en leden rekenkamercommissie 30-03-2017

7 Voorstel benoeming commissielid/vaststelling gewijzigd overzicht samenstelling raadscommissies

Bespreekstuk
Geloofsbrieven liggen ter inzage bij de griffie

7.0 Voorstel benoeming commissielid - vaststelling gewijzigd overzicht samenstelling raadscommissies

7.1 bezetting raadscommissies raad 2 juli 2019

8 Voorstel herbenoeming lid Raad van Toezicht Stichting Talent

Bespreekstuk

8.0 Voorstel herbenoeming lid Raad van Toezicht Stichting Talent

8.1 Brief stichting Talent RvT herbenoeming

9 Voorstel jaarrekening 2018

Bespreekstuk

9.0 Voorstel vaststellen jaarrekening 2018

9.1 Jaarrekening 2018 gemeente Westerveld

9.2 Advies auditcommissie 12 juni 2019

9.3 Accountantsverslag Gemeente Westerveld.pdf

9.4 Controleverklaring van de accountant.pdf

10 Voorstel ontwerpbegroting 2020 VRD, jaarverslag en -rekening 2018 VRD en een verzoek om een aanvullende financiële bijdrage voor de reserves

Bespreekstuk

10.0 Voorstel ontwerpbegroting 2020 VRD, jaarverslag en -rekening + verzoek om een aanvullende financiële bijdrage

10.1 Brief bij Jaarverslag en jaarrekening 2018 Veiligheidsregio Drenthe

10.2 Jaarverslag en jaarrekening 2018 Veiligheidsregio Drenthe

10.3 Brief Westerveld bij Ontwerpbegroting 2020 Veiligheidsregio Drenthe

10.4 Ontwerpbegroting 2020 Veiligheidsregio Drenthe

10.5 brief zienswijze ontwerpbegroting 2020 VRD

Amendement PW zienswijze ontwerpbegroting 2020 VRD.pdf

11 Voorstel Reestmond, jaarstukken 2018, ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023

Bespreekstuk

11.0 Voorstel Reestmond jaarstukken 2018, ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023

11.1 Brief Ontwerpbegroting 2020 en de meerjarendoorrekening 2021-2023

11.2 Ontwerpbegroting 2020 - 2023 def. (20052019)

11.3 Concept zienswijze Reestmond begr 2020 en meerjarendoorrekening 2021-2023

12 Voorstel jaarrekening 2018, begrotingswijziging 2019 en begroting 2020 van de RUD Drenthe

Hamerstuk

12.0 Voorstel jaarrekening 2018, begrotingswijziging 2019 en begroting 2020 van RUD Drenthe

12.1 Begrotingswijziging 2019 RUD

12.2 Begroting 2020 RUD

12.3 Jaarrekening 2018 RUD

12.4 Concept zienswijze raad RUD

Amendement GB en PW concept zienswijze op begroting 2020 RUD Drenthe.pdf

12.a Motie vreemd aan de orde van de dag PW : Eikenprocessierups

Motie vreemd aan de orde van de dag PW over Eikenprocessierups.pdf

13 Voorstel Recreatieschap Drenthe jaarrekening 2018 en begroting 2020

Hamerstuk

13.0 Voorstel Recreatieschap Drenthe jaarrekening 2018 en begroting 2020

13.1 Begroting 2020 Recreatieschap Drenthe

13.2 Jaarrekening 2018 Recreatieschap Drenthe

13.3 afschrift brief aan college

13.4 Jaarrekening_2018_en_begroting_2020_Recreatieschap_Drenthe-1

14 Voorstel begrotingswijziging 2019, ontwerpbegroting 2020, jaarverslag en -rekening 2018 GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Hamerstuk

14.0 Voorstel begrotingswijziging 2019, ontwerpbegroting 2020, jaarverslag en -rekening 2018 GR Publiek Vervoer

14.1 Jaarstukken 2018

14.2 ontwerp meerjarenbegroting 2020-2023

14.3 Eerste begrotingswijziging Begroting 2019

14.4 Controleverklaring GR Publiek Vervoer 2018 was getekend

14.5 Zienswijze begroting 2020 GR PV

15 Voorstel jaarstukken 2018 en ontwerp-begroting 2020 GGD Drenthe

Hamerstuk

15.0 Voorstel jaarstukken 2018 en ontwerp-begroting 2020 GGD Drenthe

15.1 Aanbiedingsbrief gemeenten 2019

15.2 Beleidsbegroting GGD Drenthe 2020

15.3 GGD Controleverklaring 2018 Was Getekend

15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND

15.5 Jaarverslag GGD Drenthe 2018 LR

15.6 Jaarverslag GGD Drenthe PUBLIEK 2018

15.7 Zienswijze begroting 2019 GGD.

16 Voorstel verordening rechtspositie raads- en commissieleden

Hamerstuk

16.0 Voorstel verordening rechtspositie raads- en commissieleden

16.1 Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019

16.2 Toelichting Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Westerveld 2019

17 Voorstel vaststelling verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018

Hamerstuk

17.0 Voorstel vaststelling verslag horizontale verantwoording archiefbeheer gemeente Westerveld 2018

17.1 Verslag horizontale verantwoording archiefbeheer over 2018

17.2 Uitwerking KPI vragenlijst 2018

18 Voorstel vaststelling bestemmingsplan 'Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening'

Hamerstuk

18.0 Voorstel vaststelling bestemmingsplan 'Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening'

18.1 Raadsbesluit vaststelling bestemmingsplan

18.2 Zienswijzennota

19 Voorstel afvalstoffenverordening Westerveld 2019 en Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening Westerveld 2019

Hamerstuk

19.0 Voorstel afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening Westerveld 2019

19.1 Afvalstoffenverordening Westerveld 2019

19.2 Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening 2019

19.3 Nota van zienswijzen

20 Voorstel intrekken beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen

Hamerstuk

10.0 Voorstel intrekken beleidsnotitie Westerveld 'Zo Buiten Zo Binnen'

21 Voorstel vaststellen aanbestedingsdocument accountantsdiensen 2020 t/m 2023

Hamerstuk

21.0 Voorstel vaststellen aanbestedingsdocument accountantsdiensten 2020 tot en 2023

21.1 Offerteaanvraag EA accountantsdiensten 2020-2023 Raad

22 Voorstel naar aanleiding van het onderzoek rekenkamercommissie over informatiebeveiliging gemeente Westerveld

Hamerstuk

22.0 Voorstel naar aanleiding van het onderzoek rekenkamercommissie over informatiebeveiliging gemeente Westerveld.pdf

22.1 Rapport RKC inzake informatiebeveiliging.pdf

22.2 Rapport rekenkameronderzoek informatiebeveiliging - Westerveld.pdf

23 Sluiting

Agenda Raadsvergadering

Datum	02-07-2019
Tijd	20:00 - 23:00
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	H. Jager
Omschrijving	Technische vragen graag vooraf stellen om meer ruimte te creëren voor de politieke discussie. Neem hiervoor tijdig contact op met de griffie.

1	**Opening**
2	**Vaststellen van de agenda en de vergaderorde**
3	**Vaststellen besluitenlijst vergadering d.d. 28 mei 2019 + toezeggingenlijst**
4	**Ingekomen stukken** - Ontslagbrief van de heer Proost (Gemeentebelangen) commissie Fysiek Domein en Middelen, ligt ter inzage bij de griffie
5	**Rondvraag**
6	**Voorstel benoeming de heer F.M. Flentge tot lid van de Rekenkamercommissie** Bespreekstuk Het curriculum vitae ligt ter inzage bij de griffie
7	**Voorstel benoeming commissielid/vaststelling gewijzigd overzicht samenstelling raadscommissies** Bespreekstuk Geloofsbrieven liggen ter inzage bij de griffie
8	**Voorstel herbenoeming lid Raad van Toezicht Stichting Talent** Bespreekstuk

9 **Voorstel jaarrekening 2018**

Bespreekstuk

De accountantsverklaring volgt

10 **Voorstel ontwerpbegroting 2020 VRD, jaarverslag en -rekening 2018 VRD en een verzoek om een aanvullende financiële bijdrage voor de reserves**

Bespreekstuk

11 **Voorstel Reestmond, jaarstukken 2018, ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023**

Bespreekstuk

12 **Voorstel jaarrekening 2018, begrotingswijziging 2019 en begroting 2020 van de RUD Drenthe**

Hamerstuk

13 **Voorstel Recreatieschap Drenthe jaarrekening 2018 en begroting 2020**

Hamerstuk

14 **Voorstel begrotingswijziging 2019, ontwerpbegroting 2020, jaarverslag en -rekening 2018 GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe**

Hamerstuk

15 **Voorstel jaarstukken 2018 en ontwerp-begroting 2020 GGD Drenthe**

Hamerstuk

16 **Voorstel verordening rechtspositie raads- en commissieleden**

Hamerstuk

17 **Voorstel vaststelling verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018**

Hamerstuk

18 **Voorstel vaststelling bestemmingsplan 'Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening'**

Hamerstuk

19	**Voorstel afvalstoffenverordening Westerveld 2019 en Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening Westerveld 2019** Hamerstuk
20	**Voorstel intrekken beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen** Hamerstuk
21	**Voorstel vaststellen aanbestedingsdocument accountantsdiensen 2020 t/m 2023** Hamerstuk
22	**Voorstel naar aanleiding van het onderzoek rekenkamercommissie over informatiebeveiliging gemeente Westerveld** Hamerstuk
23	**Sluiting**

Besluitenlijst van de raadsvergadering van 28 mei 2019

Aanwezigen

Raadsleden: De heren M. van de Kasteelen (PW), W. Beets (PW), J.N. de la Mar (PW), G.J. Ballast (CDA), J.A.G. van der Weyde (CDA), J. Puper (PvdA), H.A. Jansen (PvdA), J.P Slootweg (VVD), J.H. Bruursema (GB), A.K. Schoenmaker (DSSW/ SW) en K. Molenkamp (DSSW/SW) en de dames, J.W. Mones-Kassies (GB), G. Kiers (DSSW/SW), M.W. Mulder - Van Eerden (GB), R. Masselink – Den Hollander (VVD), C.N.G. Starke (VVD) en A.R. Oosterhuis (PW).
Collegeleden: De wethouders W.J.N.M. de Jong, J.Y.A. de Haas en H. Doeven en Gemeentesecretaris de heer N.L.J.J. Dusink
Medewerkers ambtelijke organisatie: -
Externen: --

Afwezigen (m.k.)

-

Voorzitter:	De heer H. Jager
Griffier:	De heer R.J. van der Veen

1. Opening

De voorzitter heet de aanwezigen en degenen die thuis kijken, van harte welkom. Vervolgens gaat hij in op het feit dat de heer Puper sinds lange tijd weer in de raad aanwezig is. Hij ondersteunt dit met een muziekfragment. De heer Puper bedankt iedereen die hem tijdens zijn ziekte allerlei kaarten en goede wensen hebben gezonden. Dit heeft zeker zijn herstel bevorderd. Ter afsluiting constateert de voorzitter dat “wonderen wel bestaan’.
Bekijk hier de live beelden.

2. Voorstel benoeming commissielid en vaststelling gewijzigd overzicht samenstelling raadscommissies

Voorgesteld besluit Besluitpunt 1: De heer G.J. Kreuzberg te benoemen als (duo)lid van de commissie Sociaal Domein. Besluitpunt 2: Het gewijzigde overzicht “personele bezetting raadscommissies 2019” vaststellen.
Conclusie voorzitter: Het voorstel wordt, unaniem, zonder stemming aangenomen. In aansluiting op het besluit legt de heer Kreuzberg de verklaring en belofte af.
Toezegging: niet van toepassing
Aantekeningen: na het afleggen van de belofte wordt de vergadering geschorst om de aanwezigen in de gelegenheid te stellen de heer Kreuzberg te feliciteren met zijn benoeming tot lid van de commissie Sociaal Domein. Vervolgens heropent de voorzitter de vergadering.
Bekijk hier de live beelden.

3. Vaststellen van de agenda en de vergaderorde

Mevrouw Masselink meldt dat zij bij punt 8 een gewijzigde motie wil indienen. De voorzitter zegt hierop dat hij dan een leespauze zal inlassen zodat de leden de gewijzigde motie tot zich kunnen nemen.
Bekijk hier de live beelden.

4. Vaststellen besluitenlijsten vergadering d.d. 26 maart en 23 april 2019 + toezeggingenlijst

Met inachtneming van de voorgestelde aanpassing in de notulen van de raad van 26 maart 2019 worden de besluitenlijsten van 26 maart en 23 april vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de toezeggingenlijst.
Bekijk hier de live beelden.

5. Ingekomen stukken

a. vraag CDA inzake meetnetwerk gasvelden. De heer Van der Weyde merkt op dat de vraag niet binnen de 30 dagen was beantwoord en dat er ook geen tussenbericht is ontvangen. Wethouder De Jong maakt zijn excuses voor de late beantwoording. Ten aanzien van de inhoud van de reactie van het college betreurt de heer Van der Weyde dat het college niet een reactie heeft gegeven zoals die van het gemeentebestuur van Steenwijkerland. Wel is hij blij met de toezegging dat het college vóór 1 juli met een reactie komt. In aansluiting op deze vraag merkt de heer Beets op dat Vermillion de aanleg van de meters dient te betalen en dat een onafhankelijk instituut de metingen dient te beoordelen. Daarnaast wijst hij op het belang van de 0-meting. Wethouder De Jong merkt op dat het Ministerie van EZ aangeeft dat de 0-metingen weinig rechtszekerheid bieden en verwijst vervolgens naar de reactie die het college vóór 1 juli aan de raad zal zenden. b. Vraag PvdA inzake analyse transitiepartners Jeugdzorg: geen nadere vragen. c. Vraag Progressief Westerveld inzake netcapaciteit: geen nadere vragen.
Bekijk hier de live beelden.

6. Rondvraag

Er zijn geen vragen ingediend voor de rondvraag.
Bekijk hier de live beelden.

7. Voorstel vaststelling ontwerp bestemmingsplan “Dwingeloo-Lhee 78”

Voorgesteld besluit Besluitpunt 1: 1. De zienswijze ontvankelijk verklaren; 2. Op de zienswijze te besluiten conform het bepaalde in de Reactienota zienswijzen; 3. Het ontwerpbestemmingsplan “Dwingeloo-Lhee 78” ongewijzigd vast te stellen.
Conclusie voorzitter: Voordat tot stemming wordt overgegaan legt de heer Beets de volgende stemverklaring af: Hij verklaart niet tegen het plan te zijn maar dat hij pleit voor uitstel van besluitvorming zodat een aantal zaken nader kunnen worden uitgezocht. Het voorstel wordt aangenomen. De fracties van PW en CDA hebben tegen het voorstel gestemd, zodat het voorstel is aangenomen met de stemmen van de PvdA, VVD, DSSW-SW en GB vóór (11 stemmen) en de fracties van het CDA en Progressief Westerveld tegen (5 stemmen).
Toezegging: De wethouder zegt het volgende toe: a. de eventuele verkeersoverlast zal na één jaar worden geëvalueerd.
Aantekeningen: De fracties van Progressief Westerveld en het CDA stellen dat er nog teveel onduidelijkheden zijn om tot een goed afgewogen besluit te komen. Verder vindt het CDA dat eerst uitvoering moet worden gegeven aan de motie van 3 juli 2018 voordat er een uitspraak kan worden gedaan over het verzoek tot plaatsing van zonnepanelen. Via een ordevoorstel stelt de fractie van PW voor het voorstel aan te houden. Dit ordevoorstel wordt verworpen met 6 stemmen vóór en 11 stemmen tegen. Voordat tot stemming wordt overgegaan verlaat de heer Van de Kasteelen de zaal. Na de stemming komt de heer Van de Kasteelen terug.
Bekijk hier de live beelden.

8. Motie vreemd aan de orde van de dag VVD over het RIVM Rapport

Tijdens de schorsing hebben de leden van de raad de gelegenheid gekregen de gewijzigde motie te lezen en in hun fractie te bespreken. Mevrouw Masselink geeft eerst aan waarom ze een gewijzigde motie vreemd aan de orde heeft ingediend. De op 23 april ingediende motie komt hiermee te vervallen. Sommige punten die in de oorspronkelijke motiel waren opgenomen zijn inmiddels door het college ingevuld. Vervolgens leest ze haar gewijzigde motie voor. De motie wordt in twee termijnen besproken. Wethouder De Jong zegt dat het college op 9 juli met een totaal voorstel over dit onderwerp komt. Hij vindt dat alle onderdelen integraal moeten worden beschouwd. Daarnaast is een belangrijk aspect dat het RIVM is gevraagd uit te leggen wat de resultaten van het gehouden onderzoek zijn en hoe deze dienen te worden geïnterpreteerd. Dit zal nog in juni plaatsvinden. Dit bepaalt mede het uiteindelijke standpunt van het college. Voordat tot stemming wordt overgegaan legt de heer Beets de volgende stemverklaring af: “Ik wil mij absoluut niet in de schoenen laten schuiven dat ik niet geïnteresseerd zou zijn in verduurzaming van de landbouw en samenwerking met bestaande landbouworganisaties. Sterker nog ik ben er lid van en maak er onderdeel van uit”. Vervolgens wordt de motie in stemming gebracht. De fracties van de VVD, CDA en PvdA (7) stemmen vóór de motie en de fracties van Progressief Westerveld, DSSW-Sw en GB (10) stemmen tegen. De motie wordt hiermee verworpen.
Bekijk hier de live beelden.

9. Voorstel vaststelling bestemmingsplan “Dwingeloo, Brink 30 en Kerkpad 1”

Voorgesteld besluit Besluitpunt 1: Het bestemmingsplan “Dwingeloo, Brink 30 en Kerkpad 1” ongewijzigd vaststellen.
Conclusie voorzitter Het voorstel wordt, unaniem, zonder stemming aangenomen.
Toezegging::
Aantekeningen:
Bekijk hier de live beelden.

10. Voorstel officiële gemeentevlag Westerveld

Voorgesteld besluit Besluitpunt 1: Het vaststellen van de officiële gemeentevlag van de gemeente Westerveld.
Conclusie voorzitter Het voorstel wordt, unaniem, zonder stemming aangenomen.
Toezegging
Aantekeningen
Bekijk hier de live beelden.

11. Voorstel wijziging Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Voorgesteld besluit Besluitpunt 1: Het college toestemming verlenen tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer, overeenkomstig het bijgaande wijzigingsbesluit.
Conclusie voorzitter Het voorstel wordt, unaniem, zonder stemming aangenomen.
Toezegging
Aantekeningen
Bekijk hier de live beelden.

12. Voorstel bekrachtiging geheimhouding rapport “Grondexploitatie Vledder-Noord fase 1A”

Voorgesteld besluit Besluitpunt 1: Geheimhouding te bekrachtigen ten aanzien van het rapport ‘Toelichting Grondexploitatie Vledder-Noord fase 1A’ op grond van artikel 25 en artikel 55 lid 1 van de Gemeentewet en artikel 10 lid 2 sub b van de Wet openbaarheid van bestuur. Besluitpunt 2: De geheimhouding te laten gelden tot de raad de geheimhouding opheft.
Conclusie voorzitter Het voorstel wordt, unaniem, zonder stemming aangenomen.
Toezegging
Aantekeningen
Bekijk hier de live beelden.

13. Sluiting

Onder dankzegging voor ieders inbreng sluit de voorzitter de vergadering om 22.05 uur.
Bekijk hier de live beelden.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 2 juli 2019.

De griffier,	De voorzitter,
R.J. van der Veen	H. Jager

Hieronder treft u een overzicht van de openstaande toezeggingen die door de collegeleden in de raadsvergaderingen zijn gedaan. Toezeggingen die sinds de vorige keer zijn voldaan, worden van dit overzicht verwijderd. Toezeggingen die in één van de commissies zijn gedaan komen op het overzicht van de betreffende commissie. Ook aangenomen moties zullen op deze lijst worden opgenomen.					versie: 27 mei 2019
0	Datum vd toezegging	portefeuillehouder	Toezegging	stand van zaken	afdoeningstermijn
1	25-sep-18	wethouder De Haas	Agendapunt 7: Voorstel aanpak project Vitale Vakantieparken 2018-2024: Wethouder De Haas zegt een evaluatie over het project vitale vakantieparken toe, maar vraagt zich af of het reëel is om hier in het voorjaar mee te komen. Zorgvuldigheid staat voorop.	Memo is verstuurd, staat op de lijst van ingekomen stukken voor cie FDM 6 juni 2019	
2	30-okt-18	burgemeester Jager	Burgemeester Jager zegt toe dat zodra de nieuwe veiligheidsmonitor beschikbaar is deze aan de raad wordt toegestuurd.	Is onderdeel van het integraal veiligheidsplan, hier wordt momenteel aan gewerkt. Wordt dan automatisch ook toegezonden.	
3	18-dec-18	burgemeester Jager	Agendapunt 6B: Voorstel vaststellen verordening op de heffing en invordering van Forensenbelasting: Naar aanleiding van de door de heer Beets gemaakte opmerking zegt de voorzitter toe dat op de wijze van handhaving bij vakantieparken terug zal worden gekomen op basis van een notitie die aan de commissie FDM ter behandeling zal worden aangeboden.		
4	23-apr-19	burgemeester Jager	Agendapunt 6: Voorstel aansluiting bij shared service centre ONS: Burgemeester Jager zegt toe dat de kosten van ICT, voor zover deze niet inzichtelijk zijn gemaakt in de jaarrekening en begroting, voor de raad inzichtelijk worden gemaakt.		
5	23-apr-19	burgemeester Jager	Agendapunt 6: Voorstel aansluiting bij shared service centre ONS: Burgemeester Jager zegt toe dat met de andere partners in ONS, voor toetreding, zal worden overlegd over de toepassing van de artikelen 5 en 9 waarbij uitgangspunt unanimiteit zal zijn		
6	23-apr-19	burgemeester Jager	Agendapunt 6: Voorstel aansluiting bij shared service centre ONS: Burgemeester Jager zegt toe dat voordat het onderdeel inkoop- en contractmanagement wordt ondergebracht bij ONS (uiterlijk 1 januari 2023), zal met de raad overlegd worden over de verschillende opties.		
7	23-apr-19	wethouder De Jong	Agendapunt 7: Voorstel samenlevingsakkoorden: Wethouder De Jong zegt toe dat de raad nog voor de zomer geïnformeerd zal worden over de zaken die bij de samenleving zijn opgehaald. Bij de presentatie zal ook aandacht worden besteed aan wat hiermee wordt gedaan waarmee tegelijkertijd duidelijkheid zal worden verschaft over de definitie van samenlevingsakkoorden.		
8	23-apr-19	wethouder De Jong	Agendapunt 9a: Motie vreemd over RIVM rapport: Wethouder de Jong zegt toe dat de raad een brief zal ontvangen over het te volgen proces.		

9	23-apr-19	wethouder De Jong	Agendapunt 9a: Motie vreemd over RIVM rapport: Wethouder de Jong zegt toe dat de raad geïnformeerd zal worden over het voornemen van de RIVM om ook in de regio Oost een toelichting te verzorgen over het onlangs uitgebrachte rapport.		

ambtelijk verantwoordelijk

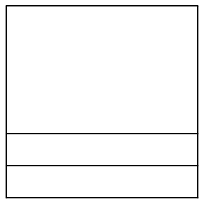

GemeenteWesterveld

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00055 - De heer F.M. Flentge, wonende te IJsselmuiden, voor een periode van vier jaar, met ingang van 1 juli 2019 te benoemen tot lid van de Rekenkamercommissie - Besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

De heer A.M.C. Rynja heeft kenbaar gemaakt dat hij niet in aanmerking wil komen voor herbenoeming als lid van de Rekenkamercommissie. Door vertrek van de heer Rynja is er een vacature ontstaan binnen de Rekenkamercommissie. Een nieuw lid moet door de raad worden benoemd.

Besluit

Besluitpunt 1

De heer F.M. Flentge, wonende te IJsselmuiden, voor een periode van vier jaar, met ingang van 1 juli 2019, te benoemen tot lid van de Rekenkamercommissie Westerveld.

Motivering

Aanleiding en context

Door vertrek van de heer Rynja moet er een nieuw lid voor de Rekenkamercommissie worden benoemd.

Beoogd resultaat

Volledige bezetting van de Rekenkamercommissie.

Argumentatie

Uit de klankbordgroep van de Rekenkamercommissies van Meppel, Staphorst en Westerveld en het presidium van de gemeente Steenwijkerland is er een sollicitatiecommissie gevormd die tot taak had te voorzien in deze vacature. Deze commissie bestond uit de volgende leden:

a. de heer J. van der Woerd (raadslid Meppel en voorzitter van de klankbordgroep)
b. de heer L. Hoeve (raadslid Staphorst)
c. mevrouw E. Elgersma (raadslid Steenwijkerland)
d. mevrouw A. Oosterhuis (raadslid Westerveld)
e. de heer J. Mastwijk (voorzitter rekenkamercommissie)
f. de heer H. Beerda (lid rekenkamercommissie)
g. mevrouw A. ten Hoff (griffier Steenwijkerland, secreataris)

De sollicitatiecommissie heeft 11 brieven ontvangen. Na een briefselectie zijn er op 22 mei 2019 met vijf kandidaten gesprekken gevoerd. Bij de uiteindelijke keze is gekeken naar kennis en ervaring op het terrein van gemeentefinanciën, planning en controle en de gemeentelijke organisatie.

Uit de gevolgde sollicitatieprocedure is de volgende kandidaat naar voren gekomen en wordt aan uw raad voorgedragen voor benoeming: de heer F.M. (Fred) Flentge. De heer Flentge is afgestudeerd Registeraccountant en sinds eind 2009 als beleidsmedewerker planning & control werkzaam bij de gemeente Kampen. Daarnaast was hij onder andere extern lid van de Rekenkamercommissies van de gemeenten Zwartewaterland en Olst-Wijhe. Uit het gesprek met de sollicitatiecommissie blijkt dat de heer Flentge beschikt over aantoonbare kennis en ervaring op het terrein van gemeentefinanciën, planning en control en de gemeentelijke organisatie.

De heer Flentge zal ook in de gemeenteraden van Staphorst, Meppel en Steenwijkerland voor benoeming worden voorgedragen. De leden voor de Rekenkamercommissie worden, op grond van de verordening, door uw raad benoemd voor een periode van vier jaar.

De sollicitatiebrief en C.V. van de heer Flentge zijn vertrouwelijk voor u ter inzage gelegd in de fractiekamer.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
Niet van toepassing.

Kanttekening en risico's
Niet van toepassing

Aanpak/uitvoering en communicatie
Nadat uw raad heeft ingestemd met de benoeming, zal de heer Flentge in handen van uw voorzitter, de eed of de belofte af te leggen. Over het raadsbesluit wordt op de gebruikelijke wijze gecommuniceerd.

Integrale advisering
Extern

Duiding integrale advisering
Afstemming heeft plaatsgevonden met het presidium van de gemeente Steenwijkerland, de klankbordgroep Rekenkamercommissie Meppel, Staphorst en Westerveld en de griffies van de gemeenten Meppel, Steenwijkerland, Staphorst en Westerveld.

Kosten, baten, dekking
De leden van de Rekenkamercommissie ontvangen een financiële tegemoetkoming volgens de verordening. De kosten voor de Rekenkamercommissie zijn opgenomen in de begroting.

Bijlagen

1. definitieve Tekst advertentie lid RKC financien planning en control 2019.doc
2. Functieprofiel voorzitter en leden rekenkamercommissie 30-03-2017.docx

R E K E N K A M E R

De gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld vormen een personele unie voor wat betreft de uitvoering van de rekenkamerfunctie.

Momenteel is een van de functies van lid van de Rekenkamercommissie vacant. De vier gemeenteraden zijn nu op zoek naar

een lid van de Rekenkamercommissie m/v

voor een periode van vier jaar.

Het lid kan voor maximaal één termijn van vier jaar worden herbenoemd.

Uw profiel/taken en eisen.
Wij zoeken een lid met kennis en ervaring op het terrein van gemeentefinanciën, planning en control en de gemeentelijke organisatie. Het hebben van aantoonbare ervaring in het doen van onderzoek en/of het begeleiden van onderzoek is een pre. Bekendheid met de regio Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld geldt als een voordeel. Lees hiervoor de uitgebreide profielomschrijving.

Wat bieden wij?
Op basis van de verordening ontvangt u een vaste vergoeding, aangevuld met eventuele reis- en verblijfskosten.

Procedure
Op woensdag 22 mei 2019 van 13.30 tot 17.30 uur vinden de sollicitatiegesprekken plaats in het stadhuis in Meppel.

Informatie
Voor meer informatie over de functie kunt u contact opnemen met de heer J.J. Mastwijk, voorzitter van de rekenkamercommissie (06-55 19 08 76) en/of de heer J. van der Woerdt, voorzitter van de Klankbordgroep gemeenteraden (06-18 08 58 29)

Meer informatie is te vinden op de websites van de gemeenten: www.meppel.nl, www.staphorst.nl , www.steenwijkerland.nl of www.gemeentewesterveld.nl

Reageren?
Stuur uw brief en CV vóór 27 april 2019 aan rekenkamer@steenwijkerland.nl

Functieprofiel voorzitter en leden rekenkamercommissie Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld.

Algemene informatie.

Naam van de organisatie	Rekenkamercommissie Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld. De vier gemeenten vormen een personele unie voor wat betreft de uitvoering van de rekenkamerfunctie.
Functie	Voorzitter en leden rekenkamercommissie (m/v)

Doel van de functie.

Is in gezamenlijkheid met de andere leden van de rekenkamercommissie verantwoordelijk voor het functioneren van de rekenkamercommissie die onderzoek doet naar de doelmatigheid en rechtmatigheid en doeltreffendheid van het beleid van de aangesloten individuele gemeenten.
De rekenkamercommissie bepaalt zelfstandig de onderzoeksagenda, begeleidt onderzoeken (uitgevoerd door externen) en voert ze incidenteel ook zelf uit. De leden worden geacht een bijdrage te leveren aan het schrijven van een onderzoeksopzet, dossierstudies te verrichten, interviews te houden, onderzoeksrapportages te schrijven en onderzoeksuitkomsten te analyseren.
De rekenkamercommissie is zichtbaar en benaderbaar voor burgers. Qua samenstelling van de rekenkamercommissie wordt gestreefd naar differentiatie van kennis en ervaring.
<u>Ten aanzien van de voorzitter</u>.
Is het eerste aanspreekpunt voor anderen en het gezicht naar buiten. Hij heeft een politieke antenne, zorgt voor het bijeenkomen van de rekenkamercommissie, leidt de vergaderingen en zorgt voor een zorgvuldige besluitvorming. Is binnen de rekenkamercommissie eindverantwoordelijk voor de aansturing van de ambtelijk secretaris en heeft budgetverantwoordelijkheid. Is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een visie van de rekenkamercommissie en creëert draagvlak voor de onderzoeksresultaten zowel in als buiten de rekenkamercommissie.
<u>Wettelijke en gemeentelijke basis van de rekenkamercommissie</u>.
Artikel 81 lid o van de Gemeentewet en de verordeningen rekenkamercommissie gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld.

Plaats in de organisatie.

Is lid van de rekenkamercommissie van de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld. De commissie legt, via een jaarverslag, verantwoording af aan de raden van de aangesloten gemeenten**.**
Als aanspreekpunt van de rekenkamercommissie fungeert de klankbordgroep, bestaande uit twee vertegenwoordigers per gemeenteraad en hun griffies.

<u>Ondersteuning.</u>

De ondersteuning van de Rekenkamercommissie wordt verleend door de betrokken griffies.

Rolomschrijving.

1	Met de andere leden verantwoordelijk voor inventariseren van onderzoeksvoorstellen en uiteindelijk opstellen van het onderzoeksplan en uitvoeren van het onderzoeksplan
2	Met de andere leden verantwoordelijk voor adequate interne organisatie van de rekenkamercommissie, inclusief agendasetting en daadwerkelijke uitvoering
3	Als lid van de rekenkamercommissie verantwoordelijk voor het uitvoeren van (delen) van onderzoeken en contracteren en begeleiden van derden voor het doen van onderzoek
4	Het ontwikkelen van relatienetwerk met de gemeenteraden en andere betrokkenen in de lokale politiek en andere rekenkamer(s) (commissies) in de omgeving (met name van toepassing op de voorzitter)
5	Het te woord staan van de pers, het presenteren van onderzoeken richting de pers, samenleving, raad en college. Het presenteren van de gedane onderzoeken richting de raad wordt in ieder geval gedaan door het lid dat het onderzoek begeleid heeft.
6	De voorzitter heeft als taak om de rekenkamercommissie als een eenheid te laten functioneren en naar buiten te laten treden.

Bevoegdheden

1	In de gezamenlijkheid van de rekenkamercommissie bevoegd tot het aantrekken van externe onderzoeksbureaus, binnen de door de raad gestelde kaders bij de begroting van het betreffende jaar.
2	Als rekenkamercommissie bevoegd tot het doen van onderzoek bij instellingen als bedoeld in artikel 184 van de Gemeentewet.
3	Als rekenkamercommissie bevoegd tot het zelfstandig communiceren van de onderzoeken en de resultaten daarvan.
4	Als rekenkamercommissie bevoegd om binnen de budgettaire kaders uitgaven te doen ten behoeve van het werk van de rekenkamercommissie.

Algemene eisen

1	Bekendheid met de regio Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld geldt als een voordeel
2	Wij stellen het op prijs als de leden geen deel uitmaken van een andere rekenkamercommissie. Dit uitgangspunt geldt niet voor de voorzitter

Functie-eisen

Opleiding	HBO/WO werk- en denkniveau (bij voorkeur een achtergrond als jurist, bestuurskundige of accountant/controller)
Kennis	Politiek strategisch inzicht. Overzicht van en inzicht in de belangrijkste beleidsterreinen van de lokale overheid
Ervaring	Kennis van bestuurlijke processen binnen de lokale overheid. Politieke en/of maatschappelijke betrokkenheid Ervaring in het doen van onderzoek en/of begeleiden van onderzoek Ervaring bij overheid, onderzoeksinstelling of bedrijfsleven

Incompatibiliteiten	Geen andere functies die een onafhankelijk oordeelsvorming ten aanzien van de gemeente en de door de gemeente gesubsidieerde instellingen in de weg staat De afgelopen drie jaar geen directe arbeidsrelatie gehad met de gemeenten Meppel, Staphorst Steenwijkerland en Westerveld Geen andere functies zoals genoemd in artikel 13 van de Gemeentewet
Omvang	Bereidheid om zich circa drie dagdelen per maand in te zetten voor het werk van de rekenkamercommissie gedurende een periode van vier jaar. Herbenoeming is eenmaal mogelijk.
Vergoeding	De leden ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden. De leden ontvangen een vergoeding van € 175,-- per vergadering. De vergoeding van de voorzitter bedraagt € 250,-- per vergadering. Andere werkzaamheden worden vergoed tegen een uurtarief van € 65,-- . Voor het uitvoeren van 'andere werkzaamheden' is een daartoe strekkend besluit van de commissie nodig.

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00056 - benoeming commissielid/vaststelling gewijzigd overzicht samenstelling raadscommissies - Besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Door de fractie van Progressief Westerveld wordt de heer J.H. van Teijlingen voorgedragen als nieuw burgerlid van de commissie Fysiek domein en middelen.Voorgesteld wordt hiermee in te stemmen. Tegelijkertijd heeft de heer R.Poost - van de fractie Gemeentebelangen - laten weten dat hij stopt met zijn werkzaamheden voor deze commissie. Zijn plaats wordt ingenomen door mevrouw Mones. Voorgesteld wordt het aldus 'gewijzigde overzicht bezetting raadscommissies 2019' vast te stellen.

Besluit

Besluitpunt 1

De heer J.H. van Teijlingen te benoemen als (burger)lid van de commissie Fysiek domein

Besluitpunt 2

Het gewijzigde overzicht 'personele bezetting raadscommissies 2019' vaststellen

Motivering

Aanleiding en context

Op grond van artikel 4 van 'het reglement op de raadscommissies van de gemeente Westerveld 2019' wordt door de fractie van Progressief Westerveld voorgesteld de heer J.H. van Teijlingen te benoemen als burgerlid van de commissie Fysiek domein en middelen.De heer Van Teijlingen voldoet aan de bepaling dat hij moet zijn geplaatst op de kandidatenlijst van de laatstgehouden verkiezing van de fractie van Progressief Westerveld. De, op grond van 4 lid 3 van eerder genoemd reglement, genoemde bescheiden liggen voor u ter inzage in de fractiekamer.

De heer R. Proost heeft de voorzitter van de raad laten weten niet meer beschikbaar te zijn voor lidmaatschap van de commissie Fysiek domein. De fractievoorzitter van Gemeentebelangen heeft op 13 juni 2019 laten weten deze plaats - vooralsnog - niet door een nieuw burgerlid te laten invullen. Mevrouw Mones zal de plaats innemen van de heer Proost. De ontslagbrief van de heer Proost van 5 juni 2019 en de bevestiging van mevrouw Mones liggen eveneens voor u ter inzage.

Beoogd resultaat

Bezetting conform het Reglement op de raadscommissies 2019.

Argumentatie
Zie onder motivering

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
Niet van toepassing

Kanttekening en risico's
Geen

Aanpak/uitvoering en communicatie
Voordat de raad tot besluitvorming overgaat stelt de raad, op voordracht van de voorzitter, een commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven van de heer Van Teijlingen in. Op basis van het advies van deze commissie neemt de raad een besluit tot toelating waarna, in het positieve geval, de heer Van Teijlingen de eed of verklaring/belofte af moet leggen.
Deze werkwijze is nieuw en een gevolg van de wijziging van het Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadscommissies en de raad van april 2019 (in werkintreding 1 juni 2019).
Tot slot het sturen van een bedankbrief aan de heer Proost voor zijn lidmaatschap van de commissie FDM.

Integrale advisering
N.v.t.

Personele bezetting raadscommissies 2019

Voorzitters

Commissie	*Voorzitter*	*Plv. voorzitter*
Sociaal Domein	De heer M. van de Kasteelen	De heer G. Ballast
Fysiek Domein en Middelen	Mevrouw R. Masselink	Mevrouw J. Mones-Kassies

Leden

Fractie VVD	***Sociaal Domein***	***Fysiek Domein en Middelen***
1e lid VVD	De heer J. Slootweg	Mevr. C. Starke
2e lid VVD	De heer . M. Rosink	Mevr. S. Hornstra
Fractie Progressief Westerveld		
1e Lid PW	Mevr. A. Oosterhuis	Dhr. W. Beets
2e lid PW	Dhr. G.J. Kreuzberg	*Dhr. J.H. van Teijlingen*
Fractie Gemeentebelangen		
1e lid GB	Mevr. M. Mulder	Dhr. J. H. Bruursema
2e lid GB	Mevr. C. Bambacht	*Mevr. J. Mones*
Fractie DSSW		
1e lid DSSW	Dhr. A. Schoenmaker	Mevr. G. Kiers
2e lid DSSW	Mevr. M. Mekers - Scholten	Dhr. K. Molenkamp
Fractie PvdA		
1e lid PvdA	De heer H. Jansen	Dhr. J. Puper
2e lid PvdA	Mevr. C. Dollekamp	Dhr. A. Fopma
Fractie CDA		
1e lid CDA	Dhr. A. van der Weyde	Dhr. G. Ballast
2e lid CDA	Mevr. R. Bos	Dhr. D. Simonides

De wijzigingen zijn cursief aangegeven.

Vastgesteld in de raadsvergadering van 2 juli 2019.

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00054 - Herbenoeming lid Raad van Toezicht Stichting Talent - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Bij de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in 2009, zijn vijf bestuursleden door de gemeenteraad benoemd: twee leden op bindende voordracht van de (oudergeleding van de) GMR (Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad) en drie leden op voordracht van het toenmalige gemeentebestuur. Het bestuur van de stichting is inmiddels omgevormd naar een Raad van Toezicht(smodel).

Artikel 48 van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) regelt dat de statuten van de stichting moeten voorzien in de samenstelling, werkwijze en inrichting van het bestuur van de stichting. Deze statuten regelen tevens de wijze van (her)benoeming, schorsing en ontslag van de leden van de Raad van Toezicht.

Conform het rooster van aftreden en artikel 9 lid 9 van de statuten, draagt de Raad van Toezicht mevrouw M. Staps-Verschuuren uit Diever voor, voor een tweede termijn van vier jaar, met ingang van 1 augustus 2019. De GMR had vier jaar geleden een rol via de bindende voordracht en gaat nu akkoord met haar herbenoeming.

De raad wordt voorgesteld mevrouw M. Staps-Verschuuren voor vier jaar te herbenoemen.

Besluit

Besluitpunt 1

1. Op voordracht van de raad van toezicht van Stichting Talent Westerveld, mevrouw M. Staps-Verschuuren te Diever voor vier jaar te herbenoemen als lid van de Raad van Toezicht van Stichting Talent Westerveld, met ingang van 1 augustus 2019;
2. Het college van bestuur van Stichting Talent Westerveld van het onder 1. genoemde besluit in kennis stellen.

Motivering

Aanleiding en context

Bij de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in 2009, zijn vijf bestuursleden door de gemeenteraad benoemd; twee leden op bindende voordracht van de (oudergeleding van de) GMR

(Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad) en drie leden op voordracht van het toenmalige gemeentebestuur. Het bestuur is inmiddels omgevormd naar een Raad van Toezicht(smodel).

Artikel 48 van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) regelt dat de statuten van de stichting moeten voorzien in de samenstelling, werkwijze en inrichting van het bestuur van de stichting. Deze statuten regelen tevens de wijze van (her)benoeming, schorsing en ontslag van de leden van de Raad van Toezicht, met dien verstande dat deze leden worden benoemd door de gemeenteraad en dat tenminste een derde gedeelte, doch geen meerderheid, van die leden wordt benoemd op bindende voordracht van de ouders van de leerlingen die zijn ingeschreven op de betrokken scholen.

Artikel 6 sub 3 van bedoelde statuten zegt dat de procedure voor de voordracht wordt geregeld in het huishoudelijk reglement van de Raad van Toezicht. Artikel 7 van de statuten stelt dat de leden van de Raad van Toezicht voor vier jaar worden benoemd en zij kunnen eenmaal voor vier jaar worden herbenoemd.

Conform het rooster van aftreden en artikel 9 lid 9 van de statuten, draagt de Raad van Toezicht mevrouw M. Staps-Verschuuren uit Diever voor, voor een tweede termijn, met ingang van 1 augustus 2019 tot 1 augustus 2023. De GMR had vier jaar geleden een rol via de bindende voordracht en gaat nu akkoord met haar herbenoeming.

De gemeenteraad wordt voorgesteld mevrouw M. Staps-Verschuuren voor vier jaar te herbenoemen.

Beoogd resultaat

- Continuiteit van een goed functionerende Raad van Toezicht van stichting Talent waarborgen;
- Het kwantitatief en kwalitatief op sterkte houden van de Raad van Toezicht

Argumentatie

De Raad van Toezicht (RvT) moet, conform de statuten van de stichting, de gemeenteraad verzoeken om mevrouw Staps-Verschuuren te herbenoemen als lid van de RvT. De werving en selectie van de leden van de Raad van Toezicht is een taak voor de RvT zelf. In het eigen huishoudelijk regelement staat de werkwijze en procedure omschreven, met name ook in relatie tot de inbreng van de (oudergeleding van de) GMR. De voordracht heeft plaatsgevonden conform de versimpelde procedure van werving en selectie bij een herbenoeming.

In beginsel wordt conform de statuten een benoemingsadviescommissie (BAC) in het leven geroepen, bestaande uit twee vertegenwoordigers van de oudergeleding van de GMR, twee leden van de Raad van Toezicht en de voorzitter van het college van bestuur van stichting Talent Westerveld. Nu het hier om een herbenoeming gaat, is een eenvoudiger procedure toegepast.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken

n.v.t.

Kanttekening en risico's

Geen

Aanpak/uitvoering en communicatie

Het traject van (her)benoeming, eventuele selectie van en gesprekken met (nieuwe) leden van de RvT is geheel een zaak van de RvT zelf en de (oudergeleding van de) GMR. De GMR kent een bindende voordracht. De sollicitatiecommissie organiseert zelf de taken en bewaakt het proces, De leden volgen de procedure zoals opgenomen in de statuten, die vervolgens zijn uitgewerkt in het Huishoudelijk Reglement van de Raad van Toezicht. Op basis van onder meer vertrouwen neemt de gemeenteraad de voordracht van de RvT over, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken. Mevrouw

Staps is vier jaar geleden benoemd vanwege haar grote betrokkenheid bij de gemeente, haar onderwijsachtergrond en haar rijke bestuurlijke ervaring.

Integrale advisering
N.v.t.

Duiding integrale advisering
n.v.t.

Evaluatie
n.v.t.

Kosten, baten, dekking
nvt

Bijlagen

1. Talent RvT herbenoeming mei19.pdf

stichting Talent
openbaar basisonderwijs Westerveld

De Raad van de gemeente Westerveld

Postbus 50
7970 AB Havelte

Datum
23 mei 2019

Ons kenmerk
U19-003

Onderwerp
herbenoeming lid raad van toezicht

Geachte leden van de Raad,

De Raad van Toezicht van de Stichting Talent Westerveld draagt mevrouw M. Staps-Verschuuren voor, voor een tweede termijn als lid Raad van Toezicht, te weten van 1 augustus 2019 tot 1 augustus 2023. Dit is conform het rooster van aftreden en art. 9 lid 9 van de Statuten van de Stichting.

In afwachting van uw besluit op ons voorstel.

Met vriendelijke groet,

J.H. Scholte Albers
voorzitter college van bestuur

Bezoek- en postadres: Drift 1a, 7991 AA DWINGELOO
T: (0521) 594 944
E: info@talentwesterveld.nl
I: www.talentwesterveld.nl

Gemeenteraad

Voorstel

Vergadering van 2 juli 2019
Beleid

2019_Raad_00046 - Vaststellen jaarrekening 2018 - Besluitvorming
College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Vanuit ‘Grensverleggend besturen’ krijgen ideeën, kennis en initiatieven uit de samenleving de ruimte en denken we in oplossingen en proberen die uit. Een belangrijk punt in deze vernieuwing van het bestuur is het sluiten van samenlevingsakkoorden. Dit is een leerproces en samen met de raad zijn stappen gezet en verwachtingen met elkaar gedeeld. Ook voor de invoering van de nieuwe omgevingswet wordt de samenleving betrokken.

Voor wat betreft de jaarrekening 2018 valt het resultaat lager uit dan verwacht op basis van de Najaarsrapportage: dit wordt toegelicht in het onderdeel financieel resultaat. Tegelijkertijd kent het jaar, voor het eerst sinds lange tijd, een negatief resultaat. Vooral het sociaal domein domineert, waarbij in de jeugdzorg de ‘solidariteit’ onzekerheden kent. Daarom zullen we scherp aan de wind moeten varen.

Het jaar 2018 is financieel met een negatief saldo van € 2.387.000 afgesloten. In dit raadsvoorstel doen wij u een voorstel tot resultaatbestemming.

Ontwikkeling vermogenspositie

Door het negatieve resultaat over 2018, mede als gevolg van een extra (inhaal) reservering in de voorziening voor het wachtgeld en pensioen van oud-bestuurders, en door onttrekkingen aan de bestemmingsreserves ontwikkelt het eigen vermogen zich negatief.

De vermogens positie (het eigen vermogen) van de gemeente daalt met € 3,6 miljoen. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door het rekening resultaat van€ 2,4 miljoen negatief en anderzijds daalt het eigen vermogen door onttrekkingen aan de bestemmingsreserve van € 1,2 miljoen. De solvabiliteit daalt daardoor eveneens. Nu tot onder de 50%.

Besluit

Besluitpunt 1

1. Instemmen met het instellen van een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten van de sportzaal bij Stad en Esch voor een bedrag van € 1,944 Miljoen en deze ten laste van de algemene reserve te brengen.

2. De jaarstukken 2018 (bestaande uit het jaarverslag 2018, de jaarrekening 2018 en de bijlagen) vast te stellen en daarmee de leden van het college decharge te verlenen voor het in de jaarrekening verantwoorde financiële beheer.
3. Het nadelige resultaat van (afgerond) € 2.387.000 als volgt te verwerken in de reserves:
   - Toevoegen aan de bestemmingsreserve Huishoudelijk afval het bedrag van (afgerond) € 51.000.
   - Onttrekken aan de algemene reserve het bedrag van (afgerond) € 2.438.000.
4. Geen extra toevoeging of onttrekking te doen aan de reserve rekeningsaldo.

Motivering

Aanleiding en context
In deze jaarstukken geven wij aan welke inhoudelijke en financiële resultaten in 2018 zijn behaald.

De jaarstukken zijn onder te verdelen in drie delen:

1. het jaarverslag 2018 (verantwoording over programma's en paragrafen);
2. de jaarrekening 2018 (programmarekening en balans inclusief toelichting);
3. de bijlagen.

Met het aanbieden van de jaarstukken legt het college verantwoording af over het gevoerde financiële beleid zodat de gemeenteraad haar controlerende taak goed uit kan voeren.

Beoogd resultaat
Inhoudelijk

Bij de begroting 2018 heeft u als raad de doelen voor 2018 vastgesteld. Bij de voorjaarsrapportage 2018 heeft het college aangegeven dat zij wil voortborduren op het verandertraject 'Zo Buiten, Zo Binnen' en heeft zij aangegeven dat 'Grensverleggend Besturen' het uitgangspunt vormt voor de komende bestuursperiode.

Het college is van mening dat in 2018 in al deze drie onderdelen veel is gebeurd. In het hele jaarverslag, en in het voorwoord in het bijzonder, gaan we daarop nader in.

Instellen bestemmingsreserve Stad&Esch

Voldoen aan de richtlijnen van het BBV nu deze zijn gewijzigd dan geldig ten tijde van het oorspronkelijke raadsvoorstel.

Financieel

Het jaar 2018 is financieel met een negatief saldo van € 2.387.000 afgesloten. In de najaarsrapportage 2018 werd nog uitgegaan van een negatief saldo van circa € 939.000. Het werkelijke resultaat is lager dan was voorzien bij de najaarsrapportage. Het verschil betreft de extra reservering voor toekomstig wachtgeld en pensioenen van voormalige bestuurders: extra lasten € 1,4 miljoen. Een volledige toelichting staat in de jaarrekening.

Resultaatbestemming

Het college stelt voor om het resultaat als volgt te verwerken:

1. Toevoeging aan de bestemmingsreserve huishoudelijk afval voor de overdekking afvalverwijdering en verwerking voor een bedrag van € 51.000.

2. Het resterende bedrag van € 2.438.000 te onttrekken aan de algemene reserve.
3. Geen toevoeging of onttrekking te doen aan de reserve rekening saldo.

Accountantscontrole

De bevindingen van de accountant zijn besproken in de auditcommissie van de gemeenteraad op 12 juni 2019. De auditcommissie heeft hier vervolgens een advies uitgebracht aan de gemeenteraad. Dit advies is in de bijlage bijgevoed.

Technische behandeling van de jaarrekening

Op 20 juni 2019 heeft de technische behandeling van de jaarrekening plaatsgevonden.

Op te leveren verklaring

Op basis van de bevindingen na afronding van de controles in het sociale domein, waaronder de belrondes voor wat betreft de geleverde zorg, is de accountant voornemens een {nog invullen} verklaring te verstrekken.

Op dit moment is er nog geen zekerheid over de door de accountant af te geven verklaring.

Argumentatie

Instellen bestemmingsreserve Stad&Esch

Uw raad heeft kredieten beschikbaar gesteld voor de bouw van de sportzaal bij Stad en Esch. In het raadsvoorstel is de algemene reserve als dekking aangewezen. Nu zijn er onlangs wijzigingen doorgevoerd in het BBV, waarbij is aangegeven dat een eenmalige onttrekking uit een reserve niet meer mag worden gebruikt ter dekking van een investering. Oftewel de investering zal moeten worden geactiveerd en de jaarlijkse afschrijving zal ten laste van het resultaat gebracht moeten worden. Om deze wijzigingen juist te kunnen verwerken en de gevolgen voor het resultaat te beperken hebben wij een bestemmingsreserve ter grootte van de investering (€ 1,944 Miljoen) ingesteld. Deze bestemmingsreserve is ten laste van de algemene reserve gebracht, zodat het geen gevolg voor het resultaat heeft. De rentelasten van deze investering zullen vanaf 2020 jaarlijks begroot worden. Aangezien de wijziging van het BBV al is ingesteld, is dit voorstel inmiddels ook al verwerkt in de jaarrekening. Op deze wijze is voldaan aan de richtlijnen uit het BBV.

Overdekking afvalverwijdering en –verwerking

Op een budget van circa € 2 miljoen is in totaal een overdekking van € 51.000. De toevoeging aan de bestemmingsreserve huishoudelijk afval zorgt weer voor een kostendekkendheid van 100%. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar programma 2 en de paragraaf lokale heffingen.

Reserve rekeningsaldo

In het verleden heeft de gemeenteraad besloten een reserve rekeningsaldo in te stellen om grote schommelingen in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds op te kunnen vangen en een eventueel negatief exploitatiesaldo te kunnen dekken. Hiertoe zijn drie nadere afspraken gemaakt;

1. De begroting wordt structureel gebaseerd op de meicirculaire. De effecten van de september- en decembercirculaire worden rechtstreeks in het reserve rekeningsaldo verwerkt. Hierdoor is er slechts één keer per jaar een effect van de circulaire op het begrotingsresultaat.
2. Voor het reserve rekeningsaldo wordt een bandbreedte van € 500.000 en € 1.500.000 gehanteerd. Deze bandbreedte zorgt ervoor dat er voldoende ruimte is om negatieve schommelingen in de algemene uitkering en negatieve exploitatie resultaten van drie jaren op te kunnen vangen.
3. De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandsvermogen en is aldus bedoeld om risico's op te vangen. De reserve rekeningsaldo is uitsluitend bedoeld om schommelingen in de algemene uitkering en negatieve exploitatieresultaten op te vangen.

Op dit moment staat er een bedrag van € 1.250.000 in de reserve rekeningsaldo. Wordt het negatieve resultaat ten laste gebracht van deze reserve rekeningsaldo, dan daalt deze tot beneden de vastgestelde bandbreedte.

Omdat er in de aankomende jaren taakstellingen zijn te verwachten, vooral op het sociale domein en de ontwikkelingen in meicirculaire nog niet bekend zijn stellen wij voor de reserve rekening saldo op het huidige niveau in stand te houden en het negatieve resultaat van € 2.438.000 te verwerken in de algemene reserve.

De algemene reserve daalt naar € 2.236.000, nog net voldoende om het in de voorjaarsrapportage 2019 voorziene negatieve resultaat over 2019 op te vangen.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
nvt

Kanttekening en risico's
nvt

Aanpak/uitvoering en communicatie
Na behandeling college ter besluitvorming naar de raad.

Ter besprekeing auditcommissie 12 juni.

Verdere communicatie in overleg.

Integrale advisering
N.v.t.

Duiding integrale advisering
Intern voorbereid.

Bijlagen

1. V10 20190520 jaarrekening 2018 gemeente Westerveld.pdf

Jaarverslag en jaarrekening 2018

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE **3**
Deel A JAARVERSLAG **5**
Voorwoord ... 7
Leeswijzer ... 9
Financieel resultaat ... 10

Deel A.1 PROGRAMMAVERANTWOORDING **12**
Programma 1 Burger, Bestuur en Openbare orde & veiligheid ... 13
Portefeuillehouder H. Jager ... 13
Programma 2 Beheer openbare ruimte en milieu ... 16
Programma 3 Onderwijs, sport en jeugdzorg ... 20
Programma 4 Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk en inkomen ... 23
Programma 5 Zorg, welzijn en Cultuur ... 27
Programma 6 Ruimtelijke ontwikkeling ... 29
Programma 7 Belastingen en Financiën ... 31
Overige onderdelen programmaplan ... 36

Deel A.2 PARAGRAFEN **38**
Paragraaf A Lokale Heffingen ... 39
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 44
Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen ... 49
Paragraaf D Financiering ... 54
Paragraaf E Bedrijfsvoering ... 58
Paragraaf F Verbonden Partijen ... 61
Paragraaf G Grondbeleid ... 70

Deel B JAARREKENING **73**
B.1 Balans per 31 december 2018 ... 74
B.2 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2018 ... 76
B.3 Toelichtingen ... 78

Bijlage 1. Taakveldenoverzicht ... 91
Bijlage 2. Overzicht SISA ... 93
Bijlage 3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant ... 97

VASTSTELLINGSBLAD ... 99

Deel A JAARVERSLAG

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2018. In het jaarverslag legt het college inhoudelijk verantwoording af over het gevoerde beleid en in de jaarrekening is de financiële verantwoording opgenomen. De verantwoording leggen we af zodat u als gemeenteraad de controlerende taak goed kunt vervullen. In het jaar 2018 zijn veel doelen behaald met de financiële middelen die daarvoor beschikbaar waren. Tegelijk is het resultaat over 2018, door een aanvulling op de voorziening van voormalige bestuurders, en de ontwikkeling van het eigen vermogen negatief. In dit voorwoord lichten we slechts een tipje van de sluiter op van de ontwikkelingen in het achterliggende kalenderjaar; bij het lezen van het jaarverslag en de jaarrekening, krijgt u het totaaloverzicht.

In maart 2018 waren de gemeenteraadsverkiezingen waarna de samenstelling van de raad deels veranderde en de samenstelling van de coalitie en wethouders van het college volledig veranderde. Als basis voor de nieuwe coalitie en raadsperiode werd in mei 2018 het bestuursakkoord ‘Grensverleggend besturen’ door de coalitie gepresenteerd en besproken in de gemeenteraad.

Bij ‘grensverleggend besturen’ krijgen ideeën, kennis en initiatieven uit de samenleving de ruimte, denken we in oplossingen en proberen we die uit. Het belangrijkste uitgangspunt gaat daarom over bestuurlijke vernieuwing: het sluiten van samenlevingsakkoorden. Voortbordurend op ‘Zo Buiten Zo Binnen’ wordt er verder gegaan de samenleving vaker, eerder en intensiever te betrekken bij beleid. Dit betekent een andere manier van denken en werken voor raad, college, organisatie én inwoners(groepen): dit is een leerproces waarin we in 2018 stappen hebben gemaakt door onder andere tijdens themabijeenkomsten van de raad goed met elkaar door te praten over wat we met elkaar verstaan onder samenlevingsakkoorden én waar we – omdat niet alles tegelijk en in een keer opgepakt kan worden – prioriteit aan geven. Hierbij is de combinatie gemaakt met de invoering van de nieuwe Omgevingswet; een nieuwe wet waarbij óók de slag wordt gemaakt naar het beleggen van het initiatief in de samenleving, bij de inwoner of ondernemer.

Wat wellicht alweer een beetje naar de achtergrond verdwenen is, is de zomer van 2018. We (her)kennen inmiddels bijzondere weersomstandigheden zoals sneeuw tijdens Pasen en 10 graden tijdens Kerst, maar zo’n lange warme en droge periode als in de zomermaanden van 2018 was wel erg uitzonderlijk. Weersomstandigheden die tot bijzondere maatregelen leidden voor bijvoorbeeld de landbouw (beregeningsverbod), een algemene oproep géén open vuur te gebruiken (denk na voordat de barbecue aangestoken wordt) en een landelijke campagne ‘wees zuinig met water’. Door de extreme droogte was een hete uitlaat al genoeg om een bermbrand te veroorzaken en waar we altijd bijzondere aandacht voor hebben in de rampenbestrijding werd waarheid: een natuurbrand in het Drents-Friese Wold bij Wateren.

Naast beleidsontwikkeling en –uitvoering is de lokale overheid er natuurlijk óók voor het bieden van diverse producten en diensten: van het uitreiken van een identiteitskaart en of gehandicapten-parkeerkaart tot een evenementenvergunning, van het strooien en sneeuwvrij maken van wegen tot het sluiten van een huwelijk, van het doorlopen van een bestemmingsplanprocedure tot het werven van nieuw personeel. Niet alleen de bestuursstijl verandert doordat de samenleving verandert, óók de wijze waarop de organisatie ingericht is én samenwerkt met de inwoners, is voortdurend in beweging. Met het oog op optimalisatie van de dienstverlening, zijn er ook weer investeringen gedaan in de organisatie en de bedrijfsvoering, die indirect gericht zijn op onze inwoners.

Het resultaat 2018 valt lager uit dan verwacht op basis van de Najaarsrapportage: dit wordt toegelicht in het onderdeel financieel resultaat. Tegelijkertijd kent het jaar, voor het eerst sinds lange tijd, een negatief resultaat. Vooral het sociaal domein domineert, waarbij in de jeugdzorg de ‘solidariteit’ onzekerheden kent. Daarom zullen we scherp aan de wind moeten varen. Hoewel voor de aankomende jaren de begroting 2019 met een positief sluitend meerjaren-resultaat is opgesteld, leiden autonome ontwikkelingen in 2019 tot een veranderende financiële realiteit die noodzaakt dat we keuzes maken om dit resultaat positief te houden. Een (politieke) discussie over (her)prioritering, fasering van activiteiten en met name investeringen ligt (op basis van de toekomstige ontwikkeling van de solvabiliteit) voor de hand. Bij de behandeling van de Voorjaarsrapportage 2019 gaan wij dit gesprek graag met uw raad aan, voor een stabiele financiële toekomst van Westerveld.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van deze jaarstukken.

College van burgemeester en wethouders van Westerveld

Leeswijzer

Deze jaarstukken bestaan uit twee onderdelen: het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag omvat de inhoudelijke verantwoording, de jaarrekening omvat de financiële verantwoording. De jaarstukken zijn opgesteld in overeenstemming met de grondslagen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (hierna: BBV) en zijn gecontroleerd door accountantskantoor Baker Tilly.

Deel A: Jaarverslag
Dit deel start met de bestuurlijke samenvatting waarin het resultaat over 2018 op hoofdlijnen wordt verklaard.

Deel A - 1: Programmaverantwoording
De programmaverantwoording bestaat uit de zeven programma's van de gemeente gevolgd door een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van overhead, het bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien.

In de cijfermatige financiële overzichten staat een minteken voor baten en staan positieve getallen voor lasten. In de somregels staat een minteken voor een voordelig totaal en staat een positief getal voor een nadelig totaal.

Per programma wordt aangegeven wat we hebben bereikt, wat we daarvoor hebben gedaan en wat het heeft gekost. Bij het onderdeel 'wat hebben we bereikt' staat een toelichting die ingaat op de visie uit de begroting van dat betreffende programma, daarnaast worden de beleidsindicatoren vermeld. De beleidsindicatoren hebben 31 december 2018 als peildatum en zijn terug te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. Bij het onderdeel 'wat hebben we daarvoor gedaan' worden de doelen uit de begroting en de geboekte voortgang in het jaar 2018 weergegeven. Bij het onderdeel 'wat heeft het gekost' staat het financieel overzicht van alle producten die in 2018 zijn gerealiseerd. Verschillen tussen de 'raming 2018 na wijziging' en de 'realisatie 2018' groter dan € 50.000 worden op productniveau voorzien van een toelichting. Geringe afrondingsverschillen kunnen zich voordoen omdat bedragen worden afgerond op 1.000-tallen. Vervolgens wordt per investering aangegeven hoeveel geld er is uitgegeven en wordt de uitgave toegelicht. Wanneer een project in 2018 is afgerond en in gebruik is genomen, dan worden de kapitaallasten vanaf 2019 ten laste van het exploitatieresultaat gebracht. Van de investeringen die in 2018 niet zijn afgerond wordt het krediet overgeheveld naar 2019. Als de werkelijke kosten lager zijn dan het verstrekte krediet, dan komt het restantkrediet te vervallen. Afwijkingen op de kredieten groter dan 10% of € 50.000 worden toegelicht.

Deel A - 2: Paragrafen
De paragrafen bevatten een dwarsdoorsnede van alle programma's van het jaarverslag, waarbij wordt ingegaan op de relevante beleids- en beheeraspecten. De paragrafen betreffen: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. Al onze paragrafen zijn voorgeschreven door het BBV.

Deel B: Jaarrekening
Dit hoofdstuk bevat de jaarrekening 2018 en bestaat uit de balans per 31 december 2018 en het overzicht van baten en lasten over het verslagjaar. In de toelichtingen staan de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, de toelichting op de balans en het overzicht van baten en lasten.

Deel C: Bijlagen
In het laatste hoofdstuk zijn de verplichte bijlagen opgenomen. Dit deel omvat het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (nieuwe programma indeling), de Single information Single audit (hierna: SiSa) en de controleverklaring van de (onafhankelijke) accountant.

De jaarstukken worden afgesloten met het Vaststellingsblad.

Financieel resultaat

Bij het opstellen van de primitieve begroting 2018 is uitgegaan van een rekeningsaldo na bestemming van € 248.000 voordelig. Na de wijzigingen in de Najaarsrapportage 2017, de Voorjaarsrapportage 2018, de Najaarsrapportage 2018 en de overige begrotingswijzigingen in 2018 was het te verwachten resultaat € 939.000 nadelig. Het werkelijke resultaat 2018 is uitgekomen op € 2.387.000 nadelig. In onderstaande tabel wordt dit verloop weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
1	Burger & bestuur en openbare orde & veiligheid	3.169	3.003	4.455	1.452
2	Beheer openbare ruimte en milieu	3.941	3.765	4.095	330
3	Onderwijs, sport en jeugdzorg	7.148	7.708	7.139	-569
4	Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen	6.420	6.650	6.721	71
5	Zorg, welzijn en cultuur	7.196	7.774	7.379	-395
6	Ruimtelijke ontwikkeling	1.168	1.730	1.225	-505
7	Financiën en Belastingen	-27.111	-26.603	-27.426	-823
Resultaat voor bestemming		**1.931**	**4.027**	**3.588**	**-439**
Mutatie op de reserves		-2.183	-3.088	-1.201	1.887
Resultaat na bestemming		**-252**	**939**	**2.387**	**1.448**

Het resultaat over 2018 is opgebouwd uit voor- en nadelen op de verschillende programma's. Bij de Voorjaarsrapportage 2019 komen we met voorstellen over de structurele doorwerking hiervan.

Voor een complete analyse van de afwijkingen wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Toelichting afwijkingen Sociaal domein

Door een onvoorziene toename van de uitgaven voor jeugd en WMO (zorgbeleid) in het vierde kwartaal van 2018 is er een nadelig resultaat ontstaan van € 1.074.000 op het Sociaal domein. De totale (gerealiseerde) uitgaven voor het Sociaal domein zijn € 2,8 miljoen hoger dan dat er via de integratie uitkeringen van het Rijk beschikbaar is. Daaruit volgt dat alle integratie uitkeringen volledig zijn benut voor de taken in het Sociaal domein. Zie onderstaand overzicht:

Bedragen x € 1.000

Analyse Sociaal domein	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Begroot 2018	Realisatie 2018	Tekort 2018
03.04 - Jeugdhulp	3.940	3.693	3.971	4.471	-500
04.06 - Werkvoorziening	3.196	3.237	2.847	2.866	-19
04.07 - Participatie	525	478	648	722	-74
05.01 - Zorgbeleid	6.095	5.311	5.389	5.870	-481
Totale uitgaven Sociaal domein	13.756	12.719	12.855	13.929	-1.074
Integratieuitkering Sociaal domein	-11.786	-11.185	-11.125	-11.125	
Bijdrage vanuit de algemene middelen	**1.970**	**1.534**	**1.730**	**2.803**	

De bestemmingsreserve Sociaal domein bedraagt per ultimo 2018 € 2.923.000. Eerder is besloten deze bestemmingsreserve in 2019 vrij te laten vallen naar de algemene reserve.

Ten opzichte van 2017 zijn de lasten voor het sociale domein in 2018 € 1.210.000 hoger met een totaal van € 13,9 miljoen, waarmee de lasten in 2018 uitkomen op een vergelijkbaar niveau als in 2016. De integratie uitkering sociaal domein in 2018 is ten opzichte van 2016 gedaald.

De lasten voor het sociale domein zijn 26% van de totale begroting. Bij toenemende kosten, zonder extra bijdragen van het Rijk of zonder maatregelen om binnen beschikbare budgetten te blijven, dreigt een verdere uitzetting van het sociale domein ten koste te gaan van andere publieke taken van de gemeente, zoals bijvoorbeeld sport, onderwijs, groen en wegen. Het sociaal domein domineert daarmee de begroting en kent binnen de jeugdzorg onzekerheden voor wat betreft de uitkomsten van de tussen gemeenten onderling afgesproken solidariteit.

Ontwikkeling Eigen Vermogen en solvabiliteit
De vermogens positie (het eigen vermogen) van de gemeente daalt met € 3,6 miljoen. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door het rekening resultaat van€ 2,4 miljoen negatief en anderzijds daalt het eigen vermogen door mutaties (meer onttrekkingen aan) van de bestemmingsreserve van € 1,2 miljoen. De solvabiliteit daalt daardoor eveneens. Nu tot onder de 50%. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf weerstandsvermogen.

Ontwikkeling Eigen vermogen	2017	2018	Mutatie
Som van Algemene reserve en bestemmingsreserve	24.794	21.206	-3.588
Balans totaal	43.044	45.704	
Solvabiliteit	**57,6%**	**46,4%**	**-11,2%**

Resultaatbestemming

Het exploitatieresultaat voor bestemming is € 3.588.000 negatief. Na verwerking van de mutaties uit de reserves waarvoor de gemeenteraad eerder besluiten heeft genomen, resteert een resultaat van € 2.387.000 negatief.

Bedragen x € 1.000

Resultaatbestemming	2018
Resultaat voor bestemming	-3.588
Af: mutatie reserves uit eerder genomen besluiten (zie voor een specificatie programma 7)	1.201
Resultaat 2018	**-2.387**
Financiële gevolgen voor het boekjaar 2018:	
Af: toevoeging aan bestemmingsreserve huishoudelijk afval	-51
Per saldo te onttrekken aan de algemene reserve	**-2.438**

Toelichting resultaatbestemming

Wij stellen voor om € 51.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve huishoudelijk afval. We stellen voor om het resterende resultaat van € 2.438.000 te onttrekken aan de algemene reserve.

Overdekking afvalverwijdering en –verwerking
Op een budget van circa € 2 miljoen is in totaal sprake van een overdekking van € 51.000. het betreft een gesloten (dekking)systeem. Door de overdekking toe te voegen aan de bestemmingsreserve huishoudelijk afval wordt de kostendekkendheid van 100% hersteld. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar programma 2 en de paragraaf lokale heffingen.

Deel A.1 PROGRAMMAVERANTWOORDING

Programma 1	Burger, Bestuur en Openbare orde & veiligheid
Portefeuillehouder	H. Jager

Producten
1. Bestuurlijke ondersteuning
2. Gemeentelijke samenwerking
4. Burgerzaken
5. Brandweer
6. Integrale veiligheid
7. Maatschappelijke initiatieven

Wat hebben we bereikt?

De ontwikkellijnen voor dienstverlening zijn uitgezet in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020. Centraal hierbij staan de Westerveldse belevingsprincipes, waarbij de beleving van de klant centraal staat. We vinden het belangrijk dat de klant onze dienstverlening zo hoog mogelijk waardeert, wat is verwoord in de missie en visie van de gemeente.
We zijn in 2018 gestart met het project vanuit regionale aanpak ondermijning. Dit project is verbonden aan het project vitale vakantieparken. In 2018 zijn opnieuw veel initiatieven vanuit de samenleving ondersteund vanuit de subsidieregeling maatschappelijke initiatieven.

Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	70,00	82,00
Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,30	1,50
Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,90	4,40
Veiligheid	Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2,10	2,50
Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2,10	4,10

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 tenminste hetzelfde opkomstpercentage als in 2014 realiseren.	Voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018 gaan we opkomst bevorderende activiteiten ondernemen, zoals het gebruik van een stemwijzer, een verkiezingskrant en inzet van sociale media.
Resultaat 2018	
Bij de verkiezingen in 2014 was de opkomst 62,02%, bij de verkiezingen in 2018 was de opkomst gestegen naar 62,3%. Daarmee is dit doel gerealiseerd. Om de opkomst te bevorderen is veel gebruik gemaakt van MijnStem, de verkiezingskrant en sociale media.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Het vasthouden of verbeteren van de waardering van de klanttevredenheid.	Klanttevredenheidsonderzoek naar publieke dienstverlening uitvoeren en de verbeterpunten hieruit oppakken. Ontwikkellijnen voor dienstverlening van de gemeente Westerveld tot 2025 vaststellen.
Resultaat 2018	
In 2018 zijn we gestart met het ontwikkelen van de opvolger van de servicenormen. Aangezien we het klantbelevingsonderzoek willen laten aansluiten op onze nieuwe Westerveldse belevingsprincipes is het budget bij de Najaarsrapportage van 2018 overgeheveld naar 2019. De ontwikkellijnen voor dienstverlening hebben we uitgezet in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en brengen we in uitvoering in het Programma Westerveld 2020. Tijdens een commissie-vergadering in januari 2019 zijn deze ontwikkellijnen toegelicht.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Risico's op overlast van hennepteelt, mensenhandel en criminaliteit bij de recreatieparken verder terug dringen.	Intensivering van bestaande controles bij de recreatieparken.
Resultaat 2018	
Voor de realisatie van dit doel hebben wij in 2018 samengewerkt op regionaal en provinciaal niveau. Samen met de ketenpartners onder andere RIEC, politie, Openbaar Ministerie is gestart met het project ondermijning. Het project vitale vakantieparken heeft raakvlakken met het project ondermijning.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Verbreden van ZoBuitenZoBinnen.	Op basis van de evaluatie de subsidieregeling voor Maatschappelijke initiatieven aanpassen.
Resultaat 2018	
De algemene subsidieverordening is aangepast. Er is een start gemaakt met de uitwerking van de uitvoeringsregels maatschappelijke initiatieven, deze zullen in 2019 vastgesteld worden. In 2018 hebben we meer aanvragen vanuit de samenleving ontvangen dan in 2017, hierbij is het merendeel van de aanvragen gehonoreerd en een aantal aanvragen zijn doorgeschoven en worden in 2019 uitgevoerd.	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
01.01 - Bestuurlijke ondersteuning	Lasten	1.374	1.535	**3.007**	-1.472
	Baten	26	212	**209**	3
	Saldo	**1.348**	**1.323**	**2.798**	**-1.475**
01.02 - Gemeentelijke samenwerking	Lasten	43	91	**94**	-3
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**43**	**91**	**94**	**-3**
01.04 - Burgerzaken	Lasten	476	483	**500**	-17
	Baten	345	370	**374**	-4
	Saldo	**131**	**113**	**126**	**-13**
01.05 - Brandweer	Lasten	1.141	1.137	**1.147**	-10
	Baten	27	8	**8**	-
	Saldo	**1.114**	**1.129**	**1.139**	**-10**
01.06 - Integrale veiligheid	Lasten	193	178	**172**	6
	Baten	8	8	**11**	-3
	Saldo	**185**	**170**	**161**	**9**
01.07 - Maatschappelijke initiatieven	Lasten	348	227	**216**	11
	Baten	-	50	**79**	-29
	Saldo	**348**	**177**	**137**	**40**
Saldo programma 1		**3.169**	**3.003**	**4.455**	**-1.452**

Toelichting

01.01 – Bestuurlijke ondersteuning (per saldo een nadeel -1.475K)

Voor de toekomstige pensioen- en wachtgeldverplichtingen van voormalige bestuurders is een voorziening gevormd. Jaarlijks wordt beoordeeld of deze voorziening toereikend is. Op basis daarvan wordt in 2018 een aanvulling gedaan van € 562.000. Daarnaast zijn de verplichtingen berekend voor drie bestuurders die in 2018 zijn afgetreden. Daarvoor wordt € 871.000 toegevoegd aan de voorziening voormalige bestuurders.

Programma 2	Beheer openbare ruimte en milieu
Portefeuillehouder	H. Doeven

Producten

1. Wegen
2. Groen en water
3. Overige ruimte
4. Verkeersveiligheid
5. Milieubeleid
6. Duurzaamheid
7. Reiniging
8. Riolering

Wat hebben we bereikt?

Een groot aantal projecten voor een duurzame, aantrekkelijke en veilige openbare ruimte zijn in samenspraak met onze inwoners en andere stakeholders afgerond.

Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	164,00	155,00
Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	5,70	19,10

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
We willen Westerveld als fietsgemeente op de kaart zetten en houden.	Het visiedocument fietsplan Westerveld inclusief uitvoeringsplan aanbieden aan de Gemeenteraad.
Resultaat 2018	
De inventarisatie voor het fietsplan heeft deels plaatsgevonden. Het fietsplan zal onderdeel worden van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) dat in 2019 wordt aangeboden aan de gemeenteraad.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Samen met de inwoners en andere stakeholders een aantrekkelijke en veilige openbare ruimte realiseren.	Herinrichting openbare ruimte: - Moleneinde/Lheeweg in Dwingeloo; - Ruimtelijk actieplan Havelte (o.a Piet Soerplein en de Brink); - Brinkenplan Diever (kwaliteitsimpuls kern Diever); - Reconstructie groen Meerkamp Havelte; - Evenemententerrein Dwingeloo geschikt maken voor gebruik; - M.A. van Naamen van Eemneslaan.

Resultaat 2018
- Moleneinde/Lheeweg in Dwingeloo is gereed en inmiddels feestelijk geopend. - Eerste deelproject Ruimtelijk actieplan Havelte (Piet Soerplein) is afgerond. De volgende deelprojecten omgeving Brink en omgeving Beukenlaan/Hofweg zijn opgestart. - Het definitief ontwerp van het Brinkenplan Diever is klaar en bevindt zich nu in de aanbestedingsfase. - Reconstructie groen Meerkamp Havelte is afgerond. - Evenemententerrein Dwingeloo is in november afgerond. - De uitvoering van de M.A. van Naamen van Eemneslaan is in 2018 in uitvoering genomen en wordt in 2019 afgerond.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Vergroten biodiversiteit.	Opstellen nieuw bermbeheerplan en beheerplan gemeentelijke bossen. Het inzaaien van bermen met bloemenmengsels.
Resultaat 2018	
Het opstellen van een nieuw bermbeheerplan is opgestart waarbij rekening wordt gehouden met het vergroten van de biodiversiteit. Dit jaar zijn we gemeente breed gestart met ecologisch bermbeheer. In Wapserveen zijn bermen ingezaaid met bloemenmengsels en in Vledderveen zijn hierover gesprekken met de dorpsgemeenschap. Het beheerplan gemeentelijke bossen is in samenwerking met de Bosgroep tot stand gekomen en conform uitgevoerd.	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
02.01 - Wegen	Lasten	3.437	3.484	**3.578**	-94
	Baten	1.024	1.052	**1.120**	-68
	Saldo	**2.413**	**2.432**	**2.458**	**-26**
02.02 - Groen en water	Lasten	1.939	1.878	**1.990**	-112
	Baten	33	43	**11**	32
	Saldo	**1.906**	**1.835**	**1.979**	**-144**
02.03 - Overige ruimte	Lasten	488	487	**546**	-59
	Baten	275	275	**287**	-12
	Saldo	**213**	**212**	**259**	**-47**
02.04 - Verkeersveiligheid	Lasten	462	442	**458**	-16
	Baten	302	302	**302**	-
	Saldo	**160**	**140**	**156**	**-16**
02.05 - Milieubeleid	Lasten	28	28	**23**	5
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**28**	**28**	**23**	**5**
02.06 - Duurzaamheid	Lasten	100	77	**63**	14
	Baten	-	-	**1**	-1
	Saldo	**100**	**77**	**62**	**15**
02.07 - Reiniging	Lasten	1.763	1.781	**1.801**	-20
	Baten	2.164	2.265	**2.291**	-26
	Saldo	**-401**	**-484**	**-490**	**6**
02.08 - Riolering	Lasten	2.418	2.420	**1.832**	588
	Baten	2.896	2.895	**2.184**	711
	Saldo	**-478**	**-475**	**-352**	**-123**
Saldo programma 2		**3.941**	**3.765**	**4.095**	**-330**

Toelichting

02.02 – Groen en water (per saldo een nadeel -144K)
Op groen en water is er een nadeel van € 144.000. Er is meer uitgegeven aan onderhoud groenvoorzieningen € 99.000, boom verzorging € 29.000 wat te wijten is aan de grote droogte van de afgelopen zomer waardoor extra besproeiing en herplanting nodig was. Verder was er meerwerk bij openbaar groen De Meerkamp in Havelte. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor het bestrijden van de eikenprocessierups € 16.000.

02.08 – Riolering (per saldo een nadeel -123K)
Een groot deel van de investeringen op riolering is doorgeschoven naar de komende jaren, dit om een integrale aanpak in de uitvoering van herinrichtingsplannen mogelijk te maken. Daarbij zijn ook de investeringen voor afkoppelen doorgeschoven om de herinrichtingsplannen gelijktijdig klimaatbestendig in te richten.
De geplande vervanging van persleidingen was na een nader kwaliteitsonderzoek voorlopig niet noodzakelijk.
In de begroting was rekening gehouden met een hogere investeringslast en dus ook groter voordeel met de verrekening van de BTW. Nu dat niet het geval is, ontstaat er een nadeel ten opzichte van de begroting.

Investeringen

Investeringen programma 2	Oorspr. jaar	Oorspr. krediet	1-1-2018	Besteed in 2018	Afgerond 2018	31-12-2018
a. Reconstructie weg Lhee-Kraloo	2012	425.000	42.296	-	Ja	42.296
b. Vervanging en reconstructie wegen	2017	450.000	450.000	445.803	Ja	4.197
c. Vervanging en reconstructie wegen	2018	627.585	627.585	175.285	Nee	452.300
d. Herinrichten Vledderweg en Dorpsstraat Vledder	2015	717.655	21.459	10.681	Ja	10.778
e. Reconstructie dorpskern Diever	2017	1.750.000	1.618.615	458.461	Nee	1.160.154
f. Kwaliteitsimpuls fietspaden	2017	329.763	325.463	234.862	Nee	90.601
g. Fietspad De Vennen - De Mussels	2017	775.000	702.183	659.734	Nee	42.449
h. Eursingerkerkweg Havelte	2017	75.000	75.000	84.931	Nee	-9.931
i. Moleneinde/Lheeweg	2017	202.940	404.126	299.679	Nee	104.447
j. Vervanging M.A. Naamen van Eemneslaan	2018	460.000	460.000	181.561	Nee	278.439
k. Ruimtelijk Actie Plan Havelte	2017	1.200.000	1.324.491	838.134	Nee	486.357
l. Uitvoering licht- en duisternisplan	2011	1.795.000	302.050	267.791	Nee	34.259
m. Uitvoering beleid- en beheerplan Brinken	2018	15.000	15.000	3.825	Nee	11.175
n. Evenemententerrein en Brink Dwingeloo	2018	200.000	200.000	161.274	Nee	38.726
o. Riolering vrijverval	2016	171.200	2.753	2.753	Ja	0
p. Riolering vrijverval	2017	304.700	173.378	31.302	Nee	142.076
q. Riolering vrijverval	2018	237.363	237.363	34.004	Nee	203.359
r. Riolering drukriolering bouwkundig	2017	35.000	23.532	3.925	Ja	19.607
s. Riolering drukriolering mech/elektr	2017	80.000	34.815	529	Ja	34.286
t. Riolering drukriolering mech/elektr	2018	33.000	33.000	14.948	Ja	18.052
u. Riolering persleiding	2018	176.000	176.000	-	Ja	176.000
v. Stedelijk watersysteem	2016	46.600	19.149	19.557	Ja	-408
w. Stedelijk watersysteem	2018	46.600	46.600	36.083	Nee	10.517
x. Milieumaatregelen/afkoppelen	2016	178.000	8.563	8.563	Ja	-0
y. Milieumaatregelen/afkoppelen	2017	150.000	9.350	9.350	Ja	0
z. Mileumaatregelen/afkoppelen	2018	150.000	150.000	302	Nee	149.698
aa. Begraafplaatsadministratie	2018	30.000	30.000	21.229	Nee	8.771
		10.661.406	**7.512.771**	**4.004.567**		**3.508.204**

Toelichting

r. Riolering drukriolering bouwkundig (voordeel 20K)
s. Riolering drukriolering mech/elektr (voordeel 34K)
t. Riolering drukriolering mech/elektr (voordeel 18K)
Na inspectie van bovenstaande investeringen is gebleken dat geen verdere maatregelen nodig zijn.

u. Riolering persleiding (voordeel176K)
De persleidingen zijn onderzocht, daaruit is gebleken dat op dit moment geen maatregelen nodig zijn.

Programma 3	Onderwijs, sport en jeugdzorg
Portefeuillehouder	H. Doeven

Producten
1. Basisonderwijs
2. Lokaal onderwijsbeleid
3. Sport
4. Jeugdhulp

Wat hebben we bereikt?
De harmonisatie van de wet kinderopvang draagt bij aan een goede ontwikkel- en ontplooiingskansen voor ieder kind. De samenwerking en samenhang tussen onderwijs, de voorschoolse voorzieningen, buitenschoolse activiteiten en de Jeugd(gezondheids)zorg is hierbij van belang.

Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	-	0,61
Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	20,7	20,2
Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,60	1,90
Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	%	54,80	55,10
Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	0,88	1,29
Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezinnen	% kinderen tot 18 jaar	3,69	5,73
Sociaal domein	Melding kindermishandeling	%	0,68	0,88
Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	63,5	65,2
Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 24 jarigen	1,54	1,80
Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	9,60	11,60
Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,60	1,00
Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,50	0,40

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
In 2018 is de harmonisatie van de wet kinderopvang in Westerveld gerealiseerd.	Afspraken maken met betrokken organisaties over het te voeren beleid en het realiseren van de harmonisatie van de Wet kinderopvang.
Resultaat 2018	
De harmonisatie is gerealiseerd en er zijn afspraken gemaakt met betrokken organisaties.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Realiseren van de dorpshuisfunctie en sportaccommodatie bij Stad & Esch.	Toezien op het realisatie proces van de dorpshuisfunctie en sportaccommodatie zoals die door Stad & Esch zal worden uitgevoerd.
Resultaat 2018	
De sportaccommodatie Stad & Esch is eind 2018 opgeleverd.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Transformatie van het Sociaal domein.	Samen met betrokken partijen (ZbZb) activiteiten en experimenten uitvoeren om de samenwerking met en tussen de (preventieve) algemene voorzieningen te versterken ten behoeve van inwoners.
Resultaat 2018	
In het voorjaar van 2018 zijn zeven experimenten gestart. De uitvoering wordt gemonitord.	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
03.01 - Basis onderwijs	Lasten	1.052	1.072	**1.012**	60
	Baten	81	67	**35**	32
	Saldo	**971**	**1.005**	**977**	**28**
03.02 - Lokaal onderwijsbeleid	Lasten	579	483	**414**	69
	Baten	54	102	**139**	-37
	Saldo	**525**	**381**	**275**	**106**
03.03 - Sport	Lasten	1.859	2.488	**1.534**	954
	Baten	178	137	**118**	19
	Saldo	**1.681**	**2.351**	**1.416**	**935**
03.04 - Jeugdhulp	Lasten	3.971	3.971	**4.471**	-500
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**3.971**	**3.971**	**4.471**	**-500**
Saldo programma 3		**7.148**	**7.708**	**7.139**	**569**

Toelichting

03.02 – Lokaal onderwijsbeleid (per saldo een voordeel 106K)
Bij het peuterspeelzaalwerk is € 20.000 meer aan huuropbrengst ontvangen dan begroot stond. Dit wordt veroorzaakt door een boekhoudkundige wijziging die een relatie heeft met het basisonderwijs. Daarnaast is € 48.000 overgebleven op het budget subsidies peuterspeelzaalwerk doordat er een bedrag van € 37.000 aan subsidie over 2017 terugontvangen is door een lagere bezetting en er daarnaast minder is uitgegeven dan begroot. Verder is er op onderwijskansenbeleid € 27.000 minder uitgegeven dan de door het Rijk versterkte vergoeding. Door de harmonisatie wordt een deel van de kinderopvang vergoed via de kinderopvangtoeslag. Daarmee komen deze kosten niet meer voor rekening van de gemeente.

03.03 - Sport (per saldo een voordeel 935K)
Het beschikbare krediet voor de bouw van een sportaccommodatie en ontmoetingsruimte bij Stad en Esch is nog niet geheel besteed in 2018. De sportaccommodatie is eind december 2018 opgeleverd en de bouw van de ontmoetingsruimte wordt in het eerste kwartaal 2019 afgerond. Hierdoor is in 2018 € 193.000 minder uitgegeven dan begroot.
Op basis van diverse raadsbesluiten is begroot een onttrekking uit de algemene reserve voor de sprotaccommodatie en ontmoetingsruimte Stad en Esch. Door gewijzigde regels over de verwerking van activa is deze onttrekking niet geoorloofd. Daarom valt er € 798.000 vrij ten opzichte van de begroting. In een nieuw raadsvoorstel wordt nu een bestemmingsreserve ingesteld. Dat is verwerkt in deze jaarrekening in programma 7.
Er is € 38.000 meer uitgegeven aan onderhoud sportvelden (o.a. beregenen bij droogte) en sportstimulering dan begroot.
Voor de beweegcoaches is ten onrechte een bijdrage van € 20.000 vanuit de GIDSgelden van het Rijk geraamd, deze bijdrage is eveneens begroot en ontvangen in programma 7.

03.04 - Jeugdhulp (per saldo een nadeel -500K)
De overschrijding wordt voor een groot deel (€ 458.000) veroorzaakt door de afspraken rond solidariteit. Dit jaar zijn er dubbele lasten door een afrekening van de solidariteit over 2017 en 2018. Daarnaast zijn door inzet zwaardere zorg, de zorgkosten toegenomen ten opzichte van 2017.

Investeringen

Investeringen programma 3	Oorspr. jaar	Oorspr. krediet	1-1-2018	Besteed in 2018	Afgerond 2018	31-12-2018
a. Renovatie trainingsveld Darp	2018	33.615	33.615	0	Nee	33.615

Toelichting
Door personele wijzigingen heeft de renovatie van dit trainingsveld niet plaats gevonden. In 2019 zal een beoordeling plaatsvinden welke trainingsvelden gerenoveerd moeten worden. Hiervoor wordt dit krediet ingezet.
Het krediet van deze investering wordt daarom overgeheveld naar 2019.

Programma 4	Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk en inkomen
Portefeuillehouder	J.Y.A. de Haas

Producten
1. Lokale economie
2. Toerisme en Recreatie
4. Inkomensvoorziening
5. Minimabeleid
6. Werkvoorziening
7. Participatie

Wat hebben we bereikt?
Samen met het bedrijfsleven hebben wij een samenwerkingsagenda opgesteld en activiteiten ontplooid, zoals de ondernemersfair in Frederiksoord. In 2018 is het gelukt om het aantal dagtoeristen dat naar de gemeente Westerveld komt te verhogen, mede door een aantal culturele evenementen, zoals Into Nature. Daarnaast richten wij ons op duurzame (arbeids-)participatie. De inzet van de gemeente is gericht op het verminderen van maatschappelijke achterstanden en het bevorderen van economische en maatschappelijke zelfredzaamheid. Hierbij wordt blijvend uitvoering gegeven aan het plan van aanpak van de IGSD.

Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Economie	Functiemenging	Verhouding tussen banen en woningen in %	52,60	49,60
Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	178,60	130,80
Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners	824,00	706,40
Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	20,40	38,70
Sociaal domein	Personen met een lopend re-integratietraject	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	23,90	25,80

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Verbetering van de dienstverlening aan de ondernemers (nu cijfer 6,2; ambitie 2018 is 7,0).	Op basis van de aanbevelingen uit de Ondernemerspeiling 2016 worden de interne processen verbeterd.
Resultaat 2018	
In november hebben wij met de ondernemers een samenwerkingsagenda opgesteld, waaraan uitvoering wordt gegeven.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Lokale economie versterken.	Uitvoering geven aan het beleidsplan lokale economie.
Resultaat 2018	
Er zijn bijeenkomsten geweest met de economische denktank voor de input op de economische beleidsthema´s. De uitkomsten zijn gepresenteerd aan de gemeenteraad. De uitkomsten worden verwerkt in de samenlevingsakkoorden.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Realiseren van meer toeristische bezoekers in onze gemeente.	Gerichte ondersteuning met als doel een kwaliteitsverbetering van toeristische bedrijven.
Resultaat 2018	
Twee toeristeninformatiekantoren zijn ondergebracht bij de bezoekerscentra toegangspoort Holtingerveld en het huis van weldadigheid. Het internationale kunstproject Into nature heeft circa 20.000 bezoekers naar ons gebied getrokken. Via Koloniecafés zijn ondernemers betrokken en voorbereid op de grote bezoekersaantallen. Ook hierdoor zijn de overnachtingen en bestedingen toegenomen, de cijfers zijn verwerkt in het Ecorys rapport. Bij de bedrijfsbezoeken is de kwaliteitsverbetering een vast agendapunt en wijzen wij ondernemers op de subsidiemogelijkheden die er zijn. We geven uitvoering aan het Drentse convenant vitale vakantieparken en er is een lokaal actieprogramma opgezet. Wij doen mee aan het LEADER-programma Zuid West Drenthe gericht op het versterken van de vrijetijdseconomie.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Verhogen van de participatie van inwoners met een minimum inkomen.	Blijvend uitvoering geven aan de armoedeagenda. Bij de uitvoering van de participatiewet de factoren werk en zorg met elkaar verbinden.
Resultaat 2018	
Op basis van de armoedeagenda is er planmatig gewerkt aan het vergroten van de bekendheid van minima- en kind regelingen in de gemeente Westerveld. Het gebruik van minimaregelingen is in 2018 toegenomen. Middels de methodiek Werkstap hebben we inzicht gekregen in de participatiegraad van de doelgroep en gerichter trajecten in kunnen zetten en participatie kunnen vergroten.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Verminderen van het aantal mensen met een uitkering op grond van de participatiewet met 7,5% ten opzichte van 1 januari 2017.	Het promoten van de doelgroep bij, en het ontzorgen van, (lokale) werkgevers.
Resultaat 2018	
Het aantal mensen met een uitkering op grond van de participatiewet is per 31 december 2018 met 2,4% afgenomen ten opzichte van 1 januari 2017.	

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
04.01 - Lokale economie	Lasten	434	1.108	**1.012**	96
	Baten	22	22	**5**	17
	Saldo	**412**	**1.086**	**1.007**	**79**
04.02 - Toerisme en Recreatie	Lasten	432	555	**516**	39
	Baten	-	1	**2**	-1
	Saldo	**432**	**554**	**514**	**40**
04.04 - Inkomensvoorziening	Lasten	4.169	4.184	**4.540**	-356
	Baten	3.156	3.520	**3.712**	-192
	Saldo	**1.013**	**664**	**828**	**-164**
04.05 - Minimabeleid	Lasten	826	851	**784**	67
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**826**	**851**	**784**	**67**
04.06 - Werkvoorziening	Lasten	3.057	2.847	**2.866**	-19
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**3.057**	**2.847**	**2.866**	**-19**
04.07 - Particpatie	Lasten	680	648	**722**	-74
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**680**	**648**	**722**	**-74**
Saldo programma 4		**6.420**	**6.650**	**6.721**	**-71**

Toelichting

04.01 – Lokale economie (per saldo een voordeel 79)
Er is nog niet voldoende gebruik gemaakt van de bedrijvenregeling. De € 100.000 die is begroot voor de communicatie en promotie is niet volledig besteed en het restant komt vrij te vallen. Het bedrag is halverwege 2018 beschikbaar gesteld. Hierna zijn de plannen gemaakt en deze komen in 2019 in uitvoering. Er is in 2019 weer € 100.000 beschikbaar, waarmee dekking is geborgd.

04.04 – Inkomensvoorziening (per saldo een nadeel -164K)
Voor de uitvoering aan de participatiewet is € 230.000 meer uitgegeven dan begroot. Dit komt door een hogere gemiddelde uitkering per cliënt dan geraamd en het gebruik van loonkostensubsidies die niet in de begroting zijn opgenomen. Het gemiddeld aantal cliënten was geraamd op 236, terwijl in 2018 231 cliënten gemiddeld in de kaartenbak zijn opgenomen. Daar staat een hogere bijdrage van het Rijk tegenover van € 185.000. Deze bijdrage is gebaseerd op het werkelijk aantal cliënten in 2017 en aangezien deze hoger waren dan geraamd is de bijdrage vanuit het Rijk ook hoger.

04.05 – Minima beleid (per saldo een voordeel 67K)
De in het bestuursakkoord gewenste armoederegisseur heeft in 2018 nog geen invulling gekregen. Er valt daarom € 25.000 vrij. Op de bijzondere bijstand is sprake van een voordeel van € 67.000, door een lagere aanspraak op deze voorziening.
De schuldhulpverlening wordt voor ons uitgevoerd door het GKB, de IGSD zorgt mede voor de doorverwijzing. Doordat een wekelijks spreekuur is ingevoerd voor de schuldhulpverlening (welke niet was begroot) heeft een groter aantal cliënten dan geraamd gebruik gemaakt van deze regeling waardoor de begrote uitgaven zijn overschreden.

04.07 – Participatie (Re-integratie) (per saldo een nadeel -74K)
Bij de Najaarsrapportage 2018 is ten onrechte een deel van het budget gekort, waardoor nu een overschrijding is ontstaan.

Investeringen

Investeringen programma 4	Oorspr. jaar	Oorspr. krediet	1-1-2018	Besteed in 2018	Afgerond 2018	31-12-2018
a. Project Holtingerpoort	2009	2.095.000	407.824	297.744	Nee	110.080

Toelichting
De werkzaamheden van dit project zijn in 2018 uitgevoerd. De finale afronding vindt plaats in 2019. Het restant krediet wordt daarom overgeheveld naar 2019.

Programma 5	Zorg, welzijn en Cultuur
Portefeuillehouder	J.Y.A. de Haas en H. Doeven

Producten
1. Zorgbeleid
2. Sociaal cultureel werk
3. Vreemdelingenbeleid
4. Cultuurbeleid

Wat hebben we bereikt?

Er is verdere invulling gegeven aan het transformatieproces van het Sociaal domein waaronder de inkoop van de WMO. De WMO wordt nu uitgevoerd met behulp van het elektronisch berichtenverkeer, waardoor de kwaliteit van de informatievoorziening is toegenomen. Ook zijn de Algemene Subsidie Verordening (ASV) en de cultuurvisie vastgesteld.

Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Sociaal domein	Clienten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	62,00	63,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
De maatwerkvoorzieningen Sociaal domein alleen inzetten waar het echt nodig is.	Voor de realisatie van dit doel gaan we naast de reguliere werkzaamheden ons in 2018 specifiek richten op het verder vormgeven van integrale dienstverlening en beleid. Voorbeelden hiervan zijn; - Inkoop Sociaal domein integreren; - Uitvoeringsrichtlijnen ASV opstellen; Geactualiseerde uitvoeringsovereenkomsten met grote gesubsidieerde organisaties.
Resultaat 2018	
De WMO is aanbesteed en gegund, hierbij was de focus gericht op ruimte voor innovatie en resultaatsturing. De ASV is vastgesteld en op dit moment wordt gewerkt aan de uitvoeringsrichtlijnen. Ook wordt gewerkt aan nieuwe contractvormen en nieuwe werkwijzen met de gesubsidieerde organisaties.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Meer verbinding aanbrengen in de culturele infrastructuur.	De kaders uit de cultuurnota vertalen in uitvoeringsbeleid en onderzoeken welke rol cultuurcoaches hierin kunnen spelen.
Resultaat 2018	
De visie op cultuur is vastgesteld. Op dit moment worden, conform de ‘ZoBuitenZoBinnen’ werkwijze, gesprekken gevoerd met betrokken organisaties om deze visie verder uit te voeren.	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
05.01 - Zorgbeleid	Lasten	5.493	5.793	**6.417**	-624
	Baten	404	404	**547**	-143
	Saldo	**5.089**	**5.389**	**5.870**	**-481**
05.02 - Sociaal cultureel werk	Lasten	1.620	1.663	**803**	860
	Baten	129	79	**45**	34
	Saldo	**1.491**	**1.584**	**758**	**826**
05.03 - Vreemdelingenbeleid	Lasten	20	70	**88**	-18
	Baten	-	-	**53**	-53
	Saldo	**20**	**70**	**35**	**35**
05.04 - Cultuurbeleid	Lasten	600	731	**716**	15
	Baten	4	-	**-**	-
	Saldo	**596**	**731**	**716**	**15**
Saldo programma 5		**7.196**	**7.774**	**7.379**	**395**

Toelichting

05.01 – Zorgbeleid (per saldo een nadeel -481K)
Voor de WMO is het vastgestelde beleid leidend voor de uitgaven. De zorgvraag neemt toe, met name huishoudelijke hulp en individuele begeleiding, terwijl er in het vigerende WMO beleid geen grenzen zijn gesteld aan het toedelen van de zorg. De totale kosten zijn ten opzichte van eerdere jaren (2016) nauwelijks gestegen, maar door een lagere integratie uitkering vanuit het Rijk en de mede daarop gebaseerde eigen budgettaire bijstellingen (zie de tabel lasten sociaal domein op pagina 9) ontstaat nu een tekort van € 400.000.
Daarnaast is de inkomst van eigen bijdrage die we ontvangen via het CAK € 70.000 lager dan begroot. Deze bijdrage zal door de nieuwe wet- en regelgeving verder teruglopen in 2019.

05.02 – Sociaal cultureel werk (per saldo een voordeel 826K)
Op basis van diverse raadsbesluiten is begroot een onttrekking uit de algemene reserve voor de sprotaccommodatie en ontmoetingsruimte Stad en Esch. Door gewijzigde regels over de verwerking van activa is deze onttrekking niet geoorloofd. Daarom valt er € 802.000 vrij ten opzichte van de begroting. In een nieuw raadsvoorstel wordt nu een bestemmingsreserve ingesteld. Dat is verwerkt in deze jaarrekening in programma 7.

Programma 6	Ruimtelijke ontwikkeling
Portefeuillehouder(s)	W.J.N.M. de Jong en H. Jager (gedeeltelijk)

Producten
1. Ruimtelijk beleid
2. Volkshuisvesting
3. Monumenten en archeologie

Wat hebben we bereikt?

Wij benaderen particuliere initiatieven via de 'ZbZb' methode. De concept woonvisie is op onderdelen aangepast. Voor de invoering van de omgevingswet is een startnotitie opgesteld. Op het dossier voor het behalen van de Werelderfgoedstatus is door het Werelderfgoedcomité een voorlopig advies uitgebracht.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Voorbereid zijn op de implementatie van de Omgevingswet.	We bereiden een startnotitie voor waarbij verschillende thema's in de lijn van de omgevingswet met de raad worden besproken. Deze notitie bevat (ook) diverse thema's voor de actualisatie van het Bestemmingsplan Buitengebied. Afhankelijk van de invoeringsdatum wordt het implementatieplan tot stand gebracht, waarbij rekening wordt gehouden met de digitaliseringsslag.
Resultaat 2018	
Er is een projectleider invoering omgevingswet aangesteld. De startnotitie project invoering omgevingswet is vastgesteld door het college. Daarmee zijn de eerste stappen gezet, uitgaande van de invoeringsdatum 1 januari 2021. Voor de actualisatie van het Bestemmingsplan Buitengebied is een aparte notitie opgesteld.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Betere balans creëren tussen vraag en aanbod op de woningmarkt.	De nieuwe woonvisie wordt voorzien van een uitvoeringsprogramma met daarbij de prestatieafspraken tussen corporatie en gemeente en waarin wordt in gegaan op (nieuwe) financieringsmogelijkheden en positionering van Westerveld als woongemeente.
Resultaat 2018	
Samen met alle betrokkenen is een woonvisie tot stand gekomen. De raadscommissie heeft in februari 2018 besloten de vaststelling van de woonvisie uit te stellen tot na de verkiezingen. Op onderdelen worden er nogmaals gesprekken gevoerd met betrokkenen om te komen tot vaststelling van een breed gedragen woonvisie in 2019.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Het behalen van de UNESCO Werelderfgoedstatus. a. Meer bekendheid voor het erfgoed in onze gemeente door een internationaal programma in het kader van het jaar van het Europees erfgoed. b. Stimuleringsregeling voor restauratie en verduurzaming van gemeentelijke monumenten opzetten.	Het opzetten van het coördinatiemodel (afspraken tussen de betrokken overheden en andere belanghebbenden) in het kader van het Unesco managementplan in overleg met Stakeholders. ~~a.~~ We gaan het programma begin 2018 uitwerken. De gemeentelijke erfgoed dag zal bij dit thema aan haken. ~~b.~~ Een voorstel van deze regeling uitwerken en voorleggen aan de gemeenteraad.

Resultaat 2018
Voor het behalen van de UNESCO Werelderfgoedstatus is het dossier bijgewerkt en voorbereid op de beoordeling. Het Werelderfgoedcomité heeft het verzoek gedaan het dossier op onderdelen aan te vullen, voordat definitieve beoordeling en besluitvorming kan plaatsvinden in 2020. De Open Monumentendag is onder het thema erfgoed uitgezet en heeft ruim 4.000 individuele bezoeken opgeleverd. Dit is meer dan de verwachtte 3.500 bezoekers. In het kader van het Jaar van het Europees erfgoed is in oktober als enige Drentse gemeente deelgenomen aan de Nationale Archeologie Dagen. De stimuleringsregeling voor restauratie en verduurzaming is opgezet en is in oktober voor besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Aanvragen konden vanaf eind november 2018 tot eind februari 2019 worden ingediend.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
06.01 - Ruimtelijk beleid	Lasten	1.340	1.634	**1.479**	155
	Baten	399	369	**660**	-291
	Saldo	**941**	**1.265**	**819**	**446**
06.02 - Volkshuisvesting	Lasten	28	51	**25**	26
	Baten	1	1	**6**	-5
	Saldo	**27**	**50**	**19**	**31**
06.03 - Monumenten en archeologie	Lasten	200	415	**387**	28
	Baten	-	-	**-**	-
	Saldo	**200**	**415**	**387**	**28**
Saldo programma 6		**1.168**	**1.730**	**1.225**	**505**

Toelichting

06.01 – Ruimtelijk beleid (per saldo een voordeel 446K)
Voor de invoering van de omgevingswet is dit jaar extra budget gevraagd. In de realisatie is € 144.000 minder uitgegeven dan begroot, omdat het project met de aanstelling van een projectleider later (vanaf 1 juli 2018) van start is gegaan.
De in het bestuursakkoord genoemde extra inspanning op handhaving van € 25.000 is dit jaar nog niet geëffectueerd. Voor 2019 is het dubbele bedrag beschikbaar.
De opbrengsten van leges van voor vergunningen zijn € 278.000 hoger dan geraamd, door een stijging van de bouwkosten en een toename van het aantal bouwvergunningen.

06.02 – Volkshuisvesting (per saldo een voordeel 31K)
Door een vertraging in het traject van de woonvisie en de campagne ‘Lang zult u wonen’ is het hiervoor geraamde budget niet volledig benut. Bij de Voorjaarsrapportage 2019 zullen wij hier op terugkomen.

Programma 7	Belastingen en Financiën
Portefeuillehouder(s)	W.J.N.M. de Jong

Producten
1. Treasury
2. Belastingen
3. Grondexploitatie
4. Gemeentelijke eigendommen
6. Algemene baten en lasten
8. Overhead
9. Reserves

Wat hebben we bereikt?
Ondanks de inzet van een deel van de (bestemmings)reserves heeft de gemeente Westerveld een voldoende gezonde financiële positie kunnen behouden. We hebben in 2018 uitvoering gegeven aan het vastgestelde beleid, waaronder de lastenverzwaring te beperken tot de inflatiecorrectie.

Beleidsveld	Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
VHROSV	Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	245,00	185,00
VHROSV	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	3,70	4,70
VHROSV	Demografische druk	%	88,40	80,00
VHROSV	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	Euro	579,00	658,00
VHROSV	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	654,00	706,00
Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,47	n.n.b.
Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,05	n.n.b.
Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	450,89	n.n.b.
Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	18,32	n.n.b.
Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	10,34	n.n.b.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Voldoen aan de landelijke digitale agenda 2020 van KING-VNG.	Er wordt een vervolg op het ICT dienstverleningsconcept 'Westerveld heeft Antwoord' opgesteld.
Resultaat 2018	
We hebben het dynamische programma 'Westerveld 2020' gestart. De gemeenteraad is hier 7 januari 2019 over bijgepraat.	

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Toename van de lastenverzwaring beperken tot de inflatiecorrectie.	Bij het vaststellen van de Voorjaarsrapportage heeft uw raad besloten om de verhoging van de OZB, Forensenbelasting en de leges gelijk te stellen aan de inflatie. Voor de heffingen geldt dat deze gebaseerd worden op de werkelijke kosten. Voor de afvalstoffenheffing leidt dit tot een verhoging welke vergelijkbaar is met de inflatie en voor de rioolheffing leidt dit tot een forse verlaging.

Resultaat 2018
De toename is bij de begroting 2018 beperkt gebleven tot de inflatiecorrectie. Daarnaast heeft er voor de OZB eigenaren zelfs een lastenverlichting van € 250.000 plaatsgevonden.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Product		Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
07.01 - Treasury	Lasten	34	34	**50**	-16
	Baten	849	951	**974**	-23
	Saldo	**-815**	**-917**	**-924**	**7**
07.02 - Belastingen	Lasten	442	461	**449**	12
	Baten	4.853	4.665	**4.616**	49
	Saldo	**-4.411**	**-4.204**	**-4.167**	**-37**
07.03 - Grondexploitatie	Lasten	1.803	3.775	**1.841**	1.934
	Baten	1.892	3.837	**2.250**	1.587
	Saldo	**-89**	**-62**	**-409**	**347**
07.04 - Gemeentelijke eigendommen	Lasten	336	697	**588**	109
	Baten	134	458	**457**	1
	Saldo	**202**	**239**	**131**	**108**
07.06 - Algemene baten en lasten	Lasten	19	19	**-8**	27
	Baten	28.240	28.602	**28.766**	-164
	Saldo	**-28.221**	**-28.583**	**-28.774**	**191**
07.08 - Overhead	Lasten	6.271	7.033	**6.855**	178
	Baten	51	108	**136**	-28
	Saldo	**6.220**	**6.925**	**6.719**	**206**
07.90 - Reserves	Lasten	39	2.748	**4.692**	-1.944
	Baten	2.218	5.835	**5.893**	-58
	Saldo	**-2.179**	**-3.087**	**-1.201**	**-1.886**
Saldo programma 7		**-29.293**	**-29.689**	**-28.625**	**-1.064**

Toelichting

07.03 – Grondexploitaties (per saldo een voordeel 347K)
Door de afsluiting van de grondexploitaties Valderse II en Hof van Kalteren en een tussentijdse winst name van Kalterbroeken en Zorgvlied is een positief resultaat gehaald. Zie voor een verdere toelichting paragraaf G.

07.04 – Gemeentelijke eigendommen (per saldo een voordeel 108K)
Er is voor € 58.000 aan extra inkomsten gerealiseerd op verkoop van gronden en pachtopbrengsten. Voor de herontwikkeling van de Valderseweg is een subsidie van € 50.000 ontvangen welke niet in de ramingen was opgenomen.

07.06 – Algemene baten en lasten (per saldo een voordeel 191K)
Bij de decembercirculaire 2018 zijn door het Rijk een aantal taken afgerond en afgerekend. Hierdoor zijn er gelden teruggevloeid in de algemene uitkering. Verder is de hogere vergoeding aan raadsleden gecompenseerd in de vorm van een decentralisatie uitkering en zijn er extra financiële middelen ontvangen voor armoede en energiebesparende maatregelen.

07.08 – Overhead (per saldo een voordeel 206K)
Bij de personeelslasten binnendienst is vanwege de organisatieontwikkeling € 86.000 aan vacatureruimte overgebleven. In het kader van organisatieontwikkelingen is een deel van de geplande

ICT bestedingen uitgesteld (€ 100.000). Per abuis is bij de Najaarsrapportage 2018 een bedrag van € 20.000 niet overgeheveld voor informatiebeveiliging. Dit bedrag valt nu vrij ten gunste van het resultaat, maar bij de Voorjaarsrapportage 2019 zal een budgetverzoek plaatsvinden.

07.90 – Reserves (per saldo een nadeel -1.886K)
Voor de bouw van sportaccommodatie en ontmoetingsruimte Stad en Esch Diever was op basis van diverse raadsvoorstellen een investering geraamd van € 1.944.000. Daarbij is besloten tot een onttrekking aan de algemene reserve. Dat was verwerkt in de programma's 3 en 5. Door gewijzigde regels over de verwerking van activa is deze onttrekking niet geoorloofd. In een nieuw raadsvoorstel wordt een bestemmingsreserve ingesteld. De verwerking daarvan is meegenomen in dit programma. Per saldo is het effect van deze correctie resultaat neutraal.

Investeringen

Investeringen programma 7	Oorspr. jaar	Oorspr. krediet	1-1-2018	Besteed in 2018	Afgerond 2018	31-12-2018
Gemeentelijke eigendommen						
a. Vervanging daken gebouwen voormalige werf Havelte	2016	57.000	57.000	-	Nee	57.000
b. Aanpassing Brink 4b Dwingeloo	2018	127.000	127.000	76.429	Nee	50.571
Bestuurscentrum Diever						
c. Vervanging telefooncentrale	2016	80.000	80.000	-	Nee	80.000
Dingspilhuus						
d. Bouw Sportaccomodatie Stad en Esch, renovatie Ontmoetings-centrum Dingspilhuus	2015	1.944.000	1.844.000	1.500.438	Nee	343.562
Ondersteuning - Faciliteiten						
e. Vervangen monitoren	2017	38.000	38.000	-	Nee	38.000
f. Vervanging servers	2018	376.500	376.500	50.978	Nee	325.522
g. Vervanging opslagmeduim voor servers	2017	35.000	35.000	-	Nee	35.000
h. Vervanging netwerkcomponenten	2018	81.000	81.000	-	Nee	81.000
i. Aanschaf upgrade licenties MS Office	2018	59.500	59.500	17.788	Ja	41.712
j. Vervanging Mobiele Devices	2018	39.000	39.000	3.277	Nee	35.723
k. Indoordekking mobiele telefonie	2016	43.000	22.185	16.604	Ja	5.581
l. Vervanging scanners	2018	10.000	10.000	-	Nee	10.000
m. Modernisering BRP	2018	25.000	25.000	-	Ja	25.000
n. Software Planon en e-besluitvorming	2018	67.000	67.000	25.308	Nee	41.692
Dienstverlening - Openbare werken						
o. Vervanging MAN vrachtwagen	2016	135.000	135.000	-	Nee	135.000
p. Vervanging nastrooimachine	2017	33.100	33.100	22.813	Ja	10.287
q. Vervanging sneeuwploeg	2017	12.950	12.950	7.069	Ja	5.881
r. Vervanging MAN vrachtwagen	2018	139.050	139.050	-	Nee	139.050
s. Vervanging natstrppoimachine	2018	46.350	46.350	-	Nee	46.350
t. VW Lt 35 gesloten	2017	66.000	66.000	66.322	Ja	-322
u. VW transporter enkele cabine	2017	55.000	55.000	58.666	Ja	-3.666
v. Hoogwerker	2017	46.000	11.081	-	Nee	11.081
w. VW Transporter dubbele cabine	2018	48.000	48.000	46.648	Ja	1.352
x. VW Transporter enkele cabine met kraan	2018	61.000	61.000	6.048	Nee	54.952
y. VW Caddy	2018	35.000	35.000	30.625	Ja	4.375
z. Aanschaf pekelmixer	2018	29.000	29.000	28.989	Ja	11
		3.688.450	**3.532.716**	**1.958.002**		**1.574.714**

Toelichting

a. Vervanging daken gebouwen voormalige werf Havelte (voordeel 57K)
Afhankelijk van de toekomstige ontwikkelingen wordt besloten het dak wel of niet te vervangen.

c. Vervanging telefooncentrale (voordeel 80K)
De telefooncentrale is in 2018 niet vervangen, omdat we meedoen aan de VNG aanbesteding GT Connect. De uitvoering zal in 2019 zijn en op dit moment is er nog geen definitieve prijs bekend voor de vervanging. We gaan ervan uit dat de kosten door deze gezamenlijke aanbesteding lager zijn, dan wanneer wij een aanbesteding zelfstandig uitvoeren. In afwachting van de uitkomsten van de gezamenlijke aanbesteding zullen we bij de Voorjaarsrapportage 2019 een aanvraag indienen voor aanpassing van dit krediet.

f. Vervanging servers (voordeel 325K)
Door het beëindigen van de samenwerking op het gebied van ICT met Meppel is er sprake van uitgestelde vervanging. Hoewel vervangen van de servers nodig is, is er vanwege de mogelijke outsourcing van het technisch beheer bij een shared service center gewacht met het doen van de investering. In 2019 wordt er besloten tot toetreding tot de gemeenschappelijk regeling. Het shared service center neemt dan de (volledige) investeringen voor haar rekening, waarbij de afschrijvingen worden doorberekend in de prijs van het service contract.

i. Aanschaf upgrade licenties MS Office (voordeel 42K)
In 2018 is alleen de noodzakelijke investering gedaan. Verder is er het voornemen om over te gaan naar MS Office365. Ten opzichte van een lokale MS office omgeving biedt dit vele voordelen en dat sluit beter aan bij toekomstige ambities. Het betekent lagere investeringskredieten en een uitzetting van jaarlijkse exploitatiekosten. Dit is verwerkt in de Najaarsrapportage 2018.

k. Indoordekking mobiele telefonie (voordeel 6K)
In 2017 is een deel van de indoordekking geregeld, voor een onderdeel is een tijdelijke oplossing gecreëerd. Met de gemeentelijke aanbesteding van KING wordt de indoordekking nog aangepast.

m. Modernisering BRP (voordeel 25K)
Er komt voorlopig geen modernisering van de Basisregistratie Personen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft in 2017 besloten de Operatie BRP (voorheen modernisering GBA) stop te zetten, omdat het project te duur zou worden en te veel tijd zou vragen.

p. Vervanging nastrooimachine (voordeel 10K)
De kosten voor de vervanging waren lager dan in het vervangingsplan is ingeschat.

q. Vervanging sneeuwploeg (voordeel 6K)
De kosten voor de vervanging waren lager dan in het vervangingsplan is ingeschat.

y. VW Caddy (voordeel 4K)
De kosten voor de vervanging waren lager dan in het vervangingsplan is ingeschat.

Overige onderdelen programmaplan

Algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen worden gevormd uit een aantal structurele niet aan taakvelden gekoppelde inkomsten. Deze dekkingsmiddelen worden van het Rijk (in de vorm van de algemene uitkering), van inwoners (in de vorm van heffingen) dan wel uit beleggingen verkregen.

Bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2017	Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018
Lokale heffingen:				
- onroerende zaakbelastingen	3.017	3.081	2.873	2.808
- forensenbelasting	623	627	627	620
- toeristenbelasting	817	821	821	821
Algemene uitkeringen	27.874	28.240	28.480	28.649
Dividend	890	815	917	938
Saldo financieringsfunctie	522	-5	-	-11
Overige algemene dekkingsmiddelen	-122	-116	6	42
	33.621	**33.463**	**33.724**	**33.867**

De lokale heffingen zijn na aftrek van onder andere inningskosten, daarom kan het afwijken van het overzicht in de paragraaf lokale heffingen waar uitsluitend de inkomsten zijn verantwoord.

De paragraaf lokale heffingen geeft een nader inzicht. De algemene uitkeringen zijn gebaseerd op de decembercirculaire van 2018.

Kosten van overhead
De kosten voor overhead bestaan uit huisvestingskosten, personeelskosten, kosten voor informatievoorziening en faciliteiten. Deze kosten zijn verantwoord in programma 7.

Bedragen in €

	Begroting 2018		Werkelijk 2018	
Huivestingskosten		489.000		468.000
Personeel		4.182.000		3.602.000
Informatievoorziening		721.000		798.000
Faciliteiten		371.000		358.000
Totale overhead		**5.763.000**		**5.226.000**
Percentage overhead		**58%**		**58%**
	Binnendienst	Buitendienst	Binnendienst	Buitendienst
Tarief exclusief opslag	42	33	42	35
Opslag voor overhead	51	16	47	12
Tarief inclusief opslag	93	49	90	47

In totaal is er een afname van € 537.000 ten opzichte van de primaire begroting. De werkelijke kosten zijn lager dan de begroting. Doordat hier de overhead exclusief de overhead van het bestuur is gepresenteerd wijkt deze af van programma 7.

Vennootschapsbelasting
Als gevolg van de invoering (2016) van de 'Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen' zijn gemeenten verplicht vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen als zij een fiscale onderneming hebben. Deze wet is, mede onder druk van de Europese Commissie, ingevoerd om een gelijk speelveld te maken tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Vpb is een last, en die maakt deel uit van het stelsel van baten en lasten en het resultaat.
Over 2017 zal nog een finale toetsing moeten worden opgesteld. De verwachting is dat er over dat jaar geen sprake zal zijn van een Vpb plicht c.q. last.
Voor 2018 zal nog een nieuwe toetsing worden gedaan. Met name bij grondexploitaties van de gemeente kan sprake zijn van winstgevendheid. Grondexploitaties worden vooralsnog zonder winstoogmerk opgezet. Van een fiscale onderneming is in dat geval geen sprake. Om die reden hebben we ervoor gekozen in het boekjaar 2018 en verder geen last voor de vennootschapsbelasting te verantwoorden.

Onvoorzien
In de begroting 2018 was een post voor onvoorzien van € 19.000 (€ 1 per inwoner) opgenomen. Dit bedrag is niet besteed.

Deel A.2 PARAGRAFEN

Paragraaf A	Lokale Heffingen
Portefeuillehouder	W.J.N.M. de Jong

De paragraaf lokale heffingen beschrijft de gerealiseerde inkomsten en het beleid, geeft een overzicht van de diverse heffingen, lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid. De volgende belastingen, heffingen en leges komen aan bod:

- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht
- Leges
- Lijkbezorgingsrechten

Gerealiseerde inkomsten

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2017	Raming 2018	Rekening 2018	Verschil
Belastingen				
OZB gebruikers	351	354	296	-58
OZB eigenaren	2.950	2.799	2.801	2
Toeristenbelasting	839	839	839	1
Forensenbelasting	641	643	636	-7
Heffingen				
Rioolheffing	2.323	2.154	2.159	6
Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	1.990	1.970	1.935	-35
Leges				
Leges burgerzaken	392	364	372	7
Leges bestemmingsplannen	21	20	33	13
Leges vergunningen	339	349	627	278
Leges markten	19	22	5	-17
Lijkbezorgingsrechten	300	248	267	20
Totaal	10.165	9.760	9.971	211

In deze tabel wordt uitgegaan van de inkomsten, hierin zijn de kosten die de gemeente moet maken niet meegenomen. De opbrengsten van OZB gebruikers blijven achter, omdat een aantal WOZ-objecten met een forse WOZ-waarde niet meer als ‘niet-woning’ kunnen worden aangeslagen door jurisprudentie. De opbrengsten van leges van voor vergunningen zijn hoger dan geraamd, door een stijging van de bouwkosten en een toename van het aantal bouwvergunningen. De inkomsten van de lijkbezorgingsrechten zijn toegenomen door een aantal extra verleningen van de grafrechten in 2018.

Gerealiseerd beleid

Belastingen

Onroerende-zaakbelasting
De OZB wordt geheven over de onroerende zaken die binnen de gemeentegrenzen van Westerveld gelegen zijn. Dit gebeurt op basis van de WOZ-waarde. Er wordt onderscheid gemaakt tussen woningen en niet-woningen.
De OZB is trendmatig met de inflatiecorrectie in 2018 verhoogd. Tevens heeft er een ophoging van de OZB inkomsten plaatsgevonden als gevolg van het Ondernemersfonds. In het jaar 2018 zijn de WOZ-waarden van de onroerende zaken als gevolg van marktontwikkelingen ten opzichte van 2017, lichtelijk gestegen. Het aantal ingediende WOZ en OZB-bezwaarschriften was in 2018, 175 stuks. Dit is een afname van 108 stuks, ten opzichte van 2017.

Toeristenbelasting
Toeristenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die binnen de gemeente Westerveld verblijf houden, maar niet in de gemeentelijke bevolkingsadministratie van Westerveld staan ingeschreven.
Vanaf het belastingjaar 2015 is het tarief voor de toeristenbelasting in de gemeente Westerveld € 1,10 per persoon per overnachting. Omdat het werkelijk aantal overnachtingen over 2018 bij het opstellen van deze jaarrekening nog niet bekend is, zijn de overnachtingen voor 2017 als opbrengst in 2018 verantwoord. Deze opbrengst is gebaseerd op circa 770.000 overnachtingen in 2017.

Forensenbelasting
Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die binnen de gemeente Westerveld verblijf houden, maar niet in de gemeentelijke bevolkingsadministratie van Westerveld staan ingeschreven en tevens meer dan 90 dagen per jaar een woning beschikbaar houden.
Voor de forensenbelasting is een heffingsgrondslag ingevoerd naar brandverzekerde waarde, of als die niet bekend is, de geschatte herbouwwaarde, van het object. Deze heffingsgrondslag staat behoudens wijzigingen (sloop, verbouw) aan de opstal voor 5 jaar vast. In 2017 zijn deze brandverzekerde waarden opnieuw geïnventariseerd. De tarieven voor de forensenbelasting zijn in 2018 trendmatig met de inflatiecorrectie verhoogd.

Heffingen

Rioolheffing
De gemeente kent taken inzake het verbrede waterbeheer. De opbrengst van de rioolheffing wordt gebruikt om invulling te geven aan de volgende gemeentelijke zorgplichten:
1. Een veilige inzameling en transport van afvalwater naar de zuivering, zonder risico's voor bewoners of het milieu (zorgplicht afvalwater);
2. Het zodanig opvangen en verwerken van hemelwater (regenwater), dat wateroverlast wordt voorkomen (zorglicht hemelwater);
3. Het voorkomen en verminderen van structurele grondwateroverlast door te hoge grondwaterstanden in de openbare ruimte (zorgplicht grondwater).

De eigenaar van het object/perceel is de belastingplichtige. Er wordt een vast bedrag geheven van € 150,- per object, vermeerderd met een percentage van de WOZ-waarde.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht
De gemeente draagt zorg voor de inzameling en verwerking van afval. De begrote lasten hiervan worden volledig aan de burger doorbelast middels de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht.

Leges
Voor de dienstverlening inzake burgerzaken, bestemmingsplannen, vergunningen en markten heft de gemeente leges. Door leges te vragen wordt de gemeente tegemoet gekomen in de kosten die zij hiervoor maakt.
De legestarieven zijn opgenomen in de legesverordening 2018. De leges zijn voor 2018 met de inflatiecorrectie verhoogd. Een kostendekkendheid van 100% voor alle leges is echter niet mogelijk, mede doordat een aantal tarieven wettelijk gemaximeerd is.

Lijkbezorgingsrechten
Bij lijkbezorgingsrechten worden kosten in rekening gebracht voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats en het verlenen van de daarmee samenhangende diensten.
De tarieven voor de begrafenisrechten zijn met de inflatiecorrectie gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar.

Overzicht diverse heffingen
De onderstaande overzichten geven inzicht in de tarieven en de mate waarin de heffingen en leges van 2018 (op basis van de begroting), afgezet tegen de werkelijke cijfers, kostendekkend zijn.

Tarieven

Tarieven onroerende zaakbelastingen	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
OZB-eigenaar woningen in percentage WOZ-waarde	0,1104%	0,1031%	0,0945%
OZB-eigenaar niet-woningen in percentage WOZ-waarde	0,1532%	0,1414%	0,1645%
OZB-gebruiker niet-woningen, in percentage WOZ-waarde	0,1053%	0,1122%	0,1143%

Tarieven toeristenbelasting	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Toeristenbelasting per persoon per nacht tarief in €	1,10	1,10	1,10

Tarieven forensenbelasting	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Forensenbelasting op basis van WOZ-waarde, tarief in €			
< € 25.000	168,00	169,00	171,00
€ 25.000 - 50.000	282,00	285,00	288,00
€ 50.000 - € 100.000	506,00	511,00	516,00
€ 100.000 - € 200.000	704,00	711,00	718,00
> € 200.000	845,00	854,00	863,00

Tarieven rioolheffing	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Eigenaarstarief in €	150,00	150,00	150,00
Percentage WOZ-waarde	0,0340%	0,0265%	0,0245%

Tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Afvalstoffenheffing in €			
Eenpersoonshuishouden	98,25	100,00	103,00
Twee persoonshuishouden	148,25	150,00	155,00
Drie persoonshuishouden	173,25	175,00	181,00
Meer dan drie persoonshuishouden	198,25	200,00	207,00
Recreatiewoning niet permanent bewoond	98,25	100,00	103,00
Extra containergebruik	198,25	200,00	250,00
Reinigingsrecht per container excl. btw in €	198,25	200,00	n.v.t.

Kostendekkendheid

Kostendekkenheid rioolheffing	Begroting 2018	Rekening 2018
Kosten taakvelden inclusief rente	2.417.863	2.051.177
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen	-646.463	-161.316
Netto kosten taakvelden	**1.771.400**	**1.889.860**
Overhead	221.000	221.000
BTW	256.830	133.069
Totale kosten	**2.249.230**	**2.243.929**
Opbrengst heffingen	2.150.000	2.159.244
Dekkingspercentage	**95,6%**	**96,2%**

Kostendekkenheid afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	Begroting 2018	Rekening 2018
Kosten taakvelden inclusief rente	1.750.129	1.791.512
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen	-909.069	-1.026.104
Netto kosten taakvelden	**841.060**	**765.408**
Kwijtschelding	40.000	33.800
Overhead	141.000	141.000
BTW	299.465	309.445
Totale kosten	**1.321.525**	**1.249.653**
Opbrengst heffingen	1.250.000	1.265.136
Dekkingspercentage	**94,6%**	**101,2%**

Bedragen x € 1.000

Leges	Begroting 2018			Rekening 2018		
	lasten	baten	dekking	lasten	baten	dekking
Leges burgerzaken	470	339	72,1%	498	372	74,7%
Leges bestemmingsplannen	341	5	1,5%	357	33	9,2%
Leges vergunningen	896	394	44,0%	1.050	627	59,8%
Leges markten	35	22	60,8%	44	5	10,6%
Lijkbezorgingsrechten	391	248	63,4%	456	267	58,6%

Aanduiding van lokale lastendruk

In onderstaand overzicht wordt een vergelijking gemaakt van de woonlasten in Westerveld met enkele omliggende gemeenten op basis van de tarieven van 2018. Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een gemeente betaalt aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij de interpretatie moet de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen, omdat slechts een aantal categorieën belastingplichtigen met elkaar wordt vergeleken en er verschillende heffingsmethodieken voor de rioolheffing worden gehanteerd. Tevens merken wij op dat niet elke gemeente hetzelfde dekkingspercentage voor rioolrechten en afvalstoffenheffing hanteert.

Gemeente	Westerveld	De Wolden	Steenwijker-land	Meppel	Midden Drenthe	Weststelling-werf
Gemiddelde waarde woning	252.000	252.000	252.000	252.000	252.000	252.000
Eenpersoons-huishouden						
OZB-woningen	260	291	268	330	294	349
Afvalstofheffing	100	151	172	181	160	161
Rioolheffing	217	204	227	171	239	164
Totale woonlasten Eenpersoonshouden	**577**	**646**	**667**	**682**	**693**	**674**
Meerpersoons-huishouden						
OZB-woningen	260	291	268	330	294	349
Afvalstofheffing	175	192	197	181	205	249
Rioolheffing	217	227	227	171	239	164
Totale woonlasten Meerpersoonshouden	**652**	**710**	**692**	**682**	**738**	**762**
Gemiddelde eenpersoons- en meerpersoons.	**615**	**678**	**680**	**682**	**716**	**718**

Bronnen: Atlas van de lokale lasten (www.coelo.nl) gebaseerd op gemiddelde WOZ waarde van de gemeente Westerveld.

Kwijtscheldingbeleid
Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen kan slechts worden verleend voor de afvalstoffenheffing en in zeer uitzonderlijke gevallen voor de OZB en de rioolheffing. Door toepassing van de uitvoeringsregeling komen eigenaren van onroerende zaken in de meeste gevallen niet in aanmerking voor kwijtschelding vanwege het aanwezige vermogen doordat onder andere de overwaarde van een woning dat wordt aangemerkt als vermogen. Indien er geen sprake is van aanwezig vermogen, kan kwijtschelding worden verleend.

	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Kwijtschelding: aantallen					
Aantal kwijtscheldingsverzoeken	347	266	281	275	244
Aantal beroepschriften	5	3	5	5	3
Aantal geheel of ged. toegewezen	283	207	228	250	210
Kwijtschelding: bedragen					
Afvalstoffenheffing	48.600	26.000	27.300	40.000	33.800
Rioolheffing	4200	500	100	-	400
OZB	3.300	400	-	-	100
Totaal	**56.100**	**26.900**	**27.400**	**40.000**	**34.300**

Paragraaf B	Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Portefeuillehouder	W.J.N.M. de Jong

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de risico's die de bedrijfsvoering van de gemeente in gevaar zou kunnen brengen en geeft vervolgens inzicht in de mate waarin de gemeente deze risico's financieel kan afdekken. De paragraaf richt zich alleen op de risico's die financiële consequenties hebben. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de geïnventariseerde risico's en de weerstandscapaciteit (beschikbare middelen). De paragraaf sluit af met vijf financiële kengetallen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente.

Inventarisatie van risico's

Een risico is de kans dat een mogelijke gebeurtenis, met een negatieve impact voor de organisatie, zich voordoet. Om risico's te kwantificeren dienen zowel de kans op als de impact van het risico te worden bepaald. De niet-financiële risico's, zoals imagoschade, worden niet gekwantificeerd. In de programmabegroting en de jaarrekening wordt de risico-inventarisatie geactualiseerd.

	Omschrijving risico	I/S	Kans	Impact	Risico in €
1	Leningen aan deelnemingen (scenario volledig afboeken)	I	10%	666.000	67.000
2	Overige verstrekte leningen (scenario volledig afboeken)	I	30%	599.000	180.000
3	Grondexploitaties (scenario volledig afboeken)	I	30%	863.000	259.000
4	Garantstellingen (scenario volledig opgeëist)	I	10%	5.680.000	568.000
5	Garantsteling WSW achtervang (scenario 10% opgeëist)	I	10%	3.827.000	383.000
					1.457.000
6	Gemeenschappelijke regelingen (scenario 5% extra)	S	50%	476.000	238.000
	Totaal risico				**1.695.000**

Het totale risico is gedaald (minus € 165.000) en opzichte van 2017. Dit komt door aflossingen op deelnemingen/leningen en verkoop van bouwgrond waardoor het bedrag genoemd als impact is afgenomen. Er zijn geen gewijzigde inzichten bij de inschatting van de 'kans van optreden'.

1. Leningen aan deelnemingen
De gemeente heeft leningen verstrekt aan deelnemingen in Enexis en Vitens. Van beide entiteiten bezit de gemeente tevens aandelen. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden en om die reden afgeboekt moeten worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%.

2. Overige verstrekte leningen
De gemeente heeft leningen verstrekt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 30%.

3. Grondexploitaties
De gemeente had in 2018 vijf lopende grondexploitaties. Twee daarvan zijn volledig afgerond en met positieve resultaten afgesloten (zie paragraaf G voor een nadere toelichting), waardoor het risico van toekomstige verliezen is afgenomen. Voor de drie resterende grondexploitaties, te weten: Meenteweg – Oeveraseweg Havelte, Zorgvlied Noord Oost Fase II en Kalterbroeken bestaat het risico dat de grondexploitaties niet gerealiseerd worden en de huidige boekwaarde afgeboekt moet worden. De kans op een scenario dat de grondexploitaties niet gerealiseerd worden schatten wij in op 30%.

4. Garantstellingen
Voor tien instellingen binnen de gemeentegrenzen heeft de gemeente een financiële borgstelling afgegeven. Dit betekent dat wanneer de instelling zelf niet aan haar aflossingsverplichting kan

voldoen, de gemeente hiervoor zorg moet dragen. De kans dat dit zich voordoet, schatten wij in op 10%.

5. Garantstelling WSW-achtervang
De gemeente is door middel van een garantstelling verbonden aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Mocht een woningbouwvereniging niet aan haar financiële verplichtingen kunnen voldoen dan zal zij eerst de WSW aangespreken. Wanneer blijkt dat de WSW onvoldoende financiële middelen heeft dan worden vervolgens andere woningbouwverenigingen aangesproken en tenslotte kan de betrokken gemeente worden aangesproken. Het vastgoed fungeert in deze situatie als onderpand. Actium is de grootste woningbouwvereniging die actief is binnen de gemeente Westerveld. Actium beschikt over circa 16.000 woningen die verspreid zijn over verschillende gemeenten. Binnen gemeente Westerveld zijn ongeveer 1.600 woningen (10%) in het bezit van Actium. Naast Actium is woningcorporatie Woonconcept vertegenwoordigd binnen de gemeente. Zij verhuurt één wooncomplex aan een instelling, bestaande uit circa 20 woningen. Bovenstaande gegevens leiden ertoe dat maximaal 10% opeisbaar is. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%. (https://www.wsw.nl/gemeenten/achtervang/)

6. Gemeenschappelijke regelingen
De gemeente participeert in zes gemeenschappelijke regelingen (te weten IGSD, Reestmond, Veiligheidsregio Drenthe, GGD, RUD en Recreatieschap Drenthe). Het risico bestaat dat een gemeenschappelijke regeling te maken krijgt met een financiële tegenvaller, die dan ook de individuele gemeente treft. Wij gaan er vanuit dat de lastenverzwaring met maximaal 5% zal toenemen. De kans dat dit scenario zich voordoet schatten wij in op 50%.

Niet te kwantificeren risico's

Algemene uitkering gemeentefonds (risico gedekt uit eigen reserve)
Jaarlijks ontvangt de gemeente circa € 28,7 miljoen uit het gemeentefonds. De rijksoverheid kijkt bij de verdeling van het gemeentefonds onder meer naar het aantal inwoners, jongeren en uitkeringsgerechtigden, de oppervlakte van de gemeente en grootte van de watergebieden. Bij de circulaires in mei, september en december kan het voorkomen dat er wijzigingen zijn in de hoogte van de algemene uitkering. Dit volgens het principe 'trap op, trap af'. Een neerwaartse bijstelling komt vooral doordat het Rijk naar verwachting minder uitgeeft dan geraamd.
Op basis van het principe 'gelijk de trap op, trap' af bestaat er bij achterblijvenden bestedingen door de centrale overheid een risico van kortingen op de uitkeringen van het gemeentefonds. Dit risico is niet te kwantificeren en wordt afgedekt middels de reserve rekeningsaldo die eind 2018 € 1.250.000 bedraagt.

Sociaal domein (risico gedekt uit eigen reserve)
De bestemmingsreserve Sociaal domein bedraagt 31 december 2018 € 2.923.000. Er was in 2018 voldoende geld om bij financiële tegenvallers zorg te kunnen leveren. De beschikbaarheid van deze reserve maakt dat het Sociaal domein dit jaar niet is meegenomen in de weerstandscapaciteit. Vanaf 2019 wel, omdat deze bestemmingsreserve in 2019 vrij zal vallen.

Informatiebeveiliging.
Om te kunnen voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming is de beveiligingsorganisatie ingericht. Toch blijven er hier ook risico´s die niet gekwantificeerd kunnen worden, dit zijn risico´s zoals datalekken of het niet voldoen aan de AVG.

Personeel.
Steeds vaker zien we dat het lastig is om goed gekwalificeerd personeel te werven en te behouden. Het risico bestaat daarbij dat we onvoldoende expertise en/of capaciteit hebben. Door tijdelijke externe inhuur kan tegen extra kosten de meest kwetsbare functies dit worden opgelost, zoals bij de Najaarsrapportage is aangegeven. Het financiële risico is op dit moment lastig in te schatten voor Westerveld niet in te schatten.
Europese regelgeving en door de invoering van de Nederlandse regeling met de Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren (WNRA) zullen naar verwachting de loonkosten gaan stijgen. Deze nieuwe regeling dwingt ons om na te denken over andere vormen van werkgeverschap, met name de relatie met vrijwilligers. Nieuwe vormen van vrijwilligheid vragen flexibiliteit van de organisatie om dit mogelijk

te maken. Een inschatting van het risico is nog niet te maken. De WNRA treedt per 1 januari 2020 in werking.

Veiligheidsregio Drenthe.
Ontwikkelingen over de integratie van de Meldkamer Noord Nederland in de Landelijke Meldkamer Organisatie (LM)) blijven een punt van aandacht. De financiële effecten van de samenvoeging zijn nog onvoldoende duidelijk en daardoor blijft er een risico bestaan. De Veiligheidsregio Drenthe verwacht dat in de toekomst de loonkosten door de Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren (WNRA) zullen gaan stijgen. Er is nog niet in te schatten welk risico dit met zich meebrengt. De WNRA treed per 1 januari 2020 in werking.

Herpositionering IGSD.
In 2018 zijn de scenario's inzake de taken voor Werk en Inkomen uitgewerkt. Begin 2019 is aan de raad voorgesteld om de IGSD op te heffen en daar heeft de gemeenteraad mee ingestemd. De taken voor Werk en Inkomen zullen vanaf 1 januari 2020 terugkomen naar de gemeente. Er worden inschattingen gemaakt van de gevolgen (financieel en personeel) hiervan, deze zullen in de begroting 2020 worden verwerkt. Na verloop van tijd zal worden bekeken of deze inschattingen juist zijn. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit worden incidentele risico's afgedekt met incidenteel geld en worden structurele risico's opgevangen met structurele middelen. Op basis van de Nota reserves en voorzieningen is het volgende bepaald:

- De algemene reserves worden volledig meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit;
- De bestemmingsreserves, stille reserves en stille voorzieningen worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen komt tot stand door de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de geïnventariseerde risico's, van de beschikbare weerstandscapaciteit af te trekken. Het weerstandsvermogen is het bedrag dat kan worden aangewend in geval van onvoorziene risico's.

Incidentele weerstandscapaciteit
De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Deze middelen zijn direct aan te wenden voor de financiële gevolgen van een risico. Een negatief resultaat zal direct verwerkt worden in de algemene reserve en werkt om die reden ook direct door in de beschikbare weerstandscapaciteit voor mogelijke toekomstige risico's.

Vrij besteedbaar	**31-12-2018**
Algemene reserve	292.000
Reserve weerstandsvermogen	1.600.000
Totaal	**1.892.000**

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit geeft de mogelijkheid om, door middel van een verhoging van belastingen en leges, structurele risico's op te vangen. De OZB is de enige belasting die hiervoor in aanmerking komt. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (norm van artikel 12) te vergelijken met het tarief dat de gemeente Westerveld hanteert. De onderstaande tabel laat zien dat de onbelaste belastingcapaciteit € 2.384.000 bedraagt.

Soort	**WOZ-waarde**	**Tarief Westerveld**	**Tarief art. 12**	**Verschil**	**Onbenutte capaciteit**
OZB eigenaren woningen	2.039.134.000	0,0945	0,1927	0,0982	2.119.000
OZB eigenaren niet-woningen	366.663.000	0,1645	0,1927	0,0282	63.000
OZB gebruikers niet-woningen	294.379.000	0,1143	0,1927	0,0784	202.000
Totaal	**2.405.797.000**				**2.384.000**

De onbenutte belastingcapaciteit is ongeveer gelijk aan het bedrag (€ 2.397.000) per einde 2017.

Totale weerstandscapaciteit

De som van de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit geeft de totale beschikbare weerstandscapaciteit weer. Het ratiogetal weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. Het kengetal weerstandsvermogen bij de gemeente Westerveld is 2,52. Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit bijna twee en een half keer hoger is dan de benodigde weerstandscapaciteit. Aldus kan geconcludeerd worden dat de gemeente de geïnventariseerde risico's kan opvangen.

	31-12-2018
Incidentele weerstandscapaciteit	1.892.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.384.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**4.276.000**
Incidentele weerstandscapaciteit	1.457.000
Structurele weerstandscapaciteit	238.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**1.695.000**
Ratio weerstandsvermogen	**2,52**

De beschikbare weerstandscapaciteit per einde van het boekjaar daalt door onttrekking uit de algemene reserve ten behoeve van de te vormen bestemmingsreserve voor de sportaccommodatie en ontmoetingsruimte Stad en Esch.

Financiële kengetallen en beoordeling van onderlinge verhouding

In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële kengetallen weergegeven. De gezamenlijke toezichthouders hebben de financiële kengetallen gecategoriseerd en bandbreedtes gesteld. De categorieën variëren van minst risicovol, gemiddeld risicovol en meest risicovol. Per kengetal wordt een korte toelichting gegeven.

Beoordeling vanuit het interbestuurlijk toezicht	Minst risicovol	Gemiddeld risico	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95	95-105%	>105

Financiële kengetallen	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019
1a. Netto schuldquote	5%	15%	25%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte voor alle verstrekte leningen	3%	14%	24%
2. Solvabiliteitsratio	58%	46%	45%
3. Grondexploitatie	2%	2%	0%
4. Structurele exploitatieruimte	1%	1%	2%
5. Belastingcapaciteit	94%	90%	87%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding tussen de netto schuld en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een netto schuldquote kleiner dan 90% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een netto schuldquote van 15%. Deze neemt toe door het aantrekken van een kasgeldlening van 3,5 miljoen. Nieuwe investeringen in het publieke domein kunnen niet langer gedekt worden uit exploitatie resultaten en vrijval van kapitaallasten. Er ontstaat een extra financieringsbehoefte. Vanwege deze vermogens behoefte in de aankomende jaren zal dit percentage stijgen, maar nog ruim binnen de norm van <90% blijven.

Solvabiliteitsratio
Het solvabiliteitsratio geeft de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een solvabiliteitsratio groter dan 50% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een solvabiliteitsratio van 46%. De solvabiliteit daalt als gevolg van het negatieve resultaat en onttrekkingen aan bestemmingsreserves. Dat is nodig, omdat het resultaat uit de exploitatie voor onttrekking reserves en voorzieningen negatief is. De baten dekken niet de lasten. Daardoor neemt het aandeel eigen vermogen af. Dat leidt tot een toename in de vermogensbehoefte en derhalve stijgt de externe schuld. Het kengetal daalt.
Bij het stijgen van de netto schuldquote daalt de solvabiliteit. De gemeente is zich dit bewust en streeft naar investeringen in het publieke domein en houdbare financiën en stuurt bewust op de kengetallen. Dat de solvabiliteitsratio nu 'oranje' kleurt sluit aan bij onze doelstellingen. Alle kengetallen in het 'groen' is niet de primaire doelstelling van de gemeente. Het gaat er juist om de totale taak van de gemeente en de ambities in te passen in een zorgvuldig gewogen op langere termijn houdbare gezonde financiële situatie. Dat vraagt gezien de gewijzigde financiële realiteit om adequaat sturen.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de grondexploitaties en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders beschouwen een kengetal grondexploitatie kleiner dan 20% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een kengetal grondexploitatie van 2%.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte geeft de verhouding tussen het structurele exploitatieoverschot (of tekort) en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders vinden een structurele exploitatieruimte groter dan 0% het minst risicovol. De gemeente Westerveld beschikt in 2018 over een structurele exploitatieruimte van 2%.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft de hoogte van de woonlasten aan (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) van een meerpersoonshuishouden ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De gezamenlijke toezichthouders vinden een belastingcapaciteit kleiner dan 95% het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft in 2018 een belastingcapaciteit van 90%. Dat betekent dat er ruimte is om tarieven (OZB) te verhogen.

Paragraaf C	Onderhoud Kapitaalgoederen
Portefeuillehouders	H. Doeven

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen beschrijft de realisatie van het beleid dat betrekking heeft op de wegen, riolering, water en groen, gebouwen en overige ruimte. Er wordt ingegaan op het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte, de vertaling van de financiële consequenties en de voortgang van het geplande onderhoud.

Algemeen kwaliteitsniveau
In de gemeente Westerveld is de kwaliteit van de openbare ruimte voor het uitvoeren van regulier onderhoud nog vastgelegd in het KOR. Voor de productonderdelen verzorging, verharding, groen en meubilair wordt in het KOR de gewenste kwaliteit van het onderhoud aangegeven.
Er wordt onderscheid gemaakt in de aspecten technische staat (de kwaliteit van het materiaal) en verzorging (het onderhoudsniveau). De raad stelt het kwaliteitsniveau van beide aspecten vast.
De riolering en gebouwen maken geen deel uit van het KOR.

De vastgestelde kwaliteitsniveaus op basis van het voor 2018 geldende KOR zijn:

	Verzorging	Verharding	Groen	Meubilair
Dorpscentrum	L	B	L	L
Hoofdstructuur	L	B	L	L
Woongebied	L	L	L	L
Bedrijventerrein	L	L	L	L
Buitengebied	L	L	L	L
Begraafplaats	B	L	L	L

Waarin: L=Laag, B=Basis en H=Hoog.

BrinQ

In maart 2018 is door de gemeenteraad de visie (BrinQ) op de openbare ruimte vastgesteld. In dit plan is aangeven wat de waarden zijn voor het beheer en onderhoud aan de openbare ruimte. Deze waarde kent twee kanten: *welke functie moet de openbare ruimte vervullen en in welke sfeer wordt deze vormgegeven.* Op basis van deze gedachtenlijn heeft dit geresulteerd in twee soorten waarden: basisvoorwaarden en onderscheidende waarden.

<u>Basisvoorwaarden:</u>
Deze waarden drukken vooral uit hoe de gebruiker zich op een plek wil voelen: het is er schoon en heel, veilig, toegankelijk en hij wil de openbare ruimte duurzaam doorgeven aan toekomstige gebruikers.

Onderscheidende waarden

Deze waarden verschillen per dorp en zijn door de inwoners bepaald en dorpen verschillen hierdoor. De onderscheidende waarden hebben te maken met bijv. het verschil in landschap, dorpskern of de gemeenschapszin van de gemeente Westerveld.

De raad stelt de kwaliteitsniveaus van beide hiervoor getoonde waarden vast.

De vertaling en verwerking van de visie naar de verschillende beheerprogramma's en –budgetten moeten nog worden vastgesteld. In het voorjaar van 2019 zal duidelijk worden welke aanvullende middelen eventueel nodig zullen zijn.

Wegen

De kwaliteit van de (zand)wegen en paden maken deel uit van het KOR voor 2018. De openbare verlichting valt eveneens onder wegen. In het 'Licht en duisternisplan 2011-2020' wordt het beleid ten aanzien van de verlichting verwoord.

Wegen	Eenheid	Hoeveelheid
Verhardingen binnen en buiten de bebouwde kom:		
Rijbanen	m^2	1.782.900
Fietspaden	m^2	242.600
Voetpaden	m^2	112.500
Parkeervlakken	m^2	68.800
Totaal verhardingen	m^2	**2.206.800**
Semi-verharde paden en fietspaden	m^2	584.100
Zandwegen	m^2	468.000
Bermen	km	621
Bruggen	stuk	38
Lichtmasten	stuk	4.563
Verkeersborden	stuk	4.200

Financiële consequenties

Bedragen in €

Wegen	Begroting 2018	Rekening 2018	Verschil
Onderhoudsbudget	3.484.000	3.578.000	-94.000
Investeringen:			
Vervanging Van Eemneslaan	460.000	181.561	278.439
Vervanging reconstructie wegen	627.585	175.285	452.300
			-
Uitvoering Licht- en duisternisplan	179.500	267.791	-88.291

Toelichting op gerealiseerd beleid (voortgang van het geplande onderhoud)

- Het onderhoudsplan wegen 2017-2018 is opgesteld en in uitvoering, waarbij in 2017 de nadruk lag op de voorbereidende werkzaamheden en het dienstjaar 2018 met name is benut voor de uitvoering.

- De voorbereiding van de herinrichting kern Diever (Brinkenplan Diever) is gestart. De uitvoering start in 2019.
- De uitvoering Ruimtelijk actieplan Piet Soerplein Havelte is afgerond. De volgende deelprojecten omgeving Brink en omgeving Beukenlaan/Hofweg zijn opgestart.
- De openbare verlichting in Vledder en Diever is vervangen en in Geeuwenbrug is gestart met het vervangen door een energiezuiniger variant.
- Het beheerplan kunstwerken is opgesteld. Vanaf 2019 wordt conform dit beheerplan gewerkt.

Riolering

In het samenwerkingsverband Fluvius is samen met de 5 omliggende gemeenten en het waterschap het Watertakenplan 2016 – 2021 opgesteld. Het watertakenplan bestaat uit een hoofdrapport en specificaties per gemeente. In de specificatie zijn de gemeentelijke watertaken van gemeente Westerveld verder uitgewerkt.

Riolering	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	252
Persleidingen	km	204
Rioolgemalen	stuk	598
Bergbezinkbassin	stuk	10

Financiële consequenties

Bedragen in €

Riolering	Begroting 2018	Rekening 2018	Verschil
Onderhoudsbudget	2.420.000	1.832.000	588.000
Investeringen:			
Riolering vrijverval	237.360	34.004	203.356
Riolering drukriolering mech/elektr	33.000	14.948	18.052
Riolering persleiding	176.000	-	176.000
Riolering drukriolering Bouwkundig	-	3.925	-3.925
Stedelijk watersysteem	46.600	19.557	27.043
Milieumaatregelen/afkoppelen hemelwater	150.000	302	149.698

Toelichting op gerealiseerd beleid (voortgang van het geplande onderhoud)
De werkzaamheden zijn uitgevoerd volgens het Watertakenplan 2016-2021, waarbij uit oogpunt van integraal werken zoveel mogelijk wordt afgestemd met andere werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals herinrichtingplannen en reconstructie/vervanging van wegen. Voorbeelden hiervan zijn Piet Soerplein in Havelte en de Lheeweg / Moleneinde in Dwingeloo.
Met het opstellen van een verbreed Basis Rioleringsplan (vBRP) is het actuele functioneren van het rioleringsysteem van de hele gemeente in één digitale omgeving gezet.

Groen en water

Groen en water	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	stuk	50.541
Bos(plantsoen)	m^2	881.800
Heesters	m^2	153.400
Hagen	m	13.200
Gras/gazon	m^2	965.800
Waterpartijen	km	580

Financiële consequenties

Bedragen in €

Groen en water	Begroting 2018	Rekening 2018	Verschil
Onderhoudsbudget	1.878.000	1.990.000	-112.000
Investeringen:			
Evenemententerreinen Brink Dwingeloo	200.000	161.724	38.276
Uitvoering beleid- en beheerplan Brinken	15.000	3.825	11.175

Toelichting op gerealiseerd beleid (voortgang van het geplande onderhoud)

- Het reguliere onderhoud is zoveel mogelijk uitgevoerd volgens de kwaliteitsniveaus van het (voor 2018 geldende) KOR;
- Het verhogen van de biodiversiteit is gerealiseerd door het inzaaien van bermen met bloemenmengsels (onder andere Westeinde Wapserveen) en ecologisch bermbeheer.
- De inventarisatie van watergangen en duikers buiten de bebouwde kom is uitgevoerd.

Gebouwen

Gebouwen	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	stuk	38
Sportaccommodaties	stuk	15

Financiële consequenties

Gebouwen	Begroting 2018	Rekening 2018	Verschil
Onderhoudsbudget	435.000	334.000	101.000
Investeringen:			
Geen			

Toelichting op gerealiseerd beleid (voortgang van het geplande onderhoud)

- Het reguliere onderhoud is uitgevoerd op basis van een sober en doelmatig onderhoudsniveau.
- De fysieke bouw van het informatiecentrum poort Oerlandschap Holtingerveld is afgerond; Wij zijn gestart met de verbouw t.b.v. de herbestemming van Brink 4b in Dwingeloo.
- De voormalige OBS in Eemster is verkocht.

Overige ruimte

Overige ruimte	Eenheid	Hoeveelheid
Speellocaties	stuk	64
Speeltoestellen	stuk	317
Sportvelden	stuk	21
Begraafplaatsen	stuk	7

Financiële consequenties

Bedragen in €

Overige ruimte	Begroting 2018	Rekening 2018	Verschil
Onderhoudsbudget	487.000	546.000	-59.000
Investeringen:			
Geen			

Toelichting gerealiseerd beleid (voortgang van het geplande onderhoud)

- Het reguliere onderhoud is uitgevoerd waarbij de wetgeving (Attractiebesluit) leidend is geweest.

We zijn gestart met het plan van aanpak voor het nieuwe speelplaatsenplan en verwachten deze in 2019 af te ronden

Paragraaf D	Financiering
Portefeuillehouder	W.J.N.M. de Jong

De paragraaf financiering beschrijft de wijze waarop binnen de gemeente Westerveld gelden worden belegd of worden aangetrokken. In deze paragraaf komen achtereenvolgens de ontwikkeling van de rente, het schatkistbankieren en het risicobeheer aan bod.

Ontwikkeling rente

Aangetrokken leningen

Elk jaar inventariseren we onze aangetrokken leningen. We bepalen dan of er nieuwe leningen afgesloten moeten worden, of we eerder kunnen aflossen en of we andere financieringskeuzes willen maken. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van aangetrokken leningen.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2018	Rente percentage	Rente boekjaar
BNG 86900	91	18	73	6,06%	5
BNG 87141	91	18	73	5,93%	5
BNG 95306	750	150	600	4,91%	34
BNG 87895	327	54	272	5,40%	15
BNG 88185	436	73	363	5,35%	21
BNG 89538	635	91	545	4,53%	25
BNG 90058	635	91	545	5,02%	29
BNG 98177	2.200	200	2.000	4,77%	102
	5.164	**695**	**4.470**	**4,92%**	**237**

In 2003 is voor het laatst een lening aangetrokken. De leningen lopen door tot in ieder geval 2022 (laatste verloopt in 2028). Zoals bij de begroting 2019 is aangekondigd, wordt volgens de geplande investeringen in 2019 de kasgeldlimiet overschreden. Hierdoor zal er in 2019 een langlopende vaste geldlening moeten worden aangetrokken.

Uitstaande leningen

Een deel van de uitstaande leningen is ontstaan door de verkoop van aandelen in Essent. Bij de verkoop van deze aandelen in 2009 is namelijk niet het volledige bedrag ontvangen. Hiervoor heeft Enexis vier leningen verstrekt. Drie leningen zijn afgelost en lening D wordt in 2019 afgelost.
Aan Vitens zijn in het verleden eveneens geldleningen verstrekt. Jaarlijks wordt een deel van de Vitens leningen lineair afgelost.

Bedragen x € 1.000

	Uitstaand per 31-12-2017	Aflossingen	Uitstaand per 31-12-2018	Rente percentage	Rente boekjaar
Enexis lening D	325	-	325	7,20%	23
Achtergestelde lening Vitens	455	114	341	1,92%	11
	779	**114**	**666**	**4,76%**	**34**

Berekening rekenrente

Bij de vernieuwing van het BBV in 2017 is de notitie rente verschenen. De doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering) en het stimuleren dat gemeenten de rentelasten opnemen in de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het jaar 2018. Voor het jaar 2018 is de vastgestelde rekenrente van 0,5% gehanteerd.

Bedragen x € 1.000

Berekening rente op basis van balans 31-12-2018			
Immateriele vaste activa	21	Eigen vermogen	21.206
Materiele vaste activa	37.575	Voorzieningen	10.980
Financiele vaste activa	1.753	Vaste schulden	4.470
Grondexploitaties	863	Vlottende passiva	9.048
Vlottende activa	5.492		
Balanstotaal	45.704	Balanstotaal	45.704
Externe rente	237		
Externe rente procentueel	**4,92%**		
Rente grondexploitaties	2,64%		
Rente grondexploitaties geboekt	23		
Schema rentetoerekening jaar T.			
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering			237
b. De externe rentebaten			-34
Saldo rentelasten en rentebaten			203
c. De rente die aan de grondexploitatie is doorberekend			-23
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente			180
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-188
f. Renteresultaat op het taakveld treasury			8
Werkelijke omslagrente			0,48%
Afgeronde omslagrente			**0,50%**

Schatkistbankieren

Door middel van het schatkistbankieren worden overtollige gelden van de gemeente overgeboekt naar een bankrekening van het ministerie van Financiën. Een klein deel van het saldo mag als werkkapitaal worden aangehouden. Dit betreft een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 2,5 miljoen. Voor onze gemeente betreft dit een bedrag van € 375.000.

Gemiddelde saldi 2018	
1e kwartaal 2018	191.400
2e kwartaal 2018	230.500
3e kwartaal 2018	163.800
4e kwartaal 2018	148.228

Risicobeheer

Als er sprake is van een financieringstekort dan zal, in eerste instantie, de financieringsbehoefte vervuld worden door kortlopende leningen af te sluiten. Met behulp van de liquiditeitsbegroting wordt bepaald of het financieringstekort incidenteel of structureel van aard is. Als het om een incidenteel financieringstekort gaat, zal voor die termijn een kasgeldlening worden aangetrokken. Bij een structureel financieringstekort zal een langlopende vast geldlening worden afgesloten. Hiervoor worden, conform de financiële verordening twee offertes opgevraagd bij banken met minimaal een AA-rating van twee Rating Agency's.

Voor de beheersing van de renterisico's kunnen twee richtlijnen worden onderscheiden, het kasgeldlimiet voor kortlopende geldleningen en de renterisiconorm voor langlopende geldleningen (benoemd in de wet FIDO). Deze worden hierna verder uitgewerkt.

Kasgeldlimiet

Een kasgeldlimiet tracht de risico's omtrent de rente op de kortlopende schulden te beperken. Momenteel is de rente waartegen banken kortlopende leningen verstrekken negatief. De rente waartegen Europese banken elkaar leningen verstrekken, het zogeheten Euribortarief, is inmiddels ook negatief. Voor het aanhouden van kortlopende leningen wordt momenteel dus rente ontvangen. In 2018 zijn wij geëindigd met een kasgeldlening van € 3,5 miljoen. Kortlopende leningen zijn bestemd voor het financieren van de lopende uitgaven. Het kasgeldlimiet is gekoppeld aan het begrotingstotaal. Voor 2018 bedraagt het kasgeldlimiet voor de gemeente Westerveld € 4,2 miljoen (8,5% van € 49,7 miljoen). Dit betekent dat maximaal € 4,2 miljoen met kasgeld leningen gefinancierd kan worden. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet wordt een vaste geldlening aangetrokken of er wordt gemotiveerd waarom hiervoor niet is gekozen.

Een overzicht van de verwachte ontwikkeling van de netto vlottende schuld ten opzichte van de kasgeldlimiet wordt hierna weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Omvang kasgeldlimiet	Begroot	Werkelijk	Verschil
1 Toegestane kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	-
2 Omvang vlottende korte schuld			
Opgenomen gelden < 1 jaar	-	3.500	-3.500
Schuld in rekening courant	-	-	-
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	-	-	-
Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	-	-	-
3 Vlottende middelen			
Contante in kas	1	1	-
Tegoeden rekening courant	250	272	-22
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	-	-
Totaal vlottende middelen	251	273	-22
4 Toets kasgeldlimiet			
Totaal netto-vlottende schuld	-251	-3.773	3.522
Toegestane kasgeldlimiet	4.223	4.700	-476
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**3.972**	**927**	**3.046**

De kasgeldlening van € 3,5 miljoen ter financiering van de investeringen uit 2018 en de doorloop van voorgaande jaren is nog onder de maximale kasgeldlimiet. Er is in 2018 nog beperkt ruimte voor aanvullende financiering met kortlopende kasgelden tegen de gunstige rente voorwaarden. In 2019 zal de kasgeldlimiet worden overschreden en zal een langlopende vaste lening noodzakelijk zijn.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal bij aanvang van dat jaar. De norm (wet FIDO) stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking kan komen voor herfinanciering of renteherziening, met een maximum van € 2,5 miljoen. Gemeenten hebben de plicht om te informeren ten aanzien van het renterisico dat zij over hun vaste schuld lopen.

Onderstaande tabel laat zien dat we binnen de grenzen van de risiconorm blijven. We zouden onze leningenportefeuille kunnen herzien (leningen aflossen en opnieuw afsluiten tegen een lager rentepercentage). Dit is overwogen, maar de te betalen boeterente weegt niet op tegen het lagere rentepercentage.

Bedragen x € 1.000

Renterisiconorm	Begroot	Werkelijk	Verschil
1 Renterisico's			
a *Renteherziening op leningen o/g*	-	-	-
b *Betaalde aflossingen*	695	695	0
Renterisico (a + b)	695	695	0
2 Berekening renterisiconorm			
a Begrotingstotaal 2018	49.687	55.291	-5.604
b Het bij min. regeling vastgestelde %	20%	20%	-
Renterisiconorm (a/100)	9.937	11.058	-1.121
3 Toets renterisiconorm			
Renterisico	695	695	0
Renterisiconorm	9.937	11.058	-1.121
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**9.242**	**10.363**	**-1.121**

Omdat de aflossingen niet geherfinancierd hoeven te worden, is er (voorlopig) geen sprake van renterisico. Theoretisch is er voldoende ruimte voor het aangaan van nieuwe vast geldleningen. Het aantrekken van een vaste geldlening heeft wel negatief effect op de solvabiliteitsratio.

Paragraaf E	Bedrijfsvoering
Portefeuillehouder	H. Jager

De paragraaf bedrijfsvoering beschrijft de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De ondersteunde processen zijn:

- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- Personeel & organisatie (HRM)
- Inkoop, aanbesteding en contractmanagement
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie
- Juridische zaken
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging).

Investeringsbeleid

De geplande investeringen zijn per programma toegelicht.

Organisatieontwikkeling en samenwerking

In 2018 is de organisatiestructuur op organische wijze aangepast aan de ontwikkelingen in de samenleving én de wisselende behoefte aan sturing en samensturing (de Westerveldse vorm van zelfsturing) van de medewerkers. Nadat in 2017 de managementlaag afdelingshoofden is verdwenen, is in 2018 het aantal teamleiders teruggebracht van zes naar drie: samen met de directeur kent de organisatie nu vier leidinggevenden. Hiermee kenmerkt de organisatie zich nóg meer door: korte lijnen en weinig hiërarchie. De korte lijnen, ontschotting én het vormen van één organisatie (waarin taakvelden en medewerkers in wisselende samenstellingen met elkaar samenwerken) zien we terug in de plenaire personeelsbijeenkomsten die eens in de twee à drie weken worden gehouden voor informatie-uitwisseling, presentaties en afstemming.
In maart 2018 zijn de missie & visie van de organisatie (op voordracht van een werkgroep van medewerkers) vastgesteld en in het najaar (wederom op voordracht van een de werkgroep van medewerkers) de Westerveldse klantbelevingsprincipes.

Op verschillende terreinen wordt in onze provincie en onze regio in wisselende samenwerkingsverbanden sector overschrijdend, gemeentegrensoverschrijdend en provinciegrensoverschrijdend samengewerkt: soms voor korte duur, soms voor langere tijd. Het in wisselende samenstelling samenwerken sluit aan bij een trend in de samenleving: leven en werken in een netwerksamenleving.

Administratieve organisatie

<u>Rechtmatigheid</u>
In 2018 hebben we in samenwerking met de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Zwartewaterland stappen gezet in de samenwerking op het gebied van de interne controle. Zo is er bijvoorbeeld een gezamenlijk controleplan voor alle 5 gemeenten opgesteld, en zijn in de samenwerking een 6-tal processen gezamenlijk gecontroleerd. Tevens is het besluit genomen om vanaf 2019 extra formatie beschikbaar te stellen voor een functionaris die de verbijzonderde interne controle in de samenwerking voor zijn/haar rekening zal nemen.

<u>Doelmatigheid</u>
In 2018 is in het kader van de jaarlijkse doelmatigheidsonderzoeken begonnen met het instellen van een onderzoek naar de juridische kwaliteit van onze gemeente. Dit rapport wordt uiterlijk in het 1e halfjaar van 2019 vastgesteld.

Informatisering en automatisering

Informatiebeveiliging en privacy
In 2018 zijn de functies en het takenpakket van functionaris gegevensbescherming (FG), chief information security officer (CISO) en privacy officer (PO) formeel beschreven, vastgesteld, aangesteld en benoemd. Hierdoor is er een stevige invulling van het onderwerp Informatiebeveiliging en privacy gegeven. Het privacyteam heeft tot primaire taak het beschermen van persoonsgegevens, het voorkomen van datalekken en in het geval van het optreden van een datalek de zorgvuldige afhandeling daarvan.

ENSIA
In 2017 is een initiatief gestart vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, de vereniging Nederlandse gemeenten (VNG), gemeenten, het ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (DGBRW) met de introductie van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit kortweg ENSIA.
ENSIA heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet) is samengevoegd en gestroomlijnd. Ook in 2018 is het traject rondom ENSIA uitgevoerd, vragenlijsten zijn beantwoord, ter verantwoording opgestuurd en zijn verbeteringen inzichtelijk gemaakt. De verantwoording kent zowel een horizontale als verticale verantwoording, beide zijn conform de gestelde kaders aangeleverd en door een externe auditor getoetst.

Inkoop en aanbesteding

Gedurende het jaar is gewerkt aan inbedding van de centraal georganiseerde inkoopfunctie. Zo zijn er workshops georganiseerd voor alle afdelingen, zijn formats opgesteld en is gestart met het in kaart brengen van processen om zaakgericht te kunnen werken.
Op basis van een inkoopkalender is een verscheidenheid aan aanbestedingen ondersteund en begeleid. Hierbij heeft met name de contractering van Wmo Begeleiding veel inspanning gevraagd van de organisatie, wat wel tot een succesvolle afronding van het traject heeft geleid.
Ook is er gestart met een inventarisatie en onderzoek naar contract- en leveranciersmanagement en de wijze waarop dit binnen de organisatie ingezet kan worden. Ten aanzien van maatschappelijk verantwoord inkopen is aansluiting gezocht bij de nieuw op te stellen visie op duurzaamheid.
Tot slot is er in 2018 een Klachtenregeling Aanbesteden vastgesteld, welke dient als laagdrempelig instrument voor belanghebbenden om klachten over een aanbesteding te bespreken met de gemeente zonder dat er direct een rechtsmiddel mee gemoeid is.

Personeelsbeleid

Vanuit onze missie: “Wij zijn een betrokken en gedreven organisatie en leveren transparante dienstverlening”, hebben we ook in 2018 met de organisatieontwikkeling grote stappen gezet en lijnen korter gemaakt. In 2018 zijn er vier teams gevormd die zelfsturend opereren.
In 2018 merkte de organisatie dat het door ontwikkelingen en krapte op de arbeidsmarkt lastiger was om vacatures vervuld te krijgen. Vacatures staan langer open en ter overbrugging van structurele invulling is vaak gebruik gemaakt van inhuur.
De vergoeding van raadsleden in gemeenten tot 24.000 inwoners is in 2018 verhoogd en gelijkgesteld aan de vergoeding die hoort bij de inwonersklasse 24.001 - 40.000 inwoners. Ook bestaat vanaf 2018 de mogelijkheid voor duo-/burgerleden voor een vergoeding voor computer en internetverbinding.

Preventief handelen op (ziekte)verzuim
Als goed werkgever zetten we vooral in op het preventief voorkomen van (ziekte) verzuim. Door het werken aan een transparante werkcultuur, is het streven dat we op voorhand kunnen anticiperen op individuele situaties van medewerkers die (tijdelijke) extra zorg en aandacht nodig hebben. We streven als gemeente naar een verzuimcijfer dat niet groter is dan het landelijk gemiddelde verzuimcijfer van de sector Gemeenten. In 2018 bedroeg het ziekteverzuimcijfer 5,0% (excl. zwangerschappen). Dit is een lichte stijging ten opzichte van voorgaand jaar (4,8%). 'Het landelijk gemiddelde verzuimcijfer van de sector Gemeenten van 2018 wordt eind mei 2019 bekend gemaakt.

Interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht is het toezicht van de ene overheid op de andere. De provincie heeft een toezichthoudende rol op de gemeenten op een aantal terreinen. Deze terreinen zijn:
- Ruimtelijke ordening
- Wabo
- Huisvesting statushouders
- Archiefzorg
- Financieel toezicht
- Monumentenwet

Het toezicht op financiën wordt afzonderlijk georganiseerd. De andere vijf onderwerpen vallen onder de Wet Interbestuurlijk Toezicht. Hiervoor zijn toezichtcriteria ontwikkeld op basis waarvan zelfbeoordeling plaats kan vinden. Deze zelfbeoordeling heeft een plek in de P&C-cyclus en daarmee in de jaarrekening, waardoor de gemeenteraad haar taak adequaat kan uitoefenen.
Bij de jaarrekening 2018 heeft de zelfbeoordeling samengevat het volgende resultaat opgeleverd. Een groene kleur betekent dat aan alle eisen is voldaan, oranje betekent dat aandacht nodig is omdat aan een aantal eisen niet is voldaan, rood betekent dat onvoldoende is voldaan aan de eisen.

Domein	Status
Ruimtelijke Ordening	
Huisvesting statushouders	
Archiefzorg	
Financieel toezicht	
Monumentenwet	

Westerveld scoorde op één punt 'oranje'. Bij archiefzorg wordt nog niet voldaan aan alle vereiste kritische prestatie-indicatoren. De indicator bij archiefzorg zal pas bij een volledige 100% score naar groen worden aangepast. Met name de indicatoren met betrekking tot digitalisering archief zijn nog niet allemaal gerealiseerd. De aanbevelingen die de provincie heeft gedaan zullen in 2019 en 2020 opgevolgd worden, maar dit zal naar verwachting nog niet leiden tot een 'groene' status.

Nieuwe wet- en regelgeving

Vanaf juli 2018 is er gestart met het project Invoering Omgevingswet. Op 2 oktober 2018 is de startnotitie Project invoering Omgevingswet goedgekeurd door het college. De omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infra, milieu, natuur en water naar een basis voor een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving en treedt 1 januari 2021 in werking. In het project zal het Deelproject Beleid & Regels, met ondersteuning van een extern adviesbureau, uitvoering geven aan de implementatie. Een Omgevingsvisie en Omgevingsplan zullen ontwikkeld worden.

Paragraaf F	**Verbonden Partijen**
Portefeuillehouder	**H. Doeven, J.Y.A. de Haas, W.J.N.M. de Jong en H. Jager**

De gemeente onderhoudt banden met diverse partijen waarin zij een bestuurlijk of financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van banden met deze partijen komt voort uit politieke motieven en maatschappelijke relevantie. Een bestuurlijk belang betekent dat leden van het college, in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling, vertegenwoordigd zijn. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname aan een verbonden partij op enigerlei wijze risico kan lopen. De verbonden partijen zijn gerubriceerd naar de volgende categorieën:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Deelnemingen in vennootschappen
3. Participaties in stichtingen en verenigingen

1. Gemeenschappelijke regelingen

Intergemeentelijk samenwerkingsverband Werk en Inkomen Steenwijkerland en Westerveld te Steenwijk		
Openbaar belang		*Aandeel*
Uitvoering van gemeentelijke taken inzake sociale zekerheid, hierbij ligt de focus ligt op 'werken aan werk'.		25%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	14
	31-12-2018	22
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	150
	31-12-2018	75
Resultaat (x € 1.000)	2018	8
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	5.913
Risico's		
De belangrijkste risico's betreffen de budgettering Participatiewet en de open einde financiering van de uit te voeren wetten en regelingen (ook bijzondere bijstand- en minimabeleid). Door te sturen op een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering (o.a. zoals genoemd in het PvA) wordt ingezet op het beheersen van de risico's. Voor een uitgebreide beschrijving van de risico's wordt verwezen naar de verplichte paragrafen in de begroting 2019 e.v. van de IGSD s-w. In januari 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met de opheffing van de GR IGSD per 1 januari 2020. Vanaf dat moment zullen de taken rondom werk en inkomen door de gemeente zelf worden uitgevoerd.		

Werkvoorzieningsschap Reestmond te Meppel		
Openbaar belang		*Aandeel*
Het plaatsen van mensen uit de deelnemende gemeenten die aangewezen zijn op aangepast werk op een dergelijke plek. Hierbij wordt gestreefd naar passende arbeid zo dicht mogelijk bij de reguliere arbeidsmarkt. Dit houdt mede in het ontwikkelen van de arbeidsmogelijkheden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, waardoor hun door- en uitstroomkansen vergroot worden.		23,6%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	2.875
	31-12-2018*	1.530
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	3.182
	31-12-2018*	2.885
Resultaat over 2018 (x € 1.000)	2018*	-1.123
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	2.860

Risico's
De risico's zijn gerubriceerd in de categorieën inkomsten, financiering en bedrijfsvoering. Aan de inkomstenkant wordt vooral het afnemen van de Rijksbijdrage genoemd. De reserves worden als voldoende ingeschat om de risico's af te dekken. Voor een uitgebreide beschrijving van de risico's wordt verwezen naar de risicoparagraaf in de begroting 2018 e.v. van de GR Reestmond.

** Dit betreffen voorlopige cijfers. De accountantscontrole is nog niet uitgevoerd.*

Veiligheidsregio Drenthe te Assen		
Openbaar belang		*Aandeel*
Het uitvoeren van taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet aan de Veiligheidsregio zijn opgedragen. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden welke door de deelnemende gemeenten aan de veiligheidsregio zijn opgedragen.		4,7%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	1.828
	31-12-2018	1.600
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	25.250
	31-12-2018	26.592
Resultaat (x € 1.000)	2018	363
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	1.038
Risico's		
De Veiligheidsregio is een gemeenschappelijke regeling (GR), waarbij de risico's uiteindelijk verhaald kunnen worden op de deelnemende gemeenten. De Veiligheidsregio geeft zelf aan dat er risico's gezien worden in de (eventuele) afname van de rijksbijdrage. De reserves worden als ruim voldoende ingeschat om de risico's af te dekken. Daarnaast worden nieuwe ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd en zullen de daaruit voortkomende consequenties voorgelegd worden aan uw raad.		

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe		
Openbaar belang		*Aandeel*
Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.		Op basis van inwoner aantal
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	2.267
	31-12-2018	2.587
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	1.889
	31-12-2018	2.386
Resultaat (x € 1.000)	2018	174
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	575
Risico's		
Ten aanzien van algemene risico's houdt de GGD een Algemene Reserve van maximaal 5% van de omzet voor de basistaken. Voor het programma Additioneel wordt een opslag van 10% berekend op de kostprijs van de additionele producten. Deze opslag wordt gestort in de risicoreserve. De reserve heeft een maximum-omvang van 33% van de loonkosten van het programma Additioneel. Voor Veilig Thuis Drenthe wordt de opslag van 10% niet berekend. De GGD werkt tegen kostprijs voor de gemeenten, met de afspraak dat wanneer de gemeenten het product substantieel wensen terug te brengen er aanvullende afspraken worden gemaakt over de dan optredende frictiekosten. Voor een uitgebreide beschrijving van de risico's wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van in de begroting 2018 e.v. van de GGD.		

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe te Assen		
Openbaar belang		*Aandeel*
Het uitvoeren van alle milieuvergunningverlening- en meldingen, milieutoezicht en handhaving en alle milieuspecialismen en advisering op het gebied van milieu.		3,1%
*Financieel**		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	817
	31-12-2018	797
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	4.687
	31-12-2018	5.688
Resultaat (x € 1.000)	2018	-19
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	501
Risico's		
Er is een rapport opgesteld door Seinstra en van der Laar, waarin de onvolkomenheden naar voren zijn gebracht. Op basis van dit rapport is een verbeterprogramma gestart. Van de deelnemers wordt een financiële bijdrage hierin verwacht. Een reguliere stijging van 5% en een incidentele (2 jaar) van nog eens 5% worden vanaf 2018 in rekening gebracht, daarnaast zal een investering plaatsvinden die bij de deelnemers wordt teruggelegd. Vanuit de gemeente wordt de vinger aan de pols gehouden. Wanneer de RUD een tekort realiseert zal dit bij de gemeenten worden opgehaald, daarom is het van belang dat hier nadrukkelijk overleg over plaatsvindt.		

Recreatieschap Drenthe te Diever		
Openbaar belang		*Aandeel*
Versterking van het recreatief-toeristisch beleid in Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf.		1/13 deel
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	677
	31-12-2018	667
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	685
	31-12-2018	1.203
Resultaat (x € 1.000)	2018	7.255
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	80
Risico's		
Het is een gemeenschappelijke regeling waarbij de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de eventuele tekorten van deze regeling.		

Eems Dollard Regio te Bad Nieuweschans		
Openbaar belang		*Aandeel*
Bevorderen van samenwerking aan zowel Duitse als Nederlandse kant van de grens		0,94%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	n.n.b.
	31-12-2018	n.n.b.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	n.n.b.
	31-12-2018	n.n.b.
Resultaat (x € 1.000)	2018	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2018	n.n.b.
Risico's		
Volgens paragraaf 15 lid 3 van de gemeenschappelijke regeling EDR zijn de deelnemers aan de EDR verplicht om naar rato van hun deelnemersbijdrage bij liquidatie extra bijdragen te verstrekken ter voldoening aan de verplichtingen van de EDR die na verzilvering van het vermogen resteren.		

2. Deelnemingen in vennootschappen

Vennootschappen die zijn ontstaan uit de verkoop van Essent.

Enexis Holding B.V. te 's Hertogenbosch	
Openbaar belang	*Aandeel*
Enexis Holding B.V. beheert het energienetwerk in zeven provincies in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en zorgt er voor dat gas en elektriciteit van de energieleveranciers veilig bij de klanten (plm. 2,6 miljoen huishoudens) terecht komt.	0,0928%

Financieel		
Eigen vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	3.808*
	31-12-2018	4.024*
Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	3.860*
	31-12-2018	3.691*
Resultaat (x € 1 mln.)	2018	243*
Risico's		
Een risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gelimiteerd middels een overeengekomen garantiedividend van € 100 miljoen.		

** De cijfers van 1 januari zijn o.b.v. de jaarrekening 2017 en de cijfers per 31 december betreffen de schattingen o.b.v. de halfjaarcijfers van Enexis.*

CBL Vennootschap B.V. te 's Hertogenbosch*		
Openbaar belang		*Aandeel*
De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent ('Verkopende Aandeelhouders') te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als tussenpersoon voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds.		0,0928%
Financieel		
Eigen vermogen (x $ 1.000)	1-1-2018	138
	31-12-2018	90
Vreemd vermogen (x $ 1.000)	1-1-2018	21
	31-12-2018	0
Resultaat (x $ 1.000)	2018	-25
Risico's		
Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.		

Vordering op Enexis B.V. te 's Hertogenbosch*	
Openbaar belang	*Aandeel*
Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte 'fair market value'. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan tussen het productie- en leveringsbedrijf (Essent) en het netwerkbedrijf (Enexis). Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren, is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches. De eerste drie tranches hebben inmiddels plaatsgevonden. 4e Tranche: • Totaalbedrag lening € 350 mln. • Looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019) • Rente 7,2% • Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geoormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen. Op 30 september 2018 is de jaarlijkse rente uitbetaald aan de aandeelhouders	0,0928%

Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	-2
	31-12-2018	0
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	356.324
	31-12-2018	0
Resultaat (x € 1.000)	2018	-15
Risico's		
De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW		

Verkoop Vennootschap B.V. te 's Hertogenbosch*		
Openbaar belang		*Aandeel*
Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de Verkopende Aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.		0,0928%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	113
	31-12-2018	5
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	57
	31-12-2018	0
Resultaat (x € 1.000)	2018	-50
Risico's		
Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.		

CSV Amsterdam B.V. te 's Hertogenbosch*		
Openbaar belang		*Aandeel*
Deze aandelen zijn bij de verkoop van de Essent-aandelen ontvangen en dienen ter afwikkeling van de diverse zaken rondom de verkoop.		0,0928%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	749
	31-12-2018	530
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	0
	31-12-2018	0
Resultaat (x € 1.000)	2018	-150
Risico´s		
Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783 die nog resteert op de Escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.		

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. 's Hertogenbosch*		
Openbaar belang		*Aandeel*
Deze aandelen zijn bij de verkoop van de Essent-aandelen ontvangen en dienen ter afwikkeling van de diverse zaken rondom de verkoop.		0,0928%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	1.606
	31-12-2018	1.595
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	23
	31-12-2018	0
Resultaat (x € 1.000)	2018	-30
Risico´s		
Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).		

Overige vennootschappen

N.V RENDO te Hoogeveen		
Openbaar belang		*Aandeel*
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering.		7,97%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	70
	31-12-2018	73
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	67
	31-12-2018	72
Resultaat (x € 1.000)	2018	10
Risico's		
Het risico, en daarmee de aansprakelijkheid, voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap art 2.:81 BW.		

N.V Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) te Assen		
Openbaar belang		*Aandeel*
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering.		1,079%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	45
	31-12-2018	n.n.b.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2018	130
	31-12-2018	n.n.b.
Resultaat (x € 1.000)	2018	n.n.b.
Risico's		
Het risico, en daarmee de aansprakelijkheid, voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap art 2.:81 BW.		

Waterbedrijf Vitens NV te Utrecht		
Openbaar belang		*Aandeel*
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering.		0,449%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	533
	31-12-2018	n.n.b.
Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	1.195
	31-12-2018	n.n.b.
Resultaat over 2018 (x € 1.mln.)	2018	n.n.b.

Risico's
Het risico voor de gemeente zit in het afwaarderen van de boekwaarde van de aandelen. Wanneer zou blijken dat Vitens niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Op dit moment is dat risico met een solvabiliteit van circa 30% zeer gering.

Wadinko N.V. te Zwolle*		
Openbaar belang		*Aandeel*
Bevorderen werkgelegenheid.		2,344%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	67,6
	31-12-2018	68,1
Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	1,5
	31-12-2018	1,5
Resultaat (x € 1 mln.)	2018	1,6
Risico's		
Inherent aan haar doelstellingen loopt Wadinko risico's. Door de interne maatregelen met betrekking tot risicobeheersing, zoals beschreven in de jaarrekening van Wadinko, zijn de risico's voor de aandeelhouders beperkt.		

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) te den Haag		
Openbaar belang		*Aandeel*
Verkrijgen van toegang tot de kapitaalmarkt; d.m.v. gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen.		0,0009%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	4.687
	31-12-2018	4.991
Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	135.041
	31-12-2018	132.518
Resultaat (x € 1 mln.)	2018	337
Risico's		
Maximaal risico t.a.v. de afwaardering van de boekwaarde van de aandelen en het niet ontvangen van dividend. Het risico op afwaardering zal zeer beperkt zijn aangezien het een staatsbank (50% eigendom Staat en 50% eigendom gemeenten en provincies samen) betreft. Het risico op beperkte dividenduitkering heeft zich de laatste jaren voorgedaan, door gewijzigde regelgeving en de lage rente. Hier wordt bij het opstellen van de begroting rekening mee gehouden.		

Regionaal Orgaan Verwijdering Afvalstoffen (ROVA N.V.) te Zwolle		
Openbaar belang		*Aandeel*
Door deelname in de aandelen van ROVA kunnen we gebruik maken van de aangeboden diensten.		0,184%
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	31
	31-12-2018	33*
Vreemd vermogen (x € 1 mln.)	1-1-2018	61
	31-12-2018	58*
Resultaat (x € 1 mln.)	2018	5,8*
Risico's		
De gemeente zal maximaal het ingelegde bedrag in aandelen moeten afboeken bij een eventueel faillissement van ROVA. Daarnaast zal er dan met spoed een andere afvalinzamelaar gezocht moeten worden. Dit kan hoge(re) kosten met zich meebrengen. Het risico dat dit zal gebeuren, wordt zeer klein geacht, aangezien er regelmatig overleggen met ROVA plaatsvinden en de financiële organisatie van ROVA goed geborgd is.		

** Deze cijfers komen uit de concept jaarrekening waar nog geen accountantscontrole op is toegepast.*

3. Participaties in stichtingen en verenigingen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
De VNG ondersteunt gemeenten bij hun ontwikkeling en behartigt hun belangen. Als belangenbehartiger van alle gemeenten is de VNG regelmatig gesprekspartner van andere overheden leden van het parlement, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen.
Daarnaast voert de VNG gemeenschappelijke diensten voor gemeenten uit en biedt haar leden een platform. Jaarlijks wordt de contributie op basis van het aantal inwoners vastgesteld. Voor 2018 bedroeg de bijdrage voor onze gemeente € 26.605.

Talentenregio
Talentenregio is een samenwerkingsverband op het gebied van Human resource management, tussen 24 verschillende gemeenten uit de regio Zwolle. Het doel van Talentenregio is om samen te werken op het gebied van intergemeentelijke mobiliteit, om een kennisnetwerk te zijn, om de arbeidsmarktcommunicatie te verbeteren en om een traineetraject te bieden. De contributiekosten bedragen € 18.500 per jaar. Daarnaast wordt er nog gebruik gemaakt van de aangeboden producten van de Talentenregio.

Vereniging van Drentse gemeenten (VDG)
De Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) is de provinciale afdeling van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De VDG is van en voor de Drentse gemeenten en biedt een belangrijk platform aan haar leden om elkaar te ontmoeten, kennis te delen, gezamenlijke afspraken te maken om een gezamenlijk gezicht te zijn richting VNG, Rijk, Provincie en andere samenwerkingspartners van gemeenten. De VDG wordt ondersteund door een klein projectbureau. Dit projectbureau bestaat uit een bestuurlijk adviseur/ programmamanager en een programma-/ projectsecretaris. De VDG staat aan de vooravond van een vernieuwingsproces waarin het zich meer wil gaan profileren en manifesteren als interactief platform en kenniscentrum.
De speerpunten in de missie en visie van de VDG zijn:

- Kennis en expertise delen
- Netwerken en ontmoeten
- Afstemmen en afspraken maken
- In- en externe verbindingen realiseren

De bijdrage voor 2018 was € 6.295 (exclusief drie specifieke projecten).

Regio Zwolle
Regio Zwolle is een bestuurlijke samenwerking tussen 21 verschillende gemeenten en 4 provincies rondom Zwolle.
Begin 2019 is er een nieuwe koers vastgesteld genaamd de Nieuwe Agenda Regio Zwolle stapt over eigen grenzen. Er wordt gewerkt aan een vijftal tafels: economie, menselijk kapitaal, leefomgeving, energie en bereikbaarheid. De bestaande verschillende sectoren/clusters, te weten: Agri&Food, Vrijetijdseconomie, Health, Kunststoffen en Logistiek worden hieronder gebracht. De gemeente Westerveld gaat in 2019 onderzoeken bij welke tafels, naast de tafel economie, zij wil participeren.
Een belangrijk onderdeel van Regio Zwolle is Kennispoort. Kennispoort is het innovatie-netwerk van ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid. Kennispoort verzorgt één keer per jaar een bijeenkomst in de gemeente Westerveld. De gemeentelijke bijdrage is jaarlijks € 1,23 per inwoner. In 2019 komt er vanuit Regio Zwolle een voorstel voor een verhoging van dit bedrag per 2020.

Stichting Het Oversticht Zwolle
Het welstandstoezicht en de gemeentelijke monumentencommissie zijn in de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit bij deze stichting ondergebracht, zie ook hieronder. De gemeentelijke archeoloog wordt eveneens via Het Oversticht ingehuurd. Het bestaande inhuurcontract voor de gemeentelijke archeoloog heeft een looptijd van drie jaar, ingaande 1 januari 2018.
Beoordeling bouwplannen.
De gemeente Westerveld maakt voor planbeoordelingen gebruik van de commissie Ruimtelijke kwaliteit (welstandstoezicht) van Het Oversticht in Zwolle. Deze commissie heeft tot doel het uitbrengen van een onafhankelijk integraal advies over zaken in het kader van de Omgevingsvergunning aangaande bouw- en monumentenwetgeving.
Het installeren van de leden van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van Het Oversticht is een raadsbevoegdheid. De huidige samenstelling wordt tot aan het in werking treden van de Omgevingswet, (voorzien voor 2021 en uitgezonderd bijzondere omstandigheden) ongewijzigd

gecontinueerd. Met ingang van 1 januari 2018 zijn de leden van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit opnieuw (her-) benoemd.

Samenwerkingsverband UNESCO nominatiedossier 'Koloniën van Weldadigheid'
Sinds 2010 wordt er internationaal samengewerkt aan een succesvolle nominatie van de voormalige Rijkskoloniën van Weldadigheid tot UNESCO Werelderfgoed. De gemeente Westerveld is één van de voortrekkers geweest voor uitbreiding van het dossier en heeft in 2012 een bestuurlijk charter ondertekend waarin we deze intentie (zowel op het gebied van personele inzet, als financieel) hebben bevestigd. De gemeente Westerveld heeft zitting heeft in de stuurgroep en het programmateam die onder leiding staan van de provincie Drenthe. De overige partners zijn de gemeenten Noordenveld (Dr.), Steenwijkerland, Ommen en Hardenberg (Ov), Weststellingwerf (Fr), Stad Hoogstraaten (Provincie Antwerpen) en Merksplas (Provincie Antwerpen), de provincies Drenthe, Overijssel, Fryslân en Antwerpen. De Vlaamse partners worden vertegenwoordigd door Het Kempens Landschap.
Op lokaal niveau wordt ambtelijk en bestuurlijk nauw samengewerkt met de gemeenten Steenwijkerland en Weststellingwerf. Er vinden afstemmingsgesprekken plaats met de belangrijkste stakeholders in het dossier – inwoners, ondernemers uit de recreatie- en toeristische sector, gekoepeld in Stichting Weldadig Oord, Stichting Maatschappij van Weldadigheid en de agrarische sector, samengebracht in de Vereniging Agrarische Belangen Oorden en Parten - hiermee heeft ons component inmiddels binnen het dossier een voorbeeldfunctie. In juli 2018 heeft het Werelderfgoedcomité een voorlopig (positief) advies uitgebracht waarna het rijk 3 jaar de tijd heeft om een geactualiseerd dossier definitief in te dienen. Deze her-indiening staat nu gepland voor medio 2020.

Europees Erfgoedlabel
De Koloniën van Weldadigheid kunnen de titel Europees Erfgoedlabel (EHL) krijgen. De Nederlandse ministerraad heeft op vrijdag 1 maart 2019 op voorstel van minister van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ingestemd dat Nederland samen met België de Koloniën van Weldadigheid bij de Europese Commissie voordraagt voor het Europees Erfgoedlabel. Naar verwachting besluit de Europese Commissie aan het eind van het jaar over de nominatie. De nominatie is gedaan door de gezamenlijke bezoekerscentra in de Koloniën van Weldadigheid (waaronder het Huis van Weldadigheid in Frederiksoord) en het proces wordt verder begeleid door de Belgische rijksoverheid. Bij een Europees Erfgoedlabel gaat het allereerst over betekenis, verhaal, en over de rol die iets speelt op Europees niveau (cultuur, geschiedenis en integratie). De gekozen locaties moeten zich daarbij inspannen voor educatieve activiteiten gericht op jongeren.

RWB Zwolle
Het Regionaal Werkbedrijf regio Zwolle is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten in de regio Zwolle, het UWV Werkbedrijf, werkgevers- en werknemersorganisaties en onderwijsinstellingen. Het Werkbedrijf heeft geen rechtspersoonlijkheid, maar is een netwerk van partijen die samenwerken op basis van een af te sluiten convenant aan het oplossen van arbeidsmarktvraagstukken in de regio. De individuele partijen besluiten ieder voor zich tot samenwerking in het Werkbedrijf.

P10
De P10 is het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten. De inmiddels zeventien grootste plattelandsgemeenten van Nederland hebben veel dezelfde ambities en uitdagingen waarvoor zij zich dagelijks inzetten. In P10-verband brengen zij deze onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. De P10 is samen met andere organisaties zoals LTO, Vereniging Kleine kernen, Netwerk Platteland, één van de organisaties die de Plattelandsthema's onder de aandacht brengt van diverse partijen. Gesprekspartners zijn o.a. VNG en diverse ministeries.
De P10 maakt zich onder meer sterk voor:

- Functieveranderingen op het Platteland
- Nieuwe Economische kansen in de Buitengebieden
- Leefbaarheid in de kernen, en
- Relatie Plattelandsgemeente en Gemeentefonds.

De contributie voor onze gemeente bedraagt € 6.500.

Paragraaf G	Grondbeleid
Portefeuillehouder	W.J.N.M. de Jong

De paragraaf grondbeleid beschrijft het grondbeleid in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling. Het gemeentebestuur formuleert de doelstellingen en het grondbeleid is hieraan ondersteunend. Deze paragraaf geeft de visie op het grondbeleid, de uitvoering van het grondbeleid, de actuele financiële positie, de winstneming en de risico's en voorzieningen weer. De niet in exploitatie genomen bouwgronden worden, vanaf 2016 op basis van het BBV, opgenomen als materiële vaste activa.

Visie op grondbeleid

De gemeente Westerveld hanteert een faciliterend grondbeleid. De markt heeft de ruimte om te ondernemen en de gemeente kan zich op haar publieke taak richten. Wanneer de gemeente het nodig acht om meer invloed op het grondbeleid te hebben dan wordt actief grondbeleid ingezet. Bij de keuze voor actief grondbeleid wordt de raad altijd in kennis gesteld. Het financiële risico van het grondbeleid dient voor de gemeente aanvaardbaar te zijn. Bij maatschappelijk interessante initiatieven wordt het financiële risico vooraf zorgvuldig onderzocht.

Uitvoering grondbeleid

<u>Bouwgrond in exploitatie</u>

De Valderse II – Dwingeloo
Deze grondexploitatie wordt met ingang van 31-12-2018 financieel afgesloten.
Alle opbrengsten waren al eerder gerealiseerd, in 2018 zijn ook de laatste kosten gemaakt. Het resultaat is een woonwijk met 42 woningen.
De grondexploitatie wordt afgesloten met een voordelig financieel resultaat van € 277.000. Dit nadat in de afgelopen jaren al ruim € 2,2 miljoen aan winst is genomen. In totaal levert deze grondexploitatie een voordelig resultaat op van bijna € 2,5 miljoen.
In 2018 werd nog een voordelig resultaat van € 2,25 miljoen verwacht. Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de reservering voor het uitbetalen van planschadeclaims is komen te vervallen en doordat de laatste kosten aan woonrijp maken van het gebied mee zijn gevallen.

Hof van Kalteren - Diever
Ook deze grondexploitatie wordt per 31-12-2018 afgesloten. Het project betreft de bouw van het gemeentehuis, een medisch centrum en de realisatie van 41 woningen. Alle opbrengsten en kosten zijn inmiddels gerealiseerd. De grondexploitatie wordt afgesloten met een nadelig resultaat van € 1.835.000. In 2018 werd er een tekort verwacht van circa € 1,9 miljoen. Voor dit bedrag is een voorziening getroffen. Uit deze voorziening valt nu € 65.000 vrij naar de algemene reserve.

Meenteweg - Oeveraseweg – Havelte
Deze grondexploitatie betreft de afronding van een bedrijventerrein in Havelte. Op dit bedrijventerrein is nog een kavel beschikbaar. Verder moeten er nog flinke werkzaamheden in de openbare ruimte plaatsvinden, zoals in het bestemmingsplan is opgenomen.
In 2018 was er een belangstellende (optie) voor de afname van de kavel. Deze is gedurende het jaar afgehaakt, waardoor de kavel weer ter beschikking komt. In 2019 wordt een koper voor deze kavel gezocht. Door het afhaken van de optant is vertraging opgetreden in de uitvoering van het plan. In 2018 was de verwachting dat het project in 2020 kon worden afgesloten, dit is nu met een jaar opgeschoven naar 2021. Deze vertraging heeft een verslechtering van het verwachte financiële resultaat opgeleverd. In 2018 werd nog een nadelig financieel resultaat verwacht van € 170.000 (NCW per 1-1-2018). Na de vertraging is dit een nadelig resultaat van circa € 189.000 (NCW per 1-1-2019).

Zorgvlied
In Zorgvlied worden 15 kavels uitgegeven voor woningbouw. In 2018 zijn negen van deze kavels afgenomen door een ontwikkelaar. Daarnaast is eind 2018 de verkoop gestart van 6 kavels ten behoeve van zelfbouw. Het hele plangebied is in 2018 bouwrijp gemaakt. Omdat het een financieel

voordelig plan betreft, moet volgens de commissie BBV winst (tussentijdse winst name) worden genomen op het moment dat er opbrengsten zijn. Dat is hier het geval. Volgens de POC-methode (percentage of completion, een methode die het aandeel van de gerealiseerde opbrengsten afzet tegen het aandeel van de gerealiseerde kosten en de te verwachten winst) zal er € 60.000 aan tussentijdse winst genomen moeten worden.
Hierna komt het te verwachten voordelige resultaat uit op € 181.000 (NCW per 1-1-2019). Naar verwachting kan dit project per 31-12-2021 worden afgesloten.

Kalterbroeken
Kalterbroeken is een woningbouwproject waarin per 1-1-2019 nog 54 kavels voor woningbouw uitgegeven moeten worden. In 2018 zijn de eerste kavels verkocht en is vrijwel het hele plangebied bouwrijp gemaakt. Omdat het bouwrijp maken vrijwel is afgerond, zijn de kosten goed inzichtelijk. Dit heeft ertoe geleid dat de raming voor de totale kosten naar beneden bijgesteld kon worden. Verder zijn in 2018 gesprekken gevoerd met ontwikkelaars. Dit heeft geleid tot planvorming voor de verschillende woonvelden. Naar verwachting zullen hier in 2019 koopovereenkomsten voor gesloten worden, waarna met de realisatie van de woningen begonnen kan worden.
Omdat deze gesprekken zo voortvarend verlopen, is de projectduur met twee jaar ingekort. Dit heeft geleid tot flink lagere rentelasten.
Omdat ook in dit plan inmiddels opbrengsten zijn gerealiseerd moet een deel van de winst genomen worden. Via de POC-methode is berekend dat dit een bedrag van € 40.000 moet zijn.
Door al deze wijzigingen is het resultaat toegenomen tot € 386.000 voordelig (op NCW per 1-1-2019). De verwachting is dat dit project in 2024 kan worden afgesloten.

Actuele financiële positie

Bouwgrond in exploitatie

Bedragen x € 1.000

Complex	Boek-waarde 1-1-2018	Boek-waarde 31-12-2018	Verwachte uitgaven	Verwachte inkomsten	NCW	Voor-ziening	Jaar van afronden
Bouwgronden in exploitatie							
Valderse II Dwingelo	-314	-	-	nvt	nvt	-	2.018
Hof van Kalteren Diever	1.787	-	-	nvt	nvt	-	2.018
Totaal afgeronde projecten	**1.473**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	
Zorgvlied Noord-Oost II	109	5	136	333	181	-	2.022
Kalterbroeken Diever	1.359	936	2.884	4.310	426	-	2.024
Meenteweg - Oeveraseweg Havelte	111	111	809	756	-164	189	2.021
Totaal lopende projecten	**1.580**	**1.052**	**3.829**	**5.399**	**443**	**189**	
Totaal	**3.052**	**1.052**	**3.829**	**5.399**	**443**	**189**	

Voorzieningen

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van het verloop van de voorzieningen.

Bedragen x € 1.000

Complex	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoe-gingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2018
Hof van Kalteren, Diever	1.900	-	1.900	-
Meenteweg - Oeveraseweg Havelte	170	19	-	189
Totaal	**2.070**	**19**	**1.900**	**189**

Risico's
In het algemeen kan gesteld worden dat er weinig risico's zijn bij onze grondexploitaties. Zie hiervoor paragraaf B. Voor de verliezen die we kunnen inschatten is een voorziening opgenomen. Op dit moment betreft dat de Meenteweg – Oeveraseweg in Havelte.

Voor grondexploitaties die in uitvoering zijn geldt dat er een algemeen risico is dat deze ontwikkeling uiteindelijk niet (volledig) voltooid wordt. Er is getracht om het risico hierop zo veel mogelijk te beperken door middel van diversiteit in woningtypologieën, behoefteonderzoek en het hanteren van marktconforme grondprijzen. Voor nadere inschatting van de risico's in breder verband wordt verwezen naar de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing.

Deel B JAARREKENING

B.1 Balans per 31 december 2018

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2017	31-12-2018
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	24	21
	24	**21**
Materiële vaste activa		
- Investeringen met een economisch nut	27.799	28.060
- Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	1.786	1.670
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	4.483	7.845
	34.068	**37.575**
Financiële vaste activa		
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	488	488
- Leningen aan deelnemingen	779	666
- Overige langlopende leningen	1	-2
- Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer	555	601
	1.824	**1.753**
Totaal vaste activa:	**35.916**	**39.349**
Vlottende activa		
Voorraden		
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	982	863
- Gereed product en handelsgoederen	4	4
	986	**867**
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar		
- Vorderingen op openbare lichamen	2.943	3.720
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	1.365	326
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	-	-
- Overige vorderingen	707	643
	5.015	**4.690**
Liquide middelen		
- Kassaldi	1	2
- Banksaldi	256	273
	257	**274**
Overlopende activa		
- Overige nog te ontvangen bedragen	870	524
	870	**524**
Totaal vlottende activa:	**7.128**	**6.355**
Totaal Activa:	**43.044**	**45.704**

Bedragen x € 1.000

Passiva	31-12-2017	31-12-2018
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
- Algemene reserve	7.031	5.530
- Bestemmingsreserves	17.000	18.063
- Gerealiseerde resultaat	763	-2.387
	24.794	**21.206**
Voorzieningen		
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	878	2.103
- Egalisatievoorzieningen	4.542	4.119
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	3.883	4.758
	9.303	**10.980**
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer		
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	5.164	4.470
- Waarborgsommen	0	-
	5.165	**4.470**
Totaal vaste passiva:	**39.262**	**36.656**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar		
- Kasgeldleningen	**-**	3.500
- Banksaldi	0	0
- Overige schulden	2.554	3.546
	2.555	**7.047**
Overlopende passiva		
- Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	67	57
- Overige vooruitontvangen bedragen	1.161	1.945
	1.228	**2.001**
Totaal vlottende passiva:	**3.782**	**9.048**
Totaal Passiva:	**43.044**	**45.704**
Gewaarborgde geldleningen	6.118	5.680
Garantstellingen	44.435	38.274

B.2 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2018

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

	Raming 2018 vóór wijziging			Raming 2018 ná wijziging		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Programma's						
1. Burger & Bestuur en openbare orde & veiligheid	406	3.575	-3.169	648	3.651	-3.003
2. Beheer openbare ruimte en milieu	6.694	10.635	-3.941	6.832	10.597	-3.765
3. Onderwijs, sport en jeugdzorg	313	7.461	-7.148	306	8.014	-7.708
4. Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen	3.178	9.598	-6.420	3.543	10.193	-6.650
5. Zorg, welzijn en cultuur	537	7.733	-7.196	483	8.257	-7.774
6. Ruimtelijke ontwikkeling	400	1.568	-1.168	370	2.100	-1.730
7. Belastingen & Financiën	2.077	8.410	-6.333	4.403	11.505	-7.102
Subtotaal programma's	**13.605**	**48.980**	**-35.375**	**16.585**	**54.317**	**-37.732**
Algemene dekkingsmiddelen						
Lokale heffingen:						
- onroerende zaakbelastingen	3.341	260	3.081	3.153	280	2.873
- forensenbelasting	643	16	627	643	16	627
- toeristenbelasting	839	18	821	839	18	821
Algemene uitkeringen	28.240	-	28.240	28.480	-	28.480
Dividend	816	1	815	918	1	917
Saldo financieringsfunctie	245	250	-5	33	33	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	31	147	-116	153	147	6
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**34.155**	**692**	**33.463**	**34.219**	**495**	**33.724**
Onvoorzien	-	19	-19	-	19	-19
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	**47.760**	**49.691**	**-1.931**	**50.804**	**54.831**	**-4.027**
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
1. Burger & Bestuur en openbare orde & veiligheid	-	-	-	-	-	-
2. Beheer openbare ruimte en milieu	238	14	224	994	836	158
3. Onderwijs, sport en jeugdzorg	104	-	104	688	162	526
4. Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen	20	-	20	572	57	515
5. Zorg, welzijn en cultuur	55	25	30	363	55	308
6. Ruimtelijke ontwikkeling	35	-	35	45	17	28
7. Belastingen en Financiën	303	-	303	1.714	1.621	93
Kostenplaatsen	1.463	-	1.463	1.459	-1	1.460
Totaal mutaties reserves	**2.218**	**39**	**2.179**	**5.835**	**2.747**	**3.088**
Gerealiseerd resultaat	**49.978**	**49.730**	**248**	**56.639**	**57.578**	**-939**

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

	Realisatie 2018			Realisatie 2017		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Programma's						
1. Burger & bestuur en openbare orde & veiligheid	681	5.136	-4.455	421	3.716	-3.295
2. Beheer openbare ruimte en milieu	6.196	10.291	-4.095	5.915	9.950	-4.035
3. Onderwijs, sport en jeugdzorg	292	7.431	-7.139	438	7.119	-6.681
4. Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen	3.719	10.440	-6.721	3.998	10.094	-6.096
5. Zorg, welzijn en cultuur	645	8.024	-7.379	816	7.386	-6.570
6. Ruimtelijke ontwikkeling	666	1.891	-1.225	372	1.678	-1.306
7. Belastingen en Financiën	2.843	9.284	-6.441	1.189	7.894	-6.705
Subtotaal programma's	**15.042**	**52.497**	**-37.455**	**13.149**	**47.837**	**-34.688**
Algemene dekkingsmiddelen						
Lokale heffingen:						
- onroerende zaakbelastingen	3.097	289	2.808	3.301	284	3.017
- forensenbelasting	636	16	620	641	18	623
- toeristenbelasting	839	18	821	839	22	817
Algemene uitkeringen	28.649	-	28.649	27.874	-	27.874
Dividend	939	1	938	898	8	890
Saldo financieringsfunctie	35	46	-11	27	-495	522
Overige algemene dekkingsmiddelen	160	118	42	2	124	-122
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**34.355**	**488**	**33.867**	**33.582**	**-39**	**33.621**
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	**49.397**	**52.985**	**-3.588**	**46.731**	**47.798**	**-1.067**
Toevoeging/ontrekking aan reserves						
1. Burger & Bestuur en openbare orde & veiligheid	-	-	-	110	-	110
2. Beheer openbare ruimte en milieu	994	836	158	1.934	1.829	105
3. Onderwijs, sport en jeugdzorg	104	162	-58	121	64	57
4. Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen	572	57	515	554	238	316
5. Zorg, welzijn en cultuur	363	55	308	236	288	-52
6. Ruimtelijke ontwiikeling	45	17	28	28	10	18
7. Belastingen en Financiën	3.687	3.565	122	3.419	2.448	971
Kostenplaatsen	128	-	128	343	38	305
Totaal mutaties reserves	**5.893**	**4.692**	**1.201**	**6.745**	**4.915**	**1.830**
Gerealiseerd resultaat	**55.290**	**57.677**	**-2.387**	**53.476**	**52.713**	**763**

B.3 Toelichtingen

B.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Waar nodig zijn de vergelijkende cijfers opnieuw gerubriceerd ten einde vergelijking mogelijk te maken.

Vaste activa

<u>Immateriële vaste activa</u>
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken geldlening.

<u>Materiële vaste activa</u>
Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Indien deze duurzame waarde vermindering niet langer noodzakelijk is wordt deze teruggedraaid. Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2008 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische

noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen:

Gronden en terreinen	13 – 38 jaar (op grond zelf wordt niet afgeschreven)
Woonruimten	18 – 50 jaar
Bedrijfsgebouwen	13 – 50 jaar
Grond- weg en waterbouwkundige	15 – 50 jaar
Overige materiële vaste activa	4 – 25 jaar

Een gedetailleerder overzicht van de afschrijvingstermijn is opgenomen in de bijlage afschrijvingsbeleid van de financiële verordening gemeente Westerveld 2017.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
Overeenkomstig de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota worden infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken geactiveerd en afgeschreven in 15 – 50 jaar. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Vlottende activa

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1 Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2 De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3 De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

B.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2018

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2018
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	24	-	-	3	21
	24	**-**	**-**	**3**	**21**

Materiële vaste activa

De post materiële vaste activa is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2018
Investeringen met economisch nut					
Gronden en terreinen	3.622	-	-	18	3.604
Bedrijfsgebouwen	22.402	1.577	-	1.248	22.731
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	230	161	-	192	199
Vervoersmiddelen	526	208	10	80	644
Machines, apparaten en installaties	676	148	-	191	633
Overige materiële vaste activa	344	25	-	120	249
	27.799	**2.119**	**10**	**1.849**	**28.060**
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven					
Bedrijfsgebouwen	1.511	-	-	94	1.417
Machines, apparaten en installaties	275	-	-	22	253
	1.786	**-**	**-**	**116**	**1.670**
Investeringen met maatschappelijk nut					
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.443	3.758	205	455	7.540
Overige materiële vaste activa	40	298	-	33	304
	4.483	**4.056**	**205**	**489**	**7.845**

De investeringen worden nader toegelicht in de programma's en de afschrijvingspercentages zijn opgenomen in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	488	-	-	-	488
Leningen aan deelnemingen	779	-	114	-	666
Overige langlopende leningen	1	6	8	-	-2
Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer	555	48	2	-	601
	1.824	**53**	**124**	**-**	**1.753**

De leningen aan deelnemingen betreffen de leningen aan Enexis en Vitens. De Enexis lening (Tranche D) van € 324.830 wordt in 2019 afgelost. De lening aan Vitens wordt jaarlijks met een

bedrag van € 113.667 afgelost. De overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer betreffen de SVN starters- en zonneleningen.

Voorraden

De post voorraden is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe-ringen	Opbreng-sten	Winst-name	Boekwaarde 31-12-2018	Voor-ziening	Balans 31-12-2018
Bouwgronden in exploitatie							
Valderse II Dwingelo	-314	64	-	249	-	-	-
Hof van Kalteren Diever	1.787	12	-	-1.799	-	-	-
Zorgvlied Noord-Oost II	109	82	246	60	5	-	5
Kalterbroeken Diever	1.359	847	1.310	40	936	-	936
Meenteweg - Oeveraseweg Havelte	111	-	-	-	111	189	-78
	3.052	**1.005**	**1.556**	**-1.449**	**1.052**	**189**	**863**
Gereed product en handelsgoederen							
Eigen verklaringen	4	-	-	-	4	-	4
	4	**-**	**-**	**-**	**4**	**-**	**4**

De grondexploitaties worden nader toegelicht in de paragraaf Grondbeleid.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De post uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	**2.943**	**3.720**
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**1.365**	**326**
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	**-**	**-**
Overige vorderingen		
Kruisposten	4	3
Debiteuren	942	841
Af: dubieuze debiteuren	-240	-201
	707	**643**

Schatkistbankieren
Door middel van het schatkistbankieren worden overtollige gelden van de gemeente overgeboekt naar een bankrekening van het ministerie van Financiën. Een klein deel à € 375.000 (0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal) mag als werkkapitaal worden aangehouden.

Gemiddelde saldi 2018	
1e kwartaal 2018	191.400
2e kwartaal 2018	230.500
3e kwartaal 2018	163.800
4e kwartaal 2018	148.228

Liquide middelen

De post liquide middelen is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Kassaldi	**1**	**2**
Banksaldi		
Bank Nederlandse Gemeenten	251	252
Rabobank	4	21
	256	**273**

Overlopende activa

De post overige nog te ontvangen bedragen is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde 31-12-2018
Overige nog te ontvangen bedragen	870	524	870	524

Eigen vermogen

De post eigen vermogen is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	I/S	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene reserves					
Algemene reserve	I	4.421	763	2.504	2.679
Reserve weerstandsvermogen	I	1.600	-	-	1.600
Reserve rekeningsaldo	I	1.011	743	503	1.250
		7.031	**1.506**	**3.007**	**5.530**
Bestemmingsreserves					
Verzelfstandiging zwembaden	S	390	-	44	346
Overhevelingsreserve	I	1.018	684	1.018	684
Bouw gemeentehuis	S	7.382	-	292	7.090
Multifunctionele accommodatie Havelte (MFA)	S	1.363	-	122	1.241
Co-financiering Fonds	I	91	-	20	71
Huishoudelijk afval	S	506	33	20	519
Licht- en Duisternisplan 2011-2020	S	470	-	152	318
Sociale structuurvisie	S	272	-	55	217
Fonds dorpshuizen	S	243	25	46	223
Sociaal domein	I	2.938	-	15	2.923
Zonneleningen	I	528	-	40	488
Versterking fysieke aantrekkelijkheid	I	1.500	500	-	2.000
Bedrijvenregeling Drenthe	I	300	-	300	-
Stad & Esch	S	-	1.944	-	1.944
		17.000	**3.186**	**2.123**	**18.063**
Gerealiseerd resultaat		**763**	**-**	**3.150**	**-2.387**

Algemene reserve: Deze reserve ontstaat door overschotten en tekorten in de exploitatie, die in de resultaatbestemming niet specifiek worden bestemd.

Reserve weerstandsvermogen: Aanhouden van vermogen voor opvangen van niet voorziene risico's.

Reserve rekeningsaldo: Om schommelingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds en negatieve exploitatieresultaten op te vangen.

Verzelfstandiging zwembaden: Begeleiding naar zelfstandige zwembaden.

Overhevelingsreserve: Budgetten die niet volledig worden benut in enig jaar, maar wel volgend jaar nodig zijn, lopen via deze overhevelingsreserve. Op deze wijze heeft het overhevelen van budgetten geen invloed op het rekeningsaldo.

Bouw gemeentehuis: Vanaf 1998 heeft de vorming van deze reserve plaatsgevonden. Naast een deel van de voordelige exploitatiesaldi, vond ook een jaarlijkse dotatie plaats ter hoogte van de gewenning raming. Nu het gemeentehuis er staat, worden hieruit de kapitaallasten voor de komende 40 jaar op basis van een plan gedekt.

Multifunctionele accommodatie Havelte (MFA): De reserve is in 2015 gevormd. De reserve is bestemd voor het gedeeltelijk afdekken van de kosten van vervanging van de openbare basisschool, het gymnastieklokaal en enkele andere ruimtes Havelte. Nu de MFA gereed is wordt een deel van de kapitaallasten voor de komende 40 jaar gedekt uit deze reserve. Dit gebeurt op basis van een plan.

Cofinanciering Fonds: In 2003 is deze reserve gevormd met als doel de economische ontwikkeling van de gemeente Westerveld te stimuleren. Hiermee kunnen subsidie aanvragen worden ondersteund. Hiervoor geldt de 1/3, 1/3, 1/3-regel.

Huishoudelijk afval: Het betreft een gesloten (dekking)systeem. Indien er sprake is van overtollige inkomsten kunnen tarieven in de toekomst lager worden vastgesteld dan de kosten die moeten

worden gemaakt. Wettelijk is vastgesteld dat de opbrengsten voor afval niet hoger mogen zijn dan de lasten en dat deze meeropbrengst ten gunste moet komen aan de inwoners.

Licht- en duisternisplan 2011-2020: Voor het uitvoeren van het Licht- en duisternisplan 2011-2020 is een bedrag uit de algemene reserve beschikbaar gesteld. De investeringen kunnen hier ten laste van worden gebracht. De geraamde besparingen komen ten gunste van deze reserve.

Sociale structuurvisie: Dekking van de sociale structuurvisie.

Fonds dorpshuizen: Bij de 2e bestuursrapportage 2011 is besloten om het restant van het beschikbare budget voor dorpshuizen bij de jaarrekening 2011 in een reserve te storten. Deze reserve is beschikbaar voor de begeleiding van de dorpshuizen naar zelfstandige dorpshuizen, die geen gemeentelijke bijdrage meer nodig hebben.

Sociaal domein: Dekking van incidentele kosten Sociaal domein en het opvangen van negatieve resultaten in het Sociaal domein. In 2019 valt deze bestemmingsreserve vrij en komt ten gunste van een aantal nieuw in te stellen fondsen uit het bestuursakkoord en ten behoeve van de invoering van de omgevingswet.

Zonneleningen: Ter stimulering voor het opwekken van duurzame energie.

Versterking fysieke aantrekkelijkheid: Dekking voor activiteiten die bijdragen aan kwaliteitsverbetering van de infrastructuur, bevordering van de cultuurhistorie en versterking van de lokale economie.

Bedrijvenregeling Drenthe: Dekking bedrijvenstimuleringsregeling voor het creëren van werkgelegenheid en een rentekostenregeling dat voorziet in het verlenen van subsidie op de rentekosten van leningen die een onderneming aangaat om investeringsprojecten uit te kunnen voeren.

Stad&Esch: Ter dekking van de kapitaallasten van sportaccommodatie en ontmoetingsruimte Stad en Esch Diever. Deze bestemmingsreserve is gevormd in de plaats van de door de raad beoogde onttrekking uit de algemene reserve, welke methode door gewijzigde regels omtrent de verwerking van activa niet langer is toegestaan.

Voorzieningen

De post voorzieningen is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoe-gingen	Vrijval	Aanwen-ding	Boekwaarde 31-12-2018
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Voormalige bestuurders en personeel	878	1.433	-	209	2.103
	878	**1.433**	**-**	**209**	**2.103**
Egalisatievoorzieningen					
Meerjarenonderhoud gebouwen	1.244	335	-	178	1.401
Groot onderhoud wegen	3.298	515	-	1.095	2.718
	4.542	**850**	**-**	**1.273**	**4.119**
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden					
Vervangingsinvesteringen riolering	3.883	1.036	-	161	4.758
	3.883	**1.036**	**-**	**161**	**4.758**

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer

De vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer staan vermeld in paragraaf D financiering. De totale rentelast over het boekjaar 2018 bedraagt € 237.000.

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar
In 2018 is het noodzakelijk de investeringen van dit jaar en voorgaande jaren te financieren. Zolang dit binnen de kasgeldlimiet kan, wordt gekozen voor het aantrekken van een kasgeldlening. In 2018 is er op dit type leningen nog sprake van een negatieve rente. In tegenstelling tot 2017 is het dit jaar wel noodzakelijk gebruik te maken van een kasgeldlening. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet zal in 2019 deze lening worden omgezet in een vaste schuld.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018
Kasgeldlening Bank Nederlandse Gemeenten	-	3.500
Bank Nederlandse Gemeenten	0	0
Crediteuren	2.554	3.546
	2.555	**7.047**

Overlopende passiva

De post overlopende passiva is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde 31-12-2018
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel				
Permanente verkeerseducatie	17	57	17	57
Herontwikkeling Valderseweg Dwingeloo	50	-	50	-
	67	**57**	**67**	**57**
Overige vooruitontvangen bedragen				
Afdrachten sociale premies	-	211	-	211
Nog te betalen bedragen	949	1.207	949	1.207
Transitorische rente	121	-	17	104
Vooruitontvangen inkomsten	-	80	-	80
Rekening-couranten derden	86	251	71	266
Overige	5	78	5	78
	1.161	**1.827**	**1.043**	**1.945**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole zijn er fouten geconstateerd, dit betreft het onderdeel Europese aanbestedingswetgeving. Het betreft aangegane contracten met Tauw B.V. en Greenvalley Solutions B.V. met een totale contractwaarde van respectievelijk € 617.123 en € 223.218. In het accountantsverslag wordt een toelichting gegeven op dit onderdeel.

Gewaarborgde geldleningen en garanties

De post gewaarborgde geldleningen en garanties is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

	Hoofdsom	Boekwaarde 31-12-2017	Aflos-singen	Boekwaarde 31-12-2018	Dekking
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen					
Stichting Actium BNG 84764	3.392	1.844	175	1.669	76%
Stichting Actium BNG 86225	12.132	6.545	493	6.052	59%
Stichting sporthal Vledder BNG 89572	210	115	8	107	100%
Stichting sporthal Vledder BNG 90704	208	114	9	105	100%
Stichting Biblionet Drenthe BNG 85810	228	137	11	126	100%
VVV Vleder/Frederiksoord BNG 86231	75	46	4	42	100%
Stichting De Menning E1234750	1.134	340	28	312	100%
St. Nat. Restauratiefonds 804544026/804544034	242	91	8	83	100%
Voetbalvereniging Dwingeloo 10029939	110	-	-	110	50%
	17.731	**9.232**	**737**	**8.605**	
Af: deel dekkingspercentage	-818	-445	-42	-403	
Af: deel dekkingspercentage	-4.948	-2.669	-201	-2.468	
Af: deel dekkingspercentage	-55	-	-	-55	
	-5.821	**-3.114**	**-243**	**-2.926**	
Totaal gewaarborgde leningen	**11.910**	**6.118**	**494**	**5.680**	
Garantstellingen					
WSW achtervang	58.715	44.435	6.161	38.274	100%
	58.715	**44.435**	**6.161**	**38.274**	

De gewaarborgde leningen WSW betreffen de garantstellingen voor de woningbouwverenigingen die sociale woningen verhuren in onze gemeente. Wanneer een woningbouwvereniging niet aan de aflossingsverplichting van de afgesloten leningen kan voldoen, zal in eerste instantie de niet nagekomen verplichting worden gedekt uit het WSW-fonds. Als hier onvoldoende financiële middelen in zijn, zal de gemeente hiervoor worden aangesproken.

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van de invoering (2016) van de 'Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen' zijn gemeenten verplicht vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen als zij een fiscale onderneming hebben. Deze wet is, mede onder druk van de Europese Commissie, ingevoerd om een gelijk speelveld te maken tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Vpb is een last, en die maakt deel uit van het stelsel van baten en lasten en het resultaat.
Over 2017 zal nog een finale toetsing moeten worden opgesteld. De verwachting is dat er over dat jaar geen sprake zal zijn van een Vpb plicht c.q. last.
Voor 2018 zal een nieuwe toetsing worden gedaan. Met name bij grondexploitaties van de gemeente kan sprake zijn van winstgevendheid. Grondexploitaties worden vooralsnog zonder winstoogmerk opgezet. Van een fiscale onderneming is in dat geval geen sprake. Om die reden hebben we ervoor gekozen in het boekjaar 2018 en verder geen last voor de vennootschapsbelasting te verantwoorden.

B.3.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2018

De gemeente Westerveld heeft in de jaarrekening gekozen om een toelichting, op het overzicht van baten en lasten, per programma te verantwoorden in hoofdstuk Deel A.1 Programmaverantwoording. Hieronder zijn de drie belangrijkste afwijkingen toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018	Verschil
1	Burger & bestuur en openbare orde & veiligheid	3.169	3.003	4.455	1.452
2	Beheer openbare ruimte en milieu	3.941	3.765	4.095	330
3	Onderwijs, sport en jeugdzorg	7.148	7.708	7.139	-569
4	Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen	6.420	6.650	6.721	71
5	Zorg, welzijn en cultuur	7.196	7.774	7.379	-395
6	Ruimtelijke ontwikkeling	1.168	1.730	1.225	-505
7	Financiën en Belastingen	-27.111	-26.603	-27.426	-823
Resultaat voor bestemming		**1.931**	**4.027**	**3.588**	**-439**
Mutatie op de reserves		-2.179	-3.088	-1.201	1.887
Resultaat na bestemming		**-248**	**939**	**2.387**	**1.448**

Programma 1: Burger & Bestuur en openbare orde & veiligheid
Voor de toekomstige pensioen- en wachtgeld verplichtingen van voormalige bestuurders is dotatie aan de voorzieningen gedaan van € 1.433.000. De overige verschillen binnen dit programma zijn de beperkt gebleven. Deze zijn hier niet toegelicht. Voor onderlinge verschuivingen binnen het programma verwijzen we naar de programmaverantwoording.

Programma 2: Beheer openbare ruimte
Op groen en water is er een nadeel van € 144.000. Er is meer uitgegeven aan onderhoud groenvoorzieningen € 99.000, boom verzorging € 29.000 wat te wijten is aan de grote droogte van de afgelopen zomer waardoor extra besproeiing en herplanting nodig was. Verder was er meerwerk bij openbaar groen De Meerkamp in Havelte. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor het bestrijden van de eikenprocessierups € 16.000.
Op riolering is sprake van een nadeel van € 123.000. Een groot deel van de investeringen op riolering is doorgeschoven naar de komende jaren, dit om een integrale aanpak in de uitvoering van herinrichtingsplannen mogelijk te maken. De latere uitvoering geeft een lagere compensatie BTW waarmee het nadeel kan worden verklaard.

Sociaal domein (verdeeld over de programma's 3, 4 en 5)
In totaal is er een nadeel van € 1.074.000 op het Sociaal domein. De totale (gerealiseerde) uitgaven voor het Sociaal domein zijn bijna € 2,8 miljoen hoger dan dat er via de integratie uitkeringen beschikbaar is. Daaruit volgt dat alle integratie uitkeringen sociaal domein volledig zijn benut voor de taken in het Sociaal domein. Zie ook het overzicht in de inleiding.

Voor de WMO is het vastgestelde beleid leidend voor de uitgaven. De zorgvraag neemt toe, met name huishoudelijke hulp en individuele begeleiding, terwijl er in het vigerende WMO beleid geen grenzen zijn gesteld aan het toedelen van de zorg. Desondanks zijn de totale kosten ten opzichte van eerdere jaren nauwelijks gestegen, maar doordat budgetten in het verleden gebaseerd zijn op de bijdrage die wij ontvangen vanuit het Rijk en deze naar beneden zijn bijgesteld ontstaat nu een tekort.
Op de maatwerkvoorzieningen WMO, verstrekkingen in natura, is er sprake van een overschrijding van € 618.000. De ontvangen eigen bijdragen van het CAK zijn € 70.000 lager dan begroot. Deze bijdrage zal door de nieuwe wet- en regelgeving verder teruglopen in 2019.

De overschrijding Jeugdzorg wordt voor een groot deel (€ 458.000) veroorzaakt door de dubbele lasten in 2018 vanuit de afspraken rond solidariteit. Daarnaast zijn door inzet zwaardere zorg, de zorgkosten toegenomen ten opzichte van 2017.

De bestemmingsreserve Sociaal domein bedraagt per ultimo 2018 € 2.923.000. Eerder is besloten deze bestemmingsreserve in 2019 vrij te laten vallen naar de algemene reserve. Deze bestemmingsreserve wordt her bestemd aan diverse projecten.

Programma 6: Ruimtelijke ontwikkeling
Op ruimtelijk beleid is een voordeel van € 446.000. Voor de invoering van de omgevingswet is dit jaar extra budget gevraagd. In de realisatie wordt € 144.000 minder uitgegeven dan begroot, omdat het project met de aanstelling van een projectleider (vanaf 1 juli 2018) later van start is gegaan.
De in het bestuursakkoord benoemde extra inspanning op handhaving van € 25.000 is dit jaar nog niet geëffectueerd. De opbrengsten van leges van voor vergunningen zijn € 278.000 hoger dan geraamd, door een stijging van de bouwkosten en een toename van het aantal bouwvergunningen.

Programma 7: Belastingen en financiën
Door de afsluiting van de grondexploitaties Valderse II en Hof van Kalteren en een tussentijdse winst name van Kalterbroeken en Zorgvlied is een positief resultaat gehaald van € 347.000.

Bij het product Gemeentelijke eigendommen is een overschot van € 108.000. Er is voor ruim €28.000 aan extra inkomsten gerealiseerd op verkoop van gronden en voor de herontwikkeling van de Valderseweg is een bedrag van € 50.000 ontvangen welke niet in de raming was opgenomen.

Op de algemene baten en lasten is er een voordeel van € 191.000. Bij de decembercirculaire 2018 zijn door het Rijk een aantal taken afgerond en afgerekend. Hierdoor zijn er gelden teruggevloeid in de algemene uitkering. Verder is de hogere vergoeding aan raadsleden gecompenseerd in de vorm van een decentralisatie uitkering en zijn er extra financiële middelen ontvangen voor armoede en energiebesparende maatregelen.

Bij de personeelslasten binnendienst is vanwege de organisatieontwikkeling € 86.000 aan vacatureruimte overgebleven. In het kader van organisatieontwikkelingen is een deel van de geplande ICT bestedingen uitgesteld (€ 100.000). Per abuis is bij de Najaarsrapportage 2018 een bedrag van € 20.000 niet overgeheveld voor informatiebeveiliging. Dit bedrag valt nu vrij ten gunste van het resultaat.

Mutatie op de reserves
Voor de bouw van sportaccommodatie en ontmoetingsruimte Stad en Esch Diever was op basis van diverse raadsvoorstellen een investering geraamd van € 1.944.000. Daarbij is besloten tot een onttrekking aan de algemene reserve. Dat was verwerkt in de programma's 3 en 5. Door gewijzigde regels over de verwerking van activa is deze onttrekking niet geoorloofd. De verwerking daarvan is nu hier meegenomen. Per saldo is het effect van deze correctie resultaat neutraal.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2017	Raming 2018 voor wijziging	Raming 2018 na wijziging	Realisatie 2018
Lokale heffingen:				
- onroerende zaakbelastingen	3.017	3.081	2.873	2.808
- forensenbelasting	623	627	627	620
- toeristenbelasting	817	821	821	821
Algemene uitkeringen	27.874	28.240	28.480	28.649
Dividend	890	815	917	938
Saldo financieringsfunctie	522	-5	-	-11
Overige algemene dekkingsmiddelen	-122	-116	6	42
	33.621	**33.463**	**33.724**	**33.867**

In de paragraaf lokale heffingen wordt nader ingegaan op de lokale heffingen. De algemene uitkeringen zijn gebaseerd op de decembercirculaire van 2018. Het dividend is lager dan 2016 als gevolg van de verkoop van de aandelen van Enexis lening C en een deel van de lening Vitens. Het saldo financieringsfunctie is vanaf 2018 verantwoord onder de overhead.

De incidentele baten en lasten zijn hieronder toegelicht.

Bedragen in € 1.000, min is nadeel

Incidentele baten en lasten	Programma	2018
Incidentele baten		
Verkoop OBS Eemster	7	248
Teruggaaf omzetbelasting bouw brede school "de Twingel"	7	117
Verkoop gronden en overhoeken	7	28
Boekwinst uit grondexploitaties	7	377
Totaal incidentele baten		770
Incidentele lasten		
Investeringsbijdrage w Old Forward	3	31
Bedrijvenregeling	4	300
Integrale toegang en implementatieplan IGSD	4	22
Haalbaarheidsonderzoek dorpshuis Havelte	5	42
Herstructureringssubsidie Over Entinghe Dwingeloo	5	26
Cofinanciering Experience Huis van Weldadigheid	6	200
Verkoop OBS Eemster	7	276
Totaal incidentele lasten		897
Saldo incidentele baten en lasten		**-127**

Onvoorzien

Gedurende het boekjaar zijn er geen onvoorziene kosten geweest die verantwoord dienen te worden.

Wet normering topinkomens

Het BBV schrijft voor dat de salarissen van de griffier en gemeentesecretaris inzichtelijk zijn in verband met de wet normering topinkomens. Onderstaande tabel geeft het overzicht weer. Beide salarissen komen niet boven de normering van het topinkomen uit.

Bedragen in €

Functiegegevens	R.J. van der Veen Griffier	N.L.J.J. Dusink Gemeentescretaris
Aanvang en einde functievervulling	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	0,89	1,0
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
(fictieve) dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	70.061	94.045
Beloningen betaalbaar op termijn	11.095	15.157
Totaal bezoldiging in het kader van de WNT	**81.156**	**109.202**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**189.000**	**189.000**
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	**-**	**-**
Totale bezoldiging	**81.156**	**109.202**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	79.669	99.067
Beloningen betaalbaar op termijn	11.055	15.193
Totaal bezoldiging in het kader van de WNT	**90.724**	**114.260**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**181.000**	**181.000**

Bijlage 1. Taakveldenoverzicht

Bedragen x € 1.000

Taakveld/product	Raming 2018 vóór wijziging			Raming 2018 ná wijziging			Realisatie 2018		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	**-35.193**	**9.145**	**-26.048**	**-39.670**	**12.011**	**-27.660**	**-39.930**	**13.729**	**-26.201**
0.1 Bestuur	-26	1.417	1.391	-212	1.626	1.414	-209	3.101	2.892
0.2 Burgerzaken	-345	476	131	-370	483	113	-374	500	126
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-93	232	139	-411	587	177	-437	512	75
0.4 Overhead	-51	6.271	6.220	-108	7.032	6.925	-136	6.855	6.719
0.5 Treasury	-849	34	-815	-951	34	-917	-975	50	-924
0.61 OZB Woningen	-2.349	260	-2.089	-2.099	280	-1.819	-2.251	289	-1.963
0.62 OZB niet-woningen	-992	-	-992	-1.054	-	-1.054	-846	-	-846
0.64 Belastingen overig	-31	147	116	-31	147	116	-43	126	83
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-28.240	-	-28.240	-28.480	-	-28.480	-28.649	-	-28.649
0.8 Overige baten en lasten	-	19	19	-122	19	-103	-117	-8	-126
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.10 Mutaties Reserves	-2.218	39	-2.179	-5.835	2.748	-3.087	-5.893	4.692	-1.201
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	250	250	-	-947	-947	-	-2.387	**-2.387**
1. Veiligheid	**-35**	**1.335**	**1.299**	**-15**	**1.315**	**1.300**	**-19**	**1.319**	**1.300**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-27	1.141	1.114	-8	1.137	1.129	-7	1.147	1.139
1.2 Openbare orde en veiligheid	-8	193	185	-7	178	170	-11	172	161
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**-1.326**	**3.899**	**2.573**	**-1.354**	**3.926**	**2.572**	**-1.421**	**4.036**	**2.614**
2.1 Verkeer en vervoer	-1.326	3.899	2.573	-1.354	3.926	2.572	-1.421	4.036	2.614
2.2 Parkeren	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3 Recreatieve havens	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Economie	**-1.503**	**903**	**-601**	**-1.503**	**1.699**	**196**	**-1.482**	**1.564**	**82**
3.1 Economische ontwikkeling	-	193	193	-	805	805	-	701	701
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-22	38	16	-22	38	16	-5	46	41
3.4 Economische promotie	-1.482	672	-810	-1.482	856	-626	-1.478	817	-660

Bedragen x € 1.000

Taakveld/product	Raming 2018 vóór wijziging			Raming 2018 ná wijziging			Realisatie 2018		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
4. Onderwijs	**-135**	**1.631**	**1.495**	**-169**	**1.556**	**1.386**	**-173**	**1.425**	**1.252**
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	10	10	-	10	10	-	10	10
4.2 Onderwijshuisvesting	-77	736	659	-66	740	674	-35	719	684
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-58	885	827	-104	806	702	-138	697	558
5. Sport, cultuur en recreatie	**-261**	**4.541**	**4.280**	**-231**	**5.446**	**5.215**	**-155**	**4.530**	**4.375**
5.1 Sportbeleid en activering	-20	205	185	-20	205	185	-	219	219
5.2 Sportaccommodaties	-158	1.209	1.050	-117	1.838	1.721	-118	870	752
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	271	271	-	399	399	-	384	384
5.4 Musea	-	42	42	-	42	42	-	27	27
5.5. Cultureel erfgoed	-41	260	219	-47	481	434	-19	434	415
5.6 Media	-4	377	373	-	380	380	-	380	380
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-37	2.177	2.140	-47	2.102	2.055	-17	2.217	2.199
6. Sociaal domein	**-3.689**	**19.516**	**15.827**	**-4.053**	**19.568**	**15.515**	**-4.437**	**20.259**	**15.823**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-129	3.673	3.544	-129	3.953	3.824	-190	2.999	2.809
6.2 Wijkteams	-	407	407	-	412	412	-	184	184
6.3 Inkomensregelingen	-3.156	4.760	1.604	-3.520	4.800	1.280	-3.711	5.064	1.353
6.4 Begeleide participatie	-	3.057	3.057	-	2.847	2.847	-	2.866	2.866
6.5 Arbeidsparticipatie	-	680	680	-	648	648	-	722	722
6.6 Maatwerkvoorzieningen	-4	936	932	-4	936	932	-6	751	745
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-400	3.203	2.803	-400	3.171	2.771	-332	4.096	3.763
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	1.697	1.697	-	1.697	1.697	-	2.755	2.755
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-	-197	-	-197
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	1.103	1.103	-	1.103	1.103	-	822	822
7. Volksgezondheid en milieu	**-5.330**	**5.625**	**295**	**-5.431**	**5.655**	**224**	**-4.758**	**5.084**	**327**
7.1 Volksgezondheid	-	620	620	-	639	639	-	599	599
7.2 Riolering	-2.899	2.702	-197	-2.899	2.718	-180	-2.184	2.128	-56
7.3 Afval	-2.164	1.763	-401	-2.265	1.781	-484	-2.291	1.801	-490
7.4 Milieubeheer	-	129	129	-	106	106	-1	86	85
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-268	411	144	-268	411	144	-281	470	189
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**-2.292**	**3.171**	**879**	**-4.208**	**5.460**	**1.253**	**-2.916**	**3.345**	**429**
8.1 Ruimtelijke ordening	-5	444	439	-20	573	553	-33	429	396
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-1.892	1.803	-90	-3.837	3.775	-62	-2.249	1.841	-409
8.3 Wonen en bouwen	-395	924	529	-350	1.112	761	-634	1.075	441
	-49.765	**49.765**	**-**	**-56.636**	**56.636**	**-0**	**-55.291**	**55.291**	**0**

Bijlage 2. Overzicht SISA

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	**D9**	**Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)** **Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2018**		Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*		
				€ 45.255	€ 32.817	€ 7.310	€ 0		
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 07*	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: D9 / 09*	
			1	061701 Gemeente Westerveld	€ 0		€ 0	Nee	
DRE	**DRE2C**	**Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe Uitvoeringsregling BDU verkeer en vervoer		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C / 01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C / 02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: DRE2C / 03*	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: DRE2C / 04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C / 05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C / 06*
			1	201503138-00608541	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 3.874	€ 0	€ 31.828	n.v.t
			2	201503141-00607654	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 659.734	€ 0	€ 732.551	n.v.t
			3	VVBD/2017029	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 326.650	€ 0	€ 990.782	n.v.t
			4	201602448-00668717	2.1 Verkeer, wegen en water	€ 499.679	€ 0	€ 508.719	n.v.t
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C / 07*	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: DRE2C / 08*	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: DRE2C / 09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C /10*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: DRE2C / 11*	
			1	201503138-00608541	€ 3.874	€ 0	€ 31.828	Nee	
			2	201503141-00607654	€ 386.602	€ 0	€ 386.602	Nee	
			3	VVBD/2017029	€ 160.242	€ 0	€ 480.726	Nee	
			4	201602448-00668717	€ 127.940	€ 0	€ 127.940	Ja	

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2A	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017** **Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 01*	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 02*	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 03*	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 04*	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 05*	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 06*
		1 061701 Gemeente Westerveld	€ 3.030.929	€ 88.371	€ 282.462	€ 1.357	€ 73.850	
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 07*	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 08*	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 09*	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 10*	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 11*	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 12*
		1 061701 Gemeente Westerveld	€ 0	€ 4.964	€ 784	€ 0	€ 44.773	
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2A / 13*	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2A / 14*				
		1 061701 Gemeente Westerveld	€ 0					

SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2018** **Besluit**	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	**G3A**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017** **Besluit**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3A / 01*	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 02*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 03*	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 04*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 05*	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 06*
		1	061701 Gemeente Westerveld	€ 82.554	€ 25.000	€ 28.364	€ 13.147	€ 14.781
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3A / 07*	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 08*	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 09*	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G3A / 10*		
		1	061701 Gemeente Westerveld	€ 0	€ 0	€ 0		

Bijlage 3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

VASTSTELLINGSBLAD

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Westerveld op 2 juli 2019.

de voorzitter,	de griffier,
H. Jager	R.J. van der Veen

Gemeente Westerveld

Onderwerp: Jaarstukken 2018, raadsvergadering 2 juli 2019.

Advies: ·Op basis van het gedane onderzoek en mondelinge toelichting van de accountant, adviseert de auditcommissie de jaarstukken vast te stellen.

De auditcommissie constateert dat het jaarverslag en de jaarrekening 2018, zowel inhoudelijk als financieel, een goede weergave vormen van de resultaten over het boekjaar 2018. Het boekjaar wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 2.287.000, -voor bestemming. Een bedrag van € 2.438.000, - wordt onttrokken aan de Algemene reserve. De accountant geeft over zowel de getrouwheid als rechtmatigheid van de rekening een controle verklaring af. De auditcommissie heeft de accountant aanvullende vragen gesteld die naar tevredenheid zijn beantwoord. De auditcommissie heeft geen aanvullende aandachtspunten. Wel hecht de auditcommissie er aan te benadrukken dat de geleverde inspanningen op het gebied van de interne controle resultaten hebben opgeleverd en dat zij daar waardering over wil uitspreken.

Samenstelling en werkwijze auditcommissie.
Op grond van de verordening auditcommissie (25 september 2018) heeft de auditcommissie tot taak 'het adviseren aan de gemeenteraad over genoemde zaken inclusief het uitbrengen van een advies over de jaarlijkse controleverklaring van de jaarrekening' (artikel 3 lid g).
Bij de behandeling van het jaarverslag en de jaarrekening 2018 waren in de vergadering van de auditcommissie op 12 juni 2019 de volgende leden aanwezig; ·

a. De heer G. Ballast (voorzitter)
b. De heer H. de la Mar
c. Mevrouw Masselink

Mevrouw Kiers was wegens persoonlijke omstandigheden afwezig.

Bij deze vergadering waren tevens aanwezig de wethouders De Jong en De Haas en de ambtelijke ondersteuning werd verleend door de heren Oeseburg (concern controller) en de heren Kobus en Valkema (financieel beleid). Namens het accountsbureau Baker Tilly waren de heren Daman en Schepers aanwezig.

De auditcommissie heeft voor dit advies gebruik gemaakt van het jaarverslag en de jaarrekening 2018, het raadsvoorstel en de mondelinge toelichting van de heer Daman op de achterliggende stukken. De behandeling van genoemd stukken heeft geresulteerd in dit advies.

Diever, 12 juni 2019

De auditcommissie.

R.J. van der Veen
Griffier

G. Ballast
voorzitter.

Gemeente Westerveld

Onderwerp: Jaarstukken 2018, raadsvergadering 2 juli 2019.

Advies: ·Op basis van het gedane onderzoek en mondelinge toelichting van de accountant, adviseert de auditcommissie de jaarstukken vast te stellen.

De auditcommissie constateert dat het jaarverslag en de jaarrekening 2018, zowel inhoudelijk als financieel, een goede weergave vormen van de resultaten over het boekjaar 2018. Het boekjaar wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 2.287.000, -voor bestemming. Een bedrag van € 2.438.000, - wordt onttrokken aan de Algemene reserve. De accountant geeft over zowel de getrouwheid als rechtmatigheid van de rekening een controle verklaring af. De auditcommissie heeft de accountant aanvullende vragen gesteld die naar tevredenheid zijn beantwoord. De auditcommissie heeft geen aanvullende aandachtspunten. Wel hecht de auditcommissie er aan te benadrukken dat de geleverde inspanningen op het gebied van de interne controle resultaten hebben opgeleverd en dat zij daar waardering over wil uitspreken.

Samenstelling en werkwijze auditcommissie.
Op grond van de verordening auditcommissie (25 september 2018) heeft de auditcommissie tot taak 'het adviseren aan de gemeenteraad over genoemde zaken inclusief het uitbrengen van een advies over de jaarlijkse controleverklaring van de jaarrekening' (artikel 3 lid g).
Bij de behandeling van het jaarverslag en de jaarrekening 2018 waren in de vergadering van de auditcommissie op 12 juni 2019 de volgende leden aanwezig; ·

a. De heer G. Ballast (voorzitter)
b. De heer H. de la Mar
c. Mevrouw Masselink

Mevrouw Kiers was wegens persoonlijke omstandigheden afwezig.

Bij deze vergadering waren tevens aanwezig de wethouders De Jong en De Haas en de ambtelijke ondersteuning werd verleend door de heren Oeseburg (concern controller) en de heren Kobus en Valkema (financieel beleid). Namens het accountsbureau Baker Tilly waren de heren Daman en Schepers aanwezig.

De auditcommissie heeft voor dit advies gebruik gemaakt van het jaarverslag en de jaarrekening 2018, het raadsvoorstel en de mondelinge toelichting van de heer Daman op de achterliggende stukken. De behandeling van genoemd stukken heeft geresulteerd in dit advies.

Diever, 12 juni 2019

De auditcommissie.

R.J. van der Veen
Griffier

G. Ballast
voorzitter.

bakertilly

Accountantsverslag

Gemeente Westerveld

Boekjaar 2018

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Westerveld
Postbus 50
7970 AB Havelte

Zwolle, 28 juni 2019

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2018 van uw gemeente afgerond. In overeenstemming met de opdracht tot controle van de jaarrekening 2018 van de gemeente Westerveld, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. Het accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor uw gebruik en mag daarom zonder onze toestemming niet aan derden ter inzage worden verstrekt.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht.

Wij hebben u op 28 juni gemachtigd om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen onder de overige gegevens in uw jaarrekening 2018.

Indien en voor zover de jaarrekening niet door de gemeenteraad wordt vastgesteld en leidt tot een aangepaste jaarrekening, dient ook bij deze aangepaste jaarrekening door ons toestemming te worden verleend tot het opnemen van onze controleverklaring.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Westerveld voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. E.H.J.D. Damman RA

Inhouds-opgave

1.	Management samenvatting	4
2.	Opdracht, scope en uitkomsten	7
3.	Ontwikkelingen in de jaarcijfers	10
4.	Controlebevindingen	12
5.	Bevindingen interne beheersing	18
6.	Overige onderwerpen	24
	Bijlage(n)	28

bakertilly
Management samenvatting

1. Management samenvatting

bakertilly

Financiële kengetallen

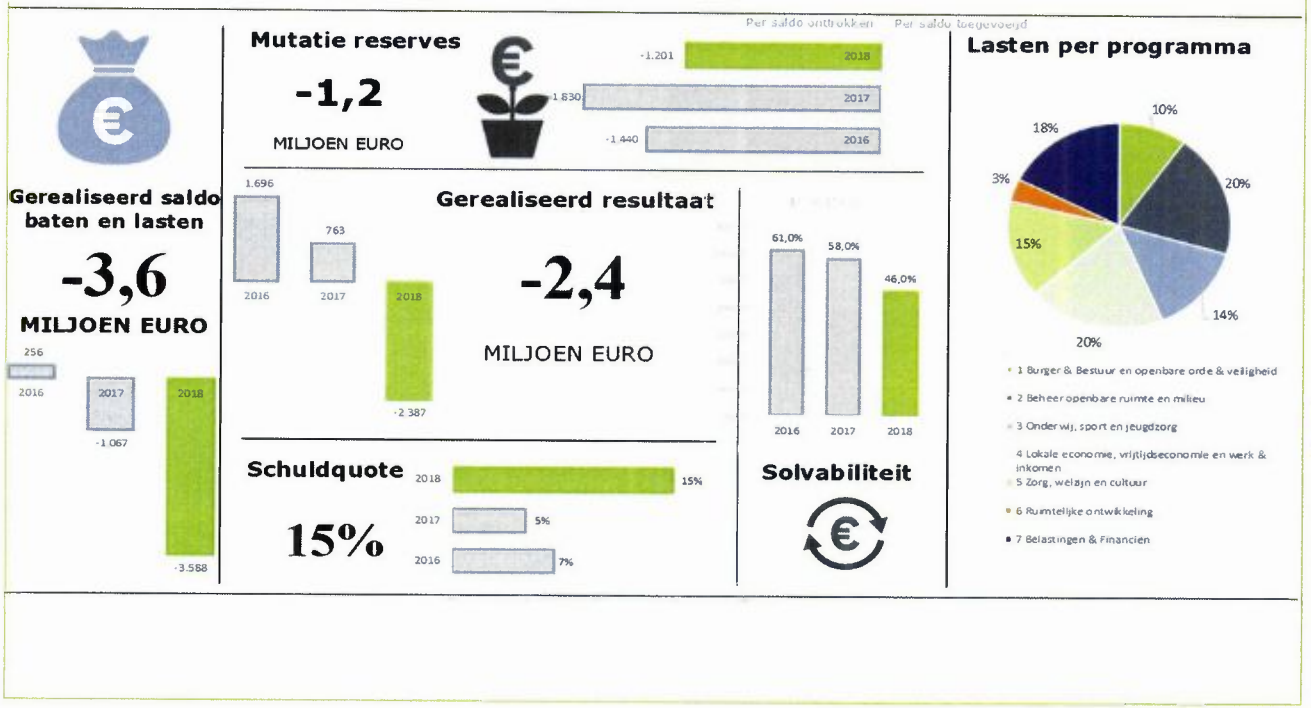

Toelichting

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Dit gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt -/-€ 3,6 miljoen. Tussentijds is per saldo € 1,2 miljoen aan de reserves onttrokken waardoor het gerealiseerde (nog te bestemmen) resultaat € 2,4 miljoen negatief is.
Het eigen vermogen van de gemeente is afgenomen met € 3,6 miljoen en bedraagt ultimo 2018 € 21,2 miljoen ofwel circa 46,4% van het balanstotaal.
Het totaal van de lasten bedraagt € 57.677 miljoen. Het belangrijkste deel van de lasten heeft betrekking op programma 2 Beheer openbare ruimte en milieu en programma 4 Lokale economie, vrijetijdseconomie en werk & inkomen.

Goedkeurende controleverklaring

Bij de jaarrekening 2018 hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Vanuit onze controle hebben wij geen ongecorrigeerde verschillen die de goedkeuringstoleranties overschrijden. Een overzicht van ongecorrigeerde verschillen is opgenomen in bijlage 1.

1. Management samenvatting

- Wij hebben een goedkeurende verklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.
- Het jaarverslag is conform NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.
- Het BBV is in alle opzichten nageleefd in 2018.
- De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.
- Inzake de kosten jeugdwet en de WMO nieuwe taken steunt de gemeente voornamelijk op productieverantwoordingen van zorgaanbieders welke zijn voorzien van een controleverklaring. Op basis van de ontvangen controleverklaringen resteert inzake de kosten Jeugdwet en WMO een onzekerheid van € 595.138
- De gemeente Westerveld heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Evenals vorig jaar heeft geen sluitende controle op de levering van de zorg plaatsgevonden door de SVB. Uw gemeente heeft zelf werkzaamheden uitgevoerd inzake de PGB-lasten waarbij een onzekerheid resteert ad € 123.816.
- Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole een fout geconstateerd ad € 432.833 ten aanzien van het voldoen aan de Europese aanbestedingswetgeving. Naast deze bevindingen hebben wij geen andere bevindingen die wij, op basis van de rapporteringstolerantie, aan u zouden moeten rapporteren.
- Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.
- Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2018 niet strijdig zijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2018 van de gemeente Westerveld voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

bakertilly
Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitkomsten

bakertilly

2.1 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 22 oktober 2018 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2018. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Westerveld 2010 (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het door het college op 12 februari 2019 vastgestelde normenkader dat ter kennisname aan de raad is voorgelegd.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

2.2 Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 588.780. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	588.780
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	1.766.340
Rapporteringstolerantie	Conform uw controleprotocol 1% van de lasten	588.780

Uit onze controle blijken géén ongecorrigeerde getrouwheidsfouten. Wel is sprake van rechtmatigheidsfouten ten aanzien van de aanbestedingen voor een bedrag van € 432.833. Daarnaast is er sprake van onzekerheden ad € 810.270 die betrekking hebben op de decentralisatie.

2.3 Controleverklaring

Wij hebben u op 28 juni 2019 gemachtigd om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen onder de overige gegevens in uw jaarrekening 2018.

Hierbij merken wij op dat sprake is van onzekerheden ter grootte van € 810.720 en van rechtmatigheidsfouten ter grootte van € 432.833 die op basis van het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol niet leiden tot een aanpassing van het oordeel.

2.4 Grondslagen

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen, het controleren van de grondslagen van de financiële verslaggeving en van belangrijke schattingen die bij het opmaken van de jaarrekening zijn gehanteerd. Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan vastgesteld. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, onzekerheden en bijzondere transacties.

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2018 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevings-grondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaard-baar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

bakertilly

2.5 Jaarverslag en overige gegevens
Wij hebben het jaarverslag en de overige in het financieel verslag opgenomen informatie gelezen en op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen uit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze informatie materiële afwijkingen bevat. Hierbij hebben wij geen materiële afwijkingen geconstateerd. Tevens bevestigen wij dat het jaarverslag voldoet aan de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

2.5 Niet financiële rechtmatigheid
Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de subsidies komt naar voren dat er bij een aantal subsidies sprake is van overschrijding van de vaststellingstermijnen. Het niet tijdig vaststellen van de subsidies heeft echter geen financiële consequentie. Hierdoor is er sprake van een niet-financiële onrechtmatigheid, welke wij niet hoeven mee te wegen in ons oordeel.

2.6 Managementinzicht en schattingen
Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het college en het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen getoetst op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

2.7 Interne financiële beheersing
Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interimcontrole een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De bevindingen voortvloeiend uit de interimcontrole zijn met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie en het bestuur besproken en aan hen gerapporteerd door middel van de door ons uitgebrachte management letter 2018.

2.8 Analyse vermogen en resultaat
Resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 3,6 miljoen negatief. Tussentijds is per saldo afgerond € 1,2 miljoen aan de reserves onttrokken waardoor het gerealiseerde resultaat afgerond € 2,4 miljoen negatief is.

Vermogen
Inclusief het onverdeelde resultaat 2018 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2018 afgerond € 21,2 miljoen. De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2018 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 46%. De netto schuldquote bedraagt 15%. Deze ratio (totale inkomsten = 100%) geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten.
Wij willen uw aandacht vragen voor het teruglopend vermogen van de gemeente Westerveld. Als gevolg van het negatief resultaat voor mutaties in de reserves van de afgelopen jaren loopt het vermogen van de gemeente Westerveld terug.

Weerstandvermogen
Teneinde een beschouwing te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in paragraaf B – Weerstandvermogen en risicobeheersing. Evenals voorgaande jaren worden de risico's door uw gemeente periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de paragraaf B - Weerstandvermogen en risicobeheersing geeft uw gemeente inzicht in hoeverre verwachte risico's zich hebben gemanifesteerd en welke onverwachte risico's realiteit zijn geworden. In deze paragraaf van uw jaarverslag heeft uw gemeente zich beperkt tot de gebeurtenissen met de grootste impact waarbij voor de verantwoording wordt verwezen naar het desbetreffende programma, de paragraaf en/of analyse van het rekeningresultaat voor de nadere toelichtingen.

bakertilly
Ontwikkelingen
in de jaarcijfers

3 Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.1 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 3,6 miljoen negatief. Tussentijds is per saldo afgerond € 1,2 miljoen aan de reserves onttrokken waardoor het gerealiseerde resultaat afgerond € 2,4 miljoen negatief is. Wij hebben vastgesteld dat aan de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves raadsbesluiten ten grondslag liggen.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2018 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken.
Voor een nader gedetailleerd inzicht in de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u ook naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de programmaverantwoording van uw jaarrekening.

Ter illustratie en aanvullende informatie geven wij u in het hiernaast opgenomen overzicht de ontwikkeling van het resultaat ("gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten" en "gerealiseerd resultaat") weer over de jaren 2015 tot en met 2018.

bakertilly
Controlebevindingen

4 Controlebevindingen

bakertilly

4.1 Kwaliteit verslaggeving

De jaarstukken 2018 bestaan uit "het jaarverslag" en "de jaarrekening". De programmarekening en de paragrafen vormen samen het jaarverslag. In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting zoals in het boekwerk "jaarrekening 2018" is opgenomen.

Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiële afwijkingen gesignaleerd.

4.2 WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging niet te boven gaat. In 2018 was de algemene norm het ministersalaris, wat neerkomt op € 189.000, inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2018 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de vereiste toelichting opgenomen. Daarmee voldoet de gemeente Westerveld aan de vereisten.

4.3 Schattingen

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat de organisatie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het College. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen gecontroleerd.

De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijkste schattingen	Ons oordeel	Toelichting
Immateriële vaste activa	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de immateriële vaste activa.
Materiële vaste activa	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de materiële vaste activa.
Financiële vaste activa	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de financiële vaste activa.
Waardering van voorraden – bouwgronden in exploitatie	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorraden – bouwgronden in exploitatie
Waardering van de vorderingen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de vorderingen.
Waardering van de voorzieningen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorzieningen.
Overlopende passiva	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de door het college en management gemaakte inschattingen.

4.4 Materiële vaste activa

In het boekjaar 2018 heeft er een bijdrage plaatsgevonden aan de realisatie van een sporthal met dorpshuisfunctie van € 1,6 miljoen. In overeenstemming met de genomen raadsbesluiten is op de bijdrage een vermindering van de algemene reserve in mindering gebracht. Als gevolg van een wijziging in wet- en regelgeving is het door de commissie BBV niet meer toegestaan om op investeringen direct reserves in mindering te brengen.

In de jaarrekening is dit gecorrigeerd. Daarbij is gemeente voornemens om een bestemmingsreserve kapitaallasten te vormen ter dekking van de toekomstige kapitaallasten. Dit is reeds verwerkt in de jaarrekening.

4.5 Grondexploitatie

De omvang van de balanspost met betrekking tot onderhanden projecten is met ca € 986.000 2,3% van het balanstotaal; dit betreft de voorraden (grondexploitatie). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, ontwikkeling verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten en daarmee de waardering, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

Om te schatten wat de waarde van een complex is, is een aantal risico's c.q. schattingen van belang. De schattingsfactoren in de waardering van de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: Is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt?
- Programmering: Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) / bedrijfskavels in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: Is afgewogen en adequaat onderbouwd welke prijzen kunnen worden gevraagd?
- Parameters: Welke ontwikkeling van rente, kostenstijgingen en opbrengstenstijgingen verwacht de gemeente in de komende jaren?
- Plankosten: Wat zijn de kosten die gemeente moet maken om een complex te kunnen ontwikkelen?

In 2018 zijn een tweetal grondexploitaties volledig afgesloten. Dit betreffen de grondexploitaties Valderse II Dwingeloo met een positief resultaat van € 2,5 miljoen (in voorgaande jaren is reeds € 2,3 miljoen resultaat verantwoord) en Hof van Kalteren Diever met een totaal verlies van € 1,8 miljoen. Voor het verlies van het Hof van Kalteren Diever is in voorgaande jaren reeds een voorziening getroffen van € 1,9 miljoen. Resume is in de jaarrekening 2018 een resultaat voor Valderse II verantwoord van positief € 249.000 en voor Hof van Kalteren Diever een vrijval van de voorziening van € 100.000.

In 2018 is op de nog lopende grondexploitaties Kalterbroek en Zorgvlied een tussentijdse winst genomen van € 40.000 respectievelijk € 60.000. Tevens is als gevolg van de toename van het verwachte verlies op de grondexploitatie van Oeveraseweg Havelte aan de voorziening € 19.000 gedoteerd.

4.6 Voorzieningen
Voor oud-wethouders heeft gemeente Westerveld een lopende pensioenverplichting. Voor de verplichting is een pensioenvoorziening getroffen, waarbij de hoogte wordt bepaald doormiddel van actuariële berekeningen. In het boekjaar 2018 is de pensioenvoorziening voor alle oud-wethouders waarvoor pensioenverplichtingen aanwezig zijn herijkt. Dit heeft geresulteerd in een dotatie aan de pensioenvoorziening van € 1,4 miljoen.

Voor de huidige wethouders is voor de verplichting een verzekering afgesloten. Gedurende het boekjaar 2018 waren de nieuwe wethouders niet aangemeld bij de verzekeraar. Door de gemeente is de aanmelding in het boekjaar 2019 alsnog uitgevoerd.

Naast de pensioenvoorziening is er als gevolg van het niet terugkeren van wethouders na de gemeenteraadsverkiezingen een wachtgeldverplichting ontstaan. Voor de afwikkeling van de toekomstige verplichting is in de jaarrekening een voorziening wachtgeldverplichting opgenomen van € 748.000.

4.7 Sociaal domein
Met ingang van 1 januari 2015 zijn gemeenten voor hun inwoners verantwoordelijk voor de Jeugdzorg, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet. De uitvoering van deze taken vindt plaats binnen de gemeente in regionale samenwerking. Hiervoor zijn zorgleveranciers gecontracteerd, die in opdracht van de gemeente zorg leveren aan cliënten. De verantwoording van de daaruit voortkomende lasten vindt plaats in de jaarrekening van de gemeente, waardoor ook de eindverantwoordelijkheid voor de controle van de prestatielevering uiteindelijk bij de gemeente berust. De gemeente is echter niet de prestatieafnemer.
Met de (grote) zorgaanbieders is daarom afgesproken dat zij op basis van het IZA controleprotocol een controleverklaring verstrekken over de juistheid en volledigheid van de geleverde en gedeclareerde zorg in natura (hierna: ZIN) in het boekjaar

Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd en gefactureerd, voor de juiste prijs is gefactureerd en aan een inwoner van de gemeente is verstrekt.

Ondanks de tijdige uitvraag van de controleverklaringen heeft uw gemeente nog niet van alle zorgaanbieders een controleverklaring ontvangen. Eveneens is niet bekend wanneer deze controleverklaringen wel beschikbaar zijn voor uw gemeente. Dit zorgt voor onzekerheden op het gebied van de juistheid en volledigheid (getrouwheid en rechtmatigheid) van de kosten inzake de levering van de WMO – ZIN en de Jeugd – ZIN ad € 886.000. Deze onzekerheden werken door in de jaarrekening van de gemeente.

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) speelt een belangrijke rol bij de administratieve afhandeling van PGB's. De gemeente heeft de totale kosten inzake de PGB-budgetten gebaseerd op de laatste afgegeven prognose van de SVB inzake de bestedingen. De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met een beperking afgegeven bij zowel de Verantwoording 2018 Trekkingsrecht PGB Wet maatschappelijke ondersteuning als de Verantwoording 2018 Trekkingsrecht PGB Jeugdwet. Deze verklaringen zijn afgegeven op totaalniveau voor alle Nederlandse gemeenten. De accountant van de SVB heeft geen verklaring verstrekt inzake de gedeclareerde kosten per gemeente. Daarnaast is door de SVB geen controle uitgevoerd op de geleverde prestatie. Uitgangspunt in de wetten is dat de gemeente, en niet de SVB, verantwoordelijk is voor de rechtmatige besteding en inhoudelijk materiële controle van het budget inclusief de door de SVB verrichte betalingen.

Als gevolg hiervan heeft uw gemeente zelfstandig werkzaamheden verricht omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten. De werkzaamheden bestonden onder meer uit het aansluiten van declaraties en zorgovereenkomsten en het beoordelen van herindicatie verslagen, zorgplannen, meldingen en telefonisch contact met de klant. Hierbij is uw gemeente, uitgezonderd een bedrag ad € 123.816, in staat geweest om voldoende zekerheid te verzamelen omtrent de getrouwheid van de PGB-last en de rechtmatigheid van de verstrekkingen/toekenningen. Deze onzekerheden nemen wij mee in onze oordeelsvorming en hebben wij weergegeven in bijlage 1.

4.8 Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2018, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd.

Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV. In de kadernota is opgenomen dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze overschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In totaal heeft uw gemeente € 57,6 miljoen aan lasten begroot (na wijziging). De werkelijke lasten komen uit op € 57,7 miljoen. In totaal is sprake van een overschrijding van € 0,1 miljoen. Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 56,6 miljoen begroot, tegenover € 55,3 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een lagere realisatie aan baten van € 1,3 miljoen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de jaarstukken heeft het college in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2018 de begrotingsoverschrijdingen geanalyseerd. Hieruit komt als conclusie naar voren dat de geconstateerde overschrijdingen op programma's 1 en 4 binnen de beleidskaders van de raad passen of sprake is van hogere opbrengsten die tegenover de overschrijdingen staan. Hoewel sprake is van begrotingsoverschrijdingen hoeven deze dus niet in het accountantsoordeel te worden betrokken.

4.9 Europese aanbestedingsrichtlijnen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2018 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor enkele inkooptrajecten, waaronder een aantal trajecten waarin door het college is besloten om van het inkoopbeleid af te wijken, met een inkoopwaarde van in totaal € 433.000 niet de juiste procedure is gevolgd. Op basis van onze controle komt naar voren dat deze inkopen Europees aanbesteed hadden moeten worden. Wij hebben dit bedrag als rechtmatigheidsfout aangemerkt en opgenomen in de foutenevaluatie.

Wij adviseren u om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen. Wij hebben begrepen dat daarvoor reeds de eerste stappen binnen uw gemeente zijn gezet.

bakertilly
Bevindingen
Interne Beheersing

5 Bevindingen interne beheersing

5.1 Interne financiële beheersing

Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2018 hebben wij op 21 maart 2018 een management letter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening.

In onze rapportage hebben wij aangegeven dat wij zien dat uw gemeente veel aandacht besteed aan de interne beheersing. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat de interne beheersing in uw organisatie wel kwetsbaar is gezien de omvang van uw organisatie. Dit blijkt onder meer ook uit de geconstateerde bevindingen in de management letter en de beperkte follow-up van de bevindingen van voorgaand jaar
Een belangrijke verbeterstap die in 2018 is gezet is het in samenwerking met een drietal omliggende gemeente opzetten van de verbijzonderde interne controle. Het borgen van de verbijzonderde interne controle in de processen is onder meer van belang voor de toekomstige rechtmatigheidsverklaring.

5.2 Automatisering

Uit onze IT audit komt naar voren dat ook op het gebied van automatisering nog verbeteringen mogelijk zijn. Wij adviseren het college hieraan prioriteit te geven. Enerzijds in verband met de risico's die er mee samenhangen. Anderzijds om de IT omgeving de bedrijfsvoering zo goed mogelijk te laten faciliteren. Uw gemeente is immers inmiddels voor meerdere processen afhankelijk van de werking van IT systemen.

5.3 Sociaal domein

Op het gebied van het sociaal domein zien wij dat uw gemeente in 2018 stappen heeft gemaakt in de interne controle. Uw gemeente ontwikkelt in toenemende mate informatie met betrekking tot prestatielevering om onzekerheden in de controle tijdiger te signaleren. Wij zien dat uw gemeente het belangrijk vindt om de interne beheersing rondom de processen op het gebied van het sociaal domein dusdanig te organiseren dat de benodigde informatie binnen de gemeente beschikbaar is en blijft.

Niettemin heeft uw gemeente voor 2018, net als veel andere gemeenten, met betrekking tot de decentralisatie van zorgtaken naar uw gemeente, nog in belangrijke mate gebruik gemaakt van de informatieverstrekking door aanbieders van zorg in natura. Dit heeft ertoe geleid dat als gevolg van onvoldoende informatie met betrekking tot de prestatielevering sprake is van resterende onzekerheden in de controle.

3. Bevindingen interne beheersing – IT omgeving

3.1 Algemeen

IT wordt een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering en daarmee ook van de jaarrekening-controle. In dit hoofdstukken willen wij u informeren over onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. In deze rapportage vindt u onze bevindingen met betrekking tot de general IT controls waaronder logische toegangsbeveiliging en de uitkomsten van ons onderzoek naar cybersecurity binnen uw organisatie.

Aandachtsgebieden

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden hebben wij onze inschatting van de kwaliteit van uw IT systeem en/of applicatie achter elk aandachtsgebied opgenomen. Hierbij hebben wij de volgende onderverdeling gemaakt om de kwaliteit weer te geven:

- Op dit moment voldoende
- Benodigd verbetering op (korte) termijn
- Urgente verbetering vereist

Aandachtspunten opzet IT-omgeving en specifiek cybersecurity

Als onderdeel van onze controle hebben wij aandacht besteed aan de inrichting van de algemene IT-omgeving van uw organisatie. Een specifiek item met betrekking tot de IT-omgeving waarop wij ons hebben gericht is cybersecurity. Anno 2018 biedt de digitale wereld veel kansen maar hieruit volgen ook risico's. Incidenten door cybercrime vinden steeds vaker plaats, waardoor bestuurders zich hierop moeten voorbereiden, net als op incidenten door bijvoorbeeld fraude of brand. Om bij te dragen aan deze bewustwording hebben wij dit onderwerp als onderdeel van de interim-controle besproken binnen uw organisatie.
Om u inzicht te geven in de kwaliteit van de algemene IT-omgeving en specifiek over cybersecurity is in paragraaf 3.2 een overzicht opgenomen van aandachtspunten uit de meest relevante IT-aandachtsgebieden.

Let op: De punten uit paragraaf 3.2 volgen uit interviews met medewerkers uit uw organisatie. De resultaten zoals weergegeven representeren derhalve de opzet. Wij hebben geen werkzaamheden verricht om vast te stellen dat de omgeving is ingericht zoals ons in de interviews beschreven is.

Het doel van onze analyse op uw inrichting van cybersecurity is niet om hierover een oordeel te geven, maar om over het belang van cybersecurity in discussie te treden. Hiermee willen wij bereiken dat u zich bewust bent van het belang van cybersecurity en hierdoor dit thema binnen uw organisatie op een passende wijze kunt incorporeren. De basis van onze analyse is een enquête die vanuit onze beroepsorganisatie uitgedragen wordt en die in een interview met ons door uw medewerkers is ingevuld.

Aandachtspunten logische toegangsbeveiliging

Logische toegangsbeveiliging is één van de onderdelen van de IT omgeving. Dit onderdeel is voor de betrouwbaarheid van uw gegevensverwerking van groot belang, omdat u hiermee functiescheidingen binnen de organisatie waarborgt die fouten en fraude dienen te voorkomen. Daarom voeren wij uitgebreidere testwerkzaamheden uit op de logische toegangsbeveiliging van relevante applicaties, dan op de onderdelen zoals beschreven in paragraaf 3.2. In paragraaf 3.3 is onze inschatting van de kwaliteit van uw logische toegangsbeveiliging met betrekking tot de IT (informatie) systemen opgenomen.

In paragraaf 3.3 visualiseren wij op basis van een vijftal bouwstenen uw inrichting van logische toegangsbeveiliging. De indeling hiervan is gemaakt vanuit het perspectief van de jaarrekeningcontrole. Indien wij een ander onderzoek zouden uitvoeren, zullen deze bouwstenen en hun indeling mogelijk afwijken.

3. Bevindingen interne beheersing – IT omgeving

3.2 IT – Adviespunten met beperkte impact op de jaarrekening

Beleid, processen en procedures

Structurele monitoring (IT) beheersing
Binnen uw organisatie is een informatiebeleid aanwezig, waarin de uitgangspunten voor IT-beheer en ontwikkelingen zijn beschreven. Onderdeel van het IT-beleidsplan is het monitoren van de IT-organisatie. Met betrekking tot het wachtwoordbeleid binnen de organisatie is een beleidsstuk in ontwikkeling.

Operating Systems
Het wachtwoordbeleid van de Windows Active Directory is adequaat ingericht. Aan de wachtwoordperiodiciteit hoeven 92 accounts (waarvan 9 persoonsgebonden) niet te voldoen. De procedure voor in- en uit dienst en muteren van rechten kan verder aangescherpt worden door bij elke mutatie een eindcontrole uit te voeren, waarbij wordt vastgesteld of rechten conform aanvraag zijn doorgevoerd. Ook kan deze aangescherpt worden middels een periodieke controle op gebruikers en rechten van gebruikers.

Procedure omtrent wijzigingen
Bij wijzigingen in Key2Financiën en Aeolus wordt niet op een structurele en reproduceerbare wijze een vastlegging gedaan van gebruikersacceptatie. Hierdoor is de gebruikersacceptatie sterk afhankelijk van de functionaris die de werkzaamheden uitvoert en kunnen de uitgevoerde werkzaamheden niet op een later moment inzichtelijk en controleerbaar gemaakt worden.

Probleem- & incidentmanagement
Om problemen en incidenten te registreren wordt TOPdesk als ticketsysteem gehanteerd. Tickets worden echter niet structureel volgens vaste werkstromen geregistreerd. Dit leidt er net als bij de procedure omtrent wijzigingen toe dat afhandeling sterk afhankelijk is van de functionaris die werkzaamheden uitvoert en zijn uitgevoerde werkzaamheden beperkt inzichtelijk en controleerbaar.

Infrastructuur, beveiliging en back-up

Uitvoeren van attack- en penetration test
Afgelopen boekjaar heeft er een attack- en penetration test plaatsgevonden. Wij adviseren jaarlijks een vorm van attack- en penetration testing uit te voeren voor uw meest gevoelige gegevens. Door het uitvoeren van dergelijke tests worden zwakheden in de IT-omgeving blootgelegd en kan actie ondernomen worden.
Een praktische oplossing kan zijn om elke paar jaar een diepgaande attack- en penetration test af te wisselen met een jaarlijkse (minder diepgaande) kwetsbaarheidscan.

Fysieke beveiliging
De servers zijn ondergebracht in een afgesloten ruimte, waarin basis beveiligings- en monitoring maatregelen zijn aangebracht. Deze datacenters voldoen aan de vereisten ten opzichte van de fysieke beveiliging van de servers.

Uitvoeren van recovery tests
Afgelopen boekjaar heeft er geen volledige recovery test plaatsgevonden voor de applicaties die in scope zijn de jaarrekeningcontrole. De organisatie heeft aangegeven dat er reeds een uitwijktest heeft plaatsgevonden op de gehele ICT-omgeving.

Remote Access
Voor het extern inloggen wordt gebruik gemaakt van extra beveiligingsmaatregelen zoals two-factor authenticatie. Hiermee wordt een extra authenticatie stap afgedwongen bij medewerkers die niet 'in het zicht' proberen in te loggen.

3. Bevindingen interne beheersing – IT omgeving

3.2 Aandachtspunten cybersecurity

Cybersecurity: bewustwording als belangrijk wapen

Malafide organisaties verdienen in de huidige tijd veel geld door organisaties te hacken. Vaak is het een kwestie van tijd voordat uw organisatie te maken krijgt met cybercrime. En niet zelden ligt menselijk handelen daar aan ten grondslag. De vraag hoe uw organisatie zich kan wapenen is dan ook een terechte. Absolute veiligheid bestaat echter niet, maar bewustwording bij bestuurders en werknemers is nog steeds een belangrijk wapen in de strijd. Om uw digitale weerbaarheid te verhogen, het vermogen om te incasseren en om snel te kunnen reageren, zijn wij in gesprek met u gegaan over cybersecurity in uw organisatie.

Uw Cyber Health

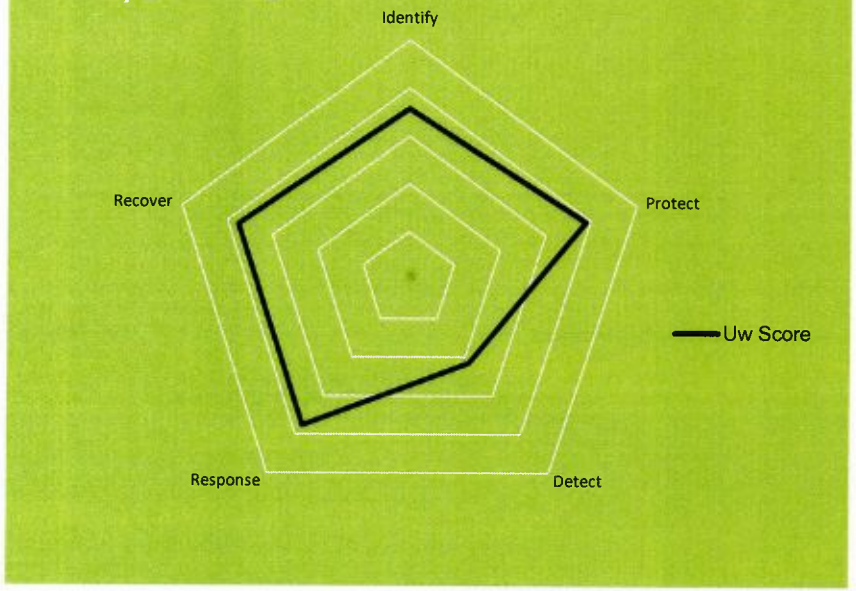

Identify

De mate waarin uw organisatie in staat is om de aanwezige risico's ten aanzien van cybersecurity in beeld te brengen en welke maatregelen hiervoor genomen dienen te worden. Binnen uw organisatie is er in voldoende mate beleid op het onderkennen van de aanwezige risico's ten aanzien van cybersecurity, waarbij de verantwoordelijkheden op het juiste niveau in de organisatie zijn belegd. Beleid kan aangescherpt worden door de mate van beveiliging van de verschillende datasets hierin te specificeren op basis van risico analyse.

Protect

Het niveau waarin uw organisatie maatregelen heeft genomen om zich te beschermen tegen cybersecurity. Binnen uw organisatie zijn de algemene IT hygiëne maatregelen geïmplementeerd. Technische maatregelen voldoen algeheel. Binnen uw organisatie is er aandacht besteed aan bewustwording t.a.v. cybersecurity. Dit is nog geen jaarlijkse training. Er is beperkt sprake van netwerksegmentatie. Plan is om dit bij vernieuwing van de infrastructuur verder door te voeren.

Detect

Minstens zo belangrijk als het nemen van maatregelen om u te beschermen tegen cybersecurity zijn de maatregelen om cybercrime te ontdekken. Het beperken van de tijd dat uw organisatie het slachtoffer is van cybersecurity is hierbij een belangrijk streven. Er vindt logging plaats op systemen, maar deze wordt niet centraal geaggregeerd en gemonitord. Gedurende 2018 hebben attack- en penetration tests plaatsgevonden om kwetsbaarheden in systemen te onderzoeken.

Response

Bij het voorkomen van de cybercrime is naast het tijdig detecteren ook de reactie op het incident van belang. Binnen uw organisatie zijn maatregelen genomen om tijdig te kunnen reageren, die zijn beschreven in een communicatie- en crisisplan. Momenteel worden cyber incidenten nog niet gesimuleerd en geoefend, om de genomen maatregelen te toetsen en evalueren.

Recover

Na het plaatsvinden van een incident is het herstel van uw IT-systemen en eventueel verloren gaande data van belang. Binnen uw organisatie zijn er voldoende procedures aanwezig om uw systemen tijdig te herstellen, echter is hiervoor geen beleid (zoals een herstelplan) opgesteld. Bij het voordoen van een incident is een evaluatiemoment ingericht om de getroffen maatregelen indien noodzakelijk te verbeteren.

3. Bevindingen interne beheersing – IT omgeving

3.3 Aandachtspunten logische toegangsbeveiliging

Bouwstenen voor Toegangsbeveiliging

Wij onderscheiden vijf bouwstenen ten aanzien van toegangsbeveiliging, waarbij bouwstenen gestapeld, naast een sterke IT beheersing, ook de meeste controlezekerheid opleveren. Beperkingen in de onderliggende steen, zorgt voor een verzwakking van de bovenliggende stenen. Een toelichting:

1. **Databases:** Basis voor toegangsbeveiliging van een applicatie is dat de applicatie de enige toegangspoort is en dat niet rechtstreeks op de database gemuteerd kan worden.
2. **Wachtwoorden:** Sterke, regelmatig wijzigende wachtwoorden zijn de basis voor toegangsbeveiliging, samenhangend met bewustzijn bij medewerkers.
3. **Hoge rechten:** Voor het beheersen van autorisaties is het cruciaal dat de rechten tot het aanpassen van rechten zijn beperkt tot medewerkers die geen belang hebben bij aanpassingen.
4. **Gewenste situatie:** Iedere organisatie zal moeten bepalen wat de gewenste inrichting is ten aanzien van rechten, gericht op het afdwingen van kritische functiescheidingen
5. **Beheersen mutaties:** Wanneer de gewenste situatie is ingericht, verwachten wij een beheerst proces ten aanzien van het toekennen, ontnemen en wijzigen van rechten inclusief monitoring en controle.

Wachtwoordbeleid en databasetoegang

	K2F	Aeolus
Databasetoegang Voor beide applicaties zijn de directe schrijfrechten op de relevante databases adequaat ingericht.		
Wachtwoordbeleid Het wachtwoordbeleid voor Key2Financiën (K2F) voldoet niet aan daaraan te stellen eisen, aangezien wachtwoorden niet periodiek hoeven te worden aangepast. Er is reeds gepland om het beleid aan te scherpen. Voor Aeolus wordt ingelogd op basis van Single-Sign-On. 2 accounts met toegang tot de applicatie hoeven niet te voldoen aan periodiciteitseisen. Voor overige accounts voldoet het wachtwoordbeleid.		

Autorisatiebeheer

	K2F	Aeolus
Hoge rechten Voor K2F zijn de hoge rechten niet adequaat ingericht, omdat een administrator account wordt beheerd een functionaris die niet onafhankelijk is in het kader van de jaarrekeningcontrole. Voor Aeolus zijn hoge rechten adequaat ingericht.		
Beschrijven en beheersen mutatieproces Er is geen gestructureerd en reproduceerbaar proces ingericht voor mutaties in gebruikers en rechten, waarbij een eindcontrole plaatsvindt of mutaties juist doorgevoerd worden. Voorwaarde hiervoor is het opstellen van een autorisatiematrix, waarin gewenste functiescheidingen worden afgedwongen.		
Monitoring en controle Een controle op de inrichting van de rollen en rechten en de actieve gebruikers vindt ad hoc plaats. Echter wordt deze controle niet structureel uitgevoerd en niet gedocumenteerd.		

bakertilly
Overige onderwerpen

6. Overige onderwerpen

6.1 Fraude en naleving wet- en regelgeving
Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. U bent als raad verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van NV COS 240/250, de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en vormen wij ons een beeld van de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

6.2 Bevestiging onafhankelijke positie
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

6.3 Kwaliteitsborging
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten
- In- en extern kwaliteitsonderzoek
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

6.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)
Ontwikkelingen – bezoldigingsmaximum
De minister van BZK heeft het algemeen bezoldigingsmaximum voor 2019 vastgesteld op € 194.000. Ook de bezoldigingsmaxima voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking zijn voor 2019 geïndexeerd. De eerste twaalf kalendermaanden van de functievervulling mag de bezoldiging niet meer bedragen dan de som van € 25.900 per maand voor de eerste zes maanden en € 19.600 per maand voor de volgende zes maanden. Vanaf kalendermaand 13 geldt het voor de instelling toepasselijke bezoldigingsmaximum zoals die ook geldt voor een topfunctionaris met dienstbetrekking. Het maximum uurtarief bedraagt vanaf 2019 voor de eerste twaalf kalendermaanden € 187.

Alle bezoldigingsmaxima zijn te vinden op https://www.topinkomens.nl/documenten/regelingen/2018/11/26/bezoldigingsmaxima-wnt-2019.

Afkoop niet-opgenomen vakantieverlof bij einde dienstverband
Vanaf 1 januari 2019 kunnen topfunctionarissen met een dienstverband bij het einde van hun dienstverband voortaan maximaal vier weken (naar rato van de omvang of duur van het dienstverband) aan niet-opgenomen vakantieverlof laten afkopen zonder gevolgen voor de WNT. Voor de juiste toepassing van deze regeling is het noodzakelijk dat uit de verlofadministratie minimaal de volgende zaken blijken:

- de opbouw van het saldo vakantieverlof. Van belang is dat u goed registreert welk deel van het vakantieverlof voortkomt uit de zogenoemde wettelijke (minimum) vakantiedagen en welk deel bovenwettelijk vakantieverlof betreft.
- de maanden waarin het vakantieverlofsaldo is opgebouwd. De regeling ziet namelijk alleen op het vakantieverlof (wettelijk of bovenwettelijk) dat is opgebouwd in de 12 kalendermaanden voorafgaand aan de beëindiging van het dienstverband.
- de bijzondere omstandigheden waarom een topfunctionaris het verlof redelijkerwijs niet kon opnemen ingeval sprake is van afkoop van wettelijk vakantieverlof dat na het verstrijken van de wettelijke vervaltermijn niet is vervallen en waarvan op het moment van beëindiging dienstverband ook de zogenoemde wettelijke verjaringstermijn (nog) niet is verstreken. Van belang is dat aangetoond kan worden waarom dit verlof redelijkerwijs niet kon worden opgenomen door de topfunctionaris.

6.5 Bevestiging van het management
Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging vragen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

6.6 Meningsverschillen
Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het college van burgemeester en wethouders en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

6. Overige onderwerpen

Cybercrime
Cybercrime is een toenemende bedreiging voor veel bedrijven. Kwaadwillenden kunnen vrij eenvoudig leren cybercrime toe te passen en via internet zijn verschillende aanvalsmethoden laagdrempelig beschikbaar en verkrijgbaar.

De gevolgen van cybercrime kunnen verstrekkend zijn. Het niet beschikbaar zijn van dienstverlening en uw digitale werkomgeving, verlies van intellectueel eigendom, data en persoonsgegevens, reputatieschade, claims van toezichthouders of gedupeerden zijn veelvoorkomende voorbeelden. Veelal gaat dit gepaard met kosten.

Absolute veiligheid bestaat niet. Goede voorbereiding en besluitvorming op het gebied van cybersecurity vormen echter onderdeel van de verantwoordelijkheid van het management.

In onze management letter hebben wij reeds over dit onderwerp aan u gerapporteerd. Hieronder treft u een vergelijking tussen uw score in het najaar 2018 en de score van andere gemeenten in Noord-Oost Nederland die wij bedienen. De score is tot stand gekomen aan de hand van een vragenlijst, waarbij beperkte ruimte voor nuance aanwezig is. Als gevolg hiervan is het overzicht niet uitputtend, maar een start om de belangrijke punten in beeld te brengen.

Uw score

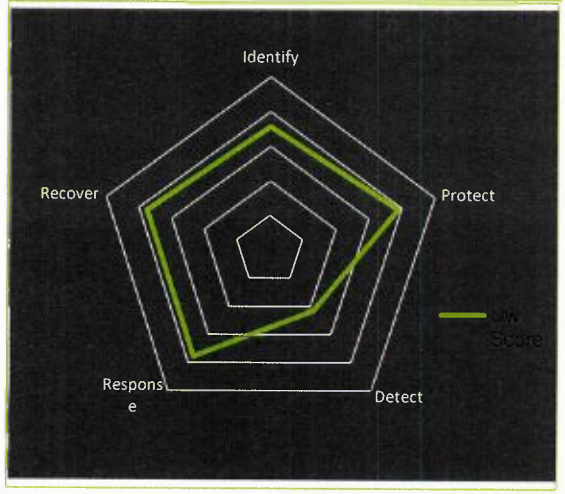

Benchmark Noord-Oost Nederland

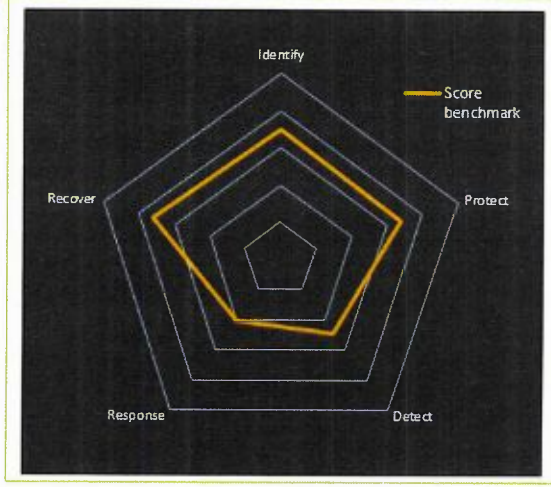

Uitleg indicatoren

- Identify: De mate waarin aanwezige risico's ten aanzien van cybersecurity in beeld gebracht kunnen worden en hiervoor passende maatregelen getroffen kunnen worden.
- Protect: Het niveau van maatregelen ter bescherming tegen cybersecurity.
- Detect: Het niveau van de maatregelen om cybercrime incidenten te ontdekken.
- Response: Het niveau van de maatregelen om te reageren op cybercrime incidenten.
- Recover: De hersteltijd van de IT systemen en eventueel verloren gaande data na een incident.

Deze cybersecurity health check is bedoeld om u inzicht te geven in de staat van cyberbeveiliging van uw organisatie. Dit is geen assurance instrument.

Bijlagen

Bijlage 1: Fouten evaluatie
Ongecorrigeerde verschillen

Tijdens onze controle hebben wij de volgende ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd, die zowel individueel als in totaliteit niet van materiaal belang worden geacht in relatie tot de financiële overzichten als geheel.

Gemeente Westerveld EUR x 1.000	Getrouwheid (G) en/of Rechtmatigheid (R)	Activa EUR	Passiva EUR	Eigen vermogen EUR	Resultatenrekening EUR
Fouten					
Niet rechtmatige Europese aanbesteding	R				433
Totaal		**0**	**0**	**0**	**611**
Onzekerheden					
Levering WMO en Jeugdwet – Zorg in Natura	G/R				596
Levering PGB's	G/R				124
Levering WMO – Beschermd Wonen en Jeugdzorg Hoogeveen	G/R				91
Totaal		**0**	**0**	**0**	**811**

Wij hebben aan het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening vragen, waarin het bovenstaande wordt bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en derhalve niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Wij zullen het college hierbij tevens vragen te bevestigen dat zij geen kennis heeft van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Onze controlestandaarden eisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. Er zijn geen onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

N.B.: de gehanteerde materialiteit bedraagt € 588.780 voor fouten en € 1.766.340 voor onzekerheden.
Verschillen beneden de ondergrens van € 29.439 zijn bij het opstellen van dit overzicht niet meegenomen.

Bijlage 2: Single information Single audit (SiSa)

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2018 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Hierbij worden alleen fouten en onzekerheden per specifieke uitkering opgenomen, boven een financiële grens, voor zover die niet zijn of kunnen worden gecorrigeerd.

De financiële grens is per specifieke uitkering:
- € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter dan € 1.000.000 is.

Wij doen dit met een tabel, die wij ook moeten opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			
DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018			
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017			
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018			
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017			

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. In lijn met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2018 d.d. 10 januari 2019 zijn derhalve de laatste drie kolommen leeg gelaten.

Bijlage: Single Information Single audit (SiSa)

Met ingang van boekjaar 2018 dient in het verslag van bevindingen te worden aangegeven bij de tabel van fouten en onzekerheden welke strekking de controleverklaring de door de accountant afgegeven controleverklaring heeft. Zowel op rechtmatigheid als getrouwheid:

Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend

Contactgegevens

drs. E.H.J.D. (Edwin) Damman RA
Director Audit
T +31 (0)6 13 74 45 08
e.damman@bakertilly.nl

A. (Arjan) Scheper MSc RA
Manager Audit
T +31 (0)6 11 86 79 74
a.scheper@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burg. Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle
T +31 (0)38 425 86 00

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle

T: +31 (0)38 425 86 00
F: +31 (0)38 425 86 99

zwolle@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de raad van de
Gemeente Westerveld

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2018 van de gemeente Westerveld te Diever gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van de gemeente Westerveld op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normen en accountantsprotocol.

De jaarrekening bestaat uit
1 de balans per 31 december 2018;
2 het overzicht van baten en lasten over 2018;
3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4 het overzicht met de publicatie Wet Normering Topinkomens
5 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
6 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Westerveld zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Nalevering anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normenoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 588.780. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de relevante vereisten in titel IV van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in normen- en accountantsprotocol.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 28 juni 2019

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend,

drs. E.H.J.D. Damman RA

GemeenteWesterveld

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00063 - Ontwerpbegroting 2020 VRD, Jaarverslag en -rekening 2018 VRD en een verzoek om een aanvullende financiële bijdrage voor de reserves. - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
In dit voorstel worden het jaarverslag en de -rekening 2018 VRD samen met de ontwerp-begroting 2020 VRD en een verzoek om een aanvullende financiële bijdrage voor de reserves, aangeboden aan uw college. Na kennisname worden de stukken met betrekking tot de ontwerpbegroting 2020 en de aanvullende bijdrage voor de reserves aan de raad aangeboden.

Besluit

Besluitpunt 1
kennisnemen van het Jaarverslag 2018 VRD en de Jaarrekening 2018 VRD

Besluitpunt 2
de raad voorstellen:

1. Kennis te nemen van het Jaarverslag en -rekening 2018 VRD en de ontwerpbegroting 2020;
2. Een zienswijze in te dienen waarbij wij niet instemmen met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage en uitgaan van het hanteren van de nullijn in de begroting 2020 e.v. van de de VRD, ten opzichte van 2019.

Motivering

Aanleiding en context
Op 27 maart 2019 heeft het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Drenthe de ontwerpbegroting 2020 voorlopig vastgesteld en besloten om de gemeenten te verzoeken de reservepositie van de VRD aan te vullen. De reden dat een aanvullende bijdrage wordt gevraagd staat tevens in het Jaarverslag en -rekening 2018 VRD, namelijk dat de droogte en het op orde houden van de paraatheid van de brandweer hebben geleid tot extra kosten voor 2018.

De ontwerpbegroting 2020 wordt voor een zienswijze aan de raad aangeboden.

In de ontwerpbegroting staan de volgende belangrijkste ontwikkelingen beschreven:

<u>Transitie naar nieuw model brandweerzorg</u>

Het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers loopt op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aan. Door de strengere eisen en regels aan de vrijwilligers en de veranderingen in de samenleving wordt het moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en te binden. Als de brandweer blijft doen wat zij altijd deden wordt de brandweerzorg steeds duurder en dat baart zorgen.

In de bijeenkomsten met het bestuur en gemeenteraden in de afgelopen periode zijn deze ontwikkelingen een belangrijk onderwerp van gesprek. De VRD prioriteert haar opgave om tot een andere wijze van brandweerzorg te komen die nodig is om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren. Uitgangspunt hierin is het behoud van vrijwilligheid bij de Drentse brandweerkorpsen en het tonen van lef om buiten bestaande en landelijke kaders te denken.
Voor deze opgave hebben de gemeenten in 2019 extra financiële middelen beschikbaar gesteld. Het bestuur heeft besloten om een deel van deze middelen in te zetten om een transitiebegeleider aan te stellen die deze transitie naar een andere wijze van brandweerzorg de komende jaren gaat begeleiden.

Voor 2020 betekent dit:

- lokale wervingsacties
- de ontwikkeling van paraatheidssystemen doorzetten
- ondersteunen van een gezonde levensstijl
- variabele voertuigbezetting met minder personeel

<u>De samenwerking van crisisbeheersing in Drenthe</u>

Om in de snel veranderende samenleving risico's te blijven signaleren en voorbereid te zijn om op te treden bij rampen en crises, is een crisisorganisatie nodig die net zo flexibel en wendbaar is als de verschillende vormen waarin verstoringen of bedreigingen op ons af komen. In 2020 zijn de veranderingen in de crisisorganisatie doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie in 2018. Een crisis wordt niet door één partij opgelost maar door een efficiënt samenwerkend netwerk van organisaties.

<u>Landelijke ontwikkelingen</u>

- In 2020 treedt een wetswijziging in werking die regelt dat in Nederland op 10 locaties een meldkamer wordt gevestigd en dat deze meldkamers meer op elkaar zijn aangesloten en werken vanuit één beheersorganisatie.
- Voorbereiding op de Omgevingswet
- Voorbereiding op de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren.

Beoogd resultaat
uw college en de raad in kennis stellen van de financiële stukken van de Veiligheidsregio Drenthe en de raad de mogelijkheid geven een zienswijze in te dienen.

Argumentatie
Het jaarverslag en -rekening 2018 geven de volgende inhoudelijke en financiële prestaties aan:

<u>Inhoudelijk:</u>

In 2018 is gezamenlijk geconcludeerd, dat door de veranderende samenleving een nieuwe oriëntatie nodig is op de wijze waarop gemeenten, netwerkpartners en de VRD de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing met elkaar willen organiseren.

2018 was een jaar van extreme droogte en veel inzetten.
In de periode mei t/m oktober waren er 600 incidenten (in 2017 waren dit in dezelfde periode 360 incidenten).

In 2018 is ook gebleken, dat de paraatheid van de brandweer steeds meer onder druk komt te staan. Dit uit zich doordat de helft van de Drentse brandweerposten – met name overdag – moeite heeft om de brandweerauto te bezetten.

Daarnaast hebben o.a. de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- ondersteuning GHOR bij zorginstellingen i.v.m. zorgcontinuïteit
- nieuwe inzettactieken ingezet om veiligheidsrisico's te beperken
- campagne "maak van je roze wolk geen rookwolk' voor jonge ouders
- "Pelletkachel veiligheid" website geopend
- risico-index natuur afgerond
- brandweervrouwen 2-daags landelijk
- 3 jeugdbrandweerleden doorgestroomd naar reguliere brandweer
- "moreel kompas" in plaats van ambtseed met medewerkers op gang gebracht
- "Omgaan met stressvolle situaties" training opgestart i.h.k.v. de veilige publieke taak.

Financieel:

De onderstaande ontwikkelingen in 2018 hebben geleid tot een tekort, de kosten waren € 637.000 meer dan begroot:

- de extreme droogte met als gevolg vele en langdurige (natuur)branden. Ook hebben er negen GRIP-incidenten plaatsgevonden, met in het bijzonder de grote natuurbrand in Wateren. De kosten voor inzet brandweerpersoneel en materieel vallen daardoor in 2018 € 250.000,- hoger uit dan vooraf begroot.
- krapte bij de vrijwillige brandweer in de dagsituatie. Het jaarresultaat over 2018 laat zien dat de kosten voor vrijwilligheid met € 250.000,- zijn toegenomen.
- daarnaast is bij de accountantscontrole geconstateerd dat over de periode 2014-2019 voor negen personen geen verplichte werkgeverspremie Zorgverzekeringswet is afgedragen. Dat heeft geleid tot een extra kostenpost van € 107.000,-

Ontwerpbegroting 2020 VRD

Inhoudelijk

In de aanleiding en context staan de belangrijkste ontwikkelingen beschreven. M.b.t. de inzet van vrijwilligers heeft de VRD te maken met strengere eisen en regels, daarnaast wordt het door de veranderingen in de samenleving moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en te binden. Binnen de VRD lopen er op dit moment diverse pilots om te onderzoeken of het mogelijk is om - binnen het huidige stelsel - met slimme technieken en aangepaste procedures de paraatheid op niveau te houden. Om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren,

is voor de toekomst is een transitie van de brandweerzorg nodig. Om dit in gang te zetten is het nodig om een begeleider aan te stellen, die deze ingewikkelde transitie begeleidt en vooral de communicatie coördineert. Het bestuur heeft op 27 maart besloten om deze transitiebegeleider aan te stellen.

Financieel

Zoals eerder aangegeven, hebben de extra inzetten door de droogte en het op orde houden van de paraatheid van de brandweer geleid tot extra kosten voor 2018. Deze tekorten zijn gedekt uit de algemene reserve en de bestemmingsreserve 'Rampenpot'. Deze reserves moeten om de volgende redenen worden aangevuld:

- De omvang van de algemene reserve daalt beneden de bestuurlijke kaders
- Het is wenselijk een financiële buffer te hebben voor rampen en meer gemiddeld inzetten.

Het bestuur heeft besloten om de reserves aan te vullen tot € 250.000. Voor de gemeenten wordt dit beperkt tot een totale aanvulling van € 80.000. Voor Westerveld betreft het een financiële aanvulling van € 17.494.

De ontwerpbegroting 2020 is op basis van de kaderbrief opgesteld. Op deze kaderbrief heeft de raad een zienswijze ingediend, namelijk dat de VRD op korte termijn de uitkomsten van de experimenten kenbaar maakt en dat voor het indienen van investeringen en experimenten de VRD in de toekomst meer moet zoeken naar middelen binnen de eigen begroting.

De gemeentelijke bijdrage voor 2020 bedraagt € 1.134.225 (in 2019 bedraagt dit € 1.084.875).

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
n.v.t.

Kanttekening en risico's
Hoewel het belang van een goede organsatie, die berekend is op haar taak tijdens een ramp of crisis, evident is, speelt tevens het belang van kostenbeheersing - gelet op de ontwikkeling van onze gemeentefinanciën - een rol.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Na instemming met het collegevoorstel de raad voorstellen om:

- kennis te nemen van het jaarverslag en de -rekening 2018 VRD
- kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2020.
- een zienswijze op de ontwerpbegroting 2020 in te dienen.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
Het jaar 2018 wordt positief afgesloten (€ 363.000), maar dit is alleen doordat er eerder een storting vanuit de reserve is gedaan van € 500.000. Door deze storting en het resultaat komt het Eigen Vermogen op € 240.000 (is 0,8% van het begrotingstotaal). Dit is eigenlijk te laag om voldoende reserves te hebben waardoor er een extra bijdrage aan de gemeenten gevraagd wordt van € 250.000, wat resulteert in een bijdrage voor Westerveld van circa € 17.500. In de voorjaarsrapportage

Westerveld is deze bijdrage meegenomen en wordt de indexering verwerkt in de begroting (wordt aangekondigd in de voorjaarsrapportage). De extra bijdrage is ook t.b.v. een aanvulling op de rampenpot die vorig jaar benut is voor de bekostiging(€ 80.000) van de calamiteiten als gevolg van de extreme droogte. Het Eigen Vermogen komt dan op een acceptabele 1,65% van het begrotingstotaal en de rampenpot is niet volledig aangevuld maar aangevuld op een noodzakelijk niveau (gebaseerd op de uitgaven van 2018).

Verder is er een toename van de kosten voor vrijwilligers en personeel. Qua reserves e.d. zijn de risico's voldoende afgedekt en de begroting lijkt met reële bedragen opgesteld.

Evaluatie
n.v.t.

Kosten, baten, dekking
zie de beschrijvingen in de onderdelen Argumenten en Integrale advisering met de duiding vanuit financieel control

Bijlagen

1. 01 Brief bij Jaarverslag en jaarrekening 2018 Veiligheidsregio Drenthe.pdf
2. 02 Jaarverslag en jaarrekening 2018 Veiligheidsregio Drenthe.pdf
3. 01 Brief Westerveld bij Ontwerpbegroting 2020 Veiligheidsregio Drenthe.pdf
4. 02 Ontwerpbegroting 2020 Veiligheidsregio Drenthe.pdf
5. br.zienswijzeontwerpbegroting2020VRD.raad.doc

Veiligheidsregio Drenthe

De leden van de Drentse gemeenteraden

Postbus 402
9400 AK Assen
0592-324660
info@vrd.nl
www.vrd.nl

ons kenmerk	uw kenmerk	datum
U190961		17 april 2019
inlichtingen bij	telefoonnummer	email

onderwerp
Jaarverslag en jaarrekening 2018 Veiligheidsregio Drenthe

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 maart 2019 heeft het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Drenthe (VRD) de jaarstukken, bestaande uit het Jaarverslag en jaarrekening 2018 VRD, vastgesteld. Graag bieden wij u de jaarstukken 2018 ter informatie aan en lichten wij een aantal inhoudelijke en financiële prestaties toe.

Inhoudelijk

Samen werken aan crisisbeheersing in Drenthe
In het jaar 2018 is antwoord gegeven op de vraag of de inrichting en uitvoering van de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing in Drenthe nog steeds aansluit bij de veranderde vraag van nu en morgen. Gezamenlijk is geconcludeerd dat er een nieuwe oriëntatie nodig is op de wijze waarop gemeenten, netwerkpartners en de VRD de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing met elkaar willen organiseren. De resultaten van dit onderzoek zijn beschreven in het rapport 'Doorontwikkeling Veiligheidsregio Drenthe', en geeft een aantal aanbevelingen op welke wijze de samenwerking binnen crisisbeheersing kan worden verbeterd. In 2018 is een aantal aanbevelingen – voornamelijk gericht op het verbeteren van het proces en verduidelijken van rollen – gerealiseerd. In 2019 wordt dit project doorgezet en in 2020 is deze nieuwe samenwerking gerealiseerd op het gebied van crisisbeheersing in Drenthe.

Jaar van de extreme droogte en veel inzetten
2018 was ook het jaar van de extreme droogte. In de periode mei t/m oktober hebben we een bijzondere zomer gehad. Een zomer die droog was, dagenlang 30 graden en meer, het waterpeil zakte en we kregen te maken met vele (natuur)branden met in het bijzonder de grote natuurbrand in Wateren. De kosten voor inzet brandweerpersoneel en materieel vallen daardoor in 2018 € 250.000,- hoger uit dan vooraf was begroot. Het bestuur heeft besloten om deze extra inzetkosten te onttrekken uit de bestemmingsreserve 'Rampenpot'.

Om de samenleving vanuit een breed perspectief te informeren en te adviseren over de gevolgen van de aanhoudende droogte heeft de VRD een Regionaal Voorbereidingsteam ingesteld. Dit team bestond uit vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen, Staatsbosbeheer, Stichting Drents Landschap, Natuurmonumenten, politie, GHOR, GGD, brandweer, Recreatieschap, Waterleidingmaatschappij en defensie.

Paraatheid onder druk
Ook laat 2018 zien dat de paraatheid van de brandweer – door toenemende regeldruk en verandering van de samenleving - steeds meer onder druk komt te staan. Dit uit zich doordat de helft van de 36 Drentse brandweerposten – met name overdag – moeite heeft om de brandweerauto te bezetten. De VRD spant zich op diverse manieren in om de paraatheid overeind te houden, maar constateert dat deze opgave moeilijker en kostbaarder wordt. Het jaarresultaat over 2018 laat dan ook zien dat de kosten voor vrijwilligheid/paraatheid met € 250.000,- zijn toegenomen.

Realtime inzicht in capaciteit zorgketen
De griepepidemie 2018 heeft ervoor gezorgd dat de noordelijke ketenpartners meer capaciteits-vraagstukken zijn gaan delen. Zo zijn vier ziekenhuizen gestart met een pilot 2twenty4, waarbij realtime inzicht in de capaciteit in de acute zorgketen wordt verkregen. De GHOR is betrokken bij deze ontwikkeling en is aangehaakt bij de verdere uitrol, zodat ook bij rampen en crises deze informatie kan worden gebruikt.

Financieel eindresultaat
Zoals hierboven aangegeven hebben de extra inzetten door de droogte en het op orde houden van de paraatheid van de brandweer geleid tot extra kosten. Daarnaast is bij de accountantscontrole geconstateerd dat over de periode 2014-2019 voor negen personen geen verplichte werkgeverspremie Zorgverzekeringswet is afgedragen. Dat heeft geleid tot een extra kostenpost. Bovenstaande ontwikkelingen leiden ertoe dat er voor 2018 € 637.000,- meer kosten zijn geweest dan begroot. Deze kosten zijn onttrokken aan de reserves van de VRD.

Verklaring accountant jaarrekening
De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven op de jaarrekening.

Tot slot
Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met , via .

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur,

M.L.J. Out
voorzitter

F. Heerink
secretaris

Veiligheidsregio Drenthe

Jaarverslag
Jaargang 2018

Brandweer, Multidisciplinair, GHOR
Bedrijfsvoering en Financiën

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag en jaarrekening over het jaar 2018. In de kwartaalrapportages hebben we u reeds geïnformeerd over de resultaten en bijzonderheden per kwartaal. In deze rapportage treft u verslag over de inspanningen, de uitgaven en inkomsten van Veiligheidsregio Drenthe over het hele jaar aan.

2018 was het jaar waarin antwoord is gegeven op de vraag of de inrichting en uitvoering van de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing in Drenthe nog steeds aansluit bij de veranderde vraag van nu en morgen? Gezamenlijk is geconcludeerd dat er een nieuwe oriëntatie nodig is op de wijze waarop gemeenten, netwerkpartners en de VRD de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing met elkaar willen organiseren. Dit is ook niet zo gek. Sinds de oprichting van de VRD in 2009 heeft de VRD een groot aantal veranderingen doorgemaakt. Daarbij is de context waarbinnen de VRD acteert veranderd. Zo is er bijvoorbeeld een Nationale Politie ontstaan, zijn er veel wisselingen van burgemeesters en gemeentesecretarissen geweest en is er bestuurlijk en maatschappelijk steeds meer aandacht voor nieuwe vormen van crises. In 2019 wordt het gesprek gevoerd over de gewenste samenwerking.

2018 was ook het jaar van de extreme droogte. In de periode mei t/m oktober hebben we een bijzondere zomer gehad. Een zomer die droog was, dagenlang 30 graden en meer, het waterpeil zakte, de natuur snakte naar water, onze tuinen en planten ook, we kregen te maken met heel veel brand, hadden grote incidenten en het was ook nog eens vakantieperiode. En toch hebben we het met elkaar “gewoon” allemaal opgelost. De complimenten waard!

Ook laat 2018 zien dat de paraatheid van de brandweer steeds meer onder druk komt te staan. Dit uit zich doordat de helft van de Drentse brandweerposten – met name overdag – moeite heeft om de brandweerauto te bezetten. Dit uit zich ook in financiële zin. Het jaarresultaat over 2018 laat wederom zien dat de kosten voor vrijwilligheid toenemen. In de bijeenkomsten met het bestuur en gemeenteraden is dit een belangrijk onderwerp van gesprek. We moeten op termijn toe naar een andere wijze van brandweerzorg en in 2019 zetten we hiertoe de eerste stappen.

Zoals u leest komt er de komende jaren veel op ons af. Ook in 2019 houden u op de hoogte van de voortgang van bovenstaande ontwikkelingen. Dit doen we door het gesprek aan te gaan, door middel van de kwartaalrapportages en ons actuele **informatieportaal**.

In de begroting 2018 is voor de bestuurlijke verantwoording voor het eerst gewerkt in missielijnen, de financiële begroting was nog opgesteld volgens de traditionele programma’s zoals die tot en met 2017 werden gehanteerd. De jaarrekening is echter wel verantwoord naar deze missielijnen en dat vraagt om een technische vertaling. Deze vertaling met toelichting vindt u terug op bladzijde 30 van de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur

SAMENVATTING

WIJ TREDEN OP BIJ CALAMITEITEN EN CRISES

- Veel natuurbranden ten gevolge van lange droogte
- Regionaal voorbereidingsteam ingesteld met als doel inventariseren en adviseren, veel partners betrokken
- 9 GRIP situaties
- In 92% van de alarmeringen een opkomsttijd binnen 15 minuten gerealiseerd
- Nieuwe inzettactieken ingezet om veiligheidsrisco's te beperken
- Na jaren terugdringen aantal nodeloze alarmeringen in 2018 stijging ten gevolge van toegenomen aansluitingen OMS
- Griepepidemie: Vier ziekenhuizen zijn gestart met een pilot 2wenty4, waarbij real time inzicht in de capaciteit in de acute zorgketen wordt verkregen. De GHOR is betrokken zodat ook de opgeschaalde situatie in beeld kan worden gebracht
- Rapport "Samenwerken aan crisisbeheersing in Drenthe"
- Thema "droogte" gebruikt voor toetsing inspectie
- Firedash geïmplementeerd, actuele operationele informatie bij incidenten
- GHOR - Informatiemanagement beheersplan "Zorg continuïteit met het scenario griep"
- Ondersteuning vanuit de GHOR naar zorginstellingen i.v.m. zorgcontinuïteit

WIJ VERGROTEN BEWUSTWORDING OVER FYSIEKE VEILIGHEID

- Campagne "maak van je roze wolk geen rookwolk" voor jonge ouders
- "Pelletkachel veiligheid" website geopend
- Risico index natuur afgerond
- 537 lessen verzorgd op scholen
- Concept visie waterongevallen
- Door ontwikkelen evenementadvisering "Samenwerken aan een gezond en veilig evenement"
- 240 adviesaanvragen behandeld door de GHOR

WIJ ZIJN ONDERDEEL VAN DE SAMENLEVING

- Brandweerscholendag in Hoogeveen
- Veteranendag voor oud-brandweermedewerkers
- Broodje brandweer Ruinen, betrekken inwoners
- Brandweervrouwen 2-daagse landelijk
- 3 jeugdbrandweerleden doorgestroomd naar reguliere brandweer
- In gesprek met gemeenteraden

WIJ ZIJN EEN VITALE EN FLEXIBELE ORGANISATIE

- "Moreel kompas" in plaats van ambtseed met medewerkers op gang gebracht
- Gewerkt aan "Mentale kracht en fysieke gezondheid" medewerkers
- "Omgaan met stressvolle situaties" training opgestart in het kader van de veilige publieke taak

FINANCIËN

De jaarrekening sluit met een negatief resultaat van € 228.000,- voor onttrekking reserves. Op basis van de begroting is € 98.000,- onttrokken uit de reserves als bijdrage in de kosten. Door het vaststellen van de 2e begrotingswijziging heeft het bestuur besloten om ter dekking van het verwachte tekort aanvullend € 500.000,- uit de reserves te onttrekken. De ingehouden premie WW bij de werknemers is toegevoegd aan de reserves, € 7.000,-. Hierdoor komt het resultaat na bestemming uit op € 363.000,- positief.

Jaarverslag **Programmaverantwoording**

WIJ TREDEN OP BIJ CALAMITEITEN EN CRISES

Dagelijks vinden er in Drenthe branden, ongelukken en incidenten plaats. De inwoners van Drenthe kunnen rekenen op een snelle en passende respons door de VRD.

Wat opviel

Het afgelopen jaar kenmerkte zich vooral door een lange periode van droogte. Er waren veel natuurbranden, die maximale inzet vroegen van personeel en materieel. De impact van de zomer van 2018 is weergegeven in bijgaande infographic
De natuurbrand in Wateren op 7 augustus 2018 was daarvan het meest opvallend door:

- De omvang van de brand
- Het aantal ingezette hulpverleners
- De opschaling naar GRIP-3
- Bijna 2500 mensen die tijdelijk hun verblijfplek moesten verlaten

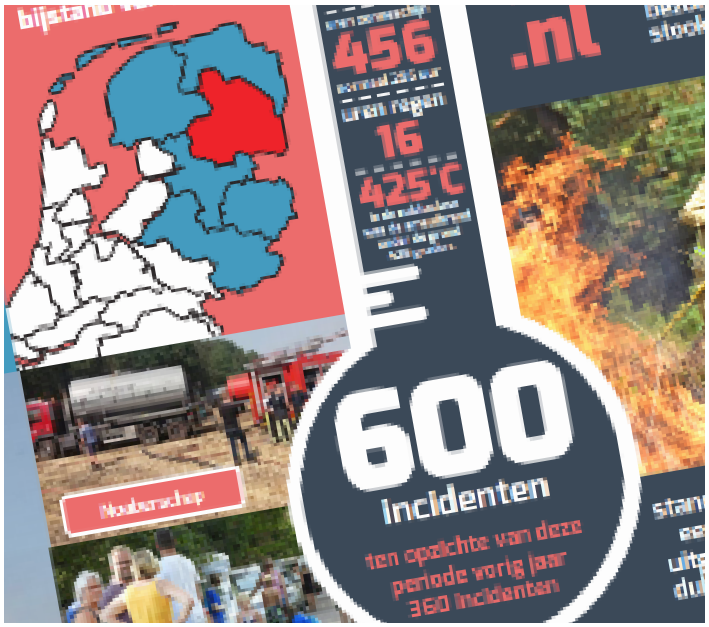

De brand werd bestreden door ongeveer 150 brandweermedewerkers, die werden bijgestaan door boeren met giertanks uit de omgeving. Daarnaast hebben brandweerkorpsen uit de omliggende regio's meegeholpen en heeft defensie geholpen met de inzet van een blushelikopter.

Tijdens de droogte was ook een regionaal voorbereidingsteam actief met als doel te inventariseren wat de gevolgen van de aanhoudende droogte zijn voor de maatschappij en te adviseren over het beperken van deze gevolgen. Het team bestond uit vertegenwoordigers van gemeenten, Staatsbosbeheer, Waterschappen, Stichting Drents Landschap, Politie, GHOR, GGD, natuurmonumenten, Recreatiesector, Brandweer, Waterbedrijf en Defensie.

Naast de natuurbranden was er ook sprake van een grote brand in een recyclingbedrijf in Nieuw-Dordrecht, die werd opgeschaald naar Grip-2. Ook bij deze brand assisteerde Defensie met de blushelikopter.
De hitte kan ook gevaren, zoals zonnesteek, hitteberoerte uitdroging opleveren voor bezoekers van festivals en andere evenementen. De GHOR heeft geadviseerd om preventieve maatregelen op te nemen in de evenementenvergunningen.

GRIP over 4 jaar gezien

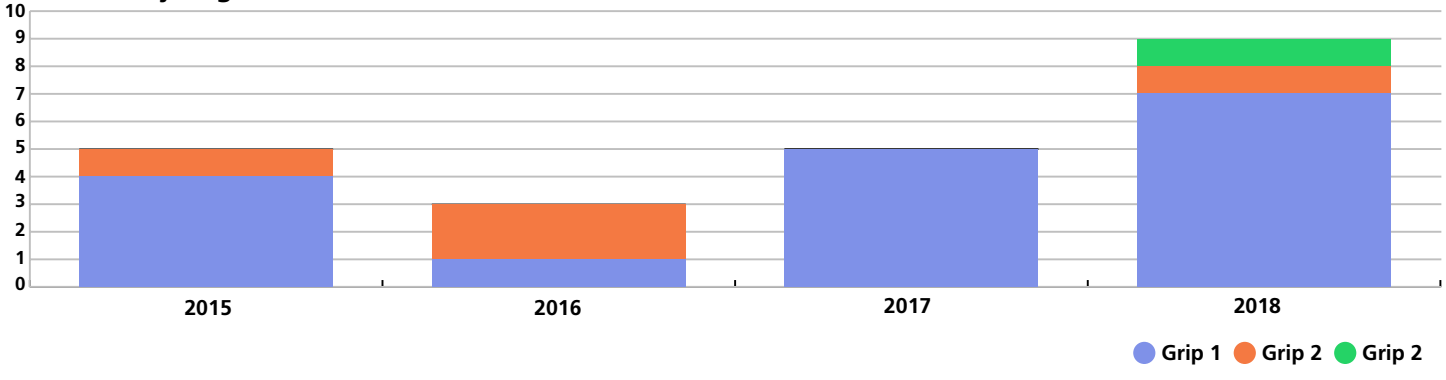

Opvallende incidenten

Datum	Incident	Opschaling brandweer	Dodelijk SO	COT ingezet	GRIP	Brandonderzoek*	Voorlichting na brand	NL-alert ingezet
11-jan	Brand zorgboerderij Zeijerveen	Grote brand						
24-jan	Woningbrand Meppel	Kleine brand	x	x				
7-feb	Woningbrand Norg	Middel brand	x	x		x		
13-feb	Stalbrand Kerkenveld	Zeer grote brand					x	x
20-feb	Woningbrand Beilen	Middel brand	x					
13-feb	Brand woonboerderij Wachtum	Grote brand						
21-feb	Brand woonboerderij Westervelde	Middel brand						
13-mrt	Verkeersongeval (auto-boom) Wapserveen	Kleine THV	x	x				
15-mrt	Verkeersongeval (auto-trein) Echten	Kleine THV	x	x				
19-mrt	Verkeersongeval (auto-boom) Koekange	Kleine THV	x	x				
22-mrt	Brand woonboerderij buurtschap De Schiphorst	Grote brand			1			
24-mrt	Brand manege Pesse	Grote brand						
5-apr	Industriebrand (kartcentrum)	Zeer grote brand						
10-apr	Verkeersongeval Westeresch Roden	Kleine THV	x	x				
20-apr	Natuurbrand(militair oefenterrein)	Grote brand						
20-apr	Industriebrand(winkel)	Grote brand						
26-apr	Verkeersongeval N48 Zuidwolde	Kleine THV	x	x				
diverse data	Wateroverlast							
26-mei	Natuurbrand	Middelbrand						
2-jun	Drugs dumping	Chemisch afval			1			
10-jun	Brand in woonboerderij	Grote brand						
10-jun	Verkeersongeval	Kleine THV	x	x				
10-jun	Waterongeval	Reanimatie	x	x				
14-jun	Zelfdoding		x	x				
6-jul	Brand bedrijfsloods	Grote brand				x		
11-jul	Omgevallen springkussen	Kleine THV						
juli en augustus	Meerdere natuurbranden	.						
21-jul	Grote brand keukenzaak	Grote brand						
24-jul	Brand graanveld Balloo	Grote brand						
25-jul	Stookverbod	.						
1-aug	Zeer grote brand recyclingbedrijf Nieuw Dordrecht	GRIP II			2			x
7-aug	Grote brand natuurgebied, Wateren	GRIP III			3	x		
21-aug	Brand Norit Klazienaveen	Grote brand				x		
31-aug	Verkeersongeval	Kleine THV	x	x				
2-sep	Grote brand afvalverwerkingsbedrijf, Attero	Grote brand						
19-sep	Verkeersongeval Lonerstraat, Assen	Kleine THV	x	x				
11-okt	Vreemde lucht, mensen onwel				1			
18-okt	Ongeval N34 bij Gasselte			x				
31-okt	Stalbrand Coevorden			x				
1-nov	Afvalbrand recylebedrijf Talen Meppel				1			
2-nov	Woningbrand Norg		x	x				
13-nov	Brand USA Cars Assen	Groot				x		
16-nov	Brand Pizzeria Hoogeveen	Zeer Groot			1			
19-nov	Lekkage gevaarlijke stof Emmtec							
5-dec	Auto te water Uffelte		x	x				
13-dec	Ongeval N34 bij Dalen			x				
20-nov	Brand woonboerderij Assen	Groot						
20-dec	Flatbrand Zuiderlaan Meppel	Groot			1			
28-dec	Plofkraak Valkenveld Emmen				1			

Wat is er gerealiseerd

Opkomsttijden brandweer

De opkomsttijden zijn de afgelopen jaren constant. In 2018 was de brandweer gemiddeld 22 seconden sneller ter plaatse dan het voorgaande jaar (gebaseerd op PRIO-1 alarmeringen bij brand en (automatische) brandalarmen. Dit is met name te verklaren door een verbetering van de personele bezetting op postniveau.

Prio 1 meldingen brand en brandalarmen

	2015	2016	2017	2018
Gemiddelde opkomsttijd	**09:57**	**10:03**	**10:36**	**10:14**
% binnen norm van 15 min	**92%**	**93%**	**91%**	**92%**
% tussen 15 en 18 min.	**5%**	**4%**	**5%**	**5%**
% boven wettelijke norm van 18 min	**3%**	**3%**	**4%**	**3%**

Situationele commandovoering

Het landelijke project 'situationele commandovoering' heeft als doel om brandweerofficieren beter voor te bereiden op de praktijk door de leiderschapsstijl aan te passen aan de aard en risico's van het incident. Om meer inzicht te krijgen in de hectiek en risico's van een incident zijn de officieren in 2018 gevolgd met bodycams. Op basis van de inzichten uit deze videobeelden worden vakbekwaamheidsprogramma's en procedures aangepast.

Variabele voertuigbezetting

Bij sommige brandweerposten in Drenthe is of wordt het steeds moeilijker om met de standaardbezetting van zes brandweermedewerkers uit te rukken. Daarom voert de VRD een pilot uit waarbij onderzocht wordt of bij bepaalde incidenten minder brandweermedewerkers kunnen worden ingezet. Zo kan in situaties waarin minder personeel beschikbaar is de paraatheid toch gegarandeerd worden. Belangrijk uitgangspunt daarbij is de veiligheid van het brandweerpersoneel. Vanaf begin 2018 doen de brandweerposten van Gasselternijveen, Klazienaveen, Peize, Rolde en Smilde mee aan deze pilot. Alle incidenten binnen deze posten zijn geëvalueerd en de resultaten vormen de basis voor het advies aan het bestuur (maart 2019) of de variabele voertuigbezetting ook kan worden ingezet bij de andere posten.

Grootschalig optreden: van een aanbod- naar een vraaggerichte organisatie

Een incident houdt zich niet aan regio of landsgrenzen. Daarom is het noodzakelijk dat de brandweer bij grote incidenten samenwerkt. Door samen en slimmer het grootschalig en specialistisch brandweer optreden te organiseren, kan de brandweer efficiënter en effectiever optreden wanneer deze incidenten zich daadwerkelijk voordoen. In 2018 stond het oefenen van de aangepaste wijze van grootschalig optreden op het programma en is met de veiligheidsregio's Groningen en Fryslân een projectorganisatie ingericht, die de landelijke visie voor Noord Nederland en de Meldkamer uitwerkt en invoert.

Nieuwe inzettactieken

De brand bij de scheepswerf in de Punt in 2008, waarbij drie brandweercollega's om het leven kwamen, heeft de brandweerdoctrines ingrijpend veranderd. Om de veiligheidsrisico's te beperken is het belangrijk dat het brandweerpersoneel wordt geoefend in meerdere inzettactieken. Voor een goede inzet is een binnenaanval (die de meeste risico's kent) niet altijd noodzakelijk. In dat kader heeft het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) een landelijk programma 'Buitengewoon eenvoudig' opgezet. In 2018 zijn er oefenleiders geworven die het programma gaan uitvoeren in de posten.

Incidentbestrijding gevaarlijke stoffen (IGBS)

Het bestrijden van incidenten met gevaarlijke stoffen is een specialisme van de brandweer. In maart 2018 is de nieuwe landelijke visie op IGBS ingevoerd. Dit betekent onder andere dat niet alle brandweermensen kunnen optreden in een zogenaamd chemiepak; een pak dat de hoogste beschermingsgraad kent, maar ook de hoogste oefenbelasting. Kleinschaligere of minder gevaarlijke incidenten kunnen ook vanaf nu ook bestreden worden in een vuil-werk pak. Op een aantal posten blijven er specialisten die kunnen optreden in een chemiepak (bij extreme gevallen een gaspak).

Project terugdringen loze meldingen

Er zijn in Drenthe gebouwen met kwetsbare gebruikers of een verhoogd risico op een grote brand of brand met gevaarlijke stoffen. Voor deze gebouwen geldt dat er een automatische verbinding is met de meldkamer via een brandmeldinstallatie, zodat de brandweer bij een brand snel ter plaatse kan zijn. Vaak komt het voor dat (automatisch) melding wordt gemaakt van een brand, maar dat er feitelijk niks aan de hand is. De brandweer rukt dan nodeloos uit.

In 2018 zijn Drentse brandweerposten 49 keer vaker dan in 2017 gealarmeerd of uitgerukt voor wat achteraf een nodeloze alarmering of uitruk bleek te zijn. Weliswaar nam het aantal PAC (particuliere alarmcentrale) gerelateerde alarmeringen of uitrukken licht af, het aantal OMS (openbaar meldsysteem) gerelateerde alarmeringen of uitrukken nam toe. Dit komt omdat er extra aansluitingen op het OMS systeem zijn bijgekomen.

Onderzoek 'samen werken aan crisisbeheersing in Drenthe'

Ten opzichte van de start van de Veiligheidsregio in 2009 is er veel veranderd. De samenleving reageert anders op incidenten en dat vraagt meer van de overheid. Daarnaast waren er de laatste jaren veranderingen binnen organisaties en bezuinigingen bij de VRD en de ketenpartners. Alles bij elkaar heeft dat ertoe geleid dat voorbereiding op rampen en crises onder druk is komen te staan. Zo blijkt het moeilijk om tot een gezamenlijke uitvoering van het opleiding-, training- en oefenprogramma te komen, staan voorbereidingen op planvorming onder druk en is het takenpakket van het veiligheidsbureau binnen VRD te omvangrijk voor de beschikbare capaciteit. Naar aanleiding daarvan heeft het Directeurenoverleg Veiligheid (DOV) - in opdracht van het dagelijks bestuur – in 2018 onderzoek gedaan naar de vraag of de wijze van samenwerking op het gebied van crisisbeheersing nog steeds aansluit bij de veranderde vraag van nu en morgen. De resultaten van dit onderzoek zijn in juli besproken met het algemeen bestuur (AB). Het AB heeft opdracht gegeven om de aanbevelingen uit het rapport verder uit te werken en ter besluitvorming voor te leggen. In het vierde kwartaal is gestart met de uitvoering hiervan, onder verantwoording van een stuurgroep bestaande uit een vertegenwoordiging van het AB en DOV leden.

Evalueren incidenten en toetsing door inspectie

Jaarlijks moet elke veiligheidsregio aantonen of haar crisisorganisatie voldoet aan de eisen van de wet. Deze toetsing vindt plaats op basis van een evaluatie van een oefening of een daadwerkelijke crisis. Omdat we in de afgelopen jaren geen rampen of crises hebben gehad, vond de toetsing door de inspectie plaats aan de hand van een grote rampenoefening. Voor 2018 is dat anders. Zoals bij het thema 'droogte' al is aangegeven hebben er in het afgelopen kwartaal diverse incidenten plaatsgevonden waarbij verschillende onderdelen van de Drentse crisisorganisatie zijn ingezet t.w.:

- GRIP-2 Nieuw Dordrecht
- GRIP-3 Wateren en
- Regionaal Voorbereidingsteam gedurende 6 weken.

Deze incidenten worden - op basis van de methodiek narratief evalueren[1] - uitvoerig geëvalueerd . Met goedkeuring van de inspectie heeft het AB besloten om deze evaluaties te benutten om te toetsen of de crisisorganisatie voldoet aan de eisen van de wet.

Voorkomen van redelijkerwijs vermijdbare schade

In 2016 is de term 'redelijkerwijs vermijdbare maatschappelijke schade' geïntroduceerd in Veiligheidsregio Drenthe. De term was bedoeld om richting te geven aan het werk van de veiligheidsregio: werk niet alleen binnen de lijnen van structuren en protocollen maar kijk vooral wat nodig is om de samenleving van dienst te zijn als het gaat om de zorg voor veiligheid. In 2017 is door de VRD het onderzoek 'Gidsen door de crisis' gepresenteerd dat een verdere invulling gaf aan de term. In 2018 is via nieuwe manieren van trainen, evalueren en planvorming een begin gemaakt om de term om te zetten in activiteiten. Enkele voorbeelden hiervan zijn: trainingen voor crisisteams met vooral oog op de bedoeling van zo'n team, planvorming die gericht is op flexibiliteit en vakmanschap en evalueren met een grote rol voor de beleving van de samenleving.

Transitie naar de landelijke meldkamer

In 2013 is de vorming van één landelijke meldkamerorganisatie gestart met de vaststelling van het zogenaamde transitieakkoord. In 2018 is besloten tot een bijsturing, waarbij niet meer wordt gestreefd naar één organisatie met één Governance, maar waar wordt gericht op waardevolle samenwerking van verschillende disciplines: 'Landelijke Meldkamer Samenwerking'. Ook zijn er aanpassingen gedaan in de wijze waarop meldingen worden opgepakt en is bepaald dat het beheer van de samenwerking bij de Politie komt te liggen. In 2018 heeft het bestuur ingestemd met de nieuwe financiële kaders voor het beheer van de meldkamer.

Actualisatie rampbestrijdingsplannen

Op 1 mei is het geactualiseerde rampbestrijdingsplan voor Groningen Airport Eelde (GAE) in werking getreden. Op 4 juni heeft een grote multidisciplinaire oefening op het vliegveld plaats gevonden. In 2018 is het rampbestrijdingsplan voor de ondergrondse gasopslag in Langelo geactualiseerd. Naar aanleiding hiervan zijn er een aantal informatiebijeenkomsten geweest waarin met omwonenden en belangstellenden is gesproken over de aanpak van incidenten op en rondom de gasopslag.

Oefen op maat

Ook in 2018 is doorgegaan met het programma "oefen op maat"; een vakbekwaamheidsprogramma voor brandweermedewerkers waarbij - in afwijking op de brancherichtlijn - de persoonlijke behoefte de basis vormt voor de trainingen en oefeningen. Bij technische hulpverlening (THV) zijn de zogenaamde 'waar-sta-ik' momenten voor 50% afgerond.

1 Toelichting: in samenwerking met het IFV is een nieuwe manier van evalueren ontwikkeld door middel van narratief evalueren. Hierin worden niet alleen de systeemvereiste geëvalueerd, maar ook het vakmanschap en de verwachtingen die leven in de samenleving.

Deze momenten brengen het vakbekwaamheidsniveau van het brandweerpersoneel in kaart. Medewerkers worden zo goed mogelijk gefaciliteerd, bijvoorbeeld met gebruiksvriendelijke digitale oefenlogboeken en urenregistraties. Officieren en bevelvoerder zijn geoefend in het gebruik van Virtual Reality.

BON

In 2018 zijn de kantoor- en facilitaire voorzieningen van Brandweer Opleidingen Noord (BON) verhuisd van Zuidbroek naar het oefencentrum in Wijster; in september heeft de opening plaats gevonden. Het oefencentrum groeit omdat de doorloopsnelheid van vrijwilligers toeneemt en daarmee het aantal oefeningen en trainingen. Verder werd de BON geconfronteerd met kostenstijgingen als gevolg van nieuwe en/of veranderde landelijke eisen. Met andere regio's wordt gekeken of de kostenstijgingen zoveel mogelijk intern opgevangen kunnen worden zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de veiligheid van vrijwilligers.

Operationele informatievoorziening

Om tijdens incidenten te kunnen beschikken over actuele operationele informatie is in de afgelopen jaren het softwareapplicatie FireDash ontwikkeld. De implementatie hiervan heeft in 2018 plaatsgevonden. Hiervoor zijn 75 eerstelijns brandweervoertuigen uitgerust met FireNav: een systeem dat in verbinding is met de meldkamer en bij alarmering de chauffeur ondersteunt in de route naar de incidentlocatie.

Opleidingen:

Leergang	2014	2015	2016	2017	2018
Basisvaardigheden oefenbegeleider	43	101	36	61	36
Bevelvoerder	45	68	63	39	64
Brandweerchauffeur	81	72	71	97	66
Duikploegleider	-	5	9	10	13
Gaspakdrager	7	-	5	13	12
Instructeur	16	35	14	0	6
Manschap A	95	131	168	152	178
Verkenner gev. Stoffen	-	28	14	7	39
Voertuigbediener (pompen)	83	42	60	62	70
Bedrijfsbrandweer	5	9	-	-	8
Brandweerduiker	11	-	13	19	12
Cursus instructeur waterongevallen	-	-	3	-	0
Totaal aantal gestart	386	491	456	460	504

Oefeningen	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Wijster	1007	1187	1311	1345	1311	1703	1953	1950
Zuidbroek	184	143	80	129	101	160	166	289
Totaal	1191	1330	1391	1474	1412	1863	2119	2239

Techniek en logistiek

Voor de brandweer zijn de afgelopen jaren twee nieuwe hulpverleningsvoertuigen geleverd. De voertuigen zijn voorzien van een kraan en zwaar redgereedschap en worden ingezet bij ongevallen waar technische hulpverlening wordt gevraagd. Ze zijn gestationeerd in Hoogeveen en Emmen.
Begin 2018 is gestart met het aanbestedingsproces voor de vervanging van alle ademluchtapparatuur in Drenthe. Door deelname aan een uitgebreide praktijktestdag op het oefencentrum in Wijster, waaraan 34 brandweercollega's uit geheel Drenthe deelnamen, hebben operationele brandweermensen deelgenomen aan de uiteindelijke keuze voor een leverancier.

Crises in het sociale domein

Crises beperken zich niet tot het fysieke domein, maar vinden ook steeds meer plaats in het sociale domein. Crises in het sociale domein vragen een andere voorbereiding. Dit heeft geleid tot de uitvoering van een pilot Zorgkracht in de gemeenten Midden-Drenthe en Meppel, waarbij vanuit de GHOR/GGD

samen met ketenpartners is ervaren wat er komt kijken bij een crisis die ontstaat in het sociaal domein. Zichtbaar werd dat omschakeling van een PSHi naar een GRIP, nadere afstemming en uitwerking vraagt. Dit wordt in 2019 opgepakt, evenals het vervolg van de pilot.

Informatiemanagement

Vanwege het tekort aan zorgpersoneel en de toename van het aantal patiënten in de winterperiode 2018 door de griep, ontstond er druk op de acute zorg keten. Dit heeft geleid tot gedeeltelijke en tijdelijke afschaling van het acute zorgaanbod bij diverse zorginstellingen.
Om de continuïteit van de acute zorg en de effecten daarvan op de opgeschaalde zorg te kunnen borgen, heeft de GHOR samen met de ROAZ ketenpartners in Noord Nederland het beheersplan 'Zorgcontinuïteit met het scenario griep' opgesteld. Eind december zijn deze afspraken door het ROAZ bekrachtigd.

De griepepidemie 2018 heeft er daarnaast voor gezorgd dat de noordelijke ketenpartners meer capaciteitsvraagstukken zijn gaan delen. Zo zijn vier ziekenhuizen gestart met een pilot 2twenty4, waarbij real time inzicht in de capaciteit in de acute zorgketen wordt verkregen. De GHOR is betrokken bij deze ontwikkeling en is aangehaakt bij de verdere uitrol, zodat ook de opgeschaalde situatie in beeld kan worden gebracht. Dit teneinde netcentrisch werken in de geneeskundige kolom te kunnen implementeren.

Zorgcontinuïteit

Zorginstellingen zijn wettelijk verplicht om onder alle omstandigheden zorg te blijven verlenen. Onder zorgcontinuïteit worden de planvorming en handelingen verstaan die zorginstellingen verrichten ter voorbereiding op, tijdens en na een ramp of crisis om de zorg die zij leveren aan hun cliënten te continueren. De GHOR ondersteunt en faciliteert de zorginstellingen hierbij.
In 2018 heeft de GHOR onder meer de volgende activiteiten verricht om de zorginstellingen te ondersteunen om zich voor te bereiden op rampen en crises:

- Bijeenkomst voor care organisaties, brandweer en meldkamer.
- Ondersteuning en facilitering Huisartsenzorg Drenthe bij opstellen crisisplan
- Kennisoverdracht en bijdrage oefening crisisteam Wilhelmina Ziekenhuis Assen
- Bijdrage bijeenkomst met betrekking tot Scoot mobiel branden
- Organisatie netwerkdag crisis coördinatoren ziekenhuizen Noord Nederland, in samenwerking met AZNN.

Financieel

Programma Calamiteiten en Crisis		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Incidentbestrijding	**Lasten**	**-4.961**	**-175**	**-5.040**	**-5.154**	**-114**
	Baten	**0**	**14**	**14**	**2**	**-11**
Operationele informatievoorziening	**lasten**	**-155**	**-21**	**-176**	**-172**	**3**
Techniek en Logistiek	**Lasten**	**-1.187**	**-197**	**-1.384**	**-1.443**	**-59**
	Baten	**132**	**-132**	**0**	**45**	**45**
Vakbekwaamheid	**Lasten**	**-1.744**	**-38**	**-1.782**	**-1.488**	**294**
	Baten	**9**	**-8**	**2**	**63**	**62**
Personeel	**Lasten**	**-7.206**	**-449**	**-7.655**	**-7.849**	**-194**
	Baten	**0**	**116**	**116**	**170**	**55**
Totaal Calamiteiten en Crisis		**-15.112**	**-889**	**-15.905**	**-15.824**	**81**

De droogte en grote inzetten heeft ook financiële impact gehad, binnen deze missielijn werd € 81.000,- minder uitgegeven dan begroot:

- Er werden 43.000 inzeturen van brandweervrijwilligers uitbetaald, een toename van 14%. Hierdoor waren de kosten van incidentbestrijding € 525.000,- hoger dan begroot. Door middel van een eenmalige onttrekking aan de reserves is dit tekort met € 400.000, verlaagd, conform AB besluit december 2018.
- Door de vele inzetten was het niet altijd mogelijk het oefenprogramma uit te voeren € 106.000,-. Daarnaast leidde een aanpassing in de wijze van verantwoording (op basis van wet- en regelgeving) tot een éénmalig voordeel van € 250.000,- die verder in de jaarrekening wordt toegelicht. De kosten voor vakbekwaamheid kwamen hierdoor in totaal € 356.000,- lager uit.
- De kosten voor personeel vielen € 139.000,- hoger uit door, enerzijds door meer inzet van ons beroepspersoneel tijdens de droogte en anderzijds door 2 nieuwe collega's die zijn aangetrokken om in de toekomst het aantal officieren op sterkte te houden.

WIJ VERGROTEN BEWUSTWORDING OVER FYSIEKE VEILIGHEID

Het domein van fysieke veiligheid heeft betrekking op advisering aan burgers, bedrijven en instellingen, over (onder andere) brand en gevaarlijke stoffen. Maar het betreft ook het regisseren van netwerken die gezamenlijk fysieke veiligheidsthema's aanpakken. Het uitgangspunt hierbij is 'van regelgericht naar risicogericht'. De VRD is van mening dat bewustwording over (brand)veilig leven het beste wordt gestimuleerd door in dialoog te zijn met inwoners en ondernemers van Drenthe over risico's, effecten en zelfredzaamheid.

Wat is gerealiseerd

'Maak van je roze wolk geen rookwolk'

Dit is de campagneleus van de brandpreventieweken die in de maand oktober 2018 in heel Nederland werden georganiseerd. Ook brandweer Drenthe deed hieraan mee. Op 27 oktober werden in Emmen, Assen en Hoogeveen ouders van pasgeboren kinderen bezocht en werd hen namens de brandweer een cadeau aangeboden. De baby kreeg een Smokey-knuffel en om de veiligheid in huis te vergroten werd een gratis rookmelder opgehangen.

Pelletkachelveiligheid

Op Noord-Nederlands initiatief is in samenwerking met Nederlandse kachel- en haardenbranche en Brandweer Nederland een website met tips en adviezen ontwikkeld voor het veilig installeren, gebruiken en onderhouden van pelletkachels. De afgelopen jaren was er een stijgende tendens in het aantal branden met deze kachels. www.pelletkachelveiligheid.nl

Natuurbrandbestrijding

In 2018 is de risico index natuur (RIN) voor geheel Drenthe afgerond. De RIN biedt de mogelijkheid om de risico's van brand in natuurgebieden zichtbaar te maken. De kaart dient als vervolgstap om in alle gebieden samen met terreinbeheerders en of eigenaren afspraken te maken welke preventieve maatregelen genomen kunnen worden om een onbeheersbare natuurbrand te voorkomen. De aanpak van het Drents-Friese Wold is al gestart.

Oefenen in de wijk

Om het risicobewustzijn van inwoners te vergroten en de binding met het brandweerpersoneel te versterken wordt ingezet op het organiseren van oefeningen in de wijk. De betrokkenheid van inwoners en bedrijven is groot. Toch blijkt het niet altijd makkelijk om een geschikte oefenlocatie in de wijk te vinden. Alleen in Sleen is het in 2018 gelukt om een dergelijke oefening in de Wijk te organiseren.

Maatwerk incidentscenario's bedrijven

De VRD zoekt samen met bedrijven naar de grootste risico's in het betreffende bedrijf. In 2018 zijn meerdere verenigingen van eigenaren en één bedrijf in Hoogeveen bezocht. Ook zijn twee convenanten afgesloten volgens de landelijke methode "geen nood bij brand" van Brandweer Nederland.

Netwerkdag scootmobielbranden

Op 18 oktober is er een praktijk- en netwerkdag scootmobielbranden georganiseerd in Wijster. Met meer dan 130 aanwezigen vanuit VvE's, woningcorporaties, zorginstellingen, veiligheidsregio's en gemeenten, was dit een zeer geslaagde praktijkdag rondom scootmobielbranden.

Netwerkdag scootmobielbranden

Op 18 oktober is er een praktijk- en netwerkdag scootmobielbranden georganiseerd in Wijster. Met meer dan 130 aanwezigen vanuit VvE's, woningcorporaties, zorginstellingen, veiligheidsregio's en gemeenten, was dit een zeer geslaagde praktijkdag rondom scootmobielbranden.

Voorlichting op scholen

De ambitie van de VRD is om elke leerling drie brandveiligheidslessen aan te bieden gedurende de basisschooltijd. De scholen kunnen op basis van vrijwilligheid aangeven wanneer zij bezocht willen worden. In 2018 hebben 101 scholen gebruik gemaakt van dit aanbod en zijn er 537 lessen gegeven, dit zijn 40 lessen meer dan in 2017. Met deze inspanning is bijna 40% van de basisscholen in Drenthe bereikt en hebben 31% van alle basis schoolleerlingen in Drenthe brandveiligheidsonderwijs ontvangen.

Rookmelderdichtheid

VRD werkt doorlopend aan het verhogen van de rookmelderdichtheid in Drenthe. Indirect door het verzorgen van voorlichtingsbijeenkomsten en direct door bij mensen langs te gaan en brandveiligheidschecks aan te bieden en rookmelders op te hangen. Of deze inspanningen hebben geleid tot het streefpercentage van 80% gaat blijken uit de eerstvolgende WOON-rapportage van het ministerie van BZK. Deze wordt in de loop van 2019 verwacht.

In 2018 zijn met behulp van brandweervrijwilligers, brandveiligheidschecks uitgevoerd en rookmelders opgehangen in Langelo, Westervelde, Zuidvelde, Hoogersmilde en Emmen. Voorgenomen projecten in Aa en Hunze en Borger-Odoorn om mensen met een bijstandsuitkering brandveiligheidschecks te laten doen en rookmelders op te laten hangen zijn niet door gegaan. Er konden geen geschikte kandidaten voor gevonden worden. Eerder is dit project wel succesvol uitgevoerd in Aa en Hunze. In 2017 won de VRD hiervoor de bronzen rookmelder 2017 . Deze prijs werd op 26 april 2018 uitgereikt, tijdens de Expert dag Netwerk Nationale Brandpreventieweken te Arnhem.

Van brandveilig leven naar veilig leven

De Wie is de BOCK campagne, die op initiatief van brandweer Drenthe vier jaar geleden is gestart in samenwerking met het Brandwondencentrum Groningen en de Stichting Carbidschieten Drenthe, krijgt op steeds meer plekken in Nederland navolging. Na Groningen en Fryslân is nu ook de Veiligheidsregio IJsselland aangehaakt.

Daarnaast was de directeur van de VRD in 2018 ambassadeur van het jaar van het provinciale project "Samen richting NUL verkeersslachtoffers". De VRD heeft een coördinerende rol gehad bij de start van de Drentse fietsverlichtingscampagne. Samen met politie, gemeenten, provincie, ANWB, Veilig Verkeer Nederland en UMCG Ambulancezorg is voor het eerst samen twee maanden campagne gevoerd om de inwoners van Drenthe te stimuleren om in het donker met licht aan te fietsen. Om de samenwerking tussen netwerkpartners verder te vergroten heeft de VRD als ambassadeur van het project op 4 oktober 2018 een symposium over verkeersveiligheid georganiseerd.

Een nieuwe en meer omvattende benadering van waterongevallen

In 2018 is de concept visie over waterongevallen gepresenteerd in het bestuur. In een nieuwe en meer omvattende benadering verschuift de focus van alleen waterongevallenbestrijding naar een meer omvattende aanpak van waterongevallenbeheersing. Dit door:

- Het risicobewustzijn en de zelfredzaamheid van burgers te vergroten;
- Te adviseren over waterveilig inrichten van de omgeving;
- Het uitvoeren van 'natte' reddings- en hulpverleningstaken.

Een voorbeeld van deze meer omvattende aanpak en het streven om zelfredzaamheid te vergroten is de training 'eruit door de ruit ', die op 15 september plaatsvond in Smilde.

Omgevingswet

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De belangrijkste veranderingen zitten aan de voorkant van de veiligheidsketen, maar ook bij toezicht en handhaving verandert er voor de VRD veel. De benadering vanuit de Omgevingswet is meer gebaseerd op 'Ja, mits' in plaats van 'Nee, tenzij'. Dit vraagt om een meer actieve opstelling en netwerkgericht werken dan voorheen. In 2018 is de organisatie voorbereid op deze nieuwe werkwijze. Ook is in 2018 gestart met het opstellen van een omgevingsvisie voor de gemeente Emmen. Aanvullend daarop zijn in 2018 samen met de regio's Groningen en Fryslân, bouwstenen ontwikkeld die gemeenten, ter voorbereiding op de Omgevingswet, kunnen gebruiken ten behoeve van hun omgevingsplannen. Dit zijn bouwstenen op het gebied van evenementenveiligheid, externe veiligheid, etc. Begin 2019 worden deze producten gezamenlijk opgeleverd.

Evenementenadvisering ontwikkelen

In samenwerking met vertegenwoordigers van politie, GHOR en gemeenten is de geactualiseerde handreiking 'Samen werken aan een gezond en veilig evenement' afgerond en vastgesteld. De handreiking beschrijft waarom en wanneer gemeenten en adviserende hulpdiensten elkaar kunnen helpen om een evenement veilig te laten verlopen. Daarnaast zijn er in 2018 diverse regionale bijeenkomsten geweest waarin medewerkers van gemeente en hulpdiensten, die een rol hebben op het gebied van evenementenveiligheid, elkaar hebben ontmoet en gesproken. Ook zijn er onder de naam 'academien' diverse themasessies georganiseerd waarin thema's op het gebied van evenementenveiligheid zijn besproken.

Advisering GHOR

GHOR Drenthe heeft dit jaar 240 adviesaanvragen behandeld. Ten opzichte van vorig jaar is er een toename van 13 ingediende adviesaanvragen.

Aantal adviesaanvragen per gemeente	2017	2018
Aa en Hunze	1	4
Assen	18	18
Borger Odoorn	5	7
Coevorden	3	8
Emmen	13	27
Hoogeveen	15	22
Meppel	55	62
Midden- Drenthe	28	23
Noordenveld	44	20
Tynaarlo	5	5
Westerveld	3	7
De Wolden	37	37
Totaal	227	240

Financieel

Programma Bewustwording		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Risicobeheersing	Lasten	-96	6	-90	-133	-44
	Baten	208	0	208	310	102
Multidisciplinaire Veiligheid	Lasten	-252	-36	-288	-390	-102
	Baten	0	0	0	108	108
GHOR	Lasten	-1.264	51	-1.213	-1.248	-35
Personeel	Lasten	-2.620	-163	-2.784	-2.854	-70
	Baten	0	42	42	62	20
Totaal Bewustwording		-4.024	-100	-4.124	-4.145	-21

Binnen de missielijn is € 21.000,- meer uitgegeven dan begroot. Het onderzoek naar de wijze van samenwerking op het gebied van crisisbeheersing was niet begroot en kostte € 43.000,-. Doormiddel van een eenmalige onttrekking aan de reserves is dit tekort met € 60.000,- verlaagd.
De GHOR heeft een naheffingsaanslag van € 35.000,- over 2013 van de Belastingdienst ontvangen. Er dient alsnog omzetbelasting te worden voldaan over de bijdrage aan de Regionale Ambulance Voorziening.

WE ZIJN ONDERDEEL VAN DE SAMENLEVING

De VRD kan haar taken alleen effectief uitvoeren als zij in verbinding is met de samenleving. De lokale inbedding van de Brandweer is hierin erg belangrijk en vrijwilligers zijn hierin een belangrijke schakel.

Wat is gerealiseerd?

Brandweerscholendag

Op 12 juni heeft de brandweerscholendag in Hoogeveen plaatsgevonden. Meer dan 800 leerlingen van 13 verschillende basisscholen hebben hieraan deelgenomen. Activiteiten die de kinderen konden doen waren; vlam in de pan, autoknippen, oefenen met een VR bril, lopen in de rookcontainer en zelf fietsenknippen. RTV Drenthe wijdde er het volgende item aan: https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/135680/Brandweerscholendag-Hoogeveen-goed-bezocht-De-brandweer-is-cool

Veteranendag

Op 26 mei is een veteranendag georganiseerd. Álle oud-brandweermensen van de voormalige 12 gemeenten in Drenthe waren hiervoor uitgenodigd. RTV Drenthe had ook aandacht voor deze zeer gewaardeerde dag. https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/135061/Eerste-brandweerveteranendag-in-Drenthe-Mooi-toch-voor-die-oudjes

Stil staan bij 10 jaar na het ongeval in De Punt

Op 9 mei werd stilgestaan bij de fatale brand die op 9 mei 2008 plaatsvond in De Punt. De VRD organiseerde hiervoor een herinneringsbijeenkomst.

Broodje brandweer

Op 11 oktober waren de oudere inwoners van Ruinen welkom op de brandweerpost om met elkaar te lunchen en gelijktijdig werden ze door de brandweer bijgepraat over wat ze zelf in hun eigen huis kunnen doen om brand te voorkomen en hoe te handelen als er onverhoopt toch brand uitbreekt.

Voorlichting aan statushouders

In samenwerking met de gemeente Noordenveld heeft de brandweer in 2018 voorlichtingsbijeenkomsten voor statushouders georganiseerd. Op de brandweerpost in Roden zijn tijdens drie bijeenkomsten ongeveer 50 statushouders te gast geweest. Naast een kennismaking met brandweervrijwilligers en het materieel van de brandweer leerden de bezoekers op een interactieve manier hoe brand voorkomen kan worden en wat te doen als er onverhoopt toch brand uitbreekt.

Brandweervrouwen 2-daagse

De VRD heeft op verzoek van het netwerk brandweervrouwen Nederland op 16 en 17 maart de landelijke brandweervrouwen 2-daagse georganiseerd; een bijeenkomst die niet alleen goed werd bezocht maar ontzettend goed is gewaardeerd. Effect van deze 2-daagse is dat er een landelijke projectgroep is gestart om onderwerpen als PTSS en de effecten daarvan, meer bespreekbaar te maken.

Vinden en binden van vrijwilligers

Het vinden en binden van vrijwilligers wordt een steeds grotere uitdaging. Daarom worden creatieve manieren uitgeprobeerd om nieuwe vrijwilligers te werven. Hier is ruimte voor ideeën die aansluiten bij de behoeften van de post. In 2018 zijn open dagen gehouden in: Gieten, Vledder, Meppel, Klazienaveen, Emmen en Annen.

Jeugdbrandweer

De jeugdbrandweren van Assen, Coevorden, Hoogeveen en Meppel hebben gezamenlijk 70 jeugdleden. In 2018 zijn er drie jeugdleden doorgestroomd naar de reguliere brandweer. De verbinding tussen de jeugdbrandweer en de reguliere brandweer is sterker geworden. Zo wordt de jeugd gevraagd om bij te dragen aan diverse oefeningen en andere activiteiten.

Veiligheidsmonitor

In 2018 werden de uitkomsten bekend van de Veiligheidsmonitor en die lieten zien dat meer dan een kwart (27%) van de inwoners had wel eens gehoord van de Veiligheidsregio Drenthe. Ook zijn de inwoners gevraagd naar de belangrijkheid van de taken van VRD. De mate waarin de inwoners bekend zijn met de VRD varieert. Jongeren zijn minder goed op de hoogte zijn van VRD en minder bekend zijn met de taken van VRD dan volwassenen en ouderen. Over risicobeleving vermeldt de rapportage van de Veiligheidsmonitor dat een kwart van de respondenten weet welke risico's er in hun directe woonomgeving zijn en dat ruim driekwart van de inwoners graag geïnformeerd wordt over risicovolle situaties.

De uitkomsten van de Veiligheidsmonitor geven aanleiding tot de volgende acties die in 2019 een vervolg krijgen: het koppelen van de website Risicowijzer Drenthe aan de website VRD en het ontwikkelen van een communicatiekalender .

In gesprek met gemeenteraden

De VRD is van en voor de Drentse gemeenten. Om van elkaar te weten wat er speelt en wat belangrijk is, voert de VRD jaarlijks het gesprek met de gemeenteraden. In het najaar van 2018 hebben er negen bijeenkomsten plaatsgevonden. Deze stonden voornamelijk in het teken van kennismaken en de uitdagingen en kansen om de brandweerzorg nu en in de toekomst te blijven organiseren.

Financieel

Programma Samenleving		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Jeugdbrandweer	**Lasten**	**48**	**0**	**-48**	**-26**	**21**
	Baten	**1**	**2**	**4**	**5**	**2**
Huisvesting	**Lasten**	**-914**	**-1.051**	**-1.965**	**-1.982**	**-17**
	Baten	**0**	**793**	**793**	**866**	**73**
Totaal Samenleving		**-865**	**-256**	**-1.216**	**-1.137**	**79**

De kosten binnen deze missielijn waren € 79.000,- lager.

- Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere energielasten bij de verschillende brandweerposten van € 56.000,-.
- Ook zijn de kosten voor Jeugdbrandweer binnen dit programma lager. Dit wordt veroorzaakt door dat een deel van de kosten elders worden verantwoord, het gaat hier met name om kleding en het gebruik van materieel € 23.000,-.

WIJ ZIJN EEN VITALE EN FLEXIBELE ORGANISATIE

De medewerkers van de VRD willen werken in een organisatie gebaseerd op vakmanschap, verbinding en vertrouwen. Dit sluit ook aan op trends en ontwikkelingen die in de samenleving plaatsvinden. Het werken op basis van waarden vraagt om een andere organisatiecultuur en –structuur en nieuwe 'zekerheden'. Om als organisatie ambities waar te kunnen maken, is het belangrijk dat medewerkers goed en gelukkig zijn in hun vak en met plezier bij de VRD werken. Ook het bevorderen van gezondheid en vitaliteit speelt hierbij een rol.

Wat is gerealiseerd?

Moreel kompas

Ambtenaren moeten zich aan gedragsregels houden. Het is gebruikelijk om dit te bekrachtigen met een ambtseed. Binnen VRD is in overleg met medewerkers besloten hiervoor een andere vorm te vinden en het gesprek te voeren over het morele kompas. In 2018 zijn 6 bijeenkomsten geweest waarin de directeur en een portefeuillehouder met de medewerkers in gesprek zijn gegaan over het morele kompas van een ieder in de organisatie. Vervolgens ondertekenen medewerkers het manifest door de digitale handtekening te plaatsen onder de stelling 'ja, ik sluit mij aan bij de waarden van de organisatie en beloof mijn best te doen ernaar te handelen'. In 2018 hebben 216 medewerker dit gedaan. In 2019 zijn de overige bijeenkomsten gepland.

Nieuwe arbodienst en keuringen

In het tweede kwartaal van 2018 is de nieuwe arbodienst gestart voor de VRD. Het afgelopen jaar hebben in totaal 418 medewerkers het Periodieke Preventief Medisch Onderzoek (PPMO) doorlopen.

Onderzoek Mentale kracht en fysieke gezondheid

Het afgelopen jaar is geïnvesteerd in de mentale fitheid en de fysieke gezondheid van de medewerkers; twee stagiaires van de opleiding 'MSc Healthy Ageing Professional' hebben onderzoek gedaan naar de mentale kracht en de ervaren gezondheid de medewerkers. Als opvolging van de aanbevelingen is er o.a. een gezondheidsweek georganiseerd om bewustwording bij de medewerkers te vergroten en hen kennis te laten maken met diverse vormen die bijdragen aan mentale en fysieke fitheid. Een effect is dat medewerkers nu met eigen initiatieven komen om samen met collega's fysiek gezond te worden en te blijven.

Duurzame inzetbaarheid

Om medewerkers nu en in de toekomst inzetbaar te houden zijn verschillende activiteiten uitgevoerd. Medewerkers worden uitgedaagd om hun eigen talenten te ontdekken middels diverse workshops. Een functiebeschrijving is niet meer leidend in de taken die de medewerker uitvoert. Steeds meer medewerkers bewegen zich door de gehele organisatie en zetten hun talenten en vaardigheden in daar waar dat het op dat moment nodig is.

Veiligheidshuis

Het AB heeft besloten de netwerksamenwerking van de Drentse gemeenten en ketenpartners in het Veiligheidshuis Drenthe te faciliteren door de VRD. Sinds het najaar zijn de medewerkers gehuisvest in het gebouw aan de Mien Ruysweg in Assen.

Veilige Publieke taak

In Drenthe hebben in 2018 twee grotere incidenten plaatsgevonden in de sfeer van Veilige Publieke Taak. Deze incidenten halen het nieuws of worden intern gemeld. Op basis van eerder onderzoek kan worden aangenomen dat hinderlijk gedrag vanuit publiek vaker voorkomt maar niet leidt tot aangifte en/of berichten in de media.

Onrust jaarwisseling Geesbrug

In Geesbrug moest kort na middernacht de ME van de politie ingezet worden bij een incident waarbij ook de brandweer aanwezig was. Er vinden gesprekken plaats tussen inwoners van Geesbrug, politie, gemeente en brandweer om onrust komende jaren te voorkomen.

Aangifte na klap brandweerman

In Klazienaveen is op 31 december 2018 tijdens bluswerkzaamheden een brandweermedewerker geslagen door een omstander. Daarvan heeft de VRD aangifte gedaan. De brandweermedewerker schoot een medewerker van de regionale afvaldienst te hulp waarna de woedde zich op hem richtte. Verder werd bij dit incident met vuurwerk naar brandweermensen gegooid, werd er op slangen gestaan en werden er intimiderende teksten geroepen. De aanwezige brandweermensen voelden zich onveilig.

In 2017 is er een aanbieder gekozen voor het verzorgen van een proeftraining Omgaan met Stressvolle situaties. De inhoud van de training gaat om het herkennen van agressieve situaties en vooral welk gevoel dit oproept. Vanuit herkenning van dit gevoel wordt een handelingsperspectief aangeboden. Het afgelopen jaar hebben ongeveer 20 mensen, zowel repressief als kantoorpersoneel, deze training van een dagdeel gevolgd. In 2019 krijgt de training een vervolg.
een dagdeel gevolgd. In 2019 krijgt de training een vervolg

Financieel

Programma Organisatie (overhead)		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
ICT	Lasten	-837	13	-824	-746	78
Ondersteunende functies	Lasten	-1.141	-277	-1.418	-1.430	-12
	Baten	44	41	85	88	3
Investeringen	Lasten	-3.437	380	-3.057	-3.249	-192
	Baten	5	113	118	159	41
Personeel	Lasten	-3.276	-204	-3.479	-3.568	-89
	Baten	0	53	53	77	25
Totaal Organisatie (overhead)		-8.642	119	-8.523	-8.668	-145

De belangrijkste oorzaak van de hogere kosten van € 145.000,- binnen het programma Organisatie ontstaat door de hogere investeringslasten. De kapitaallasten vallen € 151.000,- hoger uit. Dit heeft de volgende oorzaken:

- In 2018 is geen compensatie van € 60.000,- ontvangen, zoals besloten door het Algemeen Bestuur op 23 maart 2016.
- Verder zijn de kapitaallasten toegenomen door een aantal nieuwe noodzakelijke investeringen in 2017, zoals een auto voor brandonderzoek, Ad-blue trolleys en huisvesting voor Assen-Oost en Veenhuizen.

Financiële en algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de dekkingsmiddelen die de VRD te beschikking staan voor de uitvoering van het taken. Het betreft hier de gemeentelijke- en de rijksbijdrage. Ook de stelpost voor prijsontwikkeling is hier opgenomen.

Algemene dekkingsmiddelen

Dekkingsbronnen		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Gemeentelijke bijdrage	Baten	23.205	507	23.712	23.712	0
Bdur	Baten	5.320	107	5.427	5.927	500
Overige inkomsten/uitgaven	Lasten	-87	87	0	-92	-92
Totaal aan dekkingsbronnen		28.438	701	29.139	29.547	408

In november is van het rijk een bedrag van € 500.000,- als compensatie voor toekomstige frictiekosten ontvangen voor het moment dat het beheer van de meldkamer daadwerkelijk wordt overgedragen aan de Landelijke Meldkamer Samenwerking. Voorstel is dit bedrag aan de bestemmingsreserve toe te voegen om frictiekosten op te kunnen opvangen na de samenvoeging in 2020. De oorzaak voor de hogere uitgaven van € 92.000,- bij overige inkomsten/uitgaven voorgaand boekjaar betreffen in hoofdzaak het geconstateerde bedrag voor te weinig afgedragen ZVW-premie in de jaren 2014 t/m 2017.

PARAGRAFEN

De van toepassing zijnde paragrafen op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording voor de VRD zijn:
- Weerstandvermogen en risicobeheersing
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- Onderhoud kapitaalsgoederen

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de weerstandscapaciteit die de gemeenschappelijke regeling heeft om de niet begrote kosten op te vangen. De paragraaf is als volgt opgebouwd:
- Risicobeleid
- Weerstandscapaciteit
- Risico-inventarisatie per 31 december 2018

Risicobeleid

Beleidsuitgangspunten:
In de nota reserves (2013) staan de beleidsuitgangspunten voor het weerstandsvermogen:
- De maximale algemene reserve bedraagt 5% van de begrote uitgaven
- Het minimale algemene reserve bedraagt 1% van de begrote uitgaven.

Weerstandscapaciteit

De begrote uitgaven van de begroting 2017 bedragen € 29.769.000,-. Dit houdt in dat het weerstandsvermogen minimaal € 297.690,- en maximaal € 1.488.450,- moet bedragen. Het huidige weerstandsvermogen bedraagt 0,8% van de begrote uitgaven, eind 2018 bedraagt het saldo van de algemene reserve € 240.418,-. Voorgesteld wordt om de algemene reserve aan te vullen tot € 490.418 en daarmee tot 1,65%.

Risico-inventarisatie per 31 december 2018

Bij de risico-inventarisatie worden de daadwerkelijke risico's (navolgende tabel) beoordeeld en hoe die zich verhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit.

Proces	Risico	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel Structureel	Bedrag
Personeel	**WNRA**	**groot**	**gemiddeld**	**i**	**210.000**
Personeel	**Europese uitspraak "Brandweervrijwilliger"**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**150.000**
Personeel	**Aanbesteden Ongevallenverzekering**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**150.000**
Materieel	**Ontwikkelingen materieel**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**150.000**
Organisatie	**Landelijke Meldkamer Samenwerking**	**gemiddeld**	**klein**	**i**	**37.500**
	Totaal risico's				**697.500**

Toelichting per risico:

WNRA – Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren

Ingaande 1 januari 2020 treedt de WNRA in werking. Deze wet zorgt ervoor dat ambtenaren dezelfde rechten krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. De invoering van de wet brengt implementatiewerkzaamheden met zich mee en een mogelijk financieel risico. De brandweervrijwilligers zullen met het huidige voorstel op grond van een arbeidsovereenkomst werkzaam zijn. Vanwege de verscheidenheid aan groepen medewerkers en de verschillende arbeidsvoorwaardenregelingen die voor hen gelden is uitstel verleent tot 1 januari 2021 aan de veiligheidsregio's.

Rechtspositie Brandweervrijwilliger

De minister van Justitie en Veiligheid heeft met de brief van 10 december 2018 de Tweede kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek over de rechtspositie van brandweervrijwilligers in relatie tot Europese- en internationale regelgeving. Kort gezegd wordt geconcludeerd dat er een reëel risico bestaat dat elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers in strijd zijn met de normen uit Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie van het Europese hof. Samen met de werkgevers wil de minister kijken op welke wijze het aspect vrijwilligheid, wat zo kenmerkend is voor Nederland, kan blijven.

Ongevallenverzekering

Medewerkers van de VRD doen hun werkzaamheden vaak in risicovolle omstandigheden. Onze ongevallenverzekering loopt af op 31 december 2022 en is in de huidige vorm niet meer mogelijk. De VRD gaat onderzoeken wat en hoe en op welke manier we risico's willen opvangen. Dit vraagt om een zorgvuldig proces. Wij zoeken een partner op verzekeringsgebied die vanuit de mens werkt en niet vanuit protocollen en procedures. Kortom een partner die past bij de waarden van de VRD.

Ontwikkelingen materieel:

- Markt
- Technologie
- Milieu

De VRD wordt ten aanzien van materieel met een aantal ontwikkelingen geconfronteerd met daarbij horende risico's. We zien dat door voortschrijdende technische ontwikkelingen, wet- en regelgeving de aanschafprijzen stijgen. Daarnaast zien we door technologische ontwikkelingen dat een deel van ons huidig materieel sneller vervangen zal moeten worden dan waar bij aanschaf rekening mee is gehouden. Ook zal strengere veiligheids- en milieunormen van invloed zijn op ons materieelbestand.

Landelijk Meldkamer Samenwerking
De ontwikkelingen over de integratie van de Meldkamer in de Landelijke Meldkamer Samenwerking blijven een punt van aandacht. De financiële effecten van de samenvoeging zijn nog onvoldoende duidelijk en daarom blijft dit risico actueel.

Uit de tabel blijkt dat alle risico's zijn gewogen naar de kans dat ze zich kunnen voordoen en de financiële gevolgen die ze voor de VRD kunnen hebben. In geld gewaardeerd betekent dit een bedrag van € 697.500,-, waarvan de ontwikkelingen rondom de WNRA en Europese regelgeving omtrent de Brandweervrijwilliger de grootste risico's vormen. Bij het inventariseren van de risico's is het voorzichtigheidsprincipe in acht genomen. Dit betekent dat rekening gehouden is met alle mogelijke risico's op balansdatum met het besef dat alle risico's zich nooit tegelijkertijd zullen voordoen.

Financiering

Het Rijk stelt regels aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting.
- De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal 1 jaar.
- De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.

Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgen ze een rentevergoeding voor.

Doelstellingen VRD
De VRD hanteert de volgende doelstellingen op gebied van financiering:
- voldoende liquiditeiten beschikbaar hebben om de vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren
- beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico en debiteurenrisico
- minimaliseren van de kosten van geldleningen
- verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet
De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld
tot 8,2% van de totale lasten (€ 29.769.000,-) van de programmabegroting. Voor 2018 bedraagt de limiet € 2.441.000,-. In 2018 zijn wij binnen de gestelde norm gebleven.

	Berekening kasgeldlimiet 2018 (bedrag * € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1	Toegestane kasgeldlimiet				
	* In procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
	* In bedrag	2.441	2.441	2.441	2.441
2	Omvang vlottende schuld	2.050	1.859	1.515	1.918
3	Vlottende middelen	3.389	1.878	2.301	5.364
	Toets kasgeldlimiet				
4	Totaal netto vlottende schuld	-1.339	-19	-786	-3.446
	Toegestane kasgeldlimiet	2.441	2.441	2.441	2.441
	Ruimte	3.780	2.460	3.227	5.887

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor de VRD komt het neer op een bedrag van € 4.700.000,-. In 2018 is de VRD onder de gestelde norm gebleven.

	Renterisiconorm (in mln. Euro's)	2017	2018
	Berekening renterisiconorm		
1	Begrotingstotaal aan lasten	29,1	29,8
2	Vastgesteld percentage	20%	20%
3	Renterisiconorm, in bedrag (1x2)	5,8	6,0
	Berekening renterisico		
4	Renteherzieningen	0	0
5	Betaalde aflossingen	1,46	1,79
6	Renterisico (4+5)	1,46	1,79
	Toets aan renterisiconorm		
3	Renterisiconorm, in bedrag	5,8	6,0
6	Renterisico	1,46	1,79
	Ruimte + / overschrijding - (3-6)	4,4	4,2

Kasstroom/Emu overzicht

	Begroting	Rekening			Begroting
Kasstroomoverzicht	2018	2018	2019	2020	2021
Resultaat voor reserves	-630.000	-235.545	-165.300	-18.399	-
Operationele activiteiten	-630.000	-235.545	-165.300	-18.399	-
Investeringen	-3.615.630	-3.155.280	-3.574.518	-2.605.328	-3.011.698
Afschrijvingen	3.062.419	3.261.224	3.122.419	3.182.419	3.242.419
Mutatie Voorzieningen	542.029	2.913.982	464.752	69.993	-332.940
Saldo	-641.182	2.784.381	-152.647	628.685	-102.219
Financieringsactiviteiten					
Aflossing leningen	-1.794.750	-1.794.750	-1.795.684	-1.796.670	-1.797.711
Mutatie Uitgezettte leningen	-693	-731	-693	-693	-693
Mutatie Vorderingen	1.817.040	-302.704	1.800.000	650.000	-
Mutatie Overlopenden activa	79.810	-563.020	-	-	
Mutatie kortlopende schulden	113.737	-161.839	147.639	517.293	1.899.236
Saldo	215.144	-2.823.045	151.262	-630.070	100.832
Mutatie liquide middelen	-426.038	-38.663	-1.386	-1.386	-1.387
Liquide middelen	49	-20.669	-	-	-
Stand 1 januari	249.951	311.629	250.000	250.000	250.000
Stand 31 december	250.000	290.960	250.000	250.000	250.000

De liquiditeitspositie per 1 januari 2018 is door het aantrekken van een nieuwe lening in 2017 weer op niveau. Waarschijnlijk is in de loop van 2020 een nieuwe langlopende lening noodzakelijk.

Verbonden Partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de VRD een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als de VRD aansprakelijk is bij het niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de VRD vertegenwoordigd is in het bestuur of zeggenschap daarin kan uitoefenen. De Verbonden Partijen (VP) is een instrument voor het realiseren van de doelstellingen van de VRD. De VRD bepaalt de aard en omvang van de bijdrage en niet de VP. Dat betekent dat de VRD aandacht besteedt aan de taak van de VP en dat de verantwoording zodanig gestalte moet krijgen dat duidelijk wordt welke bijdrage de VP levert en tegen welke kosten. Er is geen deelname van de VRD in het vermogen maar er wordt wel bijgedragen aan de exploitatie.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de veiligheidsregio's Fryslân en Groningen, in de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) benadert de definitie van een verbonden partij. Er is echter volgens de statuten geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder in de BON B.V. De BON B.V. heeft een 100%-deelneming in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V.

Instituut Fysieke Veiligheid

Dit is de organisatie die de krachten bundelt op het terrein van de fysieke veiligheid in Nederland. Het Instituut wordt bestuurd door de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Zo levert het IFV onder andere een bijdrage aan de brandweeropleidingen en het delen van informatie en expertise. Ook houdt het IFV zich bezig met het verwerven en beheren van materieel, uitrusting en telecommunicatievoorzieningen. De VRD betaalt jaarlijks een contributie.

Stichting Beheer Openbare Voorziening MkNN

Het doel van de stichting is het beheer van de locatie van de meldkamer in Drachten. Er wordt bestuurlijk deelgenomen in de stichting en een kleine bijdrage betaald.

Samenwerkingspartijen

De VRD kan haar taken beter uitvoeren in samenwerking met andere partijen. De beste resultaten uit samenwerking zijn te behalen als de betrokken partijen zich vanzelfsprekend met elkaar verbonden voelen. Bijvoorbeeld vanwege gemeenschappelijke waarden of belangen. Kwaliteit- en resultaatverbetering staan voorop. Voorbeelden van samenwerking zijn:

- dienstverleningsovereenkomst met de Gemeente Assen voor de uitvoering van de salarisadministratie
- dienstverleningsovereenkomst met GGD Drenthe voor de administratievoering van de GHOR
- samenwerkingsovereenkomst met Veiligheidsregio Fryslân en Groningen voor de uitvoering van de meldkamer
- samenwerkingsovereenkomst Zorg- en veiligheidshuis Drenthe (Pijofach AB besluit 3-10-2018)

Paragraaf Bedrijfsvoering

Informatievoorziening

Andere manieren van het organiseren van het werk vraagt andere informatie, toegankelijkheid van informatie en informatie om te kunnen verantwoorden. Om de toegankelijkheid van informatie te vergroten, maar ook om beschikbare informatie beter te kunnen gebruiken in het dagelijks werk is er in 2018 een volgende stap gerealiseerd. Er is een nieuwe vorm van de bestuursrapportage ontwikkeld die elk kwartaal aan het bestuur wordt aangeboden en is er het openbare informatieportaal "Feiten en Cijfers" , waar actuele gegevens van de VRD zichtbaar zijn. Ook de brandweerposten worden ondersteund met actuele overzichten en rapportages. In het meerjarig programma Digitale Werkomgeving (DWO) wordt gewerkt aan een nieuwe informatievoorziening voor alle medewerkers. Dit is een werkomgeving waar iedere medewerker alle informatie, collega's en tools vindt die men nodig heeft om het werk te kunnen doen. In 2017 is hier op hoofdlijnen een ontwerp van gemaakt. In 2018 is dit samen met de medewerkers omgezet naar een specifiek ontwerp en is gestart met de voorbereidingen voor de uitvoering.

Informatieveiligheid

Privacygevoelige informatie wordt zorgvuldig en integer behandeld. Het Informatieveiligheidsbeleid en het beleid fysieke- en logische toegangscontrole is vastgesteld. Aan bewustwording is veel aandacht gegeven door uitgevoerde Privacy Impact Analyses en Risico Analyses op verschillende processen. Ook is in het kader van informatieveiligheid meegedaan aan een landelijke collegiale toets. Hieruit kwam naar voren dat er weliswaar aandachtspunten voor de langere termijn zijn maar gegeven de landelijke ambities van het IFV voor 2018 de VRD op koers ligt.

Andere manier van kwaliteit meten

In 2018 is gestart met een nieuwe verantwoordingscyclus. Dit was een "pilot" jaar is, waarin de verantwoording zich heeft doorontwikkeld. Ieder kwartaal wordt het algemeen bestuur van de VRD geïnformeerd over de inhoudelijke en financiële prestaties. Deze rapportage is kort en bondig en gaat in op actualiteiten, trends en afwijkingen van de begroting 2018. De inhoudelijke prestaties worden door middel van verhalen toegelicht.

Huisvesting

Bij de regionalisering van de brandweer in 2013 is afgesproken dat het huisvesten van de brandweer een verantwoordelijkheid is van de gemeenten en dat de VRD zorgdraagt voor de brandweerzorg. De destijds gemaakte afspraken waren passend in die tijd en situatie. De ervaringen van de afgelopen vijf jaar en ontwikkelingen in de maatschappij die elkaar steeds sneller opvolgen geven aanleiding deze werkwijze te herzien. In 2018 heeft het AB ingestemd om een gedragen toekomstbeeld te ontwikkelen. Samen met de gemeenten Hoogeveen, Westerveld en Tynaarlo is deze verkenning ingezet en zijn gesprekken gevoerd over een aantal ontwikkelingen: grootschalig onderhoud/aanpassing vanuit RI&E 2017, duurzaamheid wensen en nieuwbouwplannen.

Cijfers

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal medewerkers dat in dienst is gekomen en uit dienst is gegaan.

In dienst/ Uit dienst	2015		2016		2017		2018	
	In	uit	In	Uit	In	Uit	In	Uit
Vast personeel	13	10	7	7	9	8	25	14
Vrijwilligers	42	62	79	52	40	48	59	35

In 2018 zien we een stijging van het vast personeel met per saldo 11 medewerkers. Deze stijging wordt veroorzaakt door in het dienstnemen van personeel bij het Zorg en Veiligheidshuis Drenthe (4). De afgelopen jaren zijn een aantal collega's op officiers niveau vertrokken. In eerste instantie hebben wij deze collega's niet vervangen. Toch is er behoefte aan medewerkers met die inhoudelijke kennis. Samen met Groningen en Friesland hebben wij 2 nieuwe officieren geworven. De eerste maanden zijn zij nog in opleiding. Na de opleiding zullen zij samen met de Groningse en Friese collega's diverse projecten in 3Noord verband gaan oppakken. De afgelopen jaren zijn wij terughoudend geweest met het invullen van vacatures. In eerste instantie zijn voor bepaalde plekken mensen ingehuurd. In 2018 zijn een aantal mensen die wij inhuren in dienst gekomen.
Ongeveer de helft van de brandweerposten in Drenthe kampen met personele problemen. Dat betekent niet (altijd) dat er geen nieuwe mensen worden gevonden, maar dat het moeilijk is om mensen te vinden die altijd (met name overdag) beschikbaar zijn. Daarnaast zien we ook een trend dat het verloop van vrijwilligers toeneemt. Zo is de gemiddelde leeftijd van instromers 32 jaar en de gemiddelde leeftijd van uitstromers 42 jaar. Ondanks het loslaten van de maximale leeftijd dat men actief mag zijn bij de brandweer besluiten mensen eerder te stoppen.
Het gemiddelde verloop van de afgelopen jaren is 54, oftewel 7%.

Verzuim

Het ziekteverzuim was in 2018 3,55%.
Het percentage wordt vooral beïnvloed door lang verzuim. Het korte en middellang verzuim is opnieuw laag.

	2018	2017	2016
Verzuimpercentage	**3,55%**	**3,66%**	**3,12%**
Meldingsfrequentie	**0,56%**	**0,61%**	**0,74%**
Kort verzuim 0-7 dagen	**0,55%**	**0,40%**	**0,51%**
Middellang verzuim 8-42 dagen	**0,34%**	**0,46%**	**0,50%**
Lang verzuim 43 - 365 dagen	**1,03%**	**2,18%**	**1,97%**
Langer dan 365 dagen	**1,22%**	**0,62%**	**0,12%**

Het verzuim langer dan 365 dagen is gestegen. Dit komt door het langdurig ziek zijn van twee medewerkers.

Onderhoud kapitaalgoederen (investeringen)

Kapitaallasten materieel

Er wordt in de bijdrage van de basisbrandweerzorg uitgegaan van een bijdrage in het materieel op basis van het materieel vervangingsplan. De basis hiervoor is het overgenomen materieel van de gemeenten. De VRD moet binnen deze bijdrage zorgdragen voor de financiering en vervanging van het materieel. Dit betekent dat de afschrijvingslasten de komende jaren stijgen. Hiervoor is jaarlijks een verhoging van de gemeentelijke bijdrage van € 60.000,- noodzakelijk.

Huisvesting

Ook in 2018 zijn er gesprekken met de gemeenten geweest over de wijze waarop de huisvesting geregeld wordt en wat hier de financiële gevolgen van zijn. Dit krijgt een vervolg in de komende jaren.

Investering 2018

Voor het investeringsoverzicht 2018 wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

VAN BEGROTING 2018 NAAR JAARSTUKKEN 2018:

Deze leeswijzer heeft tot doel uitleg te geven over de financiële verbinding tussen de begroting 2018 en de jaarstukken 2018.

In 2018 is er voor gekozen om de inrichting van de beleidsmatige begroting te baseren op vier missielijnen (de nieuwe "programma's" vanuit het perspectief van BBV wet- en regelgeving).
De vier missielijnen zijn:

- Wij treden op bij calamiteiten en crises;
- Wij vergroten de bewustwording over fysieke veiligheid;
- Wij zijn onderdeel van de samenleving;
- Wij zijn een vitale en flexibele organisatie.

Het doel van deze nieuwe opzet is beter zicht op en meer richting te geven aan de wijze waarop de VRD – met oog voor de ontwikkelingen – invulling wil geven aan haar opdracht.

Aan deze missielijnen waren geen financiële begrotingen toegekend. Hiermee is een verantwoordingsissue ontstaan. De financiële begroting is ingericht volgens de traditionele programma's, conform voorgaande jaren. Derhalve is een verschil ontstaan tussen de beleidsmatige begroting en de financiële begroting. Vanuit BBV wet- en regelgeving had dit verband wel moeten worden gemaakt.

In deze jaarstukken 2018 geeft dit een duaal beeld, de beleidsbegroting naar missielijnen en de jaarrekening naar programma's, dit vraagt wel om nadere duiding. Om tot een goede verantwoording te komen wordt dit beeld in de tabellen I en II bij de recapitulatie van de jaarrekening hierna nader toegelicht en verduidelijkt.

Vanaf de begroting 2019 doet zich dit probleem niet meer voor, de missielijnen zijn de nieuwe programma's. Dit wordt vastgelegd in nog aan te bieden actualisatie van de financiële verordening. In deze begroting zijn zowel de beleids- als financiële begroting opgesteld conform deze programma indeling.

Recapitulatie Jaarrekening

		Begroting 2018					
Primaire taken		L/B	Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Brandweerzorg	Huisvesting	Lasten	0	-472	-472	-435	38
		Baten	0	37	37	59	23
	Incidentbestrijding	Lasten	-4.913	-175	-5.088	-5.180	-93
		Baten	1	16	17	8	-9
	Operationele informatievoorziening	lasten	-155	-21	-176	-172	3
	Risicobeheersing	Lasten	-96	6	-90	-133	-44
		Baten	208	0	208	310	102
	Techniek en Logistiek	Lasten	-1.187	-197	-1.384	-1.443	-59
		Baten	132	-132	0	45	45
	Vakbekwaamheid	Lasten	-1.744	-38	-1.782	-1.488	294
		Baten	9	-8	2	63	62
	Saldo Brandweerzorg		-7.745	-983	-8.728	-8.365	362
Multidisciplinaire	Multidisciplinaire samenwerking	Lasten	-252	-36	-288	-390	-102
		Baten	0	0	0	108	108
	Saldo Multidisciplinaire samenwerking		-252	-36	-288	-282	6
GHOR	GHOR	Lasten	-1.264	51	-1.213	-1.248	-35
	Saldo GHOR		-1.264	51	-1.213	-1.248	-35
Investeringen	Investeringen	Lasten	-3.437	380	-3.057	-3.249	-192
		Baten	5	113	118	159	41
	Saldo investeringen		-3.432	493	-2.939	-3.090	-151
Personeel	Personeel	Lasten	-9.515	-592	-10.108	-10.364	-256
		Baten	0	153	153	225	72
	Saldo Personeel		-9.515	-440	-9.955	-10.139	-184
	Subtotaal		-22.208	-914	-23.122	-23.124	-2
Bestuur en ondersteuning							
	ICT	Lasten	-837	13	-824	-746	78
	Ondersteunende functies	Lasten	-1.141	-277	-1.418	-1.430	-12
		Baten	44	41	85	88	3
	Huisvesting	Lasten	-914	-579	-1.493	-1.548	-55
		Baten	0	756	756	807	50
	Personeel	Lasten	-3.587	-223	-3.810	-3.907	-97
		Baten	0	57	57	85	27
	Subtotaal		-6.435	-211	-6.646	-6.651	-5
Totaal aan lasten			-28.643	-1.126	-29.769	-29.775	-7
Dekkingsbronnen							
	Gemeentelijke bijdrage	Baten	23.205	507	23.712	23.712	0
	Bdur	Baten	5.320	107	5.427	5.927	500
	Overige inkomsten/uitgaven	Lasten	-87	87	0	-92	-92
Totaal aan dekkingsbronnen			28.438	701	29.139	29.547	408
Resultaat voor bestemming			-205	-425	-630	-228	402
Reserves	Mutatie reserves	Onttrekking	205	425	630	598	-32
		Toevoeging	0	0		-8	-8
Resultaat na bestemming			0	0	0	363	363

Begrotingsoverschrijding

Bovenstaande tabel kent nog de traditionele programma indeling. Bij beoordeling vanuit het perspectief van de BBV zijn er 3 begrotingsoverschrijdingen. Er zijn kostenoverschrijdingen bij de GHOR, Investeringen en Personeel. De overschrijding van de GHOR komt door de naheffing BTW door de belastingdienst eind december 2018. Hiervoor was geen tijdige maatregel gevraagd simpelweg omdat deze niet in een vroeger stadium bekend was. De overschrijdingen van Investeringen en Personeel ontstaan ten gevolge van het werken met de 2 verschillende verantwoording systematieken(missielijnen versus programma's) zoals genoemd in bovenstaande toelichting. Hierdoor is de uitzetting van de begroting met de wijziging van 18 december vastgesteld door het algemeen bestuur niet verwerkt zoals wenselijk was geweest vanuit BBV oogpunt. In de begrotingswijziging werd gesproken over uitzetting bij brandweerzorg (hogere kosten voor droogte € 250.000,- en hogere kosten van vrijwilligheid € 200.000,-) en kosten onderzoek crisisorganisatie(€ 50.000,-) . De laatste was eenvoudig toe te rekenen aan Multidisciplinaire samenwerking. De andere beide bedragen zijn in de gewijzigde begroting opgenomen onder Brandweerzorg(€ 400.000,-) en Personeel(€ 50.000,-). Het was wenselijk geweest dit verder uit te splitsen naar meerdere producten en programma's.
In de financiële verantwoording bij de kwartaalrapportages zijn de kostenoverschrijdingen van Investeringen en Personeel gemeld, maar bij het uitwerken van de begrotingswijziging is hier onvoldoende rekening mee gehouden. De begrotingswijzing is opgesteld rekening houdend met de missielijnen en te weinig met de traditionele programma's. Het gevolg is dat volgens de BBV nu dus op regelniveau sprake is van begrotingsoverschrijding, en daarmee onrechtmatigheid terwijl uitzetting in december was gevraagd om onrechtmatigheid te voorkomen.

De uitzetting van kosten betroffen niet alleen Brandweerzorg en Personeel maar hadden ook betrekking op:

Oorzaak kostenuitzetting	Programma B'2018	Missielijn	Product
Droogte:			
Inzet vrijwilligers	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Incidentbestrijding
Inzet vast personeel	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Incidentbestrijding
Inzet derden	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Incidentbestrijding
Catering	Bedrijfsvoering	Organisatie	Personeel
Brandstofkosten	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Techniek en logistiek
Onderhoudskosten	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Techniek en logistiek
Kosten evaluatie(leertafel)	Multidisciplinaire veiligheid	Bewustwording	Multidisciplinaire samenwerking
Vrijwilligheid:			
Verloop	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Incidentbestrijding
Kleding	Investeringen	Organisatie	Investeringen
Opleiden	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Vakbekwaamheid
Werving	Bedrijfsvoering	Organisatie	Personeel
Werkgeversvergoeding	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Incidentbestrijding
Binden en boeien(PV regeling)	Bedrijfsvoering	Organisatie	Personeel
Technische innovatie(pagers)	Brandweerzorg	Calamiteiten en crises	Operationele informatievoorziening

Vertaaltabel:

Zoals in de leeswijzer van dit jaarverslag is aangegeven hebben we bij de verantwoording van de begroting 2018 naar deze jaarstukken te maken met een begroting in transitie. Deze transitie zorgt voor discrepantie tussen de verschillende formele verantwoordingen. Daarom deze verduidelijking van de transitie. In de beleidsbegroting spreken we over missielijnen en in de financiële begroting over programma's. De beleidsbegroting was niet financieel opgesteld en die wordt nu ook financieel verantwoord. Hiermee vindt verantwoording plaats op twee verschillende aspecten. Met onderstaande tabellen geven we uitleg over de verbanden tussen de twee verantwoording systematieken:

Tabel I is de verantwoording naar de traditionele programma's, conform de financiële begroting en zoals wij op basis van het BBV zouden moeten rapporteren. In de 3e kolom 'Missielijn' is aangegeven op welke wijze de onderdelen van deze programma's terugkomen in de verantwoording van de beleidsbegroting om de financiële vertaalslag te kunnen maken. In tabel II is de financiële verantwoording op genomen op missielijnen niveau.

Tabel I - Vertaalslag programma's naar missielijnen

Primaire taken	Product	Missielijn	L/B	Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Brandweerzorg	Huisvesting	Samenleving	Lasten	0	-472	-472	-435	38
		Samenleving	Baten	0	37	37	59	23
	Incidentbestrijding	Calamiteiten en Crisis	Lasten	-4.961	-175	-5.040	-5.154	-114
		Calamiteiten en Crisis	Baten	0	14	14	2	-11
	Incidentbestrijding (Jeugdbrandweer)	Samenleving	Lasten	48	0	-48	-26	21
		Samenleving	Baten	1	2	4	5	2
	Operationele informatievoorziening	Calamiteiten en Crisis	lasten	-155	-21	-176	-172	3
	Risicobeheersing	Bewustwording	Lasten	-96	6	-90	-133	-44
		Bewustwording	Baten	208	0	208	310	102
	Techniek en Logistiek	Calamiteiten en Crisis	Lasten	-1.187	-197	-1.384	-1.443	-59
		Calamiteiten en Crisis	Baten	132	-132	0	45	45
	Vakbekwaamheid	Calamiteiten en Crisis	Lasten	-1.744	-38	-1.782	-1.488	294
		Calamiteiten en Crisis	Baten	9	-8	2	63	62
	Saldo Brandweerzorg			-7.745	-983	-8.728	-8.365	362
Multidisciplinaire	Multidisciplinaire samenwerking	Bewustwording	Lasten	-252	-36	-288	-390	-102
		Bewustwording	Baten	0	0	0	108	108
	Saldo Multidisciplinaire samenwerking			-252	-36	-288	-282	6
GHOR	GHOR	Calamiteiten en Crisis	Lasten	-1.264	51	-1.213	-1.248	-35
	Saldo GHOR			-1.264	51	-1.213	-1.248	-35
Investeringen	Investeringen	Organisatie	Lasten	-3.437	380	-3.057	-3.249	-192
		Organisatie	Baten	5	113	118	159	41
	Saldo investeringen			-3.432	493	-2.939	-3.090	-151

Personeel	Personeel	Calamiteiten en Crisis	Lasten	-5.233	-326	-5.559	-5.700	-141
		Calamiteiten en Crisis	Baten	0	84	84	124	40
		Bewustwording	Lasten	-1.903	-118	-2.022	-2.072	-50
		Bewustwording	Baten	0	31	31	45	14
		Organisatie	Lasten	-2.379	-148	-2.527	-2.590	-63
		Organisatie	Baten	0	38	38	56	18
	Saldo Personeel			-9.515	-440	-9.955	-10.137	-182
	Subtotaal			-22.208	-914	-23.122	-23.123	0
Bestuur en ondersteuning								
	ICT	Organisatie	Lasten	-837	13	-824	-746	78
	Ondersteunende functies	Organisatie	Lasten	-1.141	-277	-1.418	-1.430	-12
		Organisatie	Baten	44	41	85	88	3
	Huisvesting	Samenleving	Lasten	-914	-579	-1.493	-1.548	-55
		Samenleving	Baten	0	756	756	807	50
	Personeel	Calamiteiten en Crisis	Lasten	-1.973	-123	-2.096	-2.149	-53
		Calamiteiten en Crisis	Baten	0	32	32	47	15
		Bewustwording	Lasten	-717	-45	-762	-782	-20
		Bewustwording	Baten	0	11	11	17	5
		Organisatie	Lasten	-897	-56	-953	-977	-25
		Organisatie	Baten	0	14	14	21	7
	Subtotaal			-6.435	-211	-6.646	-6.653	-6
Totaal aan lasten				-28.643	-1.126	-29.769	-29.775	-7
Dekkingsbronnen								
	Gemeentelijke bijdrage	Dekkingsbronnen	Baten	23.205	507	23.712	23.712	0
	Bdur	Dekkingsbronnen	Baten	5.320	107	5.427	5.927	500
	Overige inkomsten/uitgaven	Dekkingsbronnen	Lasten	-87	87	0	-92	-92
Totaal aan dekkingsbronnen				28.438	701	29.139	29.547	408
Resultaat voor bestemming				-205	-425	-630	-228	402
Reserves	Mutatie reserves		Onttrekking	205	425	630	591	-39
Resultaat na bestemming				0	0	0	363	363

Tabel II - financiële verantwoording over missielijnen

Programma Calamiteiten en Crisis		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Incidentbestrijding	Lasten	-4.961	-175	-5.040	-5.154	-114
	Baten	0	14	14	2	-11
Operationele informatievoorziening	lasten	-155	-21	-176	-172	3
Techniek en Logistiek	Lasten	-1.187	-197	-1.384	-1.443	-59
	Baten	132	-132	0	45	45
Vakbekwaamheid	Lasten	-1.744	-38	-1.782	-1.488	294
	Baten	9	-8	2	63	62
Personeel	Lasten	-7.206	-449	-7.655	-7.849	-194
	Baten	0	116	116	170	55
Totaal Calamiteiten en Crisis		-15.112	-889	-15.905	-15.824	81

Programma Bewustwording		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Risicobeheersing	Lasten	-96	6	-90	-133	-44
	Baten	208	0	208	310	102
Multidisciplinaire Veiligheid	Lasten	-252	-36	-288	-390	-102
	Baten	0	0	0	108	108
GHOR	Lasten	-1.264	51	-1.213	-1.248	-35
Personeel	Lasten	-2.620	-163	-2.784	-2.854	-70
	Baten	0	42	42	62	20
Totaal Bewustwording		-4.024	-100	-4.124	-4.145	-21

Programma Samenleving		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Jeugdbrandweer	Lasten	48	0	-48	-26	21
	Baten	1	2	4	5	2
Huisvesting	Lasten	-914	-1.051	-1.965	-1.982	-17
	Baten	0	793	793	866	73
Totaal Samenleving		-865	-256	-1.216	-1.137	79

Programma Organisatie (overhead)		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
ICT	Lasten	-837	13	-824	-746	78
Ondersteunende functies	Lasten	-1.141	-277	-1.418	-1.430	-12
	Baten	44	41	85	88	3
Investeringen	Lasten	-3.437	380	-3.057	-3.249	-192
	Baten	5	113	118	159	41
Personeel	Lasten	-3.276	-204	-3.479	-3.568	-89
	Baten	0	53	53	77	25
Totaal Organisatie (overhead)		-8.642	119	-8.523	-8.668	-145
Totaal aan lasten		-28.643	-1.126	-29.769	-29.775	-6

Dekkingsbronnen		Primair	Wijziging	Begroting	Realisatie	Saldo
Gemeentelijke bijdrage	Baten	23.205	507	23.712	23.712	0
Bdur	Baten	5.320	107	5.427	5.927	500
Overige inkomsten/uitgaven	Lasten	-87	87	0	-92	-92
Totaal aan dekkingsbronnen		28.438	701	29.139	29.547	408

Resultaat voor bestemming		-205	-425	-630	-228	402
Reserves	Onttrekking	205	425	630	591	-39
Resultaat na bestemming		0	0	0	363	363

Vanaf de begroting 2019 kennen we de missielijnen als programma's zoals in tabel II is weergegeven. Hadden we deze eenduidige opstelling ook in 2018 aangehouden hadden we bij het programma Organisatie alleen nog een overschrijding. Deze is het gevolg van de eerder gemelde verwerking van de begrotingswijziging. De gemelde overschrijdingen in de kwartaalrapportage bij Personeel en Investeringen zijn niet meegenomen bij de opstelling van de begrotingswijziging.

Overzicht verschillen analyse incidenteel-Structureel

		Incidenteel	Structureel	Resultaat
Calamiteiten en Crisis				
	Hogere kosten droogte	6.000		6.000
	Kosten toename vrijwilligheid		-250.000	-250.000
	Oefenprogramma	106.000		106.000
	Admin istratieve aanpassing	250.000		250.000
Bewustwording				
	Samenwerking Crisisbeheersing	7.000		7.000
	Naheffing BTW GHOR	-35.000		-35.000
Samenleving				
	Lagere energielasten		56.000	56.000
	Jeugdbrandweer	23.000		23.000
Organisatie				
	Hogere afschrijvingslasten	-153.000		-153.000
	Niet afgedragen ZVW premie		-24.000	-24.000
Opbrengsten				
	Bdur ontvangst LMS	500.000		500000
	Voorgaande dienstjaren	-92.000		-92.000
Reserves				
	Lagere onttrekking	-31.000		-31.000
		581.000	-218.000	363.000

Bestemming exploitatie resultaat	
Exploitatieresultaat boekjaar	-227.668
Onttrekking o.b.v. Begroting 2018	98.434
Resultaat boekjaar	-129.234
Toevoeging reserve WW	-7.877
Onttrekkingen i.g.v. besluiten Algemeen Bestuur	500.000
Stand per 31 december	362.889

Voorstel resultaat bestemming		
Resultaat Jaarrekening 2018		362.889
Toevoeging aan de reserve LMS	-500.000	
Onttrekking Frictiereserve Regionalisering	107.266	
Onttrekking aan de Algemene Reserve	29.845	
Totaal aan reserve mutaties		-362.889
	Per Saldo	0

Balans en toelichting

De balans en toelichting zijn conform de waarderingsgrondslagen en richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

	31-12-2017	31-12-2018
Activa		
Vaste Activa		
Materiele vaste activa	**21.822.144,20**	**21.707.544,79**
Financiele vaste activa	**9.287,20**	**8.556,24**
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	**4.770.607,21**	**5.073.311,08**
Liquide middelen	**311.629,34**	**290.960,45**
Overlopende activa	**548.583,00**	**1.111.603,38**
TOTAAl ACTIVA	**27.462.250,95**	**28.191.975,94**
Passiva		
Vaste Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	**577.985,53**	**240.417,50**
Bestemmingsreserve	**1.337.475,99**	**996.918,82**
Resultaat boekjaar	**-87.568,03**	**362.889,38**
Voorzieningen	**1.198.829,30**	**4.112.811,60**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	**21.145.235,28**	**19.350.485,04**
Vlottende Passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	**2.005.736,00**	**1.918.416,14**
Overlopende Passiva	**1.284.556,88**	**1.210.037,46**
TOTAAl PASSIVA	**27.462.250,95**	**28.191.975,94**

Toelichting op de balans

Activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen (gebaseerd is op de verwachte economische levensduur). Kleine aankopen worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van het resultaat gebracht. In 2018 is voor ruim
€ 3.100.000,- geïnvesteerd. De grootste investering betrof de vervanging van twee hulpverleningsvoertuigen. De investeringen betreffen allen investeringen met een economisch nut.

Materiele vaste activa		31 december 2017	Investeringen	Desinvesterin-gen	Afschrijvingen	31 december 2018
Gebouwen						
	Huisvesting	564.184,27	-		41.316,12	522.868,15
Vervoermiddelen						
	Voertuigen	15.381.869,59	2.094.781,65	8.655,41	1.763.642,10	15.704.353,73
	Inventaris rijdend materieel	1.347.608,59	464.317,03		226.964,38	1.584.961,24
Machines apparaten en installatie						
	ICT	187.607,16	29.434,64		113.645,15	103.396,65
	Inventaris	339.546,92	-		76.834,23	262.712,69
	Materieel Duiken	140.754,06	69.548,31		20.896,17	189.406,20
	Ademlucht	1.140.899,09	62.136,98		222.814,08	980.221,99
Overig						
	Kleding	1.686.699,69	374.247,81		437.185,80	1.623.761,70
	Telecommunicatie	471.040,06	55.079,33		304.518,56	221.600,83
	Overig materieel	561.934,77	5.734,29		53.407,45	514.261,61
Totaal		21.822.144,20	3.155.280,04	8.655,41	3.261.224,04	21.707.544,79

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde. Het betreft lening aan personeel. Ter dekking van deze lening is recht van eerste hypotheek verstrekt.

Financiele vaste activa	31-dec-17	Toevoeging	Aflossing	31-dec-18
Leningen	9.287	-	731	8.556
Vlottende passiva	9.287	-	731	8.556

Vlottende activa

Het betreft hier uitzettingen met een looptijd korter dan 1 jaar, liquide middelen en overlopende activa.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan een jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid. De vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan een jaar	31-dec-17	31-dec-18
Debiteuren	222.495	54.007
Schatkistbankieren	3.857.445	2.005.282
Vorderingen op openbare lichamen	374.041	2.836.735
Overige vorderingen	316.626	177.287
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan een jaar	4.770.607	5.073.311

Door het schatkistbankieren is de VRD verplicht haar overtollige liquide middelen dagelijks over te maken aan de rekeningcourant bij het Rijk. Door de opgenomen geldlening zijn de overtollige middelen toegevoegd aan het schatkistbankieren. Bij de vorderingen op openbare lichamen is de vordering op de gemeente Emmen opgenomen van € 2.408.021,-. Dit heeft betrekking op conform de hierover gemaakte afspraken FLO.

Schatkistbankieren

Kwartaal	Saldo ultimo
I	3.313.996
II	1.521.993
III	1.730.079
IV	2.005.282

Liquide middelen	31-dec-17	31-dec-18
Simpled card	18.147	20.249
Bank Nederlandse Gemeente	286.593	270.711
ABN-AMRO bestuur rekening	6.890	-
Saldo Liquide middelen	311.629	290.960

Dagelijks wordt de bankrekening bij de BNG afgerond tot een maximum van € 250.000,-. Dit is het saldo dat volgens de norm schatkistbankieren gehanteerd mag worden. Onderdeel van de liquide middelen is de betaalrekening van het Veiligheidshuis Drenthe bij de BNG. Het saldo van € 50.381,- staat niet ter vrije beschikking aan de VRD.

	31-dec-17	31-dec-18
Overlopende activa	548.583	1.111.603

Dit betreft vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de komende begrotingsjaren komen. In 2018 is een aanpassing van de wijze waarop de opleidingskosten worden verantwoord doorgevoerd. Hierdoor is € 250.000,- aan kosten toegerekend aan het juiste boekjaar. De meest in het oog springende lasten voor de komende jaren zijn:

- Opleidingskosten
- Huur kantoorruimte
- Verzekering wagenpark
- Software en ondersteuning ICT

Passiva

Vaste passiva

Vaste passiva zijn het eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden, met een looptijd van 1 jaar of langer.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld om financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Daarnaast kan de reserve dienen als financieel dekkingsmiddel voor besluiten die niet zijn opgenomen in de begroting en het meerjarenperspectief. In de vergadering van het algemeen bestuur van 18 december 2013 is de nota Reserve en voorzieningen vastgesteld. Er is besloten om maximaal 5% en minimaal 1% van de begrotingsomvang te hanteren. Op 31 december 2018 was de algemene reserve 0,8% van de begrotingsomvang.

	31-dec-17	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-18
Algemene reserve	**577.986**	**-**	**337.568**	**240.418**

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves	31-dec-17	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-18
Rampenpot/Mono- en Multidisciplinair oefenen	**420.459**	**-**	**250.000**	**170.459**
BON nieuw leren	**78.241**	**-**	**-**	**78.241**
Opleiden en oefenen GHOR	**90.000**	**-**	**10.000**	**80.000**
Bosbrandbestrijding	**98.691**	**-**	**-**	**98.691**
Frictiereserve Personeel	**427.391**	**-**	**88.434**	**338.956**
Organisatieontwikkeling	**222.695**	**-**	**-**	**222.695**
WW kosten	**-**	**7.877**	**-**	**7.877**
Frictiereserve invoering LMS	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo bestemmingsreserves	**1.337.476**	**7.877**	**348.434**	**996.919**

De reserves zijn deels gebaseerd op verwachte (geschatte) kosten. De VRD heeft de volgende reserves gevormd:

Rampenpot

Bij een groot incident moeten meestal snelle beslissingen worden genomen, die direct financiële gevolgen hebben. Wanneer nog niet duidelijk is wie de drager van deze kosten zal worden, kan deze reserve worden aangesproken. In 2018 is door de vele inzetten als gevolg van de droogte een beroep gedaan op deze reserve voor € 250.000,-.

BON nieuw leren

De ESF-gelden zijn geoormerkte gelden voor onderwijsvernieuwing voor brandweeropleidingen en-oefeningen. Gelet hierop heeft de BON een verbeteringsplan voor brandweeropleidingen vastgesteld. In 2018 is geen beroep gedaan op deze reserve.

Opleiden en oefenen t.b.v. GHOR

De reserve is gevormd uit rijksbijdragen om extra uitgaven van mono- en multidisciplinair oefenen te dekken. Bijvoorbeeld een grote oefening met veel operationele eenheden van één keer in de vier jaar. Om fluctuaties te voorkomen in de gemeentelijke bijdrage is deze reserve gewenst. Ook zijn hiermee financiële middelen voorhanden om, indien noodzakelijk, een kwaliteitsimpuls te kunnen betalen. In dit kader is in 2018 € 10.000,- voor de pilot "Zorgkracht", uitgevoerd met 2 Drentse gemeenten, onttrokken aan deze reserve.

Bosbrandbestrijding

De Stichting Bosbrandbestrijding is per 2011 opgeheven. De nog aanwezige financiële middelen
(€ 98.690,-) zijn overgedragen aan de toenmalige HVD Drenthe. Deze financiële middelen zijn als bestemmingsreserve voor Bosbrandbestrijding geoormerkt.

Frictiereserve Personeel

Bij de regionalisering zijn enkele medewerkers niet geplaatst. Deze medewerkers worden begeleid naar ander werk. Het restant saldo van deze reserve kan worden aangesproken ter dekking van de personeelslasten en begeleidingskosten. In 2018 is hiervoor € 88.434,- ten laste van de reserve gebracht.

Organisatieontwikkeling

De reservering is ingesteld om op de loonsom in te verdienen door te investeren op:
- Mobiliteit
- Administratieve processen minder mensafhankelijk maken
- Data bij de bron op te halen en geautomatiseerd te verwerken tot informatie, zonder tussenhandelingen van mensen.

In 2018 is geen beroep gedaan op deze reserve.

WW kosten

Ingaande 2018 wordt bij de werknemers 0,1% ingehouden voor reparatie WW. Deze is bedoeld om toekomstige claims op te vangen. Er is voor gekozen dit bedrag te reserveren.

Voorzieningen	31-dec-17	Toevoeging	Onttrekking	31-dec-18
Afkoop sociaal statuut MkNN	**45.376**	**-**	**22.688**	**22.688**
Afkoopsom garantieschalen brandweer-personeel Assen	**86.582**	**-**	**13.443**	**73.139**
FLO brandweer Emmen	**1.066.871**	**3.497.713**	**547.600**	**4.016.984**
Saldo Voorzieningen	**1.198.829**	**3.497.713**	**583.731**	**4.112.812**

Voorzieningen

Afkoopsom sociaal statuut MkNN

Bij de overgang van de brandweer centralisten van de veiligheidsregio's naar de Meldkamer Noord Nederland(MkNN) zijn binnen het sociaal statuut afspraken gemaakt over compensatie loonverschillen. De brandweercentralisten van Veiligheidsregio's Fryslân waren in dienst bij de Politie Noord Nederland. Deze heeft voor twee centralisten een afkoopsom betaald voor de extra personeelslasten als gevolg van de garantiestelling loonderving. De hiervoor gemaakte kosten zijn in 2018 ten laste gebracht van de voorziening.

Afkoopsom garantiestelling functieschalen door gemeente Assen

Door de regionalisering is gemeentelijk personeel overgegaan naar Veiligheidsregio Drenthe. De gemeente Assen heeft zich garant gesteld voor inkomstenderving van de medewerkers als gevolg inpassing in lagere functieschalen. De gemeente Assen heeft de verplichting afgekocht door het storten van een éénmalige bijdrage. Jaarlijks zal een onttrekking uit de voorziening plaatsvinden ter compensatie van de extra personeelslasten. De hiervoor gemaakte kosten zijn in 2018 ten laste gebracht van de voorziening.

Functioneel leeftijd ontslag (FLO) bezwarende functies

Voor de regeling voor uitkeringen ter zake van functioneel leeftijdsontslag (FLO) is een voorziening gevormd voor de verplichting per balansdatum. Deze voorziening is gebaseerd op de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting per balansdatum af te wikkelen. De verplichting wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde. De totale verplichting is berekend op basis van de verwachte uitgaven in de jaren tot en met 2041. De verplichting wordt opgebouwd op basis van het aantal verstreken dienstjaren. Bij de opbouw van de voorziening is geen rekening gehouden met loonindexatie. Daar tegenover staat dat de voorziening niet contant is gemaakt, maar nominaal wordt gewaardeerd. Bij de opbouw van de voorziening wordt, gebaseerd op ervaringscijfers, er vanuit gegaan dat niet alle medewerkers gebruik zullen maken van het FLO. Hoeveel personen er daadwerkelijk gebruik zullen maken van de FLO-rechten is onzeker. De gemeente Emmen heeft toegezegd om in de periode tot en met 2023 € 5.104.909,- bij te dragen voor de financiële afwikkeling van de FLO rechten. Van deze toezegging is inmiddels € 2.696.888,- ontvangen en is het restbedrag van € 2.408.021,- opgenomen onder overige vorderingen (pagina 34). Over een medewerker die is overgekomen van de gemeente Hoogeveen moeten nog afspraken worden gemaakt.

Met de vaststelling van het voorstel "Collegevoorstel Emmen definitieve afwikkeling Functioneel Leeftijdsontslag (FLO)" in het algemeen bestuur van 19 december 2018 is besloten dat de gemeente Emmen hiermee financiële kwijting ontvangt.

De voorziening per 31 december 2018 is als volgt opgebouwd	Bedrag
x € 1000	
Voorziening ultimo 2017	1.067
Toevoeging Emmen	3.326
Toevoeging opbouw rechten	171
Onttrekking gebruik rechten	-548
Voorziening per 31-12-2018	4.016

Vaste schulden

Het uitstaande bedrag aan leningen met een looptijd langer dan vijf jaar is € 19.350.485,-.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	31-dec-17	Toevoeging	Aflossing	31-dec-18
BNG leningen	20.777.778	277.778	2.055.556	19.000.000
BNG overgenomen lening Hoogeveen	344.716	-	12.938	331.778
Personeel	22.742	-	4.034	18.708
Saldo vaste schulden	21.145.235	277.778	2.072.528	19.350.485

De rentelasten over het afgelopen jaar bedroegen € 378.855,-. Op dit moment kent de VRD vier langlopende leningen

Lening	Leningnummer	Ingang	Looptijd	Rente	Hoofdsom	Restant per 31-12
BNG Bank	40.78804	15-7-2002	30 Jaar	6,000%	61.924,08	18.707,57
BNG Bank	40.82599.01	2-5-2004	30 Jaar	5,350%	463.730,00	331.777,53
BNG Bank	40.108738	2-1-2014	15 Jaar	2,500%	15.000.000,00	10.000.000,00
BNG Bank	40.111208	12-6-2017	15 Jaar	0,985%	10.000.000,00	9.000.000,00
						19.350.485,10

Vlottende passiva

De kortlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	31-dec-17	31-dec-18
Crediteuren	1.403.976	429.406
Schulden aan mede-overheden	610	457.046
Overige schulden	601.150	1.031.965
Saldo vlottende schulden	2.005.736	1.918.416

De overige schulden bestaat voor het overgrote deel uit de nog te betalen loonheffing. Ook de nog te betalen werkgeversbijdrage ZVW is hierin opgenomen

	31-dec-17	31-dec-18
Overlopende passiva	1.284.557	1.210.037

In de post overlopende passiva zijn de kosten voor de vrijwilligers die betrekking hebben op het 4e kwartaal opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Contract partner	Omschrijving verplichting	periode	Verplichting per jaar	Resterende verplichting
AFAS	**AFAS licentie**	**2016-2021**	**14.166**	**42.498**
Long term CRE Fund B.V.	**Huur Mien Ruysweg 1 te Assen**	**2015-2030**	**948.999**	**9.489.986**
Gemeente Assen	**Verrekening huur Mien Ruysweg 1 te Assen deel brandweer**	**2015-2030**	**657.543**	**6.575.432**
Totaal deel huur Mien Ruysweg 1 Assen VRD			**291.455**	**2.914.554**
Comparex	**Software en licentie**	**tot 11-2019**	**103.540**	**94.912**
Detron	**Dienstverlening technisch beheer kantoorautomatisering**	**tot 12-2019**	**59.136**	**54.214**
Volkwagenleasing	**Leasecontract auto**	**tot 2020**	**6.744**	**13.488**

AFAS

De VRD heeft samen met GGD Drenthe een gezamenlijk financieel pakket (AFAS) aangeschaft en geïmplementeerd. Vanaf 1 januari 2017 is het systeem AFAS in werking getreden. De VRD heeft voor de periode van 65 maanden, ingaande op 1 augustus 2016 en eindigend op 31 december 2021 een contract afgesloten. Maandelijks betalen de VRD en de GGD gezamenlijk € 2.683,- (incl. BTW). De resterende verplichting ultimo 2018 bedraagt € 96.587,-. De verdeling hiervan is dat de VRD 44% en de GGD Drenthe 56% voor zijn rekening neemt. De resterende verplichting voor AFAS ultimo 2018 van de VRD (44%) bedraagt € 42.498,-.

Huur Mien Ruysweg 1 te Assen

De VRD huurt de locatie Mien Ruysweg 1 te Assen van Long term CRE Fund B.V. jaarlijks voor een bedrag van € 948.999,-. Het gedeelte van het pand wat in het gebruik is door de brandweer wordt door de gemeente Assen jaarlijks gecompenseerd voor € 657.543,- Per saldo betaald de VRD € 291.455,- jaarlijks aan huur. Beide contracten omtrent de huur hebben een looptijd van 15 jaar, ingaande op 1 september 2015. De resterende verplichting voor de huur Mien Ruysweg 1 te Assen ultimo boekjaar van de VRD bedraagt € 2.914.554,-.

Comparex

De VRD is samen met GGD Drenthe een verplichting aangegaan voor software en licenties voor een looptijd tot en met 30 november 2019. De verplichting per jaar voor de VRD bedraagt € 103.540,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2018 bedraagt € 94.912,-.

Detron

De VRD is samen met GGD Drenthe een verplichting aangegaan voor technisch beheer van de kantoorautomatisering. Looptijd is tot en met 30 november 2019. De verdeling van de kosten technisch beheer is dat de VRD 44% en de GGD Drenthe 56% voor zijn rekening brengt. De verplichting per jaar is € 59.136,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2018 bedraagt € 54.214,-.

Volkswagenleasing

De VRD heeft een leasecontract voor een auto. De looptijd is tot begin 2020. De jaarlijkse kosten bedragen € 6.744,-. De resterende verplichting van het contract ultimo 2018 bedraagt € 13.488,-.

Financiële kengetallen

Om een beeld te krijgen van de financiële positie van de VRD zijn vier voor ons verplichte toepasbare financiële kengetallen ontwikkeld:

1. netto schuldquote
2. solvabiliteit
3. Taakvelden
4. Structurele exploitatieruimte

Netto schuldquote/Netto schuldquote gecorrigeerd

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de VRD ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	31-12-2017	31-12-2018
Langlopende schulden	**21.145.235**	**19.350.485**
Kortlopende schulden	**2.005.736**	**1.918.416**
Financiele activa	**9.287**	**8.556**
Vorderingen	**4.770.607**	**5.073.311**
Liquide middelen	**311.629**	**290.960**
Subtotaal	**28.242.495**	**26.641.729**
Totale baten	**28.756.000**	**29.138.601**
Netto schuldquote	**62,9%**	**54,6%**

	31-12-2017	31-12-2018
Langlopende schulden	**21.145.235**	**19.350.485**
Kortlopende schulden	**2.005.736**	**1.918.416**
Vorderingen	**4.770.607**	**5.073.311**
Liquide middelen	**311.629**	**290.960**
Subtotaal	**28.233.208**	**26.633.173**
Totale baten	**28.756.000**	**29.138.601**
Netto schuldquote gecorrigeerd	**62,8%**	**54,6%**

De VNG heeft als geeft als richtlijn een norm van maximaal 130% voor de schuldquote. Daar blijft de VRD ruim onder.

Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de VRD in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid.

Solvabiliteitsratio	
31-12-2017	**11,0%**
31-12-2018	**20,3%**

Taakvelden

Het volgende overzicht geeft inzicht in het verdelingsprincipe naar taakvelden

Taakvelden			2018
Nummer	**Omschrijving**	**Begroting**	**Rekening**
0.7	Gemeentefonds	5.427	5.927
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	23.712	23.712
0.8	Overige baten en lasten	-	-92
	Totaal baten	**29.139**	**29.547**
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	22.540	22.539
0.4	Overhead	6.646	6.653
0.61	Treasury	-	-
8.3	Wonen en Bouwen	583	591
	Totaal lasten	**29.769**	**29.783**
0.10	Reserve mutaties	630	598
0.90	Vennootschapsbelasting	-	-
Totaal resultaat		-	363

Onder het taakveld 0.4 Overhead zijn de kosten zoals vermeld in het programma Bestuur en ondersteuning opgenomen. Het taakveld 8.3 bestaat uit de kosten Risicobeheersing incl. personeelskosten. Bij het taakveld 0.8 overige baten en lasten zijn de afrekeningen vorige boekjaren opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

In zowel de begroting als de jaarrekening 2018 wordt een beroep gedaan op de reserves. De structurele exploitatieruimte is daarom in 2018 negatief.

Structurele exploitatieruimte	
1-1-2018	(2,16)
31-12-2018	(0,80)

BIJLAGEN

BIJLAGE I:

WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR (WNT)

Op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) dienen publieke organisaties de inkomens te publiceren van haar topfunctionarissen. Over 2018 verantwoorden we het inkomen van de directeur en geven we een overzicht van de leden van het Dagelijks en Algemeen Bestuur. Het voor VRD toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000.

WNT bijlage

Bedragen x € 1	F. Heerink
Functiegegevens	**Directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01/31-12
Deeltijdfactor in fte	1,0 fte
Gewezen topfunctionaris	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 127.798
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.230
Subtotaal	€ 142.028
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 142.028
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens 2017	
Aanvang en einde functievervulling	01-01/31-12
Deeltijdfactor in fte	1,0 fte
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 121.771
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.190
Subtotaal	€ 134.961

Leden Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

De VRD is een gemeenschappelijke regeling tussen de twaalf Drentse gemeenten. De leden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur zijn allen onbezoldigd lid. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden de leden van het Dagelijks Bestuur aan.

Naam	Functie	Gemeente
de heer F. Heerink	Directeur/commandant	n.v.t.
de heer M.L.J. Out	Voorzitter algemeen en dagelijks bestuur	Assen
de heer K.B. Loohuis	Bestuurslid algemeen en dagelijks bestuur	Hoogeveen
de heer H.F. van Oosterhout	Bestuurslid algemeen en dagelijks bestuur	Emmen
de heer B.J. Bouwmeester	Bestuurslid algemeen bestuur	Coevorden
de heer R. Korteland	Bestuurslid algemeen bestuur	Meppel
de heer J. Seton	Bestuurslid algemeen bestuur	Borger-Odoorn
de heer M.J.F.J. Thijsen	Bestuurslid algemeen bestuur	Tynaarlo
de heer K. Smid	Bestuurslid algemeen bestuur	Noordenveld
mevrouw M.F.V. Damsma	Bestuurslid algemeen bestuur	Midden-Drenthe
de heer R. Jager	Bestuurslid algemeen bestuur	Westerveld
de heer R.T. de Groot	Bestuurslid algemeen bestuur	De Wolden
de heer P. van Dijk	Bestuurslid algemeen bestuur	Aa en Hunze
de heer T. Baas(interim)	Bestuurslid algemeen bestuur - juni 2018 e.v.	Aa en Hunze

BIJLAGE II:

SISA BIJLAGE

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019				
JenV	**A2**	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)** **Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3** **Veiligheidsregio's**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: A2 / 01*	
			€ 5.926.601	

Veiligheidsregio Drenthe

De leden van de gemeenteraad Westerveld

Postbus 402
9400 AK Assen
0592-324660
info@vrd.nl
www.vrd.nl

ons kenmerk	uw kenmerk	datum
U190963		17 april 2019
inlichtingen bij	telefoonnummer	email

onderwerp
Ontwerpbegroting 2020 VRD

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 maart 2019 heeft het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Drenthe (VRD) de *ontwerpbegroting 2020* voorlopig vastgesteld. Ook heeft het bestuur besloten om in 2019 de gemeenten te verzoeken de reservepositie van de VRD aan te vullen vanwege het beroep dat er in 2018 op is gedaan. Beide onderwerpen leggen wij u voor een zienswijze voor. In deze brief leest u hier meer over.

OPZET BEGROTING
In de begroting delen we onze plannen voor het komende jaar en laten we zien hoe we dit doen. Onze missie is een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan een veilig Drenthe. Of het nu om brand, infectieziekte of crisis gaat: we proberen zoveel mogelijk incidenten, slachtoffers en schade te voorkomen. En doet zich tóch een incident voor, dan helpen we om de schade te beperken. Op basis van de volgende missielijnen geven wij hier dagelijks invulling aan:

'Wij treden op bij calamiteiten en crises'
'Wij vergroten de bewustwording over fysieke veiligheid'
'Wij zijn onderdeel van de samenleving'
'Wij zijn een vitale en flexibele organisatie'

De voorliggende begroting is opgebouwd aan de hand van deze vier lijnen en beschrijft alleen de belangrijkste ontwikkelingen en benoemt niet zozeer de 'dagelijkse' werkzaamheden.

BELANGRIJKE ONTWIKKELINGEN

Transitie naar nieuw model brandweerzorg
Voor de brandweerzorg staan we voor een forse uitdaging omdat het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aanloopt. Door de strengere eisen en regels aan de vrijwilligers en de veranderingen in de samenleving wordt het moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en te binden. Als we blijven doen wat we altijd deden wordt de brandweerzorg steeds duurder en dat baart zorgen.

In de bijeenkomsten met het bestuur en gemeenteraden in de afgelopen periode zijn deze ontwikkelingen een belangrijk onderwerp van gesprek. De VRD prioriteert haar opgave om tot een andere wijze van brandweerzorg te komen die nodig is om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren. Uitgangspunt hierin is het behoud van vrijwilligheid bij de Drentse brandweerkorpsen en het tonen van lef om buiten bestaande en landelijke kaders te denken.

Voor deze opgave hebben de gemeenten in 2019 extra financiële middelen beschikbaar gesteld. Het bestuur heeft besloten om een deel van deze middelen in te zetten om een transitiebegeleider aan te stellen die deze transitie naar een andere wijze van brandweerzorg de komende jaren gaat begeleiden. Wat dit concreet betekent voor 2020 leest u op pagina vier van de ontwerpbegroting.

De samenwerking van crisisbeheersing in Drenthe
Naast de 'klassieke' rampen en crises, dienen er zich een andere type crisis aan. Een type waarbij er sprake is van een andere duur, andere dynamiek en waarbij andere partijen en organisaties nodig zijn om die te bestrijden en beheersen. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan de crisis in Fryslân met de overboord geslagen containers en de roep uit de samenleving om te helpen en de zoektocht vanuit de overheid om deze roep te faciliteren.

Om in de snel veranderende samenleving risico's te blijven signaleren en voorbereid te zijn om op te treden bij rampen en crises, is een crisisorganisatie nodig die net zo flexibel en wendbaar is als de verschillende vormen waarin verstoringen of bedreigingen op ons af komen. In 2020 zijn de veranderingen in de crisisorganisatie doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie in 2018. Een crisis wordt niet door één partij opgelost maar door een efficiënt samenwerkend netwerk van organisaties.

Landelijke ontwikkelingen
Daarnaast is er nog een aantal landelijke ontwikkelingen. Zo treedt in 2020 een wetswijziging in werking die regelt dat in Nederland op 10 locaties een meldkamer wordt gevestigd en dat deze meldkamers meer op elkaar zijn aangesloten en werken vanuit één beheersorganisatie. Ook is de organisatie zich aan het voorbereiden op de Omgevingswet en de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren.

Bovenstaande zijn een greep uit de ontwikkelingen en veranderingen die er op de VRD afkomen. Daarmee lijkt 2020 een kanteljaar, waarbij in geleidelijkheid nieuwe werkwijzen, aanpakken en samenwerkingen hun intrede doen. De VRD heeft in de afgelopen jaren geïnvesteerd in medewerkers en werkwijzen om als geheel vitaal, flexibel en wendbaar te zijn. De resultaten hiervan worden zichtbaar en daarmee is een goede basis gelegd om deze kanteling op te vangen zodat we ook in 2020 een belangrijke bijdrage leveren aan de veiligheid in Drenthe.

FINANCIEEL

Aanvullen reserves in 2019
Zoals in het Jaarverslag en jaarrekening 2018 is aangegeven hebben de extra inzetten door de droogte en het op orde houden van de paraatheid van de brandweer geleid tot extra kosten voor 2018. Deze tekorten zijn gedekt uit de algemene reserve en de bestemmingsreserve 'Rampenpot'. U wordt verzocht om beide reserves aan te vullen omdat:

De omvang van de algemene reserve daalt beneden de bestuurlijke kaders
Als weerstandsvermogen houdt de VRD een algemene reserve aan die een omvang heeft van minimaal 1% en maximaal 5% van de begrotingsomvang. De omvang na vaststelling van de jaarrekening 2018 is € 210.000,- zijnde 0,7% van het begrotingstotaal en zakt daarmee beneden de door het bestuur vastgestelde kaders. Gelet daarop wordt voorgesteld om de algemene reserve aan te vullen met een bedrag van € 280.000,-, zijnde de onttrekking die in 2018 nodig was om de paraatheid van de brandweer op orde te houden.

Het wenselijk is een financiële buffer te hebben voor rampen en meer gemiddeld aantal inzetten
De VRD-begroting is gebaseerd op een gemiddeld aantal inzetten per jaar. De droogteperiode van 2018 liet echter zien dat bij meer dan gemiddelde inzetten de begroting niet toereikend is. De VRD wil echter niet meer geld ophalen bij de gemeenten dan noodzakelijk is en houdt daarom vast aan deze 'genormaliseerde inzet' en kan een beroep doen op de 'Rampenpot' als het aantal inzetten boven de norm uitkomt. Sinds het ontstaan van de Rampenpot in 2014 is er alleen in 2018 een beroep gedaan op deze reserve. Op basis van deze eerste ervaring heeft het bestuur besloten om de Rampenpot niet naar het oorspronkelijke bedrag (€ 400.000,-) aan te vullen maar tot het bedrag dat in 2018 nodig was, zijnde € 250.000,- zodat het beroep op de gemeenten wordt beperkt tot een totaalbedrag van € 80.000.

Bovenstaande leidt tot de volgende bijdrage per gemeente:

Overzicht gemeentelijke bijdrage	Aanvulling algemene reserve € 280.000,-	Aanvulling Rampenpot € 80.000,-	Totaal aanvulling reserves
Aa en Hunze	17.413	4.975	22.388
Assen	34.442	9.841	44.283
Borger-Odoorn	16.307	4.659	20.966
Coevorden	24.304	6.944	31.247
De Wolden	14.603	4.172	18.776
Emmen	58.360	16.674	75.035
Hoogeveen	27.964	7.990	35.954
Meppel	17.545	5.013	22.558
Midden Drenthe	21.384	6.110	27.494
Noordenveld	17.336	4.953	22.289
Tynaarlo	16.735	4.782	21.517
Westerveld	13.606	3.887	17.494
Totaal	**280.000**	**80.000**	**360.000**

Financiële consequenties 2020
Op basis van de kaderbrief is de ontwerpbegroting 2020 opgesteld. De zienswijzen op de kaderbrief laten zien dat alle gemeenten de inhoudelijke koers van de VRD ondersteunen. Aanvullend daarop zijn er gemeenten die:

- geen aanleiding zien om een zienswijze in te dienen;
- behoefte hebben aan een aanvullende onderbouwing/toelichting in de begroting op de middelen die extra benodigd zijn en;
- de VRD oproepen om kritisch te kijken naar de geplande uitgaven en de ontwikkelingen waar mogelijk in de eigen begroting op te vangen.

U roept de VRD op om op korte termijn de uitkomsten van de experimenten kenbaar te maken en dat voor het indienen van investeringen en experimenten de VRD in de toekomst meer moet zoeken naar middelen binnen de eigen begroting.

Reactie VRD
De VRD constateert dat het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aanloopt. Door de strengere eisen en regels aan de vrijwilligers en de veranderingen in de samenleving wordt het moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en te binden. Binnen de VRD lopen er op dit moment diverse pilots om te onderzoeken of het mogelijk is om - binnen het huidige stelsel - met slimme technieken en aangepaste procedures de paraatheid op niveau te houden.

Bijvoorbeeld:

- Uitruk op maat; zodat voor bepaalde incidenten met minder mensen kan worden uitgerukt;
- Proef brandweerchauffeur; waarin de automatische koppeling met een brandweerfunctie wordt losgelaten, zodat het minder belastend is en laagdrempeliger wordt voor een chauffeur om in te stappen of te blijven;
- 'Post 37', een groep backoffice medewerkers van de VRD die worden opgeleid als brandweerman-/vrouw en overdag werkzaam zijn daar waar de nood het hoogst is. Dit kan zijn in de post Roden, Klazienaveen, Havelte, Hoogeveen, etc. Als er een incident is, rukken ze mee uit.

De VRD is zich er van bewust dat deze pilots helpen om de paraatheid voor nu op peil te houden maar beseft dat voor de nabije toekomst een transitie van het stelsel van brandweerzorg nodig is om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren. Om dit in gang te zetten is het nodig om een begeleider aan te stellen die deze ingewikkelde transitie begeleidt en vooral de communicatie coördineert. Het bestuur heeft op 27 maart besloten om deze transitiebegeleider aan te stellen.

Daarnaast zullen we u middels de kwartaalrapportages informeren over de voortgang van de experimenten en investeringen.

Bijdrage per gemeente:
Bovenstaande leidt tot de volgende bijdrage per gemeente

Overzicht gemeentelijke bijdrage	**Gemeentelijke bijdrage was in begroting 2019**	**Gemeentelijke bijdrage wordt in begroting 2020**
Aa en Hunze	1.378.830	1.450.997
Assen	2.948.887	3.063.201
Borger-Odoorn	1.228.830	1.334.580
Coevorden	1.912.172	2.017.775
De Wolden	1.255.451	1.279.232
Emmen	5.066.817	5.187.200
Hoogeveen	2.383.745	2.486.257
Meppel	1.425.160	1.518.263
Midden Drenthe	1.663.542	1.774.774
Noordenveld	1.440.569	1.510.588
Tynaarlo	1.416.136	1.483.206
Westerveld	1.084.875	1.134.225
	23.205.013	**24.240.296**
Emmen 24 UUR	1.481.987	1.521.704
Totaal	**24.687.000**	**25.762.000**

UW ZIENSWIJZE
U heeft als gemeenteraad de mogelijkheid een zienswijze te geven op:

1. het aanvullen van de reserves voor 2019 en;
2. de ontwerpbegroting 2020.

Op 10 juli vindt hierover besluitvorming plaats door het algemeen bestuur van de VRD. Om dit goed voor te kunnen bereiden, vragen wij u uw zienswijze bij voorkeur vóór 19 juni, maar uiterlijk 8 juli aan ons kenbaar te maken. Door de besluitvorming in juli te plannen, hopen we u de mogelijkheid te bieden deze begroting gelijktijdig met de begrotingen van de andere gemeenschappelijke regelingen in uw raad te bespreken.
We hebben begrepen dat dit uw voorkeur heeft en dat deze besprekingen in de regel plaatsvinden in de maand juni.

TOT SLOT

Indien gewenst kunnen de collega's van de VRD een mondelinge toelichting geven op de stukken tijdens één van uw komende vergaderingen. Voor meer informatie of verdere afspraken kunt u contact opnemen met , bereikbaar via .

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur,

M.L.J. Out
voorzitter

F. Heerink
secretaris

Veiligheidsregio Drenthe

Begroting 2020

Brandweer, Crisisbeheersing, GHOR
Bedrijfsvoering en Financiën

VOORWOORD

Hierbij presenteren wij u de begroting 2020 van Veiligheidsregio Drenthe. In deze begroting delen we onze plannen voor het komende jaar en laten we zien hoe we dit doen. Onze missie is een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan een veilig Drenthe. Of het nu om brand, infectieziekte of crisis gaat: we proberen zoveel mogelijk incidenten, slachtoffers en schade te voorkomen. En doet zich tóch een incident voor, dan helpen we om de schade te beperken.

Met onze crisisfunctionarissen, ambtenaren openbare orde en veiligheid, gemeentesecretarissen, bestuurders en raadsleden trekken we veelal samen op om onze missie te bewerkstelligen. Ook bespreken we trends, ontwikkelingen en op handen zijnde veranderingen. Zo hebben we in de gesprekken met het bestuur en gemeenteraden gesproken over de veranderingen op het gebied van de brandweerzorg en de samenwerking op het gebied van crisisbeheersing.

Voor de brandweerzorg staan we voor een forse uitdaging omdat het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aanloopt. Door de strengere eisen en regels aan de vrijwilligers en de veranderingen in de samenleving wordt het moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en te binden. Als we blijven doen wat we altijd deden wordt de brandweerzorg steeds duurder. Vandaar dat we in deze begroting een verhoging van de bijdrage vragen om de toename van kosten voor de huidige brandweerzorg op te vangen en om stappen te zetten om nieuwe werkwijze en methodieken te implementeren zodat ook op langere termijn de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord zal zijn.

Ook op het gebied van de crisisbeheersing in Drenthe zetten we gezamenlijk mooie stappen. In de afgelopen jaren heeft de Veiligheidsregio zich ontwikkeld tot een regionaal, multidisciplinair veiligheidsplatform met taken en rollen in het signaleren van risico's en het voorkomen en bestrijden van rampen en crisis. In 2018 werd een onderzoek gedaan, in 2019 wordt het gesprek gevoerd met gemeenten en crisispartners om tot een hernieuwde samenwerking te komen die past bij de rampen en crises van deze tijd. In 2020 staat deze nieuwe samenwerking!

Uiteraard houden we de landelijke ontwikkelingen nauw in de gaten. Zo treedt in 2020 een nieuwe wet in werking die regelt dat in Nederland op 10 locaties een meldkamer wordt gevestigd en dat deze meldkamers meer op elkaar zijn aangesloten en werken vanuit één beheersorganisatie. Daarnaast zijn de invoering van de Omgevingswet en de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren uitgesteld, toch vraagt dit in 2020 de nodige inspanning van onze kant. Zo staan de mogelijkheden van behoud van de huidige rechtspositie van vrijwilligers onder druk. Het effect kan groot zijn, daarom hierover een notie in de risicoparagraaf.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn een greep uit de ontwikkelingen en veranderingen die er op de VRD afkomen. 2020 lijkt daarmee een kanteljaar, waarbij in geleidelijkheid nieuwe werkwijzen, aanpakken en samenwerkingen hun intrede doen. De VRD heeft in de afgelopen jaren geïnvesteerd in medewerkers en werkwijzen om als geheel vitaal, flexibel en wendbaar te zijn. De resultaten hiervan worden zichtbaar en daarmee is een goede basis gelegd om deze kanteling op te vangen zodat we ook in 2020 een belangrijke bijdrage leveren aan de veiligheid in Drenthe.

Om de ontwikkelingen op te vangen is een verhoging van de gemeentelijke bijdrage benodigd van 4,5%.

Het dagelijks bestuur

WIJ TREDEN OP BIJ CALAMITEITEN EN CRISES

Dagelijks vinden er in Drenthe branden, ongelukken en incidenten plaats. De inwoners van Drenthe kunnen rekenen op snelle en passende hulpverlening door de hulpdiensten, gemeente en crisispartners. Deze hulpverlening wordt opgestart door de centralisten van de meldkamer.

Het team Crisisbeheersing ondersteunt de hulpdiensten, gemeente en crisispartners in de voorbereiding op rampen en crises. Tijdens een ramp of crisis coördineert GHOR Drenthe de geneeskundige hulpverlening.

Brandweerzorg nu en in de toekomst

De VRD constateert dat het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aanloopt. Dit heeft een aantal oorzaken:

- De toenemende professionalisering van brandweer de afgelopen decennia heeft ertoe geleid dat regels en eisen - en daarmee opleiding- en oefenbelasting - voor de brandweermedewerkers zijn toegenomen. Dit legt de lat hoger, wellicht te hoog, om als vrijwilliger aan de slag te gaan bij de brandweer;
- Daarnaast verandert de samenleving. Mensen werken niet meer automatisch in hun dorp of stad en wisselen sneller van baan. Niet alleen binnen de brandweer, maar ook bij bijvoorbeeld sportverenigingen wordt het steeds moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en langdurig te binden. Voor ongeveer de helft van de 36 Drentse brandweerposten levert dit - met name overdag - problemen op in de paraatheid en daarmee een potentiële snelle hulpverlening aan de inwoners van Drenthe. Binnen de VRD lopen er op dit moment diverse pilots om te onderzoeken of het mogelijk is om - binnen het huidige stelsel - met slimme technieken en aangepaste procedures de paraatheid op niveau te houden. De pilot 'variabele voertuigbezetting' is hier een voorbeeld van.

Naast de gevolgen voor de paraatheid, leiden genoemde oorzaken er toe dat:

1. het werven van vrijwilligers meer inspanning kost;
2. er meer geïnvesteerd wordt in middelen om paraatheid op orde te houden;
3. de doorloopsnelheid van een vrijwilliger hoger is dan vroeger en;
4. dat de 'startkosten' van een nieuwe brandweervrijwilliger zijn toegenomen tot ongeveer € 20.000,- in 2018.

Daarnaast staat het behoud van de rechtpositie van brandweervrijwilligers onder druk. Dit komt door:

- de mogelijke effecten van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren en;
- een landelijk onderzoek[1] waarin wordt geconcludeerd dat er een reëel risico bestaat dat elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers in strijd zijn met Europese en internationale regelgeving;

Voor beide ontwikkelingen geldt dat de exacte gevolgen voor de brandweer in Nederland op dit moment nog ongewis zijn. Wel is de verwachting dat deze ontwikkelingen impact gaan hebben op de inrichting van de brandweerzorg.

Voorbereiden op de toekomst?

Al deze ontwikkelingen leiden ertoe dat de kosten voor het paraat houden van de brandweer toenemen. De VRD is zich er van bewust dat de pilots en investeringen helpen om de paraatheid voor nu op peil te houden maar beseft dat voor de nabije toekomst een andere wijze van brandweerzorg nodig is om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren. Uitgangspunt hierin is het behoud van vrijwilligheid bij de Drentse brandweerkorpsen, vanuit het belang van de maatschappelijke verankering van de brandweerzorg.

1 Toelichting: In opdracht van de Brandweerkamer van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van J&V heeft een onderzoek plaatsgevonden of de huidige rechtspositie van brandweervrijwilligers nog steeds passend is binnen de Europese en internationale regelgeving.

Wat hierin wel en niet werkt is niet altijd duidelijk en daarom zijn experimenten nodig. Hierbij wordt gedacht aan experimenten op de volgende onderdelen:

- Kritisch kijken naar het huidige takenpakket dat ieder brandweermens moet kunnen uitvoeren. Moet iedereen hetzelfde kunnen of is het mogelijk om meer variëteit aan te brengen in functies en daarmee functie meer of minder belastend maken? En daarmee zal er ook variatie in voertuigbezetting ontstaan. Tevens kan een grotere variatie ontstaan in de aanpak van incidenten.
- De afgelopen jaren zijn opleidingen steeds beter en uitgebreider geworden. Kunnen opleidingen worden vereenvoudigd en daarmee minder belastend? In het huidige stelsel vraagt vakbekwaam worden en blijven een (te) grote (tijd)inspanning van vrijwilligers. Hierdoor haken vrijwilligers af.
- Menselijk kapitaal efficiënt inzetten; De VRD beschikt over groot menselijk kapitaal die in verschillende vormen kunnen bijdragen aan brandweerzorg. Het oprichten van flexibele teams en efficiënte inzet van beroeps zijn daarbij onderwerp van onderzoek. Nieuwe informatietechnologie kunnen in dit soort ontwikkelingen het verschil maken. Zo maakt bijvoorbeeld 'geofencing' het mogelijk om in een geografische omgeving gekwalificeerde mensen te alarmeren voor een taak.
- Afhankelijk van de omvang van de paraatheidsproblematiek van de vrijwillige post wordt samen met de leden van deze post –dus daar waar het probleem acuut is- gezocht naar alternatieve vormen op lokale schaal. Daarin kan worden gedacht aan de ontwikkeling van een 'buurt BHV', uitgebreide rookmelderprojecten, bijstandsteams uit de samenleving etc.

Onder regie van een transitiebegeleider is in 2019 reeds gestart met het experimenteren van een aantal van deze onderdelen. In 2020 worden deze experimenten voortgezet.

Voorbereiden op het nú

Naast de verkenning naar een andere wijze van brandweerzorg, zet de VRD zich dagelijks in om de huidige paraatheid te waarborgen door:

- wervingsacties uitvoeren waarbij deze wervingsacties zijn toegesneden op de lokale situatie. De sociale verbanden rond de verschillende posten kennen allemaal hun eigen dynamiek. Dat betekent dat 'lokaal werven' het meest effectief is.
- De ontwikkeling van paraatheidssystemen doorzetten. De toepassing van slimme pagers in combinatie met een directe verbinding met de meldkamer kan helpen.
- Ondersteunen van een gezonde levensstijl. Zowel mentaal als fysiek wordt er veel van een brandweermens gevraagd. Een gezonde levensstijl draagt bij aan de weerbaarheid van de brandweermedewerker maar draagt ook bij aan een duurzame, langdurige inzetbaarheid.
- Variabele voertuigbezetting is één van de mogelijkheden om met minder personeel toch paraat te blijven. De proeffase wordt in de eerste helft van 2019 afgerond. Wanneer besloten wordt tot implementatie is het nodig om beleid, procedures en vakbekwaamheidsprogramma's aan te passen.

Toekomstbestendig brandweermaterieel

Een veranderende samenleving, innovaties, paraatheidsproblemen en andere inzettechnieken waarbij een (grotere) rol voor burgerhulpverlening is weggelegd vragen mogelijk ook de inzet van ander brandweermaterieel dan tot nu toe gewend is. Bij de aankomende omvangrijke aanbestedingen (meerdere redvoertuigen/ hoogwerkers en ca. 20 tankautospuiten) is aandacht voor deze veranderingen zodat het nieuwe brandweermaterieel geschikt is voor een veranderende vorm van brandweerzorg.

Crisisbeheersing

Om in de snel veranderende samenleving risico's te blijven signaleren en voorbereid te zijn om op te treden bij rampen en crises, is een crisisorganisatie nodig die net zo flexibel en wendbaar is als de verschillende vormen waarin verstoringen of bedreigingen op ons af komen.

In 2020 zijn de veranderingen in de crisisorganisatie doorgevoerd n.a.v. de evaluatie in 2018. Een crisis wordt niet door één partij opgelost maar door een efficiënt samenwerkend netwerk van organisaties. De VRD is beter toegerust op haar faciliterende taak om gemeenten en andere crisispartners te ondersteunen bij verschillende type crises. Dat vraagt aanpassing van het eigen personeel en de wijze waarop VRD, Gemeenten en partners samenwerken in de voorbereiding en uitvoering.

Informatievoorziening en databeheer

Om het werk gerichter en efficiënter uit te voeren, neemt de behoefte aan (geïntegreerde) informatie toe. Zo kan het:

- de brandweer helpen om nauwkeurige scenario's te ontwikkelen zodat brandweerpersoneel gericht(er) ingezet kan worden bijvoorbeeld bij droogte in natuurgebieden;
- de geneeskundige diensten helpen om tijdens een griepperiode te kunnen monitoren of de continuïteit van de gehele geneeskundige keten is geborgd zodat geprioriteerd kan worden in de geneeskundige zorg;
- de brandveiligheid bevorderden door beter zicht te hebben op de risicogebieden;
- de vrijwilligers meer 'ontzorgen' in het uitvoeren van de administratieve taken ;
- de centralisten van de meldkamer helpen om snel een goed beeld van een (nood)situatie te krijgen en daardoor de hulpverlening gerichter kunnen alarmeren.

Het ontwikkelen en werken met deze nieuwe modellen vraagt nieuwe werkwijzen en andere expertise die de VRD niet in huis heeft. Daarom wordt ingezet op het tijdelijk betrekken van expertise en de samenwerking met (keten)partners. Daarbij wordt continu naar een invulling gezocht die past bij de ontwikkeling van dat moment. Dit kan wisselend zijn tussen kortdurend inhuur, kennis betrekken van partners of tijdelijke dienstverbanden.

Zelfredzaamheid (Zorgcontinuïteit)
Vanuit de crisisorganisatie en hulpverlening wordt bij een ramp of crisis de zelfredzaamheid van inwoners gestimuleerd. De meeste inwoners kunnen zichzelf en anderen in veiligheid brengen. Daarnaast zijn er mensen die bij een ramp of crisis minder zelfredzaam zijn en specifieke ondersteuning en hulp nodig hebben. Het gaat hier bijvoorbeeld om mensen die thuis of in een instelling (medische) zorg ontvangen. In 2020 heeft de GHOR zicht op deze doelgroep, zodat bij een ramp of crisis een handelingsperspectief kan worden gegeven die aansluit bij deze doelgroep.

Financieel

		Jaarrekening	Begroting	Begroting		Meerjarenraming	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Programma Calamiteiten en Crises							
Incidentbestrijding	**Lasten**	**5.159**	**4.912**	**4.620**	**4.731**	**4.843**	**4.954**
Operationele informatievoorziening	**Lasten**	**172**	**141**	**141**	**141**	**141**	**141**
Techniek en logistiek	**Lasten**	**1.397**	**1.384**	**1.384**	**1.384**	**1.384**	**1.384**
Vakbekwaamheid	**Lasten**	**1.488**	**1.767**	**1.767**	**1.767**	**1.767**	**1.767**
Crisisbeheersing	**Lasten**	**282**	**238**	**238**	**238**	**238**	**238**
GHOR	**Lasten**	**1.248**	**1.231**	**1.266**	**1.293**	**1.320**	**1.348**
Investeringen	**Lasten**	**3.249**	**3.387**	**3.487**	**3.547**	**3.607**	**3.667**
Personeel	**Lasten**	**7.853**	**7.695**	**7.911**	**8.060**	**8.239**	**8.417**
Saldo lasten	**Saldo**	**20.848**	**20.755**	**20.814**	**21.161**	**21.539**	**21.916**
Incidentbestrijding	**Baten**	**10**	**168**	**-9**	**-9**	**-9**	**-9**
Investeringen	**Baten**	**159**	**113**	**113**	**113**	**113**	**113**
Vakbekwaamheid	**Baten**	**63**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
Personeel	**Baten**	**170**	**116**	**116**	**116**	**116**	**116**
Saldo baten	**Saldo**	**402**	**399**	**222**	**223**	**223**	**222**
Totaal programma Calamiteiten en Crisis		**20.446**	**20.356**	**20.592**	**20.939**	**21.317**	**21.694**

Toelichting bij de tabel:

De wijzigingen in de begroting 2020 ten opzichte van 2019 betreffen:
- een toename van de kosten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen
- een toename van de kosten met € 250.000,- als gevolg van de toenemende kosten van vrijwilligheid.
- Een afname van de kosten met € 400.000,- omdat het beheer van de meldkamer wordt overgedragen aan de politie en daarmee ook de kosten. Bij de algemene dekkingsmiddelen nemen de inkomsten uit rijksbijdrage met hetzelfde bedrag af. Voor eventuele frictiekosten heeft de VRD een eenmalige bijdrage ontvangen van € 500.000,-.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:
- Onder Incidentbestrijding worden de kosten van de vrijwilligers en de medewerkers op de meldkamer verantwoord.
- Onder Operationele informatievoorziening zien we de kosten terug voor soft- en hardware voor navigatie en paraatheidsystemen.
- Onder Techniek en logistiek vinden we de kosten terug voor het onderhoud materieel.
- Onder Vakbekwaamheid staan de kosten voor het opleiden en oefenen van het repressieve brandweerpersoneel.
- Onder Crisisbeheersing verantwoorden we de kosten noodzakelijk voor het in stand houden van de Drentse crisisorganisatie. Bijvoorbeeld de kosten voor de zelftest en oefenen in de veiligheidsketen.
- Onder de GHOR staan de kosten voor de dienstverleningsovereenkomst met de GGD.
- Onder de Investeringen worden de kosten van vervanging van het materieel verantwoord.
- Onder de kosten Personeel worden de salariskosten van de medewerkers 24uursdienst, Operationele informatievoorziening, Techniek en logistiek, Vakbekwaamheid, Crisisbeheersing verantwoord.

WIJ VERGROTEN DE BEWUSTWORDING OVER FYSIEKE VEILIGHEID

Het domein van fysieke veiligheid heeft betrekking op het helpen en ondersteunen van de inwoners, bedrijven en instellingen over (brand)veilig leven. Samen kunnen we mensen bewuster maken van de risico's op brand en helpen bij het veiliger maken van hun leefomgeving.

In 2020 zetten we onverminderd in op het voorkomen van incidenten, minder slachtoffers en minder fysieke en maatschappelijke schade. Brandweer en de GHOR in de regio richten zich samen met de partners op de risico's die er toe doen en trachten deze risico's en hun impact te verkleinen door te investeren in risicobewustzijn, gedragsverandering en preventieve maatregelen.

Brandveilig leven

Het doel van de brandweer is om te komen tot minder branden, minder slachtoffers, minder schade. Dit doet de VRD bijvoorbeeld door het geven van brandveiligheidslessen op de scholen in Drenthe en het uitvoeren van huisbezoeken waarin bewoners worden geadviseerd over brandveiligheid. In 2020 zet de VRD hier verder op in.

De VRD ziet het stimuleren van brandveiligheid als een gezamenlijke inspanning waarbij medewerkers van (andere) organisaties kunnen helpen. Het kan enorm helpen als medewerkers van bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, welzijnsinstellingen of thuiszorginstellingen tijdens de huisbezoeken brandgevaarlijke situaties ontdekken en hierover in gesprek gaan met de mensen. Het stimuleren van (brand)veilig leven is niet alleen een verantwoordelijkheid van de brandweer, maar is een gezamenlijke verantwoordelijkheid waaraan iedereen kan bijdragen. Ons doel is samen redzaamheid te vergroten. In 2020 zet de VRD zich in om een netwerk op te bouwen door medewerkers van dergelijke instellingen te benaderen en te trainen en voorts de relaties te onderhouden.

Toezicht brandveiligheid

Om brandveiligheid te stimuleren is er een hulpmiddel ontwikkeld voor eigenaren en gebruikers om online te checken hoe brandveilig het gebouw is. Deze tool maakt het mogelijk om eigenaren op een eenvoudige en laagdrempelige manier inzicht te geven in de brandveiligheid van hun pand. In 2019 zijn er bij meerdere gemeenten pilots geweest. Op basis van deze pilots wordt in 2020 toezicht op afstand verder ontwikkeld.

Naast het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid stelt de online tool de VRD in staat om de toezicht capaciteit meer te richten op de meest kwetsbare/risicovolle gebouwen. Want ook in 2020 gaat de VRD door met het 'fysiek' toezichthouden op brandveiligheid in gebouwen. Dit doet de VRD voor de gemeenten: Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe en Westerveld. Een aantal ontwikkelingen hebben invloed op de uitvoering van deze taak en de positie van de overheid hierin. Bijvoorbeeld de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging. Ook zijn er signalen dat het steeds lastiger wordt om geschikt personeel te vinden om deze toezichthoudende taak uit te voeren. De VRD gaat graag het gesprek aan met gemeenten om samen te bespreken op welke manier deze ontwikkelingen kunnen worden omarmd.

Invoering van de Omgevingswet

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De belangrijkste veranderingen zitten aan de voorkant van de veiligheidsketen, maar ook bij toezicht en handhaving verandert er voor de VRD veel. Samen met gemeenten en ketenpartners bereidt de VRD zich voor op de invoering van deze nieuwe wet. In 2020 zullen in navolging van eerdere experimenten, steeds meer gemeenten hun omgevingsvisies opstellen. De 'bouwstenen' die samen met de regio's Fryslân en Groningen in 2019 zijn ontwikkeld helpen de gemeente om afgewogen keuzes te maken ten behoeve van de omgevingsvisie.

Daarnaast moet in brede zin de eigen organisatie klaar zijn met de voorbereidingen om goed om te gaan met de nieuwe aanpak van 'Ja, mits' in plaats van 'Nee, tenzij'.

Opstellen zorgrisicoprofiel
Naar aanleiding van het in 2019 opgestelde Risicoprofiel van de Veiligheidsregio Drenthe stelt de GHOR samen met haar ketenpartners het zorgrisicoprofiel op. Het zorgrisicoprofiel beschrijft en duidt de aannemelijkste risico's voor de spoedeisende medische hulpverlening en publieke geneeskundige zorg.

Het zorg risicoprofiel wordt in 2020 aangeboden aan het bestuur zodat keuzes kunnen worden gemaakt in de prioritering van de inzet van de geneeskundige keten.

Financieel

		Jaarrekening	Begroting	Begroting			Meerjarenraming
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Programma Bewustwording							
Risicobeheersing	**Lasten**	**133**	**90**	**90**	**90**	**231**	**231**
Personeel	**Lasten**	**2.856**	**2.798**	**2.877**	**2.931**	**2.996**	**3.061**
Saldo lasten	**Saldo**	**2.989**	**2.888**	**2.967**	**3.021**	**3.227**	**3.292**
Risicobeheersing	**Baten**	**310**	**148**	**148**	**-52**	**90**	**90**
Personeel	**Baten**	**62**	**42**	**42**	**42**	**42**	**42**
Saldo baten	**Saldo**	**372**	**190**	**190**	**-10**	**132**	**132**
Totaal programma Bewustwording		**2.617**	**2.698**	**2.777**	**3.031**	**3.095**	**3.160**

Toelichting bij de tabel:
De wijziging in de begroting 2020 ten opzichte van 2019 betreft een toename van de kosten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:
- Onder Risicobeheersing worden de kosten verantwoord voor (brand)veilig leven. De kosten bestaan uit het geven van voorlichting onder meer op scholen en het voeren van campagnes, zoals de Bock-campagne.
- De Personeelskosten bestaan uit de salariskosten voor Risicobeheersing.

WE ZIJN ONDERDEEL VAN DE SAMENLEVING

De VRD staat niet op zichzelf en kan alleen haar taken uitvoeren in verbinding met de samenleving. De VRD streeft ernaar om de lokale inbedding van de brandweer in de samenleving te behouden.

Drentse inwoners als medehulpverlener

Wat kan de inwoner zelf doen? Decennia lang was het credo “bel 112 als elke seconde telt”. Ofwel bel de overheid en dan wordt het probleem opgelost. Daarmee gaat zeer kostbare tijd verloren. De rol die inwoners kunnen maar ook moeten spelen voordat de hulpdiensten zijn gearriveerd is en wordt belangrijker. Dit komt bijvoorbeeld niet alleen tot uiting in het verlenen van directe hulp, maar ook door het doorzenden van beeldmateriaal van het incident naar de meldkamer zodat op basis van actuele beelden, een goede en adequate hulpverlening wordt opgestart. Zelfredzaamheid en samenredzaamheid zijn van groot belang bij het voorkomen van slachtoffers en schade. Ook in 2020 investeren wij in het creëren van bewustwording dat hulpverlening een samenwerking is tussen inwoners en overheid.

Energietransitie en duurzaamheid
Het huidige systeem van energievoorziening komt steeds meer onder druk te staan. Om nadelige gevolgen voor het klimaat te beperken, wordt landelijk gewerkt aan de ontwikkeling van een duurzame energievoorziening. Het doel is dat Nederland in 2050 (bijna) helemaal 'fossiel-vrij' is. De Drentse gemeenten hebben met elkaar afspraken gemaakt in Regionale Energie Strategie. De VRD volgt de gemeenten hierin en zet zich in om – binnen de huidige financiële middelen - haar CO2-footprint te verkleinen. Voor de VRD ligt deze inspanning vooral op het terrein van het materieel en als gebruiker van huisvesting.

Duurzaam materieel
De meeste voertuigen van de Veiligheidsregio gebruiken diesel als brandstof. Om de uitstoot van CO2 en fijnstof terug te dringen worden met ingang van 2020 alleen personenvoertuigen aangeschaft die worden aangedreven met alternatieve brandstoffen (anders dan fossiele brandstoffen). Dit kunnen volledig elektrisch aangedreven voertuigen zijn maar ook voertuigen die gebruik maken van waterstof of "blauwe diesel".

Duurzame huisvesting
Het eigenaarschap van de brandweerkazernes en – posten ligt bij de gemeenten. De VRD is gebruiker van deze gebouwen en zal – vanuit deze positie – haar rol pakken. Bijvoorbeeld op het gebied van elektriciteit. De elektriciteit die door de VRD wordt ingekocht is voor het grootste deel afkomstig van kolencentrales. Voor het gebruik van elektra wil de VRD-vergroening toepassen aan de bron. Ook het vervangen van conventionele verlichting door duurzamere ledverlichting draagt bij aan een verkleining van de CO2 footprint en het gebruik van toestellen met een gunstig energielabel kunnen het energieverbruik verlagen.

Huisvesting

Implementatie aanbevelingen RI&E
In 2020 zijn alle aanbevelingen uit de RI&E geïmplementeerd en afgerond. Gedurende de implementatie heeft een aantal gemeenten aangegeven de huidige wijze van huisvesting te heroverwegen. Afhankelijk van de uitkomsten van deze heroverwegingen worden er in 2020 verbouwingen en/of nieuwbouw bij posten uit verschillende gemeenten uitgevoerd. De kosten voor de inrichting van een nieuwe brandweerpost zijn op dit moment niet in de begroting opgenomen. De VRD gaat in overleg met de betreffende gemeenten om hier separate afspraken over te maken.

Nieuwbouw Hoogeveen
Voor de nieuwbouwplannen voor de locatie Hoogeveen wordt samen met de gemeente Hoogeveen een project inrichting opgesteld.

Financieel

		Jaarrekening	Begroting	Begroting			Meerjarenraming
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Programma Samenleving							
Jeugdbrandweer	**Lasten**	**21**	**48**	**48**	**48**	**48**	**48**
Huisvesting	**Lasten**	**1.982**	**1.965**	**1.965**	**1.965**	**1.965**	**1.965**
Saldo lasten	**Saldo**	**2.003**	**2.013**	**2.013**	**2.013**	**2.013**	**2.013**
Jeugdbrandweer	**Baten**	**-2**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
Huisvesting	**Baten**	**866**	**793**	**793**	**793**	**793**	**793**
Saldo baten	**Saldo**	**864**	**797**	**797**	**797**	**797**	**797**
Totaal programma Samenleving		**1.139**	**1.216**	**1.216**	**1.216**	**1.216**	**1.216**

Toelichting bij de tabel:
In 2020 worden er geen uitzettingen van kosten verwacht.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:
- Onder de kosten van Jeugdbrandweer worden de kosten verantwoord voor het in stand houden van de jeugdbrandweerteams.
- Onder Huisvesting worden de kosten verantwoord voor het beheer en onderhoud van de gebouwen, voor zover dat de verantwoordelijkheid is van de VRD als gebruiker.

WE ZIJN EEN VITALE EN FLEXIBELE ORGANISATIE

De ontwikkelingen in de maatschappij volgen elkaar snel op. Om continu invulling te kunnen geven aan de veranderende vraag uit de samenleving, is het van belang om als organisatie flexibel en adaptief te zijn. Deze ontwikkelingen en het werken op basis van waarden vraagt om een andere organisatiecultuur [mindset] en –structuur [nieuwe werkwijze]. Om als organisatie continu in te kunnen spelen op ontwikkelingen, is het belangrijk dat medewerkers fit zijn voor de toekomst.

De organisatie in beweging

De VRD is een netwerkorganisatie in een snel veranderende omgeving waarin de vraag naar flexibiliteit, verandering en aanpassing van organisatie hoog is. Om niet in een traditionele aanpak terecht te komen van reorganisatie op reorganisatie, is bij de VRD de afgelopen jaren geïnvesteerd in flexibiliteit en wendbaarheid van medewerkers en de wijze waarop het werk flexibel georganiseerd kan worden. Medewerkers worden ondersteund met welzijn en gezondheidsprogramma's , flexibele werkprocessen en ICT ondersteuning, goede huisvesting en passende arbeidsvoorwaarden. De wijze waarop de VRD het werk organiseert wordt gevat in een organisatieplan en in 2019 ter besluitvorming aangeboden aan het bestuur. In 2020 wordt uitvoering gegeven aan dit plan.

Om dit te realiseren wordt in 2020 ingezet op:

- het project 'Jouw Digitale Werkomgeving' geeft invulling aan de doelen om samenwerking, informatievoorziening, communicatie en kennisdeling binnen en buiten de organisatie en samenwerking te stimuleren en te verbeteren. Een digitale werkomgeving (DWO) is de omgeving waar iedere medewerker alle informatie, medewerkers en tools vindt die zij of hij nodig heeft om zijn werk te doen. Ook partners kunnen gebruik maken van dit samenwerkingsplatvorm;
- Europese en Nederlandse regeling (WNRA) dwingen ons om na te denken over andere vormen van werkgeverschap, met name de relatie met de vrijwilligers. Nieuwe vormen van vrijwilligheid vragen flexibiliteit van de organisatie om dit mogelijk te maken. In 2019 wordt waarschijnlijk duidelijk welke kant dat op gaat;
- op duurzame en veilige inzetbaarheid door het organiseren van activiteiten om de mentale weerbaarheid en de fysieke conditie van onze medewerkers te bevorderen.

Financieel

		Jaarrekening	Begroting	Begroting			Meerjarenraming
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Programma Organisatie							
ICT	Lasten	746	824	824	824	824	824
Organisatiekosten	Lasten	1.430	993	898	898	898	898
Investeringen	Lasten	0	130	130	130	130	130
Personeel	Lasten	3.570	3.498	3.596	3.664	3.745	3.826
Saldo lasten	Saldo	5.746	5.445	5.448	5.516	5.597	5.678
Organisatiekosten	Baten	88	85	85	85	85	85
Investeringen	Baten	0	5	5	5	5	5
Personeel	Baten	77	53	53	53	53	53
Saldo baten	Saldo	165	143	143	143	143	143
Totaal programma Organisatie		5.581	5.302	5.305	5.373	5.454	5.535

Toelichting bij de tabel:
De wijziging in de begroting 2020 ten opzichte van 2019 betreft een toename van de kosten als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Omdat de verplichtingen t.a.v. WW-rechten eindigen in 2020 verwachten we bij de organisatiekosten een verlaging van de kosten.

Hierna wordt ter informatie kort opgesomd welke kosten onder de verschillende posten worden verantwoord:
- Onder de kosten van ICT staan de kosten voor het beheer, onderhoud en vervanging van de informatiesystemen.
- Onder Organisatiekosten verantwoorden we de facilitaire kosten, landelijke contributies, kosten salaris- en financieel systeem.
- Onder Investeringen staan de kosten van automatisering.
- Onder Personeel staan de salariskosten van het ondersteunend personeel(directie, financiën, P&O, secretariaat, I&A en facilitair).

Financiële en algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de dekkingsmiddelen die de VRD ter beschikking staan voor de uitvoering van de taken. Het betreft hier de gemeentelijke- en de rijksbijdrage. Ook de stelpost voor prijsontwikkeling is hier opgenomen.

		Jaarrekening	Begroting	Begroting			Meerjarenraming
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dekkingsbronnen							
Gemeentelijke bijdrage	**Baten**	**24.212**	**24.688**	**25.763**	**26.715**	**27.496**	**27.978**
Bdur	**Baten**	**5.427**	**5.354**	**4.960**	**4.961**	**4.961**	**4.961**
Saldo baten	**Saldo**	**29.639**	**30.042**	**30.723**	**31.676**	**32.457**	**32.939**
Overige kosten	**Lasten**	**92**	**590**	**870**	**1.118**	**1.376**	**1.334**
Heffing vennootschapsbelasting	**Lasten**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien	**Lasten**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo lasten	**Saldo**	**92**	**590**	**870**	**1.118**	**1.376**	**1.334**
Totaal aan dekkingsbronnen		**29.547**	**29.452**	**29.853**	**30.558**	**31.081**	**31.605**

Toelichting bij de tabel:
- De gemeentelijke bijdrage neemt toe op basis van loon- en prijsontwikkeling en de genoemde autonome ontwikkelingen.
- De Brede doeluitkering rampenbestrijding wordt verlaagd in het kader van de ontwikkeling LMS.
- Onderdeel van de overige kosten is de stelpost voor prijsverhogingen.

Paragrafen

De van toepassing zijnde verplichte paragrafen op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording voor de VRD zijn:
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf bedrijfsvoering is geïntegreerd in de missielijn Vitale en flexibele organisatie en wordt niet hieronder toegelicht. De paragrafen Grondbeleid en Lokale heffingen zijn niet van toepassing voor de VRD.

Weerstandsvermogen en risico's

Weerstandsvermogen

Beleidsuitgangspunten:
In de nota reserves (2013) staan de beleidsuitgangspunten voor het weerstandsvermogen:
- De maximale algemene reserve bedraagt 5% van de begrote uitgaven
- Het minimale algemene reserve bedraagt 1% van de begrote uitgaven.

De begrote uitgaven deze begroting 2020 bedragen € 30.408.281,-. Dit houdt in dat het weerstandsvermogen minimaal € 304.083,- en maximaal € 1.520.414,- moet bedragen. Het huidige weerstandsvermogen bedraagt 0,79% van de begrote uitgaven, begin 2020 bedraagt het saldo van de algemene reserve € 240.418,-. In 2019 zal de nota reserves worden geactualiseerd en ter vaststelling aangeboden worden aan het algemeen bestuur. Ook zal hierbij aandacht zijn voor de hoogte van de algemene reserve.

Risico-inventarisatie per 1 januari 2020

Bij de risico-inventarisatie worden de daadwerkelijke risico's (navolgende tabel) beoordeeld.

Proces	Risico	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel Structureel	Bedrag
Personeel	**WNRA**	**groot**	**gemiddeld**	**i**	**210.000**
Personeel	**Europese uitspraak "Brandweervrijwilliger"**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**150.000**
Personeel	**Aanbesteden Ongevallenverzekering**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**150.000**
Materieel	**Ontwikkelingen materieel**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**150.000**
Organisatie	**Landelijke Meldkamer Samenwerking**	**gemiddeld**	**klein**	**i**	**37.500**
Organisatie	**Huisvesting**	**gemiddeld**	**gemiddeld**	**i**	**pm**
	Totaal risico's				**697.500**

Toelichting per risico:

Rechtspositie brandweervrijwilligers

WNRA – Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren

Ingaande 1 januari 2020 treedt de WNRA in werking. Deze wet zorgt er voor dat de rechtspositie van ambtenaren grotendeels gelijkgetrokken wordt met die van werknemers met een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Met andere woorden: de eenzijdig vastgestelde ambtelijke aanstellingen worden vervangen door tweezijdige arbeidsovereenkomsten, waarop in de meeste gevallen een cao van toepassing is. Wat dit betekent voor de brandweer en de brandweer vrijwilligers en of hier voor ook een uitzonderingspositie moet worden gecreëerd is nog niet helemaal duidelijk. Een mogelijk effect kan zijn dat een vrijwilliger betaald moet gaan worden als een parttimer. De geschatte kosten van zo'n aanpassing liggen tussen de 1 en 1,5 miljoen euro. Voor de veiligheidsregio's is uitstel verleend tot 1 januari 2021.

In strijd met Europese regelgeving

Naast de invoering van de WNRA loopt er nog een vraagstuk waarbij de rechtspositie van brandweervrijwilligers in het geding is. De minister van Justitie en Veiligheid heeft onderzoek uitgevoerd naar de rechtspositie van brandweervrijwilligers in relatie tot Europese- en internationale regelgeving. Kort gezegd wordt geconcludeerd dat er een reëel risico bestaat dat elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers in strijd zijn met de normen uit Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie van het Europese hof. Samen met de werkgevers wil de minister kijken op welke wijze het aspect vrijwilligheid, wat zo kenmerkend is voor Nederland, kan blijven.

Ongevallenverzekering

Medewerkers van de VRD doen hun werkzaamheden vaak in risicovolle omstandigheden. Om als werkgever de financiële risico's van ongevallen te kunnen opvangen is er – samen met andere regio's - een ongevallenverzekering afgesloten. Deze verzekering loopt af op 31 december 2022 en is – zo is aangegeven door de verzekeringsmaatschappijen - in de huidige vorm en kosten niet meer te continueren. De VRD gaat inventariseren op welke wijze zij dergelijke risico's wil opvangen. Het is daarbij een aannemelijk risico dat de kosten voor ongevallenverzekering gaan toenemen.

Ontwikkelingen materieel

De VRD wordt ten aanzien van materieel met een aantal ontwikkelingen geconfronteerd met daarbij horende risico's. Door voortschrijdende technische ontwikkelingen en wet- en regelgeving stijgen de aanschafprijzen van het te vervangen materieel. In de jaarlijkse prijscompensatie wordt hier in de basis rekening mee gehouden, maar – gelet op de snelle technologische ontwikkelingen en strengere veiligheids- en milieunormen – blijft het lastig om de kosten voor nieuw en vervangingsmateriaal exact te begroten. Dit levert een financieel risico op. De VRD is zich bewust van deze ontwikkeling en weegt in de aanschaf of vervanging van materieel het nut en noodzaak daarvan nauwkeurig af.

Landelijk Meldkamer Samenwerking

In 2020 treedt de nieuwe wet in werking die regelt dat in Nederland op 10 locaties een meldkamer wordt gevestigd en dat deze meldkamers meer op elkaar zijn aangesloten en werken vanuit één beheersorganisatie. Het beheer wordt daarmee qua verantwoordelijkheid en uitvoering overgedragen van de regio's naar de landelijke beheersorganisatie als onderdeel van de nationale politie. Om deze beheerstaken uit te voeren is afgesproken dat het Rijk een financiële bijdrage onttrekt uit de algemene bijdrage van het Rijk aan de regio's (Bdur). Voor de regio Drenthe bedraagt deze bijdrage ongeveer €70.000,- per jaar. Daar staat tegenover dat de regio's in 2018 een eenmalige bijdrage van €500.000,- hebben ontvangen om eventuele (frictie)kosten op te vangen. De onzekerheid zit op dit moment in de onduidelijkheid wat exact onder de noemer 'beheer' gaat vallen. Door de bijdrage van €500.000,- te reserveren in een bestemmingsreserve is er enige buffer om mogelijke risico's op te vangen.

Huisvesting

Binnen een aantal gemeenten wordt overwogen of de huidige huisvesting voor de brandweer nog steeds passend is of dat een nieuwe brandweerpost wenselijk is. De VRD heeft zelf geen panden in eigendom en maakt als gebruiker 'gebruik' van deze panden. In de begroting van de VRD is enige ruimte gereserveerd om in de inrichting van deze panden de nodige aanpassingen te doen, maar voor het (gelijktijdig) vervangen van de inrichting zijn geen financiële middelen begroot. Om dit risico te ondervangen gaat de VRD in overleg met de betreffende gemeenten om hier separate afspraken over te maken.

Reservepositie

Reserves en voorzieningen	Jaar	2018			2019			2020
Type reserve/voorziening	Naam	eindstand	storting	onttrekking	eindstand	storting	onttrekking	eindstand
Algemene reserve	Algemene reserve	240.418	0	0	240.418	0	0	240.418
Bestemmingsreserve	Brandweer Opleidingen Noord	78.241	0	0	78.241	0		78.241
	Bosbrandbestrijding	98.691	0	0	98.691	0		98.691
	Rampenpot	170.459	0	0	170.459	0		170.459
	Reserve GHOR	80.000	0	0	80.000	0	0	80.000
	Frictiebudget Personeel	338.956	0	120.000	218.956	0	36.532	182.424
	Organisatieontwikkeling	222.695	0	0	222.695	0	0	222.695
	WW Kosten	7.877	8.000	0	15.877	8.000		23.877
Bestemmingsreserve	Totaal	996.919	8.000	120.000	884.919	8.000	36.532	856.387
Voorzieningen	Afkoop sociaal statuut MKNN	22.688	0	22.688	0	0		0
	Afkoopsom garantieschalen brandweer-personeel Assen	73.139	0	22.000	51.139	0	22.194	28.945
	FLO brandweer Emmen	4.016.984	0	380.000	3.636.984	0	380.000	3.256.984
Eindstand		4.112.811	0	424.688	3.688.123	0	402.194	3.285.929

Reserves en voorzieningen	Jaar	2021			2022			2023		
Type reserve/ voorziening	Naam	storting	onttrekking	eindstand	storting	onttrekking	eindstand	storting	onttrekking	eindstand
Algemene reserve	Algemene reserve	0	0	240.418	0	0	240.418	0	0	240.418
Bestemmings-reserve	Brandweer Opleidingen Noord	0	0	78.241	0	0	78.241	0		78.241
	Bosbrand-bestrijding	0	0	98.691	0	0	98.691	0		98.691
	Rampenpot	0	0	170.459	0	0	170.459	0		170.459
	Reserve GHOR	0	0	80.000	0	0	80.000	0	0	80.000
	Frictiebudget Personeel	0	0	182.424	0	0	182.424	0	0	182.424
	Organisatieont-wikkeling	0	0	222.695	0	0	222.695	0	0	222.695
	WW Kosten	8.000	0	31.877	8.000	0	39.877	8.000		47.877
Bestemmings-reserve	Totaal	8.000	0	864.387	8.000	0	872.387	8.000	0	880.387
Voorzieningen	Afkoopsom garantieschalen brandweer-personeel Assen	0	22.194	6.751		6.751	0			0
	FLO brandweer Emmen	0	380.000	2.876.984		380.000	2.496.984		380.000	2.116.984
Eindstand		0	402.194	2.883.735	0	386.751	2.496.984	0	380.000	2.116.984

De reserves zijn deels gebaseerd op verwachte (geschatte) kosten. De verwachte mutaties op de reserve zijn:

BON nieuw leren

De ESF-gelden zijn geoormerkte gelden voor onderwijsvernieuwing voor brandweeropleidingen en-oefeningen. Gelet hierop heeft de BON een verbeteringsplan voor brandweeropleidingen vastgesteld.

Bosbrandbestrijding

De Stichting Bosbrandbestrijding is per 2011 opgeheven. De nog aanwezige financiële middelen (€ 98.690,-) zijn overgedragen aan de toenmalige HVD Drenthe. Deze financiële middelen zijn als bestemmingsreserve voor Bosbrandbestrijding geoormerkt.

Rampenpot

Bij een groot incident moeten meestal snelle beslissingen worden genomen, die direct financiële gevolgen hebben. Wanneer nog niet duidelijk is wie de drager van deze kosten zal worden, kan deze reserve worden aangesproken.

Opleiden en oefenen t.b.v. GHOR

De reserve is gevormd uit rijksbijdragen om extra uitgaven van mono- en multidisciplinair oefenen te dekken. Bijvoorbeeld een grote oefening met veel operationele eenheden van één keer in de vier jaar. Om fluctuaties te voorkomen in de gemeentelijke bijdrage is deze reserve gewenst. Ook zijn hiermee financiële middelen voorhanden om, indien noodzakelijk, een kwaliteitsimpuls te kunnen betalen.

Frictiebudget Personeel

Bij de regionalisering zijn enkele medewerkers niet geplaatst. Deze medewerkers worden begeleid naar ander werk. Het restant saldo van deze reserve kan worden aangesproken ter dekking van de personeelslasten en begeleidingskosten.

Organisatieontwikkeling

De reservering is ingesteld om op de loonsom in te verdienen door te investeren op:

- Mobiliteit
- Administratieve processen minder mensafhankelijk maken
- Data bij de bron op te halen en geautomatiseerd te verwerken tot informatie, zonder tussenhandelingen van mensen.

WW kosten
Ingaande 2018 wordt bij de werknemers 0,1% ingehouden voor reparatie WW. Deze is bedoeld om toekomstige claims op te vangen. Er is voor gekozen dit bedrag te reserveren.

In 2020 kennen we nog de volgende voorzieningen:

Afkoopsom sociaal statuut MkNN
Laatste onttrekking van deze voorziening zal in 2019 zijn en daarmee houdt deze voorziening op te bestaan.

Afkoopsom garantiestelling functieschalen door gemeente Assen
Door de regionalisering is gemeentelijk personeel overgegaan naar Veiligheidsregio Drenthe. De gemeente Assen heeft zich garant gesteld voor inkomstenderving van de medewerkers als gevolg inpassing in lagere functieschalen. De gemeente Assen heeft de verplichting afgekocht door het storten van een éénmalige bijdrage. Jaarlijks zal een onttrekking uit de voorziening plaatsvinden ter compensatie van de extra personeelslasten.

Functioneel leeftijd ontslag (FLO) bezwarende functies
Voor de regeling voor uitkeringen ter zake van functioneel leeftijdsontslag (FLO) is een voorziening gevormd voor de verplichting per balansdatum. Deze voorziening is gebaseerd op de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting per balansdatum af te wikkelen. De verplichting wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde. De totale verplichting is berekend op basis van de verwachte uitgaven in de jaren tot en met 2041. De verplichting wordt opgebouwd op basis van het aantal verstreken dienstjaren. Bij de opbouw van de voorziening is geen rekening gehouden met loonindexatie. Daartegenover staat dat de voorziening niet contant is gemaakt, maar nominaal wordt gewaardeerd. Bij de opbouw van de voorziening wordt , gebaseerd op ervaringscijfers, er vanuit gegaan dat niet alle medewerkers gebruik zullen maken van het FLO. Hoeveel personen er daadwerkelijk gebruik zullen maken van de FLO-rechten is onzeker. De gemeente Emmen heeft toegezegd om in de periode tot en met 2023 € 5.104.909,- bij te dragen voor de financiële afwikkeling van de FLO rechten. Over een medewerker die is overgekomen van de gemeente Hoogeveen moeten nog afspraken worden gemaakt.

Financiering

Wet fido
Het Rijk stelt regels aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld ze mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar. Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgen ze een rentevergoeding voor.

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet
De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld
tot 8,2% van de totale lasten (€ 30.408.281,-) van de programmabegroting. Voor 2020 bedraagt de limiet € 2,49 miljoen. In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de ruimte binnen de kasgeldlimiet per kwartaal weergegeven.

Berekening kasgeldlimiet 2020 (bedrag * € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet				
* In procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
* In bedrag	2.493	2.493	2.493	2.493
Omvang vlottende schuld	3.020	3.057	3.094	3.131
Vlottende middelen	2.950	2.500	2.050	1.600
Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto vlottende schuld	70	557	1.044	1.531
Toegestane kasgeldlimiet	2.493	2.493	2.493	2.493
Ruimte	2.423	1.936	1.449	962

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor de VRD komt het neer op een bedrag van € 6,1 miljoen. Het rente risico is gelijk aan de jaarlijkse aflossing op de langlopende leningen voor de VRD 1,8 miljoen. Hierdoor blijft de VRD binnen de berekende norm. In 2020 zal de VRD naar verwachting in opnieuw een lang lopende lening aantrekken.

Kasstroom/Emu overzicht

In het stabiliteitspact binnen de Europese Unie is afgesproken dat een tekort voor de totale overheidssector niet hoger dan 3 procent van het bruto binnenlands product (BBP) mag zijn. Een goede informatievoorziening is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo Daarom ook is in het bestuurlijk akkoord afgesproken dat hierover in de begroting informatie wordt verstrekt.

Tabel EMU saldo

nr.	Omschrijving (bedragen * € 1.000)	2019	2020	2021	2022
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit de reserves (zie BBV, artikel 17c)	-120	-37	0	0
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.943	3.000	3.000	3.000
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	0		0	0
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa, die op de balans worden geactiveerd	4.000	4.148	1.942	3.097
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de EU en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa, voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, en woonrijpmaken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie : Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	0	0	0	0
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen ed.) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	0	0	0	0
11	Verkoop van effecten :				
	a. Gaat u effect verkopen ? (ja/nee)	neen	neen	neen	neen
	b. Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie ?	0	0	0	0
	Berekend EMU saldo	937	1.111	-1.058	97

De liquiditeitspositie per 1 januari 2020 is laag, dit betekent dat in 2020 een nieuwe lening noodzakelijk is. Op basis van de geplande investeringen lijkt een nieuwe langlopende lening nodig.

Kasstroomoverzicht	2019	2020	2021	2022
Resultaat voor reserves	-120.000	-36.532	-	-
Operationele activiteiten	-120.000	-36.532	-	-
Investeringen	-4.147.829	-3.070.447	-1.941.644	-3.096.804
Afschrijvingen	2.942.755	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Mutatie Voorzieningen	525.312	397.805	-2.194	-386.751
Saldo	-679.762	327.358	1.056.162	-483.555
Financieringsactiviteiten	-799.762	290.826	1.056.162	-483.555
Aflossing leningen	-1.794.750	-1.795.684	-1.796.670	-2.797.711
Mutatie Uitgezette leningen	693	10.000.000	693	693
Mutatie Vorderingen	1.960.230	-4.597.808	3.258.201	2.133.954
Mutatie Overlopenden activa	623.252	-361.603	-1.644.725	1.556.822
Mutatie kortlopende schulden	160.337	-298.405	-13.662	-
Mutatie Overlopenden passiva	-20.000	-511.048	-60.000	-
Saldo	929.762	2.435.451	-256.163	893.758
Mutatie liquide middelen	250.000	2.762.809	799.998	410.203
Liquide middelen	250.000	250.000	250.000	250.000
Stand 1 januari	-	250.000	250.000	250.000
Stand 31 december	250.000	250.000	250.000	250.000

Verbonden Partijen

De Verbonden Partijen (VP) is een instrument voor het realiseren van de doelstellingen van Veiligheidsregio Drenthe. De VRD bepaalt de aard en omvang van de bijdrage en niet de VP. Dat betekent dat de VRD aandacht besteedt aan de taak van de VP en dat de verantwoording zodanig gestalte moet krijgen dat duidelijk wordt welke bijdrage de VP levert en tegen welke kosten. Er is geen deelname in het vermogen van deze partijen maar er wordt wel bijgedragen in de exploitatie.

Stichting Brandweeropleidingen Noord

De bestuurlijke deelname, samen met de veiligheidsregio's Fryslân en Groningen, in de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) benadert de definitie van een verbonden partij. Er is echter volgens de statuten geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder in de BON BV. De BON B.V. heeft een 100% deelneming in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V.

Instituut Fysieke Veiligheid (IFV)

Dit is de organisatie die de krachten bundelt op het terrein van de fysieke veiligheid in Nederland. Het Instituut wordt bestuurd door de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Zo levert het IFV onder andere een bijdrage aan de brandweeropleidingen en het delen van informatie en expertise. Ook houdt het IFV zich bezig met het verwerven en beheren van materieel, uitrusting en telecommunicatievoorzieningen.

Stichting Beheer Openbare Voorziening Meldkamer Noord-Nederland

Het doel van deze stichting is het beheer van de locatie van de meldkamer in Drachten. Er wordt bestuurlijk deelgenomen in de stichting en een kleine bijdrage betaald. Met de komst van de Landelijke Meldkamersamenwerking wordt in 2019 de vraag beantwoord of en zo ja in welke vorm de stichting haar werkzaamheden doorzet.

Onderhoud kapitaalgoederen

Materieel

Het onderhoud van het materieel vindt plaats volgens de onderhoudskalender. Omdat de investeringscyclus van dit materieel, waaraan veelal een aanbestedingstraject is gekoppeld, is vertraagd is een onderschrijding van deze kapitaallasten te zien. De aanbestedingen worden inmiddels voortvarend opgepakt. Dit betekent dat de komende jaren de kapitaallasten gaan stijgen.

Investeringen

Voor 2020 en verder staan de volgende investeringen gepland.

Investeringsprogramma		2020	2021	2022	2023
Gebouwen					
	Huisvesting	**-**	**-**	**-**	**-**
Vervoermiddelen					
	Voertuigen	**2.260.000**	**1.376.000**	**1.352.000**	**1.800.480**
	Inventaris rijdend materieel	**196.020**	**442.860**	**181.720**	**288.330**
Machines apparaten en installatie					
	ICT	**22.950**	**90.900**	**-**	**-**
	Inventaris	**-**	**-**	**-**	**9.680**
	Materieel Duiken	**46.464**	**60.800**	**-**	**150.300**
	Ademlucht	**6.360**	**51.668**	**66.924**	**7.208**
Overig					
	Kleding	**363.120**	**842.775**	**341.000**	**478.750**
	Telecommunicatie	**1.240.815**	**205.444**	**-**	**98.556**
	Overig materieel	**12.100**	**-**	**-**	**263.500**
Totaal		**4.147.829**	**3.070.447**	**1.941.644**	**3.096.804**

FINANCIËLE BEGROTING EN MEERJARENRAMING 2020 - 2023

Kaderbrief

De begroting 2020 en de meerjarenraming zijn opgesteld volgens de uitgangspunten uit de kaderbrief 2020. In de meerjarenraming is met loon- en prijscompensatie rekening gehouden. De financiële uitgangspunten in de kaderbrief in onderstaande tabel opgenomen.

Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken Veiligheidsregio Drenthe	
Bijdrage 2019 voor de basistaken	€ 24,7 miljoen
Af:	
Incidentele bijdrage 2019	€ 0,3 miljoen
Bij:	
Loon- en prijscompensatie 2020 (2,7% volgens CPB)	€ 0,7 miljoen
Toenemende kosten vrijwilligheid	€ 0,25 miljoen
Crisisbeheersing, exprimenten, omgevingswet en datavoorziening	€ 0,3 miljoen
Autonome ontwikkelingen en eerdere besluiten	PM
Bijdrage 2020	€ 25,65 miljoen

Autonome ontwikkelingen

In de kader brief zijn de kosten voor autonome ontwikkelingen PM geraamd. In de begroting 2020 bedragen de autonome (niet door de VRD beïnvloedbare, dan wel uitvoering van eerder genomen bestuursbesluiten) kosten € 125.000,-:

- *Ontwikkeling kapitaallasten*
  Op basis van het bestuursbesluit van 23 maart 2016, waarbij destijds de investeringsruimte is ingezet voor dekking van gestegen lonen en prijzen, worden de gemeentelijke bijdragen in totaal verhoogd met € 60.000,- voor de toenemende kapitaallasten.
- *Grootschalig Watertransport:*
  De VRD heeft in het verleden materiaal voor Grootschalig Watertransport van het Rijk ter beschikking gekregen. Landelijk zijn er kaders vastgesteld en afspraken gemaakt voor onderlinge bijstand. Om aan die kaders te voldoen is het noodzakelijk dat de VRD in de begroting van 2020 en 2021 respectievelijke een bedrag van € 40.000,- opneemt.
- *Verhoging bijdrage Instituut Fysieke Veiligheid:*
  De contributie die wij betalen aan het IFV wordt in 2020 verhoogd om in ontwikkelingen voor het landelijke data-verkeersplein te kunnen initiëren en realiseren. Voor deze extra taak heeft de VRD geen ruimte binnen de begroting. Kosten € 25.000,-.

Loon- en prijscompensatie 2020-2023

Voor de bepaling van de kostenstijgingen wordt rekening gehouden met een stijging lonen en prijzen met 2,7% op basis van de Macro economische verkenning van het Centraal Planbureau

	Index			
	2020	2021	2022	2023
Loonvoet sector overheid	3,5	3,0	3,6	3,6
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	1,5	1,4	1,5	1,5
Loonbestanddeel	60%	60%	60%	60%
Materieel	40%	40%	40%	40%
gewogen index	2,7	2,36	2,76	2,76

Recapitulatie meerjarenraming 2020 - 2023

Rekening houdende met de uitgangspunten van de kaderbrief en de autonome ontwikkeling ziet de meerjarenbegroting er als volgt uit:

		Jaarrekening	Begroting	Begroting		Meerjarenraming	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Programma Calamiteiten en Crises							
Incidentbestrijding	Lasten	5.159	4.912	4.620	4.731	4.843	4.954
Operationele informatievoorziening	Lasten	172	141	141	141	141	141
Techniek en logistiek	Lasten	1.397	1.384	1.384	1.384	1.384	1.384
Vakbekwaamheid	Lasten	1.488	1.767	1.767	1.767	1.767	1.767
Crisisbeheersing	Lasten	282	238	238	238	238	238
GHOR	Lasten	1.248	1.231	1.266	1.293	1.320	1.348
Investeringen	Lasten	3.249	3.387	3.487	3.547	3.607	3.667
Personeel	Lasten	7.853	7.695	7.911	8.060	8.239	8.417
Saldo lasten	Saldo	20.848	20.755	20.814	21.161	21.539	21.916
Incidentbestrijding	Baten	10	168	-9	-9	-9	-9
Investeringen	Baten	159	113	113	113	113	113
Vakbekwaamheid	Baten	63	2	2	2	2	2
Personeel	Baten	170	116	116	116	116	116
Saldo baten	Saldo	402	399	222	223	223	222
Totaal programma Calamiteiten en Crisis		20.446	20.356	20.592	20.939	21.317	21.694
Programma Bewustwording							
Risicobeheersing	Lasten	133	90	90	90	231	231
Personeel	Lasten	2.856	2.798	2.877	2.931	2.996	3.061
Saldo lasten	Saldo	2.989	2.888	2.967	3.021	3.227	3.292
Risicobeheersing	Baten	310	148	148	-52	90	90
Personeel	Baten	62	42	42	42	42	42
Saldo baten	Saldo	372	190	190	-10	132	132
Totaal programma Bewustwording		2.617	2.698	2.777	3.031	3.095	3.160
Programma Samenleving							
Jeugdbrandweer	Lasten	21	48	48	48	48	48
Huisvesting	Lasten	1.982	1.965	1.965	1.965	1.965	1.965
Saldo lasten	Saldo	2.003	2.013	2.013	2.013	2.013	2.013
Jeugdbrandweer	Baten	-2	4	4	4	4	4
Huisvesting	Baten	866	793	793	793	793	793
Saldo baten	Saldo	864	797	797	797	797	797
Totaal programma Samenleving		1.139	1.216	1.216	1.216	1.216	1.216
Programma Organisatie							
ICT	Lasten	746	824	824	824	824	824
Organisatiekosten	Lasten	1.430	993	898	898	898	898
Investeringen	Lasten	0	130	130	130	130	130
Personeel	Lasten	3.570	3.498	3.596	3.664	3.745	3.826
Saldo lasten	Saldo	5.746	5.445	5.448	5.516	5.597	5.678
Organisatiekosten	Baten	88	85	85	85	85	85
Investeringen	Baten	0	5	5	5	5	5
Personeel	Baten	77	53	53	53	53	53
Saldo baten	Saldo	165	143	143	143	143	143
Totaal programma Organisatie		5.581	5.302	5.305	5.373	5.454	5.535
Totale kosten programma's		29.783	29.572	29.890	30.558	31.081	31.605
Dekkingsbronnen							
Gemeentelijke bijdrage	Baten	24.212	24.688	25.763	26.715	27.496	27.978
Bdur	Baten	5.427	5.354	4.960	4.961	4.961	4.961
Saldo baten	Saldo	29.639	30.042	30.723	31.676	32.457	32.939
Overige kosten	Lasten	92	590	870	1.118	1.376	1.334
Heffing vennootschapsbelasting	Lasten	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	Lasten	0	0	0	0	0	0
Saldo lasten	Saldo	92	590	870	1.118	1.376	1.334
Totaal aan dekkingsbronnen		29.547	29.452	29.853	30.558	31.081	31.605
Resultaat voor bestemming		-236	-120	-37	0	0	0
Mutatie reserves	Baten	598	120	37	0	0	0
Resultaat na bestemming		362	0	0	0	0	0

Voor een toelichting op de programma's verwijzen wij naar de verschillende toelichtingen in het Programmaplan.

Incidentele baten en lasten

Er zijn buiten de incidentele uitgaven, als gevolg van de mutaties in de reserves, geen incidentele baten en lasten in deze begroting opgenomen.

Gemeentelijke bijdragen

Rekening houdende met de meerjarenraming ontwikkelen de gemeentelijke bijdragen zich als volgt:

Overzicht gemeentelijke	Gemeentelijk	Verhoging	Verhoging	In groei	Correctie	Gemeentelijk
Bijdrage	Bijdrage aan VRD 2019	Op basis ontwikkelingen	Autonome ontwikkelingen	Op basis van verdeelsleutel	Inwoners bijdrage	Bijdrage aan V RD 2020
	Begroting 2019	kaderbrief				
Aa en Hunze	1.378.830	56.609	7.773	7.612	172	1.450.997
Assen	2.948.887	111.972	15.376	-12.350	-684	3.063.201
Borger-Odoorn	1.228.830	53.014	7.280	46.310	-853	1.334.580
Coevorden	1.912.172	79.011	10.850	16.754	-1.012	2.017.775
De Wolden	1.255.451	47.475	6.519	-31.090	876	1.279.232
Emmen	5.066.817	189.730	26.054	-89.119	-6.281	5.187.200
Hoogeveen	2.383.745	90.911	12.484	-2.573	1.690	2.486.257
Meppel	1.425.160	57.040	7.833	25.644	2.587	1.518.263
Midden Drenthe	1.663.542	69.520	9.547	35.390	-3.225	1.774.774
Noordenveld	1.440.569	56.360	7.739	-125	6.045	1.510.588
Tynaarlo	1.416.136	54.407	7.471	4.537	655	1.483.206
Westerveld	1.084.875	44.234	6.074	-989	31	1.134.225
	23.205.013	910.283	125.000	0	-0	24.240.296
Emmen 24 UUR	1.481.987	39.717	-	-	-	1.521.704
Totaal	24.687.000	950.000	125.000	0	-0	25.762.000

Een deel van de gemeentelijke bijdrage wordt verrekend naar het aantal inwoners per gemeente. Hierdoor kunnen kleine onderlinge verschillen in de gemeentelijke bijdrage ontstaan ten opzichte van het voorgaande jaar. De totale gemeentelijke bijdrage voor 2020 bedraagt € 25.762.000,-, bestaande uit € 4.654.600,- (inwonersbijdrage) en € 21.107.400,- (bijdrage brandweerzorg). In het inwonersaantal is de aanpassing bij gemeente Noordenveld van 944 personen vanwege de aanmeldstraat voor de basisregistratie van personen(BRP-straat) in Veenhuizen doorgevoerd. Hierdoor wijkt het totaal aantal inwoners af van het CBS.

Geprognosticeerde balans en financiële kengetallen

In het BBV is opgenomen dat voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen in de begroting. Met het opnemen van een geprognotiseerde balans krijgt het bestuur meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

Activa	1 januari 2019	1 januari 2020	1 januari 2021	1 januari 2022	1 januari 2023
Vaste Activa					
Materiële vaste activa	21.707.545	22.912.619	22.983.066	21.924.710	22.021.514
Financiele vaste activa	8.556	7.863	7.170	6.477	5.784
	21.716.101	22.920.482	22.990.236	21.931.187	22.027.298
Vlottende activa					
Vorderingen	5.073.311	9.671.119	6.412.918	4.278.964	1.005.294
Liquide middelen	290.960	250.000	250.000	250.000	250.000
	5.364.271	9.921.119	6.662.918	4.528.964	1.255.294
Overlopende activa	1.111.603	750.000	750.000	750.000	750.000
Totaal	28.191.976	33.591.601	30.403.154	27.210.151	24.032.592
Passiva					
Vaste Passiva					
Algemene reserve	240.418	240.418	240.418	240.418	240.418
Bestemmingsreserves	996.919	884.919	856.387	864.387	872.387
Resultaat boekjaar	362.889	0	0	0	0
	1.600.226	1.125.337	1.096.805	1.104.805	1.112.805
Voorzieningen	4.112.811	3.688.123	3.285.929	2.883.735	2.519.178
Vaste Schulden	19.350.485	25.758.130	22.960.420	20.161.612	17.362.803
Vlottende Passiva					
Kortlopende schulden	1.918.416	1.620.011	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Overlopende Passiva	1.210.037	1.400.000	1.460.000	1.460.000	1.460.000
	3.128.453	3.020.011	3.060.000	3.060.000	3.060.000
Totaal	28.191.976	33.591.601	30.403.154	27.210.151	24.032.592

Financiële kengetallen

Om een beeld te krijgen van de financiële positie van de VRD zijn de volgende verplichte financiële kengetallen ontwikkeld:

1. netto schuldquote
2. netto schuldquote gecorrigeerd
3. solvabiliteitsratio
4. Structurele exploitatieruimte

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

	2019	2020	2021	2022	2022
Langlopende schulden	19.350.485	25.758.130	22.960.420	20.161.612	17.362.803
Kortlopende schulden	3.128.453	3.020.011	3.060.000	3.060.000	3.060.000
Financiële activa	8.556	7.863	7.170	6.477	5.784
Vorderingen	5.073.311	9.671.119	6.412.918	4.278.964	1.005.294
Liquide middelen	290.960	250.000	250.000	250.000	250.000
Subtotaal	17.106.111	18.849.159	19.350.332	18.686.171	19.161.725
Totale baten	29.451.749	29.853.015	30.560.155	31.082.895	31.605.135
Netto schuldquote	58,1%	63,2%	63,3%	60,1%	60,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd	58,1%	63,1%	63,3%	60,1%	60,6%

Vanuit de VNG wordt geadviseerd om een norm van maximaal 130% aan te houden. De VRD valt ruim onder de norm. Door de afname van de totale schuldenlast en stijgende totale baten door loon- en prijsstijgingen daalt de netto schuldquote in de komende jaren.

Solvabiliteitsratio

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Deze ratio geeft aan in welke mate de VRD in staat is aan haar schulden te voldoen.

Solvabiliteitsratio	
2019	5,7%
2020	3,4%
2021	3,6%
2022	1,0%
2023	3,9%

Voor de jaren tot 2022 daalt de solvabiliteitsratio licht door de inzet van reserves voor incidentele uitgaven. Er wordt binnen de VRD niet gestuurd op de solvabiliteitsratio, maar wel op de hoogte van de algemene reserve die onderdeel is van het weerstandsvermogen.

Structurele exploitatieruimte

In de jaren 2019 t/m 2023 wordt voor incidentele uitgaven een beroep gedaan op de daarvoor bestemde reserve(s). De structurele exploitatieruimte is daardoor nog enige jaren licht negatief.

Structurele exploitatieruimte	
2019	-0,4%
2020	-0,1%
2021	0,0%
2022	0,0%
2023	0,0%

Overige overzichten

In het BBV staat aangegeven welke overzichten onderdeel van de begroting moeten zijn.
Deze overzichten zijn hieronder opgenomen en toegelicht.

Renteschema

Op basis van de notitie Rente 2017 staat beschreven hoe de rentetoerekening aan het taakveld Treasury vorm moet worden gegeven. Onderstaande tabel bepaalt het renteresultaat.

	2019	2020	2021	2022	2023
Externe rente Lasten	345.506	360.144	369.725	324.247	296.893
Externe rente Baten	-473	-473	-473	-473	-473
Saldo rentelasten en rentebaten	345.033	359.670	369.251	323.773	296.420
Aan taakvelden toe te rekenen Rente	345.033	359.670	369.251	323.773	296.420
Aan taakvelden toegerekende Rente	345.033	359.670	369.251	323.773	296.420
Rente resultaat voor taakveld Treasury	-	-	-	-	-

Taakvelden

Het volgende overzicht geeft inzicht in het verdelingsprincipe van de taakvelden naar de programma's.

Taakvelden		2019	2020	2021	2022	2023
Nummer	Omschrijving	bedrag	bedrag	bedrag	bedrag	bedrag
0.7	Gemeentefonds	5.354	4.961	4.961	4.961	4.961
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	24.687	25.762	26.717	27.498	27.979
	Totaal baten	30.041	30.723	31.678	32.459	32.940
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	23.969	24.277	24.870	25.304	25.741
0.4	Overhead	5.302	5.305	5.373	5.454	5.535
0.61	Treasury	-	-	-	-	-
8.3	Wonen en Bouwen	300	307	317	325	329
0.8	Overige baten en lasten	590	870	1.118	1.376	1.334
	Totaal lasten	30.161	30.759	31.678	32.459	32.939
0.10	Reserve mutaties	120	37	-	-	-
0.10	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal resultaat		-	-	-	-	-

Toelichting bij tabel Taakvelden:
Onder het taakveld 0.4 Overhead zijn de kosten zoals vermeld in het programma Organisatie opgenomen. Het taakveld 8.3 bestaat uit de loonkosten Risicobeheersing. In het taakveld 0.8 overige baten en lasten is de stelpost voor prijsontwikkeling opgenomen.

Beleidsindicatoren

Tot slot zijn een viertal beleidsindicatoren voorgeschreven. De waarden zijn hieronder aangegeven.

Beleidsindicatoren	2019	2020	2021	2022	2023
Formatie	0,48	0,48	0,48	0,48	0,48
Fte/ 1000 inwoners					
Bezetting	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Fte/ 1000 inwoners					
Apparaatskosten	28,9	29,7	30,2	30,9	31,5
Per inwoner					
Externe inhuur	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Percentage loonkosten					
Overheadkosten	10,8	10,8	10,9	11,1	11,2
Per inwoner					
Aantal Inwoners Drenthe	492.100	492.100	492.100	492.100	492.100

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Drenthe
De heer M.L.J. Out
Postbus 402
9400 AK ASSEN

Datum	Ons kenmerk	Uw brief/kenmerk
mei 2019	243260	

Onderwerp
Zienswijze gemeente Westerveld Ontwerpbegroting 2020

Geachte heer Out,

In uw brief van 17 april 2019, kenmerk U190963, heeft u Ontwerpbegroting 2020 VRD, die in het Algemeen Bestuur VRD van 27 maart 2019 is behandeld, toegelicht.

Hiervan hebben wij kennis genomen. De Ontwerpbegroting geeft ons aanleiding tot het indienen van de volgende zienswijze.

Wij roepen de VRD op om van de experimenten die tot nu toe zijn gerealiseerd op korte termijn de uitkomst hiervan kenbaar te maken. Voor de experimenten die nog niet zijn afgerond willen wij over geïnformeerd blijven. Daarnaast wijzen wij de VRD op, dat voor het indienen van investeringen en experimenten de VRD in de toekomst meer moet zoeken naar middelen binnen de eigen begroting.

Hierbij aansluitend, gaan wij er - mede gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld - van uit dat u in uw begroting voor 2020 e.v. de nullijn hanteert ten opzichte van 2019. Dat wil zeggen dat eventuele uitzettingen binnen de uw eigen begroting worden gecompenseerd.

Als u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de gemeente via telefoonnummer 14 0521 en via info@gemeentewesterveld.nl.

Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
De raad van de gemeente Wesrterveld

De griffier De voorzitter

Progressief Westerveld
creatief · sociaal · groen

Raadsvergadering 02-07-2019

Agendapunt 10 / Veiligheidsregio Drenthe

Amendement op 10.5: Zienswijze Raad Westerveld Ontwerpbegroting 2020 VRD

Originele tekst zienswijze:

Hierbij aansluitend, gaan wij er - mede gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld - van uit dat u in uw begroting voor 2020 e.v. de nullijn hanteert ten opzichte van 2019. Dat wil zeggen dat eventuele uitzettingen binnen de uw eigen begroting worden gecompenseerd.

Voorstel aangepaste zienswijze:

Hierbij aansluitend, gaan wij - mede gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld- vooralsnog akkoord met de begroting voor 2020, maar leggen hierbij een taakstelling op van 5% die in 2020 moet worden gerealiseerd. Deze realisatie moet blijken uit de jaarrekening 2020. Daarnaast verzoeken wij de VRD om gedurende 2019 en 2020 ons te voorzien van mogelijke bezuinigingsvoorstellen met daarbij duidelijk aangegeven wat de consequenties van deze bezuinigingen zijn. Dit stelt ons in staat om richting te geven bij de te maken keuzes.

Toelichting:

Zoals uit de stukken blijkt zijn er veel ontwikkelingen en veranderingen die er op de VRD afkomen. Echter, de financiële positie van onze gemeente is helaas niet gunstig. De voorgestelde verhoging van de bijdrage aan de VRD past dan ook niet in de begroting. Wij begrijpen wel dat de begroting 2020 er inmiddels ligt en het niet realistisch is om op korte termijn een nieuwe begroting op te stellen waarin bezuinigingsvoorstellen zijn verwerkt. Vandaar dat we akkoord gaan met de voorgestelde begroting 2020, maar wel met een taakstelling die aan het einde van 2020 gerealiseerd moet zijn. Dit biedt alle betrokkenen de ruimte om te komen met bezuinigingsvoorstellen en daarbij inzicht te geven in de consequenties daarvan. De gevraagde verhoging in de bijdrage voor 2020 bedraagt 4,6%. Een taakstelling met een percentage van 5% lijkt dan passend.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 2 juli 2019

R.J. van der Veen
griffier

H. Jager
voorzitter

Ingediend door de fractie van Progressief Westerveld; M. van de Kasteelen

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00066 - Reestmond, jaarstukken 2018, ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023 - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Het werkvoorzieningsschap Reestmond heeft de begroting 2020 en de meerjaren doorrekening 2021-2023 ingediend bij de gemeenteraad voor het geven van een zienswijze.

Op grond van de gemeenschappelijke regeling zendt het bestuur een ontwerpbegroting aan de gemeenteraden. Deze kunnen hun zienswijze geven. Reestmond heeft eveneens de jaarrekening 2018 aangeboden. Deze wordt voor kennisgeving aangeboden aan de gemeenteraad.

Door de afstoting van de afdeling Groen & Grijs Westerveld vanaf 2020 neemt de bijdrage vanuit de gemeenten met ca 0,6 mln af (TW -0,4 mln, personeelskosten Wsw 1 mln);

- De overige kosten stijgen door aanpassing met een indexering van 2% (-0,1 mln);
- Frictiekosten zijn vanaf 2020 niet meer ingerekend, deze zijn opgenomen in de reguliere organisatie(0,3 mln);
- Uittredingsvergoeding vanuit de Wolden ingerekend voor de overeengekomen bedragen in de begrotingsperiode, in 2023 vervalt de bijdrage met 0,2 mln negatief effect op resultaat.

Besluit

Besluitpunt 1

- Kennisnemen van de jaarrekening 2018 alsmede de ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023 van Reestmond;
- Een zienswijze geven volgens bijgevoegd concept, waarbij wij uitgaan van de nullijn in de begrotuing 2020 e.v. van Reestmond t.o.v. 2019 en daardoor niet instemmen met een verhoging van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten gezamenlijk;
- De gemeentelijke bijdrage voor 2020 en volgende jaren vooralsnog verwerken in de meerjarenbegroting.

Motivering

Aanleiding en context

In 2018 heeft Reestmond verder ingezet op de implementatie van “Reestmond In Ontwikkeling” (RIO).

In 2018 is een begin gemaakt met het implementeren van dit nieuwe model. De transformatie is ingezet om van een productiegeoriënteerd bedrijf naar een organisatie te komen waarin arbeidsontwikkeling van mensen centraal staat. De organisatie zal blijven bestaan voor de medewerkers met een WSW dienstverband. Tevens is de infrastructuur beschikbaar voor de doelgroep Beschut werk. Verder biedt Reestmond werkfit-, leer en arbeidstrajecten voor meerdere doelgroepen.

Jaarrekening 2018

Vanuit transparantie naar verdere professionele optimalisatie.

Reestmond was ook in 2018 nog volop in ontwikkeling. Reestmond ging verder met de implementatie van het vastgestelde herinrichtingsplan "Reestmond In Ontwikkeling" (RIO). Per 1 januari 2018 is gemeente De Wolden uitgetreden en daarmee niet langer onderdeel van de GR. Het jaar 2018 kenmerkt zich door het reorganisatieproces en tegenvallende cijfers. Het één kan niet los gezien worden van het andere. De opzet van het herinrichtingsplan is om te komen tot een nieuw Reestmond. Reestmond wordt een arbeidsontwikkelbedrijf in plaats van een productiebedrijf. De afdelingen Metaal, Groen/Grijs en Detacheringen zouden losgekoppeld worden van Reestmond door verkoop of ondergebracht worden bij de gemeenten. Dit proces kost meer tijd dan vooraf was ingeschat en alle kosten die daarmee gemoeid waren, maakten geen onderdeel uit van de oorspronkelijke begroting.

Ondanks het feit dat Reestmond stuurt op het bereiken van financieel gezonde kaders, is deze doelstelling vanwege een aantal oorzaken niet gehaald:

1. De werkelijke kosten van Sw-arbeidsplek vallen hoger uit dan begroot;
2. Frictiekosten vanwege het transitieproces binnen Reestmond;
3. Toegenomen ziekteverzuim, de afname van de kwaliteit (productiviteit en inzetbaarheid) van de verder verouderende Sw-doelgroep alsmede onvoldoende nieuwe instroom (P-wet).

De financiële gevolgen van deze oorzaken is dat het geraamde resultaat van € 0 met een gemeentelijke bijdrage van € 10.632.000 niet is gehaald. Het resultaat is uitgekomen op € 1.327.000 negatief bij een totale gemeentelijke bijdrage van € 10.607.000. Door het Dagelijkse bestuur van Reestmond wordt voorgesteld om dit ten laste van de algemene reserve te brengen, daarmee wordt de algemene reserve van Reestmond negatief. In de komende jaren zal dit met de bijdrage van de gemeente dit worden rechtgetrokken.

Uitgangspunten begroting 2020

- Het Herinrichtingsplan RIO (Reestmond In Ontwikkeling) is uiterlijk per 1 januari 2020 geïmplementeerd;
- De Groen & Grijs activiteiten van Westerveld maken per 1-1-2020 geen deel meer uit van de begroting;
- In 2019 is een presentatiewijziging doorgevoerd waarbij de integratie bijdrage sociaal domein en het nadelig saldo in één bedrag zijn opgenomen. Over de verdeling per gemeente is nader overleg gewenst;
- De in 2017 opgerichte Reestdal B.V. heet na een naamswijziging Reestdal werken B.V. Hierin wordt beschut werken ondergebracht. In de uitwerking van deze begroting is hiermee geen rekening gehouden;
- De personeelskosten zijn ingeschat rekening houdende een indexatie van 2% per jaar;
- In deze begroting is rekening gehouden met de verwachte uitstroom door pensioengerechtigde leeftijd*;*

De resultaten van Remet B.V. zijn in deze begroting buiten beschouwing gelaten.

Beoogd resultaat
Het sturen en controleren van Reestmond op:

- Een rechtmatige en optimale uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening;
- Beheer van de beschikbaar gestelde budgetten;
- Het verder uitvoeren van het in oktober 2017 vastgestelde Herinrichtingsplan (RIO).

De financiële uitgangspunten voor 2020 zijn (deels)afhankelijk van besluitvorming die in 2019 plaats zal vinden. Het is van belang de financiële basis en uitgangspunten op orde te hebben. Samen met de deelnemende gemeenten wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van de financiële gegevens. De herziene begroting 2019 is de basis voor de begroting 2020 en verdere jaren.

Op basis van het RIO en de ontwikkelingen die op dit moment binnen Reestmond plaatsvinden zullen er kosten (frictiekosten) gemaakt moeten worden. In 2019 zal deze ontwikkeling in beeld worden gebracht, evenals de financiële effecten hiervan. Wanneer dit duidelijk is, zal hiervoor een voorstel richting de gemeenten komen.

Bovenstaande uitgangspunten hebben tot bijgevoegde begroting geresulteerd. De gemeentelijke bijdrage in deze begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 is als volgt in euro’s:

	2020	2021	2022	2023
Gemeente Meppel	5.864.000	5.983.000	6.111.000	6.274.000
Gemeente Staphorst	1.812.000	1.849.000	1.889.000	1.939.000
Gemeente Westerveld	2.665.000	2.720.000	2.778.000	2.852.000
Totale gemeentelijke bijdrage	10.661.000	10.879.000	11.111.000	11.408.000

De bijdrage van onze gemeente wordt meegenomen in de Voorjaarsrapportage 2019. De bijdrage van onze gemeente daalt doordat het aandeelpercentage afneemt van 26,8% naar 24,8% doordat de groenmedewerkers per 1 januari 2020 in dienst komen van de gemeente.

De totale bijdrage van de deelnemende gemeenten gezamenlijk neemt toe. Hoewel wij ons - gelet op de ontwikkeling van ons financiële beeld - niet kunnen vinden in de verhoging van deze totale bijdragen, is het raadzaam vooralsnog rekening te houden met de opgenomen bijdrage voor Westerveld.

Argumentatie
Gelet echter op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld, gaan wij er vanuit dat Reestmond in zijn begroting een nullijn hanteert ten opzichte van 2019. Dat betekent dat een eventuele kostenverhoging binnen de eigen begroting wordt gecompenseerd.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
n.v.t.

Kanttekening en risico's
De overgang van de mensen van de afdeling Groen-Grijs (Reestdal) naar onze gemeente, is voorzien voor eind van dit jaar. Er is een risico dat dit niet tijdig gerealiseerd wordt en/of dat de gestelde financiële kaders overschreden worden. De gevolgen voor Reestmond zullen dan anders kunnen zijn.

Aanpak/uitvoering en communicatie
In absolute zin neemt het aantal medewerkers bij Reestmond aanzienlijk af. Reestmond zal veel aandacht moet schenken aan deze ontwikkeling. De arbeidsontwikkeling zal daardoor niet alleen tot doel hebben om medewerkers te laten doorstromen naar een regulier bedrijf maar ook dat medewerkers werkzaam in de beschut binnen baan bij Reestmond goed haar of zijn werk kan blijven doen. Concreet betekent dit, dat Reestmond zich ook in 2020 focust op twee hoofdzaken:

A. De mens met arbeidsontwikkelingscapaciteit

- Het bieden van een kwalitatief en kwantitatief voldoende werksoorten voor de Wsw-medewerker en medewerkers die op basis van een traject werkzaam zijn bij Reestmond;
- Het realiseren van de hoogst haalbare verdiencapaciteit en netto toegevoegde waarde per medewerker met in achtneming van zijn competenties en vaardigheden, maar ook de belemmeringen;
- Het bieden van maatwerkoplossingen aan opdrachtgevers ten behoeve van het realiseren van de verdiencapaciteit. (producten, detacheringen, beschut werken).

B. De bedrijfsvoering Reestmond

Het uitgangspunt is en blijft dat tijdens de kanteling van de organisatie, de activiteiten van Reestmond onverminderd doorgaan. Reestmond zal zich blijven inzetten om via een zo positief mogelijk bedrijfsvoeringresultaat de gemeentelijke bijdragen zo beperkt mogelijk te houden.

Processtappen:

- De ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023 voor het geven van een zienswijze aanbieden aan de gemeenteraad (i.c. commissie Sociaal Domein);
- Het Algemeen Bestuur van Reestmond wordt in kennis gesteld van de zienswijze van de gemeenteraad en de genomen besluitvorming;
- Het Dagelijks Bestuur van Reestmond voegt de eventuele opmerkingen toe en indien nodig worden deze verwerkt in de aangepaste begroting waarna deze voor vaststelling wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

Integrale advisering
N.v.t.

Duiding integrale advisering
Er is overleg geweest met de betrokken medewerkers van Reestmond alsmede de financieel en beleidsadviseurs van de betrokken gemeenten.

Kosten, baten, dekking

- Door de afstoting van de afdeling Groen & Grijs Westerveld vanaf 2020 neemt de totale bijdrage vanuit de gemeenten gezamenlijk met ca 0,6 mln af (TW -0,4 mln, personeelskosten Wsw 1 mln);
- De overige kosten stijgen door aanpassing met een indexering van 2% (-0,1 mln);
- Frictiekosten zijn vanaf 2020 niet meer ingerekend, deze zijn opgenomen in de reguliere organisatie (0.3 mln);
- Uittredingsvergoeding vanuit de Wolden ingerekend voor de overeengekomen bedragen in de begrotingsperiode, in 2023 vervalt de bijdrage met 0,2 mln negatief effect op resultaat.

Bijlagen

1. Brief Ontwerpbegroting 2020 en de meerjarendoorrekening 2021-2023.pdf

2. Ontwerpbegroting 2020 - 2023 def. (20052019).pdf
3. Concept zienswijze Reestmond begr 2020 en meerjarendoorrekening 2021-2023.doc.docx

REESTMOND

De colleges B&W van
Meppel, Staphorst en Westerveld

Datum: 13 mei 2019
Kenmerk: 2019-006-DB/pk
Onderwerp: Ontwerp-begroting 2020 en de meerjarendoorrekening 2021-2023

Geachte College,

Bijgaand treft u de ontwerp-begroting 2020 en de meerjarendoorrekening aan voor de jaren 2021 tot en met 2023 van de gemeenschappelijke regeling Reestmond.
Het Dagelijks Bestuur van Reestmond (DB) heeft de ontwerp-begroting 2020 en de meerjarendoorrekening 2021-2023 voorlopig vastgesteld in haar vergadering d.d. 9 mei 2019.

Na de voorlopige vaststelling van de ontwerp-begroting, volgt de consultatieronde van de afzonderlijke gemeenteraden van de deelnemende gemeenten, waarbij zij hun bemerkingen en zienswijzen kunnen geven. Wij verzoeken u de ontwerp-begroting 2020 en de meerjarendoorrekening 2021-2023 voor te leggen aan uw Raad met het verzoek hun gevoelens en zienswijzen hierover kenbaar te maken.

De ontwerp-begroting en de meerjarendoorrekening wordt definitief vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Reestmond (AB), gepland op 4 juli 2019.
De zienswijzen en bemerkingen ontvangen wij graag *vóór 1 juli 2019*.
Deze zullen vervolgens bij de behandeling van de ontwerp-begroting voor 2020 en de meerjarendoorrekening 2021-2023 in de AB-vergadering worden meegenomen.

Uitgangspunt voor de meerjarendoorrekening vormt de herziene begroting 2019 en de belangrijkste wijziging voor de jaren 2020-2023 betreft het (financiële) effect van de afstoting van de Groen/Grijs bedrijfsactiviteiten per 1-1-2020 naar de gemeente Westerveld. Als gevolg hiervan nemen jaarlijks de toegevoegde waarde (- 0,4 mln) en personeelskosten (- 1 mln) in de komende jaren af.

Met vriendelijke groet,
Reestmond

P. Kuipers
directeur

Postbus 146, 7940 AC >> Eekhorstweg 4, 7942 JC Meppel >> Tel. 0522 236236 >> Fax 0522 259418 >> www.reestmond.nl >> KvK nummer 01171817

Definitieve versie d.d. 20-5-2019, goedkeuring in vergadering Dagelijks Bestuur d.d. 9-5-2019

BEGROTING 2020

Alsmede meerjaren doorrekeningen 2021-2023

REESTMOND

Inhoud

1 JAARPLAN 3

1.1 SAMENSTELLING BESTUUR EN DIRECTIETEAM 4
1.1.1 SAMENSTELLING ALGEMEEN BESTUUR 4
1.1.2 SAMENSTELLING DAGELIJKS BESTUUR 4
1.1.3 SAMENSTELLING DIRECTIE EN MANAGEMENT 4
1.2 DE OPZET VAN DE BEGROTING 2020 5
1.2.1 UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2020 5
1.2.2 SAMENVATTING 5
1.2.3 KADERBRIEF 2019 6
1.3 FINANCIEEL (EXPLOITATIE) 7

2 BATEN EN LASTEN 8

2.1 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN, INCLUSIEF MEERJAREN DOORREKENINGEN 9
2.2 VERDELING NAAR TAAKVELDEN 10
2.3 TOELICHTING OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 10
2.3.1 ALGEMEEN 10
2.3.2 GRONDSLAGEN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING 11
2.3.3 TOEGEVOEGDE WAARDE (OP AFDELING) 12
2.3.4 LOON- EN BEGELEIDINGSKOSTEN WSW 13
2.3.5 OVERIGE PERSONEELSKOSTEN 13
2.3.6 PERSONEELSKOSTEN NIET-WSW 14
2.3.7 HUUR 14
2.3.8 AFSCHRIJVINGEN 14
2.3.9 ONDERHOUD 15
2.3.10 ENERGIE 15
2.3.11 VERZEKERINGEN EN BELASTINGEN 15
2.3.12 DIENSTVERLENING DERDEN 16
2.3.13 INDIRECTE PRODUCTIEKOSTEN 16
2.3.14 OVERIGE BEDRIJFSLASTEN 16
2.3.15 ONVOORZIEN 16
2.3.16 SALDO VAN DE FINANCIERINGSFUNCTIE 17
2.3.17 DIVIDENDUITKERINGEN 17
2.3.18 FRICTIEKOSTEN 17
2.3.19 GEMEENTELIJKE BIJDRAGEN 18

3 PARAGRAFEN 20

3.1 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN 21
3.2 BEDRIJFSVOERING 21
3.3 VERBONDEN PARTIJEN 21
3.4 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 22
3.4.1 ALGEMEEN 22
3.4.2 INVENTARISATIE VAN DE WEERSTANDSCAPACITEIT 22
3.4.3 RISICO'S 23
3.4.4 BEPALING WEERSTANDSVERMOGEN 25
3.4.5 VERLOOP RESERVES EN VOORZIENINGEN 26
3.5 TREASURY (FINANCIERING) 27
3.6 BELEIDSINDICATOREN 28

4 DE FINANCIELE POSITIE 29

1 JAARPLAN

1.1 *Samenstelling bestuur en directieteam*

1.1.1 Samenstelling Algemeen Bestuur

Gemeente	Bestuurders sinds april 2018
Gemeente Meppel	de heer H. ten Hulscher (voorzitter)
Gemeente Meppel	de heer R.P. Koning
Gemeente Staphorst	de heer A. Mussche (plv. secretaris)
Gemeente Staphorst	de heer L. Mulder
Gemeente Westerveld	de heer J. de Haas (secretaris)
Gemeente Westerveld	de heer H. Doeven

1.1.2 Samenstelling Dagelijks Bestuur

Gemeente	Bestuurders sinds april 2018
Gemeente Meppel	de heer H. ten Hulscher (voorzitter)
Gemeente Staphorst	de heer J. de Haas (secretaris)
Gemeente Westerveld	de heer A. Mussche (plv. secretaris)

** Bij het opstellen van de begroting 2019 zijn, vanwege de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018, de namen van de personen die in 2019 zitting hebben in het Algemeen Bestuur van Reestmond nog niet bekend (n.n.b.).*

1.1.3 Samenstelling Directie en management

Functie	Tot 1-1-2019
Directeur a.i.	H. Wullink
Manager Diensten	P. Kuipers
Teamleider Ondersteuning a.i.	P.A.M. van der Heijdt

Functie	M.i.v. 1-1-2019
Directeur	P. Kuipers
Teamleider Ondersteuning a.i.	P.A.M. van der Heijdt

1.2 *De opzet van de begroting 2020*

1.2.1 Uitgangspunten begroting 2020

Bij de opstelling van de begroting 2020 gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitgangspunt is dat Reestmond per 1 januari 2019 in beginsel is ingericht op basis van het in oktober 2017 vastgestelde Herinrichtingsplan 'Reestmond In Ontwikkeling' (RIO): de bedrijfsvoering van Reestmond is geoptimaliseerd, waarbij de interne organisatie dusdanig is ingericht dat het, naast het faciliteren van de huidige Sw-medewerkers, de brede doelgroep van de Participatiewet op kwalitatieve en efficiënte wijze kan faciliteren door middel van werkplekken en ontwikkeltrajecten;
- In 2019 is een presentatiewijziging doorgevoerd waarbij de integratie bijdrage sociaal domein en het nadelig saldo in één bedrag zijn opgenomen. Over de verdeling per gemeente is nader overleg gewenst. Daarnaast zijn doorbelaste kosten in mindering gebracht op de kosten i.p.v. verantwoording als Toegevoegde Waarde. Vergelijkende cijfers zijn omwille van de aansluiting met eerdere versies niet aangepast.
- De in 2017 opgerichte Reestdal B.V. heet na een naamswijziging Reestdal werken B.V.. Hierin wordt beschut werken ondergebracht. In de uitwerking van deze begroting is hiermee geen rekening gehouden.
- De Groen & Grijs activiteiten van Westerveld maken per 1-1-2020 geen deel meer uit van de begroting.
- De personeelskosten zijn ingeschat rekening houdende een indexatie van 2% per jaar.
- In deze begroting is rekening gehouden met de verwachte uitstroom door pensioengerechtigde leeftijd.
- De resultaten van Remet B.V. zijn in deze begroting buiten beschouwing gelaten.

1.2.2 Samenvatting

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Toegevoegde waarde	4.241	3.875	3.490	3.493	3.497	3.500
Vergoeding frictie uittreding	223	216	212	199	183	-
Deelnemingsresultaat RSP	-	26	-	-	-	-
Uitvoeringslasten	-2.654	-3.139	-3.229	-3.284	-3.341	-3.397
Frictiekosten	-831	-265	-	-	-	-
Operationeel resultaat	**979**	**712**	**473**	**408**	**339**	**102**
Wsw personele lasten	-12.691	-12.199	-11.135	-11.287	-11.450	-11.510
Operationeel resultaat	979	712	473	408	339	102
Exploitatieresultaat	-11.712	-11.487	-10.661	-10.879	-11.111	-11.408
Bijdrage deelnemende gemeenten	10.385	11.487	10.661	10.879	11.111	11.408
Resultaat	-1.327	-	-	-	-	-

- Door de afstoting van de afdeling Groen & Grijs Westerveld vanaf 2020 neemt de bijdrage vanuit de gemeenten met ca 0,6 mln af (TW -0,4 mln, personeelskosten Wsw -1 mln).
- De overige kosten stijgen door aanpassing met een indexering van 2% (-0,1 mln).
- Frictiekosten zijn vanaf 2020 niet meer ingerekend, deze zijn opgenomen in de reguliere organisatie (+0.3 mln)
- Uittredingsvergoeding vanuit de Wolden ingerekend voor de overeengekomen bedragen in de begrotingsperiode, in 2023 vervalt de bijdrage met 0,2 mln negatief effect op resultaat.

1.2.3 Kaderbrief 2019

De opstelling van deze begroting is gebaseerd op de aan de gemeenteraden aangeboden kaderbrief 2020.

Reestmond 2020
Reestmond is een bijzonder bedrijf. Géén bedrijf in de klassieke zin van het woord. Géén bedrijf die als doel heeft winst te maken. Reestmond is een organisatie ontstaan uit de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening. Vanaf 1 januari 2015 is de Participatiewet van toepassing. De WSW kwam daarmee te vervallen en is nu onderdeel van die Participatiewet.
Deze wet heeft gevolgen voor de organisatie Reestmond. De instroom vanuit de WSW is er niet meer. De mensen die onder de Participatiewet vallen, melden zich via werk.nl bij de gemeente aan. In samenspraak met de gemeente wordt een trajectplan gemaakt op welke manier deze persoon weer aan het arbeidsproces kan deelnemen. Er kan worden gekozen om dat traject bij de organisatie Reestmond in te kopen. Er kan ook een keuze gemaakt worden, in het belang van de persoon, het traject bij een ander organisatie te starten.
Deze ontwikkeling heeft geleid tot een herbezinning over de rol van Reestmond. In het najaar 2015 is vastgesteld dat de organisatie Reestmond een goed fundament is voor deze Participatiewet. Uiteindelijk is hieruit een nieuw organisatiemodel ontstaan. Het “RIO-model” (Reestmond In Ontwikkeling). In 2018 is een begin gemaakt met het implementeren van dit nieuwe model. De transformatie is ingezet om van een productiegeoriënteerd bedrijf naar een procesgestuurde arbeidsontwikkelorganisatie te komen.
De organisatie zal blijven bestaan voor de medewerkers met een WSW dienstverband. Tevens is de infrastructuur beschikbaar voor de nieuwe doelgroep Beschut werk. Verder biedt Reestmond werkfit-, leer- en arbeidstrajecten voor meerdere doelgroepen.

Recente ontwikkelingen:
In 2017 is Gemeente De Wolden uitgetreden. In 2018 heeft de Gemeente Meppel de medewerkers, die werkzaam waren bij de buitendienst van de gemeente, in eigen dienst genomen. Een zelfde proces loopt nu bij de Gemeente Westerveld. De medewerkers, die in het groen en grijs werkzaam zijn in de Gemeente Westerveld, gaan ook rechtstreeks onder de verantwoording vallen van de Gemeente Westerveld.
In absolute zin neemt daardoor het aantal medewerkers bij Reestmond aanzienlijk af. De grote groep medewerkers, die nog rechtstreeks onder de aansturing van Reestmond valt, wordt daardoor steeds kleiner. De gemiddelde leeftijd van deze populatie ligt boven de 50 jaar. Voor velen is dit ook de leeftijdsperiode waarin het fysieke ongemak toeneemt Dit maakt dat het ziekteverzuim relatief hoog is en eerder zal gaan toenemen dan afnemen. Helaas zit in de groep zieken ook zeer ernstig zieken. De verwachting dat zij terugkomen in het arbeidsproces is nihil. Reestmond zal veel aandacht moet schenken aan deze ontwikkeling. De arbeidsontwikkeling zal daardoor niet alleen tot doel hebben om medewerkers te laten doorstromen naar een regulier bedrijf maar ook dat medewerkers werkzaam in de beschut binnen baan bij Reestmond goed haar of zijn werk kan blijven doen.
Concreet betekent dit, dat Reestmond zich ook in 2020 focust op twee hoofdzaken:
1. De mens met arbeidsontwikkelingscapaciteit.
2. De bedrijfsvoering Reestmond.

1. De mens met arbeidsontwikkelingscapaciteit;

- De arbeidsontwikkeling van de medewerkers (doorstroom). De medewerkers die op basis van een Wsw-indicatie in het kader van een ontwikkeltraject werkzaam zijn bij de GR Reestmond, worden ontwikkeld en opgeleid ten behoeve van het verkrijgen van een passende baan in een zo regulier mogelijke werkomgeving. Medewerkers die niet in staat zijn uit te stromen naar regulier werk, krijgen binnen het bedrijf werk aangeboden dat is afgestemd op hun mogelijkheden. De mens staat hierin centraal.
- Het bieden van een kwalitatief en kwantitatief voldoende werksoorten voor de Wsw-medewerker en medewerkers die op basis van een traject werkzaam zijn bij Reestmond;
- Het realiseren van de hoogst haalbare verdiencapaciteit en netto toegevoegde waarde per medewerker met in achtneming van zijn competenties en vaardigheden, maar ook de belemmeringen.
- Het bieden van maatwerkoplossingen aan opdrachtgevers ten behoeve van het realiseren van de verdiencapaciteit. (producten, detacheringen, beschut werken).

2. Bedrijfsvoering Reestmond;

Het uitgangspunt is en blijft dat tijdens de kanteling van de organisatie, 'de winkel tijdens de verbouwing open is'. Dit betekent dat de activiteiten van Reestmond onverminderd doorgaan en de GR Reestmond hier ook naar zal blijven acteren.
Reestmond zal zich blijven inzetten om via een zo positief mogelijk bedrijfsvoeringresultaat de gemeentelijke bijdragen zo beperkt mogelijk te houden.

Besluitvorming 2019
De financiële uitgangspunten voor 2020 zijn (deels)afhankelijk van besluitvorming die in 2019 plaats zal vinden.

- Het is van belang de financiële basis en uitgangspunten op orde te hebben. Samen met de deelnemende gemeenten wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van de financiële gegevens. De herziene begroting 2019 is de basis voor de begroting 2020 en verdere jaren.

- Op basis van het RIO en de ontwikkelingen die op dit moment binnen Reestmond plaatsvinden zullen er kosten (frictiekosten) gemaakt moeten worden. In 2019 zal deze ontwikkeling in beeld worden gebracht, evenals de financiële effecten hiervan. Wanneer dit duidelijk is, zal hiervoor een voorstel richting de gemeenten komen.

Met deze kaderbrief gaat het DB van Reestmond er vanuit dat ook in 2020 met de inzet van deskundigheid gewerkt wordt aan de huidige opdracht én dat Reestmond zich verder ontwikkelt naar haar toekomstige rol

1.3 *Financieel (exploitatie)*

De uitvoering van de Wsw in de huidige vorm brengt een aantal kosten en opbrengsten met zich mee. Deze zijn in drie hoofdgroepen onder te verdelen. In de uitgewerkte begroting is te zien, dat deze drie groepen niet in balans staan tot een budget-neutrale exploitatie. Dit tekort zou gedekt moeten worden uit de gemeentelijke bijdragen.

	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
1. Loonkosten WSW	12.691	12.199	11.135	11.287	11.450	11.510
2. Uitvoeringskosten	2.654	3.139	3.229	3.284	3.341	3.397
Verdiencapaciteit (toegevoegde waarde)	4.241	3.875	3.490	3.493	3.497	3.500
Bedrijfsvoeringsresultaat	1.587	735	261	209	156	102
3 a. Frictie uitkering Gemeente De Wolden	223	216	212	199	183	-
3 b. Frictiekosten Reestmond	-831	265	-	-	-	-
4. Dividend deelneming	-	26	-	-	-	-
5. Mutatiereserves						
6. Bijdragen deelnemende gemeenten	10.385	11.487	10.661	10.879	11.111	11.408
Resultaat	1.327	-530	-	-	-	-

In het vervolg (hoofdstuk 2) wordt per onderdeel een nadere toelichting opgenomen.

2 BATEN EN LASTEN

Alle bedragen in € 1.000,- tenzij anders aangegeven.

2.1 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN, INCLUSIEF MEERJAREN DOORREKENINGEN

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Personeelskosten WSW	12.220	11.818	10.746	10.891	11.046	11.098
Begeleidingsvergoeding BW	83					
Overige personeelskosten	388	381	389	396	404	412
WSW PERSONELE LASTEN	12.691	12.199	11.135	11.287	11.450	11.510
Omzet						
Inkoopwaarde van de omzet						
Inkopen trajecten en werkplekken						
TOEGEVOEGDE WAARDE	4.241	3.875	3.490	3.493	3.497	3.500
Personeelskosten niet WSW	1.420	1.571	1.720	1.754	1.790	1.825
Afschrijvingen	382	373	373	373	373	373
Huur	8	28	8	8	8	9
Onderhoud	277	336	283	289	294	300
Energie	251	250	255	260	265	271
Verzekeringen en belastingen	156	144	147	150	153	156
Dienstverlening derden	209	75	75	75	75	75
Verkoopkosten	4	50	51	52	53	54
Indirecte productiekosten	94	94	96	98	100	102
Overige bedrijfslasten	341	178	182	185	189	193
Onvoorzien	-	25	25	25	25	25
Saldo van de financieringsfunctie	4	15	15	15	15	15
UITVOERINGSLASTEN	3.147	3.139	3.229	3.284	3.341	3.397
UITVOERINGSRESULTAAT	1.094	735	261	209	156	102
Deelnemingsresultaat RSP	-	26	-	-	-	-
Vergoeding frictiekosten uittreding De Wolden	223	216	212	199	183	-
Frictiekosten Reestmond	-831	-265	-	-	-	-
Incidentele baten/lasten	493					
	-115	-49	212	199	183	-
Bijdragen deelnemende gemeenten	10.385	11.487	10.661	10.879	11.111	11.408
RESULTAAT	-1.327	-	-	-	-	-

2.2 VERDELING NAAR TAAKVELDEN

Op grond van de BBV is het verplicht om de activiteiten in te delen in taakvelden. De achterliggende gedachte hierbij is dat de diverse gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen meer vergelijkbaar worden. Reestmond kent twee taakvelden, te weten:

- Begeleide participatie (uitvoering Wsw; taakveld 6.4)
- Overhead (taakveld 0.4)

Voor 2020 geeft dit de onderstaande verdeling naar de taakvelden (bedragen in €):

fte: **(bedragen in €. 1.000)**	**Beg. Particip.** 313,5	**Overhead** 35,46	**Totalen** 349,0
Personele lasten	-10.723	-2.132	-12.854
Afschrijvingen	-335	-38	-373
Inhuur derden		-75	-75
Energie	-213	-42	-255
Belastingen	-30	-3	-33
Overige lasten	-652	-74	-726
Financieringslasten	-15		-15
Onvoorzien	-23	-2	-25
Toegevoegde waarden	3.490		3.490
Opbrengst verhuren	-8		-8
Saldo baten en lasten	-8.508	-2.365	-10.873
Resultaat deelnemingen	-		-
Frictiekosten	212		212
Resultaat voor bijdragen	-8.296	-2.365	-10.661
Bijdragen deelnemende gemeenten	8.296	2.365	10.661
Resultaat na bijdragen	-	-	-

Aan de overhead zijn de volgende personele lasten toegerekend:

- Werkleiding (zowel Wsw als niet-Wsw)
- Directie en management
- Staf (zowel Wsw als niet-Wsw)

en daarnaast de naar rato hiervan afgeleide niet personele lasten. Gezien de geringe omvang van de financieringslasten hoeven deze niet te worden verdisconteerd over de taakvelden. In bovenstaand overzicht zijn deze toegewezen aan het taakveld ‘sociaal domein’ (uitvoering Wsw).

2.3 TOELICHTING OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

2.3.1 Algemeen

In de begroting 2020 is gerekend op basis van zo recent mogelijke bekende en verwachte ontwikkelingen. Verder is voor de begroting 2020 en de doorrekeningen 2021 – 2023 gerekend met de onderstaande uitgangspunten:

- Een algemene prijsstijging van 2 % per jaar, conform inflatie.
- Een stijging van de personeelskosten met 2%, rekening houdend met pensionering.
- De afdeling Groen & Grijs Westerveld is per 1-1-2020 niet meer meegenomen (32 personen).
- Geen TW ingerekend voor Reestdal Werken B.V., mensen worden wel ingezet bij Reestmond beschut werken.
- De resultaten van Remet en Reestdal Werken B.V. blijven buiten beschouwing.

<u>Vergelijkende cijfers</u>

In de overzichten die zijn opgenomen in deze begroting, zijn voor de vergelijking de cijfers van de concept jaarrekening 2018 en de (vastgestelde) herziene begroting 2019 opgenomen.

Medewerker aantallen

In de begroting 2020 en verder wordt uitgegaan van de onderstaande aantallen FTE Wsw-medewerkers (in loondienst c.q. Begeleid Werken):

Afdelingen	Herziene Begroting 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Metaal		20,3	21,1	21,1	21,1	20,1
A & V	120,0	120,0	127,8	126,9	125,9	124,6
Facilitair	28,8	29,9	30,7	30,7	30,7	30,7
Staf / overig	23,7	22,9	17,4	17,4	17,4	15,7
Groen & Grijs		89,8	54,8	53,8	53,8	53,8
Groepsdetachering	150,5	16,6	16,6	16,6	15,8	15,8
Individuele detachering	57,8	59,8	56,7	56,7	56,7	56,7
Totaal afdelingen	**380,8**	**359,3**	**325,2**	**323,3**	**321,5**	**317,5**

2.3.2 Grondslagen waardering en resultaatbepaling

De begroting is opgemaakt met inachtneming van de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Algemene grondslagen
Binnen de bepalingen van het BBV worden baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen indien zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden opgenomen indien bekend voor het opmaken van de jaarrekening.

Omzet
De omzet betreft de opbrengst van aan derden geleverde goederen en diensten, exclusief BTW en onder aftrek van eventuele kortingen.

Inkoopwaarde van de omzet
De inkoopwaarde bestaat uit grondstoffenverbruik, uitbesteed werk en fabricageresultaten. Het grondstoffenverbruik wordt berekend op basis van standaard verrekenprijzen. Uitbesteed werk op basis van in rekening gebrachte bedragen voor daadwerkelijk in het boekjaar verleende diensten en fabricageresultaten worden ontleend aan de productieboekhouding.

Personeelskosten Wsw
Dit betreffen de aan het boekjaar toe te rekenen brutolonen van het Wsw personeel, vermeerderd met vakantierechten en een eindejaarsuitkering, alsmede sociale en pensioenlasten daarover. Op het boekjaar betrekking hebbende ontvangen ziekengelden en afdrachtverminderingen worden in mindering gebracht.

Personeelskosten niet Wsw
Dit betreffen de aan het boekjaar toe te rekenen bruto lonen van het ambtelijk personeel, vermeerderd met vakantierechten en een eindejaarsuitkering, alsmede sociale en pensioenlasten daarover. Daarnaast zijn onder deze noemer de kosten van het door RRC BV doorbelaste overige personeel verantwoord.

Begeleidingskosten BW (Begeleid Werken)
Betreffen de kosten van de vergoedingen aan reguliere werkgevers welke WSW-medewerkers in loondienst hebben en deze begeleiden. Reestmond ontvangt hiervoor de Rijkssubsidies.

Afschrijvingen
Dit betreft de afschrijvingskosten van vaste activa. De afschrijvingstermijn is gebaseerd op de technische en economische levensduur.

Overige bedrijfslasten
De overige bedrijfskosten hebben met name betrekking op de indirecte bedrijfsvoering.

Saldo van de financieringsfunctie
Dit betreft het saldo van de rentelasten en de rentebaten. Gelet op de geringe omvang van deze functie behoeft geen rente toerekening aan de taakvelden plaats te vinden.

Bijdragen deelnemende gemeenten
Dit betreft de bijdragen van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten in de voorziene exploitatietekorten.

2.3.3 Toegevoegde waarde (op afdeling)

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Metaal	155	155	155	155	155	155
Assembleren & Verpakken	779	775	775	775	775	775
Facilitair	236	207	207	207	207	207
Groen & Grijs	1.435	1.177	790	790	790	790
Groepsdetachering	217	217	217	217	217	217
Individuele detachering	946	946	946	946	946	946
Staf/overige	47	15	15	15	15	15
Inkopen werkplekken	144	147	147	147	147	147
Trajecten Gemeenten	88	87	87	87	87	87
Huurbaten	194	149	151	154	158	161
TOTAAL	**4.241**	**3.875**	**3.490**	**3.493**	**3.497**	**3.500**

De toegevoegde waarden zijn zoveel mogelijk in lijn gehouden met de herziene begroting 2019, behalve op de onderstaande punten.

Groen & grijs
In de begroting 2020-2023 is de TW voor Groen & Grijs aangepast ten opzichte van de herziene begroting 2019. Het uitgangspunt hierbij is dat per 1-1-2020 de afdeling Groen & Grijs Westerveld is vervreemd.

Huurbaten
De huurbaten zijn opgenomen onder de TW, hierbij is een huurstijging van 2% meegenomen.

2.3.4 Loon- en begeleidingskosten Wsw

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Lonen WSW incl. sociale lasten	14.302	13.763	12.638	12.820	13.013	13.063
Terug ontvangen ZW-WAO		-15	-15	-15	-15	-15
Te ontvangen LIV	-152	-100	-100	-100	-100	-100
Begeleidingsvergoeding BW	83	83	83	83	83	83
Doorberekende loonkosten	-1.930	-1.913	-1.860	-1.897	-1.935	-1.933
TOTAAL	**12.303**	**11.818**	**10.746**	**10.891**	**11.046**	**11.098**

De loonkosten inclusief sociale lasten en pensioenpremies zullen ten opzichte van de herziene begroting 2019 dalen. De oorzaak hiervan is grotendeels gelegen aan de afstoting van Groen & Grijs Westerveld. Dit betreft 32 personen.
Bij de loonkosten is in de begroting 2020 (en meerjarendoorrekeningen) uitgegaan van een indexatie van 2%. Daarnaast is de financiële invloed van pensioengerechtigde medewerkers meegenomen.

2.3.5 Overige personeelskosten

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Reis- en verblijfkosten	148	127	130	132	135	137
Studiekosten	25	25	26	26	27	27
Arbodienstverlening	52	52	53	54	55	56
Werkkleding	35	35	36	36	37	38
Jubilea	43	30	31	31	32	32
Hygiëne personeel	27	27	28	28	29	29
Kantinekosten		26	27	27	28	28
Personeelsvereniging	11	11	11	11	12	12
Overige	47	48	49	50	51	52
TOTAAL	**388**	**381**	**389**	**396**	**404**	**412**

Het uitgangspunt bij de overige personeelskosten is een stijging van de kosten met 2% per jaar. De kantinekosten zijn in de jaarrekening 2018 anders gerubriceerd, namelijk onder de overige bedrijfslasten.

2.3.6 Personeelskosten niet-Wsw

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Salariskosten Ambtelijk	453	444	453	462	471	481
Doorberekende personeelskosten R.R.C.	964	1.203	1.344	1.371	1.399	1.426
Mutatie voorziening inactieven	-91					
Uitzendkrachten	195	25	26	26	27	27
Doorberekende loonkosten	-101	-101	-103	-105	-107	-109
TOTAAL	**1.420**	**1.571**	**1.720**	**1.754**	**1.790**	**1.825**

De personeelskosten van de medewerkers die niet onder de Wsw stijgen ten opzichte van de herziene begroting 2019. Dit ligt voornamelijk aan het feit dat in de herziene begroting 2019 extra vacatures zijn opgenomen, met name in het kader van de nieuwe organisatiestructuur. Daarnaast zijn in de herziene begroting 2019 nog ca 115 personeelskosten opgenomen onder frictiekosten. Vanaf 2020 zijn deze kosten opgenomen onder de reguliere personeelskosten.

2.3.7 Huur

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Huur gebouwen	5	25	5	5	5	5
Huur overig	3	3	3	3	3	3
TOTAAL	**8**	**28**	**8**	**8**	**8**	**9**

In verband met interne verbouwingen als gevolg van het afstoten van een deel van het bedrijfspand in Meppel is tijdelijk een deel van de afdeling assembleren & verpakken gehuisvest in de Gemeente Staphorst. Dit zijn kosten die drukken op de eerste maanden van 2019. Daarna vervallen deze kosten.

2.3.8 Afschrijvingen

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Bedrijfsgebouwen	132	112	112	112	112	112
Vervoermiddelen	103	110	110	110	110	110
Machines, App	86	121	121	121	121	121
Ov. Materiële vaste activa	60	30	30	30	30	30
TOTAAL	**382**	**373**	**373**	**373**	**373**	**373**

Voor wat betreft de afschrijving van investeringen, wordt in de begroting uitgegaan van realisatie van investeringen per 1 juli van het boekjaar. Daarnaast worden de investeringen maximaal gelijk gesteld aan het vrijkomende afschrijvingsbudget als gevolg van het volledig afgeschreven zijn of verkoop van activa, het zogenaamde ‘ideaalcomplex’, behoudens waar investeringen zijn gepleegd ter verhoging van de toegevoegde waarden.
De afname van de afschrijvingslasten bedrijfsgebouwen komt voort uit de afstoting van een deel van het pand aan de Eekhorstweg te Meppel in 2018.

2.3.9 Onderhoud

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Bedrijfsgebouwen	28	88	30	31	31	32
Machines	95	95	97	99	101	103
Automatisering	43	43	44	45	46	47
Vervoermiddelen	75	75	77	78	80	81
Overige	37	35	36	36	37	38
TOTAAL	**277**	**336**	**283**	**289**	**294**	**300**

In de herziene begroting 2019 is een stijging van de onderhoudskosten voor gebouwen voorzien, welke voortkomen uit de ontkoppeling van het verkochte deel van het pand aan de Eekhorstweg in Meppel in 2018. Deze kosten zijn eenmalig en komen in de begrotingen van 2020-2023 dan ook niet meer terug. Verder is uitgegaan van een prijsstijging van 2%.

2.3.10 Energie

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Elektra	64	64	65	67	68	69
Gas	73	73	74	76	77	79
Water	3	3	3	3	3	3
Brandstof	110	110	112	114	117	119
TOTAAL	**251**	**250**	**255**	**260**	**265**	**271**

De energiekosten zijn begroot in lijn met de jaarrekening 2018 en de herziene begroting 2019, rekening houdende met een prijsstijging van 2% per jaar.

2.3.11 Verzekeringen en belastingen

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Brandschade verzekering	32	20	20	21	21	22
Onroerende Zaak Belasting	27	22	22	23	23	24
Motorrijtuigenbelasting	34	32	33	33	34	35
Motorrijtuigen verzekering	58	58	59	60	62	63
Overige	5	12	12	12	13	13
TOTAAL	**156**	**144**	**147**	**150**	**153**	**156**

De energiekosten zijn begroot in lijn met de jaarrekening 2018 en de herziene begroting 2019, rekening houdende met een prijsstijging van 2% per jaar. In de herziene begroting 2019 zijn de gebouw gerelateerde kosten eenmalig afgenomen in verband met de afstoting van een deel van het pand aan de Eekhorstweg te Meppel in 2018.

2.3.12 Dienstverlening derden

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Inhuur derden	92	75	75	75	75	75
Inhuur directie a.i.	117					
TOTAAL	**209**	**75**	**75**	**75**	**75**	**75**

In dit overzicht worden de netto lasten voor Reestmond weergegeven, na doorbelastingen aan Remet B.V. Vanaf 2019 zullen de kosten voor de inhuur van directie wegvallen vanwege de permanente invulling van de directiefunctie. Ook zullen de extra kosten in het kader van RIO wegvallen. De overige kosten worden jaarlijks gelijk gehouden.

2.3.13 Indirecte productiekosten

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Hulpstoffen en gereedschappen	66	66	67	69	70	71
Verpakkingsmateriaal	8	8	8	8	8	9
Vuilafvoer	20	20	20	21	21	22
TOTAAL	**94**	**94**	**96**	**98**	**100**	**102**

Bij de begroting van de indirecte productiekosten is een jaarlijkse prijsstijging van 2% meegenomen.

2.3.14 Overige bedrijfslasten

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Accountantskosten	30	35	36	36	37	38
Telefoonkosten	27	27	28	28	29	29
Abbonementen & contributies	43	26	27	27	28	28
Voorraadverschil	88	5	5	5	5	5
Kantoorbenodigdheden	14	6	6	6	6	6
Overige algemene kosten	139	79	81	82	84	86
TOTAAL	**341**	**178**	**182**	**185**	**189**	**193**

De post overige algemene kosten betreft onder meer de kosten van de salarisverwerking en de incidentele baten en lasten en de kosten van de salarisverwerking. De prijsstijging van 2% is hier meegenomen op de kosten zoals opgenomen in de herziene begroting 2019.

2.3.15 Onvoorzien

Conform het BBV dient in de begroting 2018 een post voor onvoorziene lasten te worden opgenomen. Reestmond neemt hiertoe in de begroting 2020 een post op ad. € 25.000 voor niet voorzienbare exploitatie - afwijkingen.

2.3.16 Saldo van de financieringsfunctie

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Rente leningen BNG	17	24	24	24	24	24
Rente baten	12	9	9	9	9	9
TOTAAL	**4**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**

Het saldo van de financieringsfunctie is constant gehouden ten opzichte van de herziene begroting 2019.

2.3.17 Dividenduitkeringen

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Uitkering R.S.P. B.V.		26	-	-	-	-
TOTAAL		**26**				

De dividenduitkeringen zijn in 2019 opgenomen maar deze zullen naar verwachting niet plaatsvinden. Voorzichtigheidshalve is voor navolgende jaren ook geen dividend vanuit Remet ingerekend.

2.3.18 Frictiekosten

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Uitkering Gemeente De Wolden	223	216	212	199	183	-
Personeelskosten Reestmond	460	115				
Studiekosten		50				
Inhuur derden	371	100				
TOTAAL	**1.054**	**481**	**212**	**199**	**183**	**-**

In de begroting van 2020 en verder worden er geen frictiekosten meer opgenomen. Alleen de uitkering van Gemeente de Wolden is dan meegenomen. Dit betreft de vergoedingen vanuit gemeente De Wolden ter dekking van de kosteneffecten van de uittreding voor de exploitatie van GR Reestmond, e.e.a. conform de afspraken zoals vastgelegd in het vastgestelde uittredingsplan.

2.3.19 Gemeentelijke bijdragen

Verdeling

Omschrijving	Rekening 2018	Herziene Begroting 2019	2020	2021	2022	2023
Gemeente Meppel	6.540	6.348	6.192	6.318	6.453	6.626
Gemeente Staphorst	1.109	1.925	1.831	1.868	1.908	1.959
Gemeente Westerveld	2.676	3.214	2.639	2.693	2.750	2.824
Gemeente De Wolden	60					
TOTAAL	**10.385**	**11.487**	**10.661**	**10.879**	**11.111**	**11.408**

De totale gemeentelijke bijdrage is dusdanig begroot dat het resultaat van de GR op nihil uitkomt. De verdeling van de bijdragen tussen de deelnemende gemeenten is vastgelegd in de GR artikel 21.
De ene helft wordt verdeeld op basis van het inwonertal. De andere helft van het resultaat wordt verdeeld op basis van het aantal SE dat de betreffende gemeente bij Reestmond werkzaam heeft. In de begrotingen is het inwonertal per 31-12-2018 aangehouden. Voor de herziene begroting 2019 is het SE aantal per ultimo 2018 aangehouden. Voor 2020 -2023 is rekening gehouden met overgang van Groen & Grijs naar Westerveld.

	Bevolking	SE			Verdeling	
	31-12-2018	31-12-2018		2020 e.v.	2019	2020 e.v.
Meppel	33.573	228		228	55%	58%
Staphorst	17.005	33		33	17%	17%
Westerveld	19.345	103	-30	73	28%	25%
Totaal	**69.923**	**364**		**334**		

3 PARAGRAFEN

3.1 *ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN*

Op basis van een groot-onderhoudsplan wordt het benodigde onderhoud voor een periode van 10 jaar geraamd. Op basis van dit plan blijft de conclusie dat er sprake is van een kwalitatief goede staat van onze gebouwen. Wel zullen wij op enig moment worden geconfronteerd met vervanging van de dakbedekking van het pand in Meppel. Deze voorziene uitgave, die in 2018 opnieuw met een offerte van de leverancier is geijkt neerwaarts bijgesteld, vormt het leeuwendeel van de opgenomen voorziening. In 2019 zal de systematiek en hoogte van de onderhoudsvoorziening opnieuw worden onderzocht om de gerelateerde verplichting en kostenegalisatie correct te bepalen voor de toekomstige 10-jaarsperiode.

3.2 *BEDRIJFSVOERING*

Investeringen
Voor de jaren 2018 tot en met 2020 zijn de investeringen als volgt geweest c.q. geraamd:

Omschrijving (bedragen in €1.000)	Investering 2018	Investerings-begroting 2019	Investerings-begroting 2020
Vervoermiddelen	100	100	100
Machines, apparaten en installaties	24	150	125
Overige materiële vaste activa	30	130	75
Totaal	**154**	**380**	**300**

Reestmond blijft de komende jaren in beginsel uitgaan van het zogenaamde ideaalcomplex, waarbij vanuit de kasstroom uit de afschrijvingen kan worden geïnvesteerd. Bij het investeringsniveau is rekening gehouden met de uitgetreden gemeente de Wolden, de afstoting van de Groen/Grijs activiteiten en het toekomstscenario voor

Informatisering en automatisering
Reestmond heeft Compas als cliëntvolgsysteem en ten behoeve van de personeelsadministratie. Exact wordt als ERP-software gebruikt voor de administratie en productie.

3.3 *VERBONDEN PARTIJEN*

Reestmond Raat Combinatie BV (RRC BV)
Reestmond Raat Combinatie BV, gevestigd te Meppel, is op 27 december 2002 opgericht en is een bedrijfsonderdeel binnen Reestmond. Binnen RRC BV werd vorm en uitvoering gegeven aan trajecten voor inwoners van de diverse deelnemende gemeenten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. In de afgelopen jaren zijn de participatiebanen actief beëindigd en zijn de betrokken medewerkers ontslagen. De personele bezetting is hierop aangepast. De trajecten zijn door korting op re-integratiemiddelen zodanig fors afgenomen dat RRC BV is afgebouwd.
Lopende en eventuele nieuwe trajecten worden thans binnen Reestmond uitgevoerd. Per 2015 wordt RRC BV dan ook primair gebruikt voor het werkgeverschap voor niet-Wsw personeel.

Onderstaand de vermogenspositie en het resultaat 2018 van (in €) van RRC BV:

	Begin 2018	Eind 2018
Eigen vermogen	2.000	2.000
Vreemd vermogen	382.000	400.000
Resultaat 2018	0	

Reestmond Sales & Participations BV
Reestmond Sales & Participations BV (RSP BV), gevestigd te Meppel, is opgericht op 16 november 2006.
Via deze 100% dochter kan Reestmond zo nodig deelnemingen aangaan met partijen waarbij werkgelegenheid voor de doelgroepen en/of risicobeperking, voorop staat. Per oktober 2017 neemt Remet BV deel aan RSP BV.

Onderstaand de vermogenspositie en het resultaat 2018 van RSP BV (in €):

	Begin 2018	Eind 2018
Eigen vermogen	-25.000	-20.000
Vreemd vermogen	25.000	25.000
Resultaat 2018	5.000	

3.4 *WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING*

3.4.1 Algemeen

In deze paragraaf is het beleid van Reestmond inzake het weerstandsvermogen en risicomanagement uiteengezet. Op grond van artikel 11 BBV moet Reestmond in haar begrotingen inzicht geven in haar weerstandsvermogen. Het omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door:
a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente (in casu Reestmond) beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
b. alle (rest)risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De opzet van deze paragraaf is analoog aan de paragraaf in onze begrotingen vanaf 2015 (tot stand gekomen in afstemming met de gemeentelijke beleidsmedewerkers dan wel financiële medewerkers).

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste:
a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
b. een inventarisatie van de risico's;
c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

De weerstandscapaciteit betreft die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zoals borgstellingen, reserves, onbenutte voorzieningen etc. Onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is de mogelijkheid om eenmalige tegenvallers op te vangen. Structurele weerstandscapaciteit betreft middelen die permanent inzetbaar zijn voor het opvangen van tegenvallers.

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een bepaald gevolg. Reguliere risico’s (risico’s die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn) behoren hier niet toe. Deze dienen in principe te worden opgevangen binnen de bedrijfsvoering middels het afsluiten van verzekeringen of het vormen van voorzieningen. De risico’s, relevant voor het weerstandsvermogen, zijn die risico’s die niet op deze manier zijn te ondervangen en die een financieel gevolg kunnen hebben.

3.4.2 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De volgende onderdelen kunnen als onderdeel van de weerstandscapaciteit worden gezien.

Algemene reserve

De algemene reserve is in principe volledig beschikbaar als incidentele weerstandscapaciteit. Op basis van de jaarrekening 2018 bedraagt deze algemene reserve € -153.000.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn geen onderdeel van de weerstandscapaciteit, totdat besloten wordt de reserve weer toe te voegen aan de algemene reserve.

Onvoorzien incidenteel structureel

Reestmond heeft in haar begroting een post onvoorzien opgenomen ad. € 25.000.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als activacomponenten onder de directe opbrengstwaarde zijn gewaardeerd. Reestmond kent twee soorten stille reserves. Dit zijn stille reserves in financiële bezittingen en stille reserves in materiële bezittingen.

De stille reserves in financiële bezittingen hebben betrekking op (de waardering van) onze deelnemingen. De boekwaarden zijn in lijn met de eigen vermogens, waardoor deze bezittingen geen stille reserves vormen. De (eventuele) stille reserves in materiële bezittingen betreffen onze gebouwen. Deze gebouwen zijn enerzijds duurzaam benodigd voor de bedrijfsuitoefening, anderzijds is de vastgoedmarkt momenteel van dien aard dat het maar de vraag is of bij afstoting boekwinsten zouden kunnen worden gerealiseerd. Recente taxaties van het hoofdgebouw aan de Eekhorstweg in Meppel laten zien dat de verwachte marktwaarde in lijn is met de boekwaarde.

Kostenreductie

Vanuit onder meer de benchmarkonderzoeken door Cedris blijkt dat de mogelijkheden hiertoe binnen Reestmond niet dan wel zeer beperkt zijn, reden waarom kwantificering achterwege is gelaten.

Samenvatting inventarisatie

De verplichting van de gemeenten die de regeling zijn aangegaan kan gezien worden als de belangrijkste factor in de weerstandscapaciteit. De gemeenten zijn immers verplicht eventuele verliezen te compenseren zodat de bedrijfsvoering voortgezet kan worden. In deze analyse wordt daar geen rekening mee gehouden, vanuit de gedachte dat Reestmond zelfstandig de risico's op dient te kunnen vangen. De verantwoordelijkheid van de gemeenten beperkt echter de risico's tot het tekort over een enkel jaar. In deze paragraaf wordt ervan uitgegaan dat structurele verliezen door de gemeenten worden opgevangen. Elke gemeenten houdt daar ook rekening mee in het bepalen van het eigen weerstandsvermogen.

Op basis van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat binnen Reestmond alleen de algemene reserve de weerstandscapaciteit vormt. Ultimo 2018 (op basis van de jaarrekening 2018) is dit een bedrag van € -153.000.

3.4.3 Risico's

Indeling van risico's

Omwille van de structuur in deze paragraaf is de volgende indeling in risicogebieden en / of categorieën gehanteerd:
- inkomsten
- financiering
- bedrijfsvoering

Het risicogebied kapitaalgoederen is vanwege het geringe belang buiten beschouwing gelaten.

Risico inschatting inkomsten

Grote calamiteiten en risico's die niet kwantificeerbaar zijn
Met grote calamiteiten en risico's die niet kwantificeerbaar zijn wordt in de risico-inschatting geen rekening gehouden.

Rijksbijdrage Wsw
Deze is binnen deze begroting opgenomen binnen de bijdragen vanuit onze deelnemende gemeenten.
Voor Reestmond vormt deze dan ook geen risico meer.

Bijdragen gemeenten
In de begroting 2019 is -conform staand beleid- berekend dat voor een sluitende exploitatie bijdragen van de deelnemende gemeenten noodzakelijk zijn. De gemeenten die de gemeenschappelijke regeling hebben getroffen zijn verantwoordelijk voor de volledige financiering van deze regeling, ook als dit onverwachte verliezen betreft.
Er is daarmee geen risico dat de gemeenten onvoldoende bijdragen.

Financiering

Reestmond loopt in principe geen risico over de opgenomen geldlening bij de BNG. In 2017 is het debiteurensaldo van groepsdetacheringklant Joustra Herstoffering (deels) omgezet naar langlopende lening. Reestmond draagt het financiële risico dat deze partij niet langer aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Ten tijde van het opstellen van deze paragraaf betreft het de volgende lening:

Lening aan Joustra Herstoffering	€ 68.720
Totaal financiering	€ 68.720

Als risicobedrag wordt € 68.720 aangehouden met een weging van 50%.

De rekening-courant posities met RRC B.V. en RSP B.V. worden gezien hun geringe omvang buiten beschouwing gelaten.

Bedrijfsvoering

Verzekeringen

Reestmond is verzekerd voor de meest voorkomende zaken. Het betreft verzekeringen voor:

- brand- en bedrijfsschade
- WA-verzekering
- Ongevallen voor BHV'ers
- motorrijtuigen
- werkmaterieel
- bedrijfs-en productaansprakelijkheid

Tot op heden is door Reestmond met name een beroep gedaan op de motorrijtuigen- en werkmaterieel verzekeringen.

Realisatie toegevoegde waarden

a. Externe factoren

De begroting 2020 gaat uit van stabiele toegevoegde waarden. Er zijn externe factoren welke mede bepalend zijn voor het realiseren van deze doelstelling, waaronder bijvoorbeeld de bereidheid van externe partijen tot inleen van onze medewerkers (in geval van detacheringen) en de algemene economische omstandigheden. De realisatie van deze geraamde toegevoegde waarden over 2020 is in deze paragraaf benoemd als risico, en totaal geraamd op € 250.000. De weging van dit risico is gemiddeld.

b. Ziekteverzuim

Ook door ziekteverzuim daalt de toegevoegde waarde ten opzichte van de begroting. Ziekteverzuim van Wsw-medewerkers van Reestmond leidt tot productieverlies. Het ziekteverzuim bij Reestmond ligt met ca 16% op een (grotendeels onbeïnvloedbaar) hoog niveau, ook gerelateerd aan het landelijke gemiddelde in de sector. De begroting gaat uit van een realistisch dalend ziekteverzuim in de komende jaren.

Er is een reëel een risico dat het ziekteverzuim niet voldoende daalt of zelfs toeneemt. Gekwantificeerd kan het productieverlies bij 2,0% hoger dan begroot ziekteverzuim oplopen tot € 60.000. De weging van dit risico is gemiddeld.

In totaal is het risicobedrag van een lagere toegevoegde waarde € 310.000 met een gemiddelde weging.

Uitstroom Wsw-medewerkers

In het kader van de invoering van de Participatiewet per 2015 is er vanaf dat moment geen nieuwe instroom van Wsw–medewerkers, waartegenover wel natuurlijke uitstroom zal plaatsvinden (pensionering, arbeidsongeschiktheid, ontslag). Het navenante risico op verminderde toegevoegde waarden is in deze begroting volledig meegenomen en derhalve geen risico meer.

Kostenontwikkelingen

In de begroting(en) wordt rekening gehouden met stijgende (personele- en overige)lasten; hierbij blijft uiteraard altijd de kans aanwezig dat deze kostenontwikkelingen hoger zullen zijn dan de geraamde. Voor deze paragraaf wordt het risico hiertoe voorzien op maximaal € 180.000. Gezien het feit dat deze verhoogde kosten mogelijk (deels) te verdisconteren zijn in onze tariefstellingen is de weging laag.

Debiteuren

Er bestaat altijd de kans dat debiteuren niet aan hun betalingsverplichtingen (kunnen) voldoen. Dit risico wordt in de begrotingen van Reestmond, middels de opname van een stelpost, voorzien en is derhalve daarmee geen risico meer voor deze paragraaf. In de jaarrekeningen worden de mogelijk oninbare posten in mindering gebracht op het debiteurensaldo.

Hieronder volgt een overzicht ingeschatte risico's (bedragen in €, niet actuele risico's als p.m.)

Risico	Risicobedrag	Weging	Bufferreserve
Rijksbijdrage Wsw	500.000	50%	250.000
Bijdragen gemeenten	p.m.	p.m.	p.m.
Financiering	68.000	10%	6.800
Verzekerbare risico's	p.m.	p.m.	p.m.
Toegevoegde waarden	255.000	50%	127.500
Uitstroom Wsw-medewerkers	p.m.	p.m.	p.m.
Kostenontwikkelingen	180.000	50%	90.000
Debiteuren	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal (excl. p.m.)	**1.003.000**	**47%**	**474.300**

3.4.4 Bepaling Weerstandsvermogen

De impact van de risico's is geschat op € 1.003.000, met een geschatte kans van gemiddeld 47% waardoor de waarschijnlijke impact € 474.300 groot is. Deze verwachting is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van alle inschattingen van kansen en impact.

De algemene reserve (-€ 153.000) is ultimo 2018 ontoereikend om dit risico op te vangen.

Gezien een mogelijke herinrichting van Reestmond en de hier aan verbonden (frictie)kosten, alsmede de kosten verbonden aan het onderzoeken en implementeren van een mogelijke rol en herpositionering voor de zachte- (personeel en kennis) en de harde (activa) infrastructuur van Reestmond binnen de uitvoering van de Participatiewet, is het noodzakelijk de gehele algemene op het gewenste niveau te brengen.

3.4.4.1 Kengetallen

Kengetallen:	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2017
Netto schuldquote		3,08%
Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen		3,53%
Solvabiliteitsratio	28,35	47,47%
Structurele exploitatieruimte		5,75%

Toelichtingen op de kengetallen:

Netto Schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen:
Deze kengetallen weerspiegelen het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen.
Gezien de geringe omvang van dit kengetal worden voor Reestmond geen exploitatie problemen verwacht voor de rentelasten en de aflossingen van de leningen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan.
Ondanks de afnemende omvang van dit kengetal worden voor Reestmond geen problemen voor de financiële positie verwacht.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is.
Op basis van de gemeentelijke bijdragen sluit deze op nihil.

3.4.5 Verloop Reserves en Voorzieningen

Reestmond heeft een algemene reserve en een tweetal bestemmingsreserves:
- bestemmingsreserve vakantiegeld, deze strekt ter dekking van de uitstaande vakantiegeldverplichtingen. Op basis van de daling van het personeelsbestand zal deze reserve de komende jaren naar verwachting verder afnemen.
- bestemmingsreserve verlofdagen, deze strekt ter dekking van het uitstaande saldo verlofuren. De omvang van de reserve wordt jaarlijks geactualiseerd.
  Er wordt zoveel mogelijk gestuurd op de reductie van het bovenmatige saldo verlofdagen (verlofstuwmeer). Hiernaast wordt verdere afname verwacht vanwege de reductie van het personeelsbestand.

Reestmond kent een tweetal voorzieningen:
- voorziening groot onderhoud dient ter egalisatie van de kosten van groot onderhoud. De dotaties zijn gebaseerd op het tot en met 2026 opbouwen van een voorziening voor het te verwachten groot onderhoud.
- voorziening inactieven, is gevormd voor de dekking van kosten van personeel waarvoor Reestmond langlopende verplichtingen heeft.

Omschrijving (bedragen in €1.000)	Jaarrekening 2018
Algemene reserve	
Saldo 1 januari boekjaar	1.983
Herrubricering vakantiedagen	-559
Uittreding de Wolden	-250
Onttrekkingen	-1.327
Saldo 31 december boekjaar	- 153
Bestemmingsreserve vakantiegeld	
Saldo 1 januari boekjaar	480
Toevoegingen	464
Onttrekkingen	-480
Saldo 31 december boekjaar	464
Bestemmingsreserve verlofdagen	
Saldo 1 januari boekjaar	412
Toevoegingen	550
Onttrekkingen	
Saldo 31 december boekjaar	962
Totaal reserves	1.273

De mutatie van de algemene reserve in 2018 ten is het gevolg van het tekort in 2018 (€ -1.327). De uittreding van de gemeente de Wolden per ultimo 2018 leidt daarnaast nog tot een onttrekking aan het eigen vermogen van € 250.000.

De bestemmingsreserve is daarnaast in 2018 nog verhoogd met het saldo spaarverlof ultimo boekjaar, dat voorheen ten onrechte niet wast meegenomen.

Omschrijving (bedragen in €1.000)	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2020	Begroting 2021
Voorziening groot onderhoud					
Saldo 1 januari boekjaar	740				
Toevoegingen					
Onttrekking/vrijval	-309				
Saldo 31 december boekjaar	431				
Voorziening inactieven					
Saldo 1 januari boekjaar	717				
Toevoegingen	248				
Onttrekkingen	-168				
Saldo 31 december boekjaar	797				
Totaal voorzieningen	1.226				

Dit betreft mutaties van de voorziening inactieven ter dekking toekomstige uitgaven aan niet Wsw personeel waarmee de arbeidsovereenkomst is of wordt beëindigd en Reestmond langlopende verplichtingen heeft. Het verloop van de jaren na 2018 is nog onderwerp van onderzoek en zal worden gebaseerd op de update van het huidige onderhoudsplan.

3.5 *TREASURY (FINANCIERING)*

Reestmond beschikt over een treasury statuut, waarin door het Algemeen Bestuur regels zijn gesteld met betrekking tot bancaire zaken en het aantrekken c.q. het uitplaatsen van financiële middelen.
Reestmond verricht haar bankzaken met één hoofdbankier, de BNG. Daarnaast is er een rekening bij de Rabo-Bank voor afstortingen en opnames van kasgelden Op basis van de met de BNG afgesloten overeenkomst worden overschotten en tekorten aan liquiditeiten boven een grens van € 300.000 automatisch in daggeld of kasgeld omgezet. In het statuut worden alleen rekening courant, daggeld, deposito's, en obligaties als beleggingsmiddel toegestaan, zodat er geen risico wordt gelopen over de ingezette middelen, alleen over de rendementen. De wet FIDO verplicht tot het opstellen van een dergelijk statuut en tot het verantwoorden over de stand van zaken via inzicht te geven in de kasgeldlimiet en rente-risiconorm.

Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (in € 1.000,-)	31-dec 2018	31-dec 2017	31-dec 2016
Grondslag	**17.088**	**20.711**	**21.539**
Inkoopwaarde van de omzet	295	880	957
Bedrijfslasten	16.776	19.810	20.555
Rentelasten	17	22	27
Toegestane kasgeldlimiet	**1.401**	**1.698**	**1.766**
Vastgesteld percentage van 8,2%	1.401	1.698	1.766
Vlottende korte schuld	**-**	**-**	**-**
Rekening courant dochters	-	-	-
Vlottende middelen	**-29**	**79**	**392**
Kasgeld	-	-	-
Banksaldi	-29	79	247
Rekening courant dochters	-	-	-
Toets kasgeldlimiet	**1.372**	**1.777**	**2.158**
Netto vlottende kasgeldvordering	-29	79	392
Kasgeldlimiet	1.401	1.698	1.766

Reestmond voldoet in 2018 en blijft voldoen aan de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Renterisiconorm (in € 1.000,-)	2018	2017	2016	2015	2014
Totale lasten	**17.088**	**20.711**	**21.539**	**21768**	**22218**
Renterisiconorm	**3.418**	**4.142**	**4.308**	**4.354**	**4.444**
Vastgesteld percentage van 20%	3.418	4.142	4.308	4.354	4.444
Renterisico	**151**	**151**	**151**	**151**	**151**
Renteherzieningen	0	0	0	0	0
Aflossingen	151	151	151	151	151
Ruimte onder renterisiconorm	3.266	3.991	4.157	4.203	4.293

Ook aan de renterisiconorm voldoet Reestmond.

3.6 *BELEIDSINDICATOREN*

Conform het nieuwe BBV zou in de begroting ook een aantal beleidsindicatoren moeten worden opgenomen. Dit ter sturing en ter vergelijking met andere gemeenten. De basis voor deze beleidsindicatoren vormt de website 'Waarstaatjegemeente.nl'. Helaas kent deze website geen beleidsindicator die aansluit bij de bedrijfsactiviteiten van Reestmond. Om toch een indicator op te nemen die in de loop van de komende jaren gemonitord kan worden, is gekozen voor het aantal SW-medewerkers per 1.000 inwoners van de betreffende gemeenten. Hiermee kan gevolgd worden of de verwachte afname van deze doelgroep zich ook daadwerkelijk zo ontwikkelt.

Onderstaand de ramingen *per 1-2-2019:*

	Meppel	Staphorst	Westerveld
Aantal inwoners	33.400	16.800	19.150
Aantal Sw-medewerkers SE	265	45	109
Per 1.000 inwoners	7,93	2,68	5,69

4 DE FINANCIELE POSITIE

Onderstaand de voorlopige geprognosticeerde begin- en eindbalansen vanuit de balansprognose 2018 met de ramingen over de jaren 2019 t/m 2022. Tevens vermeld de geprognosticeerde EMU-saldi over de genoemde jaren.

bedragen x € 1.000	Prognose 2018	raming 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022
materiele vaste activa					
saldi 31-12	4.542	4.402	4.262	4.122	3.972
saldi 01-01	4.762	4.542	4.402	4.262	4.122
investeringen	160	160	160	160	160
afschrijvingen	380-	300-	300-	300-	310-
financiele vaste activa					
saldi 31-12	62	38	13	-	-
saldi 01-01	87	62	37	13	-
uitzettingen	-	-	-	-	-
aflossingen	25-	24-	24-	13-	-
vlottende activa					
saldi 31-12	1.176	1.117	1.061	1.008	958
saldi 01-01	1.238	1.176	1.117	1.061	1.008
totaal activa					
saldi 31-12	5.780	5.557	5.336	5.130	4.930
saldi 01-01	6.839	6.559	5.780	5.557	5.336
eigen vermogen					
saldi 31-12	1.983	1.983	1.983	1.983	1.983
saldi 01-01	1.983	1.983	1.983	1.983	1.983
voorzieningen					
saldi 31-12	1.250	1.076	957	868	817
saldi 01-01	1.457	1.250	1.076	957	868
vaste schulden					
saldi 31-12	605	454	303	152	152
saldi 01-01	756	605	454	303	152
aantrekkingen	-	-	-	-	-
aflossingen	151-	151-	151-	151-	-
vlottende passiva					
saldi 31-12	1.942	2.044	2.093	2.127	1.978
saldi 01-01	968	1.833	2.044	2.093	2.127
totaal passiva					
saldi 31-12	5.780	5.557	5.336	5.130	4.930
saldi 01-01	6.839	6.559	5.557	5.336	5.130
EMU saldi	220	140	140	140	150

Datum	Ons kenmerk	Uw brief	Uw kenmerk
27 mei 2019			

Onderwerp

Geacht bestuur,

In mei hebben wij de ontwerpbegroting 2020 en meerjaren doorrekeningen 2021-2023 van u ontvangen. Hierbij maken we van de gelegenheid gebruik een zienswijze in te dienen over die herziene begroting.

De uitgangspunten die aan de begroting 2020 en meerjaren doorrekening 2021-2023 ten grondslag liggen zijn:

- Het Herinrichtingsplan RIO (Reestmond In Ontwikkeling) is uiterlijk per 1 januari 2020 geïmplementeerd;
- De Groen & Grijs activiteiten van Westerveld maken per 1 januari 2020 geen deel meer uit van de begroting;
- In 2019 is een presentatiewijziging doorgevoerd waarbij de integratie bijdrage sociaal domein en het nadelig saldo in één bedrag zijn opgenomen. Over de verdeling per gemeente is nader overleg gewenst;
- De in 2017 opgerichte Reestdal B.V. heet na een naamswijziging Reestdal werken B.V. Hierin wordt beschut werken ondergebracht. In de uitwerking van deze begroting is hiermee geen rekening gehouden;
- De personeelskosten zijn ingeschat rekening houdende een indexatie van 2% per jaar;
- In deze begroting is rekening gehouden met de verwachte uitstroom door pensioengerechtigde leeftijd;
- De resultaten van Remet B.V. zijn in deze begroting buiten beschouwing gelaten.

Wij vinden het van belang dat in alle bovenstaande ontwikkelingen de gevolgen voor de medewerker van Reestmond, deze kwetsbare doelgroep, beperkt zal zijn.

Bezoekadres: Raadhuislaan 1, 7981 EL Diever Postadres: Postbus 50, 7970 AB Havelte
T 14 0521 | F (0521) 349 499 | E info@gemeentewesterveld.nl | I www.gemeentewesterveld.nl | @gem_westerveld
BTW-identificatie: NL 8062.98.844.B.01 | KvK: 01172480 | Bankrekening: NL27BNGH0285079085

Hoewel de bijdrage van Westerveld in de GR Reestmond afneemt door de (voorgenomen) overgang van personeel ‘Groen&Grijs’ naar onze gemeente, neemt de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten toe.
Gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld, gaan wij er vanuit dat u dat u in uw begroting voor 2020 e.v. een nullijn hanteert ten opzichte van 2019. Dat betekent dat een eventuele kostenverhoging binnen uw begroting wordt gecompenseerd.

Verder verwachten wij dat u ons tijdig informeert over significante financiële wijzigingen en zo nodig een gewijzigde (actuele) begroting indient. Wij gaan er van uit dat tijdens de kanteling van de organisatie, de activiteiten van Reestmond onverminderd doorgaan. Dat u zich zal zich blijven inzetten om via een zo positief mogelijk bedrijfsvoeringresultaat de gemeentelijke bijdragen zo beperkt mogelijk te houden.

Tenslotte wensen wij u succes toe in de komende periode.

Als u nog vragen heeft kunt u contact opnemen met de gemeente via telefoonnummer 14 0521 en via info@gemeentewesterveld.nl .

Met vriendelijke groet,

Namens de gemeenteraad Westerveld

de griffier de voorzitter

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00061 - Jaarrekening 2018, Begrotingswijziging 2019 en Begroting 2020 van de RUD Drenthe - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
Door de RUD (Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe) zijn de jaarstukken toegezonden aan de raad. De jaarrekening 2018 blikt terug op hetgeen is gerealiseerd in dat jaar. De begrotingswijziging 2019 geeft een update over het huide jaar. En de begroting 2020 blikt vooruit. De raad wordt gevraagd om een zienswijze op de begrotingswijziging 2019 en de begroting 2020 te geven.

Besluit

Besluitpunt 1
Kennis nemen van de jaarrekening 2018

Besluitpunt 2
Kennis nemen van de voorgestelde concept begrotingswijziging 2019 en de concept begroting 2020 en meerjarenraming 2020-2022 en de financiële gevolgen vooralsnog verwerken in de Voorjaarsrapportage 2019.

Besluitpunt 3
Niet instemmen met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage en dit via de zienswijze van de raad kenbaar maken aan de RUD, waarbij wij, gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld, uitgaan van de nullijn in de begroting van 2020 e.v. van de RUD ten opzichte van 2019.

Motivering

Aanleiding en context
Conform de wettelijke verplichting en de gemaakte afspraken bij deze gemeenschappelijke regeling RUD, dient de RUD diverse rapportages op te leveren. Op elk van deze rapportages zal hierna specifiek worden ingegaan. De jaarrekening 2018 wordt u ter kennisgeving toegezonden. Tevens is de begrotingswijziging 2019 aangeleverd, waarin het ontwikkelprogramma voor 2019 is uitgewerkt. Daarnaast wordt jaarlijks aan u gevraagd om een zienswijze in te dienen op de voorgestelde begroting 2020 van de RUD Drenthe. Ook voor dit jaar is dat het geval. Het Algemeen Bestuur van de RUD Drenthe heeft met bijgevoegde begroting 2020 ingestemd om deze voor te leggen aan de organen van de deelnemers, zo dus ook u als gemeenteraad. In deze begroting zijn een aantal (beleidsmatige) ontwikkelingen en organisatorische ontwikkelingen opgenomen en deze begroting is opgesteld met een aantal financiële uitgangspunten.

De (beleidsmatige) ontwikkelingen zijn:

- De voorbereiding en besluitvorming rondom de verrekensystematiek zijn nog niet meegenomen in deze begroting, dit omdat deze afhankelijk zijn van de evaluatie van de Drentse Maat die voor 2019 op de planning staat.
- In het verlengde van de evaluatie Drentse Maat wordt in 2019 toegewerkt naar een versnelde invoering van het risicogerichte werken. Dit zal in 2020 resulteren in de invoering van risicogestuurd toezicht. In latere jaren zal deze methodiek gefaseerd worden ingevoerd en geoptimaliseerd.
- De voorbereiding en besluitvorming rondom het ontwikkelprogramma zijn nog niet meegenomen in deze begroting, de financiële consequentie is al wel verwerkt in de begroting.
- De komst van de omgevingswet
- Het verbod op asbestdaken
- Uitvoering geven aan het beleid met betrekking tot zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)
- De klimaatdoelen en energiebesparing
- De overdracht in bevoegd gezag bij de uitvoering in bodemtaken van de provincie naar de gemeenten

Een toelichting op deze ontwikkelingen wordt in de begroting 2020 gegeven.

Op pagina 11 van de begroting 2020 is een overzicht gegeven van de organisatorische ontwikkelingen, waarbij de basis op orde en van hieruit verder bouwen, de grote lijn is.

De financiële begroting is opgesteld conform hetgeen is opgenomen in de kaderbrief 2020, waarbij de uitgangspunten waren:

- De begroting 2019
- De 5% incidentele extra deelnemersbijdrage wordt met 1 jaar verlengd
- Er wordt een gewogen indexcijfer toegepast
- Het meerjarig indicatief vastgestelde jaarprogramma op basis van de Drentse Maat 2014

In de zienswijze bij de kaderbrief 2020 is aangegeven dat een nadere onderbouwing van de extra bijdrage noodzakelijk was. Deze is nu gegeven op pagina 14. Er wordt gevraagd om de 5% incidentele extra deelnemersbijdrage te verlengen. De reden hiervoor is dat bij het opstellen van het jaarprogramma's 2018 en 2019 is gebleken dat de uitvoering van de taken op het gebied van de Drentse Maat en niet-Drentse Maat strak past binnen de beschikbare middelen en dat er naast deze taken structureel te weinig ruimte beschikbaar is voor noodzakelijke ontwikkeling, implementatie van nieuwe wet- en regelgeving of de door de deelnemers gewenste intensivering van de uitvoering (o.a. Drentse Prioriteiten). Voor het jaar 2020 zal daarom in ieder geval verlenging van de incidentele 5% extra deelnemersbijdrage noodzakelijk zijn. De onderbouwing voor het verlengen in 2020 van de 5% extra incidentele deelnemersbijdrage is daarmee gelegen in het ontwikkelprogramma en niet in de reguliere taken. Van belang is wel om aan te geven dat de algemene reserve van de RUD nagenoeg nihil wordt geraamd, aangezien deze wordt ingezet voor het ontwikkelprogramma in 2019. De slagkracht van de RUD wordt hier wel mee beperkt.

Daarnaast is een begrotingswijziging 2019 ingediend. Het ontwikkelprogramma 2019 is uitgewerkt en doorgerekend. De kosten hiervoor kunnen deels uit de eigen uren, deels uit de bestemmingsreserve en deels uit de algemene reserve gedekt worden. Hiermee loopt de geraamde algemene reserve terug. Het totale benodigde bedrag is € 1.163.315. De verdeling van deze kosten is als volgt:

Dekking

Bestemmingsreserve	€ 275.000
Algemene reserve	€ 481.250
Gereserveerde uren jaarprogramma 2019	€ 407.065

Per saldo zorgt dit dus niet voor een hogere bijdrage van de deelnemers, aangezien de dekking wordt gevonden binnen de beschikbare reserves en eigen uren.

De jaarrekening 2018 is de verantwoording over het jaar 2018. Zoals in het voorwoord is aangegeven stond het jaar in het teken van het peil brengen van de productie. Daar is hard aan gewerkt en ook grotendeels gerealiseerd. De uiteindelijke productie is uitgekomen op 85% van de geraamde productie. Het jaarrekeningresultaat is uitgekomen op € 19.000 negatief. Het hoge ziekteverzuim, de sterke focus op de productie en de krapte op de arbeidsmarkt hebben geleid tot een stevige overschrijding op de inhuur. Deze overschrijding worden voor een deel gecompenseerd door de lager uitgevallen bedrijfsvoeringskosten. De accountant heeft de jaarrekening gecontroleerd en daaruit is een verklaring met beperking voortgekomen. De reden hiervan is dat niet is voldaan aan de inkoopregels voor de Europese aanbesteding met betrekking tot inhuur. De RUD geeft aan dat dit een eenmalig probleem is, aangezien ze de procedures hiervoor hebben aangepast.

Beoogd resultaat
Door een zienswijze te geven op de begroting kunt u, als gemeenteraad, invloed uitoefenen op de wijze van besturen van de gemeenschappelijke regeling, in dit geval de RUD Drenthe.

Argumentatie
Zoals is aangegeven zijn de diverse uitgangspunten vertaald in de begroting 2020 en dat heeft ervoor gezorgd dat - als de begroting gevolgd wordt - de totale deelnemersbijdrage stijgt naar € 14.596.000 en voor de gemeente Westerveld naar € 521.922 (3,6%). Deze bijdrage zal worden meegenomen in de Voorjaarsrapportage 2019. Gelet op de financiën van onze gemeente vinden we een verhoging van de bijdrage aan deze GR niet wenselijk.

Kanttekening en risico's
De kritische uitkomen van het rapport van Seinstra en van der Laar hebben een grote impact op de organisatie van de RUD, maar ook op de deelnemers. In 2019 en 2020 wordt het ontwikkelprogramma verder uitgewerkt en ingevoerd. De ureninzet voor dit ontwikkelprogramma waren niet meegenomen in begroting 2019, maar zijn dus nu in de begrotingswijziging opgenomen.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Het bestuurslid van onze gemeente kan de strekking van dit besluit meenemen in de Algemeen bestuursvergadering van de RUD waar de begroting wordt vastgesteld.

Integrale advisering
N.v.t.

Kosten, baten, dekking
De bijdrage van de deelnemers voor de jaren 2020-2023 is in de concept-begroting van de RUD als volgt geraamd.

Jaar	Totale deelnemersbijdrage	Aandeel gemeente Westerveld
2020	€ 14.596.000	€ 525.456
2021	€ 14.300.000	€ 514.800
2022	€ 14.786.000	€ 532.296
2023	€ 15.289.000	€ 550.404

Deze bedragen zijn vooralsnog meegenomen in de Voorjaarsrapportage 2019 van de gemeente Westerveld.

Bijlagen

1. Begrotingswijziging 2019 RUD
2. Begroting 2020 RUD
3. Jaarrekening 2018 RUD

Begrotingswijziging Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe 2019

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur d.d.

Voorzitter

Secretaris

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD/SAMENVATTENDE INLEIDING 3

2. GEWIJZIGDE BEGROTING 2019 IN ÉÉN OOGOPSLAG 4

3. ACTUELE ONTWIKKELINGEN 5

4. PROGRAMMAPLAN 5

4.1 DE PROGRAMMA'S 5

4.2 PROGRAMMA MILIEU – REGULIER 5

4.3 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES 5

4.4 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING 5

4.5 ALG. DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN 5

5. PARAGRAFEN 6

6. FINANCIËLE BEGROTING 6

6.1 BEGROTINGSWIJZIGING 2019 6

6.2 MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN 7

6.3 EXPLOITATIEBEGROTING RUD DRENTHE 8

6.4 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING 9

BIJLAGE A - INDEXERING 12

BIJLAGE B - DEELNEMERSBIJDRAGEN 12

1.VOORWOORD/SAMENVATTENDE INLEIDING

In deze begrotingswijziging 2019 zijn ten opzichte van de eerder vastgestelde begroting 2019 de financiële gevolgen van het Ontwikkelprogramma RUD Drenthe 2019-2020 verwerkt. Voor de inhoud van het ontwikkelprogramma verwijzen wij u graag naar dat document zelf.

Voor de financiering van het Ontwikkelprogramma wordt een beroep gedaan op de daarvoor in 2016 in het leven geroepen bestemmingsreserve van € 275.000 en wordt de Algemene reserve aangesproken voor een bedrag van € 481.250. De overige financiering vindt plaats vanuit de gereserveerde uren uit het jaarprogramma. De kosten voor deze gereserveerde uren zijn vanuit het programma Milieu regulier overgeheveld naar het budget voor het ontwikkelprogramma.

Met de keuze om voor de financiering van het Ontwikkelprogramma de reserves nagenoeg geheel in te zetten is ingegeven door de zienswijzen die door diverse deelnemers zijn ingebracht naar aanleiding van de begroting 2019. In die zienswijzen is opgeroepen terughoudend te zijn met een verzoek om extra deelnemersbijdragen.

Met het inzetten van de algemene en de bestemmingsreserve voor het uitvoeren van het Ontwikkelprogramma wijzigt de financiële positie van de RUD Drenthe aanzienlijk. Het is daarmee niet meer mogelijk om financiële tegenvallers te dekken uit de reserves. De in de begroting 2019, het jaarprogramma 2019 en de kaderbrief 2020 genoemde risico's (bijvoorbeeld inhuurkosten vanwege een hoger ziekteverzuim dan de begrootte 4% en frictiekosten ten gevolge van de Strategische Personeels Planning) kunnen in voorkomende gevallen leiden tot een extra deelnemersbijdrage als daardoor een negatief rekeningresultaat ontstaat.

Om in 2021 klaar te zijn voor de Omgevingswet en tegelijkertijd de eigen organisatie en financiën op orde te hebben moet er nog veel gebeuren. Een omvangrijke opgave waar we samen met onze eigenaren, opdrachtgevers en bestuurders voor staan. We hebben elkaar nodig om deze ontwikkeling te bestendigen.

In het Ontwikkelprogramma wordt op hoofdlijnen geschetst wat we daarvoor gaan doen en welke toegevoegde waarde dat zal hebben. Met dit programma geven we een voorzet voor de toekomst.

We gaan doen wat nodig is om binnen de beschikbare kaders te komen tot een zo optimaal mogelijk milieurendement.

Jisse Otter

Voorzitter Dagelijks Bestuur

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Marjan Heidekamp

Secretaris Dagelijks Bestuur

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

2. GEWIJZIGDE BEGROTING 2019 IN ÉÉN OOGOPSLAG

X € 1.000		Realisatie 2018	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019
	Deelnemersbijdrage	13.959	14.129	14.129
	Onttrekking reserves Ontwikkelprogramma	0	0	756
	Projecten en leges	444	473	473
	TOTAAL BATEN	**14.403**	**14.602**	**15.358**
	Personeel primair proces	8.994	8.667	8.260
	Personeel overhead	1.500	1.800	1.800
	Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	588	705	705
	Bedrijfsvoeringskosten	2.221	2.611	2.611
	Projectkosten LOS	400	250	250
	Projectkosten Ontwikkelprogramma	323	0	1.163
	Projecten en leges	396	423	423
	Incidentele lasten	0	0	0
	Onvoorzien	0	125	125
	TOTAAL LASTEN	**14.422**	**14.581**	**15.337**
	RESULTAAT VOOR RESERVES	**-19**	**21**	**21**
	Mutatie reserves	**-19**	**21**	**21**
	RESULTAAT NA MUTATIE RESERVES	**0**	**0**	**0**

3.ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

4.PROGRAMMAPLAN

4.1 DE PROGRAMMA'S

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

4.2 PROGRAMMA MILIEU – REGULIER

De kosten en baten voor dit programma wijzigen doordat de in het jaarprogramma 2019 gereserveerde uren voor projecten en activiteiten uit het ontwikkelprogramma zijn overgeheveld naar het budget voor het ontwikkelprogramma.

4.3 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

4.4 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING

In de begroting 2019 is aangegeven dat er in het voorjaar van 2019 een Ontwikkelprogramma ter vaststelling zou worden voorgelegd inclusief financieringsvoorstel. De voorliggende begrotingswijziging is een bijlage bij het Ontwikkelprogramma en bevat de financiële vertaling van dit programma met financieringsvoorstel. De tekst van het Ontwikkelprogramma wordt in deze begrotingswijziging niet opgenomen.

4.5 ALG. DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

5.PARAGRAFEN

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

6.FINANCIËLE BEGROTING

6.1 BEGROTINGSWIJZIGING 2019

In het Ontwikkelprogramma RUD Drenthe 2019-2020 is een begroting opgenomen voor alle Projecten en activiteiten die onder het Ontwikkelprogramma vallen. Voor 2019 wordt er in totaal een bedrag van € 1.163.315 begroot. Dit betreft zowel externe kosten als interne uren.

Projecten / activiteiten Ontwikkelprogramma	**2019**
Ontwikkelen	
Risicogericht toezicht (eerste stap)	€ 92.500
Effectgericht werken en outcome sturing	€ -
	€ -
Zaakgericht Werken / LOS	€ 342.340
Voorbereiding Omgevingswet	€ 198.500
Invoeren Strategische PersoneelsPlanning (SPP)	€ 37.500
Teamcoaching	€ 59.000
Gedeelde missie en visie	
Governance/Accountmanagement versterken	€ -
	€ -
PM: nader te bepalen activiteiten / projecten 2020*	€ -
	€ -
Verbeteren	€ -
Afronding professionalisering financiële functie	
Digitalisering dossiers	€ 30.000
Locatiebestand op orde	€ 289.725
Herijking DVO's (niet zijnde huisvesting en ict)	
AVG implementeren	-
Programmamanagement	€ 113.750
Ter reserveren tbv PM	
	€ 1.163.315

Voor de financiering van het Ontwikkelprogramma wordt een beroep gedaan op de daarvoor in 2016 in het leven geroepen bestemmingsreserve van € 275.000 en wordt de Algemene reserve aangesproken voor een bedrag van € 481.250. De overige financiering vindt plaats vanuit de

gereserveerde uren uit het jaarprogramma. De kosten voor deze gereserveerde uren zijn vanuit het programma Milieu regulier overgeheveld naar het budget voor het Ontwikkelprogramma.

Dekking	
Bestemmingsreserve	€ 275.000
Algemene reserve	€ 481.250
Gereserveerde uren Jaarprogramma 2019 (LOS en Locatiebestand)	€ 407.065
Totaal	**€ 1.163.315**

6.2 MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Overzicht baten en lasten begrotingsjaar per programma meerjarenraming
In onderstaande tabellen zijn de mutaties van de bij paragraaf 6.1 opgegeven kosten en de dekking daarvan verwerkt.

Bedragen x €1000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Programma Milieu regulier	13.629	14.129	13.722	14.596	14.300	14.786	15.289
Programma Milieu projecten & leges	443	473	473	473	473	473	473
Programma Organisatieontwikkeling	330	nader te bepalen	1.163	685	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
Baten Totaal	**14.402**	**14.602**	**15.359**	**15.069**	**14.773**	**15.259**	**15.762**
Programma Milieu regulier	10.269	9.967	9.560	9.620	10.154	10.493	10.850
Programma Milieu projecten & leges	395	423	423	423	423	423	423
Programma Organisatieontwikkeling	323	nader te bepalen	1.163	685	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	3.434	4.067	4.067	4.204	4.068	4.210	4.356
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	125	125	125	125	125	125
Incidentele lasten	-	-	-	-	-	-	-
Lasten Totaal	**14.421**	**14.582**	**15.338**	**15.058**	**14.770**	**15.251**	**15.755**
Saldo van baten en lasten	**-19**	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**-19**	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Toevoeging reserves		21	21	10	3	8	7
Onttrekking reserves	19	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

6.3 EXPLOITATIEBEGROTING RUD DRENTHE

Bedragen x €1000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Totale baten	**14.402**	**14.602**	**15.359**	**15.069**	**14.773**	**15.259**	**15.762**
Deelnemersbijdragen	**13.959**	**14.129**	**14.886**	**14.596**	**14.300**	**14.786**	**15.289**
Reguliere deelnemersbijdrage	**12.802**	**13.272**	**12.865**	**13.710**	**14.094**	**14.573**	**15.068**
Correctie Niet -Drentse Maat	**187**	**194**	**194**	**200**	**206**	**213**	**220**
Incidentele deelnemersbijdrage	**640**	**664**	**664**	**0**	**-**	**-**	**-**
Projectbaten Ontwikkelprogramma	**330**	**0**	**1.163**	**685**	**-**	**-**	**-**
Legesopbrengsten	**155**	**223**	**223**	**223**	**223**	**223**	**223**
Projectbaten	**288**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Overige baten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totale lasten	**14.421**	**14.582**	**15.338**	**15.058**	**14.770**	**15.251**	**15.755**
Personeelslasten	**11.083**	**11.172**	**10.765**	**10.977**	**11.298**	**11.685**	**12.091**
Loonsom primair proces	7.092	8.140	7.733	7.840	8.339	8.621	8.918
Loonsom overhead	1.353	1.707	1.707	1.766	1.571	1.628	1.686
Doorbelasting en frictiekosten	135	-	-	-	-	-	-
Inhuur primair proces	1.834	527	527	545	562	582	603
Inhuur overhead	81	94	94	97	100	103	107
Reiskosten	264	311	311	321	330	341	353
Opleidingen	161	197	197	204	198	205	212
Algemene kosten	163	197	197	204	198	205	212
Bedrijfsvoeringskosten	**2.220**	**2.612**	**2.612**	**2.698**	**2.773**	**2.868**	**2.965**
Materieel (Toolbox)	12	31	31	32	33	34	35
Packagedeal gemeente Emmen en provincie Drenthe	1.666	1.810	1.810	1.869	1.922	1.987	2.055
Huur zaaksysteem/licentie LOS	157	158	158	163	168	173	179
Overige licentie- en ICT-kosten	215	232	232	240	247	255	264
Overige bedrijfsvoeringskosten	170	381	381	393	404	418	432
Legeskosten	**107**	**173**	**173**	**173**	**173**	**173**	**173**
Project LOS	**400**	**250**	**250**	**150**	**150**	**150**	**150**
Projectkosten	**288**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Projectkosten Ontwikkelprogramma	**323**	**0**	**1.163**	**685**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien	**0**	**125**	**125**	**125**	**125**	**125**	**125**
Incidentele lasten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**-19**	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Toevoeging en onttrekking reserves							
Toevoeging reserves	-	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Onttrekkingen reserves	19	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

6.4 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING

Artikel 20 van het BBV schrijft voor dat in de begroting een uiteenzetting van de financiële positie, voorzien van toelichting, dient te worden opgenomen. Tevens dient dit ook in meerjarig perspectief te gebeuren. In onderhavige paragraaf volgt deze uiteenzetting.

Geprognosticeerde begin- en eindbalans
Onderstaand wordt de (geprognosticeerde) begin- en eindbalans weergegeven voor het begrotingsjaar. Tevens wordt de meerjarenraming uiteengezet. De jaarrekening 2018 en de begroting 2019 zijn uiteengezet op het prijsniveau dat destijds van toepassing was.

Activa

Bedragen x € 1.000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Vaste Activa							
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
	0	0	0	0	0	0	0

Vlottende activa							
Uitzetting met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**6.132**	**4.031**	**4.031**	**4.041**	**4.045**	**4.053**	**4.060**
Te vorderen op openbare lichamen	761	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een typische looptijd korter dan één jaar	5.223	2.844	2.844	2.854	2.858	2.866	2.873
Overige vorderingen	148	35	35	35	35	35	35
Liquide middelen	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Banksaldi	250	250	250	250	250	250	250
Overlopende activa	**103**	**89**	**89**	**89**	**89**	**89**	**89**
Vooruitbetaalde kosten	103	89	89	89	89	89	89
Totaal vlottende activa	6.485	4.370	4.370	4.380	4.384	4.392	4.399

Totaal activa	*6.485*	*4.370*	*4.370*	*4.380*	*4.384*	*4.392*	*4.399*

Passiva

Bedragen x € 1.000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Vaste passiva							
Eigen Vermogen	**797**	**556**	**62**	**72**	**72**	**75**	**84**
Algemene reserve	541	424	41	62	72	75	84
Bestemmingsreserve	275	132	0	0	0	0	0
Resultaat vóór bestemming	-19	21	21	10	3	8	7
Voorzieningen	**160**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	**957**	**577**	**62**	**72**	**75**	**84**	**91**
Vlottende passiva							
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**3.971**	**2.060**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**
Overlopende passiva	**1.557**	**1.733**	**1.733**	**1.733**	**1.733**	**1.733**	**1.733**
Totaal vlottende passiva	**5.528**	**3.793**	**4.308**	**4.308**	**4.308**	**4.308**	**4.308**
Totaal passiva	***6.485***	***4.370***	***4.370***	***4.380***	***4.383***	***4.392***	***4.399***

Bij het opstellen van de geprognosticeerde eindbalans is bij de begrotingswijziging 2019 de feitelijke stand van de reserves van de jaarrekening 2018 als uitgangspunt genomen. Het uitputten van de reserves ten behoeve van het Ontwikkelprogramma (€ 275k bestemmingsreserve en € 481k uit de algemene reserve) is verwerkt in de eindbalans 2019. Er resteert dan een Algemene reserve van € 41k vóór resultaatbestemming 2019.

Verloop van de reserves en voorzieningen, inclusief meerjarenraming
Net zoals de meerjarenraming van de geprognosticeerd begin- en eindbalans en de meerjarenraming, is de meerjarenraming van de reserves uitgedrukt in prijzen 2019.

Reserves
De algemene reserve neemt in 2019 toe met het verwachte resultaat van € 21K en neemt af met € 481k ten behoeve van de financiering van het Ontwikkelprogramma RUD Drenthe 2019-2020. Voor dit programma wordt ook de Bestemmingsreserve Optimalisering bedrijfsvoering ingezet.

Bedragen x € 1.000							
Algemene reserve	**2018 (Jaarrekening)**	**2019 (Begroting)**	**2019 (Begrotings-wijziging)**	**2020 (Begroting)**	**2021 (Begroting)**	**2022 (Begroting)**	**2023 (Begroting)**
Saldo per 1-1	541	431	522	62	72	75	83
Bij: Resultaat	0	21	21	10	3	8	7
Af: Resultaat	-19	0	0	0	0	0	0
Af: Financiering ontwikkelprogramma	0	0	481	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**522**	**452**	**62**	**72**	**75**	**83**	**90**
Bestemmingsreserve optimalisering bedrijfsvoering	**2018 (Jaarrekening)**	**2019 (Begroting)**	**2019 (Begrotings-wijziging)**	**2020 (Begroting)**	**2021 (Begroting)**	**2022 (Begroting)**	**2023 (Begroting)**
Saldo per 1-1	275	125	275	0	0	0	0
Bij:	0	0	0	0	0	0	0
Af: Financiering ontwikkelprogramma	0	0	275	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**275**	**125**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal van de reserves	**797**	**577**	**62**	**72**	**75**	**83**	**90**

Met het inzetten van de algemene en de bestemmingsreserve voor het uitvoeren van het Ontwikkelprogramma wijzigt de financiële positie van de RUD Drenthe aanzienlijk. Het is daarmee niet meer mogelijk om financiële tegenvallers te dekken uit de reserves. De in de begroting 2019, het jaarprogramma 2019 en de kaderbrief 2020 genoemde risico's (bijvoorbeeld inhuurkosten vanwege een hoger ziekteverzuim dan de begrootte 4% of frictiekosten) kunnen in voorkomende gevallen leiden tot een extra deelnemersbijdrage als daardoor een negatief rekeningresultaat ontstaat.

BIJLAGE A - INDEXERING

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

BIJLAGE B - DEELNEMERSBIJDRAGEN

Wijzigt niet door deze begrotingswijziging.

Ontwerp-Begroting 2020

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

INHOUDSOPGAVE

1 VOORWOORD / SAMENVATTING 3

2 BEGROTING 2020 IN ÉÉN OOGOPSLAG 4

3 ACTUELE ONTWIKKELINGEN 5

3.1 ONZE MISSIE EN DOELSTELLINGEN 6

3.2 (BELEIDSMATIGE) ONTWIKKELINGEN 7

3.3 ORGANISATORISCHE ONTWIKKELINGEN 11

3.4 VERLENGING VAN DE 5% INCIDENTELE EXTRA DEELNEMERSBIJDRAGE 14

3.5 OPZET VAN DE BEGROTING 15

4 PROGRAMMAPLAN 16

4.1 DE PROGRAMMA'S 16

4.2 PROGRAMMA MILIEU – REGULIER 17

4.3 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES 20

4.4 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING 21

4.5 ALG. DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN 22

5 PARAGRAFEN 24

5.1 PARAGRAAF LEGES / LOKALE HEFFINGEN 24

5.2 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 24

5.3 PARAGRAAF FINANCIËLE KENGETALLEN 28

5.4 PARAGRAAF FINANCIERING 29

5.5 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING 31

5.6 PERSONELE ONTWIKKELINGEN 32

6 FINANCIËLE BEGROTING 34

6.1 NIEUWE OPZET BEGROTING 34

6.2 MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN 34

6.3 EXPLOITATIEBEGROTING RUD DRENTHE 36

6.4 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING 38

BIJLAGE A - INDEXERING 42

BIJLAGE B - DEELNEMERSBIJDRAGEN 43

1 VOORWOORD / SAMENVATTING

Voor u ligt de begroting 2020 van de RUD Drenthe. Deze begroting is gebaseerd op onze Kaderbrief 2020.
Dat betekent dat de daarin benoemde financiële en beleidsmatige uitgangspunten in hoofdlijn zijn toegepast. De belangrijkste uitgangspunten voor deze begroting zijn daarbij:

- De begroting 2019
- de 5% incidentele extra deelnemersbijdrage wordt met 1 jaar verlengd ten behoeve van het ontwikkelprogramma. In paragraaf 3.4 wordt de noodzaak hiertoe uiteengezet;
- er wordt een gewogen indexcijfer toegepast;
- het meerjarig indicatief vastgestelde jaarprogramma op basis van de Drentse Maat 2014.

Naast deze begroting worden parallelle / afzonderlijke procedures gevolgd voor de voorbereiding en besluitvorming ten aanzien van de verrekensystematiek en het Ontwikkelprogramma.
De financiële consequenties van het Ontwikkelprogramma zijn wel verwerkt in deze begroting. De verrekensystematiek is zozeer afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie Drentse Maat dat voor dit moment alleen een uitwerking van de verrekening voor het jaar 2018 wordt voorbereid. Verrekening over 2019 of volgende jaren vraagt om nadere uitwerking van scenario's die op dit moment nog onvoldoende in beeld zijn. Het ontwikkelprogramma zet verbeteringen en ontwikkelingen in gang waarmee de RUD de basis op orde krijgt en toekomstbestendig zal worden.

Bij de voorbereiding van deze begroting hebben wij de zienswijzen betrokken die de deelnemers op eerdere begrotingsvoorstellen hebben ingediend. De in 2018 ingezette grip op productie zal in 2020 worden geborgd door de effecten van de verbeter- en ontwikkelprojecten vanuit het nog vast te stellen ontwikkelprogramma.

Met deze uitgangspunten koersen wij op een robuuste, toekomstbestendige organisatie die de producten en diensten efficiënt en effectief voor de deelnemers uitvoert voor een zo optimaal mogelijk milieurendement.

Jisse Otter

Voorzitter dagelijks bestuur

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Marjan Heidekamp

Secretaris dagelijks bestuur

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

2 BEGROTING 2020 IN ÉÉN OOGOPSLAG

X € 1.000		Realisatie 2018	Begroting 2019	Begrotings-wijziging 2019	Begroting 2020
	Deelnemersbijdrage	13.959	14.129	14.129	14.596
	Onttrekking reserves Ontwikkelprogramma	0	0	756	0
	Projecten en leges	444	473	473	473
	TOTAAL BATEN	**14.403**	**14.602**	**15.358**	**15.069**
	Personeel primair proces	8.994	8.667	8.260	8.385
	Personeel overhead	1.500	1.800	1.800	1.864
	Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	588	705	705	729
	Bedrijfsvoeringskosten	2.221	2.611	2.611	2.698
	Projectkosten LOS	400	250	250	150
	Projectkosten Ontwikkelprogramma	323	0	1.163	685
	Projecten en leges	396	423	423	423
	Incidentele lasten	0	0	0	0
	Onvoorzien	0	125	125	125
	TOTAAL LASTEN	**14.422**	**14.581**	**15.337**	**15.059**
	RESULTAAT VOOR RESERVES	**-19**	**21**	**21**	**10**
	Mutatie reserves	**-19**	**21**	**21**	**10**
	RESULTAAT NA MUTATIE RESERVES	**0**	**0**	**0**	**0**

In paragraaf 6.3 is de exploitatiebegroting over meerdere jaren weergegeven.

3 ACTUELE ONTWIKKELINGEN

In de begroting staan de financiële kaders en het budget voor het begrotingsjaar. En wordt genoemd wat wij daar op hoofdlijnen voor gaat doen. De begroting 2020 is in februari/maart 2019 opgesteld en in procedure gebracht. Deze begroting 2020 is hoofdzakelijk gebaseerd op de financiële en beleidsmatige uitgangspunten en ontwikkelingen zoals uiteengezet in de kaderbrief 2020.

3.1 ONZE MISSIE EN DOELSTELLINGEN

Algemeen
De RUD Drenthe is een samenwerkingsverband tussen alle Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu. De 12 Drentse gemeenten en de provincie Drenthe zijn samen eigenaar van de RUD Drenthe. Voor alle 13 deelnemende partijen voeren wij het milieu - brede takenpakket en bodemtaken uit. We voeren als backoffice opdrachten uit voor de deelnemende partijen. De gemeenten en de provincie blijven bevoegd gezag en eerste aanspreekpunt voor de samenleving. De gemeenten en de provincie blijven daarbij verantwoordelijk voor het milieubeleid en prioriteitstelling op lokaal niveau.

Bij de oprichting van de RUD Drenthe is de visie, missie en doelstelling van de dienst bepaald en vormt een belangrijk kader voor de financiën en organisatie van de dienst. Op basis van de in 2017 uitgevoerde doorlichting van onze organisatie en financiën is de aanbeveling gedaan aan het bestuur om te komen tot een herijking van de visie en missie. Besloten is om de herijking op een nader te bepalen moment binnen het Ontwikkelprogramma uit te voeren Echter, uit het door het bureau Het Zuiderlicht verrichte onderzoek naar het collectief drijfveren DNA binnen onze organisatie is medio 2018 gebleken dat er een urgente noodzaak was voor de organisatie om te komen tot een gedeeld perspectief. Het MT heeft als antwoord hierop in het traject met Het Zuiderlicht een concept-visie opgesteld, welke in 2019 verder zal worden uitgewerkt in nauwe afstemming met medewerkers en bestuur.

De oorspronkelijke missie en doelstellingen van de RUD Drenthe zijn als volgt bepaald:

Missie
'RUD Drenthe is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van de milieuwetgeving, -regelgeving en –handhaving. Onze klanten zijn de gemeenten en de Provincie Drenthe. Onze doelgroepen zijn bedrijven, instellingen (inrichtingen) en inwoners van Drenthe. De RUD Drenthe is betrokken bij de opdrachtgevers en de medewerkers kennen het gebied. Onze klanten kunnen er van op aan, dat wij de taken goed en volgens de bestuurlijk gemaakte afspraken uitvoeren. Wij ondersteunen onze klanten adequaat en deskundig. Wij denken mee met het behalen van de gemeentelijke en provinciale milieudoelstellingen. Wij streven daarbij naar eenduidigheid en waar nodig maatwerk. Wij borgen de noodzakelijke menskracht en kennis voor de uitvoering van deze taken.

Wij zijn klant- en oplossingsgericht. Wij zijn ons daarbij bewust van het maatschappelijk krachtenveld, waarin we functioneren. Wij gaan professioneel, integer en zorgvuldig om met het spanningsveld tussen de verschillende rollen (vergunningverlening en handhaving) binnen en buiten onze dienst. Wij zetten ons in voor een veilige, hele en schone leefomgeving in Drenthe.

Doelstellingen
- De RUD Drenthe zorgt ervoor dat de taakuitvoering voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen, onder voorwaarde dat zij daarvoor de opdracht en de financiële middelen krijgt.
- De RUD Drenthe zorgt voor een kwalitatief goede uitvoering van taken.
- De RUD Drenthe zorgt voor een goede afstemming/samenwerking met partijen die participeren in de RUD Drenthe, de partijen waarvoor taken worden uitgevoerd en de andere handhavingspartners.

- De RUD Drenthe zorgt voor een zo eenduidig mogelijke taakuitvoering in de gehele regio, met maatwerkafspraken als het gaat om ambities en bestuurlijke keuzes van de individuele organisaties.
- De RUD Drenthe zorgt ervoor dat de taakuitvoering beduidend efficiënter gaat plaatsvinden dan de som van de huidige taakuitvoering door de afzonderlijke organisaties.
- De RUD Drenthe zorgt voor een breed pallet aan ontwikkelingsmogelijkheden in termen van specialismevorming en doorgroeimogelijkheden.
- De RUD Drenthe draagt bij aan verdergaande innovatie in de aanpak en organisatie van de VTH taken.
- De RUD Drenthe zorgt ervoor dat specifieke expertise wordt geborgd en waar mogelijk verder wordt uitgebouwd.

3.2 (BELEIDSMATIGE) ONTWIKKELINGEN

Er is een aantal (beleidsmatige) ontwikkelingen die van invloed zijn op onze taakuitvoering. Dat zijn:

- de provinciale statenverkiezingen die in maart 2019 worden gehouden;
- de komst van de Omgevingswet;
- het verbod op asbestdaken;
- uitvoering aan het beleid m.b.t. de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)
- de overige wetswijzigingen;
- de klimaatdoelen en energiebesparing;
- de overdracht in bevoegd gezag bij de uitvoering in bodemtaken van provincie naar gemeenten;
- de uitvoering van de BRZO taken;
- het wegvallen van de Rijksfinanciering advisering externe veiligheid (Impulse-gelden);
- de uitkomsten van de evaluatie Drentse Maat die in 2019 plaats gaat vinden. In het verlengde van die evaluatie wordt in 2019 toegewerkt naar een versnelde invoering van het risicogerichte werken waarmee voor het jaarprogramma 2020 een eerste aanzet wordt gegeven voor de invoering van risicogericht toezicht. In latere jaren zal de methodiek gefaseerd worden geoptimaliseerd en worden uitgebreid tot organisatiebreed effectgericht en outcomegericht werken

De provinciale statenverkiezingen in 2019

In maart 2019 vinden de provinciale statenverkiezingen plaats. Dit betekent dat de RUD Drenthe mogelijk een nieuwe samenstelling van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur zal krijgen. Dit zou kunnen leiden tot andere prioriteiten en daarmee tot andere accenten in onze missie en/of in onze uitvoering. Mogelijke financiële effecten daarvan zullen in het jaarprogramma en de daarop te baseren begrotingswijziging van 2020 zichtbaar worden.

De komst van de Omgevingswet in 2021

De Omgevingswet betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving die gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De wet zal naar verwachting in 2021 in werking treden. De herziening heeft grote impact voor de bevoegde gezagen en organisaties die bij de wet betrokken zijn. Zo moeten bijvoorbeeld de samenwerking en de processen met onze opdrachtgevers opnieuw worden ontworpen. Het is dus ook voor ons van groot belang om ons goed voor te bereiden op de

komst van deze wet. Samenwerking hierbij met onze deelnemers en andere betrokken partners, zoals de VRD, GGD en de waterschappen is hierbij een belangrijke randvoorwaarde.

Een belangrijke te ontwikkelen pijler binnen de Omgevingswet betreft het optuigen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet(DSO). Binnen dit stelsel wordt de totale digitale ondersteuning behorend bij de uitvoering van de Omgevingswet ondergebracht. Naast het Omgevingsloket zullen ook de systemen van de Rijksoverheid (basisregistraties) en de lokale overheden hierop aan moeten sluiten. Zo ontstaat een DSO die veel informatie gaat bevatten over de fysieke leefomgeving en daarmee de bron gaat vormen voor het werken met de Omgevingswet, zowel door de burgers en de bedrijven als door de overheden.

De voorbereidende werkzaamheden op de komst van de Omgevingswet worden projectmatig opgepakt en het project maakt onderdeel uit van het Ontwikkelprogramma, zodat in de planning en uitvoering zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de onderlinge raakvlakken.

Het in 2021 klaar zijn voor het werken binnen dit nieuwe kader van de Omgevingswet vergt nog een enorme inspanning en sluit aan bij de doelstelling behorend bij het ontwikkelprogramma om te komen tot een toekomstbestendige organisatie.

Verbod op asbestdaken in 2024

Vanaf 2024 zijn asbestdaken die in contact staan met de buitenlucht verboden. Dit verbod geldt voor zowel particulieren, bedrijven als (overheids)instellingen. Eigenaren van asbestdaken zijn verantwoordelijk voor de verwijdering van het asbest. Het verbod op asbestdaken zal leiden tot een verhoging van het aantal saneringen en de benodigde inzet bij toezicht. Hier zullen in 2020 extra projectgelden voor nodig zijn.

Om de doelstellingen voor 2024 te behalen is gezamenlijk met de opdrachtgevers het rapport ‘Alle daken asbestvrij in 2024 – Bouwstenen voor een Drentse aanpak’ uitgewerkt. Met dit rapport als basis hebben provinciale staten van Drenthe op 19 april 2017 € 3,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de verdere uitwerking van de asbestaanpak samen met gemeenten en andere partijen.

De provincie en gemeenten zijn zelf actief betrokken binnen dit project. De regie ligt bij de provincie Drenthe die de inhoudelijke voorbereiding en uitvoering grotendeels bij ons heeft belegd. De informatievoorziening loopt via het accounthoudersoverleg. De bestuurlijke afstemming vindt plaats binnen het portefeuillehoudersoverleg binnen de Vereniging Drentse Gemeenten (VDG).

Uitvoering aan het beleid m.b.t. de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)

Bij het aanscherpen van beleid omtrent de luchtemissienormen voor industriële installaties (ZZS) zullen maatwerkprocedures nodig zijn om dit beleid door te laten werken voor de betrokken bedrijven. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijk plan van aanpak voor de 3 noordelijke provincies in opdracht van de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe.

Overige wetswijzigingen

Naar verwachting zullen de volgende wetsontwikkelingen de aandacht van ons vragen :

- Actualisatieplicht vergunningen van IPPC-bedrijven. Bij publicatie van nieuwe (geactualiseerde) BBT-conclusies van een bepaalde branche dienen de vergunningen van de betrokken bedrijven binnen 4 jaar na publicatie te zijn aangepast. Een BBT-referentiedocument (BREF) is een

document die de beste beschikbare technieken beschrijft. BBT-conclusies vormen de referentie voor toetsing en vaststelling van vergunningsvoorwaarden en actualisatie van deze voorschriften.

- De implementatie en uitwerking van de toetsingsvoorwaarden met betrekking tot het aspect (volks)gezondheid. Dit aspect zal de komende jaren in toenemende mate een belangrijk aandachtspunt gaan vormen bij vergunningverlening en ruimtelijke planontwikkeling. Gezondheid wordt binnen de Omgevingswet een apart beleids-en beoordelingskader. We zullen de implementatie en uitwerking van de toetsingsvoorwaarden afstemmen met de GGD.
- Op 1 januari 2020 stopt het gedoogbeleid behorend bij de Stoppersregeling veehouderijen. Dit vraagt om het toezicht op naleving, en toetsing bij het maken van een eventuele doorstart of invulling met alternatieve bestemmingen.

De klimaatdoelen in relatie tot energiebesparing bij bedrijven

In het klimaatakkoord van Parijs is vastgelegd dat de wereldwijde klimaatopwarming in 2100 beperkt moet zijn tot 2°C vergeleken met het niveau van vóór de opkomst van de industrie. Er wordt gestreefd om die stijging met 2°C te verlagen tot 1,5 graad. In het verlengde hiervan hebben provinciale staten uitgesproken in de vastgestelde Energieagenda 2016 – 2020 dat Drenthe in 2050 energieneutraal wil zijn.

Bovenstaande doelstellingen die de burger en het bedrijfsleven al sterker zullen gaan raken, vragen om concrete maatregelen in het heden. Voor de bedrijven geldt daarvoor de wet- en regelgeving, zoals het Activiteitenbesluit. De ontwikkeling van dit onderwerp binnen bijvoorbeeld het Activiteitenbesluit zorgt voor een steeds sterkere concretisering van vereiste maatregelen die bedrijven bij bepaalde drempelgebruikswaardes moeten treffen.

De urgentie achter genoemde doelstellingen is groot, waardoor het onderwerp en de taak die wij als dienst in hebben prioritair is geworden. Onze verwachting is dat de urgentie tot het treffen van energiebesparende maatregelen in de toekomst nog verder zal toenemen. Dit vraagt om het vergaren en bijhouden van de specifieke vakkennis binnen onze organisatie en het prioritair uitvoeren van energietoezicht op de naleving van de verplichting tot het treffen van de vereiste energiebesparingsmaatregelen bij de bedrijven.

Het toezien op deze wet- en regelgeving is op dit moment onvoldoende meegenomen binnen de Drentse Maat, of anders gezegd de huidige gewenste wijze van uitvoering past niet meer binnen het destijds opgestelde kental. Het verdient aanbeveling de energiebesparing bij de bedrijven bij de evaluatie Drentse Maat te betrekken en vervolgens binnen dit kader te borgen.

De overdracht bevoegd gezag bodemtaken van provincie naar gemeenten

Op dit moment zijn alleen de provincie en de gemeente Emmen het bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat de bevoegdheid van de Wet Bodembescherming van de provincie over naar de gemeenten. Op dit moment voeren wij de bodemtaken van de Provincie in opdracht uit. De verschuiving van de bevoegdheid heeft mogelijk impact op ons werk. Samen met de provincie en de gemeenten zullen wij afspraken maken over de uitvoering van deze taken na inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarbij is het uitgangspunt dat wij in de lijn van onze Gemeenschappelijke Regeling alle bodemtaken blijven uitvoeren.

De uitvoering van de BRZO taken

De uitvoering van de BRZO en RIE4-taken vindt plaats onder direct mandaat van de ODG (omgevingsdienst Groningen). In nauw overleg met de FUMO en de ODG is gewerkt aan de organisatorische uitwerking van de bestuurlijke afspraak tussen het IPO en het Ministerie en de afspraken zoals de noordelijke provinciale besturen die hebben gemaakt. De uitwerkingen zijn begin 2019 vastgesteld. Uitgangspunt is dat de inzet van personele capaciteit vanuit de RUD Drenthe blijft plaatsvinden via detachering van de betrokken medewerkers naar de ODG. De financiële consequenties van het rechtstreeks aan de ODG mandateren en het financieren van de BRZO-taken van de provincie Drenthe worden daarbij inzichtelijk gemaakt en waar nodig verwerkt in onze begroting.

Het wegvallen van de Rijksfinanciering voor advisering externe veiligheid

Wij voeren diverse werkzaamheden uit voor onze deelnemers op het gebied van externe veiligheid. Te denken valt aan de advisering bij ruimtelijke plannen en milieuzoneringsvraagstukken, maar ook bij het beoordelen van een aanvraag voor een vergunning of bij ondersteuning van het toezicht. De uren voor externe veiligheid worden grotendeels in rekening gebracht bij de provincie Drenthe omdat zij in het kader van programma Impuls externe veiligheid 2015-2018 budget ontvangen van het rijk. De verwachting is dat voor 2020 nog budget beschikbaar wordt gesteld, zij het dat deze bijdrage lager zal dan in de voorgaande jaren. In 2021 vervalt de bijdrage. De provincie heeft een deel van dit budget aan ons beschikbaar gesteld. De gemeenten komen voor de keuze te staan om dit aan te vullen (verhoging deelnemers bijdrage) of hierin af te schalen. Aangezien de werkzaamheden veelal betrekking hebben op het toepassen van wet- en regelgeving lijken de wettelijke mogelijkheden tot afschalen begrenst. Dit kan tot een hogere deelnemersbijdrage leiden voor gemeenten.

De uitkomsten van de evaluatie Drentse Maat in 2019

Met onze deelnemers is afgesproken dat in het jaar 2019 een evaluatie van de Drentse Maat zal plaats vinden. Dit uniforme Drentse uitvoeringskader wordt vanaf 2016 toegepast. Een evaluatie van de Drentse Maat kan leiden tot aanpassingen binnen dit kader of tot een geheel nieuw kader.

Naast een terugblik is hierbij ook een blik richting de toekomst van belang, zodat ook dit kader een toekomstbestendig karakter krijgt. Zo kan de relatie worden gelegd met het in het Besluit omgevingsrecht aangegeven en nog vorm te geven risicogericht toezicht en een uniform uitvoerings- en handhavingsbeleid met een bijbehorende monitoring meer op kwaliteit en outcome gericht. Ook de Omgevingswet zelf kan, via de herijking van onze producten en diensten met bijbehorende processen leiden tot wijzigingen binnen dit kader.

In samenhang met de actualisering van ons locatiebestand kunnen wijzigingen in de Drentse Maat effect hebben op de bepaling van de deelnemersbijdragen en dus op onze begroting. Het traject van het actualiseren van ons locatiebestand is opgestart in 2018 en zal eind 2019 een geactualiseerd bestand opleveren. Het effect op de begroting en het moment waarop dat verwerkt kan worden is nog niet te bepalen. Dit is mede afhankelijk van de keuzes ten aanzien van het te hanteren uitvoeringskader.

3.3 ORGANISATORISCHE ONTWIKKELINGEN

De meest belangrijke organisatorische ontwikkelingen voor 2020 zijn :

- Het borgen van de grip op productie en financiën en het LOS;
- het realiseren en borgen van een effectieve en efficiënte digitale aanlevering van informatie door onze opdrachtgevers;
- Het sluitend krijgen van de beleidscyclus, door het vaststellen van gezamenlijke doelen en bijbehorend uniform uitvoerings- en handhavingsbeleid;
- Het verder uitvoeren van het ontwikkelprogramma waarin wij onze basis verder op orde brengen en ons toekomstbestendig door ontwikkelen;
- De implementatie en uitvoering van een strategische personeelsplanning;
- Het eindigen van de package deals met gemeente Emmen en de provincie in 2021;
- Het opstarten van het aanbestedingstraject voor het zaaksysteem;
- Uitvoering geven aan dataveiligheid (AVG)
- De organisatorische voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet per 2021;
- De invoering van de WNRA (wet normalisering rechtspositie ambtenaren).

Borgen van de grip op productie en financiën en het LOS

Op basis van het integrale onderzoek door SeinstravandeLaar zijn in 2017 de volgende prioritaire projecten opgestart :

- De professionalisering van de financiële functie;
- Het verbeteren van de digitale aanlevering door onze opdrachtgevers;
- De herimplementatie van ons zaaksysteem LOS.

In 2019 zal het project professionalisering van de financiële functie verder worden afgerond. Dat in 2020 de basis staat met betrekking tot de professionalisering van de financiële functie, betekent niet dat dit onderwerp dat jaar geen aandacht meer nodig heeft. Zo zal in 2020 verdere borging van de bijbehorende processen plaatsvinden. Ook zal er voortdurend aandacht zijn aan het verbeteren van het in control zijn op onze productie in relatie tot onze financiën, om onze voorspellende waarde op de productie en financiën te verhogen en tijdige bijsturing mogelijk te maken.

De projecten Werkprocessen LOS op orde en Locatiebestand op orde zijn in 2018 opgestart, waarbij we verwachten dat eind 2019 het LOS op basis van de huidige wet- en regelgeving meer effectief is ingericht en ons locatiebestand is opgeschoond en verrijkt. Zodra de effecten van de Omgevingswet op de te leveren diensten en werkprocessen helder zijn, zullen deze werkprocessen in 2020 moeten worden aangepast op de nieuwe, met de deelnemers afgestemde werkwijze. Ook voor de LOS-projecten geldt dat de zaag scherp gehouden moet worden: het locatiebestand dient continu actueel gehouden te worden en de werkprocessen moeten gaan aansluiten bij het kader van de Omgevingswet.

De verwachting is dat er in 2020 ook inzet nodig is om de basis wat betreft de digitale uitwisseling op een gewenst niveau te krijgen. Dit wordt onder hieronder verder toegelicht.

Het realiseren van een effectieve en efficiënte digitale aanlevering

De verbetering van digitale uitwisseling en opdrachtverlening is van groot belang om onze voor de taken efficiënt en op een goed niveau uit te kunnen voeren. Het realiseren van deze digitale

aanlevering is als prioritair project in 2017 opgestart. Het op orde brengen van de digitale aanlevering is als een van de randvoorwaarden benoemd voor het kunnen laten vervallen van de 5% incidentele bijdrage van de deelnemers. Er is een projectplan opgesteld waarin met alle deelnemers – zowel individueel als collectief – het proces van digitale uitwisseling en opdrachtverlening wordt verbeterd. De regie voor het overkoepelende project ligt bij ons. Binnen het project is iedere deelnemer verantwoordelijk voor de aansturing, organisatie en financiering van het eigen aandeel. De quick wins zijn inmiddels in kaart gebracht. In 2019 verwachten we dat in ieder geval de geïnventariseerde quick wins bij onze deelnemers zijn doorgevoerd. Aanvullende maatregelen zijn hiernaast nog nodig om te komen tot de gewenste optimale wijze van digitale aanlevering van informatie. We verwachten dat dat dit einddoel nog niet in 2019 is gehaald en het project een doorloop kent in 2020. In 2019 zal gestart worden met het tweede deel van het project : een gedragen advies maken over een toekomstbestendige oplossing voor archivering en uitwisseling van milieudossiers.

Het sluitend krijgen van de beleidscyclus
Samen met onze opdrachtgevers zullen beleidsdoelen worden vastgesteld in het kader van het te formuleren vereiste uniforme uitvoerings- en handhavingsbeleid. Dit onderwerp maakt deel uit van het ontwikkelprogramma en kent raakvlakken met de evaluatie Drentse Maat en de wettelijke procescriteria die gelden voor de uitvoering en organisatie. Vooruitlopend daarop is in 2018 een traject gestart met onze opdrachtgevers om (stap voor stap) een monitoring te ontwikkelen die de kwaliteit en outcome binnen de uitvoering van een jaarprogramma in beeld gaat brengen.

Het verder uitvoeren van het ontwikkelprogramma
Om in 2020 te komen tot een toekomstbestendige en robuuste organisatie zal de totale opgave benoemd in de voornoemde onderzoeken - het onderzoek van SeinstravandeLaar en de Tussenevaluatie RUD Drenthe 2014-2015 - moeten worden uitgevoerd. Op basis van het bestuurlijk uitgangspunt en gebaseerd op de nieuwste inzichten en ontwikkelingen zal in het eerste kwartaal van 2019 het Ontwikkelprogramma 2019-2020 en de bijbehorende fasering en planning met een aan de uitvoering gekoppelde begroting ter besluitvorming worden aangeboden aan de verschillende gremia.
Het Ontwikkelprogramma kent een gefaseerde opbouw, waarbij de concretisering van inhoud, doorlooptijd en benodigd budget gaandeweg vorm krijgt. Er volgt een prioritering van de onderdelen van de ontwikkelopgave, gebaseerd op een risicoanalyse en mede afhankelijk van de bestuurlijke wens en organisatorische noodzaak. Hieraan gerelateerd worden ook de tijdsvolgorde, de benodigde aansturing voor de verschillende onderdelen in de ontwikkelopgaven en de vrij te maken capaciteit voor het Ontwikkelprogramma verder uitgewerkt.
In het Ontwikkelprogramma worden ook de al lopende projecten en opgaven opgenomen die bijdragen aan de doelstelling. Hiermee wordt bereikt dat de onderlinge afstemming tussen de diverse onderdelen wordt geoptimaliseerd. Bij de uitwerking van de programma-organisatie zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de betrokkenheid vanuit de deelnemers, zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek.

De implementatie en uitvoering van een strategische personeelsplanning (SPP)
Het plan en kader van de Strategische personeelsplanning zal begin 2019 worden opgesteld en een meerjarig implementatietraject kennen, waardoor het ook voor 2020 een belangrijke organisatorische ontwikkeling betreft**.** Onder strategische personeelsplanning verstaan we : het

voorbereiden, vormgeven en implementeren van beleid rondom instroom, doorstroom en uitstroom van personeel, waardoor de juiste personen op de juiste momenten aanwezig zijn op de juiste plaats in de organisatie, teneinde de werkzaamheden uit te kunnen voeren, benodigd voor het behalen van de strategische doelen. Uitgangspunt voor deze SPP is de inhoudelijke opgave waar de organisatie voor staat. Bij de nadere uitwerking van de SPP zal ook nadrukkelijk worden nagegaan of de huidige organisatiestructuur voldoende aansluit.
In 2019 en 2020 zullen op basis van het in 2019 vastgestelde kader inventariserende werkzaamheden en analyses worden uitgevoerd waarmee het kader concreet wordt vertaald naar onze organisatie. Dit levert de basis voor de verdere implementatie. Onderdeel van de strategische personeelsplanning kan zijn dat een generatiepact binnen onze organisatie wordt ingevoerd.
Bij de op basis van deze strategische personeelsplanning ingezette ontwikkeling zullen onze medewerkers intensief worden betrokken**.**

De Packagedeals met gemeente Emmen en de provincie Drenthe eindigen op 1 januari 2021
Wij hebben met de provincie Drenthe en de gemeente Emmen afspraken gemaakt over onze huisvesting in Assen (provinciehuis) en in Emmen (gemeentehuis), ICT ondersteuning, personeels– en salarisadministratie en ondersteuning in de financiële administratie. Deze afspraken zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze overeenkomsten hebben een looptijd tot 1 januari 2021. In 2019 zal in overleg met de provincie Drenthe worden gekomen tot overname van de taken ten aanzien van financiële administratie, interne controle en personeelsadministratie. Voor de huisvesting en ICT-ondersteuning wordt geopteerd voor mogelijkheid tot verlenging van de packegedeals met 2 jaar, zoals in de overeenkomst is vastgelegd. Dit om de organisatie de komende 2 jaar niet te belasten met de inspanning en onrust die wijziging van huisvesting en ICT-ondersteuning met zich mee zou brengen.

Het opstarten van het aanbestedingstraject voor het zaaksysteem
De overeenkomst met Genetics over het gebruik van het zaaksysteem LOS is aangegaan voor de duur van zeven jaar en negen maanden. Dat betekent dat in 2020 de eerste interne voorbereidende werkzaamheden moeten worden uitgevoerd voor het opstarten van een nieuw aanbestedingstraject voor een zaaksysteem. In deze begroting is daarvoor al een projectbudget opgenomen.

Dataveiligheid en IT omgeving
Per 25 mei 2018 is in Nederland de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Per die datum moeten alle bedrijven en overheidsinstanties voldoen aan deze nieuwe Europese privacyverordening ter bescherming van persoonsgegevens en de privacy van de burger. We hebben naar aanleiding van de nieuwe wetgeving het Informatiebeveiligings-en privacy beleid vastgesteld. In het beleid is beschreven hoe binnen onze organisatie richting en invulling wordt gegeven aan informatiebeveiliging en privacy. Het uitvoeren van het beleid heeft niet alleen gevolgen voor de interne bedrijfsvoering maar ook voor het bevoegd gezag, waar wij producten aan leveren maar ook delen van de bedrijfsvoering inkopen, en de leveranciers van onze informatiesystemen. We hebben een tweetal medewerkers zodanig opgeleid om uitvoering te geven aan het vastgestelde informatiebeveiligings- en privacybeleid waarin de AVG in is meegenomen.

De organisatorische voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet per 2021
De voorziene invoering van de Omgevingswet met ingang van 2021 vraagt uiterlijk in 2020 om de doorvoering van adequate organisatorische aanpassingen op basis waarvan wij onze (op de

Omgevingswet herijkte) producten en bijbehorende processen voor onze deelnemers optimaal kunnen uitvoeren. Het voorbereiden op de Omgevingswet is in gang gezet door een project op te starten waarin – in nauwe afstemming met onze deelnemers – wordt toegewerkt naar een adequaat implementatietraject. Dit project vormt onderdeel van het ontwikkelprogramma.

De invoering van de WNRA (wet normalisering rechtspositie ambtenaren)
Bij de inwerkingtreding van de WNRA kan worden uitgegaan van 1 januari 2020. Dat betekent dat de meeste werkzaamheden die inherent zijn aan de uitvoering van deze wet in 2019 plaats zullen gaan vinden. In 2020 zal de inwerkingtreding met name in het eerste half jaar nog inzet vragen. Te denken valt aan het informeren van de medewerkers en de werkzaamheden die voort kunnen komen uit mogelijke bezwaarprocedures.

3.4 VERLENGING VAN DE 5% INCIDENTELE EXTRA DEELNEMERSBIJDRAGE

Binnen het onderzoek van SeinstravandeLaar zijn de volgende aanbevelingen gedaan om de basis op orde te krijgen :

- Herbezien van de efficiencykorting en een structurele verhoging van 5% van het totale budget.
- Incidentele verhoging van 5% van het totale budget die, indien is voldaan aan een aantal randvoorwaarden, met ingang van 2020 weer kan worden verlaagd. Die kritische randvoorwaarden zijn:
    - De RUD Drenthe heeft haar basis op orde;
    - Het LOS is geïmplementeerd;
    - De deelnemers hebben hun dossiers op orde en alle documenten zijn gedigitaliseerd.
- Het beschikbaar stellen van een extra investeringsbudget met een richtinggevend bedrag van circa € 1.73 Mio voor de uitvoering van het ontwikkelprogramma.

Bij het opstellen van onze jaarprogramma's 2018 en 2019 blijkt echter dat de uitvoering van onze taken op het gebied van de Drentse Maat en niet-Drentse Maat strak past binnen de beschikbare middelen en dat er naast deze taken structureel te weinig ruimte beschikbaar is voor noodzakelijke ontwikkeling, implementatie van nieuwe wet- en regelgeving of de door de deelnemers gewenste intensivering van de uitvoering (o.a. Drentse Prioriteiten). Voor het jaar 2020 zal daarom in ieder geval verlenging van de incidentele 5% extra deelnemersbijdrage noodzakelijk zijn.

De hier genoemde onderwerpen zijn inmiddels opgenomen in het ontwikkelprogramma om de organisatie structureel op orde te krijgen. De onderbouwing voor het verlengen in 2020 van de 5% extra incidentele deelnemersbijdrage is daarmee gelegen in het ontwikkelprogramma en niet in de reguliere taken. Door met de extra 5% de kosten voor het ontwikkelprogramma te financieren wordt daarvoor geen apart investeringsbudget aangevraagd.

In het onderzoek van SeinstravandeLaar is geconcludeerd dat binnen de organisatie te weinig ontwikkelkracht aanwezig is. Dit gebrek aan ontwikkelkracht heeft door de jaren heen gezorgd voor een achterstand waardoor SeinstravandeLaar tot de aanbeveling komt om via een ontwikkelprogramma met bijbehorend investeringsbudget een inhaalslag te maken.
Om een dergelijke situatie in de toekomst te voorkomen is het belangrijk om, als in de loop van 2019 middels de evaluatie van de Drentse maat over het uitvoeringsniveau wordt gesproken, voldoende ruimte te reserveren voor het toekomstbestendig kunnen houden van de organisatie.

3.5 OPZET VAN DE BEGROTING

Om meer grip te krijgen op onze financiën en om te voldoen aan alle eisen van het BBV is de opzet van de begroting vernieuwd. Vanaf de begrotingswijziging 2018 wordt gewerkt met deze opzet. Transparanter, completer en volgens de geldende wettelijke normen. De verschillende gremia van opdrachtgevers en eigenaren hebben meegedacht over de opzet van de nieuwe begroting. De begroting 2020 volgt deze opzet en voldoet daarmee aan alle eisen in wet- en regelgeving.

4 PROGRAMMAPLAN

4.1 DE PROGRAMMA'S

Het BBV vereist dat de begroting in verschillende programma's wordt weergegeven. Vanaf de begrotingswijziging 2018 is ervoor gekozen om een apart programma voor Milieu – projecten & leges op te nemen. Hierdoor bestaat het oorspronkelijke programma Milieu nu uit twee programma's: het programma Milieu – regulier en het hierboven genoemde programma Milieu – projecten & leges. Zo kan beter onderscheid gemaakt worden tussen de reguliere taken (Drentse Maat en Niet-Drentse Maat) die wij voor de deelnemers uitvoeren en de apart gefinancierde projecten. Deze opzet wordt in de begroting 2019 gecontinueerd.

Voor de uitvoering van het Ontwikkelprogramma 2018-2020 is in de begrotingswijziging 2018 voor het eerst het programma Organisatieontwikkeling toegevoegd. Hiervoor is een separaat investeringsbudget noodzakelijk. Vanuit het advies en bijbehorend indicatieve investeringsbudget vanuit de aanbevelingen van SeinstravandeLaar is een ontwikkelprogramma opgesteld voor 2019-2020. Eerder was in de begrotingswijziging 2018 al het voor 2018 indicatief gevraagde deel van het investeringsbudget opgenomen. Met de begrotingswijziging 2019 en voorliggende begroting 2020 worden de investeringskosten verwerkt met een gefaseerde inzet voor de jaren 2019 en 2020. Dit programma wordt dus ook in stand gehouden in 2020.

Volgens het BBV dienen de algemene dekkingsmiddelen, de heffing VPB en het bedrag voor onvoorzien apart in het programmaplan uiteengezet te worden. Daarnaast worden de kosten van de overhead in een apart programma getoond en dienen de kosten van de andere programma's exclusief overheadkosten getoond te worden.

Tabel 1: Hoofdoverzicht baten en lasten 2020 overeenkomstig indeling BBV

Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo
Programma Milieu - regulier	13.910	9.620	4.290
Programma Milieu - projecten & Leges	473	423	50
Programma organisatieontwikkeling	685	685	0
Overhead	-	4.204	-4.204
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Heffing VPB	-	-	-
Bedrag onvoorzien	-	125	-125
Saldo van baten en lasten vóór mutaties reserve	15.069	15.057	10
Toevoeging en onttrekking reserves	-	-	
Toevoeging aan reserves	-	-	10
Onttrekking aan reserves	-	-	
Saldo van baten en lasten na mutaties reserves	-	-	-

In onze Kaderbrief 2020 is aangegeven dat er indexering wordt toegepast op basis van de index loonvoet sector overheden en de prijsindex netto materiële overheidsconsumptie. In de exploitatiebegroting die is opgenomen in de Kaderbrief is de deelnemersbijdrage echter ten onrechte niet geïndexeerd. Dat betekent dat de geïndexeerde deelnemersbijdrage in deze begroting in lijn loopt met de beschreven uitgangspunten van de Kaderbrief 2020, doch in cijfermatige uitwerking afwijkt van de Kaderbrief 2020.

Elk van de programma's in het bovenstaande overzicht wordt hieronder verder toegelicht.

4.2 PROGRAMMA MILIEU – REGULIER

Het programma Milieu - regulier bestaat uit twee onderdelen:
- Drentse Maat
- Niet-Drentse Maat

Wat willen we bereiken?
De RUD Drenthe draagt bij aan een veilige, duurzame en gezonde leefomgeving. Dit doen we door milieutaken in de hele provincie Drenthe uit te voeren in opdracht van de aangesloten gemeenten en de provincie Drenthe.

Wat gaan we daarvoor doen?

Drentse Maat
De Drentse Maat taken omvatten circa 60% van onze werkzaamheden en worden voor alle deelnemers uitgevoerd volgens eenzelfde kwaliteitsniveau. De Drentse Maat taken bestaan op hoofdlijnen uit:
- Meldingen en aanvragen voor een vergunning
- Toezicht

Meldingen en aanvragen voor een vergunning
Het werk begint vaak met een vooroverleg. We nemen aanvragen voor een milieuvergunning in behandeling. Tijdens zo'n procedure wordt beoordeeld of het verlenen van een vergunning mogelijk is. Hierbij wordt rekening gehouden met de invloed die de activiteiten hebben op de leefomgeving. De voorschriften staan altijd in verband met de activiteiten van een inrichting. Vaak is het nodig adviezen (geluid, bodem, milieu effecten rapportage) bij specialisten binnen onze dienst in te winnen. Er wordt een formele procedure gevolgd, die enige weken tot maanden in beslag neemt. Voor activiteiten die minder belastend zijn voor de omgeving kan worden volstaan met een milieumelding. In dat geval zijn algemene voorschriften voor de werkzaamheden van het bedrijf uit het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Activiteitenbesluit) van toepassing. Voor delen van een vergunningplichtige situatie kan het Activiteitenbesluit ook van toepassing zijn. Soms is maatwerk nodig en worden er maatwerkvoorschriften gemaakt voor de melding. Die worden vastgelegd met een besluit. Dit kan zich voordoen bij bijvoorbeeld een horecabedrijf in een bepaalde omgeving. De geluidsvoorschriften zijn in dat geval van toepassing voor die specifieke situatie.

Ook het beoordelen van meldingen in het kader van het Besluit bodemkwaliteit valt onder de Drentse Maat, waarbij de bodemkwaliteit wordt beschermd bij de toepassing van grond of bouwstoffen.

Toezicht
Wij voeren toezicht uit op inrichtingen en activiteiten die vanuit de milieuaspecten (veiligheid, lucht, geluid, energie, afval, bodem e.d.) invloed kunnen hebben op de kwaliteit van de leefomgeving. Zo'n inrichting behoort te beschikken over een milieuvergunning of een melding te hebben gedaan op

grond van de milieuregelgeving. De invloed die het bedrijf kan hebben op de omgeving bepaald of een vergunning nodig is of volstaan kan worden met een melding. Hieraan zijn voorschriften verbonden, waaraan de inrichting zich moet houden. De inrichtingen die chemische stoffen gebruiken krijgen meer voorschriften, dan de bakker in het winkelcentrum.
Deze inrichtingen/activiteiten worden regelmatig bezocht door onze toezichthouders ("milieu-inspecteurs"). Indien een inrichting niet voldoet aan de voorschriften wordt in overleg gekeken naar oplossingen van de geconstateerde problemen. Als een inrichting de problemen niet oplost, dan wordt een procedure opgestart om de inrichting daartoe te dwingen. Als de inrichting niet wil meewerken kan in het uiterste geval een inrichting gesloten worden. Ook bestaat de mogelijkheid dat een proces-verbaal wordt opgemaakt.
Indien nodig wint een toezichthouder specialistisch advies in bij één van onze specialisten.

Naast het toezicht bij inrichtingen valt ook het volgende toezicht onder de Drentse Maat:
- Toezicht in het kader van het Besluit bodemkwaliteit, bij calamiteiten bodem en bij niet ernstige gevallen van bodemsanering
- Ketentoezicht. Deze vorm van toezicht richt zich op processen waar verschillende organisaties als schakels in een keten bij betrokken zijn (zoals bij afvalverwerking of asbestverwijdering). Dat gebeurt omdat het nalevingsgedrag van een afzonderlijk bedrijf sterk wordt bepaald door het gedrag van voorgaande of volgende schakels.

Niet-Drentse Maat

De Niet Drentse Maat taken worden per deelnemer verschillend ingevuld. De een maakt er meer gebruik van dan de ander. Per jaar worden in het jaarprogramma op detailniveau afspraken gemaakt over de uitvoering van de taken per deelnemer. De taken bestaan uit:

- Bodem (voor zover niet opgenomen in Drentse Maat)
- Geluid, lucht en externe veiligheid voor andere zaken dan vergunningverlening en toezicht
- Asbest, beoordeling van sloopmeldingen en het toezicht hierop
- Juridische ondersteuning voor andere zaken dan vergunningverlening en toezicht
- Milieu specialistische taken voor andere zaken dan vergunningverlening en toezicht
- Projecten (niet zijnde de projecten die separaat ingekocht worden)
- Vergunning ontbranden/melden vuurwerk en het toezicht hierop
- Ontheffing TUG en het toezicht hierop

Administratieve ondersteuning Drentse en niet-Drentse Maat

Bij de uitvoering van onze taken in het kader van de Drentse Maat en niet-Drentse Maat behoort ook de administratieve ondersteuning via de centraal georganiseerde Front-Office. Deze direct-productieve inzet wordt afzonderlijk begroot en is naar rato toegerekend aan de begrote inzet voor de Drentse en de Niet-Drentse Maat taken.

Wat zijn de bijbehorende baten en lasten van programma Milieu-regulier?

Tabel 2: Baten en lasten uitvoering programma Milieu-regulier

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2020 (Begroting)**
Drentse Maat (DM)	8.445
Niet Drentse Maat (NDM)	5.465
Totaal baten	**13.910**
Lasten	
Drentse Maat (DM)	5.841
Niet Drentse Maat (NDM)	3.780
Totaal lasten	**9.620**
Saldo baten en lasten	**4.290**

Tarief

Het uitgangspunt bij het uurtarief is dat deze volledig kostendekkend is en dat geen exploitatietekort of minimaal overschot wordt behaald in 2020. Uitgangspunt is tevens dat het uurtarief gelijk is voor alle deelnemers en alle producten. Het tarief wordt berekend op basis van de lasten per fte (inclusief de lasten voor overhead), gedeeld door het aantal productieve uren. Het uurtarief 2020 is € 96,25.

4.3 PROGRAMMA MILIEU – PROJECTEN & LEGES

Wat willen we bereiken?
Onder dit programma verstaan we de projecten die onze deelnemers ons laten uitvoeren en die geen onderdeel zijn van de Niet-Drentse Maat. Gedurende het jaar kunnen deelnemers nog met ons afspraken maken om projecten te laten uitvoeren. De doelstellingen kunnen per project verschillen. Ook de legestaken die wij uitvoeren voor de provincie Drenthe vallen onder dit programma.

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor 2020 is nog niet bekend welke projecten uitgevoerd worden. Op basis van realisaties van voorgaande jaren is de verwachting dat er tenminste €250K budget beschikbaar is voor projecten. Hierbij wordt bewust uitgegaan van een lage raming omdat de uitvoering van projecten kostenneutraal verloopt. De verwachting bij de legesopbrengsten is dat deze 223K bedragen. De legeskosten zijn gelijk aan 173K.

Tabel 3: Baten en lasten uitvoering Programma Milieu - Projecten en leges

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2020 (Begroting)**
Programma Milieu - projecten	250
Legesopbrengsten	223
Totale baten	**473**
Lasten	
Programma Milieu - projecten	250
Legeskosten	173
Totale lasten	**423**
Saldo baten en lasten	**50**

4.4 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING

Het programma organisatieontwikkeling heeft als doel de RUD Drenthe door te ontwikkelen naar een toekomstbestendige en robuuste organisatie. We gaan doen wat nodig is binnen de beschikbare kaders voor een optimaal milieurendement.

Uitgangspunt voor het Ontwikkelprogramma zijn de aanbevelingen van het rapport SeinstravandeLaar en de Tussenevaluatie 2014-2015. Tevens is het project Omgevingswet in het Ontwikkelprogramma opgenomen. Daarmee omvat het Ontwikkelprogramma een omvangrijke opgave waar we samen met onze eigenaren, opdrachtgevers en bestuurders voor staan. We hebben elkaar nodig om deze ontwikkeling te bestendigen. Gekozen is voor een programma van ca. twee jaar om aan te sluiten bij de invoering van Omgevingswet per 1-1-2021. De uitvoering van het Ontwikkelprogramma gebeurt met als uitgangspunt dat de gemaakte afspraken in de jaarprogramma's 2019 en 2020 daardoor niet worden aangetast.

Vanuit de raden en staten van de deelnemers is ook het nadrukkelijke verzoek gekomen aangehaakt te blijven bij het Ontwikkelprogramma. Wij zullen bij onze reguliere rapportages ook expliciet aandacht besteden aan de voortgang en resultaten uit het Ontwikkelprogramma.

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2020 (Begroting)**
Ontwikkelprogramma	685
Totale baten	**685**
Lasten	
Ontwikkelprogramma	685
Totale lasten	**685**
Saldo baten en lasten	**0**

In deze tabel zijn de baten en lasten opgenomen conform het Ontwikkelprogramma RUD Drenthe 2019-2020. Omdat het een meerjarig programma betreft zal het restantbudget 2019 worden overgeheveld naar 2020 en eventueel restantbudget 2020 naar 2021 of als voordelig saldo aan de algemene reserve worden toegevoegd na afronding van het Ontwikkelprogramma.

4.5 ALG. DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD, VENNOOTSCHAPSBELASTING, ONVOORZIEN

Algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Omdat wij RUD Drenthe enkel specifieke dekkingsmiddelen kennen, is deze post niet op ons van toepassing.

Overhead
Het BBV schrijft voor dat overheadkosten afzonderlijk worden begroot. Zij maken dus niet langer aan de lastenkant onderdeel uit van beleidsprogramma's. Op deze manier wordt beoogd om meer inzicht te geven in de overheadkosten voor de organisatie als geheel. De volgende kosten worden conform het BBV voor onze dienst tot de overhead gerekend:

- Directeur
- Teamleiders
- Secretariaat (incl. directiesecretaris)
- Adviseurs (I&A, HRM, Financiën/Controlling, Informatievoorziening)
- Ondersteunende PIOFACH-taken (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting), wanneer deze niet één op één op het primaire proces kunnen worden gekoppeld (zoals de gebruikerskosten voor LOS).

Door de overhead te centraliseren in één post, zijn de lasten voor de programmaonderdelen aanzienlijk lager dan voorheen. Op de baten heeft deze verandering geen invloed omdat (grotendeels) wordt afgerekend tegen een integraal uurtarief.

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2020 (Begroting)**
Overhead	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Overhead	4.204
Totale lasten	**4.204**
Saldo baten en lasten	**-4.204**

Vennootschapsbelasting (Vpb)
Het BBV schrijft voor dat de heffing vennootschapsbelasting wordt uiteengezet in een separate post. Deze post is niet van toepassing op onze organisatie. Vennootschapsbelasting dient namelijk te worden afgedragen door een overheidsonderneming bij activiteiten die voor de Vpb gelden als onderneming en waarop geen objectvrijstellingen van toepassingen zijn. Het uitgangspunt van de

RUD Drenthe is dat, voor de activiteiten van de RUD Drenthe die kwalificeren als onderneming, zij in principe enkel die activiteiten onderneemt waarvoor sprake is van objectvrijstelling.

Onvoorzien

Het vernieuwde BBV schrijft voor dat de post 'onvoorzien' eveneens apart getoond dient te worden. De RUD Drenthe heeft een bedrag van € 125.000,- opgenomen voor onvoorzien. Het is op grond van de Financiële Verordening beleid om het eigen vermogen van de RUD Drenthe tot maximaal 10% van de begroting toe te laten nemen.

Bestuurlijk is de wens geuit om de algemene reserve van verbonden partijen – dus ook van de RUD Drenthe – zo laag mogelijk te houden. Als daarvoor zou worden gekozen zou per jaar met de deelnemers naar rato worden afgerekend als er een eventueel overschot ontstaat. Indien zich tegenvallers voordoen bij de RUD Drenthe dan zal de RUD Drenthe zich tot de deelnemers gaan wenden voor een verhoging van de deelnemersbijdrage.

Het is wenselijk om het weerstandsvermogen voldoende hoog te houden om de financiële risico's van de RUD Drenthe te kunnen dekken en gedurende het jaar geen stagnatie te laten ontstaan in verband met extra besluitvormingsprocedures. Op het weerstandsvermogen van de RUD Drenthe wordt verder ingegaan in de Paragrafen.

Bedragen x € 1.000	
Baten	**2020 (Begroting)**
Onvoorzien	0
Totale baten	**0**
Lasten	
Onvoorzien	125
Totale lasten	**125**
Saldo baten en lasten	**-125**

5 PARAGRAFEN

Het BVV vereist verschillende paragrafen. Drie daarvan zijn niet van toepassing op de RUD Drenthe en worden daarom niet uitgewerkt.

- Grondbeleid is niet van toepassing omdat de RUD Drenthe geen eigen grond bezit;
- Verbonden partijen is niet van toepassing omdat de RUD Drenthe geen verbonden partijen heeft (het is zelf een verbonden partij);
- Onderhoud kapitaalgoederen is niet van toepassing omdat het kantoor waarin de RUD Drenthe gehuisvest is, wordt gehuurd en er verder geen voor deze paragraaf relevante activa zijn;
- De vennootschapsbelasting is niet van toepassing omdat het uitgangspunt van de RUD Drenthe is dat, voor de activiteiten van de RUD Drenthe die kwalificeren als onderneming, zij in principe enkel die activiteiten onderneemt waarvoor sprake is van objectvrijstelling.

Voorgaande betekent dat de volgende verplichte paragrafen wel zijn opgenomen:

- Paragraaf leges / lokale heffingen
- Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf financiële kengetallen
- Paragraaf bedrijfsvoering
- Paragraaf personele ontwikkelingen

5.1 PARAGRAAF LEGES / LOKALE HEFFINGEN

De RUD Drenthe heeft in haar eigen beleid geen lokale heffingen. Voor de provincie Drenthe is de RUD Drenthe wel gemandateerd om de heffingen van de leges uit te voeren. Dit betreft leges voor de luchtvaart en de Wabo. De inning van de leges is gebaseerd op de Legesverordening van de provincie. De RUD Drenthe heeft met de provincie de afspraak gemaakt dat het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven bij de leges de dekking is voor de administratieve ondersteuning voor het innen van de leges. Per saldo is het innen van de leges dus een budgetneutraal project.

5.2 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Weerstandsvermogen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de RUD Drenthe in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. Een buffer is daarom wenselijk. Bij het weerstandsvermogen gaat het dus om de robuustheid van de begroting. Voor de RUD Drenthe is bepaald dat de kosten, die niet uit andere inkomsten kunnen worden gedekt, ten laste van de deelnemende organisaties komen. Dat impliceert dat de financiële gevolgen van risico's, die niet binnen de begroting van de RUD Drenthe kunnen worden opgevangen, uiteindelijk ten laste van de deelnemende organisaties zullen worden gebracht. Deze bepaling zou tot de opvatting kunnen leiden, dat het voor de RUD Drenthe niet nodig is om over weerstandsvermogen te beschikken. Daartegen staan de volgende argumenten:

- De RUD Drenthe is een zelfstandige rechtspersoon met eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden;

- Het is onwerkbaar voor de RUD Drenthe (en voor de provincie en gemeenten) als de RUD Drenthe zich voor iedere tegenvaller tot hen moet wenden, met het verzoek om een (incidentele of structurele) verhoging van de bijdrage.

Door de deelnemers is expliciet uitgesproken dat het niet wenselijk is als iedere gemeenschappelijke regeling een groot eigen vermogen opbouwt. Daarom heeft het eerder de voorkeur om wat meer ruimte in de post onvoorzien te creëren. En dus de komende jaren geen geld op de begroting te reserveren om het eigenvermogen actief aan te vullen. Dit laat onverlet dat in de Financiële Verordening is bepaald dat het eigen vermogen vanuit eventuele positieve rekeningresultaten zal worden aangevuld tot een maximum van 10% van de begroting.

Er is in de begroting 2020 , naast de meerjarig opgenomen post voor onvoorziene uitgaven van € 125.000, geen extra ruimte gecreëerd voor onvoorziene uitgaven. Wel wordt door het opstellen van een realistischer jaarprogramma de kans op extra onvoorziene uitgaven verkleind. Door de uitvoerings(kosten) goed te monitoren en tijdig tot bijsturing van het programma over te gaan wordt getracht risico's binnen de begroting op te vangen.

De RUD Drenthe heeft ultimo 2018 een totaal eigen vermogen van € 797.316. Hiervan is € 541.680,- algemene reserve en € 275.000,- een bestemmingsreserve (bron: jaarstukken 2018). Voor de financiering van het Ontwikkelprogramma RUD Drenthe is voor 2019 een extra financiering benodigd van € 756.250. Dit bedrag wordt onttrokken uit de reserves, waardoor ultimo 2019 nog een eigen vermogen resteert van € 41.066 (exclusief exploitatieresultaat 2019). In onderhavige begroting is nog wel een post onvoorzien van € 125.000 opgenomen.

Op basis van de hieronder uiteengezette benodigde weerstandsvermogen is de ratio tussen aanwezige en benodigde weerstandsvermogen onvoldoende om de risico's met een eigen reserve af te dekken. Dit betekent dat indien één van de aangegeven risico's zich voordoet het weerstandsvermogen onvoldoende is om deze te dekken en er een extra beroep zal moeten worden gedaan op de deelnemers.

Financiële risico's

De omvang van het weerstandsvermogen van de RUD Drenthe is gerelateerd aan de risico's die de organisatie loopt. Deze risico's zijn in kaart gebracht en ook financieel vertaald. Hierbij is rekening gehouden met reeds getroffen maatregelen, zoals verzekeringen.

Een aantal van de (financiële) risico's voor de RUD Drenthe worden in onderstaande tabel vermeld. In het model zijn risicobeoordeling en -kwantificering gehanteerd, zoals aanbevolen door het Ministerie van BZK. Deze risico's geven inzicht in het benodigde weerstandsvermogen (zie onderstaande tabel). Hierbij worden kleinere risico's geacht onderdeel te zijn van de reguliere bedrijfsvoering. De vermenigvuldiging met de wegingsfactoren impact en frequentie geeft het bedrag aan dat beschikbaar moet zijn als weerstandsvermogen om de risico's te kunnen opvangen.

No	Categorie	Omschrijving	Effect	Financieel	Impact	Frequentie	Benodigde weerstandsvermogen
1	Personeel	Ziekteverzuim	Productieverlies	€160.000	3	5	€160.000
2	Personeel/ bedrijfsvoering	Digitaal werken	Productieverlies	€ 80.000	2	4	€ 60.000
3	Personeel/ bedrijfsvoering	Informatievoorziening	Productieverlies	€ 73.000	3	4	€ 54.750
3	Personeel/ bedrijfsvoering	Strategische personeelsplanning	Productieverlies	€ 300.000	4	4	€225.000
						Totaal	**€445.000**

Klasse / impact	Geschat financieel effect	Wegings-factor
1	< € 50.000	€ 25.000
2	€ 50.001 – € 100.000	€ 75.000
3	100.001 – € 250.000	€ 175.000
4	€ 250.001 – € 1.000.000	€ 625.000
5	> € 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ frequentie	Kans	Wegings-factor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

In de risico-berekening is geen rekening gehouden met een bestuurlijke keuze om bij eventuele noodzakelijke herprioritering in het jaarprogramma 2020 alsnog te kiezen voor het beschikbaar stellen van extra middelen. Mocht op basis van het jaarprogramma 2020 een tekort aan uren zichtbaar worden, dan vraagt dat om expliciete bestuurlijke besluitvorming om daarvoor te herprioriteren of extra middelen beschikbaar te stellen, waarvoor dan een extra deelnemersbijdrage noodzakelijk zal zijn.

1. Ziekteverzuim

Algemeen: In de gewijzigde begroting 2018 van de RUD Drenthe wordt uitgegaan van een norm voor ziekteverzuim van 4,0%. Het ziekteverzuim in 2016 bedroeg 3,6% , in 2017 was het 4,2% en in 2018 8%. Bij een hoger ziekteverzuim dan de gecalculeerde 4% is er sprake van productiviteitsverlies. Bij de berekening van de beschikbare productieve uren is 4% ziekteverzuim opgenomen. Het is een reële verwachting dat het verzuimpercentage van 4% bij ons hoger uitvalt en bij de risico bepaling wordt vooralsnog uitgegaan van 6%.

Beheersmaatregelen: In 2019 staat verzuim hoog op onze agenda en het thema alsmede het protocol omtrent verzuim wordt nadrukkelijk bij onze medewerkers onder de aandacht gebracht. Daarnaast zijn/worden de volgende maatregelen getroffen :

- De toegankelijkheid van bedrijfsmaatschappelijk werk is vergroot. De medewerkers kunnen nu rechtstreeks contact leggen met het bedrijfsmaatschappelijk werk, waar eerder tussenkomst van de bedrijfsarts en/of teamleider nodig was.
- Er vindt teamcoaching plaats.
- Er wordt op een actieve wijze uitvoering gegeven aan het Arbobeleid.
- Er is een directe verzuimbegeleiding op de lopende dossiers in plaats van de verzuimcoaching zoals die eerder werd ingezet.

Calculatie financieel: Voor de calculatie is 2% van de totale loonsom gebruikt.

2. Digitaal werken

Algemeen: Om efficiënt te kunnen werken, is afgesproken dat we 100% digitaal gaan werken. Tot op heden hebben meerdere opdrachtgevers er moeite mee de benodigde informatie op de juiste manier en tijdig digitaal aan te leveren. Digitale aanlevering van informatie door onze opdrachtgevers is een randvoorwaarde om effectief en efficiënt te kunnen werken. Om de problemen die hier spelen aan te pakken wordt uitvoering gegeven aan het project Digitale aanlevering van documenten door onze deelnemers. Indien in de praktijk blijkt dat de digitale aanlevering onvoldoende wordt verbeterd, zal dit belemmerend door blijven werken bij de uitvoering van onze taken en extra tijd vergen. Hierdoor moeten onze Drenthe -medewerkers hier extra tijd aan besteden bijv. door documenten zelf uit het zaaksysteem of het archief van de opdrachtgever te halen.
Het volledig digitaal werken geldt ook als een van de randvoorwaarden voor het kunnen opheffen van de 5% incidentele deelnemersbijdrage.

Beheersmaatregelen: In 2017 is bij de integrale doorlichting nogmaals duidelijk geworden dat het van groot belang is om hierover met alle bevoegde gezagen goede afspraken te maken. Daarvoor is als 1 van de 3 prioritaire projecten de digitale aanlevering projectmatig opgepakt. Bij het doorvoeren van de geïnventariseerde maatregelen moet rekening worden gehouden met lange implementatietijden. In 2019 zal het tweede deel van het project worden opgepakt, waarin een gedragen advies wordt opgeleverd omtrent een toekomstbestendige wijze van archivering en uitwisseling van milieudossiers. We hebben een extra medewerker in dienst die dit namens ons intern gaat begeleiden.

Calculatie financieel: De extra uren die onze medewerkers moeten besteden om de gegevens te krijgen die nodig zijn om verstrekte opdrachten uit te kunnen voeren, betekent productieverlies. Naast de extra medewerker is in de calculatie meegenomen dat er nog een extra fte inzet nodig is om de benodigde informatie beschikbaar te krijgen.

3. Informatievoorziening

Algemeen: In 2016 is het zaaksysteem LOS ingericht. De verschillen in volwassenheid van de data van de bronsystemen is groot. De uniformering van de kwaliteit van de data en de vastlegging van de data is een belangrijk aandachtspunt o.a. om de kwaliteit van de rapportages te kunnen verbeteren. Ook landelijke ontwikkelingen zoals de Omgevingswet stellen eisen aan informatievoorziening en vereisen daarmee een verdere optimalisatie en doorontwikkeling van ons zaaksysteem.

Beheersmaatregelen: Wij hebben in 2018 en 2019 hiervoor de functies van informatiemanagement en de functioneel beheer beteringeregeld. Daarmee is in deze begrotingswijziging rekening gehouden.

Aan de noodzakelijke en nu nog gebrekkige uniformiteit van de data wordt in 2019 via de projecten Locatiebestand op orde en Zaakgericht Werken/Werkprocessen op orde gewerkt. Hoewel er veel wordt gebouwd aan het borgen van een eenduidige registratie, is de feitelijke situatie in 2019 nog steeds een waarbij de data onvoldoende kwaliteit kent. De verbeteringen die in 2019 worden ingezet zullen tot vermindering van risico's leiden. Het effect daarvan op de risico's en doorwerking op productieverlies ten opzichte van 2019 zullen gaandeweg inzichtelijk worden en te zijner tijd worden verwerkt in de begroting.

Calculatie financieel: De inschatting is 1 fte.

4. Strategische personeelsplanning (SPP)

Algemeen: We zijn gestart met de ontwikkeling van een SPP, waarin het onderzoek en de mogelijke uitwerking van een generatiepact wordt verwerkt. De uitvoering van het SPP zal effecten hebben op de formatie, bezetting en mogelijk de organisatiestructuur. Wij zijn ervan overtuigd dat een SPP nodig is voor de doorontwikkeling van onze organisatie. Deze ontwikkeling kan mogelijk leiden tot frictiekosten.

Beheersmaatregelen: In de loop van 2019 wordt inzichtelijk welk effect de SPP heeft op de huidige personele bezetting en kunnen concrete afspraken gemaakt gaan worden.

Calculatie financieel: De inschatting is dat er frictiekosten kunnen ontstaan. Vooralsnog wordt uitgegaan van 2 fte (exclusief het mogelijke effect van een generatiepact).

Overige onzekerheden: werken op basis van milieubewust afwegingskader
De deelnemers hebben in hun zienswijzen op de begrotingswijziging 2018 nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het binnen financiële kaders uitvoeren van de werkzaamheden. Op verschillende onderdelen in deze begroting zijn ontwikkelingen geschetst waaruit meerkosten voor de uitvoering (kunnen) ontstaan. Om deze autonome kostenstijgingen niet automatisch tot verhoging van de begroting (en dus de deelnemersbijdragen) te laten leiden, wordt in 2019 begonnen aan het uitwerken van een milieubewust afwegingskader waarmee op basis van risico-inschatting en milieurendement tot programmering en prioritering van werkzaamheden kan worden gekomen. Daarmee ontstaat een bestuurlijke keuzemogelijkheid om de uitvoeringskosten te beheersen door de beleidsdoelen en –wensen te prioriteren en (naar beneden) bij te stellen.

5.3 PARAGRAAF FINANCIËLE KENGETALLEN

Hieronder volgt een korte toelichting per kengetal met als basis de jaarrekening 2018, begrotingswijziging 2018, begroting 2019 en begroting 2020.

	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Netto schuldqoute	**-6,6%**	**-4,0%**	**-0,4%**	**-3,9%**	**-4,0%**	**-4,1%**	**-3,9%**
Netto schuldguote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Solvabiliteitsratio	**12,3%**	**12,7%**	**1,4%**	**1,6%**	**1,8%**	**2,0%**	**2,2%**
Structurele exploitatieruimte	**-1,9%**	**-1,8%**	**0,9%**	**1,0%**	**1,9%**	**0,4%**	**0,4%**
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote
Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. We hebben geen leningen waardoor de schuldpositie alleen bestaat uit kortlopende verplichtingen. Daarom hanteren wij een norm van 0% of lager. Om aan de norm te voldoen moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. In afwijkende gevallen, bijvoorbeeld een grote investering waar geld voor aangetrokken wordt, stijgt het kengetal boven de 0% stijgen. Voor 2020 is het kengetal -3,9% en voldoet daarmee ruim aan de gestelde norm.

Solvabiliteitsratio
Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% de organisatie zicht op glad ijs bevindt, de norm voor de RUD Drenthe is daarom minimaal 20%. De solvabiliteitsratio van de RUD Drenthe is op basis van de begroting 2020 1, % waardoor de solvabiliteit van onze organisatie ver onder de norm ligt. Dit wordt veroorzaakt doordat voor een deel van de financiering van het Ontwikkelprogramma RUD Drenthe 2019-2020 de reserves zijn gebruikt. Het kengetal valt daarnaast lager uit omdat met voorschotten van de opdrachtgevers wordt gewerkt. De voorschotten leiden tot een hoger kort lopend vreemd vermogen en hebben daarmee een negatief effect op de ratio maar

zorgen niet voor een slechte financiële weerbaarheid. Immers, die voorschotten worden in het nieuwe boekjaar besteed aan de taken waarvoor wij dit geld hebben ontvangen.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor de RUD Drenthe is 0% of hoger. In de begroting 2020 is de ratio 1,0% en daarmee net voldoende.

Algeheel oordeel

Het BBV schrijft voor een beoordeling te geven van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Van de drie geldende kengetallen voor onze organisatie geeft de solvabiliteitsratio aan dat zij onder de norm ligt. Het algehele beeld van onze financiële positie is dat de reserves te laag zijn om calamiteiten op te kunnen vangen.

5.4 PARAGRAAF FINANCIERING

Beleidskaders

De uitvoering van de financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht Financierings- (treasury-)statuut evenals een financieringsparagraaf in begroting en rekening. We werken volgens het Treasurystatuut dat is vastgesteld op 23 september 2013

Rentevisie

Gezien de geringe invloed van de renteontwikkeling op onze begroting is geen lange termijn rentevisie opgenomen.

Geldleningen

We zullen het overgrote deel van haar werkzaamheden betalen uit de vaste voorschotbetalingen van de deelnemers. De verwachting is dat deze voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. We hebben geen geldleningen en verwacht dat dit voor de begroting van 2019 ook niet nodig is.

Onze organisatie loopt op dit moment geen grote liquiditeitsrisico's. In de praktijk factureren wij erg laat en is het beter om maandelijks of per kwartaal de projecten te factureren. Hoewel dit in de praktijk niet tot liquiditeitsproblemen leidt, omdat de projecten maar een klein deel van de totale werkzaamheden uitmaken en de deelnemersbijdragen bevoorschot worden, is extra aandacht voor tijdig factureren nodig om de organisatie en financiën beter in control te brengen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico op de netto-vlottende schuld (schulden met een looptijd van minder dan één jaar) is een kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten tijdens een boekjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen bedraagt de kasgeldlimiet 8,2% van het begrotingstotaal. Het saldo

van vlottende schulden en vlottende middelen wordt afgezet tegen het begrotingstotaal. Dit betekent voor ons dat het maximale saldo in 2020 € 1,2 mln. mag bedragen. Wij voldoen hieraan op basis van deze begroting.

Rente risiconorm

Ter beperking van het renterisico op vaste schuld is er een rente risiconorm vastgesteld. De rente risiconorm schrijft voor welk deel van de lange termijn leningen (> 1 jaar) maximaal vernieuwd mag worden in een begrotingsjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen zoals de RUD Drenthe is dit vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als volgt berekend: de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. Er is in 2020 geen sprake van herfinanciering omdat geen leningen zullen worden aangegaan.

5.5 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Bedrijfsvoering ondersteunt de andere programma's in het voorzien van verschillende diensten als personeelszaken, informatievoorziening, boekhouding, communicatie, sturing, coaching en planning en control.

Elders in deze begroting is al stilgestaan bij de noodzaak de bedrijfsvoering te versterken met een ontwikkelprogramma. In 2020 zullen de effecten van dit programma al goed merkbaar zijn. Denk daarbij onder meer aan een effectieve, betrouwbare financiële administratie, adequate planning & control en een verbeterde informatievoorziening.

De ontwikkelopgave met betrekking tot de bedrijfsvoering is opgenomen in het afzonderlijk ter besluitvorming uitgewerkte Ontwikkelprogramma.

5.6 PERSONELE ONTWIKKELINGEN

Onze formatie en bezetting van de verschillende teams op 1 februari 2019 is in onderstaande tabel weergegeven.

Team	Formatie in FTE	Bezetting in FTE
RUD Directie	1	1
Programmamanagement	1	1
Team Vergunningverlening (incl. teamleider)	20,23	20,53
Team Toezicht en HH Emmen (incl. teamleider)	14,36	12,67
Team Toezicht en HH Assen (incl. teamleider)	16,91	13,73
Team Juridisch (incl. teamleider)	12,41	12,29
Team Bodem (teamleider jur.)	22,81	18,61
Team Advies (incl. teamleider)	13,6	13,71
Team Bedrijfsbureau	17,68	18,07
Totaal	**120**	**111,62**

We zijn nu met een wervingstraject bezig zijn waarbij naar verwachting de ruimte die er nog is, ingevuld zal worden

De leeftijdsopbouw binnen onze organisatie is in onderstaande figuur weergegeven. Zoals kan worden gezien in de figuur is meer dan de helft van het personeelsbestand 50 jaar of ouder.

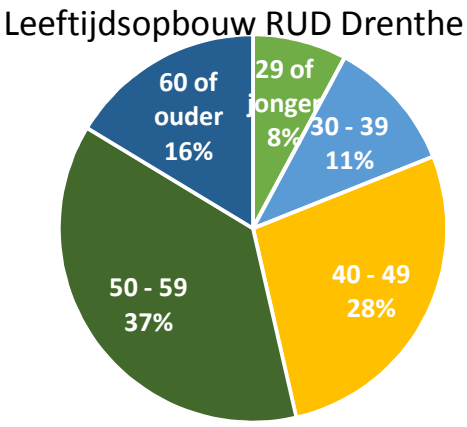

Personeelsplanning
In 2018 is besloten een start te maken met strategische personeelsplanning en dit proces bij aanvang onder regie van HR te laten begeleiden door een extern bureau, om het vervolg onder verantwoordelijkheid van de teamleiders voort te zetten. Uitgangspunt bij dit traject is talentontwikkeling van medewerkers. Een en ander wordt direct gekoppeld aan het lopende

teamcoachingstraject. Onderdeel van het SPP is een onderzoek naar de mogelijkheden van de invoering van een generatiepact. Hiervoor heeft een verkennend gesprek plaatsgevonden in december.

De aftrap in het MT en vervolgens in de teams zal in het eerste kwartaal van 2019 plaatsvinden. Het gekozen bureau zal gedurende het hele traject de driehoek HR-productiviteit-financiën in het oog houden. De OR wordt nauw betrokken bij SPP.

6 FINANCIËLE BEGROTING

6.1 NIEUWE OPZET BEGROTING

Als onderdeel van de verbetering van onze financiële grip is vanaf de begrotingswijziging 2018 ook de opzet van de begroting verbeterd. Dit is gedaan in afstemming met de deelnemers. Ook de begroting 2020 is volgens deze nieuwe, verbeterde opzet opgesteld en heeft de volgende uitgangspunten:

- Begroting is volgens het BBV opgesteld, alle benodigde paragrafen en onderdelen zijn opgenomen (o.a. geprognosticeerde begin en eindbalans, indeling in de programma's)
- De exploitatiebegroting is verder gespecificeerd in de posten. Zo is er bijvoorbeeld onderscheid gemaakt naar personeels- en inhuurbudgetten voor het primair proces en de overhead. En is het LOS en de daarbij behorende kosten explicieter in beeld gebracht.
- Meerjarenbegroting maakt onderdeel uit van de financiële begroting.

6.2 MEERJARENRAMING OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Overzicht baten en lasten begrotingsjaar per programma meerjarenraming
De meerjarenraming 2021 - 2023 is voor de komende jaren op basis van de geldende normen geïndexeerd.

De financiële en beleidsmatige uitgangspunten die leiden tot de begroting 2020 bestaan uit:

- de uitgangspunten van de begroting 2019
- de 5% incidentele extra deelnemersbijdrage
- Het gewogen indexcijfer door toepassing van de index loonvoet sector overheid en de prijsindex netto materiële overheidsconsumptie
- Het meerjarig indicatief vastgestelde jaarprogramma op basis van de Drentse Maat 2014 en de in 2018 bijgestelde inzet voor Niet-Drentse Maat-producten
- Het investeringsbudget voor het Ontwikkelprogramma 2018-2020

De begroting 2020 zal gaandeweg het jaar 2019 worden gewijzigd op basis van de werkelijke indexcijfers, toe-en of afname productie op basis van het eind 2019 op te stellen realistische jaarprogramma 2020, als er een concrete begroting is voor de projecten 2020, concretisering van het investeringsbudget en als er zich onvoorziene zaken voor doen.

Voor 2021 en verder is in de integrale doorlichting aangegeven dat de mogelijkheid lijkt te bestaan om dan opnieuw de 5% efficiencykorting door te voeren, waardoor de incidentele extra deelnemersbijdrage van 5% weer kan worden stopgezet. Bij deze mogelijkheid worden in het rapport nadrukkelijk een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten aangegeven.

In ieder geval dient sprake te zijn van een gelijkblijvend takenpakket of een gelijkblijvend uitvoeringsniveau. Wijziging in omvang, intensiteit of kwaliteit van de werkzaamheden leidt tot begrotingseffect. Ook zijn in deze begroting 2020 een aantal risico's benoemd die mogelijk substantiële begrotingseffecten meebrengen.

Tabel meerjarenoverzicht baten en lasten overeenkomstig indeling BBV

Bedragen x €1000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Programma Milieu regulier	13.629	14.129	13.722	14.596	14.300	14.786	15.289
Programma Milieu projecten & leges	443	473	473	473	473	473	473
Programma Organisatieontwikkeling	330	nader te bepalen	1.163	685	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
Baten Totaal	**14.402**	**14.602**	**15.359**	**15.069**	**14.773**	**15.259**	**15.762**
Programma Milieu regulier	10.269	9.967	9.560	9.620	10.154	10.493	10.850
Programma Milieu projecten & leges	395	423	423	423	423	423	423
Programma Organisatieontwikkeling	323	nader te bepalen	1.163	685	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Overhead	3.434	4.067	4.067	4.204	4.068	4.210	4.356
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	0	125	125	125	125	125	125
Incidentele lasten	-	-	-	-	-	-	-
Lasten Totaal	**14.421**	**14.582**	**15.338**	**15.058**	**14.770**	**15.251**	**15.755**
Saldo van baten en lasten	**-19**	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**-19**	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Toevoeging reserves		21	21	10	3	8	7
Onttrekking reserves	19	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

6.3 EXPLOITATIEBEGROTING RUD DRENTHE

Tabel meerjarenexploitatiebegroting

Bedragen x €1000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Totale baten	**14.402**	**14.602**	**15.359**	**15.069**	**14.773**	**15.259**	**15.762**
Deelnemersbijdragen	**13.959**	**14.129**	**14.886**	**14.596**	**14.300**	**14.786**	**15.289**
Reguliere deelnemersbijdrage	**12.802**	**13.272**	**12.865**	**13.710**	**14.094**	**14.573**	**15.068**
Correctie Niet -Drentse Maat	**187**	**194**	**194**	**200**	**206**	**213**	**220**
Incidentele deelnemersbijdrage	**640**	**664**	**664**	**0**	-	-	-
Projectbaten Ontwikkelprogramma	**330**	**0**	**1.163**	**685**	-	-	-
Legesopbrengsten	**155**	**223**	**223**	**223**	**223**	**223**	**223**
Projectbaten	**288**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Overige baten	-	-	-	-	-	-	-
Totale lasten	**14.421**	**14.582**	**15.338**	**15.058**	**14.770**	**15.251**	**15.755**
Personeelslasten	**11.083**	**11.172**	**10.765**	**10.977**	**11.298**	**11.685**	**12.091**
Loonsom primair proces	7.092	8.140	7.733	7.840	8.339	8.621	8.918
Loonsom overhead	1.353	1.707	1.707	1.766	1.571	1.628	1.686
Doorbelasting en frictiekosten	135	-	-	-	-	-	-
Inhuur primair proces	1.834	527	527	545	562	582	603
Inhuur overhead	81	94	94	97	100	103	107
Reiskosten	264	311	311	321	330	341	353
Opleidingen	161	197	197	204	198	205	212
Algemene kosten	163	197	197	204	198	205	212
Bedrijfsvoeringskosten	**2.220**	**2.612**	**2.612**	**2.698**	**2.773**	**2.868**	**2.965**
Materieel (Toolbox)	12	31	31	32	33	34	35
Packagedeal gemeente Emmen en provincie Drenthe	1.666	1.810	1.810	1.869	1.922	1.987	2.055
Huur zaaksysteem/licentie LOS	157	158	158	163	168	173	179
Overige licentie- en ICT-kosten	215	232	232	240	247	255	264
Overige bedrijfsvoeringskosten	170	381	381	393	404	418	432
Legeskosten	**107**	**173**	**173**	**173**	**173**	**173**	**173**
Project LOS	**400**	**250**	**250**	**150**	**150**	**150**	**150**
Projectkosten	**288**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Projectkosten Ontwikkelprogramma	**323**	**0**	**1.163**	**685**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien	**0**	**125**	**125**	**125**	**125**	**125**	**125**
Incidentele lasten	-	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**-19**	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Toevoeging en onttrekking reserves							
Toevoeging reserves	-	**21**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**
Onttrekkingen reserves	19	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Indexering

De posten in de exploitatiebegroting voor het jaar 2020 en de meerjarenraming (2021-2023) zijn geïndexeerd op basis van prognoses uit de Macro-Economische Verkenning 2018 van het CPB, conform Kaderbrief 2020. De indexcijfers voor het jaar 2023 zijn nog niet uitgewerkt in de Macro-Economische Verkenning 2018. Daarom zijn de posten in 2023 met dezelfde hoogte geïndexeerd als 2022 (3,4%).

Hieronder worden de belangrijkste posten waarin afwijkingen in de begroting 2020 plaatsvinden ten opzichte van de begrotingswijziging 2019 nader toegelicht.

Baten

Incidentele deelnemersbijdrage van 5%

De post 'incidentele deelnemersbijdrage' is gelijk aan 5% van de reguliere deelnemersbijdrage en is in bovenstaande tabel opgenomen onder de 'projectbaten Ontwikkelprogramma'. Het betreft een bedrag van € 685.491. De noodzaak hiertoe is verwoord in paragraaf 3.4.

Lasten

Personeelslasten

De personeelslasten nemen toe met circa € 390K. Dit wordt voor het grootste gedeelte verklaard door de stijging van de loonvoet. Mede aan de hand van de strategische personeelsplanning kan de onderverdeling tussen vast en flexibel personeel of de formatieverdeling tussen primair proces en overhead in de loop van de jaren wijzigen.

Bedrijfsvoeringskosten

De bedrijfsvoeringskosten nemen toe als gevolg van de indexatie.

Project LOS

De audit op het zaaksysteem LOS de noodzaak duidelijk gemaakt om te komen tot een herimplementatie van het zaaksysteem. Daarvoor is ook in 2019 een forse investering nodig en verwacht de RUD Drenthe daarnaast ook een aanzienlijk aantal uren te moeten inzetten. Ten opzichte van de begroting 2019 is er sprake van een verlaging van de lasten van € 250k naar € 150k De licentie van de bestaande systemen LOS lopen af in het jaar 2022. Voor de jaren 2020 en 2021 is geld gereserveerd voor de voorbereiding van een aanbestedingstraject.

Project Ontwikkelprogramma

Om in 2020 te komen tot een toekomstbestendige en robuuste organisatie zal de opgave zoals benoemd in het onderzoek SeinstravanderLaar en de Tussenevaluatie RUD Drenthe 2014-2015, moeten worden uitgevoerd. In 2018 is gestart met het uitvoeren van het Actieprogramma productie 2018 op orde, waarbij de elementen uit de totale opgave van het ontwikkelprogramma die de productie versterken zijn meegenomen. Voor zover dit actieprogramma nog niet is afgerond zijn de projecten opgenomen in het in 2019 opgestelde ontwikkelprogramma. De financiering van het ontwikkelprogramma is verwerkt in deze begroting.

Onvoorzien

De post 'onvoorzien' wordt ten opzichte van voorgaande begrotingen niet verhoogd en blijft met € 125K gelijk aan de begroting 2019 en begrotingswijziging 2018. De RUD Drenthe heeft, door geen verhoging door te voeren in de post onvoorzien, geen additionele ruimte om eventuele tegenvallers op te vangen. Zie ook de opmerkingen daarover bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Het BBV schrijft voor dat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma moeten worden opgenomen. In de begroting 2020 wordt een bedrag van € 685 K meegenomen- te weten 5% over de deelnemersbijdrage in de begroting 2020.

Overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Momenteel is er bij de RUD Drenthe geen sprake van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Wel wordt het algemene uitgangspunt van de Financiële Verordening

toegepast, waarbij positieve rekeningresultaten worden toegevoegd aan de reserve totdat de reserve op het maximale niveau van 10% van de begroting komt.

6.4 UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN MEERJARENRAMING

Artikel 20 van het BBV schrijft voor dat in de begroting een uiteenzetting van de financiële positie, voorzien van toelichting, dient te worden opgenomen. Tevens dient dit ook in meerjarig perspectief te gebeuren. In onderhavige paragraaf volgt deze uiteenzetting.

Geprognosticeerde begin- en eindbalans
Onderstaand wordt de (geprognosticeerde) begin- en eindbalans weergegeven voor het begrotingsjaar. Tevens wordt de meerjarenraming uiteengezet.

Het verschil in toevoeging aan de bestemmingsreserve en het resultaat voor toevoeging aan de bestemmingsreserve wordt aan de algemene reserve toegevoegd.

Activa

Bedragen x € 1.000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Vaste Activa							
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
	0	0	0	0	0	0	0

Vlottende activa							
Uitzetting met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**6.132**	**4.031**	**4.031**	**4.041**	**4.045**	**4.053**	**4.060**
Te vorderen op openbare lichamen	761	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een typische looptijd korter dan één jaar	5.223	2.844	2.844	2.854	2.858	2.866	2.873
Overige vorderingen	148	35	35	35	35	35	35
Liquide middelen	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**	**250**
Banksaldi	250	250	250	250	250	250	250
Overlopende activa	**103**	**89**	**89**	**89**	**89**	**89**	**89**
Vooruitbetaalde kosten	103	89	89	89	89	89	89
Totaal vlottende activa	6.485	4.370	4.370	4.380	4.384	4.392	4.399

Totaal activa	*6.485*	*4.370*	*4.370*	*4.380*	*4.384*	*4.392*	*4.399*

Passiva

Bedragen x € 1.000	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2019 (Begrotings-wijziging)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
Vaste passiva							
Eigen Vermogen	**797**	**556**	**62**	**72**	**72**	**75**	**84**
Algemene reserve	541	424	41	62	72	75	84
Bestemmingsreserve	275	132	0	0	0	0	0
Resultaat vóór bestemming	-19	21	21	10	3	8	7
Voorzieningen	**160**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	957	577	62	72	75	84	91

Vlottende passiva							
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**3.971**	**2.060**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**
Overlopende passiva	**1.557**	**1.733**	**1.733**	**1.733**	**1.733**	**1.733**	**1.733**
Totaal vlottende passiva	5.528	3.793	4.308	4.308	4.308	4.308	4.308

Totaal passiva	*6.485*	*4.370*	*4.370*	*4.380*	*4.383*	*4.392*	*4.399*

EMU-saldo

In onderstaand overzicht is het EMU-saldo opgenomen voor het begrotingsjaar, voorgaande jaren en is eveneens de meerjarenraming uiteengezet

Bedragen x € 1.000	2018 (Begrotings-wijziging)	2018 (Jaarrekening)	2019 (Begroting)	2020 (Begroting)	2021 (Begroting)	2022 (Begroting)	2023 (Begroting)
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q.ontttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	7	-19	21	10	3	8	7
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	0	0	0	0	0	0	0
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorziening ten bate van de exploitatie	0	0	0	0	0	0	0
4. Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	0	0	0	0	0	0	0
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0	0	0
6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	0	0
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0	0	0	0	0
8. Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0	0	0
9. lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	0	0	0	0	0	0	0
10. Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0	0	0
11. Boekwinst bij verkoop effecten	0	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU -saldo	**7**	**-19**	**21**	**10**	**3**	**8**	**7**

De jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

De begroting dient de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van gelijke volume weergeven. De RUD kent momenteel geen dergelijke verplichtingen

Investeringen

Investeringen met een economisch nut

De RUD heeft momenteel geen investeringen met een economisch nut.

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

De RUD kent geen investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

De financiering
Het BBV schrijft voor dat tevens aandacht dient te worden geschonken aan de financiering bij de uiteenzetting van de financiële positie. De financiering is nader uitgewerkt in paragraaf 5.2.

Verloop van de reserves en voorzieningen, inclusief meerjarenraming
Net zoals de meerjarenraming van de geprognosticeerd begin- en eindbalans en de meerjarenraming, is de meerjarenraming van de reserves uitgedrukt in prijzen 2020.

Reserves
De algemene reserve neemt in 2020 toe met het verwachte resultaat van € 10K.

Bedragen x € 1.000							
Algemene reserve	**2018 (Jaarrekening)**	**2019 (Begroting)**	**2019 (Begrotings-wijziging)**	**2020 (Begroting)**	**2021 (Begroting)**	**2022 (Begroting)**	**2023 (Begroting)**
Saldo per 1-1	541	431	522	62	72	75	83
Bij: Resultaat	0	21	21	10	3	8	7
Af: Resultaat	-19	0	0	0	0	0	0
Af: Financiering ontwikkelprogramma	0	0	481	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**522**	**452**	**62**	**72**	**75**	**83**	**90**
Bestemmingsreserve optimalisering bedrijfsvoering	**2018 (Jaarrekening)**	**2019 (Begroting)**	**2019 (Begrotings-wijziging)**	**2020 (Begroting)**	**2021 (Begroting)**	**2022 (Begroting)**	**2023 (Begroting)**
Saldo per 1-1	275	125	275	0	0	0	0
Bij:	0	0	0	0	0	0	0
Af: Financiering ontwikkelprogramma	0	0	275	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**275**	**125**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal van de reserves	**797**	**577**	**62**	**72**	**75**	**83**	**90**

Voorzieningen
De RUD Drenthe heeft bij de jaarrekening 2017 een voorziening gevormd voor personeelskosten. Ieder jaar wordt bij het opstellen van de jaarrekening beoordeeld wat de hoogte van deze voorziening moet zijn. In de (meerjaren)begroting wordt deze post niet structureel meegenomen.

Voorziening personeelskosten	**2018 (Begrotings-wijziging)**	**2018 (Jaarrekening)**	**2019 (Begroting)**	**2020 (Begroting)**	**2021 (Begroting)**	**2022 (Begroting)**	**2023 (Begroting)**
Saldo per 1-1	0	325	160	0	0	0	0
Bij:	0	31	0	0	0	0	0
Af:	0	196	160	0	0	0	0
Saldo per 31 - 12	**0**	**160**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

BIJLAGE A - INDEXERING

Index	Indexering 2020	Indexering 2021	Indexering 2022
Loonvoet sector overheid	3,5%	3,0%	3,6%
Prijs netto materiële overheidsconsumptie	1,5%	1,4%	1,5%
Gewogen index (90% loonvoet/10% materiële overheidsconsumptie)	3,3%	2,8%	3,4%

Geprognosticeerde indexcijfers voor het jaar 2023 zijn nog niet beschikbaar in de Macro-economische verkenning 2019. Daarom zijn de posten in 2023 geïndexeerd op het niveau van 2022 (3,4%)

Bron: Macro-economische verkenning 2019 (CPB)

BIJLAGE B - DEELNEMERSBIJDRAGEN

Begroting 2020

De indexering ten opzichte van de begroting 2019 bedraagt 3,3%

Deelnemersbijdrage regulier	€	13.709.816
Incidentele verhoging (5%) ten behoeve van Ontwikkelprogramma	€	685.491
Correctie niet Drentse Maat	€	200.392
Totale deelnemersbijdrage	**€**	**14.595.699**

Deelnemer	Verhouding na begrotingswijziging 2018 (inclusief correctie Niet Drentse Maat) *	Deelnemersbijdrage 2020	
Aa en Hunze	3,1%	€	446.401
Assen	6,0%	€	869.875
Borger-Odoorn	3,2%	€	463.333
Coevorden	5,6%	€	820.803
Emmen	22,7%	€	3.312.010
Hoogeveen	7,4%	€	1.081.099
Meppel	5,1%	€	748.802
Midden-Drenthe	7,5%	€	1.101.247
Noordenveld	3,6%	€	518.402
Tynaarlo	3,3%	€	475.201
Westerveld	3,6%	€	521.922
De Wolden	5,4%	€	794.993
Provincie Drenthe	23,6%	€	3.441.611
Totaal	**100%**	**€**	**14.595.699**

* De onderlinge verhouding van de deelnemersbijdrage kan wijzigen door de voorgenomen herijking van de verrekensystematiek.

Jaarverslag en Jaarrekening 2018

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

INHOUD

1 VOORWOORD 3

2 DE JAARSTUKKEN IN ÉÉN OOGOPSLAG 5

3 SAMENVATTING VAN HET JAARVERSLAG 6

3.1 OP HOOFDLIJNEN 6

3.2 DE DRENTSE MAAT 7

3.3 DE NIET-DRENTSE MAAT 8

3.4 ONZE PROJECTEN 9

4 ORGANISATIEONTWIKKELING 11

4.1 DE RUD DRENTHE 11

4.2 OP WEG NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIGE GEZONDE ORGANISATIE 12

5 ONZE PROGRAMMAVERANTWOORDING 16

5.1 HET PROGRAMMA MILIEU – REGULIER 16

5.2 PROJECTEN 41

5.3 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING 42

5.4 WAT HEEFT HET GEKOST? 42

6 DE VERPLICHTE PARAGRAFEN 44

6.1 LEGES / LOKALE HEFFINGEN 44

6.2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 44

6.3 DE FINANCIËLE KENGETALLEN 48

6.4 FINANCIERING / TREASURY 49

6.5 BEDRIJFSVOERING 51

6.6 PERSONELE ONTWIKKELINGEN 56

7 DE FINANCIËLE JAARREKENING 61

7.1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING 61

7.2 OVERZICHT BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING 64

7.3 TOELICHTING BATEN 65

7.4 TOELICHTING LASTEN 66

7.5 ONZE BALANS 71

7.6 TOELICHTING OP DE BALANS 72

BIJLAGEN 78

BIJLAGE A: BIJDRAGE PER DEELNEMER IN 2018 78

BIJLAGE B: WNT-verantwoording 2018 RUD Drenthe 79

BIJLAGE D: CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT 83

1 VOORWOORD

Met het aanleveren van deze jaarstukken komt de P&C cyclus van het boekjaar 2018 tot een afronding.

Het jaar 2018 kenmerkte zich door tegenvallende productieresultaten in het eerste kwartaal, gevolgd door Actieplan productie op orde waarmee collectief hard is gewerkt aan verbetering. Daarmee is gezorgd voor meer grip op productie en financiën en hebben onze rapportages meer voorspellende waarde gekregen.

In dit jaarverslag is de uitvoering van onze taken verder uitgewerkt en tevens voorzien van informatie achter de cijfers, zodat u zich een compleet beeld over onze activiteiten kunt vormen.

In onze begrotingswijziging 2018 zijn nieuwe financiële uitgangspunten verwerkt, die gebaseerd zijn op het onderzoek naar organisatie en financiën door het bureau SeinstravandeLaar in 2017. Het jaarprogramma is gebaseerd op de begrotingswijziging 2018 en bevatte een begroot tekort van circa 7000 uren.

Onze Eerste kwartaalrapportage 2018 liet een onderproductie van de Drentse Maat zien. Dit zorgde voor de bestuurlijke opdracht om de onderproductie niet verder te laten toenemen en de focus binnen onze bedrijfsvoering zoveel mogelijk op de productie te richten. Daarbij is besloten het Ontwikkelprogramma on hold te zetten en alleen de productieversterkende elementen in 2018 op te pakken.
Het is niet gelukt om de achterstand vanuit het eerste kwartaal helemaal in te lopen en 85% van de productie te realiseren. Er is 77% ten opzichte van het jaarprogramma Drentse Maat in 2018 uitgevoerd. Hoewel dat cijfermatig als een tegenvaller kan worden beschouwd ligt het toch wat genuanceerder. Zo is er nadrukkelijk voor gekozen om de planning van werkzaamheden niet alleen te richten op het behalen van zo hoog mogelijke aantallen. Zo is 100% van het toezicht op de zwaardere bedrijven gerealiseerd, wat uiteraard meer tijd per bedrijf kost dan lichtere bedrijven . Verder is een belangrijke nuancering dat de meeste producten vraaggestuurd en hierdoor niet beïnvloedbaar zijn in het aantal af te handelen zaken, terwijl dat voor de berekening van percentages wel van grote invloed kan zijn. Om die reden zal in de rapportages over het jaar 2019 worden gewerkt aan een verbeterslag in de presentatie van de inhoud en impact van de werkzaamheden.

Het uitstellen van de uitvoering van het Ontwikkelprogramma (op de productieversterkende elementen na) en de uitvoering van alle maatregelen in ons Actieplan productie op orde hebben geleid tot onrust binnen de organisatie. Onze medewerkers kennen een hoge mate van betrokkenheid om hun werk goed te doen . Alle negatieve publiciteit en ingezette acties en veranderingen hebben geleid tot uitval en verklaart daardoor deels het relatief hoge ziekteverzuim van gemiddeld 8%. Met ondersteuning van het Bureau Het Zuiderlicht wordt middels teamcoaching met de teams gewerkt aan meer zicht en grip op de veranderopgaven.. Belangrijk onderdeel is het werken aan een gedeeld perspectief binnen onze organisatie zodat voor ieder weer duidelijk wordt waar de organisatie voor gaat en staat.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn ook goed terug te zien in de toelichting op ons negatieve rekeningresultaat 2018 van -€ 19.000. Het hoge ziekteverzuim, de sterke focus op de productie en de krapte op de arbeidsmarkt hebben geleid tot een stevige overschrijding van onze kosten voor inhuur en werken sterk door in het rekeningresultaat. Deze overschrijding wordt voor een deel gecompenseerd door de lager uitgevallen bedrijfsvoeringskosten.

De jaarstukken zijn voorzien van een accountantsverklaring. Op basis van getrouwheid is een goedkeurende verklaring gegeven. Op basis van rechtmatigheid is een verklaring met beperking afgegeven als gevolg van het onvoldoende naleven van de regels van de Europese aanbesteding met betrekking tot de inhuur. De gebruikelijke methodiek van aanbesteden bleek daar onvoldoende aan te voldoen. Inmiddels is een nieuwe procedure uitgewerkt waarmee we de inhuurprocedures hebben verbeterd.

We denken u met deze jaarstukken een transparant inzicht te bieden in onze activiteiten, resultaten en ingezette middelen in 2018.

Jisse Otter,

Voorzitter Dagelijks Bestuur
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Marjan Heidekamp,

Secretaris Dagelijks Bestuur
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

2 DE JAARSTUKKEN IN ÉÉN OOGOPSLAG

REALISATIE RUD DRENTHE 2018 IN ÉÉN OOGOPSLAG				
			X € 1000	
	Realisatie 2017	begroting 2018 voor wijziging	begroting 2018 na wijziging	Realisatie 2018
Deelnemersbijdrage	12.405	12.087	13.959	13.959
Projecten	583	271	271	289
Leges	125	225	223	155
TOTAAL BATEN	**13.113**	**12.583**	**14.453**	**14.403**
Loonsom en inhuur	9.322	8.810	9.954	10.494
Reis-, opleidings- en algemene personeelskosten	491	741	674	588
Bedrijfsvoeringskosten	2.179	2.444	2.519	2.221
Projectkosten LOS	210		400	400
Projectkosten Ontwikkelprogramma	0	0	330	323
Projecten	608	271	271	289
Leges	89	173	173	107
Incidentele lasten	97	0	0	0
Onvoorzien	0	125	125	0
TOTAAL LASTEN	**12.996**	**12.564**	**14.446**	**14.422**
RESULTAAT	**117**	**19**	**7**	**-19**

Gerealiseerde uren 2018

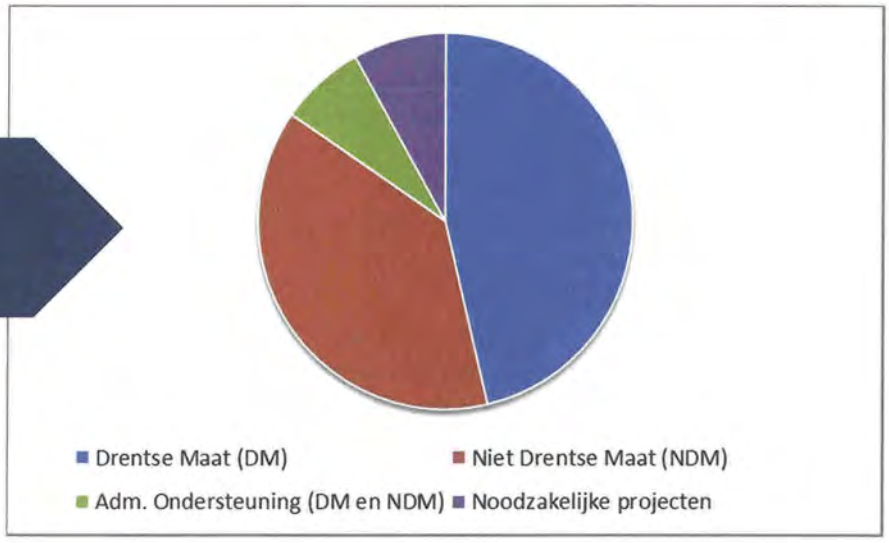

3 SAMENVATTING VAN HET JAARVERSLAG

3.1 OP HOOFDLIJNEN

Ons jaarprogramma 2018 is op basis van de begrotingswijziging 2018 uitgevoerd. Bepalend hierin waren de resultaten vanuit het integrale onderzoek gericht op de financiën en organisatie uitgevoerd door het bureau SeinstravandeLaar en de constatering van een onderproductie bij de uitvoering van de Drentse Maat in het begin van het jaar.

Jaarprogramma 2018
Het onderzoek van SeinstravandeLaar heeft geleid tot nieuwe uitgangspunten voor de begroting, die hebben doorgewerkt in ons jaarprogramma. In ons jaarprogramma is aangegeven dat de totale vraag van onze deelnemers ca. 7000 uur groter is dan het totaal beschikbaar aantal uren voor 2018. Door het bestuur is besloten om uit te gaan van de totale vraag. Bij knelpunten zou via bestuurlijke besluitvorming worden bijgestuurd.

Bestuurlijke opdracht bij constatering onderproductie
De onderproductie bij de Drentse Maat zoals bleek in onze Eerste kwartaalrapportage heeft geleid tot de volgende bestuurlijke opdracht voor 2018:

- Zorg binnen de bedrijfsvoering er voor dat de productie DM de hoogste prioriteit krijgt en voer de bijsturende en versoberingsmaatregelen uit;
- Zorg er voor dat de achterstand zoals in beeld gebracht in de eerste kwartaalrapportage niet verder oploopt (85% van de geraamde productie Drentse Maat in het jaarprogramma);
- Zet het ontwikkelprogramma on hold en geef in dat kader alleen uitvoering aan de 3 prioritaire projecten die in 2017 zijn opgestart, de voorbereiding van de Omgevingswet en productieversterkende elementen vanuit het ontwikkelprogramma.

Onrust en zorgen bij de medewerkers
De bestuurlijke bijsturing richting de productie met uitvoering van versoberingsmaatregelen gaf spanning op de kwaliteit van uitvoering en heeft ook voor onrust en stress gezorgd onder de medewerkers. Het ziekteverzuim was in 2018 mede daardoor significant hoger (8%) dan begroot (4%). Dat betekent dat voor het 4% hogere ziekteverzuim dan begroot geen financiële dekking was en daardoor ten koste is gegaan van de productie. Ter ondersteuning van onze medewerkers en het MT in deze veranderopgave is het bureau Het Zuiderlicht aangetrokken.
Door de krapte op de arbeidsmarkt bleek het soms moeilijk om vervangende inhuur aan te trekken. De krapte leidde ook tot hogere kosten bij inhuur dan verwacht.

Actieplan productie op orde 2018
Om de bestuurlijke opdracht goed gecoördineerd uit te voeren en tegelijkertijd aandacht te geven aan de aanwezige onrust onder de medewerkers is vanaf juni 2018 gewerkt met het uitvoeren van het Actieplan productie op orde 2018. Het Actieplan omvatte de uitvoering van de drie prioritaire projecten, de uitvoering van de bijsturende en versoberingsmaatregelen, de voorbereiding op de Omgevingswet, de uitvoering van productieversterkende maatregelen uit vanuit de ontwikkelopgave en het opstarten van het traject teamcoaching.

Uitvoering van de 3 prioritaire projecten
De uitvoering van de 3 prioritaire projecten heeft in 2018 in hoofdlijnen het volgende opgeleverd:

- *De professionalisering van de financiële functie en financiële producten*
  Dit project is gebaseerd op het uitvoeren van een zevental actielijnen en is voor een groot deel afgerond in 2018. Het heeft geresulteerd in een verhoging van de kwaliteit in de financiële- en controlfunctie en de rapportages en een herijking van functies en bemensing met betrekking tot de financiële- en controltaak.
- *Onderzoek naar een verbeterde implementatie van het zaaksysteem LOS*
  In nauwe samenwerking met de ODG is ingezet op de gewenste verbeterpunten binnen het systeem LOS. Het project Werkprocessen op orde is na de zomer opgestart, waarbij het proces Omgevingsvergunning milieu regulier onder de loep is genomen. Dit heeft positieve resultaten opgeleverd, in termen van administratieve lastenverlichting maar ook in draagvlak en uniformiteit in werken/registreren. Het laat echter ook zien dat niet alle gewenste aanpassingen realiseerbaar zijn.
- *Een inventarisatie naar de digitale aanlevering van documenten door onze deelnemers*
  Met al onze deelnemers zijn gesprekken gevoerd. De implementatie van de daaruit voortkomende quick wins is in gang gezet. Daarmee is het probleem nog niet volledig in beeld en opgelost, waardoor dit project in 2019 nog een vervolg dient te krijgen.

Werken aan een gedeeld perspectief
Uit het onderzoek naar ons collectief drijfveren-DNA verricht door het bureau Het Zuiderlicht is vastgesteld dat het binnen de teams en het MT ontbreekt aan een gedeeld perspectief op de toekomst van de organisatie. Dit gebrek aan gedeeld perspectief werkt in de dagelijkse praktijk belemmerend, levert onduidelijkheden en onrust op. Het MT heeft met begeleiding van het Zuiderlicht een concept-visie opgesteld, welke in 2019 verder zal worden uitgewerkt en besproken met de medewerkers en het bestuur.

Verbetering grip op productie en financiën
Met de uitvoering van het Actieplan productie op orde is de grip op onze productie en financiën en de onderlinge relatie aan het eind van 2018 sterk verbeterd. De monitoring en de stuurbaarheid van de productie zijn verbeterd. Bij de Drentse Maat is de verhouding tussen inzet en productie van sterk verbeterd. Deze ontwikkeling zorgt ook voor een verbetering van ons voorspellend vermogen, wat noodzakelijk is in het kader van realistische eindejaarsprognoses en de begrotingscyclus.

3.2 DE DRENTSE MAAT

Gekoerst is op het behalen van 85% van de productie Drentse Maat van het Jaarprogramma 2018. Een percentage van 85% betekent dat de achterstand op het jaarprogramma niet verder zou oplopen en er per direct op het niveau van het jaarprogramma zou moeten worden gewerkt. Via de uitvoering van het Actieplan op orde 2018 (gestart in juni 2018) is de focus binnen de bedrijfsvoering zo sterk mogelijk op de productie gelegd. Met die versterkte inzet is de productie over 2018 op 77 % van het Jaarprogramma uitgekomen. Daarnaast heeft de aanpak bijgedragen aan het gezond maken van de ratio tussen productie en bijbehorende ureninzet.

- **Vraaggestuurde producten**

Het merendeel van de producten Drentse Maat is vraaggestuurd. Het aantal opgeleverde producten is afhankelijk van het indienen van een melding, aanvraag of klacht. Het aantal afhandelingen binnen het jaarprogramma is op die onderdelen ook daardoor niet beïnvloedbaar. Dat maakt een streefpercentage in te behalen productie minder hard dan het cijfer doet vermoeden.

- **Uitvoering van toezicht op peil gebracht**

Het reguliere toezicht bij bedrijven wordt volledig door ons gepland en wordt alleen beïnvloed door onvoorzien toezicht op basis van een klacht, verzoek van het bevoegd gezag of het uitvoeren van een handhavingstraject. Bij het uitvoeren van toezicht is de productie met het Actieplan productie op orde 2018 op een peil gebracht die zonder achterstand in het begin van het jaar had kunnen leiden tot het behalen van het geraamde productie (160 controles per maand). De in het eerste kwartaal opgelopen achterstand hebben we echter niet in kunnen halen. Wel is de hoogste prioriteit gegeven aan de zwaarste bedrijven (cat. 4/5). De uitvoering van de controles bij deze bedrijven is voor 100% opgestart in 2018 en heeft geresulteerd in een afronding van 91% van de zaken.

Enkele successen:

Met de focus op productie en bijbehorende cijfers lijkt het soms alsof er alleen sprake is van problemen bij de organisatie. Niets is echter minder waar. Met de inzet van onze medewerkers wordt een goede bijdrage geleverd aan de milieutaken binnen Drenthe. De inhoud van ons werk wordt door de verschillende deelnemers goed beoordeeld. Een paar van de opvallende inhoudelijke successen:

- In plaats van 12 verschillende procedurele brieven en publicaties per bevoegd gezag is dit jaar gestart met het gebruik van uniforme brieven en publicaties bij vergunningverlening.
- Bij de teams toezicht is dit jaar gestart met het uniform werken en registreren via het in gebruik nemen van digitale checklisten. Hierin verwerkt zit tevens de beoordeling van de landelijke Handhavingsstrategie. De druk op de productie is wel ten koste gegaan van het onderling goed afstemmen van de toepassing en de wijze van het beoordelen, om te komen tot een eenduidig gebruik.
- De inzet op de beoordeling van energieonderzoeken (EED's) laat zien dat bij uitvoering van alle verplichte maatregelen stevige besparingen kunnen worden behaald. De inzet van toezicht in dit kader is in de komende jaren van belang.
- In het kader van rampenbestrijding houden we onze kennis en vaardigheden op peil en hebben we onze rol uitgevoerd bij de natuurbrand in Wateren en hebben we op verzoek van gemeente Emmen de volledige nazorg afgehandeld bij een brand bij een afvalverwerker.

3.3 DE NIET-DRENTSE MAAT

In totaliteit komt de ureninzet redelijk overeen met geraamde uren volgens het jaarprogramma. De grootste uitschieters betreffen de advisering op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen en de geluidsadvisering. De aantrekkende economie zorgt voor een duidelijke toename van het aantal adviesaanvragen. Dit werkt in de volle breedte door en raakt daardoor bijvoorbeeld ook de bodemadvisering en de advisering in het kader van externe veiligheid.

Steeds beter weten de deelnemers ons te vinden. Om effectief te kunnen adviseren is het van belang dat de adviesvraag ons in de beginfase van een ruimtelijk plan bereikt. Ook hier zien we verbetering, maar niet bij alle deelnemers. We zullen ons blijven inzetten om dit te verbeteren.

Enkele successen:

- Het eerste gebiedsplan en uitvoeringsplan gebiedsgericht grondwaterbeheer in Drenthe is in november door gemeente Hoogeveen vastgesteld.
- De integrale advisering geluid bij evenementen wordt positief ontvangen door steeds meer gemeenten en zorgt voor een vermindering van de ervaren hinder. Het heeft geleid tot een sterke groei van onze inzet bij evenementen.
- In juni 2018 beleefden we samen met onze deelnemers een landelijke primeur met het online gaan van de eerste digitale openbare verwachtingskaart asbestdaken
- Binnen de risicokaart is 67% van de risicosituaties geactualiseerd.
- Bij het toezicht op asbestsaneringen heeft het ondertekenen van een convenant met de woningcorporaties geleid tot een sterke vermindering van onze administratieve lasten. De nieuwe werkwijze kent een betere registratie, waardoor ook de monitoring is verbeterd.

3.4 ONZE PROJECTEN

Project Werkprocessen op orde
In de tweede helft van 2018 is gestart met het herijken van het eerste zaaktype (omgevingsvergunning milieu regulier). Het heeft duidelijke successen opgeleverd m.b.t. het eenduidig interpreteren en registreren en het verlichten van het aantal administratieve handelingen. Niet alle wensen blijken realiseerbaar in LOS.

Inspectieview Milieu
De wettelijk vereiste koppeling tussen ons zaaksysteem en Inspectieview Milieu is operationeel. In 2019 zal de technische implementatie worden vervolgd.

Project Locatiebestand op orde
Het plan van aanpak is goedgekeurd, waardoor het project in 2019 kan worden opgestart, met de kanttekening dat de benodigde projectkosten van €150.000,- onderdeel vormen van het (nog toe te kennen) investeringsbudget Ontwikkelprogramma.

Project Activiteitenbesluit vierde tranche
Deze doorlichting is afgerond. Binnen het project is in kaart gebracht welke vergunningen en voorschriften als gevolg van de verschillende tranches Activiteitenbesluit zijn vervallen en is getoetst of nog sprake is van een vergunningplicht. Voor de betreffende inrichtingen is het maatwerk vastgesteld, voor zover dit voor 1-1-2019 moest gebeuren. Het overige maatwerk is gepland. Het project heeft veel gegevens opgeleverd over inrichtingen. Deze resultaten van het project worden via het project Locatiebestand op orde verwerkt in het LOS.

Landelijke handhavingsstrategie
Met ingang van 1 januari 2018 wordt door ons in heel Drenthe bij het constateren van een overtreding de LHS toegepast. De strategie leidt in de praktijk nog tot verschillende interpretatiemogelijkheden met als gevolg verschillende beoordelingen bij een gelijksoortige situatie. Ook de afstemming met het strafrecht binnen de LHS is nog onwennig. Door de druk op de productie is voor het inhoudelijk afstemmen van de praktijksituaties nog onvoldoende tijd geweest. Het algemene beeld is wel dat de toepassing zorgt voor een toename in het aantal handhavingszaken. Twee gemeenten hadden de LHS nog niet vastgesteld. Dit zal begin 2019 alsnog plaatsvinden.

Voorbereiding op de Omgevingswet
Voor de implementatie van de Omgevingswet bij de RUD Drenthe is een concept-plan van aanpak opgesteld. De projectkosten vormen een onderdeel van het (nog toe te kennen) investeringsbudget voor het ontwikkelprogramma. Verder is er actief deelgenomen aan de VDG werkgroep Omgevingswet en themamiddagen. Op verzoek van de gemeenten is een aanzet gemaakt voor het project Bouwstenen milieu, waarin we de gemeenten inhoudelijk en procesmatig adviseren bij de voorbereiding naar de Omgevingswet. Bij een drietal gemeenten hebben we onze deskundige inbreng geleverd bij Omgevingswetprojecten.

Omgevingswet : Warme overdracht bodemtaken
De omgevingswet heeft onder andere ook tot gevolg dat de taken en rollen van het Rijk, provincies, gemeenten een waterschappen op het gebied van bodem gaan verschuiven. Veel taken komen te liggen bij de gemeenten. In 2019 zal dit samen met de gemeenten en provincie projectmatig verder worden verkend en uitgewerkt.

4 ORGANISATIEONTWIKKELING

4.1 DE RUD DRENTHE

4.1.1 ALGEMEEN

De RUD Drenthe is een samenwerkingsverband tussen alle Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu. De 12 Drentse gemeenten en de provincie Drenthe zijn samen eigenaar van de RUD Drenthe. Voor alle 13 deelnemende partijen voert de RUD Drenthe overeenkomstig de Gemeenschappelijke Regeling het milieubrede takenpakket en de bodemtaken uit. De RUD Drenthe voert als backoffice opdrachten uit voor de deelnemende partijen. De gemeenten en de provincie blijven bevoegd gezag en eerste aanspreekpunt voor de samenleving. De gemeenten en de provincie blijven daarbij verantwoordelijk voor het milieubeleid en prioriteitstelling op lokaal niveau.

Bij de oprichting van de RUD Drenthe zijn de visie, missie en doelstelling van de dienst bepaald en deze vormen een belangrijk kader voor de financiën en organisatie van de dienst. Op basis van de in 2017 uitgevoerde doorlichting van de organisatie en financiën van de RUD Drenthe is de aanbeveling gedaan aan het bestuur om te komen tot een herijking van de visie en missie. Deze aanbeveling is voor 2018 niet overgenomen maar uitgesteld tot een later moment. Onze oorspronkelijke missie en doelstellingen zijn als volgt bepaald:

4.1.2 MISSIE

RUD Drenthe is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van de milieuwet- en -regelgeving en milieuhandhaving. Onze klanten zijn de gemeenten en de Provincie Drenthe. Onze doelgroepen zijn bedrijven, instellingen (inrichtingen) en inwoners van Drenthe. De RUD Drenthe is betrokken bij de opdrachtgevers en de medewerkers kennen het gebied. Onze klanten kunnen er van op aan, dat wij de taken goed en volgens de bestuurlijk gemaakte afspraken uitvoeren. Wij ondersteunen onze klanten adequaat en deskundig. Wij denken mee met het behalen van de gemeentelijke en provinciale milieudoelstellingen. Wij streven daarbij naar eenduidigheid en waar nodig maatwerk. Wij borgen de noodzakelijke menskracht en kennis voor de uitvoering van deze taken.
Wij zijn klant- en oplossingsgericht. Wij zijn ons daarbij bewust van het maatschappelijk krachtenveld, waarin we functioneren. Wij gaan professioneel, integer en zorgvuldig om met het spanningsveld tussen de verschillende rollen (vergunningverlening en handhaving) binnen en buiten onze dienst. Wij zetten ons in voor een veilige, hele en schone leefomgeving in Drenthe.

4.1.3 DOELSTELLINGEN

- De RUD Drenthe zorgt ervoor dat de taakuitvoering voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen, onder voorwaarde dat zij daarvoor de opdracht en de financiële middelen krijgt.
- De RUD Drenthe zorgt voor een kwalitatief goede uitvoering van taken.
- De RUD Drenthe zorgt voor een goede afstemming/samenwerking met partijen die participeren in de RUD Drenthe, de partijen waarvoor taken worden uitgevoerd en de andere handhavingspartners.
- De RUD Drenthe zorgt voor een zo eenduidig mogelijke taakuitvoering in de gehele regio, met maatwerkafspraken als het gaat om ambities en bestuurlijke keuzes van de individuele organisaties.

- De RUD Drenthe zorgt ervoor dat de taakuitvoering beduidend efficiënter gaat plaatsvinden dan de som van de huidige taakuitvoering door de afzonderlijke organisaties.
- De RUD Drenthe zorgt voor een breed pallet aan ontwikkelingsmogelijkheden in termen van specialismevorming en doorgroeimogelijkheden.
- De RUD Drenthe draagt bij aan verdergaande innovatie in de aanpak en organisatie van de VTH taken.
- De RUD Drenthe zorgt ervoor dat specifieke expertise wordt geborgd en waar mogelijk verder wordt uitgebouwd.

4.2 OP WEG NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIGE GEZONDE ORGANISATIE

4.2.1 INLEIDING

In onderstaand overzicht wordt in hoofdlijnen het proces richting onze begrotingswijziging 2018 weergegeven, die als basis heeft gediend voor ons jaarprogramma. In deze paragraaf zijn deze ontwikkelingen verder uitgewerkt.

Figuur 1: De ontwikkeling van de kaders bij de begroting en uitvoering in 2018

Naar aanleiding van een geprognotiseerd verlies in het voorjaar van 2017 zijn er maatregelen getroffen door het bestuur en is er een integrale doorlichting van de organisatie en de financiën van de RUD Drenthe uitgevoerd door een extern bureau, SeinstravandeLaar BV.
De vier belangrijkste conclusies van de doorlichting zijn:

- De RUD Drenthe heeft te maken met een onderproductie als gevolg van een grote omvang van en diversiteit aan weglekkende uren.
- De RUD Drenthe heeft een oplopend financieel tekort met een structureel karakter.
- De RUD Drenthe heeft haar basis niet op orde, heeft beperkte ontwikkelkracht en ze voert haar rol als opdrachtnemer weinig zakelijk uit.
- De eigenaren en opdrachtgevers van de RUD Drenthe hebben de afgelopen jaren onvoldoende hun verantwoordelijkheid genomen.

Op basis van deze conclusies zijn 3 majeure aanbevelingen gedaan:

1. Zorg ervoor dat de begroting duurzaam op orde komt.
2. Eigenaren, opdrachtgevers en de RUD Drenthe zouden samen hun verantwoordelijkheid en betrokkenheid moeten tonen middels de opzet en de uitvoering van een aantal ontwikkelagenda's.
3. Investeer in de organisatie van de RUD Drenthe middels een investeringsprogramma voor de komende drie jaren.

Uit het rapport blijkt dat om deze zaken te verbeteren er aanvullend structureel en op incidentele basis budget vanuit de deelnemers benodigd is. Daarbij is aandacht nodig voor:

- Grip op productie en financiën.
- Ontwikkelprogramma waarin de RUD Drenthe haar basis op orde brengt en de organisatie toekomstbestendig maakt.

4.2.2 GRIP OP PRODUCTIE EN FINANCIËN

Om de grip op de productie en de financiën te verbeteren, zijn er – vooruitlopend op het ontwikkelprogramma - in november 2017 drie prioritaire projecten opgestart, die in 2018 hun vervolg hadden :

1) De professionalisering van de financiële functie en financiële producten;
2) Een inventarisatie naar de digitale aanlevering van documenten door onze deelnemers;
3) Onderzoek naar een verbeterde implementatie van het zaaksysteem LOS;

Naast het uitvoering geven aan ons vastgestelde jaarprogramma 2018 en de drie prioritaire projecten, zou ook gestart worden met het vormgeven en uitvoeren van het Ontwikkelprogramma. De eerste opzet van het ontwikkelprogramma is begin 2018 vormgegeven. Hierbij is de scope nader geformuleerd en zijn uitgangspunten voorgesteld voor het verder uitwerken en uitvoeren van het Ontwikkelprogramma.

4.2.3 HET ONTWIKKELPROGRAMMA

In de rapportage van de integrale doorlichting van de organisatie en financiën is aanbevolen om een Ontwikkelprogramma op te stellen waarin de verschillende ontwikkelagenda's worden opgepakt. Indicatief is daarvoor een investeringsbudget in het rapport opgenomen van 1,73 miljoen. Bestuurlijk is de keuze gemaakt dit investeringsbudget niet op voorhand als een vast gegeven in de begroting(en) te verwerken. In de (meerjaren-) begrotingen is daarom een p.m.-post opgenomen. Op basis van concrete uitwerking van programmaonderdelen zal het benodigde budget gefaseerd

worden onderbouwd en toegekend. Als aanvullende wens is aangegeven bij de uitwerking van het programma ook de nog openstaande aanbevelingen vanuit de Tussenevaluatie 2016 op te nemen. De implementatie van de Omgevingswet – die oorspronkelijk in de reguliere begroting werd genoemd – is onderdeel geworden van het Ontwikkelprogramma.

4.2.4 HET JAARPROGRAMMA 2018

In het jaarprogramma 2018 zijn de concrete aantallen en uren vastgelegd per deelnemer voor de Drentse Maat, respectievelijk niet-Drentse Maat. Het onderzoek van SeinstravandeLaar heeft geleid tot een aantal nieuwe uitgangspunten voor de begroting 2018, die hebben doorgewerkt in de bepaling van onze beschikbare inzet in ons jaarprogramma:

- De deelnemersbijdrage wordt structureel verhoogd met 5% en voor de jaren 2018 en 2019 tijdelijk verhoogd met een extra 5%;
- De productiviteitsnorm is gewijzigd naar een meer realistische norm van 1.360 uur per fte en er is gedefinieerd welke werkzaamheden hier wel en niet onder vallen;
- De indirect productieve uren zijn niet meer gebaseerd op 7.5% van het totaal beschikbare productieve uren in een programmajaar. In plaats daarvan zijn nu de noodzakelijk uit te voeren activiteiten voor 2018, die naast het primaire proces moeten worden uitgevoerd, benoemd en geraamd op de benodigde inzet en middelen;
- Deelnemers waarbij de gemiddelde afname van de niet-Drentse Maat over de jaren 2016 en 2017 meer dan 25% afwijkt van de gevraagde uren in 2018, zijn gecorrigeerd in de gevraagde uren in 2018 naar de gemiddelde afname over 2016 en 2017.

Voor de uitvoering van de totale vraag bleek een tekort te bestaan van ruim 7000 uur binnen het Jaarprogramma 2018. Dat betekent dat voor de productie Drentse Maat 91% van het totaal aan benodigde uren beschikbaar was. Het bestuur heeft als uitgangspunten meegegeven alle activiteiten te gaan uitvoeren en gaan monitoren zonder extra middelen ter beschikking te stellen. In de monitoring is de realisatie afgezet tegen de daadwerkelijk beschikbare uren binnen het jaarprogramma. Met de opdrachtgevers en het bestuur zal de voortgang worden besproken. Indien zou blijken dat er knelpunten in de uitvoering ontstaan, zou via bestuurlijke besluitvorming de uitvoering worden bijgestuurd.
De constatering van een forse onderproductie Drentse Maat - in combinatie met een scheve verhouding productie ten opzichte van bestede uren - zorgde echter voor een aanscherping van de koers binnen de uitvoering van het jaarprogramma: versterkte focus op de productie middels het Actieplan productie op orde 2018.

4.2.5 VERSTERKING FOCUS OP PRODUCTIE

4.2.5.1 Bestuurlijke bijsturing bij onderproductie Drentse Maat

Onze Eerste kwartaalrapportage van dit jaar toonde te lage productiecijfers (zowel in aantal als in verhouding uren/producten) wat betreft de uitvoering van de Drentse Maat. Deze achterblijvende productie was aanleiding om direct maatregelen te treffen. Het dagelijks en algemeen bestuur hebben op basis van de Eerste kwartaalrapportage en de behandeling van de Voorjaarsrapportage besloten dat voor het jaar 2018:

- De productie de hoogste prioriteit binnen de bedrijfsvoering had;
- De in het 1e kwartaal opgelopen achterstand niet verder mocht oplopen (85% van de Drentse Maat);

- Het Ontwikkelprogramma waarmee de ontwikkelopgave vanuit het onderzoek van SeinstravandeLaar zou worden uitgevoerd, uitgesteld werd, met uitzondering van de 3 prioritaire projecten, invoering Omgevingswet en overige productieversterkende maatregelen/activiteiten.

4.2.5.2 Het actieplan productie op orde 2018

Om uitvoering te geven aan deze bestuurlijke opdracht is het Actieplan op orde 2018 opgesteld. In dit Actieplan zijn alle productieversterkende /–stabiliserende maatregelen gebundeld en gecoördineerd in de uitvoering.
Het Actieplan Productie op orde 2018 omvat op hoofdlijnen:

- Uitvoering van de drie prioritaire projecten die als doel hebben grip te krijgen op de productie en de financiën;
- De bijsturende (Eerste kwartaalrapportage) en versoberende maatregelen (Voorjaarsrapportage) t.b.v. de productieverhoging die per team zijn uitgewerkt in een set van verbeteracties. Integraal is een project gestart voor het versterken van de administratieve ondersteuning binnen het primaire proces.
- Het opstarten van een traject van team coaching ter ondersteuning van onze medewerkers en het MT bij de veranderopgave;
- Productieversterkende onderdelen vanuit de ontwikkelopgave, zoals het oppakken van het Locatiebestand (inrichtingenbestand);
- Het door laten lopen van de voorbereidingen op de Omgevingswet (project Omgevingswet).

De begrotingswijziging 2018 is, rekening houdend met de ingebrachte zienswijzen, gewijzigd vastgesteld. De wijziging is het gevolg van de getroffen maatregelen om de focus op de productie te versterken. Voor het investeringsbudget behorend bij het Ontwikkelprogramma betekent deze focusverlegging een wijziging in de besteding van het budget. De verschuiving in toepassing van het investeringsbudget vraagt om een aanpassing van de betreffende teksten in begrotingswijziging 2018 en de begroting 2019. Beide documenten zijn hierop gewijzigd.

Met de uitvoering van dit actieplan is de grip op onze productie en financiën en de onderlinge relatie aan het eind van 2018 sterk verbeterd. Los van de inhoudelijke reden van het halen van de productie is vooral ook belangrijk om te constateren dat de acties er voor hebben gezorgd dat de monitoring en de stuurbaarheid van de productie zijn vergroot. Bij de Drentse Maat is de verhouding tussen inzet en productie van sterk verbeterd. Deze stappen voorwaarts hebben ook een effect op het voorspellend vermogen wat bijvoorbeeld van belang is in de begrotingscyclus.

Deze verbeteringen (bewustwording van de productie en verantwoording) zijn te merken in alle lagen van de organisatie; medewerkers, werkverdelers, teamleider en directie. Tegelijk kan worden geconstateerd dat het hiermee niet af is. Enerzijds omdat aandacht voor productie nog niet voldoende duurzaam is geborgd en anderzijds omdat de huidige wijze van verantwoording als onvolledig of gebrekkig wordt ervaren. Hierop worden in 2019 specifieke vervolgmaatregelen ingezet.

In hoofdstuk 6.5 wordt de uitvoering van dit actieplan verder besproken. In hoofdstuk 5 (Programmaverantwoording) wordt verder ingegaan op onze productie in 2018 en de relatie met ons jaarprogramma 2018.

5 ONZE PROGRAMMAVERANTWOORDING

5.1 HET PROGRAMMA MILIEU – REGULIER

5.1.1 WAT VALT ONDER DIT PROGRAMMA

Het programma Milieu bestaat uit de volgende onderdelen:

- De Drentse Maat (5.1.3)
- De Niet-Drentse Maat (5.1.4)
- De administratieve ondersteuning bij de uitvoering van de (niet-)Drentse Maat (5.1.5)
- De noodzakelijke aanvullende projecten/activiteiten (5.1.6)

In 2016 is gestart met het werken overeenkomstig de Drentse Maat. Dit deel van de taken van de RUD wordt voor alle deelnemers uitgevoerd volgens eenzelfde kwaliteitsniveau. De financiering is gebaseerd op output. De producten behorend bij de behandeling van vergunningen en meldingen en het toezicht vallen onder de Drentse Maat.
De begroting is niet volledig volgens de Drentse Maat opgezet. Er zijn namelijk ook taken waarvoor een uniform uitvoeringsniveau moeilijk is af te spreken. Dit resterende deel van producten en diensten wordt de niet-Drentse Maat genoemd. De uitvoering van de taken behorend bij de Wet bodembescherming, specialistische advisering in het kader van ruimtelijke plannen en toezicht bij asbestsanering zijn hier voorbeelden van.
De uitvoering van de Drentse en Niet-Drentse Maat taken vindt voor een deel plaats door ons centraal georganiseerde Bedrijfsbureau. Zo vindt hier de intake plaats en ook de administratieve afronding van een zaak plaats. Voor de uitvoering van onze taken konden onze deelnemers gebruik maken van onze Producten- en dienstencatalogus 2018.

5.1.2 DE INZET OP HOOFDLIJNEN IN 2018

De uitvoering van onze taken voor onze deelnemers heeft betrekking op de producten behorende bij de Drentse en niet-Drentse Maat. De inzet van de administratieve ondersteuning maakt onderdeel uit van het primaire proces van zowel Drentse Maat als niet-Drentse Maat.

Tabel 1: De ureninzet op hoofdniveau

Jaarprogramma 2018	Uren gevraagd JP 2018	Uren beschikbaar in 2018	Realisatie uren	% realisatie uren JP 2018	% realisatie uren t.o.v. de beschikbare uren
Drentse Maat (DM)	80.061	72.711	65.824	82%	91%
Niet Drentse Maat (NDM)	53.257	53.254	52.986	99%	99%
Adm. Ondersteuning (DM en NDM)	7.200	7.200	10.565	147%	147%
Noodzakelijke projecten	16.606	16.606	11.587	70%	70%
Totalen	**157.124**	**149.771**	**140.962**	**90%**	**94%**

Om voor alle deelnemers de te leveren inzet adequaat te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk dat er naast dit primaire proces een aantal indirect productieve projecten/activiteiten worden uitgevoerd. Deze zijn benoemd als noodzakelijke projecten.

5.1.3 DE DRENTSE MAAT

Op basis van de Eerste kwartaalrapportage heeft het bestuur ons de opdracht gegeven om de onderproductie van de Drentse Maat niet verder te laten oplopen ten opzichte van het eerste kwartaal. Dat betekent dat gekoerst is op het behalen van ongeveer 85% van de productie Drentse Maat van het Jaarprogramma 2018. Via de uitvoering van het Actieplan op orde 2018 (gestart in juni 2018) is de focus binnen de bedrijfsvoering zo sterk mogelijk op de productie gelegd. Met die versterkte inzet is de productie over 2018 op 77 % uitgekomen (tabel 2).

5.1.3.1 Rekening houden met vraaggestuurde producten

In onze halfjaarrapportage hebben wij nadrukkelijk gewezen op de vraaggestuurde producten (volledig afhankelijk van externe input, zoals vergunningen, meldingen en klachten) binnen de Drentse Maat in relatie tot de opgelegde norm van 85% van de productie Drentse Maat.
Voor de vraaggestuurde producten is in het Jaarprogramma een raming opgenomen van het aantal te verwachten producten. Het aantal dat daadwerkelijk is ingediend in 2018 is echter niet door ons beïnvloedbaar.
Alle producten binnen de Drentse Maat zijn vraaggestuurd, behalve:

- Omgevingsvergunning milieu – Actualiseren;
- Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten).

5.1.3.2 De totale vraag van het Jaarprogramma 2018 als uitgangspunt

Bij de toetsing op de productie Drentse Maat is de totale vraag zoals opgenomen in het jaarprogramma 2018 het uitgangspunt. Dit sluit aan bij de bestuurlijke opdracht uitvoering te geven aan de totaal gevraagde inzet met een monitoring op de voortgang. Bij het ontstaan van knelpunten zou via bestuurlijke besluitvorming worden bijgestuurd.

5.1.3.3 Wat hebben we gedaan?

In tabel 2 en 3 wordt een overzicht gegeven van de afhandeling van de verschillende Drentse Maat producten in 2018.

Ten opzichte van de raming in het jaarprogramma 2018 zijn een tweetal aanpassingen doorgevoerd:

1) Het totaal aantal toezichtsbezoeken categorie 2 is naar beneden bijgesteld. Dit heeft te maken met een afspraak met gemeente Coevorden waar erg veel toezicht uren zijn gebruikt voor 1 locatie. Afgesproken is vervolgens om het aantal toezichtsbezoeken voor categorie 2 naar beneden bij te stellen.

2) Het aantal locaties 4/5 waar provincie Drenthe bevoegd gezag is, is met 9 locaties verminderd. Dit betreft de BRZO/ RIE4 locatie (risicovolle industriële bedrijven en grotere chemiebedrijven) die onder het bevoegd gezag van de ODG zijn komen te vallen en waarvan de verantwoording op de uitvoering plaatsvindt via het jaarverslag van de ODG.

Tabel 2: Aantal en uren Drentse Maat producten

Product nr.	Producten Drentse Maat	Q1	Q2	Q3	Q4	Aantal zaken afgerond tot 31-12-2018	JP2018 aantal	% tov JP2018	Inzet in uren 2018
101	Omgevingsvergunning Milieu - Oprichtingsvergunning	8	5	10	6	29	9	322%	2.558
102	Omgevingsvergunning Milieu - Revisievergunning	6	6	5	9	26	63	41%	3.464
103	Omgevingsvergunning Milieu - Milieuneutrale wijziging	19	11	22	20	72	32	225%	3.262
104	Omgevingsvergunning Milieu - Veranderen	21	23	21	22	87	70	124%	3.915
105	Omgevingsvergunning Milieu - OBM	11	8	12	6	37	52	71%	438
106	Omgevingsvergunning Milieu - Actualiseren	3	3	5	1	12	60	20%	242
107	Maatwerkvoorschrift milieu	15	16	2	16	49	70	70%	895
108	Vooroverleg milieu	29	43	33	32	137	284	48%	3.072
109	Besluit Gelijkwaardigheid Activiteitenbesluit	1	0	0	0	1	2	50%	7
110	Intrekken van een vergunning	5	5	2	3	15	42	36%	216
111	Meldingen Activiteitenbesluit	122	138	111	165	536	1193	45%	7.215
112	Melding niet inrichtinggebonden	12	17	8	9	46	36	128%	90
113	Ontheffing verboden	17	0	0	0	17	24	71%	102
114	Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	72	101	63	98	334	504	66%	1.534
115	Advisering rijksprocedures	1	0	2	1	4	32	13%	44
116	Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat. 1	1	5	7	5	18	0	1800%	177
117	Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat. 2	78	238	186	194	696	897	78%	9.126
118	Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat. 3	40	137	130	154	461	599	77%	9.549
119	Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat. 4	45	118	83	141	387	423	91%	10.283
120	Klachten	80	156	153	162	551	903	61%	2.483
121	Meldingen Besluit bodemkwaliteit	231	307	242	237	1017	957	106%	2.052
122	Melding calamiteit bodem artikel 27	1	3	1	2	7	66	11%	160
123	Toezicht bodemaspecten Wm-inrichtingen - tanksaneringen	30	37	35	49	151	41	368%	20
124	Toezicht Besluit bodemkwaliteit	68	188	172	189	617	479	129%	2.032
125	Toezicht niet ernstige gevallen bodemsanering	3	1	1	2	7	79	9%	177
126	Toezicht gebiedsgericht milieu								1.597
128	Ketentoezicht								1.116
	Totaal	**919**	**1566**	**1306**	**1523**	**5314**	**6917**	**77%**	**65.824**

Het in tabel 2 aangegeven totaal aantal uren per product (inzet uren 2018) is de som van de uren besteed aan het aantal afgeronde zaken met de uren besteed aan de nog op 31-12-2018 in behandeling zijnde zaken. Deze laatste categorie wordt in tabel 3 in beeld gebracht.

nr.	Producten vraaggestuurd Drentse Maat	Werkvoorraad per 31-12-2018
101	Omgevingsvergunning Milieu - Oprichtingsvergunning	6
102	Omgevingsvergunning Milieu - Revisievergunning	10
103	Omgevingsvergunning Milieu - Milieuneutrale wijziging	1
104	Omgevingsvergunning Milieu - Veranderen	13
105	Omgevingsvergunning Milieu - OBM	1
107	Maatwerkvoorschrift Milieu	27
108	Vooroverleg milieu	34
109	Besluit Gelijkwaardigheid Activiteitenbesluit	2
110	Intrekken van een vergunning	2
111	Meldingen Activiteitenbesluit	210
112	Melding niet inrichtinggebonden	4
113	Ontheffing verboden	13
114	Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	40
115	Advisering rijksprocedures	2
120	Klachten	103
121	Meldingen Besluit bodemkwaliteit	23
122	Melding calamiteit bodem	1
123	Toezicht bodemaspecten tanksaneringen	22
124	Toezicht Besluit bodemkwaliteit	31
125	Toezicht niet ernstige gevallen bodemsanering	4
	TOTAAL:	**549**

Tabel 3: De nog in behandeling zijnde zaken per product Drentse Maat op 31-12-2018

Tabel 4: Uitvoering van de Drentse Maat per deelnemer

Drentse Maat (DM)	JP 2018 geraamde uren	Gerealiseerde uren DM 2018	Keten toezicht	Totaal gerealiseerde DM uren tot 31-12-2018	% werkelijk t.o.v. JP 2018
Aa en Hunze	3125	3216	60	3276	105%
Assen	5011	3495	100	3595	72%
Borger-Odoorn	3845	2538	66	2604	68%
Coevorden	6052	4667	93	4759	79%
De Wolden	5953	4459	83	4542	76%
Emmen	14445	13388	210	13598	94%
Hoogeveen	6937	4330	100	4430	64%
Meppel	5496	4496	75	4571	83%
Midden-Drenthe	7768	6443	126	6569	85%
Noordenveld	3060	2149	69	2217	72%
Provincie Drenthe	11528	9859	3	9863	86%
Tynaarlo	3031	2191	60	2250	74%
Westerveld	3810	3477	71	3548	93%
Totaal RUD	**80061**	**64708**	**1116**	**65824**	**82%**
GR 34 Ketentoezicht		1116			
Totaal RUD incl. GR 34 Ketentoezicht		**65824**			

5.1.3.4 Wat hebben we bereikt bij de Drentse Maat?

De uitvoering van onze taken heeft tot doel onze fysieke leefomgeving in Drenthe te beschermen en te verbeteren. Binnen de Drentse Maat gebeurt dit via vergunningverlening, toezicht en het monitoren van het toepassen van grond en bouwstoffen op de bodem. Op deze wijze zorgen wij onder andere er voor :

- dat de bedrijven de door ons goedgekeurde activiteiten onder gestelde voorwaarden kunnen uitvoeren;
- dat de bedrijfsactiviteiten in de praktijk worden getoetst aan de vergunning of ingediende melding en de bijbehorende voorwaarden. Hierbij wordt de focus zo veel mogelijk gericht op de voor de fysieke leefomgeving risico-veroorzakende activiteiten;
- dat de toepassing van grond en andere bouwstoffen via beoordelingen van meldingen en het houden van toezicht plaatsvindt met behoud van de betreffende bodemkwaliteit.

De uitvoering van de verschillende productgroepen binnen de Drentse Maat wordt in de komende paragrafen nader toegelicht.

Door de verschillende maatregelen vanuit het Actieplan productie op orde 2018 hebben we bereikt dat er bij de uitvoering van de Drentse Maat een gezondere verhouding is gaan ontstaan tussen de productie en de inzet van de benodigde uren. In de figuur 2 is de ontwikkeling in beeld gebracht van het percentage gerealiseerde productie en het percentage van de bijbehorende ureninzet, beide ten opzichte van de ramingen van het Jaarprogramma 2018.

Figuur 2: de verhouding % gerealiseerde productie en % ureninzet DM

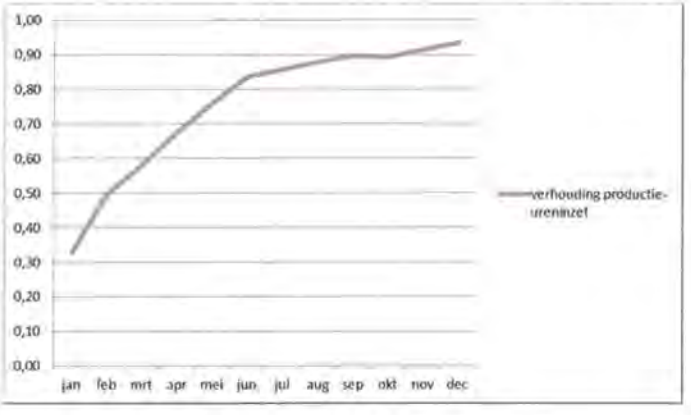

Bij een goede realistisch geraamde en geregistreerde productie zou de in figuur 3 weergegeven verhouding rond de waarde 1 (met x% uren x% productie) moeten liggen. Dan is er een sterke en gezonde relatie tussen de productie en bijbehorende tijdsinzet .
De grafiek brengt in beeld dat er in 2018 een sterke verbetering is bewerkstelligd in de effectiviteit van de ureninzet bij de productie van de Drentse Maat. Deze verbetering komt grotendeels door een directere (aan)sturing en door de verbeterslagen in het registreren van onze werkzaamheden.

Deze verbetering heeft echter niet kunnen zorgen dat de bestuurlijk gewenste 85% van de Drentse Maat ten opzichte van het jaarprogramma 2018 is gerealiseerd. We zijn uiteindelijk uitgekomen op een gemiddelde van 77% van de geraamde Drentse Maat productie binnen het jaarprogramma.

Figuur 3: Het verloop van de productie en ureninzet Drentse Maat in 2018

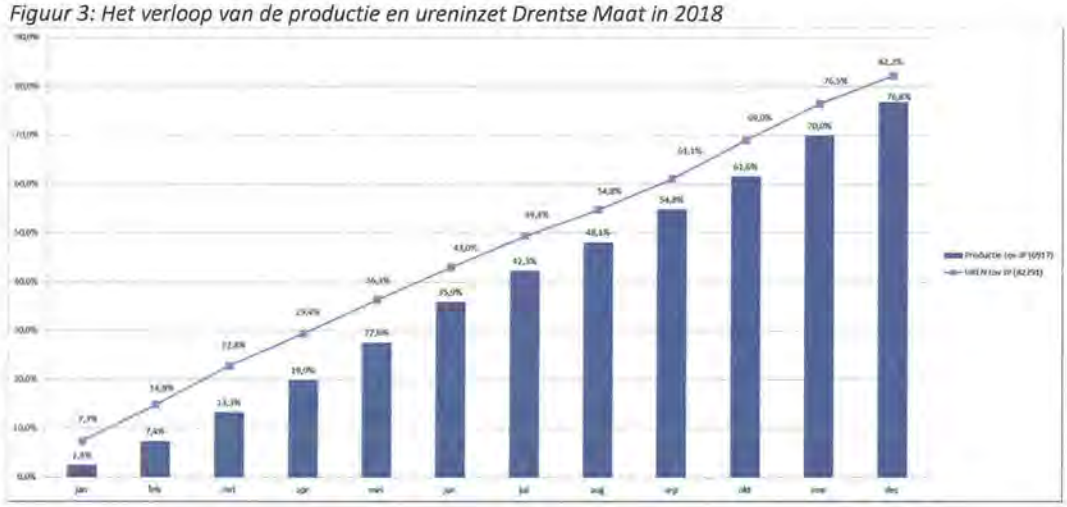

Figuur 4 laat zien dat bij het uitvoeren van 160 controles per maand het Jaarprogramma 2018 zou zijn gehaald. Gedurende het jaar is het aantal bezoeken per maand op het peil gebracht behorend bij een omzet van ca 160 controles per maand. Het gemiddelde aantal controles per maand in de periode mei-december ligt op 159 controles per maand.
Bij toezicht is prioriteit gelegd bij de zwaardere bedrijven (categorie 4/5). Voor deze groep bedrijven is 91% van de uit te voeren toezicht zaken in 2018 uitgevoerd en afgerond. Bij de overige 9% is het toezicht opgestart in 2018 en wordt in 2019 afgerond.

Figuur 4: De afgeronde zaken regulier toezicht in relatie tot het JP 2018

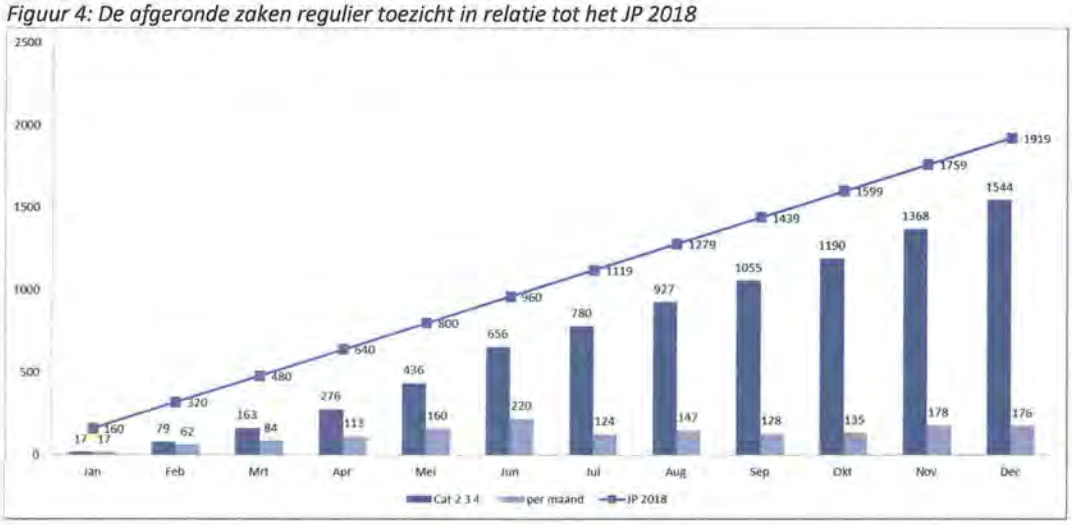

Vermeldenswaard is de berekende energiebesparing behorend bij de beoordeelde 111 Energie audits (EED)s. Bij de 111 bedrijven met een getoetste EED is bepaald dat de uitvoering van alle te treffen maatregelen overeen komt met een besparing van het verbruik van ca 8.600 huishoudens. Om te borgen dat deze maatregelen daadwerkelijk worden getroffen is het uitvoeren van toezicht onontbeerlijk.

De belangrijkste oorzaken van het niet behalen van de Drentse Maat (85%) :

- Bij aanvang in het Jaarprogramma bestond al een capaciteitstekort Drentse maat (7000 uren);
- Het jaarprogramma is voor de meeste producten vraaggestuurd en daarmee niet beïnvloedbaar wat betreft het sturen op het behalen van de raming van de aantallen uit het Jaarprogramma;
- Het ziekteverzuim en personele knelpunten bevinden zich vooral bij de teams toezicht, wat belemmerend heeft doorgewerkt in de mogelijkheden om te komen tot een productieverhoging;
- Het is erg moeilijk om kwalitatief goede inhuurkrachten te vinden, waardoor het inlopen van achterstanden wordt beperkt;
- De inzet van het project Vierde tranche Activiteitenbesluit ter beoordeling van de geregistreerde vergunningplichtige locaties (zie 5.1.6.3) is hier niet meegenomen. Deze inzet is ten koste gegaan van de actualisering van de vergunningen.
- De grote vraag naar niet-Drentse maat advisering (bouw en ruimtelijke ordening), werkt beperkend door op de mogelijkheden van inzet voor de actualisering van vergunningen;
- De datakwaliteit van het inrichtingenbestand is niet op orde, waardoor het niet/onvoldoende mogelijk is snel een beeld te vormen van bijvoorbeeld de bedrijven die te maken hebben met een actualisatie van de best beschikbare technieken (BBT) en het nieuwe Landelijke Afvalbeheerplan (LAP3). Het belemmert eveneens het plannen en programmeren van toezichtsbezoeken.
- Het verandertraject via team coaching is opgestart. Inzet binnen dit traject is deels ten koste gegaan van de productie.

5.1.3.5 Bijzonderheden Vergunningverlening en meldingen

- Uniformiteit in brieven en publicatie

Voor alle brieven en publicaties behorende bij vergunningprocedures verlangden onze deelnemers de toepassing van eigen sjablonen. Dit zorgde voor inefficiëntie in ons werken. In dit programmajaar zijn we samen met onze deelnemers overgestapt naar het gebruik van uniforme sjablonen voor de 12 gemeenten.

- Hoger dan verwacht aantal oprichtingsvergunningen

Het aantal verleende oprichtingsvergunningen is duidelijk hoger dan verwacht. Deze vergunningen zijn voor een belangrijk deel gerelateerd aan bestaande bedrijven die door groei of verandering buiten de kaders van het Activiteitenbesluit komen te vallen en vergunningplichtig worden. Voorbeelden hiervan zijn het houden van meer dan 200 melkkoeien en de verandering van bemande naar onbemande tankstations, die niet volledig voldoen aan de entree-eisen van het Activiteitenbesluit.

- Meldingen Activiteitenbesluit

Het aantal meldingen Activiteitenbesluit blijft achter bij de raming, evenals in de voorgaande jaren. Omdat inmiddels ook grote bedrijven binnen het Activiteitenbesluit zijn komen te vallen, vraagt de beoordeling van een melding meer tijd, dan tijdens de invoer van de Drentse Maat is voorzien. Vergelijking van het aantal benodigde geraamde uren voor de afhandeling van de meldingen met de gemaakte uren in relatie tot het aantal afgehandelde meldingen laat zien dat het kental (normtijd)

voor afhandeling (ca 9 uur) in de praktijk niet toereikend is. De gemiddelde tijd benodigd voor een melding in 2018 bedraagt 13,4 uur.

- Bouwaanvragen inrichtingen bevoegd gezag provincie

Binnen het product milieuneutrale wijziging worden ook Wabo-besluiten bouw geregistreerd, die behoren bij de provinciale inrichtingen. In totaal zijn er 13 Wabo-besluiten bouw verleend.

- Actualisering op basis van BBT-conclusies

Op grond van het Besluit omgevingsrecht moet het bevoegd gezag uitvoering geven aan de verplichting om binnen een termijn van vier jaar na publicatie van BBT-conclusies (Best Beschikbare Technieken) voor de hoofdactiviteit van een IPPC-installatie (installatie voor industriële activiteiten als bedoeld in bijlage 1 van richtlijn nr. 2010/75/EU van het Europees parlement) te toetsen en zo nodig te actualiseren. Na actualisatie van de vergunningvoorschriften controleert het bevoegd gezag of de installatie hieraan voldoet.
De grootste categorie IPPC-bedrijven in Drenthe betreft intensieve veehouderijen. In februari 2017 zijn hier de nieuwe BBT conclusies van gepubliceerd. Ook in 2018 is de nodige tijd besteed aan bovengenoemd proces. Bij diverse lopende vergunningprocedures is invulling gegeven aan de implementatie van de meest recente versie van relevante BBT-conclusies. Daarnaast is nagegaan bij welke bedrijven een actualisatie van vergunningvoorschriften noodzakelijk is. Er is gewerkt aan een meer projectmatige aanpak van deze taak. Ook in 2019 wordt verdere invulling gegeven aan dit project.

- LAP3 (Landelijk AfvalbeheerPlan)

Op 1 januari 2018 is het Besluit omgevingsrecht gewijzigd. Het besluit verplicht het bevoegd gezag binnen één jaar de vergunningen door te lichten en te toetsen aan (de sectorplannen in) het nieuwe afvalbeheerplan (LAP). Er is veel inventariserend voorwerk verricht door het WAB (werkgroep afvalbeheer, een landelijke overleggroep van omgevingsdiensten op het gebied van afval). De RUD heeft hier aan meegewerkt. Het realiseren van de opgelegde actualiseringsplicht binnen 1 jaar leek op voorhand niet haalbaar, mede omdat de impact veel meer inrichtingen raakt dan vanuit het Rijk is ingeschat, zoals blijkt uit het overzicht wat door het WAB is gemaakt. Deze conclusie wordt door verschillende provincies gedeeld.
Door verschuiving van de prioriteiten richting het Actieplan productie op orde en het geringe aantal medewerkers die de benodigde specialistische kennis bezit, is dit traject in 2018 beperkt tot de uitvoering van de inventarisatie van bedrijven en de verdieping in kennis nodig voor de verdere uitvoering. In 2019 zal het project verder worden uitgevoerd.

- Ontwikkelingen bij grote vergistingsinstallaties

Nieuw ten opzichte van de voorgaande jaren is de ontwikkeling dat er in diverse gemeenten vergunningaanvragen lopen voor grote industriële vergistingsinstallaties.

5.1.3.6 Bijzonderheden Toezicht

- Uniform leren werken binnen Digitale Checklisten

In 2018 is een enorme stap voorwaarts gezet in het op uniforme wijze uitvoeren van het regulier toezicht. Dit is gekoppeld aan de invoering van het branchegericht toezicht, waarbij door de RUD checklisten per branche zijn samengesteld binnen het aangeschafte programma Digitale Checklisten (DC). De volgende branches zijn hierbij onderscheiden : *'Afval en sloop', 'Agrarisch', 'Automotive', 'Bouw, hout en beton', 'Detailhandel en ambachtsbedrijven', 'Horeca, sport en recreatie', 'Metaal', 'Opslag, transport en groothandel', 'Procesindustrie en water', 'Vuurwerk', 'Woon- en*

verblijfsgebouwen' en 'Overig'. Hiermee sluiten we aan bij de branches die binnen Omgevingsdienst.nl (de landelijke vereniging van omgevingsdiensten) zijn onderscheiden.

Binnen het DC vindt naast de registratie op naleving van voorschriften ook de registratie van de toepassing van de LHS (Landelijke HandhavingStrategie) plaats op het moment dat een overtreding is geconstateerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de risico-classificering die per voorschrift in DC is vastgelegd.
Naast de eerste implementatie van de checklisten zijn voor de volgende onderwerpen die bij meerdere branches van toepassing zijn extra onder de loep genomen :

- De opslag van brandstof in bovengrondse tanks (PGS 30)
- De opslag van verpakte gevaarlijke stoffen (PGS 15)

Tevens wordt door het werken met DC ook discussie gevoerd over de risico-classificering per voorschrift, omdat deze wel goed moet aansluiten bij de 4 beoordelingsklassen van de LHS.
Ook voor de vergunningplichtige locaties zal DC worden gebruikt, maar dit vraagt maatwerk.

Onze ambitie was om met ingang van 2019 het werken met DC volledig geïmplementeerd te hebben op zodanige wijze dat de te registreren gegevens een bijdrage kunnen leveren in het bieden van inzicht in bijvoorbeeld het naleefgedrag per branche. Dit doel hebben we niet gehaald. De sterke focus op de productie is ten koste gegaan van de nodige gezamenlijke kwalitatieve afstemming van de betreffende registraties. Zo bestaat er bij de toepassing van de LHS nog onvoldoende een eenduidig beeld op welke wijze het gedrag van de inrichtinghouder moet worden ingeschat bij de toepassing van de LHS. Ook binnen de registratie van de naleving van de voorschriften is kwalitatieve afstemming nog nodig. We streven er naar om in 2019 de kwaliteit van deze registraties te borgen, zodat betrouwbare eenduidige data ontstaat. Deze eenduidige data biedt de basis voor het verkrijgen van inzicht over de naleving van de voorschriften bij de verschillende branches en de resultaten van de toepassing van de LHS.

De implementatie van de LHS is binnen het jaarprogramma 2018 benoemd als een noodzakelijk project en wordt daarom verder behandeld in 5.1.6.4.

- Aanvullende controles

Naast de reguliere toezichtscontroles zijn de volgende aanvullende controles uitgevoerd in 2018.

Tabel 5: Aanvullende controles toezicht

Aanvullende toezichtscontroles	aantal
Hercontrole	589
Administratieve controle	591
Opleveringscontrole	15
Totaal RUD	**1195**

- Onvoorziene controles (ongepland toezicht)

Binnen de benoemde aantallen van Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) worden ook de onvoorziene toezichtscontroles meegenomen. Het betreft toezicht naar aanleiding van klachten, verzoeken van het bevoegd gezag en opgestarte handhavingstrajecten. Deze vorm van toezicht heeft voorrang op het gepland toezicht.

Bij een aantal afvalverwerkende bedrijven is sprake geweest van brand. Deze branden veroorzaken maatschappelijke onrust en genereren veel media aandacht. De RUD heeft haar bijdrage geleverd tijdens de branden, de onderzoeken en de crisisorganisatie. Denk daarbij aan het zuiveren van

verontreinigd bluswater, de sanering van deelstromen van het afval, het opschonen van de bedrijfsterreinen en directe omgeving, bodemonderzoeken en bestuursrechtelijke- en strafrechtelijke handhaving.

Tabel 6: Uitvoering van de onvoorziene controles

Toezicht ongepland (bedrijfsactiviteiten)	aantal
categorie 1	13
categorie 2	161
categorie 3	73
categorie 4/5	44
Totaal RUD	**291**

5.1.3.7 Toezien op energiebesparing

De gewenste intensivering binnen het toezicht op energiebesparing bij de bedrijven past niet binnen het kental van de Drentse Maat. Er is echter geen extra budget geboden, waardoor dit thema bij het uitvoeren van het reguliere toezicht op hoofdlijnen is getoetst. Wel is in 2018 gewerkt aan enkele specifieke energietaken. Dit betreft met name:

- Beoordelen Energie-audits EED;
- Beoordelen Energiebesparingsonderzoeken;
- Extra energietoezicht Emmen.

Energie-audits EED

Ondernemingen met meer dan 250 medewerkers of een jaaromzet van meer dan € 50 miljoen moeten elke 4 jaar een energie-audit uitvoeren. Op dit moment zijn er 184 bedrijven in Drenthe in beeld waarop de EED van toepassing is (eind 2017 was dat 114). Van de 184 dossiers zijn er op dit moment 111 afgerond (eind 2017 was dat 62). Afgerond betekent in dit geval dat de rapportages van de energie-audits van deze bedrijven zijn beoordeeld en akkoord bevonden en dat de bedrijven middels een brief daarvan op de hoogte zijn gesteld. In ongeveer 1/3 van de gevallen wordt het bedrijf in deze brief tevens verzocht om een plan van aanpak voor de te nemen maatregelen op te sturen, omdat dit niet was opgenomen in de energie-audit. Van de overige 73 bedrijven zijn de rapportages nog niet goedgekeurd of nog niet beschikbaar. De rapportages blijven wel geleidelijk binnenkomen.

De verwachting is dat het aantal bedrijven die onder de EED vallen en aanvankelijk niet in beeld waren, ook in 2019 verder zal toenemen, zij het in mindere mate. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totale energieverbruik en de verwachte energiebesparing in de komende vier jaar op basis van de 111 afgesloten dossiers.

Tabel 7: Overzicht van effecten doorvoeren alle energiesparingsmaatregelen bij de 111 beoordeelde EED's

	Energie verbruik (vestigingen in Denthe)					Totaal	Energiebesparing					
	Elektriciteit		Aardgas		Brandstoffen		Elektriciteit		Aardgas		Totaal	
	kWh	GJ	m3	GJ	GJ	GJ	kWh	GJ	m3	GJ	GJ	%
Totaal	233.418.520	2.100.767	36.421.171	1.152.730	140.099	3.392.044	**19.978.964**	179.811	**3.209.889**	100.282	**308.757**	**9,1**

Wanneer de bedrijven waarvan nu de audits zijn beoordeeld alle beschreven maatregelen uitvoeren, levert dit een besparing op van 19.978.964 kWh en 3.209.889 m^3 gas ofwel 308.757 GJ. Dit is een gemiddelde energiebesparing van 9,1 % over een periode vier jaar. Omgerekend naar huishoudens betreft het hier het energieverbruik van circa 8.600 huishoudens.

Energiebesparingsonderzoeken
Steeds vaker worden bedrijven in de categorie grootverbruiker (verbruik > 200.000 kWh of > 75.000 m3 aardgas) die niet deelnemen aan de MJA of EED, verzocht om een energiebesparingsonderzoek (EBO) te laten uitveren. In 2018 zijn 6 EBO's beoordeeld en akkoord bevonden.

Extra energietoezicht Emmen
Voor de gemeente Emmen is een project " Extra energietoezicht" uitgevoerd. Het doel van dit project was om een bestand op te zetten van midden- en grootverbruikers van energie en om vervolgens bij een selectie van bedrijven specifieke energietoezichtbezoeken af te leggen. Dit heeft geresulteerd in een bestand van 80 bedrijven. Op basis van meerdere criteria is een selectie van 10 bedrijven gemaakt voor een energietoezichtsbezoek. Het resultaat van het project is inclusief conclusies en aanbevelingen eind 2018 gerapporteerd aan de gemeente. Enkele belangrijke conclusies gelden naar onze inschatting in algemene zin:

- Energietoezicht en handhaving is essentieel om energiebesparingsdoelstellingen te kunnen realiseren;
- Bedrijven zijn over het algemeen zeer positief zijn over het energie-toezichtbezoek door een energiespecialist, omdat het vaak ook meerwaarde voor het bedrijf heeft.

5.1.3.8 Bijzonderheden klachten

De registratie van het aantal klachten vindt plaats binnen de urenpost van het Jaarprogramma 2018. Alle acties en inzet die naar aanleiding van een klacht vervolgens plaatsvinden, zijn gekoppeld aan de uitvoering van het ongepland toezicht.

Tabel 8: De afhandeling van de klachten in relatie tot het Jaarprogramma 2018

	Aantal klachten JP 2018	uren JP 2018	Aantal klachten afgehandeld	Inzet in uren	% aantal klachten tov JP	% uren tov JP
Totaal RUD	903	3973	551	2483	61%	62%

Voor de afhandeling van klachten is 2483 uur inzet gepleegd door toezichthouders, ondersteund door specialisten en juristen. Over het geheel lopen de percentages aantal en uren ten opzichte van het Jaarprogramma met elkaar in de pas. Op het niveau van onze deelnemers zijn er grote verschillen aanwezig.

Het werkelijke aantal klachten is lager dan vooraf is geraamd in het jaarprogramma (551 afgehandelde klachten en 903 afgehandelde klachten geraamd in het Jaarprogramma 2018).

Tabel 9: De rubricering van de afgehandelde klachten

Klachten	Totaal
Klacht bedrijven	69
Klacht bodem	26
Klacht geluid	112
Klacht lucht	139
Klacht overig milieu	95
Klacht piket	24
Melden ongewoon voorval	86
Eindtotaal	**551**

In het overzicht van de werkvoorraad (tabel 3) is weergegeven dat op 31-12-2018 nog 103 ingediende klachten in behandeling zijn.

5.1.3.9 Onze piketdienst

Buiten de kantooruren zijn wij bereikbaar en beschikbaar voor het beoordelen en oppakken van acute milieuproblemen. Op basis van een melding wordt een beoordeling gemaakt in hoeverre het incident een spoedeisend karakter kent waarop directe actie nodig is, of dat dit binnen kantooruren verder kan worden opgepakt. In het onderstaande overzicht is het aantal door het piket behandelde incidenten in beeld gebracht.

Tabel 10: De in 2018 binnengekomen incidentmeldingen in beeld

Piketmeldingen	Grip 0	Grip 1	Grip 2	Grip 3	Melding/Klacht	Ongewoon voorval	Eindtotaal
Afval					16	1	**17**
Asbest	7	3	1		12		**23**
Bodem		2	1		8	3	**14**
Geluid					11	7	**18**
Geur					31	1	**32**
Lozingen	2				4	5	**11**
Lucht		1			7	13	**21**
Mest					1		**1**
Overig	1	2	1	1	6	11	**22**
Water					7		**7**
Eindtotaal	**10**	**8**	**3**	**1**	**103**	**41**	**166**

5.1.3.10 Meldingen en toezicht Besluit bodemkwaliteit

Op basis van de beoordeling van de meldingen en het toezicht daarop streven we naar duurzaam bodembeheer. Dat wil zeggen een balans tussen bescherming van de bodemkwaliteit van mens en milieu en de benutting van grond en bouwstoffen voor bijvoorbeeld woningbouw en aanleg van wegen. Hierbij wordt conform het afgesproken uitvoeringsniveau Drentse Maat 50% van de meldingen gecontroleerd. Over het geheel genomen klopt dit, echter per opdrachtgever kan hier een verschil in zitten. Grote projecten zoals Provincie Drenthe (Dak van Drenthe) leiden tot een hoger aantal dan geraamd.

De keuze bij welke meldingen toezicht wordt uitgevoerd is gebaseerd op een risico-inschatting, die op basis van kennis en ervaring tot stand komt. Zo wordt bijvoorbeeld niet gecontroleerd op de toepassing van zand uit bekende zandwinputten met een bekende kwaliteit. Melders waarmee wij minder goede ervaringen hebben wat betreft naleving van de regels bij het toepassen van verontreinigde grond worden wel gecontroleerd. Dit geldt ook voor melders die bij ons onbekend zijn waardoor er nog geen risicoprofiel aanwezig is voor de beoordeling.

Bij het constateren van overtredingen wordt de LHS toegepast. Hierbij wordt evenals bij het regulier toezicht bij de bedrijven gebruik gemaakt van het programma DC (Digitale Checklisten).

5.1.3.11 Ketentoezicht

Binnen het Ketentoezicht is in 2018 de aandacht verdeeld over de co-vergisters , de zogenaamde AEC-bodemassen en asbest. Voor het Ketentoezicht was in het programmajaar 2.394 uur

beschikbaar. Hiervan is ongeveer de helft gebruikt (47%). De versterkte focus op de productie en de prioritaire uitvoering van het Actieplan productie op orde 2018 hebben de mogelijkheden tot het uitvoeren van ketentoezicht in 2018 sterk ingeperkt. Daarnaast was er sprake van capaciteitsproblemen en konden wij niet de gewenste expertise inzetten voor met name het uitvoeren van analyses in AMICE (het systeem waarin alle meldingen m.b.t. afvalstoffen worden vastgelegd).

- *Co-vergisters*

In de agrarische sector wordt veel energie gewonnen met vergisters. Het merendeel van de vergisters bestaat uit co-vergisters, dat wil zeggen dat tenminste 50% dierlijke mest samen met andere biomassastromen, de zogenaamde co-producten, wordt vergist. Er zijn in 2018 een flink aantal co-vergisters bezocht en gecontroleerd onder meer in samenwerking met de waterschappen, waarbij met name de erfafspoeling (o.a. percolaat) naar bodem en oppervlaktewater de aandacht heeft gehad. De uitvoering en aanpak van de werkzaamheden m.b.t. co-vergisters hebben in 2018 integraal (gecombineerd met reguliere toezichtsbezoeken) plaatsgevonden met als resultaat dat:

- Vijf vergisters een vergunningprocedure doorlopen;
- Drie vergisters een handhavingsprocedure doorlopen;
- Bij 6 vergisters (meerdere) klachten zijn afgehandeld en/of nog klachten in behandeling zijn;
- Nagenoeg alle co-vergisters in Drenthe zijn bezocht (het deel wat niet is bezocht is vorig jaar bezocht).

In de eerste helft van 2018 is tevens aandacht besteed aan de primaire ontdoeners in de co-vergistingsbranche. Met name is onderzocht of deze bedrijven onterecht afvalstoffen afgeven aan co-vergisters. Hiervoor is gebruik gemaakt van de afgegeven vergunningen en het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen. Hieruit is niet naar voren gekomen dat deze bedrijven hun afvalstoffen afvoeren naar co-vergisters. Er is deelgenomen aan een aantal controles met onze partners binnen het Noordelijk Overleg Afvalstoffen (voornamelijk 2e helft 2018). De daaruit voortkomende vragen zijn uitgezet naar de toezichthouders van de desbetreffende bedrijven.

- *AEC-bodemassen*

De RUD heeft van de provincie Drenthe in de tweede helft van 2018 opdracht gekregen om een draaiboek handhaving AEC Bodemassen 2020 op te stellen. Bodemassen zijn het residu bij de verbranding van afval in een afvalenergiecentrale (AEC). Daar zitten nog verontreinigende stoffen in, zoals zware metalen en zouten. Dit moet een draaiboek worden voor Noord Nederland waarbij er samen wordt gewerkt met de provincies, omgevingsdiensten, politie en het OM.
Binnen de drie Noordelijke provincies is gesignaleerd dat er veel bodemassen in opslag ligt, waarvoor geen toepassing en verwerking is. Momenteel worden in opslag liggende bodemassen naar het project Dak van Drenthe (Wijster) vervoerd, waardoor de opgeslagen hoeveelheid verminderd. De vrees bestaat dat als het project Dak van Drenthe is afgerond er veel en te lang bodemassen binnen inrichtingen blijven opgeslagen en uiteindelijk de lokale overheden met het probleem blijven zitten. Naar aanleiding van een uitgevoerde inventarisatie (eind 2018) in samenwerking met de toezichthouders (incl. bodem) van de RUD is geconcludeerd dat er in Drenthe, voor zover bekend, nog geen sprake is van strijdige opslagen van AEC bodemassen binnen inrichtingen. Het project wordt voortgezet in 2019, waarbij er frequent overleg en afstemming is tussen de drie noordelijke omgevingsdiensten.

- *Asbest*

In de eerste helft van 2018 is er binnen het ketentoezicht enige progressie gemaakt voor wat betreft het thema asbest. Door de bestaande locatielijst (afkomstig uit het LMA) te vergelijken met de analyses voor Drenthe, zijn hieruit een aantal adressen naar voren gekomen waar eventueel proces

verbaal moet worden opgemaakt. Een aantal van deze locaties is inmiddels bezocht. De tweede helft van 2018 is dit gestaakt vanwege benodigde inzet voor het project herimplementatie LOS. Daarnaast was er sprake van capaciteitsproblemen en konden wij niet de gewenste expertise inzetten voor met name het uitvoeren van analyses in AMICE.

5.1.3.12 Professioneel partner VRD bij rampenbestrijding

We hebben binnen de VeiligheidsRegio Drenthe (VRD) toebedeelde taken in het kader van calamiteiten- en rampenbestrijding. Om deze taken goed uit te kunnen uitvoeren nemen wij actief deel aan oefeningen en kennisdeling. Voorbeelden hiervan in 2018 zijn :

- Systeemoefening Tynaarlo (vliegveld Eelde crash) gericht op bevolkingszorg
- Deelname kennis- en beheergroep Omgevingszorg
- Deelname aan de leertafel van de VRD voor toelichting leerprocessen uit GRIP-incidenten
- Halfjaarlijkse deelname aan oefeningen en overleg bij Samenwerkingsorganisatie De Wolden-Hoogeveen
- Presentatie aan brandweer en OvD over de asbestverwachtingenkaart

In 2018 zijn wij actief betrokken geweest bij de volgende calamiteiten:

- Brand afvalverwerker in Emmen. Op verzoek van de gemeente Emmen hebben wij hier de volledige nazorg afgehandeld;
- Bij de natuurbrand in Wateren heeft de RUD de rol van teamleider milieuzorg in het proces Omgevingszorg van de crisisorganisatie ingevuld;
- In het voortraject betrokken bij het Regionaal Voorbereidingsteam Droogte. Hier hebben we onze adviezen over vuurwerkshows kunnen delen en heeft de RUD advies kunnen geven op vergunningaanvragen over vuurwerkshows;

5.1.4 DE NIET-DRENTSE MAAT

Wat hebben we gedaan ?

In totaliteit is komt de inzet redelijk overeen met de geraamde uren om te kunnen voldoen aan de vraag niet-Drentse Maat producten. Deze groei in de adviesvraag wordt organisatiebreed geconstateerd en lijkt gelet op de inhoud van de adviesvragen onder meer te relateren aan de economische groei.

Tabel 11: De uitvoering van de niet-Drentse Maat producten en de relatie met ons jaarprogramma 2018

Product nr./groep	Niet Drentse Maat	Realisatie uren 2018	Totaal uren raming jp 2018	% gerealiseerde uren tov het JP 2018
200	Bodem	25.649	27.148	95%
201	Beschikking Wet Bodembescherming	3.467		
202	Meldingen Besluit uniforme saneringen	411		
203	Beoordeling verzoeken Warmte en koude opslag	514		
204	Informatieverstrekking bodem	2.285		
205	Advisering bodem	4.372		
206	Toezicht bodemsanering en - bescherming	2.986		
207	Overige Bodemtaken	11.615		
300	Geluid, lucht en externe veiligheid	8.243	7.025	117%
301	Hogere waarde procedure	296		
302	Advisering geluid	6.820		
303	Advisering zonebeheer	317		
304	Advisering lucht	284		
305	Advisering externe veiligheid	526		
400	Asbest	3.519	3.349	105%
401	Advisering asbestinventarisatierapport	1.605		
403	Toezicht regelgeving asbestverwijdering	1.914		
500	Juridische ondersteuning	879	1.392	63%
502	WOB verzoek	294		
503	Juridisch advies	585		
600	Milieuspecialistische taken	6.729	5.174	130%
601	MER	2.369		
602	Integraal advies (oriëntatie)	4.359		
700	Projecten	1.946	3.708	52%
801	Vergunning ontbranden/melden vuurwerk	1.013	648	
901	Ontheffing TUG	302	324	
1001	Toezicht ontbranden vuurwerk	546	925	
1101	Toezicht TUG	78	278	
1201	Boa's (Vrijveld toezicht)	2.478	2.500	99%
1300	Extra werk deelnemers	1.605	786	204%
Eindotaal		52.986	53.257	99%

De uren die in tabel 12 en 13 in beeld zijn gebracht hebben voor een deel betrekking op uren die specifiek toebedeeld zijn aan een deelnemer. Zo worden de producten genoemd onder 801, 901, 1001, 1101 worden alleen afgenomen door de Provincie Drenthe.
Over specifieke bij een deelnemer behorende producten, projecten en extra werk wordt de deelnemer geïnformeerd via de afzonderlijke gezonden rapportages jaarcijfers 2018.
De geboekte uren onder extra werk deelnemers hebben met name betrekking op dossiers ophalen en in LOS zetten, opdrachten in LOS zetten, etc. (wat de deelnemer zelf had kunnen en moeten doen).

Tabel 12: De uitvoering van de niet-Drentse Maat taken per deelnemer ten opzichte van het Jaarprogramma 2018

Niet Drentse Maat (NDM)	JP 2018 geraamde uren	Totaal gerealiseerde uren 2018 tot 31-12-2018	% realisatie t.o.v. JP 2018
Aa en Hunze	1.016	1.246	123%
Assen	3.179	3.622	119%
Borger-Odoorn	464	945	204%
Coevorden	1.500	2.068	178%
De Wolden	1.530	2.450	160%
Emmen	16.093	14.112	88%
Hoogeveen	2.776	3.582	129%
Meppel	1.376	2.169	158%
Midden-Drenthe	2.504	2.289	94%
Noordenveld	1.728	1.544	89%
Provincie Drenthe	18.610	16.989	91%
Tynaarlo	1.390	923	66%
Westerveld	1.091	1.047	96%
Totaal RUD	**53.257**	**52.986**	**99%**

Op productniveau en op deelnemersniveau zijn er echter duidelijke verschillen ten opzichte van het jaarprogramma. De verschillende productgroepen worden in de volgende paragrafen verder toegelicht. Bij de deelnemers zien we als uitersten de gemeenten Tynaarlo (66%) en gemeente Borger-Odoorn (203%). In z'n algemeenheid geldt dat bij Tynaarlo en Borger-Odoorn de afgelopen jaren respectievelijk een overschrijding en onderschrijding te zien was, zij het kleiner dan in dit jaar. Het geringe aantal geraamde uren van Borger-Odoorn zorgt bij een extra opdracht of een specifiek vraagstuk al snel voor een grote procentuele afwijking.

5.1.4.1 Wat hebben we bereikt?

We zijn in staat geweest om de sterke groei in de adviesvraag op te vangen en onze deelnemers te voorzien van de gevraagde informatie. De verschillende productgroepen zullen achtereenvolgens nog worden toegelicht.

De uitvoering van deze niet-Drentse Maat-taken dragen bij aan het waarborgen van een veilige fysieke humane woonomgeving. Voorbeelden in algemene zin hierbij zijn:

- De uitvoering van en het toezien op bodemsaneringen maken de bodem en grondwater schoner;
- Geluidsgevoelige bestemmingen worden getoetst en beschermd bij ruimtelijke plannen en wegreconstructies;
- Toezicht op de naleving van de regels bij asbestsanering wordt actief uitgevoerd;
- Bij bedrijven worden geluid- en emissiemetingen van luchtverontreinigende stoffen verricht;
- Bij evenementen worden geluidsadviezen gegeven en metingen verricht;
- De veiligheid voor de omgeving vanuit risicovolle bedrijven en vanuit buisleidingen wordt bij ruimtelijke plannen getoetst en geborgd;
- Ingediend bezwaar en beroep op onze besluiten wordt inhoudelijk en procesmatig vakkundig behandeld;
- De uitvoering van handhaving bij het uitblijven van de naleving van milieuregels wordt zorgvuldig uitgevoerd;
- We denken actief mee over de deelnemer-overstijgende vraagstukken, bijvoorbeeld omtrent geurbeleid, wettelijke ontwikkelingen, vraagstukken bij bodem, geluid bij evenementenbeleid en visies met betrekking tot externe veiligheid en de invoering van de Omgevingswet.

Bij advisering is het van groot belang om vroegtijdig bij de planvorming al te worden betrokken. We bemerken hier een verbetering, maar die geldt niet voor alle deelnemers en ook niet bij alle verschillende milieuvraagstukken. We blijven ons inzetten om dit te verbeteren via het structureel overleg met de accounthouder en het sturen op fysieke aanwezigheid van onze medewerkers bij onze deelnemers.

De uitvoering van de verschillende productgroepen binnen de niet-Drentse Maat worden in de komende paragrafen nader toegelicht.

5.1.4.2 WBB (provincie en Emmen)

Naast het beschermen van de Drentse bodem draagt de RUD bij aan het schoner maken van de Drentse bodem. De bodem in Drenthe wordt geschikt gemaakt voor het gebruik dat maatschappelijk gewenst is. Dit gebeurt op basis van de uitvoering van de taken behorend bij de meerjarenprogramma's Wet bodembescherming. Deze taken dragen bij aan het behalen van de landelijke doelstellingen uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016.
De aantrekkende economie stimuleert de ruimtelijke ontwikkeling waardoor wij nog geen afname zien in het aantal saneringsbeschikkingen en BUS-meldingen.

Hieronder laten we het totaal aantal aan beschikkingen , BUS-meldingen en startsaneringen over 2018 zien.

Tabel 13: Uitvoering van de WBB in 2018

Uitvoering WBB tbv Provincie Drenthe en gemeente Emmen	aantal
BUS meldingen	33
Beschikkingen sanering	72
Start saneringen	59

- Het gebiedsgericht grondwaterbeheer

Het vermelden waard is de ontwikkeling van het gebiedsgericht grondwaterbeheer in Drenthe.
In de gemeenten Hoogeveen, Assen en Coevorden is aan het Ggb verder vorm gegeven en is samen met de gemeenten en eventuele derden gekomen tot gebiedsplannen. Het gebiedsplan en uitvoeringsplan gebiedsgericht grondwaterbeheer voor Hoogeveen is door Gedeputeerde Staten in november 2018 vastgesteld. Voor de uitvoering van het Ggb is een bestuursovereenkomst opgesteld die door de gemeente Hoogeveen, de provincie Drenthe en de Waterleidingmaatschappij Drenthe eind mei 2018 is ondertekend. De eerste gesprekken voor het inrichten van een beheersorganisatie zijn uitgevoerd en begin 2019 gaat binnen de RUD de beheersorganisatie starten. De RUD is hierbij gemandateerd gebiedsbeheerder.

Onderzocht wordt of een gebiedsoplossing als gebiedsgericht grondwater beheer, naast gevalsgerichte traditionele oplossingen mogelijkheden bieden. Om dat te onderzoeken zijn in de gebieden Emmen centrum en Emmen Bargermeer verkenningen uitgevoerd.

5.1.4.3 Bodemtaken niet Drentse Maat (excl. Wbb)

Hieronder valt o.a. informatieverstrekking aan derden. Voor de aanleg van glasvezel in diverse gemeenten zijn bijvoorbeeld veel aanvragen voor het aanleveren van bodeminformatie afgehandeld.

Wij beoordelen bodemonderzoeken en adviseren bij civieltechnische plannen, ruimtelijke plannen, VTH, rioleringsplannen, beheer stortplaatsen etc. Daarnaast adviseren wij ook bij beleidsvragen zoals toepassing van grond afkomstig uit de bollenteelt en adviseren we over nieuwe wetgeving (bijvoorbeeld aanvullingswet Wbb in relatie tot de Omgevingswet)

Bij nieuwbouw van individuele woningen wordt steeds vaker gebruik gemaakt van duurzame energie. Naast het beoordelen van aanvragen voor warmte-koude opslag (WKO) worden de gesloten bodemenergiesystemen ook geregistreerd in het Landelijk Grondwater Register (LGR). Op deze manier kan bij eventuele nieuwe initiatieven in de omgeving, rekening worden gehouden met bestaande systemen. In alle gemeenten is een stijgende trend te zien.

Wij hebben ons eveneens beziggehouden met de infil-kunstgrasvelden met rubbergranulaat. De aanleg- en beheerskosten zijn aanleiding voor steeds meer overheden om infil-kunstgrasvelden met rubbergranulaat uit te faseren.

In 2018 is onder regie van de RUD Drenthe begonnen met de evaluatie van de nota Bodembeheer. In deze nota zijn de regionale spelregels beschreven voor grondverzet en toepassing van grond. Een onderdeel van de evaluatie is de actualisering van de bodemkwaliteitskaart voor de Drentse gemeenten (m.u.v. gemeente Assen) en de provincie. In de eerste helft van 2019 zal dit project worden afgerond.

Dit jaar is een viertal meldingen binnengekomen van dumpen van afval afkomstig van productie van synthetische drugs. Deze dumpingen passen bij de constateringen vanuit het OM dat de productie van synthetische drugs zich aan het verplaatsen is van het zuiden van het land naar het noorden van het land. Dit komt door de effectieve aanpak van deze criminaliteit in het zuiden. Wij verwachten dat deze trend zich in 2019 voortzet. De RUD gaat zich hier als organisatie beter op voorbereiden om vervolgens dergelijke delicten adequaat en veilig voor haar toezichthouders op te kunnen pakken.

5.1.4.4 Geluid

De grootste categorie adviesvragen van de gemeenten betreft de vraag naar geluidsadviezen. Deze duidelijke groei heeft ook geleid tot het in vaste dienst nemen van een tijdelijke kracht. De afgelopen jaren hebben de gemeenten een steeds groter beroep op de RUD gedaan. De advisering richt zich op wegverkeerslawaai, spoorweglawaai en industrielawaai. De adviezen worden door de gemeenten gebruikt voor ruimtelijke plannen, bouwplannen en behandelen van klachten.

- Integrale succesvolle aanpak geluid bij evenementen

De RUD wordt door diverse gemeenten benaderd om mee te denken over geluid in het kader van het evenementen(beleid). Voorbeelden hiervan zijn Coevorden, Emmen, Noordenveld, Westerveld en in 2018 ook Aa&Hunze, Hoogeveen en Borger-Odoorn. De gemeenten zijn zich er steeds meer van bewust dat er voor het aspect geluid in het kader van evenementenbeleid en bestemmingsplannen iets geregeld dient te worden. Bij de evenementen zelf wordt naast de gemeente ook samengewerkt met omwonenden en de geluidtechnici van het evenement. Door onze expertise zijn we in staat de gemeente te adviseren in de hoogte en type van de te stellen normen die afhankelijk van de situatie de ervaren hinder behoorlijk kunnen verminderen. Hierbij is expliciet aandacht voor de basdreunen die de meeste hinder veroorzaken (dB(C)). Tijdens het evenement wordt het geluid via opgestelde geluidmeters gemonitord waarbij de gegevens direct inzichtelijk zijn en worden besproken met de geluidstechnicus wat leidt tot betrokkenheid en bewustwording.

In totaal zijn er in 2018 bij 63 evenementen metingen uitgevoerd. Wegens het succes zijn eenmalige opdrachten al omgezet in verzoeken om de ondersteuning jaarlijks te komen uitvoeren.
De verwachting is dat het aantal opdrachten voor geluidsadvisering – en meting bij evenementen in 2019 verder zal toenemen.

Figuur 5: Monitoring op de geluidsnormen

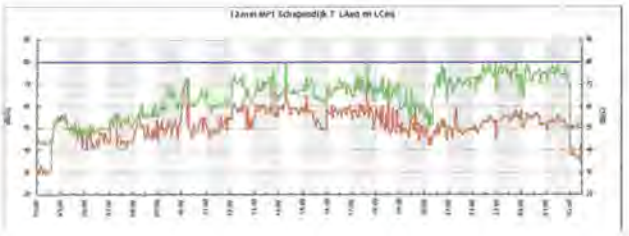

5.1.4.5 *Lucht*

- Emissies verontreinigende stoffen en geurhinder

In toenemende mate wordt de RUD door de gemeenten ingeschakeld om advies uit te brengen ten aanzien van lucht en geuraspecten. De toename betekent dat deze aspecten veelal beter worden meegenomen in de planvorming. Hierbij moet worden gedacht aan het toetsen van ruimtelijke plannen aan luchtkwaliteitsregels. De verontreiniging is afkomstig van verschillende bronnen, zoals het gemotoriseerde verkeer, industriële en agrarische bedrijven en achtergrondconcentraties van verontreinigende stoffen. Fijn stof (PM10) en stikstofdioxide (NO2) zijn de belangrijkste stoffen in de luchtkwaliteitsregelgeving.

- Natte koeltorens

Figuur 6 : Voorbeeld van een natte koeltoren

In het vierde kwartaal van 2018 is het beheer van de "Natte Koeltorenkaart" van team toezicht overgenomen door het team advies. De RUD Drenthe is bronhouder voor de natte koeltorens in Drenthe. De Natte Koeltorenkaart is een onderdeel van de Atlas Leefomgeving. De kaart is belangrijk voor de GGD's om als het nodig is snel op te kunnen treden als er een legionella uitbraak in een bepaalde omgeving plaatsvindt. Het toezicht op de natte koeltorens is een basistaak van de omgevingsdiensten (artikel 7.1 van het Besluit omgevingsrecht).
Het RIVM heeft geconstateerd dat de Natte Koeltorenkaart nog niet compleet is. Het RIVM heeft daarom de bronhouders verzocht de kaart actueel te maken en al gemelde koeltorens te valideren. In het vierde kwartaal zijn de gemelde koeltorens gevalideerd en zijn er een groot aantal koeltorens aan de kaart in Drenthe toegevoegd. In Drenthe zijn momenteel 148 koeltorens, verspreid over 41 inrichtingen op de kaart weergegeven. Verwachting is dat dit aantal nog niet volledig is in Drenthe. Wanneer er nieuwe koeltorens aan het licht komen of worden gemeld, worden deze z.s.m. aan de kaart toegevoegd. Ook in 2019 zal het beheer van de natte koeltorens worden gecontinueerd.

5.1.4.6 *Externe veiligheid*

De uren inzet die samenhangt met de werkzaamheden die voor de gemeenten op het gebied van externe veiligheid worden uitgevoerd worden grotendeels in rekening gebracht bij de provincie Drenthe. Dit omdat zij in het kader van programma Impuls externe veiligheid 2015-2018 budget ontvangen van het rijk. De provincie heeft een deel van dit budget beschikbaar gesteld aan de RUD Drenthe. Door het Rijk, IPO en VNG worden momenteel gesprekken gevoerd over het verlengen van het programma met een periode van 1 jaar. Financiering na 2019 is (nog) niet voorzien. De advisering

ten aanzien van externe veiligheid heeft voor wat de ureninzet betreft een aandeel van 20% in de totale milieuadvisering.

- Energietransitie

Binnen het vakgebied externe veiligheid is er een duidelijke tendens waarneembaar dat er in Drenthe diverse initiatieven zijn om tankstations te realiseren met duurzame en groene motorbrandstoffen . Het gaat hier dan met name om de ontwikkeling van LNG (vloeibaar aardgas -1620C) en waterstoftankstations. In 2018 zijn voor deze nieuwe brandstoffen twee QRA's ten behoeve van de inpassing in het bestemmingsplan en voor de omgevingsvergunning voor het milieuverantwoord ondernemen beoordeeld voor een locatie in Assen Zuid en in Pesse. LNG en waterstof zijn gevaarlijke stoffen waarvoor een bepaalde veiligheidsafstand tot bijvoorbeeld woningen in acht moet worden genomen.
Daarnaast is er een duidelijke trend waarneembaar van de ontwikkeling van zogenaamde zonneakkers. Zonneakkers zijn met betrekking tot externe veiligheid alleen van belang voor de ondergrondse hogedruk aardgasleidingen. In principe moet de vrijwaringsstrook van een buisleiding vrij worden gehouden van zonnepanelen en van hekwerken die rondom de zonneakkers zijn geplaatst.

- Actualisatie Regionaal Risicoprofiel (RRP)

De Wet op de veiligheidsregio's schrijft voor dat de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) gezamenlijk met de partners, in dit geval de 12 Drentse gemeenten, het waterschap, het Openbaar Ministerie en de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie (GHOR), het RRP actueel moet worden gehouden. Hiervoor voert de VRD elke 4 jaar een actualisatieslag uit, waarbij de hiervoor genoemd partners een afgevaardigde hebben geleverd om het plan te kunnen actualiseren.
Een van de onderdelen van het RRP zijn de risico's met gevaarlijke stoffen binnen Drenthe. Dit onderdeel wordt als de technologische omgeving, analoog aan de risicokaart, genoemd. Voor de technologische omgeving heeft de RUD een bijdrage aan de actualisatie geleverd.

- Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS)

De registratie, actualisatie en de autorisatie van de risicosituaties in het RRGS is volledig door de 12 gemeenten en de provincie overgedragen aan de RUD. De adviseurs externe veiligheid voeren deze werkzaamheden uit en de bestede uren komen ten laste van de rijksgelden Impuls externe veiligheid. Het Registratiebesluit en de Ministeriële Regeling provinciale risicokaart schrijft voor dat de in het register RRGS geregistreerde gegevens niet ouder mogen zijn dan 5 jaar. Dit houdt in dat er jaarlijks een aantal risicosituaties geactualiseerd moeten worden. Dit zijn situaties waarvoor de gemeente en de provincie bevoegd gezag zijn. Daarnaast zijn er risicosituaties, voornamelijk mijnbouwinrichtingen en defensieterreinen waarvoor het ministerie het bevoegd gezag is en voor de actualisatie verantwoordelijk is.
In Drenthe zijn momenteel 277 risicosituaties in het register geregistreerd die onder het bevoegd gezag van de gemeenten en provincie vallen. In 2018 moesten 187 risicosituaties worden geactualiseerd. Dit relatief grote aantal is te verklaren doordat in 2013 een grote actualisatieslag door het toenmalige Steunpunt externe veiligheid is uitgevoerd.
In 2018 zijn 28 risicosituaties uit het register verwijderd als gevolg van wijziging van het bedrijf of het stoppen ervan.

- Trekkersrol visie externe veiligheid

In 2018 heeft de RUD een trekkersrol vervult voor het opstellen van de visie externe veiligheid voor de gemeente Tynaarlo. In de visie is tevens een doorkijk gemaakt naar de nieuwe Omgevingswet die in 2021 van kracht wordt.

5.1.4.7 *Asbest*

Halverwege 2018 is een evaluatie uitgevoerd. Hieruit bleek onder andere dat het aantal sloop- en start-meldingen structureel hoger ligt dan het aantal waar oorspronkelijk de capaciteit op is geraamd. Uit de evaluatie bleek ook dat werkafspraken niet goed werden nagekomen. Zo ontving de RUD nog steeds meldingen van particulieren en toetsten wij nog steeds alle meldingen van de corporaties. Op basis van de evaluatie is een plan van aanpak opgesteld dat in oktober in het accounthoudersoverleg is gepresenteerd.
In dit plan van aanpak zijn een aantal wijzigingen in de werkwijze beschreven die er voor moeten zorgen dat de grote hoeveelheden meldingen op een kwalitatief acceptabele wijze kunnen worden behandeld. Tevens voorzag het plan in een te ondertekenen convenant met de woningbouwcorporaties. Dit convenant is inmiddels getekend en zorgt voor veel minder administratieve lasten aan de zijde van de RUD en de corporaties.

Op het gebied van asbesttoezicht deden zich in 2018 enkele capaciteitsproblemen voor. Hierop zijn 2 vacatures gesteld die naar verwachting in de loop van 2019 zullen worden ingevuld.

De nieuwe werkwijze wordt stapsgewijs ingevuld. Hiermee is eind 2018 begonnen en vanaf 1 maart 2019 is de nieuwe werkwijze geheel ingevoerd. In deze nieuwe werkwijze worden LOS, DC en het LAVS nadrukkelijk meer betrokken waardoor het ook mogelijk wordt om vanuit LOS rapportages te genereren op individueel deelnemersniveau.

In 2018 zijn er circa 2.200 sloopmeldingen binnen gekomen die ook allemaal zijn getoetst. Er zijn circa 850 saneringslocaties bezocht. Tijdens deze toezichtsbezoeken zijn 254 tekortkomingen geconstateerd en zijn er 4 boeterapporten opgemaakt.

5.1.4.8 *Juridische advisering*

In onderstaande tabel zijn onze juridische werkzaamheden weergegeven. De advisering spreidt zich uit over tal van producten. In de brieven aan de deelnemers met betrekking tot de halfjaarcijfers is inhoudelijk ingegaan op de zaken die daar spelen.

Onze juridische inzet, zoals bij bezwaar en beroep, wordt geschreven op het hoofdproduct. Veelal zijn dit toezicht- of vergunningsverleningsproducten die onder de Drentse maat vallen. Rapportage hierover vindt dan plaats onder het kopje Drentse maat. Dit betekent dat de uren besteed aan juridische ondersteuning in het algemeen flink afwijken ten opzichte van de planning. Bij de evaluatie van de Drentse Maat verdient het aanbeveling om de kentallen van de hoofdproducten te voorzien van een bijbehorend juridisch kental. Over het algemeen kan worden gesteld dat de uren niet Drentse Maat voor juridische ondersteuning lager zijn dan gepland. Bij de provincie is dit echter niet het geval. Wij verzorgen voor de provincie ten opzichte van de gemeenten extra juridische ondersteuningstaken die niet onder de Drentse maat vallen. Hierover wordt apart gerapporteerd aan de provincie.

In tabel 15 zijn de producten vanuit de juridische ondersteuning in beeld gebracht.

Tabel 14: De producten vanuit juridische ondersteuning

Juridische ondersteuning per product	Aantal afgeronde in 2018	Aantal nog in behandeling zijnde zaken op 31-12-2018
(Hoger) beroep	14	7
Advisering juridisch	27	4
Bezwaar	16	11
Gedoogbeschikking	4	
Handhavingsverzoek	11	8
Last onder bestuursdwang	3	2
Last onder dwangsom	112	53
Voorlopige voorziening	7	
Bestuurlijke strafbeschikking milieu	9	2
WOB-verzoek	19	
Eindtotaal	**222**	**87**

Onder de kop "last onder dwangsom" vallen verschillende oplopende procedurestappen, beginnend met een vooraankondiging en eindigend bij het actief innen.
Het aantal nog lopende zaken die betrekking hebben op de last onder dwangsom wordt verhoogd doordat een opgelegde dwangsom net zo lang geldt totdat deze wordt ingetrokken. De praktijk is dat het nodig kan zijn om deze besluiten jaren te laten gelden. Dossiers in het kader van beroep en hoger beroep kunnen zeer lange tijd bij de rechtbank en Raad van State liggen.

Er zijn dit programmajaar 4 processen verbaal opgemaakt en 9 Bestuurlijke strafbeschikkingen milieu opgelegd. Veelal betrof dit heterdaadjes zoals het verbranden van afval of illegale asbestsaneringen.

- Wat zijn de bijzonderheden vanuit de juridische advisering in 2018 ?

Bij een groot aantal vergistingsinstallaties is er sprake van slecht naleefgedrag. Dit leidt in een aantal gevallen tot diverse handhaving- en juridische procedures. Aanleiding van controles is vaak klachten over geur.

Bij Hoogeveen, Meppel en Emmen zijn er relatief veel geluidsovertredingen door horeca bedrijven. In Hoogeveen en Meppel is toezicht beleid gemaakt speciaal voor horecaconcentratiegebieden. In hoofdlijn wordt door 2 toezichthouders vastgesteld van welke horecazaak het geluid afkomstig is en of het goed hoorbaar is. Deze methode is zover bij ons bekend nog niet door de hoogste rechter getoetst, maar heeft zeker praktische meerwaarde.

Bij een aantal afvalverwerkende bedrijven is sprake geweest van brand. Deze branden veroorzaken maatschappelijke onrust en genereren veel media aandacht. Wij hebben onze bijdrage geleverd tijdens de branden, de onderzoeken en de crisisorganisatie. Hier is ook juridisch ondersteuning bij geboden, bijvoorbeeld m.b.t. de bestuursrechtelijke- en strafrechtelijke handhaving.

Naar aanleiding van onderzoeken die duiden op gezondheidsrisico's als gevolg van het houden van vee (Q-koorts, endotoxinen, etc.) is juridisch geadviseerd. Als gevolg hiervan wordt in dit kader bij vergunning verlening voortaan middels stringentere beoordelingskaders getoetst als een m.e.r.(milieueffectrapportage)-beoordeling bij veehouderijen nodig is. Hierdoor wordt vaker dan voorheen besloten om een m.e.r. verplicht te stellen.

Vanwege de problematiek in den lande rondom zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)-en is een verdiepingsslag rondom ZZS-en in gang gezet. Dit zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. In dit kader wordt in gezamenlijkheid met de andere twee noordelijke omgevingsdiensten een projectplan opgesteld om te komen tot een adequaat toezichtsplan.

5.1.4.9 Advisering MER, bouw en RO

De vraag om advies bij ruimtelijke ontwikkelingen is in 2018 duidelijk hoger dan geraamd in ons jaarprogramma en wordt met 30% overschreden. De aantrekkende economie zorgt er voor dat ruimtelijke projecten die in de crisisperiode op de plank zijn gelegd nu worden opgestart. De beoordelingen lijken meer tijd te vragen door een toenemende complexiteit (er is een tendens van intensiever ruimtegebruik, het opzoeken van de grenzen daarin en een toename van inbreidingsprojecten). Dit leidt tot meer spanning bij zoneringsvraagstukken en een noodzaak tot nauwkeuriger toetsen.

Wat verder opvalt zijn de aantallen projecten van zonneparken en de beoordelingen voor grote industriële vergisters, die een maatschappelijke en politieke gevoeligheid kennen en tevens een complex afwegingskader hebben. Voor de advisering staat doorgaans een reactietermijn van 10 werkdagen. Deze termijn past bij een adviesvraag voor bijvoorbeeld een nieuw bedrijf, maar gaat niet op bij een ontwerp-bestemmingsplan met het verzoek deze integraal te toetsen op alle milieuaspecten. Indien de termijn niet haalbaar lijkt wordt contact opgenomen met de opdrachtgever.

Figuur 7: Het zonnepark bij Noordscheschut

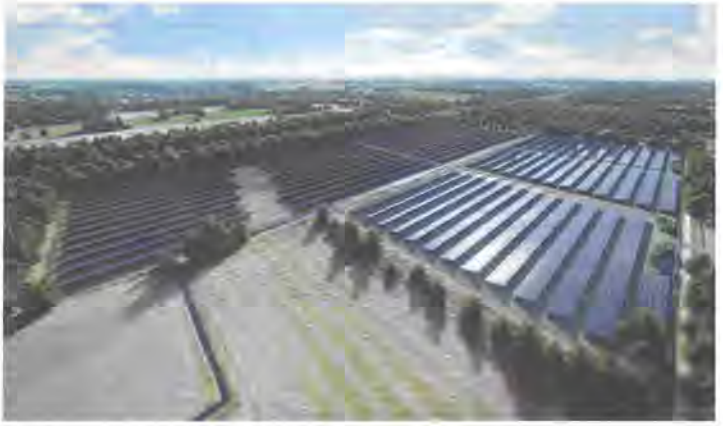

Om niet achteraf met belemmeringen in de planvorming geconfronteerd te worden en de advisering zo optimaal mogelijk voor alle partijen te laten verlopen is het van groot belang dat onze adviseurs gelijk in de startfase van de planvorming betrokken worden. Dit gebeurt nog te weinig.
De beoordelingen vinden plaats door vergunningverleners. Deze gegroeide adviesvraag is ten koste gegaan van de tijd om actief uitvoering te geven aan de actualisering van vergunningen.

5.1.5 ADMINISTRATIEVE INZET PRIMAIR PROCES DRENTSE EN NIET DRENTSE MAAT

Bij de afhandeling van de zaken Drentse Maat en niet-Drentse Maat worden diverse activiteiten verricht door onze centraal georganiseerde frontoffice. Dit betreft in ieder geval de intake en de administratieve afronding van iedere zaak.
De raming van ons jaarprogramma (7.200 uur) is met 47% overschreden (10.565 uur). Binnen het Actieplan productie op orde is een project opgestart met als doel het onderzoeken en beter inregelen van de activiteiten door het bedrijfsbureau ter verlichting van de administratieve last van de zaakbehandelaars binnen het primaire proces. Door het meer centraliseren van onze registratie

behorend bij de zaakbehandeling verwachten we een verbetering in de registratie en een verhoging van de datakwaliteit. Binnen het project 'Werkprocessen op orde' wordt per zaaktype de mogelijke inzet door het bedrijfsbureau nader uitgewerkt met als doel te komen tot een zo effectief mogelijke afhandeling en registratie van een zaak.

5.1.6 NOODZAKELIJKE PROJECTEN

5.1.6.1 Wat hebben we gedaan?

In de onderstaande tabel is de urenbesteding van de verschillende benoemde noodzakelijke projecten van het jaarprogramma 2018 in beeld gebracht. De gevraagde focus op de productie heeft ook zijn doorwerking gehad in de uitvoering van een aantal van deze projecten. Deze doorwerking heeft bijvoorbeeld effect gehad op de snelheid, diepgang en het bereik van de uitvoering.

Tabel 15: De ureninzet bij de verschillende noodzakelijke projecten in 2018

Noodzakelijke projecten	Totaal uren	JP 2018	% tov JP 2018
Herimplementatie LOS / GR23 Zaaksysteem LOS	5.559	8.000	69%
GR 21 Interne werkzaamheden	2.134		
GR 45 Project activiteitenbesluit	2.059	2.940	70%
GR 49 Project Landelijke Handhavingsstrategie	1.435	4.250	34%
GR 21 Interne werkzaamheden-Gevelcontroles	370	1.000	37%
GR 21 Interne werkzaamheden-BSBm/CJIB	30	176	17%
Systeemgericht toezicht	0	90	0%
Planningsmodel regulier toezicht	0	150	0%
Eindtotaal	**11.587**	**16.606**	**70%**

In het Jaarprogramma waren ook Systeemgericht toezicht en de Planningsmodel regulier toezicht benoemd met resp. 90 en 150 uur. Door de focus op de productie zijn deze onderwerpen niet verder opgepakt. Interne werkzaamheden bevatten uren die betrekking hebben op inhoudelijk werk bij projecten en niet direct toe te rekenen zijn aan een van onze deelnemers.

Wat we hebben bereikt binnen deze projecten wordt hieronder toegelicht. Zoals in hoofdstuk 3 is vermeld is naast deze projecten ook uitvoering gegeven aan de verdere voorbereiding op de Omgevingswet.

5.1.6.2 Herimplementatie LOS

Een herimplementatie van ons zaaksysteem is een belangrijke randvoorwaarde om grip te krijgen op onze productie en financiën en is om die reden als prioritair project in 2017 opgestart.
Na de voorbereidende werkzaamheden is er na de zomer 2018 concreet gestart met twee deelprojecten :

- Werkprocessen op orde;
- Locatiebestand op orde.

- Het project Werkprocessen op orde

Dit project wordt getrokken vanuit het bureau M&I en samen met de ODG uitgevoerd. Hierbij is gekozen om in de tijd verschillende zaaktypen uit te voeren. Zo heeft de ODG in de tweede helft van 2018 het Zaaktype controle uitvoeren opgepakt en hebben wij het Zaaktype Omgevingsvergunning Milieu regulier onder handen genomen. De uitvoering vindt plaats via sprints (scrummethode).

Het procesteam, de mensen die de sprint uitvoeren, bestaan uit medewerkers vanuit alle teams van de RUD Drenthe. Het projectteam bestond uit het management en de proceseigenaren. Het project loopt door in 2019.
Het project heeft bij dit eerste zaaktype duidelijke successen met betrekking tot het meer eenduidig interpreteren en registreren binnen het proces en het verlichten van het aantal administratieve handelingen. Een verbeterd processchema incl. een verlengingsmogelijkheid, een begrippenlijst, opstellen van een invoerprotocol en het vastleggen van werkafspraken via een vast format dat ook voor de andere processen zal worden gebruikt zijn voorbeelden van het vergroten van de eenduidigheid. Het werken met taken in plaats van zaken en de mogelijkheid om in LOS nu vervolgzaken aan te maken geven zal naar inschatting een duidelijke lastenverlichting in administratieve zin geven.
Er zijn echter ook sterke wensen die moeilijk realiseerbaar blijken. Dit geldt voor:

- Vergroten vindbaarheid documenten:
  Een grote wens was om een mappenstructuur in LOS te maken, zodat documenten makkelijk te vinden zijn. Dit bleek niet mogelijk om in LOS te realiseren. Daarna is gekeken of het mogelijk was om dat buiten LOS te realiseren, maar ook deze optie is moeilijk realiseerbaar. Dit is jammer omdat het gebrek aan een duidelijke mappenstructuur voor de te gebruiken documenten veel tijd en energie kost. Dit wordt verder onderzocht en besproken met functioneel beheer.
- Goed inzicht in werkvoorraad via planningstool
  Er is behoefte aan een planningstool, waarin duidelijk is wat per medewerker de werkvoorraad is, met daarin de fatale termijnen. Er is een planningstool, maar die geeft te weinig informatie. Op dit moment wordt de planningstool gemaakt door een medewerker van functioneel beheer.

- Het project Locatiebestand op orde

Doel van het project Locatiebestand op orde is het werken aan een betrouwbaar bestand op basis waarvan onze programmering meer realistisch kan plaatsvinden. In tegenstelling tot het project Werkprocessen op orde wordt dit project geheel door de RUD Drenthe uitgevoerd. Het plan van aanpak is in 2018 goedgekeurd, op basis waarvan in 2019 de uitvoering zal worden opgepakt. De benodigde projectkosten van € 150.000,- vormen onderdeel van het investeringsbudget voor het ontwikkelprogramma 2019 e.v.

5.1.6.3 Project Vierde tranche Activiteitenbesluit

De doorlichting van de vergunningen in het kader van het project Activiteitenbesluit is afgerond. Door het project is in kaart gebracht welke vergunningen of voorschriften als gevolg van de verschillende tranches van het Activiteitenbesluit zijn komen te vervallen. De betrokken bedrijven zijn schriftelijk geïnformeerd wat het nieuwe kader is en welke voorschriften nu gelden. Dit document is tevens een belangrijk document voor toezicht.
In totaal blijken 78 inrichtingen een type B (meldingsplichtig) te zijn geworden. In 17 gevallen is geadviseerd om maatwerkvoorschriften op te stellen (geluid/geur/stof). De maatwerkvoorschriften voor geluid (5 keer) zijn in 2018 als eerste opgesteld. Voor de overige onderwerpen geldt een deadline van 1-1-2021. Het opstellen van de maatwerkvoorschriften zelf behoort niet tot het project en is terug te zien als Drentse Maat product.
De doorlichting heeft ook op een andere manier geleid tot 'opschoning' van de lijst met vergunningplichtige inrichtingen: 56 inrichtingen zijn van de lijst geschrapt omdat provincie/gemeenten niet (meer) het bevoegd gezag waren of omdat een inrichting nooit was opgericht of niet meer in werking was en 15 inrichtingen bleken dubbel geregistreerd te staan.
De uitkomsten zullen worden meegenomen bij het project 'Locatiebestand op orde'.

5.1.6.4 *Landelijke handhavingsstrategie (LHS)*

In het accounthoudersoverleg is afgesproken dat de RUD Drenthe per 1 januari 2018 gaat werken met de landelijke handhavingsstrategie (LHS). Bijna alle gemeenten hebben de LHS inmiddels vastgesteld. De gemeenten Coevorden en Westerveld zullen de LHS begin 2019 vaststellen. Dat betekent dat als er een overtreding wordt geconstateerd, deze aan de hand van de ernst van de overtreding en het gedrag van de overtreder wordt gelokaliseerd in de matrix van de LHS en dat er vervolgens een passende sanctie wordt toegepast. Waar nodig wordt samengewerkt met de politie en het OM. De toepassing van de LHS is een andere werkwijze die tijd nodig heeft om in te bedden. Van de consequenties van het nieuwe beleid hebben we nog geen volledig overzicht. Het algemene beeld is wel dat er een toename is in het aantal handhavingszaken. Ook de afstemming met het strafrecht is nog onwennig. In dit kader zijn werkafspraken gemaakt en systemen ontwikkeld ter ondersteuning. Door toezichthouders wordt gebruik gemaakt van Digitale Checklisten. Hierin is een module voor de beoordeling van de overtreding in LHS opgenomen. Door de hoge druk om productie te leveren was er geen tot weinig ruimte voor deze kwalitatieve afstemming. Deze afstemming zal nu in 2019 plaats gaan vinden. Van de geraamde uren is 34% gebruikt. Bij een herijking van de Drentse Maat is het aan te bevelen de toepassing van de LHS in het kental voor de producten toezicht te verwerken.

5.1.6.5 *De voorbereiding op de Omgevingswet*

Met betrekking tot de Omgevingswet is deelgenomen aan de VDG-werkgroep Omgevingswet en de bijbehorende themamiddagen. In oktober is samen met de gemeente Westerveld een themamiddag over het vergunningverleningstraject onder de Omgevingswet georganiseerd. Daarbij zijn Drenthe-breed de veranderingen verkend rond de vergunningprocedure (beslistermijn van 8 weken en een integrale afweging) en is onderzocht wat dat vraagt van onze onderlinge samenwerking. Voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is een begin gemaakt met het onderzoeken van de samenwerkingsmogelijkheden met de deelnemers. Op verzoek van de programmaleiders Omgevingswet van de gemeenten is een aanzet gemaakt voor het project "Bouwstenen milieu'. De RUD Drenthe brengt daarbij de wijzigingen rond de milieuregelgeving in beeld en geeft daarbij concreet aan welke (voorbereidende) werkzaamheden de gemeenten in dat verband kunnen of moeten verrichten. Voor de financiering van de werkzaamheden komt een apart verzoek aan de deelnemers. Door drie gemeenten is onze deskundige inbreng gevraagd voor Omgevingswetprojecten, bijvoorbeeld voor het opstellen van een omgevingsvisie of voor projecten op basis van de Crisis- en Herstelwet. Voor de implementatie van de Omgevingswet bij de RUD Drenthe is een concept-Plan van Aanpak opgesteld. Het richt zich op de acties die moeten worden ondernomen om er voor te zorgen dat de RUD Drenthe per 1-1-2021 klaar is om te werken met de Omgevingswet. De projectkosten vormen onderdeel van het investeringsbudget voor het ontwikkelprogramma 2019 e.v..

- Deelproject Bodem en ondergrond in de Omgevingswet – 'Warme overdracht bodemtaken'

De omgevingswet heeft onder andere tot gevolg dat rollen en taken van het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen op het gebied van bodem gaan verschuiven. Vooral de taken en rollen van gemeenten worden veel prominenter. Veel taken waar de provincies nu nog verantwoordelijk voor zijn gaan over naar de gemeenten. Om de betekenis van deze veranderingen met gemeenten te verkennen is aansluiting gezocht bij een initiatief het landelijke Uitvoeringsprogramma Convenant Bodem en Ondergrond. In opdracht van het uitvoeringsprogramma is het project: 'samen de diepte in' van start gegaan. Een van de deelprojecten waarin de overdracht van bodemtaken en het werken volgens de Omgevingswet centraal staat is toegewezen aan de provincie Drenthe. Begin 2019 willen we met gemeenten en provincie daar een start mee maken.

5.2 PROJECTEN

Naast de reguliere taken die in het jaarprogramma zijn opgenomen, voert de RUD ook een aantal additionele projecten uit voor deelnemers, die separaat worden verrekend. De extra projecten zijn in 2018 afgerond en de financiële verantwoording is opgenomen in de jaarrekening.

5.2.1 AANPAK ASBESTDAKEN IN DRENTHE

Een van deze projecten betreft de aanpak van de asbestdaken binnen Drenthe.

De verwachtingskaart asbestdaken Drenthe is in het voorjaar 2018 door middel van naverkenningen verder doorontwikkeld.
Op 11 juni 2018 lanceerde staatssecretaris Stientje van Veldhoven voor Drenthe de eerste digitaal openbare asbestdakenkaart van Nederland.

De kaart is na de zomer van 2018 voor heel Drenthe geopend. Op deze kaart kunnen gebouweigenaren snel zien of hun dak asbest bevat én of het dak geschikt is voor zonnepanelen.
De kaart voor heel Drenthe is te vinden via de volgende link: http://drenthe.asbestdakenkaart.nl/

Bijzonder aan de kaart is dat dakeigenaren de mogelijkheid hebben om onjuiste of aanvullende informatie over hun dak kenbaar kunnen maken. De RUD Drenthe checkt vervolgens deze informatie en past dat desgewenst aan in de kaart. Voor het actueel houden van de kaart door ook de gesaneerde daken er aan toe te voegen is via het hierna genoemde projectplan een bijdrage gevraagd van de Drentse gemeenten. Deze kosten worden nu voorgefinancierd door de provincie Drenthe. De kaart wordt tweewekelijks geactualiseerd.

Om de verdere aanpak van asbestdaken in Drenthe te stimuleren en te faciliteren is begin 2018 door een projectgroep bestaande uit een aantal Drentse gemeenten, de provincie en RUD Drenthe een projectplan opgesteld om te komen tot een Drentse aanpak. Een aanpak waarbij informeren, faciliteren en het wegnemen van belemmeringen centraal staan. Inmiddels hebben de provincie Drenthe en een zestal gemeenten ingestemd met het projectplan. Het wachten is nog op een zestal gemeenten. Hierdoor staan momenteel een aantal initiatieven op hold omdat de benodigde middelen voor de aanschaf van bijvoorbeeld een mobiele asbestanalyser en het faciliteren van lokale initiatieven nog niet zijn gegarandeerd. Verwachting is dat voorjaar 2019 de resterende gemeenten hun akkoord geven op het projectplan en we in Drenthe echt aan de slag kunnen onder meer door het organiseren van informatieavonden en faciliteren van lokale initiatieven. Op deze kaart kunnen gebouweigenaren snel zien of hun dak asbest bevat én of het dak geschikt is voor zonnepanelen.

Voor het verbeteren van de kaart is een gebruikersgroep actief. Daarnaast zijn wij inmiddels binnen een projectgroep samen met de Drentse gemeenten en de provincie aan het werk om de verdere aanpak van de asbestdaken in Drenthe uit te werken en te coördineren.

5.3 PROGRAMMA ORGANISATIEONTWIKKELING

Het programma organisatieontwikkeling is als programma uitgesteld naar 2019.
In plaats daarvan is het Actieplan productie op orde 2018 opgezet en uitgevoerd waarin naast de 3 prioritaire projecten en het project Omgevingswet wel een aantal productieversterkende onderdelen van de ontwikkelopgave zijn opgenomen.

5.4 WAT HEEFT HET GEKOST?

Het BBV vereist dat de verantwoording in verschillende programma's wordt weergegeven. De RUD kent als belangrijkste programma het programma Milieu. In de begrotingswijziging 2018 is ervoor gekozen om een apart programma voor Milieu – projecten op te nemen. Zo kan beter onderscheid gemaakt worden tussen de reguliere taken (Drentse Maat en Niet-Drentse Maat) die de RUD Drenthe voor de deelnemers uitvoert en de apart gefinancierde projecten.

Volgens het BBV dienen de algemene dekkingsmiddelen, de heffing VPB en het bedrag voor onvoorzien apart in het programmaplan uiteengezet te worden. Daarnaast worden de kosten van de overhead in een apart programma getoond en dienen de kosten van de andere programma's exclusief overheadkosten getoond te worden.

Onderstaande tabel geeft de begrootte en gerealiseerde baten en lasten over 2018.

Tabel 16: De begrootte en gerealiseerde baten in lasten over 2018

	2018 (Begrotings-wijziging)	Realisatie 2018	Afwijking
Programma Milieu regulier	13.629.235	13.629.235	0
Programma Milieu projecten & leges	494.000	443.252	-50.748
Programma Organisatieontwikkeling	330.000	330.000	0
Baten Totaal	**14.453.235**	**14.402.487**	**-50.748**
Programma Milieu regulier	9.653.947	10.269.272	-615.325
Programma Milieu projecten & leges	444.000	395.950	48.050
Programma Organisatieontwikkeling	330.000	322.756	7.244
Overhead	3.893.560	3.433.873	459.688
Algemene dekkingsmiddelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Heffing VPB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bedrag onvoorzien	125.000	0	125.000
Lasten Totaal	**14.446.507**	**14.421.851**	**24.656**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**6.728**	**-19.364**	**-26.092**

Het totaal van de programma's is in 2018 afgesloten met € 14.402.487 aan baten en € 14.421.851 aan lasten. De RUD Drenthe komt voor 2018 uiteindelijk uit op een negatief resultaat van € 19.364.

5.4.1 HET OVERZICHT VAN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

De algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Omdat de RUD Drenthe enkel specifieke dekkingsmiddelen kent, is deze post niet van toepassing op de RUD.

Het BBV schrijft ook voor dat de heffing vennootschapsbelasting wordt uiteengezet in een separate post. Deze post is niet van toepassing op de RUD Drenthe. Vennootschapsbelasting dient namelijk te worden afgedragen door een overheidsonderneming bij activiteiten die voor de Vpb gelden als onderneming en waarop geen objectvrijstellingen van toepassingen zijn. Het uitgangspunt van de RUD Drenthe is dat, voor de activiteiten van de RUD Drenthe die kwalificeren als onderneming, zij in principe enkel die activiteiten onderneemt waarvoor sprake is van objectvrijstelling.

5.4.2 HET GEBRUIK VAN HET GERAAMDE BEDRAG VOOR ONVOORZIEN

In de begroting is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen met een hoogte van € 125.000-. In 2018 zijn deze kosten niet ingezet. De bij begroting nog onvoorziene kosten voor de doorontwikkeling worden specifiek verantwoord onder de lasten en daarom zijn deze kosten niet als onvoorzien geboekt.

	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Onvoorzien	125.000	-	-125.000

6 DE VERPLICHTE PARAGRAFEN

Het BBV vereist verschillende paragrafen. Drie daarvan zijn niet van toepassing op onze organisatie en worden daarom niet uitgewerkt:

- Grondbeleid is niet van toepassing omdat we geen eigen grond bezitten
- Verbonden partijen is niet van toepassing op ons omdat wij geen verbonden partijen hebben.
- Onderhoud kapitaalgoederen is niet van toepassing omdat wij geen kapitaalgoederen hebben.

6.1 LEGES / LOKALE HEFFINGEN

In ons beleid hebben wij geen lokale heffingen. Voor de provincie Drenthe zijn wij wel gemandateerd om de heffingen van de leges uit te voeren. Dit betreft leges voor de luchtvaart en de Wabo. De inning van de leges is gebaseerd op de Legesverordening van de provincie. In 2018 resteerde hiervan € 47.302,- als vergoeding voor de (administratieve, in de loonkosten verantwoorde) ondersteuning die de RUD Drenthe hiervoor inzet.

De realisatie van de legesopbrengsten en -kosten is aanzienlijk lager dan de begroting. Dit is het gevolg van minder en lagere bouwaanvragen dan verwacht.

	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Legesopbrengsten	223.000	154.634	-68.366
Legeskosten	173.000	107.332	65.668
Saldo van baten en lasten	50.000	47.302	-2.698

6.2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

6.2.1 WEERSTANDSCAPACITEIT

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin wij in staat zijn middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. Een buffer is daarom wenselijk. Bij het weerstandsvermogen gaat het dus om de robuustheid van de begroting enerzijds en de omvang van het eigen vermogen dat als buffer beschikbaar is anderzijds.

De kosten die niet uit andere inkomsten kunnen worden gedekt, komen ten laste van de deelnemende organisaties. Dat impliceert dat de financiële gevolgen van risico's, die niet binnen onze begroting kunnen worden opgevangen, uiteindelijk ten laste van de deelnemende organisaties zullen worden gebracht. Deze bepaling zou tot de opvatting kunnen leiden, dat het voor ons niet nodig is om over weerstandscapaciteit te beschikken. Daartegenover staan de volgende argumenten:

- De RUD Drenthe is een zelfstandig rechtspersoon met eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

- Het is onwerkbaar voor ons (en voor de deelnemende provincie en gemeenten) als wij ons voor iedere tegenvaller tot de deelnemers moeten wenden, met het verzoek om een (incidentele of structurele) verhoging van de bijdrage.

Door de deelnemers is expliciet uitgesproken dat het niet wenselijk is als iedere gemeenschappelijke regeling een groot eigen vermogen opbouwt.

In de begroting 2018 was de algemene reserve € 549.000,-, waarvan € 424.000,- vrij aanwendbaar en de post onvoorzien € 125.000. Ultimo 2018 is er een totaal eigen vermogen van € 797.316,-, waarvan € 522.316 vrij aanwendbaar.

Op basis van de hieronder uiteengezette benodigde weerstandsvermogen is de ratio tussen aanwezige en benodigde weerstandsvermogen voldoende.

6.2.2 RISICO'S

De omvang van ons weerstandsvermogen is gerelateerd aan de risico's die de organisatie loopt. Deze risico's zijn in kaart gebracht en ook financieel vertaald. Hierbij is rekening gehouden met reeds getroffen maatregelen, zoals verzekeringen.

Een aantal van onze (financiële) risico's worden in onderstaande tabel vermeld. In het model zijn risicobeoordeling en -kwantificering gehanteerd, zoals aanbevolen door het Ministerie van BZK. Deze risico's geven inzicht in het benodigde weerstandsvermogen (zie onderstaande tabel). Hierbij worden kleinere risico's geacht onderdeel te zijn van de reguliere bedrijfsvoering. De vermenigvuldiging met de wegingsfactoren impact en frequentie geeft het bedrag aan dat beschikbaar moet zijn als weerstandsvermogen om de risico's te kunnen opvangen. In de begroting 2018 waren de volgende financiële risico's benoemd.

6.2.2.1 Risicoprofiel 2018

No.	Categorie	Omschrijving	Effect	Financieel	Impact	Frequentie	Benodigde weerstandsvermogen
1	Personeel	IKB	Productieverlies	€73.000	2	3	€36.500
2	Personeel	Ziekteverzuim	Productieverlies	€88.000	2	4	€66.000
3	Personeel	Kwaliteitscriteria 2.1	Productieverlies	€73.000	3	4	€54.750
4	Personeel/ bedrijfsvoering	Digitaal werken	Productieverlies	€ 146.000	3	4	€109.500
5	Personeel/ bedrijfsvoering	Informatievoorziening	Productieverlies	€ 73.000	3	4	€54.750
6	Bedrijfsvoering	Dataveiligheid en IT omgeving (AVG)	Imagoschade	€ 585.000	4	1	€ 58.500
						Totaal	**€380.000**

Klasse / impact	Geschat financieel effect	Wegings-factor
1	< € 50.000	€ 25.000
2	€ 50.001 – € 100.000	€ 75.000
3	100.001 – € 250.000	€ 175.000
4	€ 250.001 – € 1.000.000	€ 625.000
5	> € 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ frequentie	Kans	Wegings-factor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

De uiteindelijke effecten behorend bij de zes benoemde risico's worden hier puntsgewijs behandeld. De werkelijke kosten van het risicoprofiel zijn in het rekeningresultaat 2018 verwerkt.

- Het individuele Keuzebudget (IKB)

Het IKB heeft niet tot productieverlies geleid.

- Ziekteverzuim

In 2018 is het ziekteverzuim inderdaad hoger geweest dan begroot. Hierdoor is er extra ingehuurd om de zieke medewerkers te vervangen. Door krapte op de arbeidsmarkt was het niet mogelijk om alles te vervangen en op bepaalde onderdelen heeft dit tot onderproductie geleid.

- Kwaliteitscriteria 2.1

Onze ambities van de RUD zijn om aan deze criteria te voldoen. Het afgelopen jaar is er in het kader van de IWP-gesprekken uitvoering gegeven aan de opleidingsplannen. De opleidingsplannen zijn realistisch gepland en in eerste instantie gericht op de knelpunten, waardoor de uitvoering van het kwaliteitsplan 2.1 getemporiseerd wordt uitgevoerd, waardoor geen significant productieverlies hierdoor is ontstaan.

- Digitaal werken

Een van de randvoorwaarden waarop de efficiencykortingen waren gebaseerd betreft het volledig digitaal werken. Tot op heden hebben meerdere deelnemers er moeite mee om alle informatie die nodig is voor de afhandeling van een zaak tijdig en volledig digitaal aan te leveren. Dat heeft tot gevolg dat het vergaren van deze informatie ons extra tijd kost en noodzakelijke informatie ons niet of te laat bereikt. Vanuit het prioritaire project digitale aanlevering is in 2018 gestart met de implementatie van de bij de deelnemers geïnventariseerde quick wins. De voortgang van dit totale project loopt achter bij de planning en het project loopt door in 2019. Het niet digitaal aanleveren van de dossiers blijft een risico, omdat de extra tijd ten koste gaat van de daadwerkelijke productie. We hebben inmiddels een medewerker de taak gegeven om dit voor ons te stroomlijnen.

- Informatievoorziening

De uniformering van de kwaliteit van de data en de vastlegging van de data is een belangrijk aandachtspunt o.a. om de kwaliteit van de rapportages te kunnen verbeteren. Daarnaast zullen de onze rapportages zich ook al meer moeten gaan richten op kwaliteit en outcome gekoppeld aan te formuleren doelstellingen, waarmee we gaan voldoen aan de eisen binnen het Besluit omgevingsrecht. Ook landelijke ontwikkelingen zoals de Omgevingswet stellen eisen aan informatievoorziening en vereisen daarmee een verdere optimalisatie en doorontwikkeling van ons zaaksysteem.
Er is in 2018 sprake geweest van productieverlies ten gevolge van onvolledige data binnen het Locatiebestand en de nog aanwezige ruis bij de registratie binnen de zaakafhandeling, mede ook door de complexiteit van het LOS. Het functioneel beheer is ingeregeld en een informatiemanager is geworven. De projecten Locatiebestand op orde en Werkprocessen op orde zijn van start gegaan en zullen in 2019 moeten leiden tot een eenduidige registratie en verbetering van de data. Wat we registreren hangt mede af van de definiëring van de kwaliteitsindicatoren om vorm te geven aan effectgericht en risicogestuurd werken en de vereisten van Inspectieview.

- AVG:

Per 25 mei 2018 is in Nederland de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Per die datum moeten alle bedrijven en overheidsinstanties voldoen aan deze nieuwe Europese privacy verordening ter bescherming van persoonsgegevens en de privacy van de burger. Een datalek heeft naast imago ook vaak financiële gevolgen. We hebben in 2018 een beleid vastgesteld en een plan van aanpak gemaakt met een plateauplanning. Het plateau informatiebeveiliging is onder controle" is bereikt als de ontwikkelprocessen op basis van de

plateauplanning in 2021 zijn afgerond en wij aantoonbaar aan alle richtlijnen uit het informatiebeveiligings- en privacy beleid voldoet. Het financiële risico's is door een verzekering afgedekt.

6.2.2.2 Actuele risico's

In 2019 zijn de volgende risico's uit het risicoprofiel van toepassing.

No	Categorie	Omschrijving	Effect	Financieel	Impact	Frequentie	Benodigde weerstandsvermogen
1	Personeel	Ziekteverzuim	Productieverlies	€160.000	3	5	€160.000
2	Personeel/ bedrijfsvoering	Digitaal werken	Productieverlies	€ 80.000	2	4	€ 60.000
3	Personeel/ bedrijfsvoering	Informatievoorziening	Productieverlies	€ 73.000	3	4	€ 54.750
3	Personeel/ bedrijfsvoering	Strategische personeelsplanning	Productieverlies	€ 300.000	4	4	€225.000
						Totaal	**€445.000**

Klasse / impact	Geschat financieel effect	Wegings-factor
1	< € 50.000	€ 25.000
2	€ 50.001 – € 100.000	€ 75.000
3	100.001 – € 250.000	€ 175.000
4	€ 250.001 – € 1.000.000	€ 625.000
5	> € 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ frequentie	Kans	Wegings-factor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

- Ziekteverzuim

In 2018 was het gemiddelde ziekteverzuim 8%. Bij de berekening van de beschikbare productieve uren is 4% ziekteverzuim opgenomen. Het is reëel dat het uitgangspunt van 4% bij ons hoger wordt en bij de risico bepaling wordt hiervoor 6% opgenomen.

- Digitaal werken

De deelnemers dienen alle informatie behorende bij de afhandeling vaan een zaak digitaal ons aan te leveren. Helaas blijkt dat de medewerkers nog steeds de fysieke dossiers moeten raadplegen en dit kost meer tijd dan het uitgangspunt bij het uitvoeringsprogramma. Het is reëel dat de medewerkers dit de komende periode ook moeten blijven doen. We hebben een extra medewerker die dit namens RUD dit intern gaat begeleiden. Hiervoor wordt is een loonsom van 1 FTE opgenomen.

- Informatievoorziening

Aan de noodzakelijke en nu nog gebrekkige uniformiteit van de data wordt in 2019 via de projecten Locatiebestand op orde en Werkprocessen op orde gewerkt. Het verder uitwerken van het effectgericht en risicogestuurd werken zal hier vervolgens ook weer input op geven. Hoewel er veel wordt gebouwd aan het borgen van een eenduidige registratie, is de feitelijke situatie in 2019 nog steeds een waarbij de data onvoldoende kwaliteit kent. De risico's en doorwerking op productieverlies blijven ten opzichte van 2018 onveranderd.

- AVG

Het financiële risico's is door een door een verzekering afgedekt. Maar indien er zich een zaak aandoet zullen wij moeten aantonen welke maatregen we hebben getroffen om dit te voorkomen. Op dit moment is er een beleid en een plan van aanpak (PVA). Als we geen verdere invulling geven aan het PVA, wordt het financiële risico groter. In 2019 is het risico afgedekt door een verzekering, maar als er in 2019 niet wordt gestart met de uitvoering van PVA, leidt dit tot een imago- en financieel risico.

- Strategische personeelsplanning (SPP)

De RUD is gestart met de ontwikkeling van een SPP. De uitvoering zal effecten hebben op de bezetting. De RUD is ervan overtuigd dat dit nodig is voor de doorontwikkeling van haar organisatie. Deze ontwikkeling kan mogelijk leiden tot frictiekosten. In de loop van 2019 wordt inzichtelijk welk effect de SPP heeft op de huidige personele bezetting en kunnen concrete afspraken gemaakt gaan worden. De inschatting is dat er frictiekosten kunnen ontstaan. Vooralsnog wordt uitgegaan van 2 fte.

6.3 DE FINANCIËLE KENGETALLEN

In onderstaand overzicht staan kengetallen uiteengezet die op onze organisatie van toepassing zijn.

	Jaarrekening 2017	Begrotingswijziging 2018	Jaarrekening 2018
Netto schuldquote	-8,7%	-3,8%	-6,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Solvabiliteitsratio	14,8%	12,6%	12,3%
Structurele exploitatieruimte	-1,8%	-0,7%	-1,9%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Hieronder volgt een korte toelichting per kengetal.

6.3.1.1 Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. We hebben geen leningen waardoor de schuldpositie alleen bestaat uit kortlopende verplichtingen. Daarom hanteren wij een norm van 0% of lager. Om aan de norm te voldoen moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. In afwijkende gevallen, bijvoorbeeld een grote investering waar geld voor aangetrokken wordt, stijgt het kengetal boven de 0%. Voor 2018 is het kengetal -6,6% en voldoet daarmee ruim aan de gestelde norm.

6.3.1.2 Solvabiliteitsratio

Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% de organisatie zich op glad ijs

bevindt, de norm voor de RUD Drenthe is daarom minimaal 20%. Ons solvabiliteitsrisico bedraagt 12,3%. Het kengetal valt lager uit omdat met voorschotten van de deelnemers wordt gewerkt. De voorschotten leiden tot een hoger kort lopend vreemd vermogen en hebben daarmee een negatief effect op de ratio maar zorgen niet voor een slechte financiële weerbaarheid. Immers, die voorschotten worden in het nieuwe boekjaar besteed aan de taken waarvoor wij dit geld hebben ontvangen.

6.3.1.3 Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor onze organisatie is 0% of hoger. Ultimo 2018 is de structurele exploitatieruimte -1,9%. Dit is licht negatief en daarom is de dekking niet geheel toereikend.

6.3.1.4 Algeheel oordeel

Het BBV schrijft voor een beoordeling te geven van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. De drie geldende kengetallen voor onze organisatie geven een redelijk beeld. Daarmee kan gezegd worden dat er ultimo 2018 sprake is van een zodanige financiële positie dat wij redelijk in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen (weerbaarheid) te voldoen. Daarbij dient bedacht te worden dat dit oordeel van toepassing is op de exploitatiebegroting. De door de integrale doorlichting van de organisatie en financiën in beeld gebrachte ontwikkelings- en investeringsopgave voor de organisatie is niet in dit oordeel betrokken.

6.4 FINANCIERING / TREASURY

De randvoorwaarden waarbinnen de treasury zich kan en mag bewegen wordt geformuleerd in het treasurystatuut. Uiteraard valt dit binnen het wettelijke kader zoals gesteld door de Wet Fido. In deze paragraaf worden de ontwikkelingen aangegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm, de verwachte toe- of afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van de treasury.

6.4.1 UITGANGSPUNTEN RISICOBEHEER

Het beheersen en vermijden van risico's staat in het treasurybeleid voorop. In dit verband is het risicomanagement gericht op het inzichtelijk maken van toekomstige risico's en deze te beheersen, te verminderen en te spreiden. De treasuryfunctie zal nadrukkelijk geen bankachtige activiteiten ontplooien, met het oogpunt om geld te verdienen.

Onze treasuryfunctie dient tot:

1. het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
2. het beschermen van vermogens- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's;
3. het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
4. het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van dit statuut.

6.4.2 RENTEVISIE

Gezien de geringe invloed van de renteontwikkeling op de begroting van de RUD Drenthe is geen lange termijn rentevisie opgenomen.

6.4.3 GELDLENINGEN

Wij betalen voor het overgrote deel van onze werkzaamheden uit de voorschotbetalingen van de bevoegde gezagen. De verwachting is dat deze voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. We hebben in 2018 geen geldleningen hoeven aangaan.

6.4.4 KASGELDLIMIET

De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal. Volgens artikel 2, lid 1, van de Wet Fido bedraagt de kasgeldlimiet van gemeenschappelijke regelingen 8,2% van de primitieve begroting. Bij een begrotingsomvang van € 14.421.851,- bedraagt de toegestane kasgeldlimiet 8.2% van dit bedrag ofwel € 1.182.592,-. We hebben de kasgeldlimiet niet overschreden.

6.4.5 RENTERISICONORM

Ter beperking van het renterisico op vaste schuld is er een renterisiconorm vastgesteld. De renterisiconorm schrijft voor welk deel van de lange termijn leningen (> 1 jaar) maximaal vernieuwd mag worden in een begrotingsjaar. Voor gemeenschappelijke regelingen zoals de RUD Drenthe is dit vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als volgt berekend: de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. In 2018 is geen sprake van herfinanciering omdat er geen leningen zijn aangegaan.

6.5 BEDRIJFSVOERING

Onze interne bedrijfsvoering is erop gericht dat we onze primaire processen zo effectief en efficiënt mogelijk uitvoeren. Bedrijfsvoering ondersteunt de andere programma's in het voorzien van verschillende diensten als personeelszaken, informatievoorziening, boekhouding, communicatie, sturing, coaching en planning en control.
Naar aanleiding van de sterk achterblijvende productiecijfers over het 1e kwartaal is besloten de focus op productie te versterken. Daarvoor is in juni 2018 een actieplan productie op orde 2018 opgesteld en uitgevoerd.

6.5.1 HET ACTIEPLAN PRODUCTIE OP ORDE 2018

6.5.1.1 De uitvoering van de drie prioritaire projecten

- De professionalisering van de financiële functie en financiële producten

Centraal in dit traject staat met name de verhoging van de kwaliteit in de controlfunctie en de interne rapportages. De nieuwe P&C-documenten zijn in procedure en de P&C-cyclus is aangepast. Andere behaalde resultaten zijn het verbeteren van de verbinding tussen de administratie van productie en financiën, het inrichten van een dashboard en een herijking van functies en bemensing met betrekking tot de control-taak. De uit het project voortvloeiende aanpassing van systemen, administraties en organisatie wordt begin 2019 uitgevoerd.

- Onderzoek naar een verbeterde implementatie van het zaaksysteem LOS

In nauwe samenwerking met de ODG is ingezet op de gewenste verbeterpunten binnen het systeem LOS en op een efficiënte en effectieve doelmatige oplossing voor het functioneel beheer er van. Daarnaast is bij de RUD zelf het project Werkprocessen op orde gestart. In dit project wordt bij interne werkprocessen gekeken waar zaakgericht werken effectiever en efficiënter kan worden uitgevoerd. Daarna wordt per werkproces, voor zo ver nodig, verwerking in het systeem LOS voorzien. De eerste cluster (zaaktypes Vergunningen) is afgerond met het uitwerken van de verbetervoorstellen. Medewerkers worden betrokken en opgeleid, zodat een continue aandacht voor verbetering onderdeel wordt van de reguliere taakuitvoering. De totale doorlooptijd van de verbetering van alle werkprocessen loopt naar schatting tot eind 2019. De resultaten van dit project in 2018 zijn besproken in paragraaf 5.1.6.2 omdat dit project als noodzakelijk project binnen het jaarprogramma 2018 is benoemd.

- Een inventarisatie naar de digitale aanlevering van documenten door onze deelnemers

Medio 2018 zijn gesprekken met al onze deelnemers gevoerd. Onderwerp was per opdrachtgever welke verbeteringen op korte termijn kunnen leiden tot efficiëntere en effectievere samenwerking rondom de aanlevering van dossiers. De implementatie van deze geconstateerde quick wins is in gang gezet en wordt begin 2019 geëvalueerd. In 2018 zijn we nog niet toe gekomen aan het tweede deel van dit project, namelijk een gedragen advies maken over een toekomstbestendige oplossing voor archivering en uitwisseling van milieudossiers. Dit wordt begin 2019 opgepakt.

6.5.1.2 Versterking administratieve ondersteuning in het primaire proces

We zijn gestart met het onderzoeken en beter inregelen van de activiteiten door het bedrijfsbureau ter verlichting van de administratieve last van de zaakbehandelaars binnen het primaire proces. Werkafspraken zijn grotendeels gemaakt en worden deels inmiddels uitgevoerd. De uitwerking van dit traject is mede gekoppeld aan de uitvoering van het project Werkprocessen op orde (prioritair

project) en het project Locatiebestand op orde (productieversterkend project), die zijn opgestart in 2018 en in 2019 zullen doorlopen. Door het meer centraliseren van onze registraties behorend bij de zaakbehandeling verwachten we een verbetering in de registratie zelf met een verhoging van onze datakwaliteit en meer eenduidige rapportages als gevolg. Tegelijkertijd ontlasten we daarmee de inhoudelijke zaakbehandelaar waardoor die effectiever kan worden ingezet op de inhoudelijke behandeling van de zaak.

6.5.1.3 Teamcoaching en het werken aan een gedeeld perspectief

Binnen de organisatie is onrust ontstaan door de vele in gang gezette veranderingen en ontwikkelingen, zoals intensivering van de sturing op de productie, de verdergaande uniformering, de gevraagde bewustwording voor het meer zakelijk werken en het implementeren van de opgelegde bijsturende en versoberende maatregelen. Deze onrust heeft tot spanning en uitval van medewerkers geleid. Het coachingsbureau Het Zuiderlicht is hiervoor ter ondersteuning aangetrokken en na de zomer gestart.

Uit het door het bureau verrichte onderzoek binnen de organisatie naar het collectief drijfveren DNA is gebleken dat in alle teams en het MT onvoldoende een gedeeld perspectief wordt ervaren. Het ontbreken van een gedeeld perspectief werkt belemmerend in de dagelijkse praktijk en zorgt voor onrust en onduidelijkheid. Het werken vanuit een gedeeld perspectief werkt daarentegen versnellend en levert een eenduidig beeld naar buiten op. Het MT heeft als antwoord hierop in het traject met Het Zuiderlicht een concept-visie opgesteld, welke in 2019 verder zal worden uitgewerkt en besproken met medewerkers en bestuur.

6.5.2 INFORMATIEBEVEILIGING (AVG)

Per 25 mei 2018 is in Nederland de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Per die datum moeten alle bedrijven en overheidsinstanties voldoen aan deze nieuwe Europese privacyverordening ter bescherming van persoonsgegevens en de privacy van de burger. De RUD heeft naar aanleiding van de nieuwe wetgeving het Informatiebeveiligings-en privacy beleid vastgesteld. In het beleid is beschreven hoe binnen de RUD richting en invulling wordt gegeven aan informatiebeveiliging en privacy. Het uitvoeren van het beleid heeft niet alleen gevolgen voor de interne bedrijfsvoering maar ook voor het bevoegd gezag, waar de RUD producten aan levert maar ook delen van de bedrijfsvoering inkoopt, en de leveranciers van de RUD informatiesystemen.

Op basis van het vastgestelde beleid is een plan van aanpak gemaakt met een plateauplanning. Het plateau "informatiebeveiliging is onder controle" is bereikt als de ontwikkelprocessen op basis van de plateauplanning in 2021 zijn afgerond en RUD Drenthe aantoonbaar aan alle richtlijnen uit het informatiebeveiligings- en privacybeleid voldoet.

6.5.3 DE KWALITEITSCRITERIA 2.1

De RUD Drenthe wil voldoen aan interne en externe kwaliteitseisen. De uitvoering van de kwaliteitscriteria 2.1 is gekoppeld aan het uitvoering geven van de door onze deelnemers ondertekende Kwaliteitsverordening Vergunningverlening, toezicht en handhaving, betrekking hebbend op de beschikbaarheid en de deskundigheid van organisaties die met de vergunningverlening, toezicht en handhaving van de betrokken wetten zijn belast.

Volgens een in 2015 uitgevoerde analyse, voldoet de RUD Drenthe na uitvoering van het verbeterplan aan de kwaliteitscriteria 2.1. Eind 2016 is een zogenoemde e-portfolio module aangeschaft waarmee een scan kan worden gemaakt of medewerkers voldoen aan de kwaliteitscriteria 2.1. Het instrument e-portfolio is vanwege problemen bij de leverancier nog niet in gebruik genomen. De balans is daarom nog niet in 2018 opgemaakt. Het is op dit moment nog niet duidelijk wanneer de leverancier de problemen heeft opgelost.

In het kader van de IWP-planningsgesprekken vinden gesprekken over de benodigde opleidingen plaats. Ieder team maakt hierbij een opleidingsplan. De medewerkers volgen de afgesproken opleidingen. De werkverdelers en teamleiders zorgen voor toewijzing van een zaak op basis van de vereiste en genoten opleiding en ervaring van de medewerkers. De mensen met de juiste opleiding en ervaring worden ingezet.

De maatregelen uit het verbeterplan kwaliteitscriteria 2.1 zijn in de tweede helft 2018 geëvalueerd. Het conceptrapport van de evaluatie ligt begin 2019 voor beoordeling bij de teamleiders. Vervolgens zal afronding plaatsvinden en zal het rapport op route worden gebracht.

6.5.4 INSPECTIEVIEW MILIEU

Inspectie Leefomgeving en Transport
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

De wettelijke verplichte technische koppeling tussen Inspectieview en het zaaksysteem (LOS) van de RUD is operationeel opgeleverd. Om het operationeel te krijgen is veel werk verzet in het goed koppelen met ons zaaksysteem, testen en in beheer name. Het is nu mogelijk een gestructureerde dataset vanuit het LOS op basis van vragen gesteld in het Inspectieview op te halen en te tonen in inspectieview. De aangesloten ketenpartners delen op deze wijze gestandaardiseerde informatie over toezicht en handhaving per locatie. De data wordt iedere dag bijgewerkt.

In 2019 zal de technische implementatie worden vervolgd, waarbij de focus ligt op het maken van werkafspraken voor borging van de registratie van de verplichte velden in LOS t.b.v. Inspectieview en het verbeteren van de bijbehorende datakwaliteit.
Naast de technische implementatie zal in 2019 ook aandacht worden besteed aan het inbedden van het gebruik van Inspectieview Milieu bij het houden van toezicht.

6.5.5 KLACHTEN RUD DRENTHE (AWB)

Overeenkomstig de Algemene wet bestuursrecht (Awb) dienen wij jaarlijks deze geregistreerde klachten te publiceren. Voor klachten over onze taakuitvoering in de praktijk bestaat een klachtenreglement, dat onder meer voorschrijft dat het dagelijks bestuur jaarlijks rapporteert over de geregistreerde klachten aan het algemeen bestuur en aan onze deelnemers.

In het programmajaar 2018 zijn de volgende vijf klachten ingediend, waarvan 4 betrekking hebben op asbestsanering :

1. Onderwerp: Asbestsanering/bestuursdwang bij sluiting
   Aard klacht: Onheuse bejegening door ambtenaar, intimidatie, slechte communicatie
   Oordeel: 21 februari 2018: grotendeels ongegrond en voor een beperkt deel gegrond v.w.b. communicatie
   Afhandeling: Geen vervolg Nationale ombudsman.

2. Onderwerp: Asbestsanering
   Aard klacht: RUD zou de rekening moeten betalen van voorgeschreven controles
   Oordeel: 26 juni 2018: Niet de RUD maar de saneerder moet de nota betalen; geen contractuele relatie tussen RUD en controleur
   Afhandeling: Klager heeft erin berust; geen vervolg Nationale Ombudsman.

3. Onderwerp: Handhaving bodem
   Aard klacht: RUD handhaaft niet dan wel willekeurig, RUD werkt niet mee aan registratie rapporten bij het landelijke Bodemloket
   Oordeel: 20 juni 2018: ongegrond
   Afhandeling: Geen vervolg Nationale Ombudsman.

4. Onderwerp: Asbestsanering
   Aard klacht: Onduidelijkheden tijdens saneringsproces, verstoring communicatie buitengewoon opsporingsambtenaar, slechte communicatie
   Oordeel: Ongegrond, communicatie kon RUD niet worden aangerekend
   Afhandeling: Klacht naar tevredenheid afgehandeld, geen vervolg Nationale ombudsman

5. Onderwerp: Asbestsanering
   Aard klacht: Ontvangen 1 november 2018; onheuse bejegening en intimidatie door buitengewoon opsporingsambtenaar, slechte communicatie
   Oordeel: Is in procedure, wordt verwacht in 2019.

6.5.6 UITVOERING VAN DE COLLEGIALE TOETS

De RUD Drenthe heeft in 2018 een tweetal Collegiale toetsen afgenomen bij respectievelijk de Omgevingsdienst Regio Utrecht en de Omgevingsdienst Veluwe IJssel.
Deze diensten hebben op 7 juni 2018 de Collegiale toets uitgevoerd bij de RUD Drenthe.

Het doel van de Collegiale Toets is omgevingsdiensten, gemeenten en provincies te helpen bij het borgen van de kwaliteit met een streven naar voortdurende verbetering. De eisen zoals vastgelegd in de Besluit Omgevingsrecht (BOR) en bijbehorende Ministeriële Regeling zijn uitgangspunt, waarbij ook "best practises" uit gewisseld worden. Het directeurenoverleg (ALV) van Omgevingsdienst NL (OD NL) heeft besloten hieraan in 2018 een vervolg te geven. Voor 2018 zijn "probleemanalyse" en "nabijheid opdrachtgever" als centraal thema gekozen.

De methodiek en informele vorm wordt als erg waardevol ervaren en levert door kennisdeling een warme inspiratie. Er is nog veel te ontwikkelen in Drenthe, maar vanuit de feedback leert het ons ook dat we al mooie stappen hebben gezet waar we trots op kunnen zijn! Zo is men onder de indruk van de bedachte systematiek van de Drentse Maat, de afgesproken uniformering van het takenpakket, de wijze van doorrekenen van de kosten en het gebruikte rekenmodel.

In vergelijking lijkt de RUD Drenthe landelijk een middenmoter te zijn (oudere diensten hebben veelal een en ander beter voor elkaar).

De Drentse Maat en bijbehorende prioritering kan worden beschouwd als eerste opstap richting een gedegen probleemanalyse die gebaseerd is op risico's en op basis waarvan vervolgens het vereiste inzicht kan ontstaan in de mate van naleving en de risico's bij niet naleving. Met het in gebruik nemen van de uniforme branchegekoppelde digitale checklisten, inclusief de registratie van de LHS beoordelingen, zal dat inzicht in 2019 gaan ontstaan.

De opdracht voor de omgevingsdiensten (uitgangspunt van de BOR) is om meer te sturen op het resultaat in de buitenwereld in plaats van bijvoorbeeld aantallen controles. Het opbouwen van de juiste betrouwbare data is hierbij een essentiële randvoorwaarde. Het is daarom ook nodig om op basis van doelstellingen KPI's te benoemen en bijbehorende indicatoren te benoemen en hierop te registreren. Projectmatig werken kan hierbij helpen omdat dit heldere resultaten oplevert voor de deelnemers. Op deze wijze verschuift de focus duurzaam van kwantiteit naar kwaliteit en outcome.

6.6 PERSONELE ONTWIKKELINGEN

6.6.1 FORMATIE EN BEZETTING

Per 31 december 2018 had de RUD Drenthe 120 vaste medewerkers in dienst als volgt verdeeld over de teams. De 120 medewerkers vormen een bezetting van 109 fte.

Figuur 8: De formatie van de RUD per organisatie-onderdeel

Team	Aantal personen
Directie	1
Programmamanagement	1
Vergunningen (incl. teamleider)	23
Advies (incl. teamleider)	15
Toezicht en HH Assen (incl. teamleider)	15
Toezicht en HH Emmen (incl. teamleider)	13
Juridisch (incl. teamleider)	13
Bodem (teamleider jur.)	19
Bedrijfsbureau (incl. teamleider)	20
Totaal	**120**

Het MT bestaat uit de directeur met 7 teamleiders. Op dit moment zijn er 2 teamleidersfuncties vacant waarvan er 1 ad interim wordt ingevuld en 1 wordt waargenomen door 1 van de vaste teamleiders. Er is in 2018 voor gekozen om, naast de plenaire MT-overleggen, te werken met een tijdelijke overlegstructuur. Daarin besprak de directie in het kader van het actieplan productie op orde wekelijks met de 2 verantwoordelijke teamleiders de speerpunten financiën en productie.

6.6.2 LEEFTIJDSOPBOUW

De leeftijdsopbouw van de RUD Drenthe is in de figuur weergegeven. De oudste medewerker bij de RUD is 64, de jongste 25 jaar.

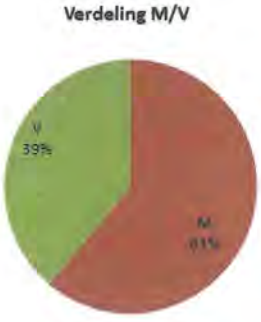

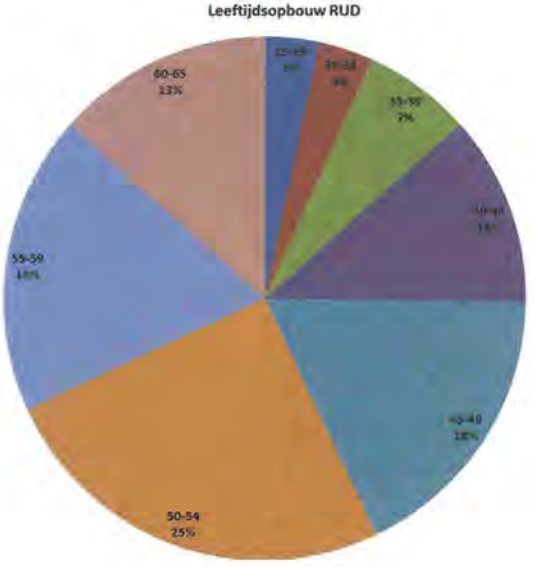

6.6.3 VAN INHUUR NAAR MEER VAST PERSONEEL

De 120 medewerkers vormen een bezetting van 109 fte. Dit betekent dat er nog 11 fte ruimte is op het totaal van 120 fte begrote personeelsformatie. Tegelijkertijd wordt er ruim ingehuurd (ca 25 fte). Dit heeft voor deel ook te maken met het ziekteverzuim dat in 2018 duidelijk hoger lag dan begroot (zie 6.6.5) In het vierde kwartaal is daarom in overleg met het bestuur besloten om vooruitlopend op een op stapel staand Strategische Personeelsplannings-traject een wervingstraject te starten. Het doel van dit traject is minder inhuur en meer vast personeel om daardoor meer rust in de organisatie te krijgen en tegelijkertijd de interne mobiliteit op gang te brengen en ontwikkelperspectief te bieden aan de eigen medewerkers. Daarbij speelt ook de arbeidsmarktontwikkeling een rol. Door goede mensen te behouden en aan ons te binden spelen we in op de urgente personele vraag.

6.6.4 IN-, DOOR- EN UITSTROOM

In 2018 hebben 9 medewerkers de RUD Drenthe verlaten om verschillende redenen, er zijn 5 medewerkers (1 tijdelijk, 4 vast) in dienst getreden bij de RUD. Op basis van het wervingstraject in het vierde kwartaal hebben 9 mensen een aanstelling gekregen met ingang van 2019. Intern heeft beperkte doorstroom plaatsgevonden maar de verwachting is dat er in 2019 binnen toezicht een aantal functies intern vervuld kunnen worden. Tevens hebben er middels externe toetsing herstelwerkzaamheden plaatsgevonden met medewerkers die bij de start van de RUD een andere functie toebedeeld hebben gekregen dan ze daadwerkelijk uitvoeren. Hieraan zal in 2019 een vervolg gegeven worden.

6.6.5 ZIEKTEVERZUIM HOGER DAN BEGROOT

Een deel van de grote hoeveelheid inhuur heeft te maken met het hoge ziekteverzuim waar we in 2018 mee te maken hadden. Een groot deel van het ziekteverzuim in het eerste kwartaal was nog toe te kennen aan de heersende griepgolf (verzuimpercentages van 10% waren geen uitzondering en golden ook voor de RUD Drenthe). Het verzuim bleef boven de 6% in het tweede en derde kwartaal en was boven de 9% in het laatste kwartaal. ver het gehele jaar genomen betekent dit een ziekteverzuim van 8 % ten opzicht van 4 % in 2017.

Figuur 9: het ziekteverzuim per kwartaal in 2018

Het ziekteverzuim terugdringen is een aandachtspunt voor de RUD Drenthe in 2018. In de begroting en het jaarprogramma wordt uitgegaan van een norm van 4%, waardoor er geen compensatie mogelijk is voor het deel ziekteverzuim dat hierboven ligt. Dit betekent op jaarbasis een extra (boven hetgeen is begroot) productieverlies.

Figuur 11: Verdeling in duur van het ziekteverzuim

Figuur 10: Ontwikkeling van het ziekteverzuim in 2018 t.o.v. 2017

Frequent verzuim heeft voortdurend de aandacht binnen het MT en is onderwerp van gesprek met de medewerkers die het betreft. Om het ziekteverzuim verder terug te dringen hebben wij in 2018 de volgende aanvullende maatregelen getroffen:

- Vergroting van de toegankelijkheid van bedrijfsmaatschappelijk werk. De medewerkers kunnen nu rechtstreeks contact leggen met het bedrijfsmaatschappelijk werk, waar eerder tussenkomst van de bedrijfsarts en/of teamleider nodig was.
- Er is een start gemaakt met het traject team coaching bij alle teams inclusief het MT waarvan de eerste resultaten begin 2019 gepresenteerd zullen worden.
- Eind 2018 is ervoor gekozen om in 2019 een directe verzuimbegeleiding op de lopende dossiers toe te passen in plaats van de verzuimcoaching zoals die eerder werd ingezet. Tijdens de eerste twee maanden van de verzuimbegeleiding kunnen we de meeste invloed uitoefenen. Het is daarom belangrijk om samen direct de juiste toon te zetten: beweging. Een aan de RUD Drenthe toegewezen casemanager voert al op dag 5 van het verzuim een gesprek met de betrokken medewerker en mag, in tegenstelling tot een leidinggevende, vanaf de eerste verzuimdag mogelijkheden en beperkingen uitvragen.

De verwachting is dat genoemde interventies zullen leiden tot een lager ziekteverzuim in 2019.

6.6.6 FRICTIEKOSTEN

In onze rapportages in 2018 is melding gemaakt van onze constatering dat bij een aantal van onze medewerkers sprake is van een significante onderproductie. Ten aanzien van een aantal van deze medewerkers is de verwachting is dat zij niet op adequate wijze inzetbaar zullen zijn. Dit vraagt om maatwerkafspraken met individuele medewerkers die gepaard zullen gaan met frictiekosten. Omvang en ontstaansmoment van die frictiekosten zal per situatie verschillen. Om deze noodzakelijk geachte maatwerkafspraken te kunnen maken is budget nodig dat in de begroting niet is voorzien. Voor 2018 bedroegen de frictiekosten in totaal € 191.806,-

6.6.7 STRATEGISCHE PERSONEELSPLANNING (SPP)

In 2018 is besloten een start te maken met strategische personeelsplanning en dit proces bij aanvang onder regie van HR te laten begeleiden door een extern bureau, om het vervolg onder verantwoordelijkheid van de teamleiders voort te zetten. Uitgangspunt bij dit traject is

talentontwikkeling van medewerkers. Een en ander wordt direct gekoppeld aan het lopende teamcoachingstraject. Hiervoor heeft een verkennen gesprek plaatsgevonden in december. De aftrap in het MT en vervolgens in de teams zal in het eerste kwartaal van 2019 plaatsvinden, zodra de contouren van de missie en visie van de RUD Drenthe gepresenteerd kunnen worden. Het gekozen bureau zal gedurende het hele traject de driehoek HR-productiviteit-financiën in het oog houden. De OR wordt nauw betrokken bij SPP.

6.6.8 VERLOFSTUWMEER TERUGDRINGEN

Om het ontstane verlofstuwmeer terug te dringen hebben er in 2018 een aantal interventies plaatsgevonden. Er is besloten het te vervallen compensatie- en wettelijk verlof uit te betalen in 2018 en medewerkers er actief op te wijzen dat dit een eenmalige tegemoetkoming is. Vanuit organisatorisch en financieel oogpunt vormt het oplopende verlofsaldo een reëel bedrijfsrisico. In MT-verband zijn daarom nadrukkelijk afspraken gemaakt over sturing op verlof en het op regelmatige basis informeren van medewerkers over de stand van zaken en de (on)mogelijkheden van verlof opnemen en verkopen en het al dan niet contractueel vastleggen van ADV.

6.6.9 ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN (ARBO)

De RI&E (risico-inventarisatie & -evaluatie) is de basis van het Arbobeleid. De plannen van aanpak zijn getoetst en we hebben opdracht van de externe toetser gekregen om kritisch te kijken naar de bronaanpak van de samenhang van maatregelen. In 2018 zijn aan de hand van risicoscenario's alle risico's beoordeeld in een verdiepende RI&E. Op basis van de uitkomsten wordt in 2019 het plan van aanpak aangepast.

Voor wat betreft de werkplekken heeft op de locatie Assen een uitbreiding plaatsgevonden en zijn op alle werkplekken in Emmen en Assen dubbele beeldschermen geïnstalleerd.

In 2018 heeft de arbeidsinspectie een steekproef uitgevoerd bij de RUD Drenthe op de onderwerpen arbeidsdiscriminatie en psychosociale arbeidsbelasting (ongewenst gedrag). Voor het grootste deel hebben we het beleid op orde.

Ten aanzien van voorlichting hebben de inspanningen in de afgelopen jaren onvoldoende gelegen op ongewenst gedrag door externen en onvoldoende op intern ongewenst gedrag. Ook hadden we het zwangerschapsbeleid niet op orde. Dit is een indirecte vorm van arbeidsdiscriminatie. Hiervoor is een actieplan opgesteld en in 2018 uitgevoerd waardoor beide overtredingen aantoonbaar zijn opgeheven.

De arbo-preventiemedewerkers die de Arbo vakopleiding hebben afgerond werden beiden 4 uur per week ingezet. De arbo-coördinator werd 8 uur per week beschikbaar gesteld door de Provincie. Voor 2019 wordt in verband met vertrek van deze functionaris vervanging gezocht voor de RUD Drenthe. Vooralsnog wordt de inzet qua uren gehandhaafd.

6.6.10 OPLEIDINGEN

Goed werkgeverschap vraagt om investeren in kennis en ontwikkeling van medewerkers. Bij de RUD Drenthe is van het totale beschikbare opleidingsbudget (€ 187.140) 86% gebruikt (€ 160.984) in

2018. De verwachting is dat met de Strategische Personeelsplanning de komende jaren nog gerichter gebruik zal worden gemaakt van het opleidings- en ontwikkelbudget.

7 DE FINANCIËLE JAARREKENING

7.1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

7.1.1 ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE JAARREKENING

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten 4 jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van onze organisatie over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling en ingericht conform het Besluit Begroting & Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), inclusief de wijzigingen die daarin met ingang van 2018 voor gemeenschappelijke regelingen van kracht zijn geworden (presentatie overhead). Er zijn in de grondslagen verder geen wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren.

7.1.2 VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming annuïtair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft

een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn als volgt.

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	n.v.t.
Vervoermiddelen	n.v.t.
Machines, apparaten en installaties	n.v.t.
Overige materiële vaste activa	5 jaar (inventarissen en software)

Het materieel ten behoeve van het uitvoeren van metingen hebben wij bij de start om niet verkregen van de bevoegde gezagen. Deze bestaan uit meetinstrumenten en diverse kleinere gereedschappen. De waarde en levensduur op dat moment was niet bekend en ook waren deze materialen niet geactiveerd door de bevoegde gezagen, omdat de waarde afzonderlijk onder de activeringsgrens bleef. De vervanging van deze meetinstrumenten en gereedschappen zijn in onze begroting 2018 en meerjarenbegrotingen onder de onderhoudskosten opgenomen.

De ICT/communicatieapparatuur en de inventaris worden door ons gehuurd/geleased van de provincie Drenthe en de gemeente Emmen. De afspraken hieromtrent zijn in een dienstverleningsovereenkomst vastgelegd. Deze apparatuur en inventaris worden niet geactiveerd op de balans.

De operationele leasing van 2 piketauto's en 2 algemene bedrijfsauto's wordt niet als actief in de balans verwerkt. Wel wordt de omvang van de langjarige verplichtingen die uit hoofde van leasing, huur en anderszins zijn aangegaan vermeld in het onderdeel "Niet in de balans opgenomen verplichtingen" aan het einde van de toelichting op de balansposten.

7.1.3 VLOTTENDE ACTIVA

7.1.3.1 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

7.1.3.2 Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

7.1.4 VLOTTENDE PASSIVA

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

7.1.5 GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

7.1.5.1 Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

7.1.5.2 Personeelsbeloningen

Onder personeelslasten zijn begrepen de in het in boekjaar verschuldigde salarissen, sociale lasten, pensioenpremies, inleenkrachten en overige personeelskosten, verminderd met de ontvangen uitkeringen van sociale fondsen.

- Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen pensioen- en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

- Nederlandse pensioenregelingen

We hebben een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De beleidsdekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP bedroeg per 31 december 2018: 103,8%.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

7.2 OVERZICHT BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2018 is gebaseerd op ons totale programma. Het BBV vereist dat vanaf 2018 de kosten van de overhead in een apart programma verantwoord moeten worden. Het overzicht van de baten en lasten van de diverse programma's conform de vereisten van het BBV is opgenomen in paragraaf 5.4.

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Totale baten	**12.583.553**	**14.453.235**	**14.402.487**	**-50.748**
Deelnemersbijdragen	12.087.553	13.959.235	13.959.235	-
Inkomsten leges	225.000	223.000	154.634	-68.366
Inkomsten projecten	271.000	271.000	288.618	17.618
Totale lasten	**12.564.288**	**14.446.507**	**14.421.851**	**24.656**
Personeelslasten	**9.550.784**	**10.628.403**	**11.082.515**	**-454.112**
Loonsom primair proces	7.375.234	7.738.388	7.091.955	646.433
Loonsom overhead	1.398.037	1.618.611	1.352.859	265.752
Doorbelastingen en frictiekosten	-	-	135.117	-135.117
Inhuur primair proces	37.000	507.124	1.833.576	-1.326.452
Inhuur overhead		90.000	80.899	9.101
Reiskosten	300.000	300.000	263.680	36.320
Opleidingen	176.205	187.140	160.984	26.156
Algemene kosten	264.308	187.140	163.446	23.694
Bedrijfsvoeringskosten	**2.444.104**	**2.519.104**	**2.220.631**	**298.473**
Materieel (Toolbox)	30.000	30.000	12.100	17.900
Packagedeal Emmen en provincie Drenthe	1.670.673	1.745.673	1.666.263	79.410
Huur zaaksysteem/licentie LOS	152.369	152.369	157.409	-5.040
Overige licentie-en ICT kosten	224.000	224.000	214.912	9.088
Overige bedrijfskosten	367.062	367.062	169.947	197.115
Legeskosten	173.400	173.000	107.332	65.668
Projectkosten LOS		400.000	400.000	0
Projectkosten	271.000	271.000	288.618	-17.618
Projectkosten Ontwikkelprogramma		330.000	322.756	7.244
Onvoorzien	125.000	125.000	-	125.000
Saldo van baten en lasten voor mutatie reserves	**19.265**	**6.728**	**-19.364**	**-26.092**
Toevoeging en ontrekking reserves	-	-	-	
Toevoeging reserves	-	-	-	-
Ontrekkingen reserves	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**19.265**	**6.728**	**-19.364**	**-26.092**

7.2.1 ANALYSE OP HOOFDLIJNEN: MAXIMALE REALISATIE VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA, MAXIMALE FOCUS OP PRODUCTIE.

Het begrotingsjaar 2018 hebben we afgesloten met een negatief resultaat van € 19.364,-. Het resultaat wijkt € 26.092,- in negatieve zin af van het begrote resultaat na begrotingswijziging.

De deelnemersbijdragen zijn conform de ongewijzigde begroting geweest. Opvallend bij de baten is met name dat de legesinkomsten aanzienlijk lager zijn dan begroot. Dit komt doordat er minder aanvragen zijn geweest.

Aan de lastenkant wijken meerdere posten af van de begroting. Zo zijn de gerealiseerde personeelslasten hoger dan begroot. Dit is het gevolg van hogere kosten voor inhuur die

samenhangen met het besluit om de maximale focus op productie te leggen en daarvoor alle nog beschikbare middelen in te zetten.

De bedrijfsvoeringskosten zijn aanzienlijk lager dan begroot. De voornaamste oorzaken hiervan zijn de lagere incidentele kosten voor de Packagedeal en de lagere overige bedrijfskosten als gevolg van maximale focus op productie.

7.3 TOELICHTING BATEN

7.3.1 DEELNEMERSBIJDRAGEN

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Deelnemersbijdragen	12.087.553	12.802.011	12.802.011	-
Incidentele deelnemersbijdrage	-	640.100	640.100	-
Correctie Niet-Drentse Maat	-	187.124	187.124	-
Deelnemersbijdrage Ontwikkelprogramma	-	330.000	330.000	-
Totale deelnemersbijdrage	**12.087.553**	**13.959.235**	**13.959.235**	-

De reguliere deelnemersbijdrage is conform de (gewijzigde) begroting geweest. De detaillering van de bijdragen door de verschillende deelnemers is uiteengezet in bijlage A.

7.3.2 LEGES

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Inkomsten leges	225.000	223.000	154.634	-68.366

Per 1 januari 2014 zijn wij gemandateerd door de provincie inzake de inning en heffing van leges. Het betreft de leges voor de luchtvaart en de WABO. We dragen zorg voor de verrekening met de gemeenten (zij maken het bouwdeel van de provinciale WABO –vergunning) waarbij 70% van de geinde WABO leges bij ons in rekening worden gebracht door de gemeenten. Het innen van leges behoort tot onze structurele taak en wordt vanaf het jaar 2015 meegenomen in de begroting.

Het totaal aan legesopbrengsten blijft ca. € 68.000,- achter ten opzichte van de raming door minder aantal aanvragen en lagere bouwkosten.

7.3.3 PROJECTEN

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Werkzaamheden voor bevoegde gezagen (diverse projecten)	271.000	271.000	288.618	17.618

We hebben in 2018 in opdracht van onze eigenaren diverse projecten uitgevoerd.
De ingebrachte projecten in 2018 zijn:

Projecten	
BRZO-taken inzake achterstanden vergunningen	1.420
Werkzaamheden voor provincie Drenthe m.b.t. Prolander	4.217
Administratieve ondersteuning Bodemsanering	12.775
Impuls Omgevingsveiligheid deelprogramma 3	11.454
Impuls Omgevingsveiligheid deelprogramma 4	129.509
EED gelden	58.366
Juridische ondersteuning Luchtvaartbeleid	7.014
Asbestdaken	32.649
Opschonen archiefstukken WABO	16.051
Alte Picardie kanaal Coevorden	15.163
Totaal	**288.618**

7.4 TOELICHTING LASTEN

7.4.1 PERSONEELSLASTEN

De personeelslasten bestaan uit de loonsom, inhuur en overige personeelskosten. Met name op de posten loonsom en inhuur is het budget sterk overschreden. Zoals hiervoor vermeld is dit een direct gevolg van de maximale focus op productie waardoor gedurende het jaar alle beschikbare middelen zijn ingezet ten behoeve van het verhogen van de productie.

7.4.1.1 Loonsom

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Lonen primair	7.375.234	7.738.388	7.091.955	646.433
Lonen overhead	1.398.037	1.618.611	1.352.859	265.752
Kosten voorziening personeelskosten	-	-	31.637	-31.637
Frictiekosten personeel	-	-	160.169	-160.169
Mutatie verlofstuwmeer	-	-	48.605	-48.605
Af: Ontvangen loonkosten compensatie	-	-	53.191	53.191
Af: doorbelasting personeel aan externe projecten	-	-	52.104	52.104
Totale loonsom	8.773.271	9.356.999	8.579.931	777.068

De loonkosten worden gemaakt voor de vaste formatie. Onze vaste formatie bestaat uit zowel de medewerkers die betrokken zijn in het primaire proces als de ondersteunende functies. Het gerealiseerde bedrag voor lonen is lager dan begroot als gevolg van niet ingevulde vacatureruimte of het invullen van deze vacatureruimte door inhuur van personeel.

In 2018 is alles op alles gezet om de productie te halen en dit heeft tot gevolg dat het verlof in 2018 is toegenomen. De bedoeling is om in 2019 het verlof weer sterk te gaan afbouwen door het verlof uit te betalen of door versterkt in te zetten op reductie van verlof.

7.4.1.2 Inhuur

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Inhuur primair	37.000	507.124	2.122.195	-1.615.071
Inhuur overhead	-	90.000	80.899	9.101
Af: doorbelasting inhuur aan externe projecten	-	-	288.618	288.618
Totaal inhuur	**37.000**	**597.124**	**1.914.476**	**-1.317.352**

De kosten voor inhuur zijn aanzienlijk hoger dan begroot. Dit komt omdat wij deels eigen medewerkers inzetten voor de uitvoering van de projecten en vervolgens inhuren om de eigen medewerkers te vervangen. Op basis van de urenregistratie is een adequate onderbouwing beschikbaar van de bestede en toe te rekenen uren.

7.4.1.3 Overige personeelskosten

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Opleidingskosten	176.205	187.140	160.984	26.156
Algemene kosten	264.308	187.140	163.445	23.695
Reiskosten	300.000	300.000	263.680	36.320
Totale overige personeelskosten	**740.513**	**674.280**	**588.109**	**86.171**

Er zijn ca. 26K minder opleidingskosten gemaakt dan begroot. Bijna alle toegekende opleidingen zijn gevolgd, maar enkele opleidingen zijn gecanceld door het opleidingsinstituut, omdat er te weinig deelname was. Dit resulteert erin dat er minder opleidingskosten zijn gemaakt.

De reiskosten 36k vallen lager uit dan begroot in de begrotingswijziging omdat er minder kilometers gedeclareerd zijn en een deel van de kilometers zit in het tarief van externe inhuur.

7.4.2 BEDRIJFSVOERINGSKOSTEN

De geraamde en gerealiseerde bedrijfsvoeringskosten zijn in onderstaand overzicht uiteengezet

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Abonnementen	15.000	15.000	6.763	8.237
Licentiekosten en ICT kosten	224.000	224.000	214.912	9.088
Toolbox	30.000	30.000	12.100	17.900
Packagedeal Emmen	829.016	869.016	819.428	49.588
Packagedeal Drenthe	841.657	876.657	846.835	29.822
Communicatie	25.000	25.000	-	25.000
Advertentiekosten	30.000	30.000	3.564	26.436
Lidmaatschap	20.000	20.000	14.170	5.830
Verzekeringen	58.000	58.000	62.168	-4.168
Juridische zaken	30.000	30.000	30.932	-932
Accountantskosten	30.000	30.000	17.940	12.060
OR	20.000	20.000	8.889	11.111
Arbokosten arts	-	-	25.266	-25.266
Kosten gebruikersrecht hardware LOS	5.419	5.419	5.419	-
Licentiekosten Genetics LOS	146.950	146.950	151.990	-5.040
Overige kosten	139.062	139.062	255	138.807
Totale bedrijfsvoeringskosten	**2.444.104**	**2.519.104**	**2.220.631**	**298.473**

Over het geheel zijn de kosten bij de meeste posten lager dan begroot. Hieronder worden de grootste posten en de oorzaak achter eventuele afwijkingen bij deze posten nader toegelicht.

7.4.2.1 Toolbox

In 2018 zijn de onderhouds- en vervangingskosten ten behoeve van het overgekregen materieel lager dan begroot. In de komende jaren zal er ook nieuwe apparatuur worden aangeschaft waardoor de verwachting is dat de kosten in deze post in de toekomst zullen stijgen.

7.4.2.2 Packagedeal met gemeente Emmen en provincie Drenthe

In de packagedeal verzorgen de provincie Drenthe en de gemeente Emmen voor een vaste prijs een gezamenlijk pakket diensten aan de RUD Drenthe. Dit betreft huisvesting, ICT, administratie en advies. In deze packagedeal is een indexering overeengekomen op basis van het daarvoor geldende gemeentelijke en provinciale indexcijfer. In de begroting was rekening gehouden met extra werkplekken en vervanging nieuwe ICT-apparatuur. Hiervan zijn de werkplekken wel gerealiseerd en de vervanging nog niet.

7.4.3 LEGESKOSTEN

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Kosten leges	173.400	173.000	107.332	65.668
Totale kosten leges	**173.400**	**173.000**	**107.332**	**65.668**

De baten met betrekking tot de leges worden verantwoord onder de post 'projectbaten'. De kosten voor de leges zijn, net zoals de legesbaten, lager dan begroot. Dit is het gevolg van minder aantal bouwaanvragen en lagere bouwkosten dan verwacht.

7.4.4 PROJECTKOSTEN LOS

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Projectkosten LOS	-	400.000	400.000	-
Totale projectkosten LOS	-	400.000	400.000	-

De post projectkosten LOS is in de realisatie conform de begrotingswijziging 2018. In de begrotingswijziging 2018 is voor de ontwikkeling van het LOS een bedrag van € 400.000,- opgenomen voor deze projectkosten. Het betreft een meerjarig project waarvoor het totale budget over 2 jaren verdeeld is. Momenteel worden de verbeteringen doorgevoerd.

7.4.5 PROJECTKOSTEN

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Projectkosten	271.000	271.000	288.618	-17.618
Totale projectkosten	271.000	271.000	288.618	-17.618

Naast de reguliere taken die in het jaarprogramma zijn opgenomen, voeren wij ook een aantal additionele projecten uit voor deelnemers. Er zijn meer uren gerealiseerd dan begroot, maar deze uren zijn gedeclareerd, waardoor de projectkosten volledig zijn gedekt.

7.4.6 PROJECTKOSTEN ONTWIKKELPROGRAMMA

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Projectkosten Ontwikkelprogramma	-	330.000	322.756	7.244
Totale projectkosten Ontwikkelprogramma	-	330.000	322.756	7.244

Het programma organisatieontwikkeling is als programma uitgesteld naar 2019.
In plaats daarvan is het Actieplan productie op orde 2018 opgezet en uitgevoerd waarin naast de 3 prioritaire projecten en het project Omgevingswet wel een aantal productieversterkende onderdelen van de ontwikkelopgave zijn opgenomen. De in 2018 gemaakte kosten betreffen de kosten voor het opstellen van het concept-ontwikkelprogramma 2019-2020 en de externe kosten voor de doorlichting van de financiële functie en de teamcoaching.

7.4.7 ONVOORZIEN

	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
Onvoorzien	125.000	125.000	0	-125.000

De onvoorziene kosten zijn dit jaar niet ingezet in 2018.

7.4.8 ANALYSE BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening moet een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening worden gemaakt.

Binnen onze begroting is in 2018 sprake van de programma's : Milieu-regulier, Milieuprojecten en leges, Ontwikkelprogramma en Overhead. Analyse van begrotingsrechtmatigheid dient plaats te vinden op het programmaniveau. Binnen een programma moeten de totale lasten in ogenschouw worden genomen. In paragraaf 7.2 is een overzicht opgenomen van de totale baten en lasten per programma en in paragraaf 7.3 en 7.4 is een analyse gegeven van de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Daarmee voldoen wij aan de eis van begrotingsrechtmatigheid.

7.5 ONZE BALANS

	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	**0**	**0**
Materiële vaste activa	**0**	**0**
Financiële vaste activa	**0**	**0**
Totaal vaste activa	**0**	**0**

Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	761.290	1.150.130
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rent typische looptijd korter dan 1 jaar	5.222.981	3.950.357
Overige vorderingen	148.012	28.571
Liquide middelen		
Banksaldi	249.979	249.981
Overlopende activa		
Overige overlopende activa	102.368	125.105
Totaal vlottende activa	**6.484.631**	**5.504.144**
Totaal activa	**6.484.631**	**5.504.144**

	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**797.316**	**816.680**
Algemene reserve	541.680	424.199
Bestemmingsreserve	275.000	275.000
Gerealiseerd resultaat	-19.364	117.481
Voorzieningen		
Voorzieningen voor personeelskosten	160.000	325.000
Totaal vaste passiva	**957.316**	**1.141.680**

Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Overige schulden	3.970.841	2.459.432
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijkse terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	860.181	795.328
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van laste van volgende begrotingsjaren	674.950	1.070.309
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	21.343	37.395
Totaal vlottende passiva	**5.527.315**	**4.362.464**
Totaal passiva	**6.484.631**	**5.504.144**

7.6 TOELICHTING OP DE BALANS

7.6.1 VASTE ACTIVA

We hebben geen vaste activa.

7.6.2 VLOTTENDE ACTIVA

7.6.2.1 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden.

	Boekwaarde ultimo 2018	Voorziening	Balanswaarde ultimo 2018	Balanswaarde ultimo 2017
Te vorderen op openbare lichamen	761.290	-	761.290	1.150.130
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	5.222.981	-	5.222.981	3.950.357
Overige vorderingen	148.012	-	148.012	28.571
Totaal uitzettingen	**6.132.283**	-	**6.132.283**	**5.129.058**

Het drempelbedrag in het kader van het schatkistbankieren voor de RUD Drenthe bedraagt 250.000 euro per dag.

De vorderingen op openbare lichamen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Vorderingen op openbare lichamen	
Uitgevoerde projecten 2018	140.273
Door te schuiven BTW latende organisaties 2018	621.017
Totaal	**761.290**

De overige vorderingen bestaan uit de volgende posten:

Overige vorderingen	
Debiteuren	114.729
Vordering op derden	29.783
Overige	3.500
Totaal	**148.012**

7.6.2.2 Liquide middelen

	Boekwaarde ultimo 2018	Boekwaarde ultimo 2017
BNG betaalrekening 28.51.61.237	249.979	249.981
Totaal liquide middelen	**249.979**	**249.981**

7.6.2.3 *Overlopende activa*

	Boekwaarde ultimo 2018	Boekwaarde ultimo 2017
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	102.368	125.105
Totaal overlopende activa	**102.368**	**125.105**

De post vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen wordt als volgt gespecificeerd:

Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjarer	
Vooruitbetaalde facturen	77.078
Vooruitbetaalde kosten LOS zaaksysteem	25.290
Totaal	**102.368**

7.6.3 VASTE PASSIVA

	Boekwaarde ultimo 2018	Boekwaarde ultimo 2017
Algemene reserve	541.680	424.199
Bestemmingsreserve	275.000	275.000
Gerealiseerd resultaat	-19.364	117.481
Totaal eigen vermogen	**797.316**	**816.680**

7.6.3.1 *Verloop van reserves*

Het verloop in 2018 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

	Boekwaarde ultimo 2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering	Boekwaarde ultimo 2018
Algemene reserve	424.199			117.481		541.680
Bestemmingsreserve	275.000					275.000
Gerealiseerd resultaat	117.481		-19.364	-117.481		-19.364
Totaal	**816.680**		**-19.364**	**0**		**797.316**

Onder "Gerealiseerd resultaat" staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het boekjaar. Onder de onttrekkingen staan de verminderingen vermeld waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Bestemmingsreserve
De bestemmingsreserve van € 275.000 is gevormd in 2016. Deze bestemmingreserve heeft als bestemming: "de doorontwikkeling van de organisatie RUD Drenthe".
In de financiële verordening is bepaald dat indien enig jaar een batig saldo oplevert, dit saldo wordt toegevoegd aan onze algemene reserve. De algemene reserve mag maximaal 10% van de jaaromzet bedragen. Voor zover het batig saldo van enig jaar zou leiden tot een algemene reserve van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het saldo boven de 10% gerestitueerd op basis van de verdeelsleutel, tenzij een meerderheid van het algemeen bestuur instemt met een doelreservering van het batig saldo voor de RUD Drenthe. De bestemmingsreserve blijft ultimo 2018 op het oorspronkelijke niveau van € 275.000.

7.6.3.2 Voorzieningen

	Boekwaarde ultimo 2017	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde ultimo 2018
Voorziening voor personeelskosten	325.000	143.733	112.096	196.637	160.000
Totaal voorzieningen	325.000	**143.733**	112.096	196.637	**160.000**

De voorziening is in 2017 gevormd voor een bedrag van € 325.000.- om personeelskosten die oorsprong hebben in 2017, maar die wel in de twee opvolgende jaren zullen worden gemaakt te dekken. In 2018 is de voorziening aangewend voor een bedrag van € 196.637 en kon er een vrijval geboekt worden van € 112.096. Ultimo 2018 is de voorziening opnieuw beoordeeld en vastgesteld op een waarde van € 160.000. Om op deze waarde te komen was er een toevoeging nodig van € 143.733 ten laste van de exploitatie.

7.6.4 VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde ultimo 2018	Boekwaarde ultimo 2017
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	3.970.841	2.459.432
Overlopende passiva	1.556.474	1.903.032
Totaal vlottende passiva	**5.527.315**	**4.362.464**

De in de balans opgenomen kortlopende schulden (met een rentetypische looptijd korter dan één jaar) kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde ultimo 2018	Boekwaarde ultimo 2017
Overige schulden	3.970.841	2.459.432
Totaal netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**3.970.841**	**2.459.432**

De post 'overige schulden' kan als volgt worden uiteengezet:

Overige schulden	
Loonheffing december 2018	491.658
Package-deal gemeente Emmen 3e en 4e kwartaal 2018	532.443
Package-deal gemeente Provincie Drenthe 3e en 4e kwartaal 2018	525.558
Teveel ontvangen deelnemersbijdragen december 2018	325.344
Nog te betalen factuur inzake bodemsanering gemeente Emmen	95.000
Uitvoering bodemsaneringsprojecten Provincie Drenthe en gemeente Emmen	1.242.625
Overige schulden	758.213
Totaal	**3.970.841**

Per 1 januari 2014 heeft de Provincie Drenthe de uitvoering van de bodemsaneringsprojecten aan ons overgedragen. De bodemsaneringsprojecten zijn niet opgenomen in de begroting van de RUD Drenthe en worden uitgevoerd voor rekening en risico van de Provincie Drenthe. In de jaarrekening van de Provincie worden de baten en de lasten verantwoord van de uitgevoerde bodemsaneringsprojecten op basis van onze projectverantwoordingen. In onze jaarrekening worden de baten en de lasten van de bodemsaneringsprojecten zelf (de directe kosten) verantwoord. Op de balans staat het saldo van gemaakte projectkosten en daar tegenover ontvangen voorschotten van de Provincie. De BTW wordt voor 100% doorgeschoven naar de Provincie Drenthe.

Per 1 oktober 2017 heeft de gemeente Emmen tevens de uitvoering van de bodemsaneringsprojecten aan ons overgedragen. De uitvoering en de verwerking van deze bodemsaneringsprojecten vinden op dezelfde voorwaarden en condities plaats als de bodemsaneringsprojecten voor de Provincie Drenthe.

In bijlage C is een nadere detaillering van de uitgevoerde bodemsaneringsprojecten uiteengezet.

7.6.4.1 Overlopende passiva

De specificatie van de post 'overlopende passiva' is als volgt.

	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	860.181	795.328
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	674.950	1.070.309
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	21.343	37.395
Totaal overlopende passiva	**1.556.474**	**1.903.032**

De verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Verplichting	
Verlofstuwmeer	431.613
Kosten zaak systeem LOS 2018	116.529
Nog te besteden projectkosten LOS	73.217
Reiskosten personeel december 2018	19.769
Leges	74.616
Accountantskosten 2018	8.970
Overige	135.467
Totaal	**860.181**

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden uiteengezet:

	Saldo ultimo 2017	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetaling	Saldo ultimo 2018
Vooruit ontvangen bijdragen deelnemers jaar 2019	1.010.018	644.029	1.010.018	644.029
Vooruit ontvangen subsidie van de VNG (Energieproject)	38.805	30.416	58.367	10.855
Vooruit ontvangen BRZO gelden	21.486	-	1.420	20.066
Totaal van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	**1.070.309**	**674.445**	**1.069.805**	**674.950**

In het jaar 2015 is een subsidie ontvangen van de VNG. Dit betreft een ondersteuningsbijdrage energiebesparingsaanpak voor bedrijven. In het jaar 2017 zijn er in het kader van dit project tevens gelden ontvangen vanuit de EED richtlijn € 135.364,- en vanuit de Omgevingsdienst.nl ad € 74.650,- .Van de EED gelden is nog een restant van € 10.855,- aangemerkt als vooruit ontvangen subsidie en hiervoor zullen in 2019 verdere werkzaamheden worden verricht.

In 2016 en 2017 heeft de provincie budget beschikbaar gesteld om de actualisatietoets op de BRZO-vergunningen uit te voeren, dit ook naar aanleiding van het Besluit BRZO 2015. De actualisatietoets is in 2018 afgerond. In overleg met de opdrachtgever is voor het resterende budget een nieuwe opdracht gegeven voor het project Zeer Zorgwekkende Stoffen 2019.

De overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo ultimo 2017	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetaling	Saldo ultimo 2018
Vooruit ontvangen bedragen externe veiligheidsprojecten	21.344	-	-	21.344
Vooruit ontvangen WABO gelden	16.051	-	16.051	-
Totaal overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	**37.395**	**-**	**16.051**	**21.344**

De veiligheidsprojecten vallen onder ons takenpakket. Deze worden bekostigd vanuit de eigen bijdragen van de latende organisaties die wij ontvangen. Voor de ingewikkelde specialistische risicoberekeningen moet expertise worden ingehuurd. Deze kosten zijn niet in de begroting van de RUD Drenthe opgenomen. We brengen deze kosten in rekening bij de Provincie Drenthe vanuit de integrale rol van de Provincie op dit gebied. De Provincie heeft hiervoor een voorschot van € 30.000,- verstrekt voor de komende jaren waaruit wij de kosten kunnen declareren. De BTW wordt voor 100% doorgeschoven naar de Provincie Drenthe.

In 2017 heeft de Provincie Drenthe aan ons de opdracht gegeven om het WABO archief digitaal op te schonen. De werkzaamheden hiervoor zijn in 2018 afgerond.

7.6.5 NIET UIT BALANS BLIJKENDE BELANGRIJKE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

We zijn voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen.

7.6.5.1 Dienstverleningsovereenkomst

We hebben een dienstverleningsovereenkomst met de Provincie Drenthe en de gemeente Emmen afgesloten voor de periode van 7 jaar (tot en met het jaar 2020) voor het verzorgen van een groot gedeelte van de PIOFACH-taken, ICT en de huisvesting. De totale kosten voor het jaar 2018 bedragen € 1.666.263,- De partijen kunnen in onderling overleg het contract met 2 jaar verlengen.

7.6.5.2 Gebruikersovereenkomst zaaksysteem LOS

Samen met de ODG zijn wij in het jaar 2015 met Genetics een vergoeding overeengekomen voor het gebruik van het zaaksysteem LOS waarbij sprake is van een vaste totaal prijs voor de RUD Drenthe van € 1.449.663,- Betaling vindt plaats in maandelijkse vaste termijnen. Genoemde overeenkomst heeft een looptijd van 7 jaar en 9 maanden en is aangevangen op 4 december 2015 en eindigt derhalve van rechtswege per 3 augustus 2022.

7.6.5.3 Operational leasecontracten

Voertuig	Startdatum	Aantal maanden resterend	Leasebedrag per maand
Volkswagen Up (HS-964-K)	26-1-2016	25	€ 242,08
Volkswagen Up (HS-963-K)	22-1-2016	25	€ 251,84
Volkswagen Golf Sportsvan (JF-893-X)	8-3-2016	24	€ 468,90
Renault Trafic (VT-603-D)	28-1-2016	25	€ 491,55

7.6.5.4 Verzekeringen

We hebben een rechtsbijstandsverzekering, een aansprakelijkheidsverzekering en een verzekering voor goed werkgeverschap afgesloten. Vanaf 1 januari 2017 is de RUD eigen risicodrager te worden voor de WGA. De RUD heeft in 2017 een Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)verzekering afgesloten.

7.6.5.5 Accountant

In 2017 zijn wij een contract aangegaan met de Hofsteenge Zeeman Groep voor de duur van 3 jaar. Het contractbedrag bedraagt per jaar € 17.940,- (excl BTW).

7.6.5.6 Licenties Digitale checklisten

We zijn per 1 september 2017 een contract aangegaan met Digitale Checklisten inzake het ontzorgen van de RUD Drenthe m.b.t. het opstellen en het bijhouden van checklisten voor milieu, asbest, vuurwerk en bodem. De licentiekosten bedragen € 31.915,- per jaar. Voor de kosten inzake de ondersteuning is in 2018 eenmalig een bedrag van € 23.969,- voldaan en jaarlijks dient € 8.250,- te worden betaald voor de ondersteuning. Het contract eindigt op 31 augustus 2020.

BIJLAGEN

BIJLAGE A: BIJDRAGE PER DEELNEMER IN 2018

Gewijzigde begroting 2018		
Deelnemersbijdrage regulier (geïndexeerd met 2,4% en 5%)	€	12.802.011
Incidentele verhoging	€	640.100
Correctie niet Drentse Maat	€	187.124
Subtotaal	€	13.629.235
Deelnemersbijdrage ontwikkelprogramma	€	330.000
Totale deelnemersbijdrage	**€**	**13.959.235**

Deelnemer	Deelnemers-bijdrage 2018	Correctie Niet Drentse Maat	Deelnemers-bijdrage 2018 ná begrotingswijziging	Verhouding
Gemeente Aa en Hunze	€ 426.935	€ -	€ 426.935	3,1%
Gemeente Assen	€ 771.238	€ 60.705	€ 831.943	6,0%
Gemeente Borger-Odoorn	€ 440.708	€ 2.422	€ 443.129	3,2%
Gemeente Coevorden	€ 785.010	€ -	€ 785.010	5,6%
Gemeente De Wolden	€ 702.378	€ 57.949	€ 760.327	5,4%
Gemeente Emmen	€ 3.167.586	€ -	€ 3.167.586	22,7%
Gemeente Hoogeveen	€ 1.129.313	-€ 95.357	€ 1.033.956	7,4%
Gemeente Meppel	€ 716.150	€ -	€ 716.150	5,1%
Gemeente Midden-Drenthe	€ 964.048	€ 89.178	€ 1.053.226	7,5%
Gemeente Noordenveld	€ 495.796	€ -	€ 495.796	3,6%
Gemeente Tynaarlo	€ 454.480	€ -	€ 454.480	3,3%
Gemeente Westerveld	€ 426.935	€ 72.228	€ 499.163	3,6%
Provincie Drenthe	€ 3.291.535	€ -	€ 3.291.535	23,6%
Totaal	**€ 13.772.112**	**€ 187.124**	**€ 13.959.235**	**100,0%**

BIJLAGE B: WNT-verantwoording 2018 RUD Drenthe

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op RUD Drenthe. Het voor de RUD Drenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000, (Algemeen bezoldigingsmaximum).

- Bezoldiging topfunctionaris

bedragen x € 1	M. Heidekamp-Prins
Functiegegevens	Directeur RUD Drenthe
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	107.218
Beloningen betaalbaar op termijn	16.796
Subtotaal	*124.014*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	124.014
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	M. Heidekamp-Prins
Functiegegevens	Directeur RUD Drenthe
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	94.182
Beloningen betaalbaar op termijn	11.788
Subtotaal	*105.970*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000
Totale bezoldiging	105.970

- Toezichthoudende topfunctionarissen.

Kalenderjaar 2018

Naam	Functie	Duur dienstverband in het verslagjaar	Omvang dienstverband in het verslagjaar	Beloning
Gedeputeerde C. Bijl	Lid AB/DB	01/01/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder H. Heijerman	Lid AB	01/01/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder G. Smith	Lid AB	28/05/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder F.A.J. Buijtelaar	Lid AB	01/01/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder J. Huizing	Lid AB	01/01/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder J .ten Kate	Lid AB/DB	01/01/2018-01/12/2018	0	0
Wethouder J. Otter	Lid AB/DB	01/01/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder E. Slomp	Lid AB	28/05/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder J. van der Haar	Lid AB	28/05/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder J. Schipper	Lid AB	28/05/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder J. Westendorp	Lid AB	28/05/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder G. Vos	Lid AB	01/01/2018-28/05/2018	0	0
Wethouder J. de Vos	Lid AB	01/01/2018-28/05/2018	0	0
Wethouder G.J.W. Bent	Lid AB	01/01/2018-28/05/2018	0	0
Wethouder H. Lammers	Lid AB/DB	01/01/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder H. Kosters	Lid AB	01/01/2018-28/05/2018	0	0
Wethouder W. de Jong	Lid AB	28/05/2018-31/12/2018	0	0
Wethouder A.M. Dieters	Lid AB	01/01/2018-28/05/2018	0	0
Wethouder H. Geertsma	Lid AB	01/01/2018-28/05/2018	0	0

Kalenderjaar 2017

Naam	Functie	Duur dienstverband in het verslagjaar	Omvang dienstverband in het verslagjaar	Beloning
Gedeputeerde C. Bijl	Lid AB/DB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder H. Heijerman	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder M. Hoogeveen	Lid AB/DB	01/01/2017-30/09/2017	0	0
Wethouder F.A.J. Buijtelaar	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder J. Huizing	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder J .ten Kate	Lid AB/DB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder J. Otter	Lid AB/DB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder G. Vos	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder J. de Vos	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder G.J.W. Bent	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder H. Lammers	Lid AB/DB	18/12/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder H. Kosters	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder A.M. Dieters	Lid AB	01/10/2017-31/12/2017	0	0
Wethouder H. Geertsma	Lid AB	01/01/2017-31/12/2017	0	0

Voor alle (top)functionarissen geldt dat het geldende beloningsmaximum over het jaar 2018 niet is overschreden. De RUD Drenthe heeft voldaan aan de WNT.

BIJLAGE C: DETAILLERING BODEMSANERINGSPROJECTEN

Bodemsaneringsprojecten Provincie Drenthe	Project-nummer	Saldo per 31 december 2017	Afrekening saldo Provincie	Ontvangen voor-schotten	Gemaakte kosten	Saldo per 31 december 2018
Diverse Bio's	18001354	227.374	-227.374			-
Paul Krugerstraat/Nijlandstraat Assen	18001368	27.054	-27.054	31.000	3.790	27.210
Noordzijde 107-109 Gasselternijveensemond	18001626	35.932	-35.932	90.000	150.749	-60.749
Gasfabriek Hoogeveen	18001639	3.473	-3.473			-
Evenblij Hoogeveen	18001640	-9.193	9.193	40.000	65.926	-25.926
Schoolstraat Hoogeveen	18001644	-3.592	3.592			-
Fabrieksweg cofinanciering Hoogeveen	18001717	7.425	-7.425	7.000	68.648	-61.848
Meppelerweg 1 Nijeveen	18001733	-260	260			-
Klieduivenschietbaan Oosterhesselen	18001737	-1.767	1.767			-
Van Wijk en Boerma Vries Tynaarlo	18001764	223.335	-223.335	1.000.000	218.840	781.160
Parallelweg 27 Holwert Coevorden	18001944	25.073	-25.073	100.000	79.662	20.338
De Wijken Nieuw-Buinen, Borger-Odoorn	18001442	-13.608	13.608			-
Huizing Nieuw-Roden	18001743	20.000	-20.000	10.000	8.275	1.725
1ste Energieweg 7-11 Roden	18001746	1.000	-1.000	2.000	2.000	-
Asserstraat 23 Norg	18001867	5	-5			-
Brugstraat	18001956	44.264	-44.264	295.000	30.181	264.819
Vaart 151, Gasselternijveen	18001971	-13.165	13.165			-
Bisschopswijk, Nieuw Roden	18001973	144.283	-144.283	9.000	24.905	-15.905
BIO Asbestbeleid	18002108	-	-	-	14.440	-14.440
BIO Spoedlocaties	18002137	-	-	180.000	226.605	-46.605
BIO Gebiedsgerichte aanpak Hoogeveen	18002142	-	-	290.000	200.355	89.645
BIO Gebiedsgerichte aanpak Coevorden	18002143	-	-	100.000	19.866	80.134
BIO Gebiedsgerichte aanpak Meppel	18002144	-	-	-	2.088	-2.088
BIO Gebiedsgerichte aanpak Assen	18002145	-	-	14.000	46.318	-32.318
BIO Overgang omgevingswet	18002150	-	-	-	3.891	-3.891
BIO KRW-locaties	18002151	-	-	5.000	-	5.000
Totaal		**717.633**	**-717.633**	**2.173.000**	**1.166.539**	**1.006.461**

Bodemsaneringsprojecten Gemeente Emmen	Project-nummer	Saldo per 31 december 2017	Afrekening saldo Provincie	Ontvangen voor-schotten	Gemaakte kosten	Saldo per 31 december 2018
ISV Bodemtotaal	78004	-	-	-	8.081	-8.081
Project 0002 VOCL Emmen centrum EER	78006	-36.179	36.179	-	53.556	-53.556
Gero 1ste Kruisdiep	78010	-47.764	47.764	-	280.586	-280.586
Project 0452 Gat van Reef Schoonebeek	78013	-	-	-	27.200	-27.200
Ondergrond (ISV bodemsanering) incl GGB	78126	-8.330	8.330	-	24.413	-24.413
Saldo per 31 december 2018		**67.726**	**-67.726**	**630.000**	**393.836**	**236.164**

BIJLAGE D: CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

- Volgt na definitieve besluitvorming in algemeen bestuur -

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
T.a.v. Algemeen Bestuur
Postbus 1017
9400 BA ASSEN

Datum	Ons kenmerk	Uw brief	Uw kenmerk
23 mei 2019			

Onderwerp
Zienswijze begroting 2020 en begrotingswijziging 2019

Geachte leden,

Wij hebben kennis genomen van de door u aangeleverde stukken inzake de begrotingswijziging 2019, begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023. Wij lezen dat de basis van de RUD Drenthe nu grotendeels op orde is en nu de stap richting de ontwikkeling genomen is. Eén van de onderdelen in deze ontwikkeling is het risicogericht controleren. Daarmee gaan wij ervan uit dat het preventief controleren niet komt te vervallen. Het is namelijk van belang dat bedrijven wel het gevoel blijven houden dat ze gecontroleerd gaan worden, zodat zij zich aan de regels blijven houden.

Wij kunnen niet instemmen met een verlenging van de incidentele verhoging van 5% voor het jaar 2020. Gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld, gaan wij er vanuit dat u in uw begroting 2020 de nullijn hanteert t.o.v. 2019. We kijken wel uit naar de evaluatie van de Drentse Maat en de vertaling hiervan.

Wij zien overigens de toekomst, op basis van de ingeslagen weg, met vertrouwen tegemoet. Wij gaan ervan uit op de hoogte te worden gehouden van de ontwikkelingen binnen de RUD.

Als u nog vragen heeft kunt u contact opnemen met de gemeente via telefoonnummer 14 0521 en via info@gemeentewesterveld.nl .

Met vriendelijke groet,
namens de gemeenteraad

R. van Veen	H. Jager
Griffier	burgemeester

GEMEENTERAAD
Amendement

Raadsvergadering: 2 juli 2019
Onderwerp: agendapunt 12.4 , concept zienswijze raad op begroting 2020 RUD Drenthe

De ondergetekenden stellen voor om de volgende alinea uit de zienswijze te laten vervallen:

"Wij kunnen niet instemmen met een verlenging van de incidentele verhoging van 5% voor het jaar 2020. Gelet op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld, gaan wij er vanuit dat u in uw begroting 2020 de nullijn hanteert t.o.v. 2019. We kijken wel uit naar de evaluatie van de Drentse Maat en de vertaling hiervan."

De overige tekst van de zienswijze blijft gehandhaafd.

Toelichting:

Gezien de ontwikkelingen binnen de organisatie van het RUD, het voorgestelde ontwikkelingsplan en de mondelinge onderbouwing van de noodzaak van de incidentele verhoging van 5% voor het jaar 2020 door de directie, wordt er ons inziens , een goede poging gedaan de organisatie op orde te krijgen. Dit is van wezenlijk belang om haar taken , voor ons, goed uit te kunnen voeren. Wij zien deze extra financiële bijdrage dan ook als noodzakelijk. Bovenstaande wordt in onze ogen gesterkt door de bevindingen uit de recent ontvangen rapportage van de RUD over de eerste vier maanden van 2019.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 02 juli 2019

R.J. van der Veen
Griffier

H. Jager
Voorzitter

Ingediend door:

J.H. Bruursema
Gemeentebelangen Westerveld

M. van de Kasteelen
Progressief Westerveld

Progressief Westerveld
creatief · sociaal · groen

Motie 'vreemd aan de orde van de dag'

De raad van de gemeente Westerveld in vergadering bijeen op 2 juli 2019

Constaterende

- dat ons steeds meer verontrustende berichten bereiken over de gevolgen van de eikenprocessierups;
- dat zowel vanuit de huisartsenpraktijk in Havelte als in Vledder wordt gemeld dat er ontzettend veel mensen met klachten als gevolg van de brandharen van deze rups naar de dokter komen, waarbij sprake is van een geweldige toename vergeleken bij voorgaande jaren;
- dat een categorie 'schoolkinderen op de fiets 'daarbij veel genoemd wordt, maar ook kwetsbare ouderen en mensen met astmatische aandoeningen; en dat met name oogontstekingen en allergische klachten een reden zijn om naar de huisarts te gaan; en dat de gevolgen voor met name deze groepen ingrijpend kunnen zijn;
- dat als inwoners een beroep doen op de gemeente, bijvoorbeeld in de vorm van een melding van een nest vlak bij hun huis, zij te horen krijgen dat er geen capaciteit is om dit te verwijderen .

Overwegende

- dat de gemeente dient te zorgen voor de veiligheid, het welzijn en de gezondheid van onze inwoners;
- dat de gemeente zijn uiterste best dient te doen om bedreigende situaties en plagen te voorkomen en/of te bestrijden;
- dat er op dit moment in onze gemeente maar één bedrijf actief is in het verwijderen van de nesten, en dit bedrijf ook nog eens een tekort heeft aan geschikte medewerkers voor deze taak, en werkt ook voor meerdere opdrachtgevers ook buiten onze gemeente.

Verzoekt het college,

- op zeer korte termijn met meerdere hiertoe toegeruste bedrijven in overleg gaan over hoe de bestrijding aan te pakken, waarbij met name gekeken moet worden hoe geschikte medewerkers te werven;
- om vervolgens op korte termijn met een aanvullend plan van aanpak te komen;
- op de website van gemeente onder het kopje 'Eikenprocessierups' ook de tekst van het NHG (Nederlands Huisartsen Genootschap) op te nemen, die vanuit de huisartsenposten wordt verspreid;

En gaat over tot de orde van de dag.

Ingediend door de fractie van Progressief Westerveld;

Wilfred Beets

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00062 - Recreatieschap Drenthe jaarrekening 2018 en Begroting 2020 - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
Het Recreatieschap Drenthe heeft de ontwerpbegroting 2020 en jaarrekening 2018 ingediend bij de gemeenteraad. Op grond van de gemeenschappelijke regeling zendt het bestuur een ontwerpbegroting ter kennisname aan de gemeenteraad en het college. De gemeenteraad kan een zienswijze geven op de begroting. Deze opmerkingen kunnen dan meegenomen worden bij de behandeling van de begroting 2020, dat geagendeerd staat voor de vergadering van het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Drenthe op donderdag 27 juni 2019.

Besluit

Besluitpunt 1
Kennisnemen van de jaarrekening 2018 en Begroting 2020 van het Recreatieschap Drenthe.

Besluitpunt 2
Geen nadere zienswijze op de begroting 2020 in te dienen en het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap hiervan in kennis te stellen.

Motivering

Aanleiding en context
De jaarrekening 2018 en de begroting 2020 staan voor donderdag 27 juni 2019 geagendeerd voor de vergadering van het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Drenthe. Het Recreatieschap Drenthe is als gemeenschappelijke regeling van de twaalf Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwef, één van de instrumenten die de deelnemende gemeenten inzetten om snel, effectief en daadkrachtig de toegevoegde waarde van de recreatief toeristische sector op lokaal en regionaal niveau te vergroten. Conform artikel 3, lid 2 van de gemeenschappelijke regeling dient uw college en de gemeenteraad eerst kennis te nemen van deze stukken. De raad kan haar zienswijze geven op de begroting 2020. Eventuele opmerkingen worden meegenomen in de vergadering van het Algemeen Bestuur, waar de stukken besproken worden. De begroting 2020 is in lijn met de Kadernota 2020 en in financieel opzicht gebaseerd op de begroting 2019. In de begroting is rekening gehouden met een kostenstijging van niet beInvloedbare kosten, zoals de ontwikkeling van lonen en prijzen. Ook is eenmalig een bedrag van € 25.000 opgenomen i.v.m. een mogelijke verhuizing. Het huurcontract van het pand in Diever loopt in 2020 af.

Beoogd resultaat
Middels de jaarrekening legt het Recreatieschap Drenthe verantwoording af aan de deelnemende gemeenten over de uitgevoerde activiteiten en werkzaamheden. De begroting 2020 geeft een overzicht van de plannen van het Recreatieschap Drenthe met de daarbij behorende financiële onderbouwing. Voor de deelnemende gemeenten wordt inzichtelijk gemaakt aan welke projectenen werkzaamheden de bijdragen besteed gaan worden.

In 2020 wordt verder gewerkt aan de digitalisering van routes en het routebureau, het project vitale vakantieparken, informatie en kennisontwikkeling, initiëren en aanjagen van projecten op het versterken van de vrijetijdssector, waarbij het Fonds Recreatie en Toerisme een belangrijke rol vervuld.

Ontwikkelingen

Het economisch belang van de toeristische sector is voor de gemeente Westerveld heel groot. De toeristische sector groeit nog steeds. De komende jaren wordt het project vitale vakantieparken (2018 - 2024) en het Recreatie Expert team voortgezet. Doel hiervan is om de kwaliteit van de verblijfsrecreatie en haar omgeving nog verder te versterken en de sector beter te laten aansluiten op de dynamische en veranderende marktvraag. Daarnaast wordt gewerkt aan provincie- en landgrensoverstijgende samenwerking (o.a. inkomend toerisme), omdat hier de meeste groei verwacht wordt.

Argumentatie
Jaarrekening 2018

De jaarrekening is door een onafhankelijke accountant gecontroleerd. De jaarrekening 2018 sluit af met een licht positief resultaat van € 5.055.

Begroting 2020

De begroting 2020 betekent voor de gemeente Westerveld een bijdrage in de exploitatiekosten van € 60.556 en een bijdrage in het Fonds Recreatie en Toerisme van € 24.622. De totale bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe is dan € 85.178. In 2019 was dit een bijdrage van € 82.364. In de begroting 2020 is eenmalig een bijdrage van € 25.000 opgenomen voor verhuiskosten.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
n.v.t.

Kanttekening en risico's
Jaarrekening 2018

De uitgevoerde activiteiten lopen in lijn met de programmabegroting. Het Recreatieschap Drenthe is een kleine organisatie en kwetsbaar qua personele bezetting.

Begroting 2020

Voor eventuele verhuiskosten is een eenmalige bijdrage van € 25.000 opgenomen.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Nadat uw college heeft kennis genomen van de stukken worden deze verzonden aan de raad. De raad kan een eventuale zienswijze verzenden aan het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
Overleg met de afdeling control.

Kosten, baten, dekking
In de begroting 2020 de gemeentelijke bijdrage opnemen van € 85.177 (was € 82.364 in 2019).

(*) Dejaarlijkse bijdrage van de gemeente bestaat uit een bijdrage voor het Fonds Recreatie en Toerisme. Deze laatste bijdrage is een afgeleide van de jaarlijks door de gemeente geïnde toeristenbelasting. Op moment van opstellen van de kadernota is deze berekening nog niet geheel gereed. Daardoor is nu gerekend met de bijdrage van het Fonds Recreatie en Toerisme op basis van de gegevens uit 2018. Dit bedrag kan dus afwijken bij de daadwerkelijke begroting in 2020.

Bijlagen

1. Begroting 2020 Recreatieschap Drenthe.pdf
2. Jaarrekening 2018 Recreatieschap Drenthe.
3. afschrift_brief_aan_college.pdf
4. Jaarrekening_2018_en_begroting_2020_Recreatieschap_Drenthe.pdf

Gemeenschappelijke Regeling

Recreatieschap Drenthe

Begroting 2020
(inclusief meerjarenraming 2021-2023)

definitief na AB 27 juni 2019

Recreatieschap Drenthe

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief 2020 3

Verplichte paragrafen 9

Programmabegroting 12

Toelichting programmabegroting 13

Bijlage I: bijdragen gemeenten exploitatiekosten 19

Bijlage II: fonds Recreatie en Toerisme 20

Bijlage III: totale bijdragen gemeenten 2020 21

Bijlage IV: investeringsstaat 22

Bijlage V: meerjarenraming 2021-2023 23

Bijlage VI: begrotingsgegevens ten behoeve van het BBV 24

Aanbiedingsbrief 2020

INLEIDING

1. Algemeen

Voor u ligt de begroting 2020 inclusief meerjarenraming 2021-2023 van Recreatieschap Drenthe. Recreatieschap Drenthe is, als gemeenschappelijke regeling van de twaalf Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf, één van dé instrumenten die de deelnemende gemeenten inzetten om snel, effectief, daadkrachtig én succesvol de toegevoegde waarde van de recreatief-toeristische sector op lokaal en regionaal niveau te vergroten.

DAAROM RECREATIESCHAP DRENTHE

SINDS 1998 IS RECREATIESCHAP DRENTHE GESPECIALISEERD IN RECREATIE EN TOERISME. WIJ ADVISEREN BESTUURDERS, OVERHEDEN EN ONDERNEMERS. DAARNAAST ZIJN WE ACTIEF BIJ CONCEPTONTWIKKELING, REALISATIE EN EXPLOITATIE VAN PROJECTEN EN ROUTESTRUCTUREN. WE SNAPPEN HOE BESTUURLIJKE PROCESSEN LOPEN EN GAAN ACTIEF DE RECREATIEMARKT OP. ZO CREËREN WE KANSEN VOOR ONZE OPDRACHTGEVERS, MOGELIJKHEDEN VOOR DE ONDERNEMERS EN RESULTATEN VOOR DE RECREANTEN EN TOERISTEN .

2. Economische impact

Recreatieschap Drenthe staat midden in de recreatief-toeristische sector in Drenthe en Ooststellingwerf. We ondersteunen, ontwikkelen en voeren uit met oog voor de omgeving en in de wetenschap dat recreatie en toerisme van groot belang zijn voor de vitaliteit van Drenthe en Ooststellingwerf.

Bestedingen in de toeristisch-recreatieve sector in Drenthe in 2000-2017 (x miljoen euro)

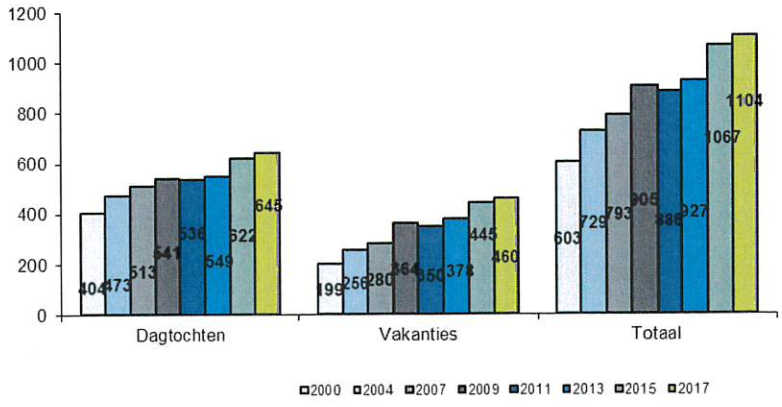

Bron: Ecorys rapport 2018 (onderzoek naar de economische impact van toerisme voor Drenthe

In 2017 werd er ruim 1,1 miljard euro omgezet bij bedrijven uit de sector in de provincie Drenthe. In het Friese Ooststellingwerf werd aanvullend nog zo'n € 57 miljoen omzet gegenereerd.

De toeristische sector zorgt voor grote werkgelegenheid. Het gaat hierbij zowel om de directe als de afgeleide werkgelegenheid bij toeristische bedrijven. Te denken valt onder andere aan werkgelegenheid bij verblijfsaccommodaties en attracties, maar ook de lokale middenstand en horeca.

3. Rol Recreatieschap Drenthe

Recreatieschap Drenthe heeft een belangrijke taak waar een stevige ambitie voor nodig is. De maatschappij verandert steeds sneller en dat geldt ook voor de vrijetijdseconomie. Het blijft belangrijk in te spelen op nieuwe trends en ontwikkelingen die de wensen en behoeften van onze gasten vervullen. Recreatieschap Drenthe wil in 2020 verder gaan met de kwaliteitsimpuls en verdiepingsslag in haar taken. Dit doet het Recreatieschap door:

- *haar gemeenten te 'ontzorgen'* op het gebied van recreatief-toeristisch beleid door actieve kennisontwikkeling en proactief haar gemeenten mee te nemen in de ontwikkelingen binnen de sector;
- op het gebied van routestructuren te blijven groeien naar *hét routebureau van Drenthe*. Dé expert blijven op het gebied van het ontwikkelen, bewegwijzeren en onderhouden van recreatieve routes. Recreatieschap Drenthe heeft kennis en kunde van deze processen en stelt deze kwaliteiten ter beschikking om te komen tot een optimale route-infrastructuur in heel haar werkgebied;
- *projecten te initiëren, stimuleren, administreren* waardoor de sector in Drenthe zich blijft ontwikkelen als een gezonde sector zodat de werkgelegenheid en bestedingen zich op een goed niveau handhaven. Het stimuleringsfonds van Recreatieschap Drenthe speelt hierin een perfecte rol.

In de begroting 2018 is de kentering ingezet van bezuinigen naar stimuleren. In 2019 is met het thema **'VOORTVAREND VERNIEUWEND'** een goede stap gezet om toekomstgericht te investeren in de kracht van Recreatieschap Drenthe. In 2019 ligt de focus op het (ook digitaal) voortvarend door ontwikkelen van de drie pijlers van Recreatieschap Drenthe. In het lopende jaar 2019 is het hierdoor mogelijk extra in te zetten op digitalisering binnen de pijler 'routebureau' (alle routes online beschikbaar, uitwisseling GIS-bestanden). Daarnaast wordt extra ingezet op het uitvoeren van onderhoud op de bestaande toeristisch-recreatieve infrastructuur. Het onderhoud van de toeristische infrastructuur is belangrijk om de kwaliteit, de uitstraling en beleving op hoog niveau te houden.

Het bestuur kiest voor 2020 om door te gaan op de ingeslagen weg. Thema voor het jaar 2020 is **'WAT JE GEEFT, KRIJG JE TERUG'.** Met dit thema willen we de belanghebbenden stimuleren te investeren in recreatie en toerisme; investeren in de dragende pijler van en voor Drenthe

In 2020 zijn onze speerpunten:

- Werken aan een optimale toeristische infrastructuur;
- Het versterken van de kwaliteit van de sector;
- Vergroten van toegankelijkheid en duurzaamheid;
- Het bevorderen van de gastvrijheid binnen de sector.

4. Financieel

In de eerder opgestelde kadernota zijn de uitgangspunten voor deze begroting geformuleerd. Deze begroting bestaat uit het overzicht van de baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie. De begroting bevat tevens de verplichte paragrafen. De begroting is in lijn met de kadernota 2020. De begroting is op 3 april 2019 in de vergadering van het Dagelijks Bestuur behandeld. De vaststelling in het Algemeen Bestuur staat gepland tijdens de vergadering op 27 juni 2019.

De begroting 2020 is financieel gebaseerd op de begroting van 2019. Hierbij is rekening gehouden met de ontwikkeling van de lonen en prijzen waar wij geen invloed op hebben. De begroting 2020 is opgesteld vanuit het uitgangspunt dat we de bestaande taken c.q. exploitatie zonder extra additionele middelen (uitgezonderd dus de indexeringen) op een goede manier kunnen uitvoeren.

In deze begroting vindt u wel een éénmalige extra bijdrage (€ 25.000) betreffende een mogelijke verhuizing. Per 31 december 2020 eindigt de huurovereenkomst van het kantoorpand in Diever. Een verlenging van de bestaande huurovereenkomst of verhuizing naar een andere locatie zijn scenario's die beiden nog open staan. Het bestuur van Recreatieschap Drenthe zal in de loop van 2019/2020 hieromtrent een beslissing nemen.

Recreatieschap Drenthe heeft ca. 25 hectare grond in bezit aan de Pottendijk te Emmen. In 2011 heeft het Algemeen Bestuur van Recreatieschap Drenthe besloten dat als de kans zich voordoet om de gronden te verkopen, dit te doen. Op dit moment zijn er een aantal partijen die geïnteresseerd zijn in het aankopen van deze gronden. In de begroting kunnen we echter nog geen rekening houden met een mogelijke verkoop.

De post onderhoud blijft, ondanks de extra impuls, aandacht vragen. De reden hiervoor ligt met name in de toename van de recreatief-toeristische bewegwijzering (fiets- en wandelknooppunten, MTB-routes, bebording hunebedden, bebording Geopark, toiletgebouwen recreatievaart etc.). Het bestuur blijft alert om het onderhoud en de financiën in balans te houden.

De loonkosten maken een significant deel uit van de exploitatiebegroting van Recreatieschap Drenthe. Recreatieschap Drenthe volgt de gebruikelijke indexering en de verplichtingen vanuit de CAO (gemeente Assen). Recreatieschap Drenthe probeert om loonsverhogingen, voortvloeiend uit cao-onderhandelingen, in eerste instantie binnen de begroting op te vangen.

De onttrekkingen uit de reserveringen zijn overeenkomstig eerdere besluiten van het Dagelijks Bestuur. De in de begroting opgenomen bedragen zijn de maximale onttrekkingen. Mocht overschrijding hiervan noodzakelijk blijken dan zal hier toestemming voor worden gevraagd middels een bestuursbesluit.

In 2020 bestaat de vaste kern van de organisatie Recreatieschap Drenthe uit ongeveer 8 fte. De bezetting bestaat uit de volgende disciplines:

- directie	1 fte;
- beleid, advisering, projectuitvoering	2 fte;
- toeristische bewegwijzering	3 fte;
- ondersteuning (secretariaat, communicatie, financiële administratie)	2 fte.

Recreatieschap Drenthe initieert, geeft leiding aan, administreert vele (>30) projecten ter stimulering van recreatie en toerisme. Recreatieschap Drenthe opereert met een vaste kern medewerkers. Indien noodzakelijk wordt tijdelijk extra menskracht ingehuurd ter uitvoering van een bepaald project. De kosten van deze inhuur zullen altijd gedekt moeten worden vanuit de projecten.

Recreatieschap Drenthe dient van toegevoegde waarde te zijn voor haar gemeenten en voor de sector. Dit kan alleen met betrokken, ontwikkelingsgerichte en goed passende medewerkers. Het kapitaal van Recreatieschap Drenthe zijn de werknemers. Blijvend investeren in de ontwikkelkracht van de medewerkers is daarom van essentieel belang.

Fonds Recreatie en Toerisme

Jaarlijks wordt door de Drentse gemeenten en gemeente Ooststellingwerf een bedrag voor dit fonds beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op een – in de gemeenschappelijke regeling verankerde – vaste component in samenhang met de dagrecreatie en een variabele component gebaseerd op de toeristische overnachtingen in een gemeente. Met andere woorden: een deel van de toeristenbelasting wordt feitelijk direct via Recreatieschap Drenthe ingezet.

De toezeggingen uit het fonds maken het mogelijk op snelle wijze andere subsidiemiddelen te generen (het fonds maakt het mogelijk om projecten in gang te zetten die anders niet, in beperktere omvang of met een veel langere aanlooptijd zouden zijn gerealiseerd). De inzet van het fonds is al jaren succesvol en de fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier (is vaak aanjager om andere middelen beschikbaar te krijgen).

De omvang van het fonds was in 2018 € 289.597,=. Uit de jaarrekening 2018 blijkt dat via het fonds een zeer effectief beleid mogelijk was, waardoor een groot aantal investeringen mogelijk zijn gemaakt (in 2018 voor een totaalbedrag van € 1.682.533,=).

In de jaren 2014 – 2018 heeft het fonds meegeholpen aan een investering in het Drents recreatief-toeristisch product van circa € 8.328.074. Dankzij het fonds zijn onder andere de volgende projecten op een actieve en snelle wijze ondersteund: aanleg en onderhoud van fietspaden, de stichting De Hondsrug Unesco Global Geopark, voorzieningen voor de vaarrecreatie, toeristische ontwikkelingen in het landelijk gebied, ontwikkelingen dagrecreatie, poorten Nationale Parken, realisatie MTB-routes, ontwikkeling wandelknooppuntensysteem, Recreatie Expert Team, Boomhut Battle, Serie 'De Brugklas', Vitale Vakantieparken etc.
Het fonds heeft zijn kracht en succes de afgelopen jaren bewezen. € 1 uit het fonds lokt € 4 van derden uit voor investeringen op het gebied van recreatie en toerisme in Drenthe en Ooststellingwerf.

Toeristische Informatievoorzieningen

Sinds 2016 heeft Recreatieschap Drenthe een deel van de taken van de voormalige stichting Recreatievoorzieningen Drenthe overgenomen. In de afgelopen jaren liepen deze financiën naast de begroting van Recreatieschap Drenthe. Vanaf de begroting 2018 is er voor gekozen om deze middelen niet meer naast maar structureel op te nemen in de begroting van Recreatieschap Drenthe. Het niveau 2018 is leidend.

De activiteiten die Recreatieschap Drenthe uitvoert liggen met name op het vlak van gemeentegrens overstijgende productontwikkeling (Drenthe brochure, fiets- en wandelbrochures en gratis te verstrekken materialen), versterken gastheerschap, meertaligheid van het informatieaanbod, samenwerking met regio's en een betere aansluiting tussen marketing en informatievoorziening.

Recreatieschap Drenthe is eigenaar van de database die achter de website drenthe.nl hangt. Met Marketing Drenthe is een opdrachtgever/opdrachtnemer relatie ingericht waarbij Marketing Drenthe verantwoordelijk is voor het volledig en up to date houden van deze database. Voor deze constructie is gekozen om één loket voor de ondernemers en evenementenorganisatoren aan te kunnen bieden. Recreatieschap Drenthe verzorgt uiteraard zelf het aanbod van de routes op drenthe.nl.

NIEUWE ONTWIKKELINGEN

a. Economie

Met ruim 1,1 miljard euro aan bestedingen en meer dan 22.000 arbeidsplaatsen (direct- en indirect) laat de sector recreatie en toerisme zien dat zij van groot economisch belang voor Drenthe en Ooststellingwerf is. De meerwaarde van de sector werkt ook door in andere sectoren als bijvoorbeeld het MKB. Met een stevige economische pijler als recreatie en toerisme is de vitaliteit van het platteland en de aantrekkelijkheid/leefbaarheid van steden en dorpen hoger. Sprankelende dorpen en steden vergroten de aantrekkelijkheid van Drenthe. Gasten komen vaker en blijven langer hetgeen resulteert in meer uitgaven in de sector. Het is van belang dat alle stakeholders blijven werken aan de kwaliteit van het toeristisch product van Drenthe.

Samen met Marketing Drenthe en de sector zien we kansen in het buitenland. De binnenlandse markt is redelijk verdeeld. Meer overnachtingen in Drenthe zijn vooral te vinden in het verleiden van de Duitse en Vlaamse gast om in Drenthe hun vrijetijd door te brengen. Al in 2018 en 2019 werden de eerste stappen gezet om deze markten stevig en goed te bewerken. Het bestendigen van dit beleid is verstandig en zal ook in 2020 doorgezet moeten blijven worden

Om de concurrentie met andere regio's het hoofd te kunnen bieden is een constante kwaliteitsverbetering (upgrading) van het aanbod nodig. De kwaliteit van dat aanbod moet zo goed mogelijk worden afgestemd op de wensen en behoeften van de verschillende doelgroepen. Dit vraagt om voortdurende investeringsimpulsen om bij te kunnen blijven en niet achterop te raken. Daarnaast is een actief marketing- en promotiebeleid hierbij een belangrijke randvoorwaarde.

Alle Drentse gemeenten, provincie Drenthe en RECRON hebben in het kader van het convenant 'Vitale Vakantieparken' de intentie om met elkaar de komende jaren in te zetten op het vitaliseren van de recreatiesector. Binnen dit project zullen de 2 lijnen (vitale parken en functieverandering) echt 'het verschil' in de sector kunnen gaan maken om de concurrentiestrijd aan te kunnen met omliggende regio's. Met meer excellent ondernemerschap, meer excellente ondernemingen zal het merk Drenthe nog krachtiger worden. De samenwerking tussen overheden en ondernemers, ieder vanuit zijn eigen rol en taak, en tussen ondernemers onderling is de sleutel om succesvol te zijn.

b. Algemene Trends

Per saldo zijn de belangrijkste trends voor de toekomst als volgt weer te geven:

- groei inkomend toerisme (stelt eisen aan de sector);
- groei seniorenmarkt (afstemmen aanbod);
- overtoerisme;
- zorg voor toegankelijkheid (vereist investeringen);
- beïnvloeding via social media;
- mobiliteit wordt duurder (milieukosten, olieprijs)/ roep om duurzaamheid;
- versterken cultureel en creatief aanbod;
- trend naar veilige bestemming;
- Y-generatie (co-creatie en zichzelf ontwikkelen);
- meerdere korte vakanties per jaar;
- versterken cultureel aanbod (toenemende belangstelling voor het cultuurhistorisch erfgoed).

c. Beleid

In het kader van de begroting 2020 is het goed stil te staan bij de ontwikkelingen in de komende jaren. Vanaf 2016 is er weer sprake van groei van de economie en ook de recreatief-toeristische sector profiteert hiervan. Het aantal overnachtingen stijgt, de bestedingen nemen toe waardoor ook ondernemers weer meer vertrouwen krijgen.

Om de concurrentiepositie van onze regio te waarborgen is het van groot belang om de ontwikkeling van een samenhangend beleid op het gebied van recreatie en toerisme en een toename van de investering in de kwaliteit van het recreatief-toeristisch product en de promotie en marketing hiervan te borgen. Dit zowel in relatie tot de gemeenten als ook met en in relatie tot provincie Drenthe. Op provinciaal niveau blijft een actieve rol van zowel overheden als bedrijfsleven dringend gewenst.
In gezamenlijkheid en goede afstemming Drenthe voortstuwen naar dé vrijetijds- en fietsprovincie van Nederland. Dit vraagt betrokkenheid, regie en creativiteit bij het ontwikkelen van vernieuwend beleid. Recreatieschap Drenthe heeft de afgelopen jaren laten zien een effectief en uniek instrument te zijn om de deelnemers in deze Gemeenschappelijke Regeling te ondersteunen richting een effectief gemeentelijk beleid.

d. Samenwerking

Voor Recreatieschap Drenthe is samenwerking een vanzelfsprekendheid. De belangrijkste partners om de gezamenlijke doelen te bereiken zijn daarbij natuurlijk de gemeenten, provincie Drenthe, Marketing Drenthe, recreatieparken, dagattracties, horeca en musea, sport- en evenementenorganisaties en cultuur- en natuurorganisaties.

Recreatieschap Drenthe heeft een belangrijke spilfunctie en speelt al een groot aantal jaren een aanjagende en uitvoerende rol bij de nieuwe ontwikkelingen in de vrijetijdseconomie van Drenthe. Met als doel het ontwikkelen van een vitale sector is Recreatieschap Drenthe de initiator, (mede-)regisseur en coördinator voor alle Drentse gemeenten en Ooststellingwerf. Het project 'Vitale Vakantie Parken' is hiervan een mooi voorbeeld.

e. Slot

Het bestuur van Recreatieschap Drenthe blijft inspelen op de ontwikkelingen binnen het recreatief en toeristisch product. Zij ziet in het Recreatieschap een uniek instrument om de gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Recreatie en toerisme spelen zich in hoofdzaak op gemeentelijk niveau af. Hierbij valt te denken aan het ontwikkelen van voorzieningen, zoals fietspaden, dagrecreatieterreinen, parkeervoorzieningen, stimuleren van evenementen en natuurbeheer. Juist recreatie en toerisme zijn beleidsterreinen waarbinnen gemeenten kunnen optreden en het verschil kunnen maken.

Als er een duidelijke samenhang is én afstemming tussen de diverse gemeenten, is er sprake van een goed ontwikkeld toeristisch product Drenthe. Een toerist kent immers geen grenzen en ziet niet waar gemeente- en provinciegrenzen ophouden. Bovengemeentelijke beleidsontwikkeling is hier zeker een voorwaarde voor succes.

VASTSTELLING

Wij verzoeken u de begroting 2020 vast te stellen.

Dagelijks Bestuur Recreatieschap Drenthe

Verplichte paragrafen

1. **Weerstandsvermogen en risicobeheersing**
2. **Financiering**
3. **Verbonden partijen**
4. **Grondbeleid**

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen
Onder dit begrip verstaat het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) het verband tussen weerstandscapaciteit en de risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor onze financiële positie.

De huidige omvang van de algemene reserve (per 31-12-2018 € 93.463,=) is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten beperkt voldoende.

Balansrisico's
Dit betreft o.a. openstaande vorderingen, afschrijvingsmethodiek op activa etc. Gezien het bedrag en van welke organisatie c.q. bedrijf wij een vordering hebben openstaan, zullen deze vorderingen niet lang "openstaan" (het zijn vorderingen met een legitieme basis). Betreffende de gehanteerde afschrijvingsmethodiek is grotendeels aansluiting gezocht bij de gemeentelijke uitgangspunten.

Gerechtelijke procedures
Op dit moment worden geen juridische procedures door of tegen de gemeenschappelijke regeling gevoerd.

Garanties
Op dit moment garanderen wij geen geldleningen die aan derden zijn verstrekt.

Onderhoud sanitaire voorzieningen ten behoeve van de recreatievaart
In het kader van de bestrijding van de legionellabacterie vindt in het seizoen periodieke controle plaats. De fysieke toestand van de gebouwen is goed.

Coördinatie/projectverantwoording en uitvoering recreatief-toeristische projecten
Ook in 2019 en volgende jaren zullen projecten in uitvoering worden genomen. Deze projecten worden administratief en financieel verantwoord via een projectenadministratie. Door regelmatig overleg tussen de projectverantwoordelijke en de projectuitvoerende (juiste toepassing van de subsidievoorwaarden en de actualiteit van de projectadministratie) worden de financiële risico's tot een minimum beperkt.

Organisatierisico's
De omvang en opbouw van de organisatie (gering aantal medewerkers) evenals de hoge werkdruk, kunnen financiële risico's tot gevolg hebben. Deze ontwikkelingen worden door het bestuur en management nauwlettend gevolgd.

Gezien het bovenstaande kunnen wij concluderen dat wij als Gemeenschappelijke Regeling geen risico's lopen die van grote materiële betekenis zijn.

2. Financiering

Algemeen
Het belangrijkste thema van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is het inzicht geven in de treasuryfunctie bij decentrale overheden. De doelstellingen, richtlijnen en limieten van het voorgestane beleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De treasuryparagraaf is één van de onderdelen waarmee de wetgever beoogd de transparantie en bestuurlijke beheersbaarheid van deze functie te bevorderen.

De wet Fido schrijft voor dat samen met de jaarstukken ook de overzichten met betrekking tot de renterisiconorm en de kasgeldlimiet bij Gedeputeerde Staten moeten worden ingediend. Vanaf 2004 is geen sprake meer van een vaste schuld (langlopende lening), een overzicht betreffende de renterisiconorm is dan ook niet van toepassing.

De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) wordt volgens de wet Fido bij aanvang van het kalenderjaar 2019 gesteld op 8,2%. Wij streven door een actief treasurymanagement (bevoorschotting subsidies etc.) onder de kasgeldlimiet te blijven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	**1e kw 2020**	**2e kw 2020**	**3e kw 2020**	**4e kw 2020**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	1.246.700	1.246.700	1.246.700	1.246.700
Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,2	8,2	8,2	8,2
in een bedrag	102.229	102.229	102.229	102.229

De bijdragen van de gemeenten worden in het 1e kwartaal ontvangen. Gedurende het jaar vindt er monitoring plaats aan de hand van tussentijdse cijfers.

3. Verbonden partijen

Recreatieschap Drenthe kent geen verbonden partijen.

4. Grondbeleid

Vanaf eind 1993 heeft Recreatieschap Drenthe gronden in bezit. Deze gronden betreffen het Regionaal Geluidsportcentrum aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Het centrum omvat:

a. een regionaal motorcrosscentrum – groot ca. 10 ha;
b. een provinciaal schietsportcentrum – groot ca. 15 ha.

Het motorcrossgedeelte wordt beheerd en geëxploiteerd door de motorvereniging Motodrôme Emmen. Het schietsportcentrum wordt beheerd en geëxploiteerd door de stichting Schiet- en Jachtsportcentrum Emmen. De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht aan genoemde organisaties uitgegeven. Jaarlijks ontvangen wij hiervoor erfpachtcanons (zie programmabegroting c.q. programmarekening). Deze canons worden jaarlijks geïndexeerd.

Momenteel wordt de optie onderzocht om te komen tot verkoop. Dit is echter nog niet concreet en derhalve niet meegenomen in deze begroting.

Programmabegroting

(in Euro's)

	Categorie omschrijving	*Rekening 2018*	*Begroting 2019*	*Begroting 2020*
Baten	Personeel	8.133	4.180	4.300
	Huisvesting	29.629	29.955	30.350
	Overige opbrengsten	39.900	17.180	17.690
	Projecten	367.857	p.m.	p.m.
	subtotaal	445.519	51.315	52.340
	Bijdrage gemeenten in exploitatie	829.178	847.671	897.901
	Fonds Recreatie en Toerisme	289.597	290.615	303.606
	subtotaal	1.118.775	1.138.286	1.201.507
	Totaal baten	1.564.294	1.189.601	1.253.847
Lasten	Personeel	524.083	568.875	595.000
	Huisvesting	78.250	80.175	82.330
	Huisvesting éénmalig	0	0	25.000
	Onderhoud	67.166	61.200	54.600
	Overige uitgaven	23.173	10.200	10.506
	Overige uitgaven toer. info voorz.	115.178	117.480	117.480
	Bestuur	656	510	530
	Bureau	81.871	51.255	52.780
	Afschrijvingen	4.260	2.143	4.867
	Projecten	367.857	p.m.	p.m.
	subtotaal	1.262.494	891.838	943.094
	Fonds Recreatie en Toerisme	306.939	290.615	303.606
	Totaal lasten	1.569.433	1.182.453	1.246.700
	Resultaat voor bestemming	-5.139	7.148	7.148
	Onttrekkingen aan reserves:			
	Bestemmingsres. fonds R. & T.	17.342	0	0
	Bestemmingsres. personele inzet	15.852	15.852	15.852
	Bestemmingsres. onderhoud	0	0	0
	Bestemmingsres. infrastructuur	0	0	0
	Toevoegingen aan reserves:			
	Bestemmingsres. fonds R. & T.	0	0	0
	Bestemmingsres. personele inzet	23.000	23.000	23.000
	Bestemmingsres. onderhoud	0	0	0
	Bestemmingsres. infrastructuur	0	0	0
	Resultaat na bestemming	5.055	0	0

Toelichting programmabegroting

Omschrijving	*Raming excl. BTW*	*Raming excl. BTW*
Baten		
Personeel		Totaal 4.300
Dienstverlening Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark	4.300	
De financiële administratie van deze stichting wordt verzorgd door Recreatieschap Drenthe, hiervoor wordt een vergoeding ontvangen.		
Huisvesting		Totaal 30.350
Erfpachtcanon regionaal geluidssportcentrum Pottendijk		
Jaarlijkse ontvangst van een erfpachtcanon van:		
Vereniging Motodrôme Emmen	2.360	
Stichting Schietsportcentrum Emmen	4.890	
Bijdrage loods uit onderhoud	5.000	
Huurinkomsten	18.100	
Recreatieschap Drenthe heeft grond in eigendom, gelegen aan de Pottendijk te Emmen. Deze grond is in erfpacht uitgegeven, jaarlijks wordt hier een erfpachtcanon voor ontvangen. Er bestaat de mogelijkheid dat dit eigendom in 2019/2020 verkocht gaat worden.		
Voor de opslag van gereedschap en onderhoudsmateriaal wordt een loods gehuurd in Wijster. Jaarlijks wordt een bedrag van € 5.000 verantwoord als onderhoudskosten. Vanuit de onderhoudskosten wordt een bijdrage gedaan voor de huur van de loods.		
Een gedeelte van het kantoorpand wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets4Daagse en Retrospect.		

Vervolg toelichting programmabegroting

Omschrijving	*Raming excl. BTW*	*Raming excl. BTW*
Overige opbrengsten		Totaal 17.690
Recreatiecongres	7.350	
Recreatiesociëteit	8.240	
Excursie	2.100	

Recreatieschap Drenthe organiseert jaarlijks verschillende bijeenkomsten. Enerzijds voor de deelnemende gemeenten (bestuurders, raadsleden e.d.) in de vorm van een jaarlijkse bestuursexcursie. Anderzijds worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor betrokkenen uit de recreatie- en toerismesector, zowel overheid als ondernemers.

Bijdrage gemeenten in exploitatie		Totaal 897.901

De deelnemende gemeenten betalen aan de gemeenschappelijke regeling, volgens verdeelsleutels zoals vastgelegd in de regeling, jaarlijks een bijdrage aan de exploitatie van de organisatie.

In bijlage I staan de bedragen per gemeente.

Fonds Recreatie en Toerisme		Totaal 303.606

De deelnemende gemeenten betalen aan de gemeenschappelijke regeling, volgens bestaande bijdrageregeling, jaarlijks een bijdrage aan het Fonds Recreatie en Toerisme.
De hierdoor beschikbare middelen worden ingezet ter stimulering van projecten in de recreatie- en toerismesector.

In bijlage II staan de bedragen per gemeente.

Vervolg toelichting programmabegroting

Omschrijving	*Raming excl. BTW*	*Raming excl. BTW*
Lasten		
Personeel		Totaal 595.000
Brutosalarissen	426.104	
Sociale lasten	182.616	

Het vaste personeel bestaat uit 10 medewerkers en 1 oproepkracht (7,65 fte's).
De geraamde bruto salariskosten zijn gebaseerd op de salarisschalen geldend per 1 februari 2019.
2 medewerkers worden (gedeeltelijk) meerjarig gedetacheerd naar de Task Force Vitale Vakantieparken.
Effectief bestaat het vaste personeel uit 9 medewerkers.

Ten gunste van deze post vindt jaarlijks een onttrekking plaats vanuit de bestemmingsreserve personele inzet van maximaal € 15.852.

Overige personeelskosten:	
Geraamd wordt:	
Brutosalarissen naar projecten (1)	-24.280
Kosten P&O; administratie door gemeente Assen	3.170
Opleidingen/cursussen	5.810
Overige personeelskosten	1.580

(1) Gezien de huidige projecten die doorlopen tot en met 2020 kunnen er uren (salariskosten) geboekt worden op bepaalde projecten.

Vervolg toelichting programmabegroting

Omschrijving	*Raming excl. BTW*	*Raming excl. BTW*
Huisvesting		Totaal 82.330
Huurkosten	56.730	
Energiekosten	11.560	
Onderhoud pand	630	
Schoonmaakkosten	3.150	
Huurkosten loods	8.160	
Overige huisvestingskosten	2.100	

Recreatieschap Drenthe is gevestigd in het voormalige gemeentehuis van Diever, Brink 4b.

Het pand (benedenverdieping) wordt gehuurd van Vobeco beheer.

De loods (te Wijster) wordt gebruikt ten behoeve van de opslag voor onderhoudsmateriaal.

Huisvestingskosten éénmalig		Totaal 25.000

Eénmalige kosten voor mogelijke verhuizing

Onderhoud		Totaal 54.600

Betreft diverse zaken (w.o. wandel- en fietsroutes, fietsknooppuntennetwerk, geoparkbebording, ATB-routes, ruiterroutesstructuur, kosten wandelvrijwilligers en toiletvoorzieningen).
Recreatieschap Drenthe heeft via vele projecten een groot aantal voorzieningen gerealiseerd in de openbare ruimte.
Het onderhoud van een aantal daarvan komt voor rekening van Recreatieschap Drenthe.

Vervolg toelichting programmabegroting

Omschrijving	*excl. BTW*	*excl. BTW*
Overige uitgaven		Totaal 10.506
Recreatiecongres	7.356	
Recreatiesociëteit	1.050	
Excursie	2.100	
Overige uitgaven toeristische informatievoorzieningen		Totaal 117.480
Toeristische informatievoorzieningen	66.480	
Toeristische informatievoorzieningen Drenthe.nl	51.000	
Bestuur		Totaal 530
Bureau		Totaal 52.780
Portikosten	1.050	
Telefoonkosten	2.630	
Reis-, verblijf- en autokosten	9.450	
Representatiekosten	530	
Kantoorbenodigdheden	1.050	
Kopieerkosten	1.580	
Leasekosten	1.150	
Kantinekosten	1.050	
Automatiseringskosten	9.450	
Documentatie en voorlichting	1.050	
Abonnementen/lidmaatschappen	1.470	
Bankkosten	740	
Verzekeringen (1)	10.510	
Accountantskosten	10.500	
Overige kosten	570	

(1) dit betreft de volgende verzekeringen:
fraude en beroving
aansprakelijkheidsverzekeringen
dienstautoverzekeringen
brandverzekeringen
persoonlijke ongevallen- en ziekteverzekering

Vervolg toelichting programmabegroting

Omschrijving	*Raming excl. BTW*	*Raming excl. BTW*
Kapitaal		Totaal 4.867
In bijlage IV staan de afschrijvingen. De afschrijvingskosten zijn hoger door vervanging van een bedrijfsauto.		
Fonds Recreatie en Toerisme		Totaal 303.606
Diverse projecten in het kader van Recreatie en Toerisme.		

Onttrekkingen aan reserves

Bestemmingsreserve personele inzet		Totaal 15.852
Jaarlijks wordt een bedrag van maximaal € 15.852 onttrokken aan deze bestemmingsreserve (conform bestuursbesluit Algemeen Bestuur).		

Toevoegingen aan reserves

Bestemmingsreserve personele inzet		Totaal 23.000
Jaarlijks wordt een deel van de bijdragen van de gemeenten toegevoegd aan de bestemmingsreserve personele inzet, maximaal € 23.000. Hierdoor kan flexibel worden ingespeeld op nieuwe projecten/ontwikkelingen (conform bestuurs-besluit Algemeen Bestuur)		

Bijlage I

Bijdragen gemeenten 2020 in de exploitatiekosten volgens bestaande bijdrageregeling

Gemeente:	in %	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aa en Hunze	7,75%	59.778	61.111	64.732
Assen	7,50%	57.850	59.140	62.644
Borger-Odoorn	8,00%	61.706	63.082	66.821
Coevorden	9,25%	71.348	72.939	77.261
De Wolden	6,75%	52.065	53.226	56.380
Emmen	18,00%	138.839	141.936	150.346
Hoogeveen	8,00%	61.706	63.082	66.821
Meppel	4,00%	30.853	31.541	33.410
Midden-Drenthe	10,00%	77.133	78.853	83.526
Noordenveld	7,25%	55.921	57.169	60.556
Ooststellingwerf	7,50%	57.850	59.140	62.644
Tynaarlo	6,25%	48.208	49.283	52.204
Westerveld	7,25%	55.921	57.169	60.556
Totaal	107,50%	829.178	847.671	897.901

Bijlage II

Fonds Recreatie en Toerisme van Recreatieschap Drenthe per 1 januari 2020.

Gemeente	Overnachtingen	Dagrecreatie	Verblijfsrecr.	Vast bedrag	Subtotaal	Aanpassing	Begroting 2020
Aa en Hunze	1.271.304	9.303	29.815	10.000	49.118	7.163	41.955
Assen	367.500	9.303	4.263	10.000	23.566	6.043	17.523
Borger-Odoorn	1.129.270	9.303	23.921	10.000	43.224	6.973	36.251
Coevorden	1.484.132	9.303	40.457	10.000	59.760	7.903	51.857
De Wolden	294.711	9.303	3.171	10.000	22.474	5.743	16.731
Emmen	406.667	9.303	4.850	10.000	24.153	9.596	14.557
Hoogeveen	66.513	9.303	665	10.000	19.968	6.075	13.893
Meppel	0	9.303	0	10.000	19.303	4.686	14.617
Midden-Drenthe	722.308	9.303	10.696	10.000	29.999	7.174	22.825
Noordenveld	198.060	9.303	1.981	10.000	21.284	5.871	15.413
Ooststellingwerf	239.733	9.303	2.346	10.000	21.649	5.987	15.662
Tynaarlo	348.537	9.303	3.978	10.000	23.281	5.581	17.700
Westerveld	762.727	9.303	11.632	10.000	30.935	6.313	24.622
Totaal	7.291.462	120.939	137.775	130.000	388.714	85.108	303.606

Vaste bijdrage dagrecreatie 120.939

Staffel aantal overnachtingen (verblijfsrecreatie)

1e 250.000	0,010
2e 250.000	0,015
3e 250.000	0,020
4e 250.000	0,030
5e 250.000	0,040
6e 250.000	0,050
7e 250.000	0,060

Vast bedrag besloten in AB vergadering d.d. 12 maart 2008 130.000

De aanpassing is een voortvloeisel uit voorgaande begrotingen (vanaf het jaar 2011) waarbij sprake was van bezuinigingen. Deze bezuinigingen werken nog steeds deels door in de begroting 2020.

Bijlage III

Totale bijdragen gemeenten 2020

Gemeente:	Exploitatiekosten	Bijdrage Fonds R&T	Bijdrage 2020
Aa en Hunze	64.732	41.955	106.687
Assen	62.644	17.523	80.167
Borger-Odoorn	66.821	36.251	103.072
Coevorden	77.261	51.857	129.118
De Wolden	56.380	16.731	73.111
Emmen	150.346	14.557	164.903
Hoogeveen	66.821	13.893	80.714
Meppel	33.410	14.617	48.027
Midden-Drenthe	83.526	22.825	106.351
Noordenveld	60.556	15.413	75.969
Ooststellingwerf	62.644	15.662	78.306
Tynaarlo	52.204	17.700	69.904
Westerveld	60.556	24.622	85.178
Totaal	897.901	303.606	1.201.507

Bijlage IV

Investeringsstaat

Omschrijving	Datum	Aanschaf				Afschrijving						
		bedrag	vermeer-deringen	vermin-deringen	totaal	%	totaal per 1 januari	boek-jaar 2020	boek-waarde 1 januari	boek-waarde 31 dec.	rest-waarde 1 januari	rest-waarde 31 dec.
Vervoermiddelen												
Volkswagen 3-VLX-11	1-03-11	19.708			19.708	20,00	16.708	0	3.000	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 5-VZK-31	16-10-12	20.250			20.250	20,00	17.250	0	3.000	3.000	3.000	3.000
Aanhanger + wijzer	30-04-15	3.597			3.597	20,00	3.359	238	238	0		
Bedrijfsauto			25.000		25.000	20,00	0	4.400	25.000	20.600	0	3.000
Automatisering												
HP Pavillion computer	3-04-17	1.147			1.147	20,00	401	229	746	517	0	0
Totaal		44.702			69.702		37.718	4.867	31.984	27.117	6.000	9.000

Bijlage V

Meerjarenraming 2021-2023

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten						
Personeel	8.133	4.180	4.300	4.429	4.562	4.699
Huisvesting	29.629	29.955	30.350	30.957	31.576	32.208
Overige opbrengsten	39.900	17.180	17.690	18.044	18.405	18.773
Projecten	367.857	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal	445.519	51.315	52.340	53.430	54.543	55.680
Bijdrage gemeenten in exploitatie	829.178	847.671	897.901	896.526	920.302	944.734
Fonds Recreatie en Toerisme	289.597	290.615	303.606	303.606	303.606	303.606
Subtotaal	1.118.775	1.138.286	1.201.507	1.200.132	1.223.908	1.248.340
Totaal baten	1.564.294	1.189.601	1.253.848	1.253.562	1.278.451	1.304.020
Personeel	524.083	568.875	595.000	612.850	631.236	650.173
Huisvesting	78.250	80.175	107.330	84.477	86.167	87.890
Onderhoud	67.166	61.200	54.600	55.692	56.806	57.942
Overige uitgaven	23.173	10.200	10.506	10.716	10.930	11.149
Overige uitgaven toer. info. voorz.	115.178	117.480	117.480	119.830	122.227	124.672
Bestuur	656	510	530	541	552	563
Bureau	81.871	51.255	52.780	53.835	54.912	56.010
Afschrijvingen	4.260	2.143	4.867	4.867	4.867	4.867
Projecten	367.857	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Fonds Recreatie en Toerisme	306.939	290.615	303.606	303.606	303.606	303.606
Totaal lasten	1.569.433	1.182.453	1.246.700	1.246.414	1.271.303	1.296.872
Resultaat voor bestemming	-5.139	7.148	7.148	7.148	7.148	7.148
Onttrekkingen aan reserves:						
Bestemmingsreserve fonds R&T	17.342	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve personele inzet	15.852	15.852	15.852	15.852	15.852	15.852
Bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve infrastructuur	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen aan reserves:						
Bestemmingsreserve fonds R&T	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve personele inzet	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve infrastructuur	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	5.055	0	0	0	0	0

Bijlage VI

Begrotingsgegevens ten behoeve van het BBV

Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe
Vestigingsplaats	Diever
Rechtsvorm	Publiekrechtelijke Rechtspersoon: Openbaar Lichaam op basis van gemeenschappelijke regeling
Activiteit	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme.
Geraamd Eigen Vermogen 1-1-2020	€ 672.236
Geraamd Eigen Vermogen 31-12-2020	€ 679.384
Geraamd Vreemd Vermogen 1-1-2020 (kortlopend Vreemd Vermogen)	€ 1.222.424
Geraamd Vreemd Vermogen 31-12-2020 (kortlopend Vreemd Vermogen)	€ 1.222.424
Geraamd resultaat 2020	€ 0

JAARVERSLAG

JAARREKENING

2018

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

RECREATIESCHAP DRENTHE

WWW.RECREATIESCHAPDRENTHE.NL

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

Recreatieschap Drenthe 2018

TER INDENTIFICATIE

Recreatieschap Drenthe 2018

INHOUD

Jaarverslag 2018

Bericht van het Dagelijks Bestuur
1. Inleiding 9
2. Taken 12
3. Fonds voor Recreatie en Toerisme 13
4. AORTA 14
5. Doelmatigheid en Rechtmatigheid 14
6. Communicatie 15
   6.1 communicatie 15
   6.2 netwerken/ samenwerken 15
7. Resultaat van het boekjaar 16
8. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 16

Programmaverantwoording
1. Personeel 17
2. Huisvesting 17
3. Onderhoud 17
4. Overige 17
5. Bestuur 18
6. Fonds voor Recreatie en Toerisme 18
7. Projecten 18
8. Toekomstverwachting 23

Verplichte paragrafen
1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 24
2. Financiering 26
3. Verbonden partijen 27
4. Grondbeleid 27
5. Bedrijfsvoering 27

Jaarrekening 2018 28

Balans 29

Programmarekening 31

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 33
1. Inleiding 33
2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening 33

Toelichting op de balans 36

Toelichting op de programmarekening 41

Controleverklaring 50
1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 52

Bijlagen 57
1. Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten 59
2. Bijdrage gemeenten in het fonds Recreatie en Toerisme 60
3. Investeringsstaat 61
4. Projecten 62
5. Fonds Recreatie en Toerisme 69
6. Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme 75
7. WNT-verantwoording 2018 76

TER INDENTIFICATIE
Recreatieschap Drenthe 2018

TER INDENTIFICATIE

JAARVERSLAG

2018

TER INDENTIFICATIE

Daarom Recreatieschap Drenthe

Sinds 1998 is Recreatieschap Drenthe gespecialiseerd in recreatie en toerisme. Wij adviseren bestuurders, overheden en ondernemers. Daarnaast zijn we actief bij conceptontwikkeling, realisatie en exploitatie van projecten en routestructuren. We snappen hoe bestuurlijke processen lopen en gaan actief de recreatiemarkt op. Zo creëren we kansen voor onze opdrachtgevers, mogelijkheden voor de ondernemers en resultaten voor de recreanten en toeristen.

TER INDENTIFICATIE

Recreatieschap Drenthe

Onze Missie

Recreatieschap Drenthe staat midden in de recreatief-toeristische sector in Drenthe en Ooststellingwerf. We ondersteunen, ontwikkelen en voeren uit met oog voor de omgeving en in de wetenschap dat recreatie en toerisme van groot belang zijn voor de vitaliteit van Drenthe. Hierin nemen wij onze verantwoordelijkheid.

Recreatieschap Drenthe is een gemeenschappelijke regeling van alle Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. De onderlinge samenwerking is een voorwaarde om tot dit beleid te komen. Immers de gebruikers, de toerist/recreant kent geen grenzen.

Recreatieschap Drenthe is uniek in Nederland als samenwerkingsverband van de deelnemende gemeenten. Recreatieschap Drenthe richt zich op coördinatie, advisering, plan- en projectontwikkeling, uitvoering en beheer.

Onze Strategie

Recreatieschap Drenthe:

staat voor een integrale aanpak op bovenlokaal niveau;
wil kennis ontwikkelen en delen;
staat voor samenwerken;
lobbyt vanuit een gerichtheid op haalbare resultaten;
staat voor een moderne, wendbare organisatie waar de kracht zit in het ontwikkelingsperspectief van onze medewerkers;
positioneert zich sterk binnen ons netwerk c.q. onze opdracht.

Om haar doelen te bereiken werkt het Recreatieschap Drenthe nauw samen met vele organisaties (Recron Drenthe, KHN afdeling Drenthe, Marketing Drenthe, NTFU, ANWB, IVN, provincies, Staatsbosbeheer, Wielerplatform en vele anderen).

Juist deze samenwerking is binnen het complexe speelveld van de sector belangrijk.

Recreatieschap Drenthe
Brink 4b
7981 BZ DIEVER
www.recreatieschapdrenthe.nl

TER INDENTIFICATIE

TER INDENTIFICATIE

1. Inleiding

Hierbij bieden we u het jaarverslag 2018, met daarin opgenomen het verslag van het bestuur en de jaarrekening, aan. De jaarrekening is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende verklaring door onze accountant UNP accountants en adviseurs te Assen.

Economisch belang

De vrijetijdssector is een belangrijke economische sector in Drenthe. Om dit met cijfers te omlijsten is in 2018, in opdracht van het bestuur, het tweejaarlijkse Ecorys rapport ontwikkeld.

Drenthe doet het goed op toeristisch vlak. Afgelopen periode heeft Drenthe weer meer toeristen en recreanten mogen ontvangen uit zowel binnen- als buitenland. De sterkere economische positie heeft er ook voor gezorgd dat deze toeristen en recreanten steeds luxere en duurdere uitjes ondernemen. Het toeristische bedrijfsleven heeft zich in Drenthe hierop aangepast en de bestedingen zijn sterk toegenomen. De sector draagt hierdoor substantieel bij aan de provinciale economie. Drenthe weet ook steeds meer bezoek vanuit het buitenland naar zich te trekken. Drenthe wordt internationaler. Voor de toekomst wordt in deze markt de sterkste groei verwacht. Een kans voor Drenthe om zich verder te ontwikkelen als toeristische locatie, maar tegelijkertijd ook een uitdaging

Bestedingen in de toeristisch-recreatieve sector in Drenthe in 2000-2017 (x miljoen euro)

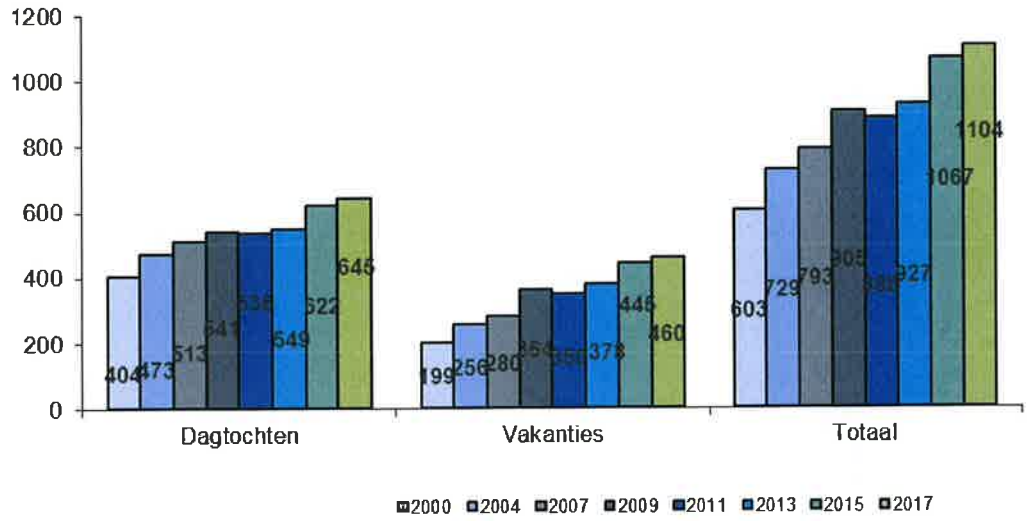

Een toename van zowel het aantal dagtochten, als het aantal overnachtingen in het duurdere luxere segment heeft ervoor gezorgd dat de, aan toerisme toe te schrijven omzet sterk is gestegen. In 2017 werd er ruim 1,1 miljard euro omgezet bij bedrijven uit de sector in de provincie Drenthe. In het Friese Ooststellingwerf werd aanvullend nog zo'n € 57 miljoen omzet gegenereerd.
Dagtochten zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van de omzet, circa 60%. De overige 40% is toe te schrijven aan de verblijfsmarkt (bron: Ecorys "Toerisme wordt steeds internationaler", november 2018).

TER INDENTIFICATIE

Werkgelegenheidsontwikkeling toeristisch-recreatieve sector Drentse gemeenten in de periode 2013-2015

	2015 Werkzame personen			2017 Werkzame personen		
	Totaal	Toeristisch	Aandeel	Totaal	Toeristisch	Aandeel
Aa en Hunze	7.990	1.378	17,2%	8.310	1.769	21,3%
Assen	39.980	1.351	3,4%	41.200	1.579	3,8%
Borger-Odoorn	7.050	1.538	21,8%	7.170	1.840	25,7%
Coevorden	13.970	2.125	15,2%	14.010	2.714	19,4%
Emmen	46.940	2.336	5,0%	45.390	2.864	6,3%
Hoogeveen	27.810	1.147	4,1%	27.900	1.177	4,2%
Meppel	18.930	540	2,9%	18.550	552	3,0%
Midden-Drenthe	13.450	1.210	9,0%	13.660	1.436	10,5%
Noordenveld	10.660	910	8,5%	10.630	1.002	9,4%
Tynaarlo	11.520	811	7,0%	11.600	919	7,9%
Westerveld	9.390	1.495	15,9%	9.310	1.785	19,2%
De Wolden	7.840	698	8,9%	8.060	845	10,5%
Drenthe	**207.690**	**14.842**	**7,1%**	**207.730**	**17.638**	**8,5%**
Ooststellingwerf	8.700	890	10,2%	8.940	950	10,6%

De toeristische sector zorgt voor grote werkgelegenheid. Het gaat hierbij zowel om de directe als de afgeleide werkgelegenheid bij toeristische bedrijven. Te denken valt onder andere aan werkgelegenheid bij verblijfsaccommodaties en attracties, maar ook de lokale middenstand en horeca.

Overnachtingen in Drentse verblijfsaccommodaties in 2017

	Overnachtingen x 1.000	Overnachtingen %
Hotel/ pensions/ L&O	**1.010**	**11,6**
Hotel/ pension	*879*	*10,1*
Logies & ontbijt	*131*	*1,5*
Kampeerterreinen	**2.546**	**29,2**
Toeristische standplaatsen	*1.236*	*14,2*
Vaste standplaatsen	*1.310*	*15,0*
Groepsaccommodaties	**278**	**3,2**
Recreatiewoningen	**4.874**	**55,8**
Verhuurbungalows	*4.480*	*51,3*
Tweede woningen	*394*	*4,5*
Watersport	**20**	**0,2**
Jachthavens	*20*	*0,2*
Verhuurboten	*0*	*0*
Totaal	**8.728**	**100,0**

De verblijfsrecreatiesector (kampeer- en bungalowsector) vervult in Drenthe dus een belangrijke stuwende rol binnen de vrijetijdseconomie. De sector biedt veel werkgelegenheid. Toch zijn er ook signalen dat juist deze stuwende verblijfsrecreatiesector onder druk staat: de bezettingen van met name kampeerterreinen nemen relatief sterk af, het aanbod is in relatief veel gevallen weinig onderscheidend en in sommige gevallen verdringt niet-recreatief gebruik het toeristisch gebruik.

In samenwerking met de provincie Drenthe is in 2017 het "vitaliteitsonderzoek verblijfsrecreatie" uitgevoerd. Dit heeft het aanbod in kaart gebracht. Er is niet geschuwd om de sterkten, zwakten, kansen en gevaren te benoemen. Het onderzoek toont nieuwe feiten.
Om de vitaliteit van de sector te vergroten is een meerjarige aanpak nodig: integraal en programmatisch. Dit onderzoek vormt daarom het startpunt voor deze integrale aanpak. Gemeenten, recreatiesector en provincie gaan als partners aan de slag.

TER INDENTIFICATIE

Vitaliteitsverdeling verblijfsrecreatie, in parken

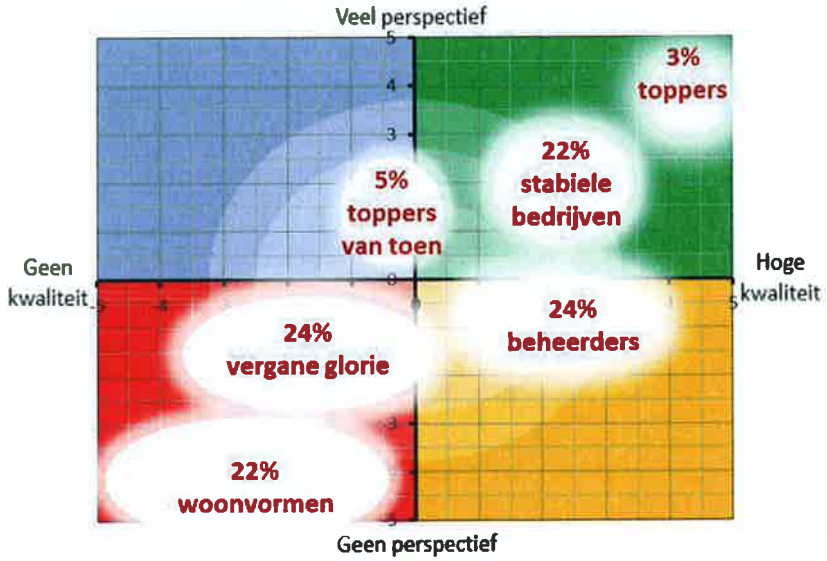

Drenthe gaat de komende jaren gaat voor een verdubbeling van het aantal topvakantieparken. Parken zonder recreatieve toekomst worden begeleid naar een passende andere bestemming, met het uiteindelijke doel halvering van het aantal niet-vitale vakantieparken.
Hiervoor wordt een zogeheten taskforce ingericht: een actiegericht team dat gemeenten parkgericht bedient met kennis, advies en hulp. Recreatieondernemers en VvE's dienen zelf met kansrijke toekomstplannen te komen en kunnen bij de taskforce terecht voor vragen en advies.

Belangrijk is dat de verblijfsrecreatie blijft bieden hetgeen de hedendaagse consument vraagt. De recreatiesector moet in haar volle breedte er alles aan doen om zijn economische vitaliteit te behouden. Aandacht voor rentabiliteit en een meer efficiënte en effectieve bedrijfsvoering blijft nodig.

Inzet gemeenten

Dit economische belang van toerisme voor de Drentse economie in het algemeen en voor de eigen inwoners in het bijzonder vraagt om een actief beleid van de gemeenten. Het behoud c.q. zorgen voor groei van de toeristische bedrijvigheid gaat niet vanzelf. Gemeenten zullen dan ook met nadruk een actief economisch beleid moeten voeren ten aanzien van de toeristisch/recreatieve sector om daarmee de werkgelegenheid en de vitaliteit van de regionale economie te waarborgen. Het is van belang dat de politiek sterk blijft focussen op toerisme en recreatie in Drenthe en Ooststellingwerf.

In het licht van de sterke bezuinigingen die de laatste jaren hebben plaatsgevonden is het zaak stil te staan bij de noodzaak tot publieke investeringen die het toerisme stimuleren. In deze sector is de economische effectiviteit voor een belangrijk deel mede afhankelijk van de bereidheid tot publieke betrokkenheid. Betrokkenheid bij de realisatie van infrastructuur, zoals fiets- en wandelpaden, parkeervoorzieningen, bewegwijzering enzovoort, maar tevens ook voorwaardenscheppend ten aanzien van de mogelijkheden van bedrijven voor verdere ontwikkeling.

Afstemming

Afstemming tussen het beleid van de diverse gemeenten via Recreatieschap Drenthe enerzijds en samenwerking met de diverse andere spelers binnen het werkveld en met name met de ondernemers is de basis voor een goed toeristisch recreatief beleid. Via Recreatieschap Drenthe kunnen gemeenten actief en adequaat inspelen op de wensen en belangen van de sector en het daardoor versterken van het economisch belang. Daar waar grensoverschrijdende activiteiten plaatsvinden kan hierop via Recreatieschap Drenthe worden ingespeeld.

TER INDENTIFICATIE

2. Taken

Recreatieschap Drenthe is een functionele schakel binnen de ontwikkeling van toerisme en recreatie.

De taken van Recreatieschap Drenthe zijn:

a. **BELEIDSONTWIKKELING EN ONDERSTEUNING t.b.v. de deelnemende gemeenten**
Een belangrijke taak van Recreatieschap Drenthe is de behartiging van belangen van de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf inzake recreatie en toerisme. Hiertoe wordt door de bestuursleden van het Recreatieschap Drenthe, de directeur en de medewerkers in een groot aantal organisaties, werkgroepen, stuurgroepen en andere overlegplatforms deelgenomen. Indien nodig en gewenst wordt beleid ontwikkeld.

Verder hebben we een taak in het coördineren van beleid. Verbinding zoeken tussen de toeristisch/recreatieve beleidsplannen van de gemeenten, maar ook ten aanzien van de afstemming tussen provinciaal en gemeentelijk beleid en beleid en ontwikkelingen van derden, zoals natuurbeschermingsorganisaties, Gastvrij Drenthe, Recron, Koloniën van Weldadigheid en Unesco Global Geopark de Hondsrug. Ook de afstemming rond de grensoverschrijdende zaken hoort hierbij, zoals met Emsland Touristik en de buurprovincies Groningen, Fryslân en Overijssel.

Hierbij treedt Recreatieschap Drenthe ook adviserend op richting de gemeenten. Naast algemene adviezen (bijvoorbeeld advies toeristenbelasting, advies camperbeleid) wordt ook richting individuele gemeenten, natuurbeschermingsorganisatie en ondernemersgroepen meegedacht.

De communicatie en verspreiding van kennis rond toerisme en recreatie is zeker belangrijk. Hiervoor zijn door het Recreatieschap Drenthe een aantal instrumenten ontwikkeld, zoals de recreatiesociëteit, het recreatiecongres en de eigen (vernieuwde) site van het Recreatieschap Drenthe (www.recreatieschapdrenthe.nl).

Daarnaast speelt Recreatieschap Drenthe een belangrijke rol bij de coördinatie van subsidiemiddelen.

b. **ROUTEBUREAU t.b.v. de deelnemende gemeenten**
Recreatieschap Drenthe fungeert voor Drenthe en Ooststellingwerf als het routebureau. Nieuwe bewegwijzerde routes en routesystemen worden door het Recreatieschap Drenthe gerealiseerd en bestaande routes worden in stand gehouden. Recreatieschap Drenthe heeft de taak recreatieve routestructuren te ontwikkelen en te beheren, zodat de recreant volop actief kan genieten van Drenthe en Ooststellingwerf.

Het behouden en versterken van de routenetwerken vraagt continue aandacht. Het huidige netwerk versterken als het gaat om de kwaliteit en de beleving om zodoende de bezoeker en inwoner van Drenthe en Ooststellingwerf te verleiden om gebruik te maken van de routenetwerken. Om ervoor te zorgen dat de routenetwerken worden onderhouden en de routes goed te volgen zijn, rijden er twee onderhoudswagens rond. Het routebureau zorgt voor onderhoud en ontwikkeling van de routenetwerken.

TER INDENTIFICATIE

Het werkveld van het routebureau bestaat uit:

- Bewegwijzerde wandel- en fietsroutes
- Fietsknooppuntensysteem
- Wandelknooppuntensysteem
- Onderhoud en beheer toiletgebouwen voor de recreatievaart;

een 4 tal toiletgebouwen voor de recreatievaart, te weten bij Havelte, Rogat, Echten en Hoogersmilde. Bij de toiletvoorzieningen zijn informatiepanelen en verhalenpalen rond de cultuurhistorie van de Drentse Hoofdvaart en de Hoogeveense Vaart geplaatst.

- Beheer e-books ;

Vanaf 2015 zijn er eBook's ontwikkeld (te vinden via www.drenthe.nl). De serie bestaat uit de verhalen over De Drentse Hoofdvaart, de Hoogeveense Vaart/ Verlengde Hoogeveense Vaart, over het Noord-Willemskanaal en de Turfroute. De sporen vanuit het verleden zijn langs de vaarten dan ook nog goed zichtbaar. Via het eBook komen de verhalen van de ontwikkeling van de verschillende vaarwegen tot leven en dat maakt de fietsroute extra aantrekkelijk.

- Hippische routes;

Recreatieschap Drenthe heeft, projectmatig, de men- en ruiterroutes in de drukst bezochte gebieden van Drenthe weer op een kwalitatief aanvaardbaar basisniveau gebracht. Daarnaast regelen we het onderhoud en beheer via gebruikersgroepen bestaande uit menners en ruiters.

c. PROJECTONTWIKKELING EN BEHEER PROJECTENFONDS t.b.v. de deelnemende gemeenten

Op verzoek van de gemeenten initiëren, stimuleren en/of administreren we projecten die tot doel hebben om de recreatieve sector in Drenthe te versterken. Alle projecten waar we als Recreatieschap op enige wijze bij betrokken zijn hebben een stevige relatie met recreatie- en toerisme. Bijvoorbeeld het ontwikkelen en onderhouden van fiets-, mtb-, wandel- en hippische netwerken alsook themaroutes, alles zowel fysiek met bebording als digitaal. Ook projecten ter bevordering van de 'slagkracht' van de sector zoals Vitale Vakantieparken en het Recreatie Expert Team zijn onderdeel van ons portfolio.

3. Fonds voor Recreatie en Toerisme

a. Instelling
In 1998 heeft het bestuur van het Recreatieschap Drenthe besloten om te komen tot de vorming van een fonds voor recreatie en toerisme (dit is als zodanig ook verwerkt in de gemeenschappelijke regeling).

Jaarlijks stellen de deelnemende gemeenten een bedrag voor dit fonds beschikbaar gebaseerd op een vaste bijdrage en een bedrag in samenhang met de toeristische overnachtingen (een deel van de toeristenbelasting wordt feitelijk via het Recreatieschap Drenthe direct weer ingezet ter stimulering van de sector). De omvang van het fonds fluctueert daardoor; in 2018 was het fonds € 289.597,-- groot.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS
TER INDENTIFICATIE

b. Doelstelling
De doelstelling van het fonds is "het op een effectieve en efficiënte wijze zorgdragen voor vernieuwing en stimulering van recreatie en toerisme in Drenthe in brede zin".

Door de toezegging van een bijdrage uit het fonds kunnen op snelle wijze andere subsidiegelden worden gegenereerd. Zo kan op een alertere wijze worden ingespeeld op wensen vanuit overheden en bedrijfsleven. Projecten die niet of slechts met veel moeite zouden zijn gerealiseerd zijn, door inzet van het fonds, toch uitvoerbaar gebleken. De opzet was dan ook in de afgelopen jaren zeer succesvol. De fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier in relatie tot de inzet van andere (subsidie)middelen.

c. Inzet van het fonds

In de aflopen periode van 5 jaar (2014 – 2018) is via de inzet van het fonds een investering in het Drentse toeristisch/recreatieve product van circa € 8.000.000,-- gerealiseerd. Algemeen mag dan ook gezegd worden dat het fonds een zeer grote multiplier heeft.

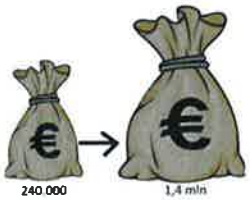

Uit commentaren van zowel gemeenten als bedrijfsleven maar ook uit eigen constatering kan worden opgemerkt, dat het fonds succesvol is.

4. AORTA

De recreatief-toeristische beleidsmedewerkers van de Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf vergaderen om de 6 weken met elkaar. Dit Algemeen Overleg Recreatie en Toerisme Ambtenaren (AORTA) staat onder voorzitterschap van het Recreatieschap.
Tijdens dit overleg delen de beleidsmedewerkers hun kennis en ervaringen met elkaar. Regelmatig worden sprekers uitgenodigd voor het toelichten van onderwerpen. Naar gelang de actualiteit worden, vanuit de AORTA, soms kleinere werkgroepen gevormd om te kunnen werken aan adviezen voor gemeenten.
Daarnaast worden in het overleg de plannen en projecten van Recreatieschap Drenthe getoetst en waar nodig worden ambtenaren van gemeenten hierbij betrokken. De vaak solitaire functie van de gemeentelijke beleidsmedewerkers op het gebied van toerisme wordt op deze wijze aanzienlijk versterkt.

Vaak spelen dossiers bij meerdere gemeenten. Het blijkt effectief om onderling ervaringen uit te wisselen en zo de ervaring van anderen te leren kennen. Ook organiseert het Recreatieschap cursussen voor de leden van de AORTA.

5. Doelmatigheid en Rechtmatigheid

De aard en omvang van het Recreatieschap Drenthe laten een 3-tal kenmerken zien:

- Kleinschaligheid
- Effectiviteit
- Intensiviteit (veel projecten)

Doelmatigheid
In overleg met de accountant wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering van de bedrijfsvoering en de administratieve opzet. Dit onder meer door verdere doorvoering van de digitalisering binnen de boekhouding. De invordering van rekeningen, het verrichten van betalingen en het zorgen voor bevoorschotting van subsidiemiddelen is hierdoor ook in het afgelopen jaar verder verbeterd.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS
TER INDENTIFICATIE

Rechtmatigheid
In het kader van de rechtmatigheidscontrole zijn volgens de van toepassing zijnde interne en externe regelgeving de volgende zaken de revue gepasseerd:

- wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Drenthe;
- verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van Recreatieschap Drenthe;
- verordening op de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van Recreatieschap Drenthe;
- rechtspositionele regelingen personeel en regelgeving belastingwetgeving;
- regelgeving BTW;
- wet Fido en treasurystatuut;
- regelgeving Europees aanbesteden en staatssteun;
- regelingen betreffende projectfinanciering (subsidievoorwaarden provincie Drenthe, Samenwerkingsverband Noord-Nederland, Interreg programma ed.);
- gemeentewet;
- directiestatuut;
- ambtenarenwet;
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO);
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

6. Communicatie

6.1 Communicatie
Communicatie wordt in onze samenleving steeds belangrijker. Recreatieschap Drenthe heeft een goede naamsbekendheid binnen de directe werkingskring. Voor de toerist/ inwoner zijn wij minder direct in beeld.
Belangrijk is goede informatie-uitwisseling met onze opdrachtgevers en andere belanghebbenden. Voor onze communicatie zetten we diverse soorten media in.
In 2018 hebben we hard gewerkt om onze informatie goed te delen, o.a. via onze vernieuwde website (www.recreatieschapdrenthe.nl). Hierop is informatie te vinden over onze organisatie, de onderhanden projecten en onze kennisbijeenkomsten. Via persberichten worden nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht gebracht. Actuele rapporten, verslagen van vergaderingen, belangrijke data worden via de website kenbaar gemaakt. Via persberichten worden nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht gebracht. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van Facebook en Twitter om actuele ontwikkelingen onder de aandacht te brengen.

6.2 Netwerken/samen werken
Recreatieschap Drenthe heeft namens de gemeenten een spilfunctie binnen het toeristische-recreatieve werkveld. Met vele organisaties zoeken we de verbinding vanuit de gedachte dat we 'samen sterker worden'. Zo werken we o.a. intensief samen met:

- Provincie Drenthe binnen het project Vitale vakantieparken, ontwikkeling toeristische-recreatieve (infra)netwerken, visieontwikkeling (MTB- en Wandelvisie), de boomhut battle en vele andere projecten;
- Marketing Drenthe. Doel is de marketing van Drenthe en de informatievoorziening over Drenthe beter op elkaar af te stemmen. Hierbij gaat het ook om het bevorderen van de samenwerking binnen de verschillende regio's op het gebied van marketing;
- diverse ondernemersorganisaties binnen, mede door Recreatieschap Drenthe geïnitieerde projecten, projecten met als doel om de sector te versterken;
- natuurorganisaties om binnen het palet van 'beschermen, beleven en benutten' een goede balans te vinden. Doel is de toegankelijkheid van onze natuurgebieden te borgen en daar waar mogelijk de toeristisch-recreatieve voorzieningen op een kwalitatief goed peil te houden.

TER INDENTIFICATIE

7. Resultaat van het boekjaar
Het boekjaar 2018 kan worden afgesloten met een positief resultaat van € 5.055.

8. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening.

Onder verwijzing naar het vorenstaande stellen wij u voor:

a. over te gaan tot vaststelling van de jaarrekening van het Recreatieschap Drenthe 2018;
b. het resultaat over 2018 te weten € 5.055 ten gunste te brengen van de algemene reserve.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

1. Personeel
Zonder kundig personeel geen Recreatieschap. Het personeel is zeer belangrijk voor de dienstverlenende organisatie die wij zijn. Alleen met deskundige en professionele medewerkers kunnen wij de prestaties leveren die van ons verwacht mogen worden. Zij moeten de vragen kennen en de mogelijke ondersteuning kunnen leveren over thema's die spelen bij onze opdrachtgevers. Jaarlijks worden functionerings- en beoordelingsgesprekken gevoerd met onze medewerkers. Wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken met als doel onze dienstverlening te laten aansluiten bij de vraag en gemotiveerde en enthousiaste medewerkers binnen onze organisatie werkzaam te hebben.

2. Huisvesting
Recreatieschap Drenthe huurt kantoorruimte (begane grond) in Diever, waarvan een deel wordt onderverhuurd. Het huurcontract loopt tot en met 31 december 2020. Daarnaast huren we een locatie in Wijster voor de opslag van ons bewegwijzeringsmateriaal (palen, borden, bevestigingsmateriaal ed.). In 2019 zal nader onderzocht worden welke huisvestingsmogelijkheden het beste aansluiten bij de wensen van de organisatie.

3. Onderhoud
Recreatieschap Drenthe heeft de afgelopen jaren diverse projecten uitgevoerd. De gerealiseerde eindproducten (denk aan fietspaden, kunstwerken, bankjes ed.) gaan vaak over in eigendom naar de grondeigenaar. Een aantal eindproducten blijven echter in onderhoud van onze organisatie. Onder onze verantwoording vallen o.a.:
35 thema fietsroutes (zo'n 2.250 bordjes);
3 LF(lange afstand)-routes (850 bordjes);
Fietsknooppuntensysteem (550 knooppunten en 6.300 bordjes);
11 MTB routes (35 infopanelen en 2.500 bordjes);
1 motorroute (78 bordjes);
29 wandelroutes (10 infopanelen en 1.450 bordjes);
Wandelknooppuntensysteem (150 infopanelen, 260 knooppunten, ruim 5.300 bordjes);
500 informatiepanelen;
Daarnaast nog bebording afkomstig uit enkele specifieke onderwerpen; Geoparkbebording (zo'n 125 infopanelen en 150 bordjes), Hunebedbewegwijzering (zo'n 200 bordjes).

4. Overige
Bestuursexcursie 2018
Jaarlijks organsieert Recreatieschap Drenthe een bestuursexcursie. Aan de excursie nemen een groot aantal bestuurders van onze organisatie deel. In 2018 is, a.g.v. de gemeenteraads-verkiezingen, een groot deel van ons Dagelijks Bestuur vernieuwd. Verschillende projecten en ontwikkelingen die we als organisatie aanpakken zijn onderwerp geweest tijdens de excursie. Het programma kende als onderwerpen het wandelknooppuntensyteem (in gemeente De Wolden), uitleg over MTB-initiatieven, informatie van een deelnemer aan de Boomhut XXL (Joytime), bezoek aan Hunebedcentrum te Borger, uitleg van de marktbenadering door Hof van Saksen, de ontwikkeling bij De Vier Eiken en via fietsknooppuntensysteem bezoek aan de schaapskooi te Ruinen. Nieuwe kennis en een intensivering van het onderlinge netwerk zijn de opbrengsten van deze excursie.

Recreatiesociëteit Drenthe
De Recreatiesociëteit Drenthe is een netwerk waaraan een kleine 100 ondernemers en medewerkers van overheden deelnemen. In 2018 waren een drietal bijeenkomsten georganiseerd. Doel is het stimuleren van samenwerking tussen partijen, het uitwisselen van kennis en het delen van trends en nieuwe ontwikkelingen.
Onze leden van de Recreatiesociëteit hebben gratis toegang tot ons recreatiecongres.

UNP ACCOUNTANTS TER INDENTIFICATIE

Recreatiecongres
Op 6 december jl. waren ruim 250 recreatie en toerisme professionals onze gast bij het jaarlijkse Recreatiecongres, dit jaar in Zuidlaren. Thema van de dag was "investeren in Drenthe". Ook dit jaar werd een voorprogramma aangeboden; een gevarieerd programma bestaande uit verschillende workshops verzorgd door Marketing Drenthe, Booking.com, Vitale Vakantieparken, Kenniscentrum Events en de Rabobank. Na de lunch werd het programma begeleid door onze dagvoorzitter, de heer Van Oosterhout. Het tweejaarlijkse Ecorys-rapport (met daarin de ontwikkelingen van de toerisme- en recreatiesector) werd aangeboden aan gedeputeerde de heer Brink. Afscheid werd genomen van onze voorzitter, de heer Ten Kate. Daarna volgde een programma met enerverende en vooral inspirerende sprekers. Het onderwerp "gastvrijheid" kwam uitgebreid aan bod. Een prima verlopen dag, met voor een ieder de nodige inspiratie om de bezoekers van Drenthe nog meer aan ons te binden.

5. Bestuur
Het Algemeen Bestuur van Recreatieschap Drenthe wordt gevormd door bestuursleden die worden aangewezen door de colleges en wethouders van de deelnemende gemeenten (13). Daarnaast is er een Dagelijks Bestuur dat wordt aangewezen door het Algemeen Bestuur. De bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende bestuurders. In bijlage 7 treft u nadere gegevens aan omtrent het bestuur.

6. Fonds Recreatie en Toerisme
De bijdragen van de deelnemende gemeenten aan het fonds bedroegen in totaliteit in 2018 € 289.597,- Mede dankzij het fonds is in 2018 een investeringsvolume van € 1.682.523,- gerealiseerd. Voor een compleet projectenoverzicht van het Fonds Recreatie en Toerisme over het jaar 2018 verwijzen wij u naar bijlage 5.

Jaarlijks worden de bijdragen van de deelnemende gemeenten ontvangen. Gedurende het jaar worden projectvoorstellen ontvangen van derden. Na zorgvuldige afweging worden toezeggingen gedaan aan verschillende initiatieven. Veelal vindt uitbetaling van de toegezegde bijdrage gedurende c.q. na afronding van de plannen plaats. De reeds toegezegde, maar nog niet uitbetaalde toezeggingen worden aangehouden in de bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme.

7. Projecten
In 2018 heeft Recreatieschap Drenthe een groot aantal projecten gecoördineerd of in geparticipeerd. Naast een uitvoerende rol heeft het Recreatieschap Drenthe zowel een financiële als actief participerende rol.

Hierbij treft u een overzicht aan van de projecten welke in 2018 zijn uitgevoerd:

Projecten die het Recreatieschap Drenthe coördineert:

Project: Aanpassing fietsknooppuntnetwerk gemeente Ooststellingwerf
Werkzaamheden met betrekking tot het aanpassen van het fietsknooppuntnetwerk gemeente Ooststellingwerf vanwege wijzigingen van de N381.
Projectkosten: € 12.132,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t..
Looptijd project: 31 december 2019

UNP TER INDENTIFICATIE

Project: Ontwikkeling wandelknooppuntensysteem Drenthe
Door veel gemeenten in Drenthe wordt op dit moment gewerkt aan de ontwikkeling van een wandelknooppuntensysteem. Dit systeem geeft veel wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen. In Drenthe wordt de ontwikkeling van dit systeem per gemeente opgepakt. Het Recreatieschap Drenthe biedt ondersteuning bij de realisatie van het wandelknooppuntensysteem (ontwikkeling tracé, regelen vergunningen, plaatsen bebording en financiële afwikkeling). De eerste fase bestaat uit een drietal gemeenten (De Wolden, Westerveld en Midden-Drenthe).
Projectkosten: € 415.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 30.000,--
Looptijd project: 31 december 2019

Project: Regionaal Landschap

Het Recreatieschap Drenthe participeert in de stuurgroep en de projectgroep Regionaal Landschap Zuid West Drenthe. Onderwerp is gebiedsontwikkeling vanuit toeristisch/recreatieve optiek. Gewerkt wordt aan onder meer de verbetering van de bewegwijzering naar de diverse natuurgebieden/nationale parken, de infopunten, toeristische dagattracties en parkeerplaatsen. Het Recreatieschap Drenthe plaatst de gebiedsborden.
Projectkosten: € 54.600,--.
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 10.000,--
Looptijd project: 31 december 2020

Project: Verbetering voorzieningen vaarrecreatie Zuidlaardermeer
Op verzoek van de gemeente Tynaarlo, gemeente Haren, gemeente Hoogezand-Sappemeer en Provincie Groningen en de ondernemers rond het Zuidlaardermeer houdt het Recreatieschap Drenthe zich bezig met de opwaardering van de watergerichte toeristische infrastructuur Zuidlaardermeer (te weten: baggerwerkzaamheden en aanleggen van steigers)
Projectkosten: € 383.083,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: n.v.t.
Looptijd project: 1 april 2019

Project: Buitensport
Doel is om toeristisch-recreatieve routes die door vrijwilligers worden onderhouden op een kwalitatief goed niveau te houden. Middels dit fonds worden verenigingen en stichtingen (financieel) ondersteund die fiets-, wandel, mtb, hippische routes in beheer hebben en het onderhoud door vrijwilligers laten verrichten.
Projectkosten: € 32.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 20.000,--
Looptijd project: 31 december 2023

Project: Hippisch Toerisme
Binnen de Provincie Drenthe wordt ingezet op paardensport met als eerste prioriteit het zorgdragen voor een netwerk van ruiterpaden en een goede bewegwijzering. Dit project zal fasegewijs per gebied (Drents-Friese Wold, Dwingelderveld en Boswachterij Hart van Drenthe) resulteren in een obstakelvrij bestek. Daarnaast wordt binnen dit project aandacht besteed aan de beheer- en onderhoudskosten voor het in stand houden van het paardennetwerk op langere termijn.
Projectkosten: € 128.226,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 0,--
Looptijd project: 31 december 2019

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

Project: Expertteam fase 4
Dit is alweer de vierde fase van het Expertteam. Doel is het geven van een kwaliteitsimpuls aan de sector. De unieke kracht van het Recreatie Expert Team is de expertsessie, gevolgd door de inzet van een coach. Tijdens de sessie kijkt een op maat samengesteld multidisciplinair team vanuit verschillende invalshoeken naar het bedrijf of plan. Vanuit de voorgaande fasen zijn al veel bedrijven actief gestimuleerd en ter zijde gestaan door een betrokken coach.
Projectkosten: € 140.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 60.000,--
Looptijd project: 1 maart 2020

Project Naturpark wandelknooppuntensysteem
Recreatieschap Drenthe werkt samen met Natuurpark Moor –Veenland. Binnen dit project wordt gewerkt aan de aanleg van een grensoverschrijdend wandelknooppuntennetwerk.
Projectkosten: € 99.330,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 14.900,--
Looptijd project: 1 juli 2019

Project Naturpark fietsknooppuntensysteem
Het reeds aan Nederlandse zijde liggende fietsknooppuntensysteem wordt verbeterd (aangepast aan nieuwe infrastructuur) en zal grensoverschrijdend worden aangelegd. Natuurpark Moor – Veenland zorgt voor aansluiting aan Duitse zijde zodat de recreant en toerist grensoverschrijdend kan fietsen.
Projectkosten: € 19.845,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 3.000,--
Looptijd project: 1 juli 2019

Project Vitale vakantieparken
In opdracht van het Recreatieschap Drenthe en de provincie Drenthe is een onderzoek uitgevoerd naar de vitaliteit van de verblijfsrecreatie in Drenthe. De resultaten zijn neergelegd in het rapport 'Vitaliteit verblijfsrecreatie Drenthe' en gepresenteerd aan gemeenteraden en Provinciale Staten. Doel van het onderzoek was gedetailleerd in kaart brengen hoe het staat met de vitaliteit van de sector, vanuit het oogpunt van bedrijfsmatig functioneren. Voor het onderzoek is samengewerkt met de Drentse gemeenten en met brancheorganisatie RECRON. Om de vitaliteit van de recreatiesector te vergroten zijn provincie, gemeenten en Recreatieschap samen met ondernemers aan de slag. Hierbij is maatwerk het uitgangspunt. Het gehele onderzoek is te vinden op www.provincie.drenthe.nl/vitalevakantieparken.
Projectkosten: € 191.418,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 165.000,--
Looptijd project: 31 december 2020

Project: Netzwerk ondernemers voor ondernemers
Vlak over de grens in Duitsland wonen veel potentiele gasten die we graag kennis willen laten maken met Drenthe. Met behulp van EDR-subsidie worden Nederlandse recreatieondernemers in contact gebracht met hun Duitse collega's met het doel om van elkaar te leren. Daarnaast worden binnen dit project voor zowel de Duitse als de Nederlandse recreatieondernemers een aantal handige tools ontwikkeld die hen kunnen helpen om hun buitenlandse (=Duitse) gast op een gastvrije manier welkom te heten in Nederland.
Projectkosten: € 50.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 15.000,--
Looptijd project: 1 juli 2019

Project: Men- en ruiterroutes
In gemeente De Wolden wordt gewerkt aan het ontwerpen en het uitzetten van een tweetal ruiterroutes in de gemeente.
Projectkosten: € 5.000,-
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 0,--
Looptijd project: 1 juli 2019

TER INDENTIFICATIE

Project: Ontwikkeling wandelknooppuntensysteem Drenthe, deel 2
Dit is het vervolg project van de ontwikkeling van een wandelknooppuntensysteem. De tweede fase bestaat uit een drietal gemeenten (De Wolden, Coevorden en Borger-Odoorn).
Projectkosten: € 440.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 30.000,--
Looptijd project: 31 december 2019

Project: vernieuwing fietsknooppuntensysteem
Anno 2018 is het netwerk aan een opfrisbeurt toe. We hebben inwoners, recreanten en de gemeenten gevraagd om tips- en ideeën aan te leveren hoe we het netwerk samen kunnen versterken. Op onze vraag is veel gereageerd zodat we nu werken aan een netwerk dat ook aansluit bij de wens om meer economische spin-off te realiseren uit het fietstoerisme.
Projectkosten: € 507.827,--
Looptijd project: 31 december 2020

Project: Deelfietsen Zuidoost-Drenthe
Onderzoek naar de mogelijkheden om deelfietsen te introduceren in Zuidoost-Drenthe.
Projectkosten: € 7.500,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 1.500,--
Looptijd project: 1 maart 2019

Project: kanotoerisme Aa en Hunze
Bij de onderhoudsinspectie van de kanovoorzieningen tussen De Groeve en Eexterzandvoort eind 2016 is gebleken dat bij dertien van de veertien kanosteigers de status einde levensduur is. Het vervangen van de kanovoorzieningen biedt de kans om ook andere ambities in beeld te brengen en te realiseren. Dit samen vormt de aanleiding voor het opstellen van dit ambitiedocument en uitvoeringsprogramma 'Water- en natuurbeleving De Hunze'. Doel is de recreatieve beleving te versterken, met aandacht voor de balans tussen (behoud van) natuur en recreatief gebruik. De gebiedspartners hebben de handen ineen geslagen om te inventariseren welke recreatieve ambities en initiatieven er in het gebied zijn en op zoek te gaan naar de gezamenlijke doelen.
Projectkosten: € 20.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 10.000,--
Looptijd project: 1 juli 2019

Project: ontwikkeling Hünenweg
Het Hondsrugpad en de Hünenweg zijn twee wandelroutes die in Emmen samenkomen in bij het Rathaus van Osnabrück en het stadhuis van Groningen eindigen dan wel beginnen. De partners zien een route van hoge kwaliteit voor zich, voorzien van het kwaliteitskenmerk "Leading Quality Trail- Best of Europe". In Nederland zou het de eerste keer zijn dat dit kwaliteitskeurmerk wordt toegekend. Het doel is om van de Hünenweg een van de beste grensoverschrijdende wandelroutes van Europa te maken.
Projectkosten: € 203.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 45.203,--
Looptijd project: 30 juni 2022

Project: routeapp Drenthe
Recreatieschap Drenthe ontwikkelt een (basis) Drenthe routeapp. Naast de "eigen" routes, ook zichtbaar op www.drenthe.nl, kunnen ook andere organisaties hun routes in deze app tonen. Het doel is om voor de gebruikers één routeapp te hebben waar zij alle routes (plek is leidend) in één oogopslag ter beschikking hebben. Daarnaast kan deze app versnippering van overheidsgeld tegen gaan door deze app beschikbaar te stellen aan 'Drenthe'.
Projectkosten: € 45.186,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 30.186,--
Looptijd project: 31 december 2019

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Project: gastheerschap
De kwaliteit van het 'Gastheerschap' is vaak leidend in de beleving van de gast. Het Recreatieschap ondersteunt en stimuleert initiatieven op het gebied van het versterken van het 'Gastheerschap'. Een Nederlandse gast vraagt om een andere benadering dan een Duitse of een Vlaamse gast. Samen met Marketing Drenthe is een project ontwikkeld om onze Drentse recreatieondernemers kennis op te laten doen over hoe je de verschillende gasten kunt ontvangen en hen te helpen richting een optimale gastbeleving.
Projectkosten: € 15.000,--
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 5.000,--
Looptijd project: 31 december 2019

Projecten van derden waar het Recreatieschap Drenthe direct bij betrokken is:

Project: Ontwikkeling Holtingerveld
Projecttrekker: gemeente Westerveld en Staatsbosbeheer
Het betreft het verbeteren van de toeristische ontsluiting van het Holtingerveld, onder meer door het realiseren van een aantrekkelijke toegangspoort.
Projectkosten: € 200.000,-
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 25.000,-

Project: Gecoördineerde aanpak recreatief/toeristisch onderzoek
Projecttrekker: provincie Drenthe, Marketing Drenthe en Recreatieschap Drenthe
Het komen tot een uniforme gegevensverzameling in relatie tot toerisme en recreatie in Drenthe. Hierbij kan ondermeer worden gedacht aan het jaarlijkse NRITonderzoek.
Projectkosten: € 10.000,-
Bijdrage Recreatieschap Drenthe: € 3.500,-

Naast bovengenoemde projecten participeert het Recreatieschap Drenthe in 2018 ook in een groot aantal andere projecten cq. overleggen, zo zijn onder meer te noemen:

- Nationaal Beek- en Esdorplandschap Drentse Aa diverse poorten;
- Ontwikkeling poort Ruinen;
- Internetplatform Drenthe (drenthe.nl);
- Kenniscentrum Events;
- Projecten van 'Op Fietse';
- Regionaal landschap Drents-Friese Grensstreek;
- App's (Drenthe app, Pauperpadapp);
- Leader ZuidWest Drenthe;
- Gebiedscoöperatie ZuidWest Drenthe;
- Hunebed Highway Business Club;

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

8. Toekomstverwachting

In het kader van de jaarrekening 2018 past het even stil te staan bij de ontwikkelingen in 2019 en volgende jaren. Thema van de begroting 2019 is "voortvarend vernieuwend". Na een periode van wereldwijde crisis en forse bezuinigingen bij het Recreatieschap is in de begroting 2018 de kentering ingezet van bezuinigen naar stimuleren. In 2018 hebben onze deelnemende gemeenten het mogelijk gemaakt om extra in te zetten op digitalisering en op het uitvoeren van onderhoud op de bestaande toeristisch-recreatieve infrastructuur. Onderhoud zal een blijven extra impuls vragen gelet op de toename van de bewegwijzering (realisatie wandelknooppuntensysteem).

Van belang in de komende jaren zal de verdere ontwikkeling van de samenwerking tussen de diverse partijen op het gebied van toerisme en recreatie zijn. Het project 'Vitale Vakantieparken Drenthe' is van groot belang voor de toekomst van de sector en voor het in stand houden van de werkgelegenheid en bestedingen vanuit de sector. Dit project zal meerjarig zijn waarbij vele partijen zijn betrokken en verbonden. Met het benoemen van de leden van de taskforce is een volgende belangrijke stap gezet richting de operationele fase.

Tevens zal gewerkt worden aan een versterking van de provincie-/landgrens overschrijdende samenwerking. Dit gezien het toenemende economische belang van de sector; extra investeringen in kwaliteit en verbreding van het product zijn en blijven van groot belang.
Naast het richten van de aandacht op de Duitse gast vindt ook een verdere verkenning plaats ven de mogelijkheden op de Chinees toeristische markt. Het leggen van een goede relatie en het leren kennen van elkaars cultuur en gewoonten krijgt verdere aandacht in 2019.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Verplichte paragrafen

1. **Weerstandsvermogen en risicobeheersing**
2. **Financiering**
3. **Verbonden partijen**
4. **Grondbeleid**
5. **Bedrijfsvoering**

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Op 1 januari 2004 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in werking getreden. Het BBV verplicht Recreatieschap Drenthe aandacht te besteden aan de risico's. Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Het bestaat uit die middelen die gebruikt kunnen worden om niet-begrote kosten te kunnen opvangen.
Om te komen tot een uitspraak over het weerstandsvermogen is een inschatting van risico's die Recreatieschap Drenthe loopt noodzakelijk. Voor het kunnen bepalen van het benodigde weerstandsvermogen is de financiële impact per risico berekend. Risico's zijn per definitie niet goed meetbaar. Dit komt doordat voor voorzienbare en redelijk kwantificeerbare risico's een voorziening moet worden gevormd.
Om een goed beeld te geven van de structurele exploitatie en de projecten zijn een aantal gegevens over de afgelopen jaren opgenomen.

	2018	*2017*	*2016*
Algemene reserve	*€ 93.463*	*€ 93.463*	*€ 93.463*
Fonds Recreatie en Toerisme	*421.390*	*438.732*	*452.252*
Bestemmingsreserve personele Inzet	*53.159*	*46.011*	*33.513*
Bestemmingsreserve onderhoud	*41.325*	*31.728*	*31.566*
Bestemmingsreserve ontwikkeling Infrastructuur	*50.696*	*50.696*	*48.402*
Resultaat boekjaar na bestemming	*5.055*	*9.595*	*16.162*
Totale exploitatie (excl. Projecten)	*1.201.576*	*946.864*	*836.725*
Totaal projecten	*367.857*	*55.349*	*205.026*

Personeel

Een kleine organisatie als Recreatieschap Drenthe is kwetsbaar in de personele bezetting. Voor veel functies is het niet haalbaar om achtervang op hetzelfde kwalitatieve niveau beschikbaar te hebben. Dit betekent al snel dat beroep gedaan moet worden op externe ondersteuning. Een interim-functionaris zal het uit weerstandsvermogen bekostigd moeten worden.

Vervanging bij ziekte/calamiteit (directie)	6 maanden, dagtarief € 1.000, 2 dagen per week € 52.000
Vervanging bij ziekte en calamiteit (administratie)	6 maanden, dagtarief € 500, 2 dagen per week € 26.000

Materieel

Recreatieschap Drenthe heeft geen gebouwen in eigendom en heeft geen omvangrijke investeringen in materiële vaste activa gedaan. Er bestaan derhalve geen significante risico's omtrent waardering, vervanging en onderhoud.

Interne beheersing

Recreatieschap Drenthe kent net als iedere andere organisatie mee- en tegenvallers in de sfeer van organisatie en overige kosten. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op overschrijding van budgetten voor communicatie, kantoor en overige kosten.
Dergelijke tegenvallers dienen opgevangen te kunnen vanuit het weerstandsvermogen. Het budget voor dit type kosten is bij Recreatieschap Drenthe ongeveer € 200.000 per jaar.

	Grondslag	Bedrag in weerstandsvermogen
Budgetoverschrijding	10 % van geraamde kosten gedurende 2 jaar	€ 40.000

TER IDENTIFICATIE

Overige opbrengsten
Behalve aan de kostenkant kunnen ook de opbrengsten tegenvallen. Het Recreatieschap Drenthe kent geen grote stromen hierin. Via een dienstverleningsovereenkomst wordt administratieve ondersteuning verleend aan samenwerkende partijen (€ 8.000).
Daarnaast wordt een deel van het pand onderverhuurd. Bij opzegging van het huurcontract dalen de kosten nauwelijks waarbij Recreatieschap een structureel nadeel heeft (€ 18.000).

Recreatieschap Drenthe bezit gronden aan de Pottendijk te Emmen welke in erfpacht zijn uitgegeven. Mochten deze gronden verkocht worden dan zal de gemiste opbrengst (de erfpachtcanons) in de toekomst gedekt moeten worden. Hier zal nadere besluitvorming over moeten plaatsvinden; derhalve is dit in de berekening buiten beschouwing gelaten.

	Grondslag	Bedrag in weerstandsvermogen
Beëindiging dienstverlening/verhuur	anderhalf jaar	€ 39.000

Projecten
De projecten staan bij Recreatieschap Drenthe feitelijk buiten de exploitatie. Ter financiering van de projecten wordt een beroep gedaan op externe subsidiegevers. Daarnaast wordt aan een aantal projecten een bijdrage vanuit het Fonds Recreatie en Toerisme toegekend. Het saldo van het Fonds Recreatie en Toerisme vormt feitelijk een buffer om de projecten te financieren en de eventuele mee- en tegenvallers op te vangen. Tegenvallers zullen de mogelijkheden in de toekomst om projecten uit te voeren beperken maar zullen in de basis niet de weerstandscapaciteit van Recreatieschap Drenthe aantasten. Een scherpe periodieke beoordeling van de stand van de projecten wordt daarom nagestreefd. In de berekening van het weerstandsvermogen wordt om vorenstaande redenen dan ook met de projecten geen rekening gehouden.

Samenvatting en afweging
Resumerend komen we tot de volgende opstelling met betrekking tot het gewenste niveau van het benodigde weerstandsvermogen op basis van de geformuleerde uitgangspunten:

Totaaloverzicht	Weerstandsvermogen
Personeel	€ 78.000
Materieel	0
Interne beheersing	40.000
Overige opbrengsten	39.000
Projecten	0
Totaal	€ 157.000

Afgewogen kan worden dat de risico's zich meestentijds niet tegelijkertijd voordoen. Dat betekent dat de omvang van het benodigde weerstandsvermogen niet per se de optelsom van de samenstellende delen behoeft te vormen.

Verder kan opgemerkt worden dat Recreatieschap Drenthe een gemeenschappelijke regeling is. Deze rechtsvorm betekent uiteindelijk, als de financiële middelen van Recreatieschap Drenthe ontoereikend zijn, de deelnemende gemeenten de tekorten dienen aan te vullen.
De huidige omvang van de algemene reserve is per 31 december 2018 € 93.463,-- (5,96 % van de totale exploitatielasten). Dit is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten door het bestuur als redelijk geacht, echter een verdere versterking, gelet op benoemde risico's, verdient aanbeveling.

Balansrisico's
Dit betreft o.a. openstaande vorderingen, afschrijvingsmethodiek op activa etc. Gezien het bedrag en bij welke organisatie c.q. bedrijf wij een vordering hebben openstaan, zullen deze vorderingen in 2019 daadwerkelijk worden ontvangen (het zijn vorderingen met een legitieme basis).
Betreffende de gehanteerde afschrijvingsmethodiek is grotendeels aansluiting gezocht bij de gemeentelijke uitgangspunten.

UNP ACCOUNTANTS TER INDENTIFICATIE

Gerechtelijke procedures
Op dit moment worden geen juridische procedures door of tegen de gemeenschappelijke regeling gevoerd.

Onderhoud sanitaire voorzieningen ten behoeve van de recreatievaart
In het kader van de bestrijding van de legionellabacterie vindt in het seizoen periodieke controle plaats. De fysieke toestand van de gebouwen is goed.

Coördinatie/projectverantwoording uitvoering recreatief/toeristische projecten
Wederom zijn in 2018 projecten uitgevoerd en in uitvoering genomen. Deze projecten worden administratief en financieel verantwoord via een projectenadministratie. Regelmatig vindt overleg plaats tussen de projectverantwoordelijke en de projectuitvoerende, juiste toepassing van de subsidievoorwaarden en de actualiteit van de projectadministratie. Hierdoor worden de financiële risico's tot een minimum beperkt.

Organisatierisico's
De geringe omvang en opbouw van de organisatie evenals de werkdruk kunnen financiële risico's tot gevolg hebben. De ontwikkelingen worden door het bestuur en management nauwlettend gevolgd.

Mogelijke invoer vennootschapsbelastingplicht
Per 1 januari 2016 is de wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Onze organisatie kent een gering aantal kleinschalige commerciële activiteiten. Het risico dat deze wet voor onze organisatie van toepassing is achten we beperkt.

Gezien het bovenstaande kunnen wij concluderen dat wij als gemeenschappelijke regeling geen risico's lopen die van grote materiële betekenis zijn voor de continuïteit van de organisatie.

2. Financiering

Algemeen
Het belangrijkste thema van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is het inzicht geven in de treasuryfunctie bij decentrale overheden. De doelstellingen, richtlijnen en limieten van het voorgestane beleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De treasuryparagraaf is één van de onderdelen waarmee de wetgever beoogt de transparantie en bestuurlijke beheersbaarheid van deze functie te bevorderen.

De wet Fido schrijft voor dat samen met de jaarstukken ook de overzichten met betrekking tot de renterisiconorm en de kasgeldlimiet bij Gedeputeerde Staten moeten worden ingediend. Evenals in 2017 is er geen sprake meer van een vaste schuld (langlopende lening), een overzicht betreffende de renterisiconorm is voor 2018 derhalve niet van toepassing.

Om praktische redenen is ervoor gekozen het model 'kasgeldlimiet' in deze paragraaf op te nemen. De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) wordt volgens de wet Fido bij aanvang van het kalenderjaar 2018 gesteld op 8,2%. Van het begrotingstotaal van € 1.171.575,-- is dat € 96.069,--. Recreatieschap Drenthe heeft in 2018 geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen.

Omschrijving	**1e kw 2018**	**2e kw 2018**	**3e kw 2018**	**4e kw 2018**
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	1.171.575	1.171.575	1.171.575	1.171.575
Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,2	8,2	8,2	8,2
in een bedrag	96.069	96.069	96.069	96.069

TER IDENTIFICATIE

3. Verbonden partijen

Algemeen
Een verbonden partij is een privaat dan wel publiekrechtelijke organisatie, waarin Recreatieschap Drenthe een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In 2018 was er geen sprake van een verbonden partij.

4. Grondbeleid

Vanaf eind 1993 heeft het Recreatieschap Drenthe gronden in bezit. Deze gronden betreffen het Regionaal Geluidsportcentrum aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Het centrum omvat:

a. een regionaal motorcrosscentrum – groot ca.10 ha;
b. een provinciaal schietsportcentrum – groot ca.15 ha.

Het motorcrossgedeelte wordt beheerd en geëxploiteerd door de motorvereniging Motodrôme Emmen. Het schietsportcentrum wordt beheerd en geëxploiteerd door de stichting Schiet- en Jachtsportcentrum Emmen. De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht aan de genoemde organisaties uitgegeven. De resterende looptijd van de erfpacht is nog 27 jaar. Jaarlijks ontvangen wij hiervoor erfpachtcanons (zie programmabegroting c.q. programmarekening). Deze canons worden jaarlijks geïndexeerd. In eerdere besluitvorming heeft het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Drenthe besloten over te gaan (indien mogelijk) tot verkoop van de gronden met behoud van de huidige bestemming.

In het verslagjaar zijn plannen ontwikkeld om te komen tot de vestiging van een windmolenpark op en rond de locatie Pottendijk (gemeente Emmen). Hiertoe zou een recht van opstal gevestigd dienen te worden op de verpachte grond. Gelet op deze ontwikkeling (en het reeds eerder ingenomen standpunt om over te gaan tot verkoop) is opdracht gegeven om te komen tot taxatie van deze gronden. Momenteel vinden gesprekken plaats met beide erfpachters om de optie tot verkoop van de gronden te bespreken (conform erfpachtovereenkomst). Indien deze gesprekken leiden tot verkoop zal Recreatieschap Drenthe een voorstel maken met opties waaraan de verkoopopbrengst kan worden besteed.

5. Bedrijfsvoering

Zie jaarverslag.

UNP ACCOUNTANTS TER INDENTIFICATIE

JAARREKENING

2018

TER INDENTIFICATIE

Recreatieschap Drenthe 2018

TER IDENTIFICATIE

Balans per 31 december 2018 (in euro's)

ACTIVA		31-12-2018		31-12-2017
Vaste activa				
Immateriële vaste activa				
Auteursrechten Drenthe-kaart	1		1	
Materiële vaste activa				
Investeringen met economisch nut	11.752		12.037	
		11.753		**12.038**
Vlottende activa				
Voorraad	2.066		2.243	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	204.980		106.452	
Overige vorderingen	3.685		19.393	
Overige uitzettingen	1.494.495		1.018.151	
		1.705.226		**1.146.239**
Liquide middelen				
Bank		**170.533**		**196.570**
Totaal		**1.887.512**		**1.354.847**

PASSIVA		31-12-2018		31-12-2017
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	93.463		93.463	
Nog te bestemmen resultaat boekjaar	5.055		9.595	
Bestemmingsreserve fonds Recr.&Toerisme	421.390		438.732	
Bestemmingsreserve personele inzet	53.159		46.011	
Bestemmingsreserve onderhoud	41.325		31.728	
Bestemmingsreserve ontw. infrastructuur	50.696		50.696	
		665.088		**670.225**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar				
Overige schulden	276.854		167.419	
Overlopende passiva	945.570		517.203	
		1.222.424		**684.622**
Totaal		**1.887.512**		**1.354.847**

TER INDENTIFICATIE

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Programmarekening (in euro's)

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
BATEN			
Personeel	8.133	6.100	8.268
Huisvesting	29.629	29.700	29.519
Overige opbrengsten	39.900	17.000	64.391
Bijdrage gemeenten in exploitatie	829.178	829.178	598.000
Fonds Recreatie en Toerisme	289.597	289.597	241.553
Projecten	367.857	p.m.	55.349
Totaal baten	**1.564.294**	**1.171.575**	**997.080**
LASTEN			
Personeel	524.083	559.000	467.202
Huisvesting	78.250	78.600	78.094
Onderhoud	67.166	60.000	45.496
Overige uitgaven	23.173	10.000	38.362
Overige uitgaven toeristische info. voorziening	115.178	115.178	0
Bestuur	656	500	646
Bureau	81.871	50.249	57.209
Afschrijvingen	4.260	1.303	4.782
Fonds Recreatie en Toerisme	306.939	289.597	255.073
Projecten	367.857	p.m.	55.349
Totaal lasten	**1.569.433**	**1.164.427**	**1.002.213**
Saldo financieringsfunctie	0	0	0
Resultaat voor bestemming	**-5.139**	**7.148**	**-5.133**
Onttrekkingen aan reserves			
Bestemmingsreserve fonds R. & T.	17.342	0	13.520
Bestemmingsreserve personele inzet	15.852	15.852	15.852
Bestemmingsreserve onderhoud	0	0	20.000
Toevoegingen aan reserves			
Bestemmingsreserve personele inzet	23.000	23.000	28.350
Bestemmingsreserve onderhoud	0	0	4.000
Bestemmingsreserve infrastructuur	0	0	2.294
Resultaat na bestemming	**5.055**	**0**	**9.595**

TER INDENTIFICATIE

TER INDENTIFICATIE

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1. Inleiding

Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten.

2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering niet plaatsgevonden.
Op de auteursrechten van de VVV-kaart Drenthe wordt niet afgeschreven. Voor het overige vindt afschrijving plaats op basis van de historische aanschafprijs volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het actief.

De afschrijvingstermijnen volgens de lineaire methode bedragen in jaren:

Vervoermiddelen	5
Automatisering	5
Kantoorinventaris	10

Vlottende activa

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met eventuele afwaarderingen vanwege incourantheid.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

Uitzettingen en overige vorderingen

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.
Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van individuele beoordeling.

Onderhanden projecten worden in de balans gepresenteerd als vordering dan wel schuld uit hoofde van de verkregen subsidies dan wel aangenomen projecten. Er is sprake van een vordering indien het bedrag van de verwachte respectievelijk (subsidie) opbrengst hoger is dan de gemaakte kosten. Indien het bedrag van de verwachte respectievelijk gerealiseerde (subsidie) opbrengst lager is dan de gemaakte kosten, is sprake van een schuld.
Een project wordt niet meer als onderhanden project beschouwd indien eindbeschikking van de subsidieverstrekker is verkregen dan wel alle kosten zijn afgerekend.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen, deze bevatten alleen banksaldi.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene reserve

De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

Bestemmingsreserves

Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserves ultimo het jaar dient onderbouwd te zijn met bestuursbesluiten van het Algemeen Bestuur dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.

Resultaat na bestemming

Het resultaat na bestemming is het resterende resultaat na reeds bestemde mutaties in de reserves. Het resultaat na bestemming wordt onttrokken of toegevoegd aan de algemene reserve of de bestemmingsreserve onderhoud.

Vlottende passiva

Vlottende schulden

De vlottende schulden en de overlopende passiva worden tegen nominale waarde opgenomen.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Programmarekening

Baten

Personeel: opbrengsten van personeel dat werk voor projecten of derden uitvoert; per jaar is dit sterk afhankelijk van de aard van de uitgevoerde projecten.
Huisvesting: opbrengst van erfpachtcanon en onderverhuur van een deel van het pand.
Overige opbrengsten: opbrengsten van werkzaamheden uitgevoerd door het Recreatieschap Drenthe.
De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het exploitatieresultaat en het fonds Recreatie en Toerisme.

Lasten

De exploitatiekosten worden berekend op basis van historische kosten.

Met betrekking tot de personeelskosten voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft het Recreatieschap Drenthe zich gehouden aan de Beleidsregels toepassing WNT.

Vergelijkende cijfers

De cijfers voor 2017 zijn, waar nodig, opnieuw gerubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2018 mogelijk te maken.

TER IDENTIFICATIE

Toelichting op de balans per 31 december 2018 *(in euro's)*

ACTIVA

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

	31-12-2018	31-12-2017
Auteursrechten Drenthe-kaart	**1**	**1**

Op de auteursrechten van de Drenthe-kaart wordt niet afgeschreven.

Materiële Vaste Activa

Het betreft uitsluitend activa met een economisch nut.

Cumulatieve aanschafwaarde	57.723		
Afschrijving begin van het jaar	-45.686		
	12.037		
Investeringen	3.975		
	16.012		
Aanschafwaarde desinversteringen	0		
	16.012		
Afschrijvingen 2018	-4.260		
Afschrijvingen desinvesteringen	0		
Boekwaarde per 31 december		**11.752**	12.037

In bijlage 3 wordt nader ingegaan op het verloop.

Vlottende activa

	31-12-2018	31-12-2017
Voorraad	**2.066**	**2.243**

Het betreft de voorraad kaarten en folders.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen

	31-12-2018		31-12-2017	
Deelnemende gemeenten	113.855		172	
Overige openbare lichamen	91.125		106.280	
		204.980		**106.452**

Het betreft met name nog te ontvangen subsidiebedragen van lopende projecten.

TER IDENTIFICATIE

Overige vorderingen

	31-12-2018	31-12-2017
Handelsdebiteuren	**3.685**	**19.393**

Overige uitzettingen

	31-12-2018		31-12-2017	
Nog te ontvangen bedragen				
Waarborgsommen	400		600	
Omzetbelasting	579		76.926	
Kruisposten	1.608		1.828	
Subsidie projecten	13.000		0	
Diversen	3.383		167	
Vooruitbetaalde bedragen				
Verzekeringen	9.212		9.658	
Onderhanden projecten	122.849		61.815	
Vooruitontvangen facturen	7.597		6.756	
De onderhanden projecten worden nader toegelicht in bijlage 4.				
Schatkistbankieren				
Uitzettingen in 's Rijksschatkist	1.335.867		860.401	
		1.494.495		**1.018.151**

Drempelbedrag 2018:

Het bedrag aan middelen dat buiten 's Rijks schatkist is aangehouden:	*1e kw.*	*2e kw.*	*3e kw.*	*4e kw.*
buiten schatkist aangehouden	*200.886*	*147.325*	*185.406*	*109.649*
ruimte onder drempelbedrag	*49.114*	*102.675*	*64.594*	*140.351*
overschrijding van het drempelbedrag				

Liquide middelen

	31-12-2018		31-12-2017	
Bank Nederlandse Gemeenten	164.881		178.037	
Rabobank	5.652		18.533	
		170.533		**196.570**

Een groot deel van dit bedrag betreft vooruitontvangen subsidiegelden van lopende projecten.

TER INDENTIFICATIE

PASSIVA

Vaste passiva

Eigen vermogen

	31-12-2018	31-12-2017
Algemene reserve		
Saldo per 1 januari	93.463	93.463
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**93.463**	**93.463**
Resultaat huidig boekjaar	**5.055**	**9.595**

Conform het besluit van het Algemeen Bestuur is het resultaat 2017 ten gunste van de bestemmingsreserve onderhoud gebracht.

Bestemmingsreserve Fonds Recreatie & Toerisme	31-12-2018	31-12-2017
Saldo per 1 januari	438.732	452.252
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	-17.342	-13.520
Saldo per 31 december	**421.390**	**438.732**

Conform het begrotingsbesluit zal het saldo van de bijdragen minus de uitgaven ten laste c.q. ten gunste van deze reserve worden geboekt.
In de bestemmingsreserve is sprake van fonds-bedragen die voor een groot deel bestemd zijn voor lopende projecten.
De bestemming van deze reserve is uitgewerkt in bijlage 6.

Bestemmingsreserve Personele inzet	31-12-2018	31-12-2017
Saldo per 1 januari	46.011	33.513
Toevoegingen	23.000	28.350
Onttrekkingen	-15.852	-15.852
Saldo per 31 december	**53.159**	**46.011**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt als er sprake is van inzet van additioneel personeel ten gevolge van hoge werkdruk bij projecten en/of administratieve druk.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

		31-12-2018		31-12-2017
Bestemmingsreserve				
Onderhoud				
Saldo per 1 januari	31.728		31.566	
Resultaat vorig boekjaar na bestemming	9.597		16.162	
Toevoegingen	0		4.000	
Onttrekkingen	0		-20.000	
Saldo per 31 december		**41.325**		**31.728**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt voor de het opvangen van de toenemende onderhoudskosten. Het vergroten van deze reserve is noodzakelijk om aan toekomstige onderhoudsverplichtingen te kunnen voldoen (onderhoud van gerealiseerde bewegwijzering ed.).

		31-12-2018		31-12-2017
Bestemmingsreserve				
Ontwikkeling Infrastructuur recreatie				
Saldo per 1 januari	50.696		48.402	
Toevoegingen	0		2.294	
Onttrekkingen	0		0	
Saldo per 31 december		**50.696**		**50.696**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot fietsen, wandelen en paardrijden.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar

Overige schulden

Crediteuren

		31-12-2018		31-12-2017
Salarissen	93.692		101.410	
Bewegwijzering	23.861		16.606	
Overige	159.301		49.403	
		276.854		**167.419**

Overlopende passiva

Nog te betalen bedragen

		31-12-2018		31-12-2017
Accountantskosten	7.000		7.000	
Onderhanden projecten	913.395		484.504	
Omzetbelasting	0		0	
Diversen	25.175		25.699	
		945.570		**517.203**

De onderhanden projecten worden nader toegelicht in bijlage 4.

TER INDENTIFICATIE

Niet uit de balans blijkende activa/verplichtingen.

Het Recreatieschap Drenthe heeft gronden in bezit aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum. Deze gronden worden gebruikt door de motorvereniging Motodrôme uit Emmen en de stichting Schiet- en Jachtsportcentrum uit Emmen. Jaarlijks wordt van beiden een erfpachtcanon ontvangen. De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht uitgegeven. De erfpachtregeling resteert nu nog 27 jaar. Het bestuur van het Recreatieschap Drenthe heeft besloten over te gaan (indien mogelijk) tot verkoop van de gronden met behoud van de huidige bestemming.

Het kopieerapparaat is in gebruik middels een operational leaseovereenkomst.
Deze overeenkomst loopt af per 31 maart 2022; de maandelijkse leasetermijn bedraagt € 181,53 (excl. btw). Naast de leaseovereenkomst loopt er een onderhoudscontract, waarin tevens een standaard afname-aantal van kopiën is inbegrepen. Dit contract bedraagt € 274,50 per kwartaal. Ook deze overeenkomst loopt tot 31 maart 2022.
Het kopieerapparaat/printer en het pand worden ook gebruikt door de Stichting Drentse Fiets 4 Daagse (doorberekening vindt plaats afhankelijk van het daadwerkelijk gebruik).

De kantoorruimte (Brink 4b te Diever) wordt gehuurd. Het contract loopt af per 31 december 2020. De huurprijs bedraagt per jaar € 46.250,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats sinds 1 januari 2012.

Een gedeelte van de kantoorruimte wordt onderverhuurd aan Retrospect. De huuropbrengst bedraagt per jaar € 12.000,-- (excl. btw); vast bedrag. De huurovereenkomst loopt af per 31 december 2020. En een gedeelte wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets4Daagse. De huuropbrengst bedraagt in 2019 € 5.755,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats.

De opslagruimte (Kampsweg 4 te Wijster) wordt gehuurd. Het contract loopt af per 31 december 2020. De huurprijs en servicekosten bedragen per jaar € 7.360,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats sinds 1 juli 2011.

Jaarlijks wordt een bijdrage(€ 1.500,--) betaald aan de Stichting Watersportvoorzieningen Appelscha. Deze bijdrage komt ten goede aan het onderhoud van het sanitairgebouw te Appelscha; de looptijd van deze vergoeding is voor onbepaalde tijd.

Gebruik woord en beeldmerk Tour de TT. Gedurende 10 jaar een abonnementsbedrag voor merkbewaking € 142,--. Loopt af in het jaar 2023.

Ultimo boekjaar is er een schuld aan opgebouwde vakantiedagen van personeel *(€ 16.000,--).*

Het Recreatieschap Drenthe heeft een meerjarig contract lopen voor het ontwikkelen van cartografische bestanden (fiets- en wandelcartografie). Deze samenwerking heeft een looptijd van minimaal 4 jaar (ingaande december 2016). Hiervoor is een jaarlijkse vergoeding verschuldigd van € 7.864 per jaar (jaarlijks te indexeren).

Voor de automatisering heeft het Recreatieschap Drenthe een leveringsovereenkomst met Spreen ICT afgesloten, dit betreft cloud terminal server, onderhoud/back-up, gebruikers licenties en werkplekbeheer. De maandelijkse kosten bedragen € 1.295,--. Het contract loopt af per 1 januari 2019, hierna geldt een opzegtermijn van 1 kalendermaand. Binnen de looptijd van de overeenkomst is het toegestaan om per kalendermaand diensten op- en af te schalen (op voorwaarde dat 50% van de oorspronkelijke samenstelling blijft bestaan).

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

BATEN

Personeel

	Werkelijk 2018		Begroting 2018		Werkelijk 2017	
Administratieve werkzaamheden	**8.133**		6.100		12.481	
Personele vergoedingen	**0**		0		-4.213	
		8.133		**6.100**		**8.268**

Voor de stichting Geopark de Hondsrug zijn adminstratieve werkzaamheden uitgevoerd in 2018.

Huisvesting

	Werkelijk 2018		Begroting 2018		Werkelijk 2017	
Erfpachtcanon	6.874		6.900		6.781	
Huurinkomsten	17.755		17.800		17.738	
Bijdrage loods uit onderhoud	5.000		5.000		5.000	
		29.629		**29.700**		**29.519**

Het Recreatieschap Drenthe heeft gronden in bezit aan de Pottendijk te Emmer-Compascuum.
Deze gronden zijn in erfpacht uitgegeven aan de motorvereniging Motodrôme en de stichting Schiet- en Jachtsportcentrum.
De gronden zijn voor 50 jaar in erfpacht uitgegeven. De erfpacht-regeling resteert nu nog 27 jaar.

Het bestuur van het Recreatieschap Drenthe heeft besloten over te gaan (indien mogelijk) tot de verkoop van de gronden met behoud van de huidige bestemming.

Een deel van het pand wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets4Daagse en Retrospect.

Voor de opslag van gereedschap en onderhoudsmateriaal wordt een loods gehuurd in Wijster. Ten laste van de onderhoudskosten wordt een bijdrage gedaan voor de huur van de loods.

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

Overige opbrengsten

		Werkelijk 2018		Begroting 2018		Werkelijk 2017
Recreatiecongres	14.820		7.000		13.705	
Recreatiesociëteit	9.950		8.000		9.323	
Excursie	4.353		2.000		5.263	
Cursus AORTA-ambtenaren	0		0		14.500	
Verkoop kaarten en dergelijke	10.008		0		9.217	
Overige ontvangsten	769		0		12.383	
		39.900		**17.000**		**64.391**

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd. De deelnemers aan het congres betalen een eigen bijdrage. Vanuit het Fonds Recreatie en Toerisme werd een bedrag van € 6.840 beschikbaar gesteld.
Deelnemers van de recreatie-sociëteit betalen een lidmaatschap.
Jaarlijks wordt er een bestuurs-excursie georganiseerd. Vanuit het Fonds Recreatie en Toerisme werd een bijdrage van € 4.353 beschikbaar gesteld.
De verkoop van kaarten e.d. werd niet opgenomen in de begroting.

Bijdrage gemeenten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Bijdrage gemeenten	**829.178**	**829.178**	**598.000**

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in de exploitatiekosten (zie bijlage 1).

Bijdrage gemeenten fonds Recreatie en Toerisme

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Bijdrage gemeenten	**289.597**	**289.597**	**241.553**

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het fonds Recreatie en Toerisme (zie bijlage 2).

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Projecten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Mutatie projecten	**367.857**	**p.m.**	**55.349**

Het mutatiesaldo voor de projecten verschilt per jaar (zie bijlage 4).

TER INDENTIFICATIE

Toelichting op de programmarekening 2018 *(in euro's)*

LASTEN

Personeel

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Bruto salarissen	453.814	441.000	429.569
Sociale lasten	128.018	131.000	114.348
Uren naar projecten	-69.742	-23.000	-91.511
Reiskosten naar projecten	-3.108	0	-2.404
Inlenen van personeel	7.338	0	0
Kosten salarisverwerking	3.473	3.000	3.707
Opleiding	3.903	5.500	1.436
Overige kosten	387	1.500	12.057
	524.083	**559.000**	**467.202**

Gedurende het jaar 2018 waren er 8,2 fte in vaste dienst (11 medewerkers en 1 oproepkracht),
Gedurende het jaar 2017 waren er 7,7 fte in vaste dienst (11 medewerkers en 1 oproepkracht),

Een aantal medewerkers hebben uitbreiding van de uren gehad in verband met aanvullende werkzaamheden voor projecten. Deze uren zijn doorbelast naar de projecten naast doorbelasting van reguliere uren naar de projecten.

Doorbelasting uren naar projecten van diverse medewerkers bedraagt € 69.742
Het Recreatieschap Drenthe voert diverse projecten uit. Afhankelijk van de projectopzet en het subsidieregime kunnen incidentele uren die projectmatig gemaakt zijn door interne medewerkers doorbelast worden naar projecten. Afhankelijk van het project kunnen de uren tegen een uurtarief bruto salaris dan wel met een opslag geboekt worden. Tevens werden er reiskosten gemaakt met betrekking tot de projecten
Dit geeft geen garantie voor de komende jaren. Ten tijde van het opstellen van de begroting waren de door te belasten uren nog niet bekend.

In 2018 is personeel ingeleend omwille van personeelswisselingen.

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een onttrekking plaatsgevonden vanuit de bestemmingsreserve personele inzet € 15.852.

De opleidingskosten hebben met name betrekking op een opleiding voor desktop publisher (DTP).

Huisvesting

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Huur kantoorruimte	53.911	54.000	52.853
Energie kantoorruimte	9.932	11.000	10.285
Onderhoud pand	357	600	350
Huurkosten loods	8.148	8.000	8.040
Schoonmaakkosten	3.285	3.000	2.788
Overige huisvestingskosten	2.617	2.000	3.778
	78.250	**78.600**	**78.094**

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER INDENTIFICATIE

Het Recreatieschap Drenthe huurt een gedeelte van het voormalig gemeentehuis van Diever, Brink 4b, de begane grond. Een deel hiervan wordt onderverhuurd aan de Stichting Drentse Fiets 4Daagse en aan de firma Retrospect. De huurinkomsten zijn opgenomen onder de baten.

De energiekosten van het gehele pand worden gedeeld met de huurder van de bovenverdieping. aan de hand van een verdeelsleutel gebaseerd op verbruiksgegevens.

Voor de opslag van borden en overige onderhoudsmaterialen wordt een loods gehuurd in Wijster. De huurovereenkomst heeft een looptijd tot en met 31 december 2020.

Onderhoud		Werkelijk 2018	Begroting 2018		Werkelijk 2017
Autokosten	7.245			5.424	
Kanoroutes	2.265			5.150	
Wandelroutes	4.990			0	
Gereedschappen e.d.	896			294	
MTB-routes	1.515			1.410	
Onderhoud algemeen	34.845			16.437	
Toiletvoorzieningen onderhoud e.d.	12.949			13.892	
Toiletvoorzieningen energie	2.461			2.889	
		67.166	**60.000**		**45.496**

De kosten voor onderhoud algemeen geven een grote stijging aan ten opzicht van 2017 dit komt door de kosten van QGIS (€ 16.215).

Overige uitgaven		Werkelijk 2018	Begroting 2018		Werkelijk 2017
Recreatiecongres	14.820		7.000	13.705	
Recreatiesociëteit	650		1.000	2.176	
Inkoop kaarten e.d.	3.350		2.000	2.867	
Cursus AORTA-ambtenaren	0		0	14.351	
Kosten excursie	4.353		0	5.263	
		23.173	**10.000**		**38.362**

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd. De kosten (en opbrengsten) zijn hoger dan begroot. Gekozen is voor een dagvullend programma vanuit een kwaliteit-locatie met aansprekende presentaties.

De Recreatiesociëteit is een netwerkgroep met deelnemers uit verschillende organisaties, de deelnemers betalen een lidmaatschap, hieruit worden de kosten voldaan.
Jaarlijks wordt er een bestuursexcursie georganiseerd, dit jaar was het een programma naar Drenthe.

TER INDENTIFICATIE

Overige uitgaven toeristische informatievoorzieningen

		Werkelijk 2018		Begroting 2018		Werkelijk 2017
Toeristische informatievoorziening	65.178		65.178		0	
Drenthe.nl	50.000		50.000		0	
		115.178		**115.178**		**0**

Taken met betrekking tot toeristische informatievoorzieningen en de website Drenthe.nl werden in 2016 en 2017 projectmatig door het Recreatieschap Drenthe uitgevoerd en worden vanaf 2018 in de exploitatie opgenomen.

Bestuur

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Vergaderkosten	**656**	**500**	**646**

Bureau

		Werkelijk 2018		Begroting 2018		Werkelijk 2017
Portikosten	1.556		1.000		1.185	
Telefoon-/faxkosten	2.507		2.500		2.205	
Reiskosten	12.599		9.000		13.297	
Representatiekosten	1.882		500		578	
Kantoorbenodigdheden	853		1.000		1.586	
Kopieerkosten	1.222		1.500		1.639	
Leasekosten	1.830		1.100		1.588	
Kantinekosten	1.093		1.000		1.035	
Automatiseringskosten	12.829		9.000		10.531	
Documentatie en voorlichting	3.417		1.000		1.052	
Abonnementen	1.946		1.400		1.355	
Bankkosten	491		700		388	
Verzekeringskosten	8.490		10.000		9.722	
Accountantskosten	10.000		10.000		10.000	
Website	16.910		0		0	
Overige kosten	4.246		549		1.048	
		81.871		**50.249**		**57.209**

Het Recreatieschap Drenthe heeft vele contacten met haar opdrachtgevers en met projectbetrokkenen en dit veroorzaakt reiskosten en representatiekosten.

De automatiseringskosten zijn hoger dan begroot door de overstap naar de cloud-omgeving en andere kleine aanpassingen.

In 2018 is de website vernieuwd.

UNP TER INDENTIFICATIE

Afschrijvingen	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Afschrijvingen	**4.260**	**1.303**	**4.782**

Zie bijlage 3

Recreatie en Toerisme	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Uitgaven projecten in fonds	**306.939**	**289.597**	**255.073**

De uitgaven aan projecten in het fonds Recreatie en Toerisme zijn per jaar verschillend. De toezegging en de daadwerkelijke afronding vindt niet altijd in hetzelfde jaar plaats (zie bijlage 5).

Projecten	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Projectuitgaven	**367.857**	**p.m.**	**55.349**

Het mutatiesaldo voor de projecten verschilt per jaar (zie bijlage 4).

Algemeen

De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid.
De begrotingsoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten of komen pas tot uitdrukking bij het opmaken van de jaarrekening.

TER INDENTIFICATI

Reserves

Onttrekking bestemmingsreserve Fonds Recreatie en Toerisme

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Saldo	**17.342**	**0**	**13.520**

Het saldo betreft het verschil tussen ontvangsten en uitgaven in het boekjaar.
Niet alle toezeggingen worden uitbetaald in het jaar van toezegging. De uitbetaling zal dan plaats-vinden in volgend(e) ja(a)r(en). Bepaalde toezeggingen worden pas uitbetaald bij afronding van het project.

Onttrekking bestemmingsreserve personele inzet

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Saldo	**15.852**	**15.852**	**15.852**

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een onttrekking plaatsge-vonden van € 15.852 ten gunste van de brutosalarissen.

Onttrekking bestemmingsreserve onderhoud

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Conform begroting	**0**	0 **0**	20.000 **20.000**

TER INDENTIFICATIE

Toevoeging bestemmingsreserve personele inzet

		Werkelijk 2018	Begroting 2018		Werkelijk 2017
Conform begroting	23.000			23.000	
Project MKB scholing	0			5.350	
		23.000	**0**		**28.350**

Toevoeging bestemmingsreserve onderhoud

	Werkelijk 2018	Begroting 2018		Werkelijk 2017
Project wandelknooppunten			4.000	
	0	**0**		**4.000**

Toevoeging bestemmingsreserve infrastructuur

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Saldo	**0**	**0**	**2.294**

TER INDENTIFICATIE

Controleverklaring

TER INDENTIFICATIE

ACCOUNTANTS
ADVISEURS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe te Diever gecontroleerd. Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe te Diever op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de programmarekening over 2018; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

POST
Postbus 900
9400 AX Assen

BEZOEK
Noorderstaete 40
9402 XB Assen

TELEFOON
(0592) 37 97 37

E-MAIL
info@unp.nl
WEBSITE
www.unp.nl

KVK
04086963

LID VAN
SRA

Op de dienstverlening van UNP accountants adviseurs B.V. zijn steeds en slechts de algemene voorwaarden (KvK: 04086963) van UNP accountants adviseurs B.V. van toepassing. Deze algemene voorwaarden kunt u downloaden op onze website www.unp.nl/algemenevoorwaarden

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bericht van het Dagelijks Bestuur;
- Programmaverantwoording;
- Verplichte paragrafen; en
- Bijlagen (Investeringsstaat, Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten, Bijdrage gemeenten in het fonds Recreatie en Toerisme, Projecten, Fonds Recreatie en Toerisme, Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme en Wet normering topinkomens).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in artikel 213 lid 3 onder d van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de gemeenschappelijke regeling te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controle-opdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eigen van financiële rechtmatigheid.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assen, 5 maart 2019

UNP accountants adviseurs B.V.
namens deze

drs. F. Geertsma RA

Bijlagen

TER INDENTIFICATIE

Bijlage 1

Bijdragen gemeenten 2018 in de exploitatiekosten volgens bestaande bijdrageregeling.

Gemeente	in %	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Nog te ontvangen in 2018
Aa en Hunze	7,75	59.778	59.778	0
Assen	7,50	57.850	57.850	0
Borger-Odoorn	8,00	61.706	61.706	0
Coevorden	9,25	71.348	71.348	0
De Wolden	6,75	52.065	52.065	0
Emmen	18,00	138.839	138.839	0
Hoogeveen	8,00	61.706	61.706	0
Meppel	4,00	30.853	30.853	0
Midden-Drenthe	10,00	77.133	77.133	0
Noordenveld	7,25	55.921	55.921	0
Ooststellingwerf	7,50	57.850	57.850	0
Tynaarlo	6,25	48.208	48.208	0
Westerveld	7,25	55.921	55.921	0
Totaal	107,50	829.178	829.178	0

TER INDENTIFICATIE

Bijlage 2

Bijdragen gemeenten 2018 in het fonds Recreatie en Toerisme: ter stimulering van projecten in het kader van Recreatie en Toerisme volgens bestaande bijdrageregeling.

Gemeente	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Nog te ontvangen 2018
Aa en Hunze	37.246	37.246	0
Assen	17.053	17.053	0
Borger-Odoorn	33.608	33.608	0
Coevorden	49.400	49.400	0
De Wolden	16.385	16.385	0
Emmen	13.938	13.938	0
Hoogeveen	14.062	14.062	0
Meppel	14.516	14.516	0
Midden-Drenthe	21.925	21.925	0
Noordenveld	15.461	15.461	0
Ooststellingwerf	15.681	15.681	0
Tynaarlo	16.434	16.434	0
Westerveld	23.888	23.888	0
Totaal	289.597	289.597	0

UNP ACCOUNTANTS ARNHEM
TER INDENTIFICATIE

Bijlage 3

Investeringsstaat

Omschrijving	Aanschaf-datum	Afschrijv. %	Aanschaf-waarde begin boekjaar	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aanschaf-waarde einde boekjaar	Totale afschrijving begin boekjaar	Afschrijving desinves-teringen	Boek-waarde begin boekjaar	Afschrijving boekjaar	Boek-waarde einde boekjaar	Rest-waarde begin boekjaar	Rest-waarde einde boekjaar
Vervoermiddelen													
Bedrijfsauto's													
Volkswagen 3-VLX-11	1-3-2011	20,00	19.708	0	0	19.708	16.708	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 5-VZK-31	16-10-2012	20,00	20.250	0	0	20.250	17.250	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Aanhanger + wijzer	30-4-2015	20,00	3.597	0	0	3.597	1.918	0	1.679	720	959	0	0
Subtotaal			43.555	0	0	43.555	35.876	0	7.679	720	6.959	6.000	6.000
Overige materiële vaste activa													
Kantoorinventaris													
Kantoormeubilair	6-2-2009	10,00	1.245	0	0	1.245	1.101	0	144	124	20	0	0
Telefooncentrale	1-10-2010	11,76	11.776	0	0	11.776	8.537	0	3.239	2.591	648	0	0
Subtotaal			13.021	0	0	13.021	9.638	0	3.383	2.715	668	0	0
Automatisering													
HP Pavilion computer	3-4-2017	20,00	1.147	0	0	1.147	172	0	975	229	746	0	0
Beeldschermen 3x	18-4-2018	20,00	0	3.975	0	3.975	0	0	0	596	3.379	0	0
			1.147	3.975	0	5.122	172	0	975	825	4.125	0	0
Totaal			57.723	3.975	0	61.698	45.686	0	12.037	4.260	11.752	6.000	6.000

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS
TER IDENTIFICATIE

Bijlage 4

Onderhanden projecten

Naam project	Project nummer	Saldo per 01-01-18	Lasten 2018	Baten 2018	Saldo per 31-12-18 Vordering	Saldo per 31-12-18 Schuld
Aanpassing fietsknoopuntnetwerk Ooststellingwerf	785	-5.753	0	0	5.753	
Ontwikkeling wandelknooppunten gem. De Wolden f2	788	18.767	54.514	56.033		20.286
Regionaal Landschap	790	25.788	4.597	0		21.191
Ontwikkeling wandelknooppunten gem. Westerveld	794	51.958	8.222	80.334		124.070
Ontwikkeling wandelknooppunten Midden-Drenthe	795	40.583	936	41.334		80.981
Zuidlaardermeer infrastructuur	796	-2.373	82.700	158.742		73.669
MTB-fonds	802	9.991	0	22.500		32.491
Hippisch Toerisme	804	100.071	45.542	-18.275		36.254
Expertteam fase 4	807	58.483	36.587	36.000		57.896
Naturpark wandelknooppuntensysteem	808	-4.547	66.580	0	71.127	
Naturpark fietsknooppuntensysteem	809	-6.627	15.776	0	22.403	
Vitale Vakantieparken	811	2.979	25.245	35.481		13.215
Netzwerk ondernemers voor ondernemers	816	0	22.404	0	22.404	
Men- en ruiterroutes gemeente De Wolden	819	-959	173	0	1.132	
Ontwikkeling wandelknooppunten gem. Coevorden	822	0	1.369	129.333		127.964
Ontwikkeling wandelknooppunten gem. Borger-Odoorn	823	0	0	79.333		79.333
Ontwikkeling wandelknooppunten gem. De Wolden f3	824	0	0	29.333		29.333
Vernieuwing fietsknooppuntensysteem	826	0	0	169.276		169.276
Deelfietsen Zuid-Oost Drenthe	827	0	3.750	6.000		2.250
Kanotoerisme Aa en Hunze	829	0	0	10.000		10.000
Hünenweg	830	0	30	0	30	
RouteApp Drenthe	831	0	0	30.186		30.186
Gastheerschap	832	0	0	5.000		5.000
Afgeronde projecten in 2018		134.328	382.060	247.732	0	0
Mutatie projectsaldo			367.857			
Totaal		**422.689**	**1.118.342**	**1.118.342**	**122.849**	**913.395**

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Toelichting op de lopende projecten

Naam project: **Aanpassing fietsknooppuntnetwerk Ooststellingwerf**
Totale kosten: € 12.132,--
Subsidie: € 12.132,--
Startdatum: 1 juli 2015
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 5.753,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 6.379,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 12.132,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten gemeente De Wolden fase2**
Totale kosten: € 99.367,--
Subsidie: € 34.667,--
Bijdr.derden: € 64.700,--
Startdatum: 1 december 2015
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 20.286,--
Nog te verwachten kosten	€ 20.286,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Regionaal Landschap**
Totale kosten: € 54.600,--
Subsidie: € 40.000,--
Bijdr.derden: € 4.600,--
Recr.schap: € 10.000,--
Startdatum: 1 augustus 2015
Einddatum: 15 maart 2018 gewijzigd naar 31 december 2020

Saldo per 31 december 2018	€ 21.191,--
Nog te verwachten kosten	€ 31.191,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 10.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten gemeente Westerveld**
Totale kosten: € 157.334,--
Subsidie: € 43.334,--
Bijdr.derden: € 99.000,--
Recr.schap: € 15.000,--
Startdatum: 1 december 2015
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 124.070,--
Nog te verwachten kosten	€ 147.737,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 23.667,--
Per saldo	€ 0,--

TER INDENTIFICATIE

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten gemeente Midden-Drenthe**
Totale kosten: € 158.333,--
Subsidie: € 43.333,--
Bijdr.derden: € 100.000,--
Recr.schap: € 15.000,--
Startdatum: 1 december 2015
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 80.981,--
Nog te verwachten kosten	€ 154.647,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 73.666,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Zuidlaardermeer infrastructuur**
Betreft: Aanleg recreatieve voorziening, voornamelijk steigers, in het Zuidlaardermeer.
Totale kosten: € 383.083,--
Subsidie: € 216.936,--
Bijdr. derden: € 166.147,--
Startdatum: 1 mei 2016
Einddatum: 1 april 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 73.668,--
Nog te verwachten kosten	€ 279.504,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 205.836,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Buitensport**
Totale kosten: € 32.500,--
Bijdr. derden: € 12.500,--
Recr.schap: € 20.000,--
Startdatum: 1 december 2016
Einddatum: 31 december 2023

Saldo per 31 december 2018	€ 32.491,--
Nog te verwachten kosten	€ 32.491,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 0,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Hippisch Toerisme**
Totale kosten: € 128.226,--
Subsidie: € 125.000,--
Derden: € 3.226,--
Startdatum: 1 december 2016
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 36.254,--
Nog te verwachten kosten	€ 56.254-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 20.000,--
Per saldo	€ 0,--

UNP ACCOUNTANTS ADVISEURS TER IDENTIFICATIE

Naam project: **Expertteam fase 4**
Totale kosten: € 140.000,--
Subsidie: € 65.000,--
Bijdr.derden: € 15.000,--
Recr schap: € 60.000,--
Startdatum: 1 december 2015
Einddatum: 31 december 2019 gewijzigd naar 1 maart 2020

Saldo per 31 december 2018	€ 57.896,--
Nog te verwachten kosten	€ 95.896,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 38.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Naturpark wandelknooppuntensysteem**
Totale kosten: € 99.331,--
Subsidie: € 84.431,--
Recr schap: € 14.900,--
Startdatum: 1 maart 2017
Einddatum: 31 december 2019 gewijzigd naar 1 juli 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 71.127,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 28.204,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 99.331,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Naturpark fietsknooppuntensysteem**
Totale kosten: € 19.845,--
Subsidie: € 16.868,-
Recr schap: € 3.000,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 31 december 2019 gewijzigd naar 1 juli 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 22.404,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 0,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 19.845,--
Per saldo	€ 2.559,-- -/-

Naam project: **Vitale vakantieparken**
Totale kosten: € 191.418,--
Bijdr.derden: € 26.418,--
Recr schap: € 165.000,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 31 december 2020

Saldo per 31 december 2018	€ 13.215,--
Nog te verwachten kosten	€ 113.072,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 99.857,--
Per saldo	€ 0,--

TER IDENTIFICATIE

Naam project: **Netzwerk ondernemers voor ondernemers**
Totale kosten: € 50.000,--
Subsidie: € 25.000,--
Bijdr derden: € 10.000,--
Recr schap: € 15.000,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 1 juli 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 22.404,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 27.596,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 50.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Men- en ruiterroutes gemeente De Wolden**
Totale kosten: € 5.000,--
Bijdr.derden: € 5.000,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 31 december 2018 gewijzigd naar 1 juli 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 1.131,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 3.869,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 5.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten gemeente Coevorden**
Totale kosten: € 151.667,--
Subsidie: € 36.667,--
Bijdr derden: € 100.000,--
Recr schap: € 15.000,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 127.964,--
Nog te verwachten kosten	€ 150.298,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 22.334,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten gemeente Borger-Odoorn**
Totale kosten: € 151.667,--
Subsidie: € 36.667,--
Bijdr derden: € 100.000,--
Recr schap: € 15.000,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 79.333,--
Nog te verwachten kosten	€ 151.667,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 72.334,--
Per saldo	€ 0,--

TER INDENTIFICATIE

Naam project: **Ontwikkeling wandelknooppunten gemeente De Wolden fase3**
Totale kosten: € 136.667,--
Subsidie: € 36.667,--
Bijdr derden: € 100.000,--
Startdatum: 1 december 2017
Einddatum: 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 29.333,--
Nog te verwachten kosten	€ 136.667,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 107.334,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Vernieuwing fietsknooppuntensysteem**
Totale kosten: € 507.827,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 30 september 2019 gewijzigd naar 31 december 2020

Saldo per 31 december 2018	€ 169.276,--
Nog te verwachten kosten	€ 507.827,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 338.551,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Deelfietsen Zuid-Oost Drenthe**
Totale kosten: € 7.500,--
Bijdr derden: € 6.000,--
Recr schap: € 1.500,--
Startdatum: 1 januari 2017
Einddatum: 1 maart 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 2.250,--
Nog te verwachten kosten	€ 3.750,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 1.500,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Kanotoerisme Aa en Hunze**
Totale kosten: € 20.000,--
Bijdr derden: € 10.000,--
Recr schap: € 10.000,--
Startdatum: 1 oktober 2018
Einddatum: 1 juli 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 10.000,--
Nog te verwachten kosten	€ 20.000,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 10.000,--
Per saldo	€ 0,--

TER INDENTIFICATIE

Naam project: **Hünenweg**
Totale kosten: € 203.000,--
Subsidie: € 157.798,--
Recr schap: € 45.203,--
Startdatum: 26 oktober 2018
Einddatum: 30 juni 2022

Saldo per 31 december 2018	€ 30,-- -/-
Nog te verwachten kosten	€ 202.970,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 203.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **RouteApp Drenthe**
Totale kosten: € 45.186,--
Subsidie: € 15.000,--
Recr schap: € 30.186,--
Startdatum: 1 december 2018
Einddatum: 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 30.186,--
Nog te verwachten kosten	€ 45.186,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 15.000,--
Per saldo	€ 0,--

Naam project: **Gastheerschap**
Totale kosten: € 15.000,--
Subsidie: € 5.000,--
Bijdr derden: € 5.000,--
Recr schap: € 5.000,--
Startdatum: 1 december 2018
Einddatum: 31 december 2019

Saldo per 31 december 2018	€ 5.000,--
Nog te verwachten kosten	€ 15.000,-- -/-
Nog te verwachten inkomsten	€ 10.000,--
Per saldo	€ 0,--

TER INDENTIFICATIE

Bijlage 5

Jaar 2018

Proj.nr.	AB/DB-besluit	Project	Bestemd	Totale pr.kosten	Uitg. eerdere jaren	Uitgaven	Nog uit te geven	Vrijval/ overschrijd.	Fin.afw.	Status
721	DB: 06-04-2016	Recreatie Expert Team Drenthe	20.000	100.000		20.000	0	0	ja	Klaar
722	DB: 11-01-2017 +04-04-2018	Vitale Vakantieparken	50.000	zie 2017		15.000	0	35.000	ja	Klaar
723	Directie	St. De Hondsrug UNESCO Global Geopark	20.000	zie 2014		20.000	0	0	nee	Klaar
724	Directie	MTB-fonds	10.000	10.000		10.000	0	0	ja	Klaar
725	Directie	Streekpad Drenthe uitgave 'Drenthepad'	1.250	1.250		0	1.250	0	nee	
726	Directie	Toeristisch Promotie Westerveld versterking Marketing/Communicatie Koloniën van Weldadigheid	5.000	12.800		5.000	0	0	nee	Klaar
727	Directie	Gem. Westerveld aanpassen bewegwijzering naar NP Dw.veld	4.000	0		0	0	4.000	nee	Vrijval
728	Directie	St. Het Drentse Landschap heruitgave LAW 'Loop van de Reest'	1.500	1.500		1.500	0	0	nee	Klaar
729	Directie	Toeplah kinderfietsroutes gemeente Aa en Hunze	6.000	111.750		0	6.000	0	nee	
730	Directie	Leisure Valley	2.500	7.500		0	2.500	0	nee	
731	Directie	Continu Vrije Tijd Onderzoek (CVTO) 2018	3.550	10.650		1.775	1.775	0	nee	
732	Directie	E-book Appelscha	5.000	10.000		4.000	0	1.000	ja	Klaar
733	Directie	Route-app	20.000	45.186		0	20.000	0	ja	

UNIVERSITAIR INDENTIFICATIE

734	Directie	Ontwikkeling businessclub 'Hunebed Highway'	1.000	4.000		1.000	0	0	nee	Klaar
735	Directie	Brugklas de film	7.500	75.000		7.500	0	0	nee	Klaar
736	Directie	Kunstproject Nachtwacht van Emmen	5.000	35.000		2.500	2.500	0	nee	
737	DB 04-04-2018	Taskforce Vitale Vakantieparken	10.000	100.000		0	10.000	0	nee	
738	DB 04-04-2018	Destination Branding	25.000	50.000		0	25.000	0	nee	
739	Directie	Ecorys rapport	20.488	20.488		20.488	0		ja	Klaar
740	Directie	Excursie	4.353	4.353		4.353	0	0	ja	Klaar
741	Directie	Congres	6.840	6.840		6.840	0	0	ja	Klaar
742	Directie	Gem. Noordenveld kwaliteitsimpuls fietsbeleving en innovatie, onderdeel banken	10.000	100.000		0	10.000	0	nee	
743	Directie	Hunebedcentrum Hondsrugpoort	5.000	51.000		5.000	0	0	nee	Klaar
744	Directie	Fietsroutes 'Drenthe, plekken met een verhaal' t.b.v. drenthe.nl	5.000	5.000		0	5.000	0	nee	
745	Directie	Gemeente Noordenveld project Allemansgoed Terheijl, entrees	10.000	10.000		10.000	0	0	nee	Klaar
746	Directie	Drentse Fiets4Daagse routeborden	6.692	6.692		6.692	0	0	nee	Klaar
747	Directie	Gemeente Westerveld bebording zandwegen Havelte e.o.	2.000	5.000		2.000	0	0	nee	Klaar

TER INDENTIFICATIE

748	Directie	Gastvrijheid & Streekeigen ondernemen in Zuidoost Drenthe	1.000	zie 2015		1.000	0	0	nee	Klaar
750	Directie	De Boomhut Battle	20.000	300.000		20.000	0	0	nee	Klaar
751	Directie	Verkenning evenementenbeleid	5.800	5.800		2.900	2.900	0	ja	
752	Directie	Vitale Vakantieparken secretariële ondersteuning	20.000	0		0	0	20.000	nee	Vrijval
753	Directie	Serie Brugklas	6.250	37.500		6.250	0	0	nee	Klaar
754	Directie	Vervanging bebording open monumenten	-1.790	Zie 2017		-1.790	0	0	ja	Klaar
755	Directie	Oermuseum West-Drenthe project 'Een reis door de Tijd'	5.000	80.000		0	5.000	0	nee	
756	Directie	Haalbaarheidsstudie pilot deelfietsen Zuidoost Drenthe	1.500	7.500		0	1.500	0	ja	
757	Directie	Gem. Westerveld Nachtelijke Beleving	1.500	104.950		1.500	0	0	nee	Klaar
758	Directie	Koepelproject Fietsprovincie ihkv Kwaliteitsimpuls Fietsnetwerk Drenthe	-31.809	zie 2016		-31.809	0	0	ja	Klaar
759	Directie	Gemeente Meppel bijeenkomst toekomstbestendigheid evenementen	2.289	2.289		2.289	0	0	nee	Klaar
760	Directie	Kanotoerisme Aa en Hunze	10.000	20.000		0	10.000	0	ja	
761	Directie	Ontwikkeling wandelnetwerk Coevorden	15.000	151.667		0	15.000	0	ja	

TER INDENTIFICATIE

762	Directie	Ontwikkeling wandelnetwerk Borger-Odoorn	15.000	151.667		0	15.000	0	ja	
763	Directie	Continue Vakantie Onderzoek (CVO) 2018	5.883	17.650		2.942	2.942	0	nee	
764	Directie	St. Garnizoensdag Vesting Coevorden mobiel kanon	1.000	15.000		1.000	0	0	nee	Klaar
765	Directie	Tourist Info De Wolden bijdrage schatkaart stoer buitenspelen in ZW-Drenthe	500	4.500		500	0	0	nee	Klaar
678	Directie	Stimulering Ontwikkeling Vrijetijdssector	-6.357	Zie 2016		-6.357	0	0	ja	Klaar
679	Directie	Kwaliteitsimpuls fietspaden	-8.100	0		-8.100	0	0	ja	Klaar
			330.340	1.682.533	0	133.973	136.367	60.000		
Afloop 2017										
684	Directie	Naturpark	15.000	zie 2016		0	15.000	0	nee	
685	Directie	Gastvrijheid & Streekeigen ondernemen in Zuidoost Drenthe	4.000	zie 2015		4.000	0	0	nee	Klaar
686	DB: 06-04-2016	Recreatie Expert Team Drenthe 4	20.000	zie 2016		20.000	0	0	ja	Klaar
687	Directie	Wandelknooppunten-systeem gem. Westerveld (3)	15.000	128.333		0	15.000	0	ja	
688	Directie	Ontwikkeling merk Hoogeveen	7.500	zie 2016		7.500	0	0	nee	Klaar
689	Directie	Gem. Noordenveld Bezoekersstromen Amerika Steenbergen: Entrees	10.000	25.000		0	10.000	0	nee	
692	Directie	Landschapsbeheer Drenthe Pingo Programma	10.000	193.264		8.265	0	1.735	nee	Klaar
693	Directie	Koepelproject Fietsprovincie ihkv Kwaliteitsimpuls Fietsnetwerk Drenthe	-18.750	zie 2016		-18.750	0	0	ja	Vrijval
695	Directie	Wandelgids Hondsrugpad	4.500	23.000	2.250	0	2.250	0	nee	
699	Directie	Van Gorcum publicatie boek Gewogen Ruimte	375	375		0	375	0	nee	

UNIEKER INDENTIFICATIE

700	Directie	Recreatieplan Fochteloërveen	6.000	44.958		5.562	0	438	ja	Klaar
702	Directie	Netzwerk project: ondernemers voor ondernemers	15.000	50.000		0	15.000	0	ja	
705	Directie	Boomhut XXL	30.000	570.000		30.000	0	0	ja	Klaar
706	Directie	Fietspad de Zeven Blokken Fochteloerveen	13.000	300.000		0	13.000	0	nee	
707	Directie	St. Drentse Landschap '50 dingen boekje'	1.500	9.250		1.500	0	0	nee	Klaar
708	Directie	Bankje vispassage Echten	600	1.000		0	600	0	nee	
709	Directie	Cyclinglab profilering MTB provincie Drenthe	3.273	6.545		3.273	0	0	ja	Klaar
711	Directie	Vervanging bebording open monumenten	5.000	36.469		0	0	5.000	ja	Vrijval
713	Directie	St. Drentse Landschap boek 'Neanderthaler in Noord-NL'	2.000	57.000		0	2.000	0	nee	
715	Directie	Uitvoering versnellings agenda MTB visie 2017	10.500	21.000		10.888	0	-388	ja	Klaar
716	Directie	Shakespeare bank Diever	1.250	1.250		0	0	1.250	nee	Vrijval
718	Directie	Wandelvisie Drenthe	5.000	10.000		5.000	0	0	ja	Klaar
719	Directie	Opleiding Hünenweg	1.300	2.600		1.300	0	0	nee	Klaar
720	Directie	Continue Vakantie Onderzoek (CVO) 2017	6.413	19.240		6.413	0	0	nee	Klaar
Afloop 2016										
647	DB: 27-05-2015	Wandel-/fietsverbinding Assen: Bosbeek/Nijlandsloop	25.000	zie 2015		25.000	0	0	nee	Klaar
648	Directie	Naturpark	3.000	10.000		0	3.000	0	nee	

TER IDENTIFICATIE

650	DB: 06-04-2016	Recreatie Expert Team Drenthe 3	20.000	100.000		20.198	0	-198	ja	Klaar
651	Directie	Gemeente Ooststellingwerf ATB routenetwerk	10.000	20.000		0	10.000	0	nee	
653	Directie	Wandelknooppunten-systeem gem. Midden-Drenthe (2)	15.000	128.333		0	15.000	0	ja	
656	DB: 9-06-2016	Gemeente Noordenveld MTB routes	25.000	300.000		0	25.000	0	nee	
662	Directie	NBTC-NIPO Bezoekers-onderzoek natuurgebieden Staatsbosbeheer	5.000	68.565		0	0	5.000	nee	Vrijval
664	Directie	Vitaliteit Verblijfssector De Wolden	5.000	20.000		0	0	5.000	nee	Vrijval
672	Directie	Pilot digitalisering routes	10.000	30.000		4.817	0	5.183	ja	Klaar
674	Directie	Gem. Noordenveld beleefroute 'Op pad met de monniken' Landgoed Terheijl	10.000	27.955		10.000	0	0	nee	Klaar
675	Directie	Bike-team Rode Kruis District Drenthe	5.500	11.000		5.500	0	0	nee	Klaar
678	Directie	Stimulering Ontwikkeling Vrijetijdssector	-2.500	57.100		-2.500	0	0	ja	Vrijval
Afloop 2015										
600	DB: 27-05-2015	Wandel-/fietsverbinding Assen: Bosbeek/Nijlandsloop	25.000	300.000		25.000	0	0	nee	Klaar
626	Directie	Regionaal Landschap: Bewegwijzering/bebording Drents Friese Wold	10.000	40.000		0	10.000	0	ja	
637	Directie	Wandelknooppunten gem. De Wolden (1)	15.000	128.334		0	15.000	0	ja	
Afloop 2014										
543	Directie	Recreatieve voorzieningen Oude Willem	16.045	100.000	0	0	16.045	0	nee	
	Totaal		695.846	4.523.104	2.250	306.939	303.637	83.020		

VERKLARING VAN IDENTIFICATIE

Bijlage 6

rek. 0904 **Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme**

	stand per 1 januari	bijdragen gemeenten	uitgaven fonds	stand per 31 december	investeringen mogelijk gemaakt door het fonds
verslagjaar 2014	337.022	237.573	-231.552	343.046	2.087.249
verslagjaar 2015	343.046	233.309	-225.432	350.923	1.572.221
verslagjaar 2016	350.923	232.728	-131.399	452.252	1.219.631
verslagjaar 2017	452.252	241.553	-255.073	438.732	1.766.441
verslagjaar 2018	438.732	289.597	-306.939	421.390	1.682.533
Totaal					8.328.074

De middelen welke per 31 december aanwezig zijn in de bestemmingsreserve zijn reeds toegezegd. Veelal betreffen dit bijdragen aan langjarige projecten. De uitbetaling van de gelden vindt veelal achteraf plaats (nadat verantwoording van het project is ontvangen).

PER INDENTIFICATIE

Bijlage 7

WNT-verantwoording 2018 Recreatieschap Drenthe

De Wet Normering Topinkomens is van toepassing op het Recreatieschap Drenthe.
Het voor Recreatieschap Drenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000.

2018 (bedragen x € 1)	
Naam	**D.B. Dijkstra**
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2018	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking	ja
Individueel WNT-maximum	189.000
Beloning	84.371
Onkostenvergoeding	3.046
Beloningen betaalb. op termijn	13.598
Totaal bezoldiging 2018	101.015
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.

2017 (bedragen x € 1)	
Naam	**D.B. Dijkstra**
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2017	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking	ja
Individueel WNT-maximum	181.000
Beloning	85.483
Onkostenvergoeding	3.280
Beloningen betaalb. op termijn	12.618
Totaal bezoldiging 2017	101.381

De heer Dijkstra heeft geen andere dienstbetrekking.
In 2017 is a.g.v. een CAO-akkkoord besloten tot het instellen van een IKB (individueel keuzebudget). Een gevolg hiervan is dat het opgebouwde vakantiegeld over de periode juni tot en met december 2017 ook is uitbetaald in 2017 (normaliter zou dat pas in 2018 tot uitbetaling leiden). Hierdoor is éénmalig sprake van een verschuiving van beloning van 2018 naar 2017.

Het Recreatieschap Drenthe kent een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur.
De bestuurders krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende besturen.
Het Dagelijks Bestuur heeft in 2018 vier keer vergaderd evenals het Algemeen Bestuur.

Tot en met mei 2018 werd het Dagelijks Bestuur gevormd door:

De heer E. van Oosterhout (voorzitter/ burgemeester gemeente Emmen)
De heer J. ten Kate (vice-voorzitter/ wethouder gemeente De Wolden)
De heer J. Zwiers (penningmeester/ wethouder gemeente Coevorden)
De heer R. Wiersema (wethouder gemeente Assen)
De heer D. Dijkstra (secretaris/ directeur Recreatieschap Drenthe)

UNP TER INDENTIFICATIE

Tot en met mei 2018 werd het Algemeen Bestuur gevormd door:
De heer E. van Oosterhout (voorzitter/ burgemeester gemeente Emmen)
De heer J. ten Kate (vice-voorzitter/ wethouder gemeente De Wolden)
De heer J. Zwiers (penningmeester/ wethouder gemeente Coevorden)
De heer R. Wiersema (wethouder gemeente Assen)
Mevrouw N. Hofstra (wethouder gemeente Tynaarlo)
De heer A. Trip (wethouder gemeente Borger-Odoorn)
De heer R. Kleine (wethouder gemeente Emmen)
De heer E. Giethoorn (wethouder gemeente Hoogeveen)
De heer H. ten Hulscher (wethouder gemeente Meppel)
De heer K. Smidt (wethouder gemeente Westerveld)
De heer G.J. Bent (wethouder gemeente Midden–Drenthe)
De heer H. van de Boer (wethouder gemeente Ooststellingwerf)
De heer K. Smid (burgemeester gemeente Noordenveld)
De heer C. Lambert (wethouder gemeente Aa en Hunze)
De heer D.B. Dijkstra (secretaris/ directeur Recreatieschap Drenthe)

In verband met de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 is de samenstelling van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur gewijzigd.

Vanaf juni 2018 werd het Dagelijks Bestuur gevormd door:
De heer J. ten Kate (voorzitter/ wethouder gemeente De Wolden)
De heer R. Kleine (vice-voorzitter/ wethouder gemeente Emmen)
De heer J. Zwiers (penningmeester/ wethouder gemeente Coevorden)
De heer J. Westendorp (wethouder gemeente Noordenveld)
De heer D. Dijkstra (secretaris/ directeur Recreatieschap Drenthe)
Het Dagelijks Bestuur bereidt de vergaderingen voor van het Algemeen Bestuur en vertegenwoordigt het Recreatieschap Drenthe naar buiten toe en regelt spoedeisende en wettelijke zaken.

Vanaf juni 2018 werd het Algemeen Bestuur gevormd door:
De heer J. ten Kate (voorzitter/ wethouder gemeente De Wolden)
De heer R. Kleine (vice-voorzitter/ wethouder gemeente Emmen)
De heer J. Zwiers (penningmeester/ wethouder gemeente Coevorden)
De heer J. Westendorp (wethouder gemeente Noordenveld)
De heer E. Giethoorn (wethouder gemeente Hoogeveen)
De heer B. Luinge (wethouder gemeente Aa en Hunze)
Mevrouw J. Booij (wethouder gemeente Assen)
Mevrouw N. Houwing (wethouder gemeente Borger-Odoorn)
De heer R.P. Koning (wethouder gemeente Meppel)
Mevrouw A. Snijders (wethouder gemeente Midden-Drenthe)
De heer J. Jongsma (wethouder gemeente Ooststellingwerf)
De heer R. Kraaijenbrink (wethouder gemeente Tynaarlo)
De heer J. de Haas (wethouder gemeente Westerveld)
De heer D.B. Dijkstra (secretaris/ directeur Recreatieschap Drenthe)

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

TER INDENTIFICATIE

Recreatieschap Drenthe

Aan:
Colleges van b&w van
Drentse gemeenten en gemeente Ooststellingwerf

Datum : 4 april 2019
Behandeld door :
Ons kenmerk : UR2019.036
Onderwerp : jaarrekening 2018 en begroting 2020
Bijlagen : 2

Geacht college,

Hierbij bieden wij u, namens het Dagelijks Bestuur van Recreatieschap Drenthe, onze jaarrekening 2018 en de begroting 2020 aan. De jaarrekening bevat naast het jaarverslag ook de goedkeurende verklaring van de accountant. Wij verzoeken u deze stukken ter kennisgeving aan uw raad aan te bieden.

De genoemde stukken zullen ter vaststelling worden geagendeerd voor de vergadering van het Algemeen Bestuur van Recreatieschap Drenthe op 27 juni 2019.

Uiteraard zijn wij bereid om de inhoud van de jaarstukken waar nodig extra toe te lichten. Voor vragen of opmerkingen kunt u zich wenden tot ondergetekende.

Met vriendelijke groet,
Recreatieschap Drenthe

i.a.a.: leden Algemeen Bestuur Recreatieschap Drenthe en beleidsmedewerkers Recreatie & Toerisme

Van:
Verzonden: donderdag 4 april 2019 14:42
Aan:
Onderwerp: Jaarrekening 2018 en begroting 2020 Recreatieschap Drenthe
Bijlagen: 2019.036.pdf

T.a.v. Raadsgriffier

Geachte griffier,

Vandaag hebben wij de **jaarrekening 2018 en begroting 2020** gemaild naar het bestuurssecretariaat van uw gemeente met het verzoek deze voor te leggen aan het **college van b&w** en de **wethouder** die zitting heeft in het **Algemeen Bestuur** van Recreatieschap Drenthe.

In de bijlage vindt u de begeleidende brief bij de stukken. Via onderstaande link (1 week actief) zijn de stukken te downloaden.

https://we.tl/t-2D9G2GtTtt

Met vriendelijke groet,

Recreatieschap Drenthe

Aanwezig: ma, di en do 8.30 – 16.30 uur │wo en vr 8.30 – 12.00 uur

Proclaimer

Wij doen ons uiterste best u met deze mail correcte en zo actueel mogelijke informatie te verstrekken. Mocht u onvolkomenheden constateren, neemt u dan contact met ons op zodat wij onszelf kunnen verbeteren. Klik hier voor ons contactformulier.

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00060 - Begrotingswijziging 2019, ontwerpbegroting 2020, jaarverslag en jaarrekening 2018 Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe (GR Publiek Vervoer) - Besluitvorming

College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

De GR Publiek Vervoer heeft de begrotingswijziging 2019 en ontwerpbegroting 2020 toegezonden aan de gemeenteraad voor het geven van een zienswijze. Tevens hebben zij het jaarverslag en jaarrekening 2018 aan de raad toegezonden.

Besluit

Besluitpunt 1

Kennis te nemen van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2018, begrotingswijziging 2019 en de Ontwerpbegroting 2020 van de GR Publiek Vervoer.

Besluitpunt 2

De zienswijze van de raad aan de GR Publiek Vervoer kenbaar maken, zoals verwoord is in bijgaande conceptbrief.

Motivering

Aanleiding en context

De Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe (GR Publiek Vervoer) is - kort gezegd - een samenwerkingsorganisatie van alle Groningse, Drentse gemeenten (totaal 24) en het OV-bureau Groningen Drenthe op het gebied van doelgroepenvervoer. GR Publiek Vervoer is namens de gemeenten opdrachtgever voor de vervoerders, die inwoners en gebruikers vervoert voor alle publieke vervoersvormen, zoals Wmo-pashouders, buurtbus, leerlingenvervoer en vervoer naar sociale werkplaatsen.

Conform artikel 18 van de GR wordt de ontwerpbegroting naar de raden gezonden. De raden kunnen kunnen hun zienswijze geven. De begroting 2020 is in lijn met de Kaderbrief Publiek Vervoer 2020 (besproken in de raadscarrousel van 27 februari 2019) en financieel gebaseerd op de begroting 2019. In de begroting 2020 is rekening gehouden met niet beïnvloede kosten, zoals de ontwikkeling van lonen en prijzen (index loonvoet sector overheid 3,5% en prijs netto materiële overheidsconsumptie 1,5%). De begroting is voor de periode tot en met 2023 sluitend en laat per jaar een licht positief resultaat zien. Bijdrage voor de gemeente Westerveld bedraagt € 15.783,00.

Beoogd resultaat
Via het jaarverslag en jaarrekening 2018 legt GR Publiek Vervoer verantwoording af aan de deelnemende gemeenten over de uitgevoerde activiteiten en werkzaamheden.

De begroting geeft inzicht in de plannen, ontwikkeling en financiële gezondheid over 2020 met een meerjarenperspectief tot en met 2023. Publiek Vervoer Groningen Drenthe is nog volop in ontwikkeling. Dit zal de komende jaren doorgaan. De opstartfase is inmiddels voorbij. De komende jaren zal er voornamelijk oog zijn voor het professionaliseren van de organisatie en de uitvoering van haar taken.

Alle samenwerkende overheden in de GR Publiek Vervoer willen in Groningen en Drenthe een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school kunnen gaan en/of deel kunnen nemen aan het sociale leven en bezoekers aan onze provincies hun reisdoelen kunnen bereiken.

Publiek Vervoer is de bundeling en integratie van allerlei vervoersvormen:
• Vervoersvormen waar alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe gebruik van kunnen maken zoals hub-taxi, buurtbus en diverse vormen van vrijwilligersvervoer;
• Het doelgroepenvervoer zoals Wmo-vervoer, Leerlingenvervoer en vervoer in het kader van de participatiewet.

Argumentatie
Jaarverslag en jaarrekening 2018

Het is het eerste jaarverslag 2018 van de GR Publiek Vervoer. De jaarstukken 2018 bevatten een verslag van de activiteiten en daarvoor ingezette middelen over het boekjaar 2018. Dit eerste jaarverslag ademt nog de sfeer uit van pionieren, opbouwen en het klaarzetten van de organisatie. Het jaar 2018 is te zien als een overgangsjaar waarin de afronding van het leggen van het fundament centraal stond. De “project”-begroting 2018 was gebaseerd op een operationele uitvoeringsorganisatie en hier was geen rekening gehouden met de aanloop/opstartkosten. Deze aanloop/opstartkosten leggen een grote claim op het jaarresultaat van 2018

In de vergadering van de commissie FDM van 5 februari 2019 is reeds melding gemaakt van een te verwachten tekort 2018 van ca. € 600.000 ten gevolge van aanloop- en opstartkosten. Het uiteindelijke resultaat vanuit de jaarrekening is afgerond € 478.000 (negatief). Bij het opstellen van de jaarrekening bleek dat niet alle (opstart-)werkzaamheden in 2018 afgerond. Om deze kosten te dekken wordt verzocht om een bestemmingsreseve in te stellen van € 50.000. Tezamen met een boekhoudkundige correctie vanwege vooruitbetaalde kosten, komt het negatieve resultaat uit op € 533.000. Dit komt ten laste van de deelnemers. Voor de gemeente Westerveld is dit een extra bijdrage van € 10.182.

In de bij de jaarrekening horende controleverklaring geeft de accountant aan dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten als de activa en passiva van de GR Publiek Vervoer. Daarnaast zijn de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen.

Begrotingswijziging 2019

Doordat het OV-Bureau Groningen-Drenthe (OV-Bureau) na 1 januari 2019 is toegetreden tot de GR Publiek Vervoer, is de deelnemersbijdrage van het OV-bureau onjuist gerubriceerd. Met deze begrotingswijziging wordt dit rechtgetrokken. Dit heeft geen financiële gevolgen. Het bestuur heeft op 1 maart 2019 de begrotingswijziging vastgesteld. Hierdoor is het voor de toezichthouder mogelijk om in te stemmen met de begroting, waardoor het preventief toezicht kan worden omgezet naar repressief toezicht.

Ontwerpbegroting 2020

De GR Publiek Vervoer is opgericht eind maart 2018. Het eerste boekjaar 2018 stond in het teken van het inrichten van de GR en het opstarten van het vervoer zelf. In 2019 ligt de nadruk op het afhechten, borgen en inslijpen van de daadwerkelijke uitvoering. Daarmee is en wordt de basis gelegd voor de verdere doorontwikkeling in 2020. Het jaar 2020 zal dan ook in het teken staan van enerzijds going concern in de uitvoering en anderzijds het doorontwikkelen van het vervoerssysteem tot een meer integraal systeem waarbij openbaar vervoer en publiek vervoer meer met elkaar verweven zullen zijn. Deze doorontwikkeling zal niet alleen vorm krijgen in het ontwikkelen van ICT-toepassingen om de reiziger
beter te bedienen, maar zal ook vorm krijgen in het integreren van verschillende vervoersvormen. Hiermee bedoelen we niet alleen integratie binnen publiek vervoer maar ook integratie tussen publiek vervoer en openbaar vervoer.

Het uitgangspunt voor deze begroting 2020 is, dat het OV-bureau voor de definitieve vaststelling van de begroting is toegetreden tot de GR Publiek Vervoer. De uitwerking van de meerjarenbegroting is conform de vastgestelde Kaderbrief 2020.

GR Publiek Vervoer beschikt niet over een algemene reserve en bouwt geen weerstandsvermogen op. GR Publiek Vervoer raamt een bedrag van onvoorzien van € 40.000. Mocht dit bedrag niet worden benut, dan komt het ten gunste van de algemene reserve. Hierdoor krijgt de GR iets meer speelruimte.

Op basis van autonome ontwikkelingen van lonen en prijzen gaat de bijdrage ten opzichte van de bijdrage 2019 met € 3.133 omhoog.

De GR Publiek Vervoer zit nog steeds in de opbouwfase. Met name in de uitvoeringstaken op het gebied van contractbeheer, klachtenloket, kennis en adviesfunctie. Aan deze primaire taken hecht de gemeente veel waarde. Geadviseerd wordt dit aan te geven in de zienswijze.

De gemeente vertrouwt erop - op basis van de begroting 2020 en op basis van de via de jaarrekening 2018 ingestelde bestemmingsreserve van € 50.000 betreffende de aanloop-/opstartkosten - dat GR Publiek Vervoer uiterlijk 2020 een adequate uitvoering realiseert in de primaire uitvoeringstaken van de GR Publiek Vervoer.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
Doorontwikkeling van Publiek Vervoer draagt ondere andere bij aan de uitvoering van het VN-verdrag "gelijke kansen voor mensen met een beperking", zodat iedereen blijvend met kan doen aan de maatschappij.

Kanttekening en risico's
GR Publiek Vervoer heeft een kleine vaste formatie en is hierdoor erg kwetsbaar. Bij ziekteverzuim is mogelijk vrij snel sprake van extra inhuurkosten.

De (Europese) Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG; 25 mei 2018) gaat over de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en

betreffende het vrije verkeer van die gegevens. Van organisaties wordt verwacht dat zij vanaf die tijd hun bedrijfsvoering met de AVG in overeenstemming brengen. GR Publiek Vervoer moet kunnen aantonen dat zij de juiste organisatorische en technische maatregelen heeft genomen om aan de AVG te voldoen. Tevens moet GR Publiek Vervoer bewijzen dat zij geldige toestemming heeft gekregen voor het verwerken van persoonsgegevens.
GR Publiek Vervoer heeft met haar deelnemers verwerkersovereenkomsten afgesloten en heeft hiermee geldige toestemming gekregen voor het verwerken van persoonsgegevens. Daarnaast zijn er intern afspraken over hoe om te gaan met persoonsgegevens. Mocht toch nog blijken, dat GR Publiek Vervoer niet kan aantonen dat zij voldoet aan het naleven van de AVG, dan is de maximale boete 4% van de jaarlijkse baten (afgerond € 32.000).

GR Publiek Vervoer heeft niet of nauwelijks een algemene reserve om tegenvallers op te kunnen vangen. Onvoorziene kosten die niet gedekt kunnen worden uit de huidige budgetten of het resultaat van het boekjaar worden ten laste van de deelnemers gebracht.

Aanpak/uitvoering en communicatie
De zienswijze van de raad op de begroting wordt schriftelijk toegezonden aan de GR Publiek Vervoer.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
Team financiën.

Kosten, baten, dekking
De incidentele bijdrage van € 10.182 (incl. btw) uit het exploitatietekort 2018 wordt meegenomen in de voorjaarsrapportage 2019. Indien de gemeenteraad de voorjaarsrapportage vaststelt, is het tekort hiermee financieel gedekt.

De begrotingswijziging 2019 heeft geen financiële consequenties.

De verhoging van de bijdrage 2020 van € 3.133 wordt in de kaderstellingen van de voorjaarsrapportage meegenomen.

Bijlagen

1. Jaarstukken 2018.pdf
2. ontwerp meerjarenbegroting 2020-2023.pdf
3. Eerste begrotingswijziging Begroting 2019.pdf
4. Controleverklaring GR Publiek Vervoer 2018 was getekend.pdf
5. Zienswijze begroting 2020 GR PV.docx

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE

Jaarstukken 2018

Wij helpen u graag op weg.

Assen, 13 februari 2019

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief 2

Jaarverslag 4

1. Samenvatting/Kerngegevens 5

2. Algemene gegevens 7

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven 10

3.1 Rollen 10

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe 10

3.3 Financieel inzicht 14

3.3.1 Algemene beeld jaarstukken Inkomsten 14

3.3.2 Analyse op hoofdlijnen 15

4. Paragrafen 18

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19

4.2 Financiering 22

4.3 Bedrijfsvoering 22

Jaarrekening 23

5. Grondslagen 24

6. Overzicht baten en lasten 26

6.1 Toelichting 27

6.2 Incidentele baten en lasten 28

6.3 Mutaties in reserves en voorzieningen 28

6.4 Mutaties in Onvoorzien 28

6.5 Verschil begroting en jaarrekening 29

7 Balans 30

7.1 Balans 30

7.2 Toelichting 32

Bijlagen 33

1. Verantwoording specifieke uitkeringen 34

2. Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld 35

3. Beleidsindicatoren 36

4. Wet Normering Topinkomens (WNT) 37

5. Bijdrage Deelnemers en OV-bureau tekort 2018 38

Aanbiedingsbrief

Beste lezer,

Enkele jaren geleden is de samenwerking tussen de gemeentelijke en provinciale overheden inzake Publiek Vervoer gestart. Tot en met het voorjaar van 2018 werd deze samenwerking vormgegeven in de vorm van een projectorganisatie. Eind maart 2018 is de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe definitief opgericht met als startdatum 1 maart 2018.

Voor u ligt het eerste jaarverslag 2018 van Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Dit is geen jaarverslag van de projectorganisatie maar van de gemeenschappelijke regeling. Het is daarmee een mijlpaal in de ontwikkeling.

Dit eerste jaarverslag ademt nog de sfeer uit van pionieren, opbouwen en klaarzetten. Het jaar 2018 is te zien als een overgangsjaar waarin de afronding van het leggen van het fundament centraal stond. Het fundament waarop een verdere ontwikkeling van de samenwerking en van het realiseren van de doelen die we met die samenwerking beogen mogelijk is.

In het eerste jaar van de gemeenschappelijke regeling komen ook de kosten vanuit de projectfase naar voren. Deze kosten leggen een grote claim op het jaarresultaat van 2018 voor een totaal bedrag van € 374.165. Ook de opstartfase is financieel gezien een moeilijke fase waarbij vaak meer geïnvesteerd wordt dan begroot, zo ook bij Publiek Vervoer.

Publiek Vervoer is een ambitieuze organisatie. Dit uit zich onder andere in het gereedmaken van de jaarstukken en de accountantscontrole in de eerste weken van januari 2019. Mede door deze keuze en vanwege de nieuwe ingerichte zelfstandige administratie zijn er nog een aantal kosten die verrekend moeten worden met het OV-bureau. Het gaat hierbij om de kosten voor aangegane verplichtingen totaal bedrag van € 44.781. De jaarrekening sluit op een bedrag van € 103.467 vanaf het moment van de definitieve oprichting van Publiek Vervoer op 1 maart 2018.

Het contract met New Nexus heeft een looptijd tot 01-04-2019. Het bedrag van € 4.970 voor deze periode is al voldaan door het OV-bureau. Publiek Vervoer dient dit bedrag terug te betalen bij de jaarrekening 2018. Dit bedrag is opgenomen in de balans onder de overige schulden als schuld aan het OV-bureau.

Nu het einde van het jaar 2018 een feit is geworden hebben wij moeten constateren dat er nog een aantal werkzaamheden uitgevoerd moeten worden met betrekking tot de op- en inrichting van de organisatie. Hierbij gaat het om juridische vraagstukken, inrichting van systemen en het op orde brengen van de planning en controlcyclus. De kosten van de voorgenoemde posten zijn in de tussenrapportage van oktober meegenomen. Helaas heeft de uitvoering nog niet plaatsgevonden. Om deze kosten te kunnen financieren stelt Publiek Vervoer voor om een bestemmingsreserve ontwikkeling Publiek Vervoer in te stellen met een totaal bedrag van € 50.000.

Met de instemming van het instellen van de bovengenoemde bestemmingsreserve is het financiële overzicht als volgt:

Omschrijving		Bedrag
Saldo 28 februari 2018	€	-374.165
Saldo exploitatie 1-3-2018 t/m 31-12-2018	€	-103.467
Exploitatieresultaat	**€**	**-477.632**
Aanvullende schuld OV-Bureau (New Nexus)	€	-4.970
Bestemmingsreserve	€	-50.000
Totaal:	**€**	**-532.602**

Op basis van de tussenrapportage 2018 d.d. 31 oktober 2018 vragen wij aan de deelnemers het bovenstaande bedrag van € 532.602 bij te dragen. In de bijlage 5 is de specificatie op gemeenteniveau toegevoegd.

Publiek Vervoer kijkt met plezier terug op de periode van opbouwen, pionieren en klaarzetten en verwacht hiermee een goede basis te hebben aangelegd voor de komende jaren.

Jan Bos
Directeur Publiek Vervoer Groningen Drenthe

13 februari 2019

Jaarverslag

1. Samenvatting/Kerngegevens

Het eerste jaar voor de gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe is afgelopen. Het jaar 2018 is voornamelijk een jaar geweest van implementeren van het vervoer en het ontwikkelen en neerzetten van allerlei ondersteunende processen die nodig zijn om dit mogelijk te maken. Dit zijn eenmalige activiteiten. In de financiële gegevens zien we dit ook terug.

Planning

In de onderstaande tabel zijn de belangrijke mijlpalen voor 2018 en de daarbij behorende periode benoemd.

	Producten en activiteiten	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
	Implementatie vervoer (met vervoerders)												
	Implementatie wmo-vervoer												
	Start vervoer door nieuwe vervoerders 9-4												
	Implementatie leerlingenvervoer												
	Start leerlingvervoer 4-9												
	Implementatie gemeenschappelijke regeling												
	Besluitvoorstel inrichting organisatie /GR												
	Samenwerking formaliseren (Vervoerders)												
	Werving directeur												
	Inrichting nieuwe organisatie (Bestuur, processen etc.)												
	Samenwerken en cofinanciering realiseren												
	Doorontwikkeling uitvoeren												
	Reguliere doorontwikkeling (vervoersovereenkomsten)												
	Contractmanagement inregelen												
	Contractmanagement uitvoeren												
	Bedrijfsvoering												
	Project												
	Team Publiek Vervoer												

Begroting en werkelijkheid cijfers

In de onderstaande tabel zijn de baten en lasten in 2018 inzichtelijk gemaakt. Het negatieve saldo van €477.632 wordt voornamelijk veroorzaakt door het openstaande bedrag van € 256.318 aan het OV-bureau en de gemaakte projectkosten in 2017 van € 79.847 en in de eerste twee maanden in 2018 van € 37.999 (Totaal: € 117.846).

Door de ambitie van het tijdig informeren en aanleveren van de jaarstukken aan het bestuur en de deelnemers is het jaarrekeningproces en daarbij de accountantscontrole gestart in januari met als gevolg een aantal openstaande verplichtingen en nog te betalen bedragen. Het totale bedrag van €82.366 is in de balans opgenomen onder de overlopende passiva.

Omschrijving baten	Begroting 2018	Realisatie 2018	Verschil begroting /realisatie
Bijdrage deelnemers	€ 680.000	€ 680.000	€ -
Bijdrage OV-Bureau	€ 120.000	€ 120.000	€ -
Bijdrage co-financiering I&M	€ -	€ 50.000	€ -50.000
Bijdragen en baten t/m 31-12-2017	€ -	1.095.812	€ -1.095.812
Totaal	**€ 800.000**	**€ 1.945.812**	***€ -1.145.812***
Omschrijving lasten			
Personeel	€ 125.000	2.777	€ 122.223
Inhuur	€ 150.000	681.677	€ -531.677
Complimenten & klachtenafhandeling		63.920	€ -63.920
DVO OV	€ 325.000	39.925	€ 285.075
DVO EMMEN	€ 100.000	0	€ 100.000
Bedrijfsvoeringskosten		165.167	€ -165.167
Incidentele lasten t/m 1-3-2018		1.469.977	€ -1.469.977
Totaal	**€ 700.000**	**€ 2.423.444**	***€ -1.723.444***
Saldo	**€ 100.000**	**€ -477.632**	**€ 577.632**

Kerngegevens

De kerngegevens zijn gegenereerd uit de database.

Kerngegevens*	2017	2018
Aantal reizigers		769.422
Aantal KM's		5.591.701
Gemiddeld aantal km per reiziger		7,27
Aantal ritten		717.852
Gemiddeld aantal km per rit		7,79
Aantal vervoerders**		4
Contractwaarde***		€ 35.000.000
Ritten volgens afspraak		95%
Aantal klachten		2.211
% klachten per rit		0,31%

*De data omvat de periode 1-4-2018 t/m 31-12-2018
**Aantal vervoerders excl. Onderaannemers
***Contractwaarde bij benadering, Bron: aanbestedingscontract

2. Algemene gegevens

Publiek Vervoer is de bundeling en integratie van allerlei vervoersvormen.
Enerzijds vervoersvormen waar alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe gebruik van kunnen maken zoals hubtaxi, buurtbus, lokaal vervoer en anderzijds het doelgroepenvervoer zoals Wmo-geïndiceerden, leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer en vervoer in het kader van de participatiewet

De samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe wordt gevormd door alle gemeenten in beide provincies. Het is een zogeheten Gemeenschappelijke Regeling (GR). Dit betekent dat bepaalde taken van de gemeenten zijn overgedragen aan het uitvoerend team Publiek Vervoer. Het betreft de taken: contractbeheer, klachtenloket, kennis en adviesfunctie. Er is daarmee dus sprake van een bedrijfsvoerings GR.

De opbouw van de gemeenschappelijke regeling is eenvoudig.

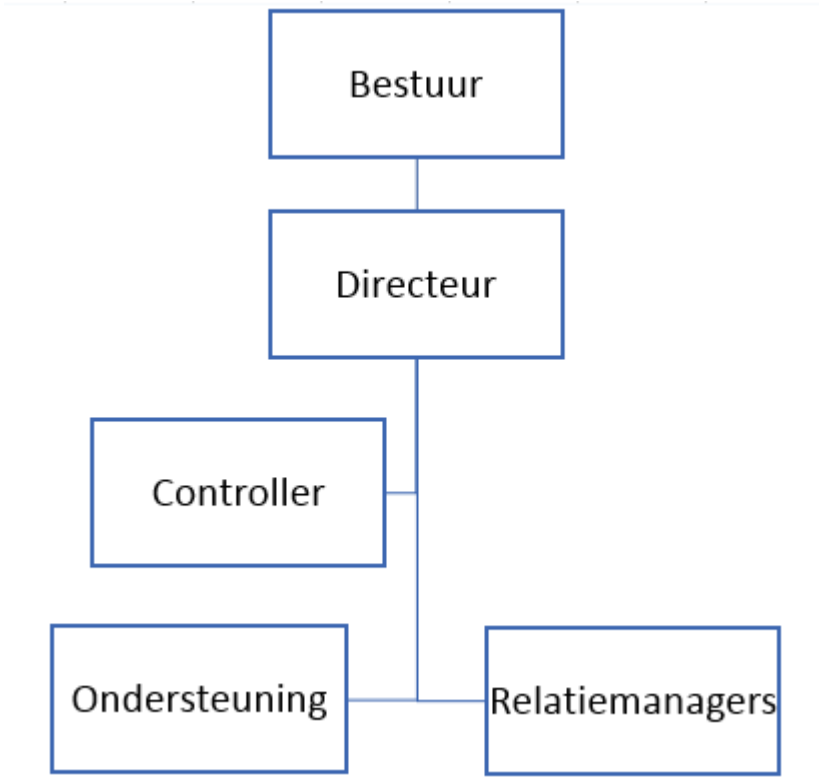

Visie

Wij – alle samenwerkende overheden – willen in Groningen en Drenthe toekomstbestendig publiek gefinancierd vervoer voor iedereen. Het moet betaalbaar zijn, beschikbaar en duurzaam. Dit is mogelijk door koppeling van verschillende vervoerstromen binnen Publiek Vervoer en tussen Publiek Vervoer en Openbaar Vervoer, maar ook door de inzet van Hubs, van ICT toepassingen, nieuwe technologieën en verbetering van het beleid van gemeenten (zoals meer adequate indicaties).

Onze deelnemers, en wij daarmee ook, staan voor een inclusieve samenleving, waaraan iedereen kan deelnemen die dat wil. Ongeacht of men woont op het platteland of in stedelijk gebied en ongeacht welke ondersteuning men nodig heeft. Voorwaarde hiervoor is dat reizigers -jong en oud- veilig, flexibel en zelfstandig kunnen reizen, dat we vervoersondersteuning-op-maat (of passende vervoersondersteuning) kunnen bieden aan hen die dat nodig hebben, dat aanbieders van vervoer een gezonde bedrijfsvoering kunnen hebben met goed werkgeverschap en dat innovatief ondernemerschap beloond wordt.

Dit doen we door te zoeken naar manieren om efficiënter te reizen. Bijvoorbeeld door meer samen te reizen waar dat kan. En door samen met reizigers en aanbieders te blijven werken aan de doorontwikkeling van publiek vervoer. Het zal nooit af zijn; en er zullen dingen wel eens niet lukken of anders gaan dan gepland. Maar samen maken we stap-voor-stap een goed ontwikkeld vervoersnetwerk.

Bestuur

Het team wordt aangestuurd door de directeur Jan Bos. Hij legt verantwoording af aan de gemeenten. Zij zijn vertegenwoordigd in een bestuur. Dit bestuur bestaat uit een afgevaardigde per regio en een voorzitter.

In het jaar 2018 zijn er een bestuurlijk kernteam en een tweetal besturen geweest. Tot en met de gemeenteraadsverkiezingen is er een bestuurlijk kernteam ingesteld ter voorbereiding op de formalisatie van de GR. Vervolgens is er een interim-bestuur ingesteld voor de eerste maanden van de organisatie. Na de installatie van de diverse gemeentebesturen is er vanaf 20-09-2018 een definitief bestuur aangesteld. Door de gemeentelijke herindeling in Groningen zal er in 2019 opnieuw een aantal wijzigingen in de samenstelling van het bestuur worden aangebracht.

Bestuurlijk kernteam, periode 1 jan tot 21 maart 2018	
Wethouder gemeente Borger-Odoorn	F. Alberts
Wethouder gemeente Groningen	T. Schroor
Wethouder gemeente Eemsmond	H. Bouman
Gedeputeerde Provincie Groningen	F. Gräper-van Koolwijk
Gedeputeerde Provincie Drenthe	H. Brink
Directeur OV-bureau Groningen Drenthe (1 jan-1 feb)	J. van Selm
Waarnemend-directeur OV-bureau Groningen Drenthe (1 feb- 21 mrt)	E. Stoker

Interim-bestuur, periode 21 mrt tot 20 sept 2018	
Wethouder gemeente Borger-Odoorn	F. Alberts
Wethouder gemeente Groningen	T. Schroor
Wethouder gemeente Eemsmond	H. Bouman

Bestuur 20 sept tot 31 dec 2018	
Wethouder gemeente Groningen	T. Schroor
Wethouder gemeente Eemsmond	H. Bouman
Wethouder gemeente Zuidhorn	H. Bakker
Wethouder gemeente Stadskanaal	G. Brongers
Wethouder gemeente Noordenveld	K. Ipema
Wethouder gemeente Meppel	H. ten Hulscher
Wethouder gemeente Emmen	R. Wanders

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven

3.1 Rollen

De gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en het OV-bureau zijn verantwoordelijk voor het beleid en zijn de opdrachtgevers richting de vervoerders. Publiek Vervoer voert namens de gemeenten het contractmanagement uit, zorgt voor een onafhankelijk klachtenloket en is een kennis en adviescentrum inzake Publiek Vervoer en de doorontwikkeling daarvan. De uitvoering van de ritten ligt bij de gecontracteerde vervoerders die de opdrachtnemers zijn

Rolverdeling rondom Publiek Vervoer Groningen Drenthe

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Uit het werkplan 2018 dat in 2017 is opgesteld komen de volgende opgaven voor Publiek Vervoer naar voren. We zullen deze lijn volgen in de terugblik op het jaar 2018.

a. Het uitvoeren van het implementatietraject met vervoerders en gemeenten
b. Het inrichten van de uitvoerende organisatie
c. Het stimuleren van de inhoudelijke doorontwikkeling
d. Het uitvoeren van contractmanagement

Het uitvoeren van het implementatietraject met vervoerders en gemeenten

Wmo-vervoer en hubtaxi

Op basis van de afgesloten contracten is door en met de vervoerders een zo vlekkeloos mogelijke start van het nieuwe contract voorbereid. Het gaat onder meer over zaken zoals inrichten van het gegevensbeheer (datanormalisatie) en de communicatie naar de reizigers over veranderingen. De belangen van de reizigers stonden daarbij voorop. Een implementatieteam is gestart in november 2017. Voor de periode tussen afloop van de oude contacten (1 januari 2018) en ingangsdatum nieuwe contracten (9 april 2018) zijn overbruggingsmaatregelen getroffen, deze zijn uitgevoerd door de gemeenten en het OV-bureau.

Leerlingenvervoer

Na de implementatie van het Wmo-vervoer heeft de nadruk gelegen op de implantatie van het Leerlingenvervoer. De start van het leerlingenvervoer heeft in de eerste week aanloopproblemen gekend. Deze hebben geleid tot een negatieve pers. Hoewel deze aanloopproblemen vrij snel zijn opgelost is Publiek Vervoer een uitgebreide evaluatie gestart om te achterhalen wat er precies fout ging, waar de aangrijpingspunten ter verbetering liggen en zo te komen tot concrete afspraken met alle betrokken partijen.

Implementatie klantendatabase

Er is een klantendatabase voor Wmo-geïndiceerden ontwikkeld en opgeleverd. De gemeenten hebben al hun klantgegevens in deze database ingevoerd. De data die zijn ingevoerd zijn gezuiverd van fouten. De doorontwikkeling van deze database op grond van feedback vanuit gemeenten en vervoerders is direct ter hand genomen.

Complimenten en klachten

Er is een systeem ten behoeve van het monitoren en afhandelen van klachten ingericht en er zijn contracten gesloten met een callcenter om het telefonisch loket te vormen. Uit het eerste jaar komt naar voren dat het klachten en complimenten systeem Smile verbetering behoeft. Ook komt naar voren dat het proces rondom de monitoring van de klachten verbetering behoeft.

De huidige werkwijze is als volgt:

Klachten worden ingediend bij het callcenter en doorgezet aan Publiek Vervoer. Publiek Vervoer stuurt een ontvangstbevestiging en schat in welke partij (gemeente, vervoerder of Publiek Vervoer zelf) de klacht af moet handelen. De aangewezen partij handelt de klacht af en Publiek Vervoer verzorgt de correspondentie naar de klager over de afhandeling van de klacht.

In het gewenste proces van klachtafhandeling, is Publiek Vervoer de eerste lijn voor klachten en dient het callcenter als achtervang. De inrichting van Smile verdient aandacht omdat deze niet efficiënt is. Daarnaast is het wenselijk om de klachten aan ritinformatie te koppelen. Omdat dit laatste extra kosten met zich mee brengt, is het ingebracht als wens en moeten hiervoor eerst middelen gevonden worden.

Het inrichten van de uitvoerende organisatie

In de eerste drie maanden van 2018 is de Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer opgericht. Op dit moment zijn de 32 gemeenten deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling. Het OV-bureau zal later toetreden. Voordat de toetreding van het OV-bureau definitief gemaakt kan worden moeten er nog een aantal juridische aspecten afgehecht worden. Naar verwachting zal de toetreding in 2019 plaatsvinden.

AVG

Tussen de gemeenschappelijke regeling, de afzonderlijke gemeenten en het OV-bureau zijn verwerkersovereenkomsten gesloten inzake het omgaan met privacy gevoelige informatie. Er is een privacy functionaris benoemd.

Dienstverleningsovereenkomsten ondersteuning

In het kader van dienstverlening zijn er afspraken gemaakt met het OV-bureau en de gemeente Emmen. Met het OV-bureau zijn er afspraken gemaakt inzake de kantoorfacilitering en de personele ondersteuning. Met de gemeente Emmen zijn afspraken gemaakt over facilitaire ondersteuning op het gebied van personeelssalarisadministratie en juridische ondersteuning. De afspraken moeten nog worden bekrachtigd in een dienstverleningsovereenkomst.

In het afgelopen jaar zijn er afspraken gemaakt met het UWV, de belastingdienst en banken (BNG) gemaakt zodat de Gemeenschappelijke regeling aan haar verplichtingen van registratie voldoet en in staat is om vanaf 2019 betalingen zelfstandig uit te voeren, zonder daarvoor gebruik te hoeven maken van de organisatie van het OV-bureau. Daarnaast is de accountant voor 2018 benoemd.

Dienstverleningsovereenkomsten primair proces

Het OV-bureau en Publiek Vervoer zijn voornemens om een dienstverleningsovereenkomst af te sluiten. Hiervoor is echter formele toetreding van het OV-bureau in de gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer nodig. Op dit moment worden de wederzijdse diensten op basis van de concept overeenkomst met het OV-bureau uitgevoerd.
De dienstverleningsovereenkomsten met de gemeenten zijn inmiddels verzonden en liggen ter ondertekening bij de gemeenten.

Teamsamenstelling

De samenstelling van het uitvoerend team is ingrijpend veranderd. Het implementatie team is vervangen door een regulier team dat gericht is op de reguliere taken van Publiek Vervoer contractmanagement, klachtenloket en vormen kennis en adviescentrum.

Het stimuleren van de inhoudelijke doorontwikkeling

De nadruk heeft in 2018 gelegen op het implementeren en neerzetten van het fundament waarop vanaf 2019 de doorontwikkeling plaats kan vinden.

OV ambassadeurs en Go-OV app.

De pilot 'reizen met de Go-ov app 'is van start gegaan; leerlingen leren reizen met het openbaar vervoer. Met de gemeenten Midden Groningen en Emmen is gesproken over de uitrol van OV ambassadeurs; vrijwilligers die senioren, wmo-pashouders en mensen met een beperking helpen bij het leren reizen met het OV. De werkgroep doorontwikkeling buurtbussen is in 2018 van start gegaan. Het betreft o.a. het afstemmen en aanhaken van de verschillende vrijwilligersvervoersystemen in de regio's. Hiervoor is een subsidieaanvraag voor het interregio programma Combined stronger ingediend. In december 2018 heeft Publiek Vervoer goedkeuring hiervoor gekregen. De invloed hiervan op het financiële plaatje en de belasting moet nog onderzocht worden.

Er zijn met de gemeenten van de regio Oost Groningen afspraken gemaakt om samen onder regie van Publiek Vervoer te werken aan de inhoudelijke doorontwikkeling van Publiek Vervoer in de regio.

We hebben deelgenomen aan het MaaS (Mobility as a Service) traject dat door het ministerie van I&W is gestart. " MaaS betekent denken vanuit de reiziger en niet van uit het vervoersaanbod. De reiziger staat centraal en alles wordt voor hem of haar zo georganiseerd zodat de reiziger eenvoudig een reis kan plannen, boeken en betalen." Door een pilot in te dienen waarmee cofinanciering van het rijk verkregen kan worden wil Publiek Vervoer inzetten op doorontwikkeling van het vervoersaanbod. Helaas heeft de aanvraag op dit moment nog niet geleid tot de gewenste toezeggingen vanuit het rijk.

Het uitvoeren van -ondersteunend- contractmanagement

Dit is de basis van de meerwaarde van het Team Publiek Vervoer voor de deelnemers: hier moet het 'bewijsmateriaal' gemaakt worden dat Publiek Vervoer een goed idee is. Dit vraagt onder meer uitbouw van de dataverzameling en -analyse. De gebundelde expertise op het gebied van doelgroepenvervoer en kleinschalig collectief vervoer is de grondslag voor het contractmanagement in Team Publiek Vervoer.

In de eerste maanden zijn er onduidelijkheden in de vervoersovereenkomsten naar voren gekomen. Daarover zijn afspraken gemaakt met de vervoerders. Deze zijn vastgelegd in een afspraken register.

Verder is naar voren gekomen dat de koppeling tussen de centrale database en de digitale systemen van de vervoerders niet goed te maken was. We hebben daar voorlopige oplossingen voor gevonden, maar hier is nog een stuk doorontwikkeling nodig.

Het is gebleken dat de vervoerders moeite hebben gehad om de vereiste data overzichten te produceren. Als gevolg hiervan kon de factuur analyse en daaraan gekoppeld de MARAP in 2018 pas laat op gang komen. De eerste factuuranalyses zijn opgesteld, maar vragen nog overleg en afstemming met gemeenten en vervoerders om te komen tot heldere en onbetwiste analyses. De factuur analyse blijkt een arbeidsintensief proces te zijn. De volgende stap is daarom het digitaliseren van het proces zodat het een minder groot beslag op de capaciteit van een ieder legt en de kans op fouten afneemt.

Symposium

In december heeft Publiek Vervoer een symposium georganiseerd om stil te staan bij de start. Op dit symposium zijn de vele facetten van Publiek Vervoer gepresenteerd. In de pers zijn lovende kritieken over dit symposium verschenen en de staatssecretaris die het eerste deel van het symposium heeft bijgewoond en daarna een werkbezoek aan Publiek Vervoer en Openbaar Vervoer heeft gebracht was ook enthousiast.

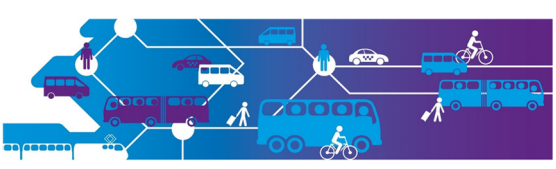

3.3 Financieel inzicht

3.3.1 Algemene beeld jaarstukken Inkomsten

De realisatie 2018 per gemeente/partner t.a.v. de begroting is hieronder weergegeven.

In het overzicht zijn de bijdragen in de kolom begroting excl. Btw weergegeven. In de laatste kolom realisatie is de BTW in beeld gebracht. Op 16 oktober heeft de inspecteur beoordeeld dat Publiek Vervoer Groningen Drenthe Belastingplichtig is en dat de belastingdienst de Gemeenschappelijke Regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe als ondernemer voor de omzetbelasting registreert. Concreet houdt dit in dat zowel de uitgaven als de inkomsten met BTW belast zijn. De deelnemers hebben op 8 november 2018 een factuur ontvangen met betrekking tot de extra bijdrage voor de BTW. In de onderstaande tabel is de programmatabel opgenomen. Publiek Vervoer heeft geen specifieke programma's, als bedrijfsvoeringsorganisatie zijn alle baten en lasten onder het taakveld en programma Overhead verantwoord.

Bijdragen		%	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2018 btw
Deelnemers						
Appingedam		1,39		€ 11.145	€ 11.145	€ 2.340
Bedum		0,77		€ 6.182	€ 6.182	€ 1.298
De Marne		0,90		€ 7.232	€ 7.232	€ 1.519
Delfzijl		2,61		€ 20.871	€ 20.871	€ 4.383
Eemsmond		1,50		€ 12.015	€ 12.015	€ 2.523
Groningen		11,38		€ 91.065	€ 91.065	€ 19.124
Haren		1,38		€ 11.057	€ 11.057	€ 2.322
Grootegast		0,83		€ 6.633	€ 6.633	€ 1.393
Leek		1,59		€ 12.742	€ 12.742	€ 2.676
Loppersum		0,83		€ 6.665	€ 6.665	€ 1.400
Marum		0,61		€ 4.896	€ 4.896	€ 1.028
Midden-Groningen	Hoogezand-Sappemeer	3,50		€ 28.014	€ 28.014	€ 5.883
	Menterwolde	0,97		€ 7.751	€ 7.751	€ 1.628
	Slochteren	0,96		€ 7.692	€ 7.692	€ 1.615
Oldambt		4,19		€ 33.512	€ 33.512	€ 7.038
Pekela		1,32		€ 10.589	€ 10.589	€ 2.224
Stadskanaal		3,65		€ 29.232	€ 29.232	€ 6.139
Ten Boer		0,45		€ 3.609	€ 3.609	€ 758
Veendam		2,56		€ 20.464	€ 20.464	€ 4.297
Westerwolde	Bellingwedde	0,87		€ 6.999	€ 6.999	€ 1.470
	Vlagtwedde	1,73		€ 13.801	€ 13.801	€ 2.898
Winsum		0,89		€ 7.144	€ 7.144	€ 1.500
Zuidhorn		1,09		€ 8.688	€ 8.688	€ 1.825
Aa en Hunze		1,84		€ 14.690	€ 14.690	€ 3.085
Assen		4,96		€ 39.648	€ 39.648	€ 8.326
Borger-Odoorn		1,95		€ 15.631	€ 15.631	€ 3.283
Coevorden		2,93		€ 23.427	€ 23.427	€ 4.920
De Wolden		1,72		€ 13.722	€ 13.722	€ 2.882
Emmen		9,63		€ 77.078	€ 77.078	€ 16.186
Hoogeveen		4,85		€ 38.823	€ 38.823	€ 8.153
Meppel		2,37		€ 18.965	€ 18.965	€ 3.983
Midden Drenthe		2,36		€ 18.904	€ 18.904	€ 3.970
Noordenveld		2,50		€ 19.996	€ 19.996	€ 4.199
Tynaarlo		2,31		€ 18.489	€ 18.489	€ 3.883
Westerveld		1,58		€ 12.627	€ 12.627	€ 2.652
overige bijdragen						
OV-bureau Groningen Drenthe		15,00		€ 120.000	€ 120.000	€ 25.200
Totaal		***100,00***		***€ 800.000***	***€ 800.000***	***€ 168.000***

3.3.2 Analyse op hoofdlijnen

In deze paragraaf worden de baten en lasten toegelicht in de jaarstukken op hoofdlijnen. De bedragen in de kolom begroting zijn afkomstig uit de vastgestelde begroting d.d. 7 december 2017. De realisatie is per onderdeel inzichtelijk gemaakt over de periode 1 maart 2018 tot en met 31 december 2018. Daarnaast zijn op totaal niveau de baten en lasten over de periode tot en met 31 december 2017 en de periode 1 januari 2018 tot 1 maart 2018 in beeld gebracht.

Baten:

In het onderstaande overzicht is op hoofdlijnen de lasten in kaart gebracht.

Omschrijving baten	Begroting 2018	Realisatie 2018	Verschil begroting /realisatie
Bijdrage deelnemers	€ 680.000	€ 680.000	€ -
Bijdrage OV-Bureau	€ 120.000	€ 120.000	€ -
Bijdrage co-financiering prov. Drenthe	€ -	€ 50.000	€ -50.000
Bijdragen en baten t/m 31-12-2017	€ -	€ 1.095.812	€ -1.095.812
Totaal	**€ 800.000**	**€ 1.945.812**	***€ -1.145.812***

De bijdragen zijn gesplitst in de bijdragen van deelnemers, de gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en het OV-bureau. De bijdragen zijn in het overzicht hierboven vermeld

Overige baten doorontwikkeling cofinanciering:

In 2017 heeft I&M € 50.000 beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van een applicatie ten behoeve van Publiek Vervoer Groningen en Drenthe. Het bedrag is door de provincie Drenthe ontvangen en overgemaakt aan Publiek Vervoer in 2018.

Bijdragen tot en met 31-12-2017

In het exploitatieoverzicht zijn bijdragen tot en met 31 december 2017 opgenomen. In verband met de projectfase en de doorberekening van het saldo aan Publiek Vervoer zijn de opbrengsten in beeld gebracht. De bijdragen hebben betrekking op het boekjaar 2016 en 2017 waaronder de bijdrage voor de pilot- en projectkosten. De bijdragen zijn afkomstig van de huidige deelnemers van de Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe.

Lasten:

De begroting 2018 is belast met incidentele lasten voor de op- en inrichting van de organisatie Publiek Vervoer. De incidentele lasten betreffen lasten voor 1 maart 2018 met een totaal bedrag van € 1.496.977 Daarnaast is de begroting in de periode 1 maart 2018 tot en met 31 december 2018 overschreden. De oorzaak hiervan is de opstartfase waarin de organisatie zich in 2018 nog bevond. De extra kosten concentreren zich voornamelijk op de kosten van inhuur personeel en ICT/bedrijfsvoering kosten. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor de inrichting en registratie van de complimenten en klachtenafhandeling.

In het onderstaande overzicht is op hoofdlijnen de lasten in kaart gebracht.

Omschrijving lasten	Begroting 2018	Realisatie 2018	Verschil begroting /realisatie
Personeel	€ 125.000	€ 2.777	€ *122.223*
Inhuur	€ 150.000	€ 681.677	€ *-531.677*
Complimenten & klachtenafhandeling		€ 63.920	€ *-63.920*
DVO OV	€ 325.000	€ 39.925	€ *285.075*
DVO EMMEN	€ 100.000	€ -	€ *100.000*
Bedrijfsvoeringskosten		€ 165.167	€ *-165.167*
Incidentele lasten 2017/18 tm 1-3-2018	€ 100.000	€ 1.469.977	€ *-1.369.977*
Totaal	**€ 800.000**	**€ 2.423.444**	**€ *-1.623.444***

Personeel

Betreft de reiskosten van personeel en overige kleine algemene kosten zoals lunch kosten. In 2018 heeft Publiek Vervoer geen personeel in dienst. Alle loonkosten zijn ondergebracht onder de categorie inhuur.

Inhuur:

Publiek Vervoer heeft in 2018 geen personeel in dienst. Vanaf maart 2018 is er middels een overeenkomst personeel ingehuurd van het OV-bureau. Daarnaast is er extra personeel van derden ingehuurd om de werkzaamheden uit te voeren. Naast de regulier werkzaamheden gaat het hierbij ook om werkzaamheden die verband houden met de op- en inrichting van de organisatie.

Complimenten & klachten afhandeling:

Vanaf mei 2018 werkt Publiek Vervoer met Complimenten en klachten afhandeling. Om deze werkzaamheden uit te voeren is er een contract afgesloten met: DoenWijWel, een telefoonnummer in gebruik genomen, informatiesysteem in gebruik genomen en personeel ingehuurd.

Packagedeal (DVO) OV-bureau en de gemeente Emmen:

Deze kosten zijn voor de personele ondersteuning, huisvesting en ICT-kosten van het OV-bureau. Publiek Vervoer is vanaf 2019 werkgever van personeel. In 2018 zijn er inrichtingskosten en HRM ondersteuning van de gemeente Emmen begroot. In werkelijkheid zijn de werkzaamheden uitgesteld waardoor er geen kosten zijn in het boekjaar 2018 met betrekking tot de DVO Emmen.

Overige bedrijfsvoering kosten:

Onder deze post zijn de applicatiekosten voor het klachtensysteem, communicatie, accountant, verzekering etc. opgenomen.

Incidentele lasten 2017 en 2018 t/m 1-3-2018

Dit zijn de kosten voor de inrichting en opstarten in de periode vóór 1 maart 2018.
In de projectrapportages van 2017 is aangegeven dat het projectbudget niet toereikend was. Om de kosten en opbrengsten van de periode voor 1-1-2018 inzichtelijk te maken zijn de baten en lasten afzonderlijk in beeld gebracht. In de periode voor 1-1-2018 zijn er voor een totaalbedrag van € 1.352.130 kosten gemaakt. Het saldo per 1-1-2018 van baten (pilot- en projectbijdragen van de deelnemers) en lasten was - € 256.317,66 (negatief). In 2018 zijn er voor € 79.847 aan facturen betaald die betrekking hadden op 2017. Deze kosten waren niet begroot voor 2018. Daarnaast zijn er nog kosten in 2018 (€ 37.999) gemaakt met betrekking tot de opstartfase in de periode tot 1 maart 2018.

Reserves en voorzieningen

Publiek Vervoer Groningen-Drenthe beschikt niet over algemene dekkingsmiddelen en er zijn geen toevoegingen of onttrekkingen geweest in 2018 aan reserves of voorzieningen.

Overhead

In de vernieuwde verslaggevingsregels vallen de kosten voor de bedrijfsvoering onder overhead. Het overheadpercentage wordt berekend over de overige producten om eventuele kostendekkende tarieven inzichtelijk te maken. De werkzaamheden van Publiek Vervoer vallen echter volledig onder de overheadskosten. Er zijn geen kosten die aan andere taakvelden toe gerekend kunnen worden.

Vennootschapsbelasting

De gemeenschappelijke regeling is beoordeeld als ondernemer zonder vrijstelling. De organisatie heeft geen winstoogmerk. Er is geen winst gemaakt op een individueel onderdeel en/of op het totaalsaldo. Het bedrag voor vennootschapsbelasting is € 0.

Onvoorzien

Publiek Vervoer heeft er voor gekozen om geen kosten voor onvoorziene uitgaven in de begroting 2018 op te nemen. In de begroting zijn enkel de extra uitgaven voor landelijke samenwerking/doorontwikkeling en extra uitgaven in opdracht van individuele deelnemers als een PM post opgenomen.

4. Paragrafen

Conform Het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) (artikel 9) zijn in dit hoofdstuk de verplichte paragrafen opgenomen. In deze jaarstukken zijn alleen de paragrafen opgenomen die relevant zijn voor het Publiek Vervoer. De paragrafen grondbeleid, lokale heffingen en onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen komen daarom in dit jaarverslag niet voor.

De verplichte paragrafen die van toepassing zijn op het Publiek Vervoer en opgenomen in de jaarstukken zijn:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Financiering
- Bedrijfsvoering

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Op dit moment beschikt Publiek Vervoer niet over een eigen vermogen en bouwt geen weerstandsvermogen op. De weerstandscapaciteit is daarmee 0%. De onvoorziene kosten die niet gedekt kunnen worden uit de huidige budgetten of het resultaat van het boekjaar worden ten laste van de deelnemers gebracht. In de toekomst wil het Publiek Vervoer over een realistisch eigen vermogen beschikken.

Risico's

Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

- De DVO tussen de eigenaren en PVGD zijn nog niet vastgesteld en hiermee het takenpakket ook nog niet. De DVO's aan de gemeenten zijn inmiddels verzonden ter ondertekening. De verwachting is dat de overeenkomsten binnen enkele weken ondertekend retour worden ontvangen. De overeenkomst met, en de toetreding van het OV-bureau tot Publiek Vervoer is nog in behandeling. Voor het boekjaar 2018 heeft dit geen gevolgen.
- De eigenaren hebben voor PVGD als samenwerkingsvorm "Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie" gekozen. Door de overheid worden aan publieke organisaties veel regels opgelegd waaraan zij moeten voldoen. Dit betekent dat er naast de primaire taken ook taken zijn voor de bedrijfsvoering. De kosten voor een volledige bedrijfsvoering ondersteuning zijn niet in de begroting opgenomen. Naar verwachting kunnen de eventuele extra kosten vanaf 2019 bekostigd worden uit de begroting. Voor het boekjaar 2018 is een vooraankondiging gedaan van een overschrijding van de begroting.
- De intentie van het OV-bureau is toetreding tot de GR PVGD, maar juridisch is OV geen deelnemer en bij meer vertraging kan dit gevolgen hebben voor de DVO OV en PVGD, omdat de huidige situatie volgens de aanbestedingsregels een onrechtmatigheid oplevert.
- De kleine omvang van de organisatie en het feit dat er maar één persoon per functiesoort aanwezig is zorgt er voor dat er geen vervanging onderling is bij ziekte/ afwezigheid. Alle vervanging zal ingehuurd moeten worden waar hogere kosten aan verbonden zijn. Daarnaast ligt een groot deel van de kennis en kunde bij extern personeel. De organisatie is hierdoor afhankelijk van inhuurkrachten.
- Publiek Vervoer heeft geen eigen vermogen, het weerstandsvermogen is daarmee 0%. Concreet houdt dit in dat er geen financiële ruimte is om eventuele tegenvallers op te vangen.
- Het betreft een startende organisatie. Binnen de bedrijfsvoering zijn nog niet alle punten afgedekt. De kans dat er nog geen beleid of oplossing is voor specifieke onderwerpen is hoog. In de komende periode zal dit risico steeds verder ingeperkt moeten worden.
- Het inkoop- en aanbestedingsbeleid is nog niet door het bestuur akkoord bevonden. Op dit moment wordt er gebruik gemaakt van de wettelijke regels. Indien het bestuur binnen de kaders van de wet- en regelgeving eigen beleid wil formuleren kan dit nog niet in werking gesteld worden dan wel hieraan nog niet getoetst worden.

Kengetal

Het BBV bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen een basis set van financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening. Hiermee kan op een eenvoudige wijze inzicht gegeven worden in de financiële positie van de organisatie. In de jaarstukken zijn alleen de kengetallen opgenomen die relevant zijn voor Publiek Vervoer. De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit komen daarom in dit jaarverslag niet voor.

Doordat alle baten en lasten op dit moment worden afgerekend met de deelnemers, er geen vermogen wordt opgebouwd en er sprake is van een startende organisatie hebben de kengetallen een beperkte waarde.

1.a netto schuldquote

De netto schuldquote heeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de omzet. Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Om aan de norm te voldoen moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. Voor 2018 is het kengetal 25% en voldoet daarmee aan de gestelde norm.

		Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018
A	Langlopende schulden en vlottende passiva		0	787
B	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen		0	304
	Netto schuld (A-B)		*0*	*483*
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)		800	1.946
	Netto schuldquote (A-B)/C x 100%			**25%**

1.b netto schuldquote voor alle leningen

		Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018
A	Langlopende schulden en vlottende passiva		0	787
B	Verstrekte leningen		0	0
C	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen		0	304
	Netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C)		*0*	*483*
D	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)		800	1.946
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C) / D x 100%			**25%**

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het Publiek Vervoer in staat is om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Dit kengetal is 0 omdat de organisatie geen eigen vermogen heeft. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstperspectief weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% de organisatie zich op glad ijs bevindt, de norm voor Publiek Vervoer is daarom minimaal 20%. De solvabiliteitsratio van Publiek Vervoer is 0%, waardoor de solvabiliteit onder de norm ligt. Het percentage 0 wordt veroorzaakt door de startende organisatie en het gebrek aan eigen vermogen. De gemeenschappelijke regeling werkt met voorschotfinanciering waardoor het ratio niet van een directe invloed is op de exploitatie.

		Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)		0	0
B	Balanstotaal		0	309
	Solvabiliteit (A/B) x 100%			**0%**

3. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in de mate van het kunnen dragen van de eigen lasten. Alle incidentele baten en lasten worden afgerekend met de deelnemers. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor Publiek Vervoer is 0% of hoger. Op basis van de huidige cijfers en met het oog op de begroting 2019 is de Gemeenschappelijke regeling structureel in evenwicht.

		Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018
A	Totale structurele lasten		800	800
B	Totale structurele baten		800	800
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves		0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves		0	0
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)		0	1.946
	Structurele exploitatieruimte ((B-A) + (D-C))/(E) x 100%			**0%**

Totaal overzicht

	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018
Netto schuldquote		0%	25%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen		0%	25%
Solvabiliteitsratio		0%	0%
Structurele exploitatieruimte		0%	0%

4.2 Financiering

Onder de financieringsfunctie worden alle activiteiten gerekend, gericht op het afstemmen en optimaliseren van de inkomende en uitgaande geldstroom. Met uitvoering van de financieringsfunctie worden de middelen verschaft die voor Publiek Vervoer nodig zijn voor de uitvoering van de taken, genoemd in de gemeenschappelijke regeling, worden tijdelijke overschotten van liquide middelen uitgezet en worden voor tijdelijke tekorten middelen aangetrokken.

Treasury

Op grond van de wet Financiering decentrale overheden (Fido) wordt er aandacht besteed aan Treasury. De financiële administratie is meer ingericht op budgetbeheer dan op het volgen van kasstromen.

Wet HOF
De inwerkingtreding van de wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) zal gaandeweg leiden tot een EMU-macronorm voor de decentrale overheid als geheel. De praktijk op dit moment wijst uit, dat het weinig effect heeft voor de gemeentelijke financiering.

Schatkistbankieren
Voor zover de gemeenschappelijke regeling overtollige middelen heeft worden die afgeroomd ten gunste van de schatkist vanaf een drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt als volgt bepaald: Voor overheidsinstellingen met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 250.000 bedraagt. Voor Publiek Vervoer betekent dat een saldo groter dan € 250.000 moet worden afgeroomd.

Liquiditeitenbeheer
Er is binnen de organisatie aandacht voor de liquiditeitsstatus en de planning voor de komende periode. In het boekjaar 2018 verliepen de inkomsten en betalingen via de rekening van het OV-bureau Groningen-Drenthe en is er gesteund op dit proces.

4.3 Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Er is gebleken dat bij de start van de Gemeenschappelijke regeling veel zaken nog geregeld moesten worden. De nadruk heeft gelegen op het aanbestedingsproces en vervolgens het implementatietraject van het Wmo vervoer.
Daarom is er de afgelopen maanden flink geïnvesteerd in de bedrijfsvoering.
Voorbeelden hiervan zijn:

- Klachtenregeling
- Financiële verordening, treasurystatuut
- Opstellen en inregelen Planning & control cyclus
- Documentatie: Kamer van Koophandel, Belastingdienst, BNG, verzekeringen etc.
- Aanstelling accountant
- Het uitwerken van de dienstverleningsovereenkomst met het OV-bureau en de gemeente Emmen
- Opstellen verwerkersovereenkomsten en dienstverleningsovereenkomsten deelnemende gemeenten.

Jaarrekening

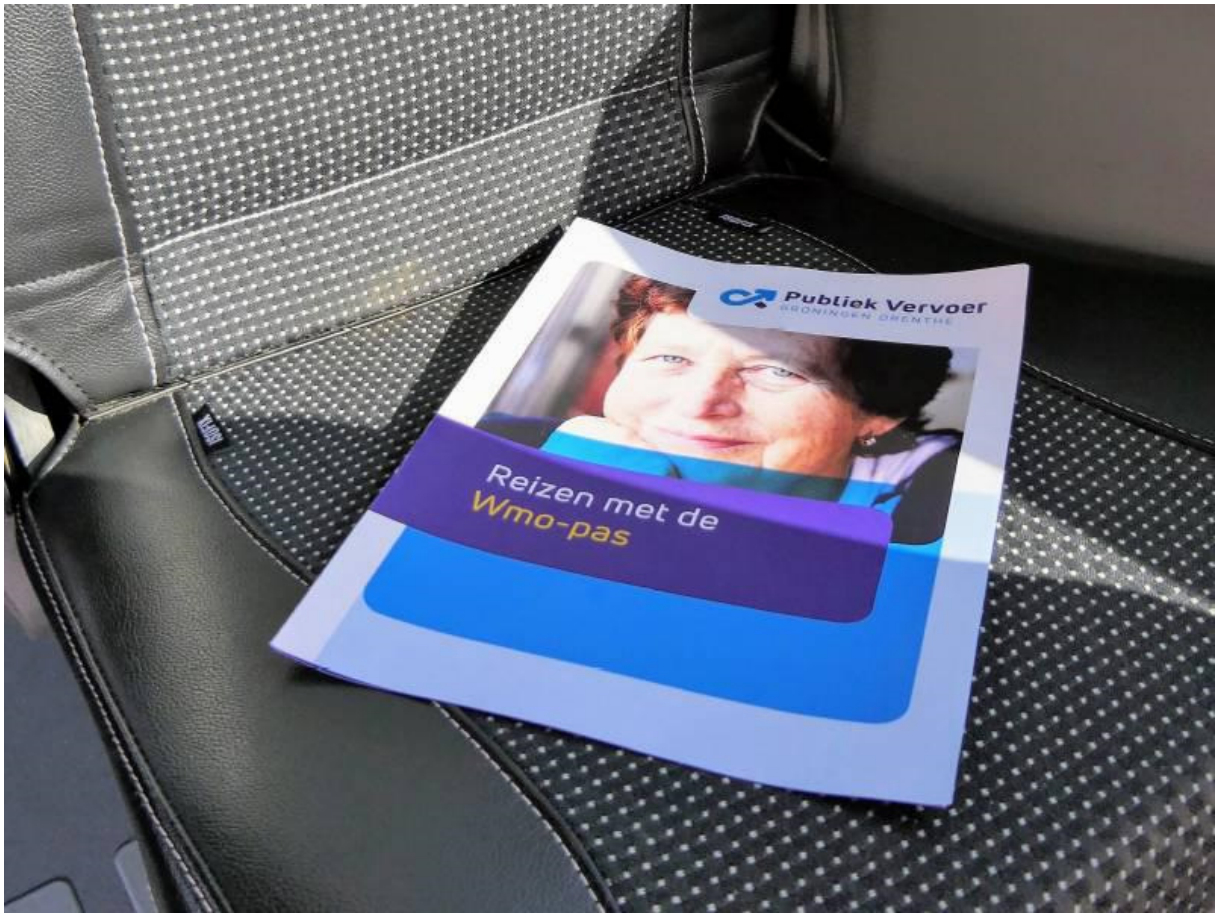

5. Grondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en de passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij het betreffende balansonderdeel anders vermeldt worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Immateriële-, materiële- en financiële vaste activa

De artikelen 59 en 34 van het Besluit Begroten en Verantwoorden worden in acht genomen. Publiek Vervoer beschikt niet over activa daarom zal er niet verder uitgeweken worden over dit onderwerp.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De voorgeschreven indeling met betrekking tot de vorderingen is:

- Vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, Gemeenschappelijke regelingen, Rijk)
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen.
- Overige vorderingen

Wanneer er geen vennootschapsbelasting verschuldigd is wordt dit bedrag niet opgenomen in de balans.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden

Publiek Vervoer beschikt op dit moment niet over een eigen vermogen. Ook heeft de GR geen voorzieningen en/of vaste schulden. Om deze reden zal er niet verder uitgeweken worden op dit onderwerp

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borgstellingen en/of garantstellingen

Bij een bedrag van €0 voor borg- en/of garantstellingen wordt er geen toelichting opgenomen.

Stelselwijzigingen

Er hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan, doordat de GR Publiek Vervoer pas in 2018 is opgericht.

Consolidatie en verbonden partijen

In het jaar 2018 is er geen sprake van consolidatie. Publiek vervoer heeft geen verbonden partijen.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW en conform het Besluit Begroten en Verantwoorden vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. Bestuur en directie van GR Publiek Vervoer hebben geen aanleiding te veronderstellen dat de continuïteit op enigerlei wijze in het geding is.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die een andere licht werpen op de stand van dat moment of effect hebben op de continuïteit van de gemeenschappelijke regeling.

6. Overzicht baten en lasten

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Bedragen	2017 (realisatie)	*2018 (begroting)*	*Realisatie 2018*
Deelnemersbijdragen		680.000	680.000
Bijdrage OV-Bureau		120.000	120.000
Overige baten opdrachten individuele deelnemers		-	50.000
Bijdragen en baten t/m 31-12-2017			1.095.812
Totale baten		**800.000**	**1.945.812**
Loonsom		125.000	0
Inhuur		0	0
Inhuur DVO OV-bureau		325.000	183.663
Inhuur DVO gemeenten		75.000	0
Inhuur overig		75.000	498.014
Reiskosten			929
Opleidingen			0
Algemene personele kosten			1.848
Personeelslasten		**600.000**	**684.454**
DVO OV-bureau			
Algemeen OV-bureau		100.000	0
huisvesting			25.000
faciliteiten			10.000
ICT Software			4.925
Grafische diensten			0
Archief/post			0
DVO Emmen			
Overige bedrijfsvoeringskosten			
ICT Eigen beheer			118.234
ICT-hardware			13
ICT Licentie			3.980
Communicatie			9.677
verzekering			0
accountant			7.500
Juridische kosten			36
Abonnementen			0
Overige bedrijfsvoeringskosten			25.728
			0
Complimenten/klachtenafhandeling			
ICT Complimenten/Klachten			46.353
Inhuur Complimenten/Klachten			17.567
Bedrijfsvoeringskosten		**100.000**	**269.013**
Kosten t/m 31-12-2017		100.000	1.352.130
Projectkosten OV-Bureau 1-1 t/m 1-3-2018			117.847
Kapitaallasten		0	0
Onvoorzien			0
Overige kosten		**100.000**	**1.469.977**
Totale lasten		**800.000**	**2.423.444**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves		**0**	**-477.632**
Toevoeging en onttrekking reserves			
Toevoeging reserves		0	0
Onttrekkingen reserves		0	0
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves		**0**	**-477.632**

6.1 Toelichting

De exploitatie van de gemeenschappelijke regeling is zeer beperkt. De administratie wordt voor het boekjaar 2018 in de administratie van het OV-bureau op het projectnummer verwerkt. De baten zijn verdeeld in een viertal categorieën die aansluiten op de aard van de inkomsten. Hierbij is rekening gehouden met het verschil van deelnemers en niet deelnemers in de Gemeenschappelijke regeling.

De lasten zijn onderverdeeld in een drietal hoofd categorieën: Personeel, Bedrijfsvoering en overig.

Personeel

De categorie Personeel is als volgt onderverdeeld:
- Loonsom
- Inhuur
- Overige personeelskosten

Bedrijfskosten

De categorie Bedrijfskosten is vervolgens gesplitst in 4 onderdelen
- DVO OV-bureau
- DVO Emmen
- Overige bedrijfsvoeringskosten
- complimenten/klachtenafhandeling)

Met deze verdeling is aangesloten bij de aard van de kosten en de noodzaak van splitsing.

Overig
De categorie overig is onderverdeeld in de volgende onderdelen:
- Kosten t/m 31-12-2017
- projectkosten OV-bureau 1-1 t/m 1-3-2018
- Kapitaallasten
- Onvoorzien

Afwijkingen
Doordat de vastgestelde begroting op een hoger niveau is vastgesteld dan de jaarrekening kan er geen één op één vergelijking gemaakt worden. De tussenrapportage d.d. 31 oktober 2018 moet dan ook in combinatie met de begroting gelezen worden om de jaarrekening en de begroting met elkaar te kunnen vergelijken.

Opvallende afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn:

- Inhuur: De kosten van inhuur van derden wijken € 206.677 (€ 475.000 - € 681.677) af van de begroting. Hierbij moet opgemerkt worden dat er in de begroting rekening is gehouden met loonkosten van personeel in dienst. Het aannemen van personeel in dienst bleek niet mogelijk te zijn in 2018. De begrote loonkosten ad € 125.000 dienen mee genomen te worden in de analyse van de inhuur- en loonkosten. De daadwerkelijke afwijking met betrekking tot de begrote loon- en inhuurkosten betreft € 84.454. De extra kosten houden verband met de hogere inhuurkosten voor extra personeelsleden voor het uitvoeren van werkzaamheden voor de op- en inrichting en het inhuren van specifieke kennis.
- Bedrijfsvoeringskosten: Op basis van de vastgestelde begroting wijken de bedrijfskosten voor een bedrag van € 169.013 af. Deze afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door de ICT eigen beheer kosten ad € 118.234. Er is in 2018 veelvuldig geïnvesteerd in het in- en

oprichten van de ICT systemen, de aanschaf van licenties en overige gerelateerde opstartkosten.

In het jaar 2018 wordt de exploitatie voor een groot deel belast met de incidentele lasten vanuit de periode voor 1 maart 2018.

Daarnaast is er een complimenten/klachten lijn ingesteld. De kosten ad € 68.890 waren niet begroot, maar zijn wel meegenomen in de tussenrapportage.

De deelnemers zijn door middel van de tussenrapportage op de hoogte gesteld van de overschrijdingen. De deelnemers zijn akkoord gegaan met de extra incidentele bijdrage voor het boekjaar 2018.

De gemeenschappelijke regeling is over het boekjaar 2018 niet belast met vennootschapsbelasting.

6.2 Incidentele baten en lasten

Het jaar 2018 was voor Publiek Vervoer een jaar van opstarten en inrichten. Er zijn met name extra kosten gemaakt voor extra inhuur van derden en ICT. Vanaf het moment van de start van de Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer is er veel aandacht besteed aan het opbouwen van een solide constructie en bedrijfsvoering. Het gaat hierbij om inhuur voor de complimenten- en klachtenafhandeling, het samenstellen en gereed maken van de financiële rapportages en het opzetten de administratie 2019 e.v. Daarnaast is er veel aandacht besteed aan het behandelen en oplossen van de juridische vraagstukken. In verband met de startende organisatie is het onderscheid tussen incidentele en structurele lasten niet eenvouding.

Financiële toelichting

De gemeenschappelijke regeling heeft voor het boekjaar 2018 een oorspronkelijk werkbudget ontvangen van € 800.000. De realisatie wijkt voor een bedrag van €477.632 af van de begroting.

De lasten over de periode tot 1 januari 2018 (€ 1.352.130) zijn incidenteel van aard. De lasten betreffen opstart- en projectkosten.

De lasten over de periode tot 1 maart 2018 (€ 117.847) zijn incidenteel van aard. De lasten betreffen opstart- en projectkosten.

In het boekjaar 2018 is de realisatie belast met opstart- en ontwikkelkosten. Om een duidelijk beeld te kunnen scheppen over het structurele evenwicht is er een indexatie gemaakt van de kosten. De incidentele kosten concentreren zich voornamelijk op de categorie inhuur en ICT. Het structurele component in deze kosten is 75%. Het incidentele component voor de inhuurkosten (overig) is: € 170.419. Het incidentele component voor de ICT Eigen Beheer kosten is: € 29.558.

6.3 Mutaties in reserves en voorzieningen

Het opnemen van de mutaties in de reserves en voorzieningen is een verplicht onderdeel vanuit de verslaggevingsregels Besluit begroten en verantwoorden. Binnen het Publiek Vervoer zijn er in 2018 geen reserves en/of voorzieningen ingesteld. Er zijn dus ook geen mutaties in het eigen vermogen tot aan de jaarrekening. Het resultaat komt ten gunste van het eigen vermogen in de algemene reserve.

6.4 Mutaties in Onvoorzien

De gemeenschappelijke regeling heeft voor 2018 geen bedrag voor onvoorziene kosten opgenomen in haar begroting.

6.5 Verschil begroting en jaarrekening

De begroting en jaarrekening 2018 wijken significant van elkaar af. De primitieve vastgestelde begroting is op hoofdlijnen opgesteld. In de jaarrekening is een verdiepingsslag gemaakt.

Incidentele kosten tot 1 maart 2018

De afwijking ten opzichte van de begroting wordt voor een groot deel veroorzaakt door de incidentele baten en lasten in de periode voor 1 maart 2018. De verantwoording van deze kosten alsmede het op de hoogte brengen van het bestuur en de deelnemers heeft in de projectfase plaatsgevonden middels de afrekening 2017 en het overdrachtsdocument projectopdracht Publiek Vervoer d.d. 13 maart 2018.

Complimenten- en klachtendesk

Het bestuur heeft met de Klachtenregeling Publiek Vervoer Groningen Drenthe ingestemd met het instellen van een complimenten-klachtendesk. De kosten hiervoor ad € 68.890 waren niet begroot in de primitieve begroting 2018.

Inhuur van derden en loonkosten

Door de oprichting van de gemeenschappelijke regeling en de inschrijving bij verschillende instanties als de Belastingdienst, de kamer van Koophandel en ADP is het niet mogelijk gebleken om in 2018 personeel in dienst te nemen. Om deze reden zijn er meer kosten voor inhuur gemaakt en geen kosten voor lonen. De stand van zaken is besproken in de bestuurlijke overleggen.

ICT kosten

Het jaar 2018 bestond op het gebied van ICT voor een groot deel uit inrichting, oprichting en ontwikkeling. De extra kosten voor ICT gerelateerde kosten zijn niet begroot in de primitieve begroting. De stand van zaken is besproken in de bestuurlijke overleggen.

De overige kosten met betrekking tot bedrijfsvoeringskosten wijken op totaalniveau niet af van de primitieve begroting 2018.

Prognose tekort

In de bestuursvergadering van 31 oktober 2018 is het bestuur middels een voorstel Tussenrapportage 2018 op de hoogte gebracht van het te verwachten tekort over 2018 voor een totaal bedrag van circa € 600.000. Deze kosten zijn, zoals in de jaarstukken verantwoord incidenteel van aard en ten gevolge van de opstartfase. De deelnemers zijn middels een brief op de hoogte gebracht van het te verwachten tekort. De deelnemers zijn akkoord gegaan met de eenmalige verhoging van de bijdrage aan Publiek Vervoer. Door middel van een oplegnotitie zijn de deelnemers geïnformeerd over de verschillen tussen de cijfers in de tussenrapportage en de jaarstukken.

7 Balans

7.1 Balans

		(bedragen x € 1.000)
Activa		
	31-dec-18	**1-mrt-18**
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	0	0
Financiële vaste activa	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**
Vlottende activa		
Voorraden	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	*161*	*0*
Vorderingen op openbare lichamen	161	0
Overige vorderingen	0	0
Overlopende activa	*148*	*0*
Voorschotten overige Nederlandse overheidslichamen	143	0
Overige vooruitbetaalde bedragen	5	0
Liquide middelen	0	0
kas- en banksaldi	0	0
Totaal vlottende activa	**309**	**0**
Totaal	***309***	***0***

		(bedragen x € 1.000)
Passiva		
	31-dec-18	**1-mrt-18**
Eigen vermogen		
Algemene reserve	0	0
Bestemmingsreserve	0	0
Gerealiseerd resultaat	-478	0
Totaal eigen vermogen	***-478***	
Voorzieningen	0	0
vaste schulden met een rente-typische looptijd van een ≥ 1 jaar	0	0
Totaal vaste passiva	**-478**	**0**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden	*483*	*0*
Banksaldi	0	0
Kasgeldleningen	0	0
Overige schulden	483	0
Overlopende passiva	*304*	*0*
Voorschotten overige Nederlandse overheidslichamen	141	0
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in het volgende jaar tot betaling komen	163	0
Totaal vlottende passiva	**787**	**0**
Totaal	***309***	***0***

7.2 Toelichting

In de toelichting wordt een nadere uitleg gegeven over posten in de balans van Publiek Vervoer.

Activa

Vaste activa

Niet van toepassing. Publiek Vervoer beschikt niet over activa

Vlottende activa

Onder de vlottende activa zijn de vorderingen opgenomen. In het geval van Publiek Vervoer betreft dit vorderingen op deelnemende gemeenten en/of het OV-bureau. Waaronder de BTW aangifte kwartaal 4 ad €148.763. Het betreft hierbij een vordering op een openbaar lichaam.

Banksaldo en schatkistbankieren

Publiek Vervoer beschikt in 2018 niet over een eigen in gebruik zijnde bankrekening. Zij heeft gebruik gemaakt van de bankrekening van het OV-bureau. Niet van toepassing

Passiva

Vaste passiva

Onder de vaste passiva is het jaarrekeningresultaat 2018 opgenomen. Dit resultaat is het saldo van baten en lasten.

Dit bedrag wordt volledig afbetaald door de aanvullende bijdragen van de deelnemers.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden de kortlopende schulden en de vooruit ontvangen bedragen dan wel de nog te betalen bedragen. Voor Publiek Vervoer gaat het hierbij om de verhouding met de deelnemende gemeenten en het OV-bureau. Daarnaast is er een bedrag van € 148.763 opgenomen met betrekking tot de nog te betalen belasting over de periode oktober tot en met december 2018.

Openingsbalans 2018

De openingsbalans Is opgemaakt per de startdatum 1 maart 2018.

Langlopende financiële verplichtingen en rechten

Publiek Vervoer heeft geen borg- en/of garantstellingen.

Bijlagen

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE
Naam
Klantnr.
it boeken? Bel: 0800 40 20 104

1. Verantwoording specifieke uitkeringen

De gemeenschappelijke Regeling heeft geen specifieke uitkeringen zoals bedoeld in de Single Information Single Audit. Dit is getoetst op de website https://teverantwoordenregelingen.rijksoverheid.nl/ d.d. 15-1-2018

2. Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

	Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur			€ -
0.2	Burgerzaken			€ -
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden			€ -
0.4	Overhead	€ 1.945.812	€ 2.423.444	€ -477.632
0.5	Treasury			€ -
0.61	OZB woningen			€ -
0.62	OZB niet-woningen			€ -
0.63	Parkeerbelasting			€ -
0.64	Belastingen overig			€ -
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			€ -
0.8	Overige baten en lasten			€ -
0.9	Vennootschapsbelasting			€ -
0.10	Mutaties reserves			€ -
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		€ -477.632	€ 477.632
0.0	**Bestuur en ondersteuning**	**€ 1.945.812**	**€ 1.945.812**	**€ -**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer			€ -
1.2	Openbare orde en veiligheid			€ -
1.0	**Veiligheid**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
2.1	Verkeer en vervoer			€ -
2.2	Parkeren			€ -
2.3	Recreatieve havens			€ -
2.4	Economische havens en waterwegen			€ -
2.5	Openbaar vervoer			€ -
2.0	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
3.1	Economische ontwikkeling			€ -
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur			€ -
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			€ -
3.4	Economische promotie			€ -
3.0	**Economie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
4.1	Openbaar basisonderwijs			€ -
4.2	Onderwijshuisvesting			€ -
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken			€ -
4.0	**Onderwijs**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
5.1	Sportbeleid en activering			€ -
5.2	Sportaccomodaties			€ -
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			€ -
5.4	Musea			€ -
5.5	Cultureel erfgoed			€ -
5.6	Media			€ -
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie			€ -
5.0	**Sport, cultuur en recreatie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie			€ -
6.2	Wijkteams			€ -
6.3	Inkomensregelingen			€ -
6.4	Begeleide participatie			€ -
6.5	Arbeidsparticipatie			€ -
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)			€ -
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+			€ -
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-			€ -
6.81	Geëscaleerde zorg 18+			€ -
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			€ -
6.0	**Sociaal Domein**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
7.1	Volksgezondheid			€ -
7.2	Riolering			€ -
7.3	Afval			€ -
7.4	Milieubeheer			€ -
7.5	Begraafplaatsen en crematoria			€ -
7.0	**Volksgezondheid en milieu**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
8.1	Ruimtelijke ordening			€ -
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)			€ -
8.3	Wonen en bouwen			€ -
8.0	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
	TOTAAL	**€ 1.945.812**	**€ 1.945.812**	**€ -**

3. Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Periode	Beschrijving
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	100%	Jaarstukken 2018	2018	Peildatum 31-12-2018
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	100%	Jaarstukken 2018	2018	Peildatum 31-12-2018

De beleidsindicatoren geven een mogelijkheid tot vergelijking tussen gemeenten en/of gemeenschappelijke regelingen. De overige beleidsindicatoren zijn niet van toepassing op de gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer

4. Wet Normering Topinkomens (WNT)

WNT-verantwoording 2018 [Publiek Vervoer Groningen Drenthe]

De WNT is van toepassing op Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Publiek Vervoer heeft in 2018 geen personeel in dienst. De tabel die gebruikt wordt is leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	Jan Bos	
Functiegegevens	Algemeen Directeur	n.v.t.
Kalenderjaar	2018	2017
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/03 – 31/12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	10 maanden	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 182	n.v.t.
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 228.200	n.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	*€ 228.200*	*n.v.t.*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	*Ja*	n.v.t.
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 105.075	n.v.t.
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 105.075	n.v.t.
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	**€ 105.075**	**n.v.t.**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

1d. Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam topfunctionaris	Functie
F. Alberts	Algemeen bestuurslid
T. Schroor	Algemeen bestuurslid
H. Bouman	Voorzitter
H. Bakker	Algemeen bestuurslid
G. Brongers	Algemeen bestuurslid
K. Ipema	Algemeen bestuurslid
H. ten Hulscher	Algemeen bestuurslid
R. Wanders	Voorzitter

Publiek Vervoer Groningen Drenthe verstrekt geen vergoedingen aan haar bestuurders.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen

5. Bijdrage Deelnemers en OV-bureau tekort 2018

Bijdragen	%		2018
Deelnemers			
Provincie Groningen			
Appingedam	1,39	€	7.403
Bedum	0,77	€	4.101
Delfzijl	2,61	€	13.901
De Marne	0,9	€	4.793
Eemsmond	1,5	€	7.989
Groningen	11,4	€	60.717
Grootegast	0,83	€	4.421
Haren	1,38	€	7.350
Leek	1,59	€	8.468
Loppersum	0,83	€	4.421
Marum	0,61	€	3.249
Midden-Groningen	5,43	€	28.920
Oldambt	4,19	€	22.316
Pekela	1,32	€	7.030
Stadskanaal	3,65	€	19.440
Ten Boer	0,45	€	2.397
Veendam	2,56	€	13.635
Westerwolde	2,6	€	13.848
Winsum	0,89	€	4.740
Zuidhorn	1,09	€	5.805
Provincie Drenthe			
Aa en Hunze	1,84	€	9.800
Assen	4,96	€	26.417
Borger-Odoorn	1,95	€	10.386
Coevorden	2,93	€	15.605
De Wolden	1,72	€	9.161
Emmen	9,63	€	51.290
Hoogeveen	4,85	€	25.831
Meppel	2,37	€	12.623
Midden Drenthe	2,36	€	12.569
Noordenveld	2,5	€	13.315
Tynaarlo	2,31	€	12.303
Westerveld	1,58	€	8.415
Overige bijdragen			
OV-bureau Groningen Drenthe	15	€	79.944
Totaal	**100**	**€**	**532.602**

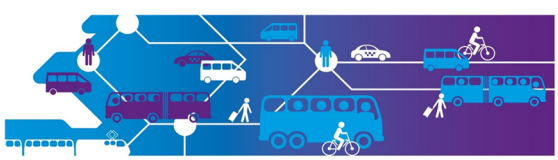

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE

“ONTWERP” MEERJAREN-BEGROTING 2020 - 2023

Samenwerkingsorganisatie
Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Assen, 15 april 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord / Aanbiedingsbrief 2

Begrotingsverslag 3

1. Samenvatting/Kerngegevens 4
2. Algemene gegevens 5
3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven 7
   - 3.1 Rollen 7
   - 3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe 7
   - 3.3 Financieel inzicht 10
     - *3.3.1 Algemene beeld begroting Inkomsten* 10
     - *3.3.2 Analyse op hoofdlijnen* 11
4. Paragrafen 12
   - 4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 12
   - 4.2 Financiering 16
   - 4.3 Bedrijfsvoering 16

Financieel 17

5. Grondslagen 18
6. Overzicht baten en lasten 20
   - 6.1 Toelichting 21
   - 6.2 Incidentele baten en lasten 21
   - 6.3 Mutaties in reserves en voorzieningen 21
   - 6.4 Mutaties in onvoorzien 21
7. Balans 22
   - 7.1 Balans 22
   - 7.2 Toelichting 22

Bijlagen 24

1. Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld 25
2. Beleidsindicatoren 27
3. Bijdrage deelnemers en OV-bureau 28

Voorwoord / Aanbiedingsbrief

Hierbij bieden wij u de meerjarenbegroting 2020-2023 van Publiek Vervoer Groningen Drenthe (PVGD) aan.

De gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer is opgericht eind maart 2018. Het eerste boekjaar 2018 stond in het teken van het inrichten van de Gemeenschappelijke Regeling en het opstarten van het vervoer zelf. In 2019 lag de nadruk op het afhechten, borgen en inslijpen van de daadwerkelijke uitvoering. Daarmee is in die jaren de basis gelegd voor de verdere doorontwikkeling in 2020.

Het jaar 2020 zal dan ook in het teken staan van enerzijds going concern in de uitvoering en anderzijds het door ontwikkelen van het vervoerssysteem tot een meer integraal systeem waarbij openbaar vervoer en publiek vervoer meer met elkaar verweven zullen zijn.

Deze doorontwikkeling zal niet alleen vorm krijgen in het ontwikkelen van ICT-toepassingen om de reiziger beter te bedienen, maar zal ook vorm krijgen in het integreren van verschillende vervoersvormen. Hiermee bedoelen we niet alleen integratie binnen publiek vervoer maar ook integratie tussen publiek vervoer en openbaar vervoer.

Het bovenstaande betekent dat de samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer volledig beantwoordt aan het doel waarvoor het is opgericht.

Jan Bos,

directeur Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Begrotingsverslag

1. Samenvatting/Kerngegevens

De begroting geeft inzicht in de plannen, ontwikkeling en financiële gezondheid over 2020 met een meerjarenperspectief tot en met 2023. Publiek Vervoer Groningen Drenthe is nog volop in ontwikkeling. Dit zal de komende jaren doorgaan. De opstartfase is inmiddels voorbij. De komende jaren zal er voornamelijk oog zijn voor het professionaliseren van de organisatie en de uitvoering van haar taken.

Begroting incl. meerjarenperspectief cijfers

Omschrijving baten	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bijdrage deelnemers	€ 702.440	€ 722.389	€ 746.878	€ 772.198
Bijdrage OV-bureau	€ 123.960	€ 127.480	€ 131.802	€ 136.270
Extra inkomsten doorontwikkeling	€ -	€ -	€ -	€ -
Extra inkomsten individuele opdrachter	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	**€ 826.400**	**€ 849.870**	**€ 878.680**	**€ 908.468**
Omschrijving lasten	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**
Personeel	€ 221.187	€ 227.822	€ 236.024	€ 244.521
Inhuur	€ 380.880	€ 392.306	€ 406.429	€ 421.061
Complimenten & klachtenafhandeling	€ 51.750	€ 53.303	€ 55.221	€ 57.209
DVO OV-Bureau	€ 40.600	€ 41.168	€ 41.786	€ 42.413
DVO Gemeenten	€ -	€ -	€ -	€ -
Bedrijfsvoeringskosten	€ 85.260	€ 86.454	€ 87.750	€ 89.067
Projectkosten	€ -	€ -	€ -	€ -
Incidentele lasten	€ -	€ -	€ -	€ -
Onvoorzien	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Totaal	**€ 819.677**	**€ 841.053**	**€ 867.211**	**€ 894.270**
Saldo	**€ 6.723**	**€ 8.817**	**€ 11.469**	**€ 14.197**

Korte analyse op hoofdlijnen

Baten

De begroting is gebaseerd op de structurele baten zoals bij de oprichting is vastgesteld. Gedurende het boekjaar kunnen er aanvragen gedaan worden voor het uitvoeren van eventuele extra taken. Voor deze incidentele uitgaven worden er incidentele inkomsten verwacht. De uitgaven worden altijd kostendekkend gefinancierd door de opdrachtgever.

Lasten

De begroting is gebaseerd op de lasten voor het primaire proces van Publiek Vervoer. Een onderdeel hiervan, welke niet is benoemd in de voorgaande begroting is de complimenten en klachtenafhandeling. Op basis van de gerealiseerde cijfers in de jaarstukken 2018 is er een verder uitsplitsing gemaakt van de lasten.

De begrotingspost voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVO) gemeenten is nog niet ingevuld. Tijdens het schrijven van deze begroting is Publiek Vervoer in overleg met twee gemeenten voor de ondersteuning op het gebied van personeelszaken en de communicatie. Hiervoor heeft Publiek Vervoer nog geen kostenopgave. Deze lasten zijn in deze begroting opgenomen in de post Inhuur en bedrijfsvoeringskosten.

De begroting is kostendekkend opgesteld op basis van het primaire proces en de taken van de gemeenschappelijke regeling.

2. Algemene gegevens

Wij - alle samenwerkende overheden- willen in Groningen en Drenthe een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school kunnen gaan en/of deel kunnennemen aan het sociale leven en bezoekers aan onze provincies hun reisdoelen kunnen bereiken.

Publiek Vervoer is de bundeling en integratie van allerlei vervoersvormen:

- Vervoersvormen waar alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe gebruik van kunnen maken zoals hub-taxi, buurtbus, lokaal vervoer en diverse vormen van vrijwilligersvervoer;
- Het doelgroepenvervoer zoals Wmo-vervoer, Leerlingenvervoer en vervoer in het kader van de Participatiewet.

De samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe wordt gevormd door alle gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en het OV-bureau Groningen Drenthe. Het is een zogeheten Gemeenschappelijke Regeling (GR). Dit betekent dat bepaalde taken van de gemeenten en het OV-bureau zijn overgedragen aan het uitvoerend team Publiek Vervoer. Het zijn de taken: contractbeheer, beleidsadvisering, monitoring en doorontwikkeling.

Visie

Wij – alle samenwerkende overheden willen in Groningen en Drenthe toekomstbestendig publiek gefinancierd vervoer voor iedereen. Het moet betaalbaar zijn, beschikbaar en duurzaam. Dit is mogelijk door koppeling van verschillende vervoerstromen binnen publiek vervoer en tussen publiek vervoer en openbaar vervoer, maar ook door de inzet van hubs, van ICT toepassingen, nieuwe technologieën en verbetering van het beleid van gemeenten (zoals meer adequate indicaties).

Wij staan voor een inclusieve samenleving, waaraan iedereen kan deelnemen die dat wil. Ongeacht of men woont op het platteland of in stedelijk gebied en ongeacht welke ondersteuning men nodig heeft. Voorwaarde hiervoor is dat reizigers -jong en oud- veilig, flexibel en zelfstandig kunnen reizen, er altijd vervoersondersteuning-op-maat (of passend vervoersondersteuning) geboden kan worden aan hen die dat nodig hebben, waarbij aanbieders van vervoer een gezonde bedrijfsvoering kunnen hebben met goed werkgeverschap en innovatief ondernemerschap beloond wordt.

Dit doen we door te zoeken naar manieren om efficiënter te reizen. Bijvoorbeeld door meer samen te reizen waar dat kan. En door samen met reizigers en aanbieders te blijven werken aan de doorontwikkeling van publiek vervoer. Het zal nooit af zijn; en er zullen dingen wel eens niet lukken of anders gaan dan gepland. Maar samen maken we stap-voor-stap een goed ontwikkeld vervoersnetwerk.

Bestuur

Het team wordt aangestuurd door de directeur. De directeur legt verantwoording af aan het bestuur en de gemeenten. Het bestuur bestaat uit een afgevaardigde per regio, dat uit het midden een voorzitter kiest. Door de gemeentelijke herindeling in de provincie Groningen per 1 januari 2019 zal het bestuur in de loop van 2019 mogelijk aangepast worden.

Bestuur	
Wethouder gemeente Groningen / Centraal Groningen	vacant
Wethouder gemeente Het Hogeland/ Noord-Groningen	H. Bouman
Wethouder gemeente Westerkwartier / Zuidwest-Groningen	vacant
Wethouder gemeente Stadskanaal / Oost-Groningen	G. Brongers
Wethouder gemeente Noordenveld / Noordmidden-Drenthe	K. Ipema
Wethouder gemeente Meppel / Zuidwest-Drenthe	H. ten Hulscher
Wethouder gemeente Emmen / Zuidoost-Drenthe	R. Wanders

3. Ontwikkeling, inzicht en opgaven

3.1 Rollen

De gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en het OV-bureau zijn verantwoordelijk voor het beleid en zijn de opdrachtgevers. Publiek Vervoer voert namens de opdrachtgevers het contractmanagement uit, zorgt voor een onafhankelijk klachtenloket en is een kennis en adviescentrum inzake publiek vervoer en de doorontwikkeling daarvan. De uitvoering van de ritten ligt bij de gecontracteerde vervoerders die de opdrachtnemers zijn.

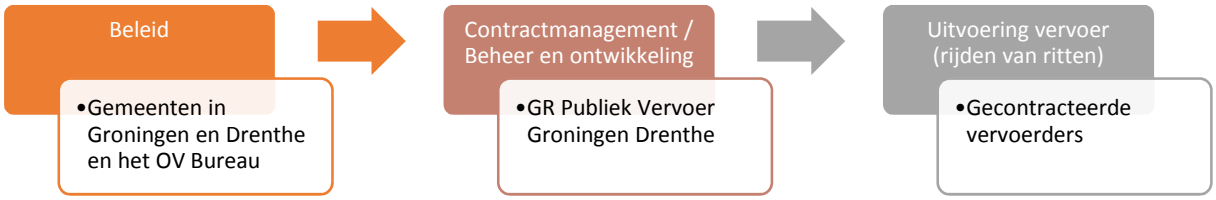

3.2 Activiteiten en opgaven Publiek Vervoer Groningen Drenthe

De samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe is een gemeenschappelijke regeling die gericht is op uitvoering: een bedrijfsvoeringsorganisatie. Er vindt geen beleidsvorming plaats. Dat is uitsluitend aan de gemeenten en de provincies voorbehouden. Publiek Vervoer Groningen Drenthe is daarmee een uitvoeringsorganisatie.

Publiek Vervoer Groningen Drenthe heeft drie taken:

- Contractbeheer
- Onafhankelijk klachtenloket
- Kennis en advies centrum en Doorontwikkeling

Contractbeheer

De GR Publiek Vervoer beheert namens de gemeenten en de provincies c.q. OV-bureau de contracten inzake het WMO vervoer, leerlingenvervoer, hub-taxi, vervoer sociale werkplaats en lokale vervoersoplossingen zoals sommige stadsdiensten en buurtbussen. Totaal gaat het hier om contracten met een waarde van ongeveer 35 miljoen. Onder contractbeheer moet u verstaan dat we erop toezien dat de vervoerders de contracten conform bestek uitvoeren. In het verlengde hiervan wordt ook ingezet op het verzamelen en beheren van data die hiervoor nodig is, betere monitoring en het door ontwikkelen van het vervoer naar een hoger kwaliteitslevel. Dit gebeurt in goede samenwerking met de gecontracteerde vervoerders. Juist in die samenwerking kan men elkaar stimuleren en inspireren. Contractbeheer is dus geen eenzijdige benadering vanuit het contract. Tevens houdt contractbeheer in dat er relatiemanagement is met de gemeenten.

Het contractbeheer zal onder meer vormgegeven worden door veelvuldig bilateraal overleg met vervoersbedrijven en gemeenten en per kwartaal een contractbeheer bespreking met elk vervoersbedrijf afzonderlijk, door maandelijkse maraps via de ontwikkelde BI-tool (BI staat voor Business Intelligence), door maandelijkse factuuranalyses via de ontwikkelde BI-tool (zie ook verderop). Ook zullen er een aantal overleggen tussen gemeenten en vervoerder worden gepland door Publiek Vervoer om de algemene gang van zaken en actualiteiten af te stemmen.

Compliment en klacht: klachtenmanagement

Naast het beheren van de contracten vormt Publiek Vervoer het klachtenloket voor klachten en complimenten aangaande publiek vervoer. Publiek Vervoer neemt via het klachten en complimenten systeem Smile de klacht

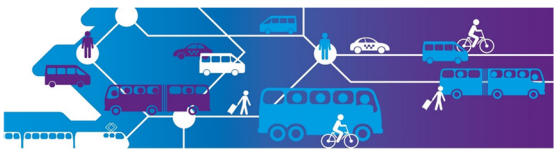

aan, bekijkt naar wie deze moet worden doorgezet (gemeente of vervoerder) en verwerkt de reactie tot een antwoord aan de klant.

Publiek Vervoer zal er voor zorgdragen dat vervoersbedrijven en gemeenten uit de BI-tool periodiek en op verzoek real time informatie hebben over de stand van zaken ten aanzien van de klachten.

Voor dit min of meer onafhankelijk klachtenloket is gekozen in overleg met de klankbord van vertegenwoordigers van reizigers. Op grond van een analyse van de klachten kan inzicht ontstaan in hoe het gaat met het vervoer en waar de verbeterpunten liggen. Klachtenmanagement is dus in eerste instantie gericht op het afhandelen van klachten, maar genereert tegelijkertijd een schat aan informatie over waar verbeterpunten liggen. Dit kunnen punten zijn die te maken hebben met de uitvoering van het vervoer, maar ook met het beleid van de gemeente.

In 2019 is het klachtensysteem, waarin een aantal tekortkomingen werden geconstateerd, aangepast en is het proces rondom de klachtafhandeling waarvoor hetzelfde gold ook verbeterd. Tot halverwege 2019 beperkte het klachtenloket zich tot WMO-vervoer en hubtaxi. In 2019 zal een besluit worden genomen om ook de klachtafhandeling ten aanzien van het leerlingenvervoer te registreren in het klachtensysteem.

Het klachtensysteem wordt in 2020 gebruikt om het klanttevredenheidsonderzoek toe te spitsen op doorvragen over patronen die in de klachtenoverzichten naar voren komen.

Kennis en advies centrum en doorontwikkeling

Als derde taak heeft Publiek Vervoer een kennis en adviesfunctie.
Binnen deze taak is het adviseren over doorontwikkeling van belang. Onder doorontwikkeling kan men bevatten het verbeteren van de huidige werkwijze, het verbeteren van het beleid van gemeenten, maar ook het uitbreiden bijvoorbeeld met vervoer van en naar zorglocaties die tot nog toe door zorgorganisaties zelf worden uitgevoerd.

In 2019 is een start gemaakt met overleggen met diverse zorginstanties in Groningen en Drenthe om te verkennen of er mogelijkheden zijn om samen te werken in mobiliteitsoplossingen. De zorginstellingen en Publiek Vervoer hebben allemaal te maken met doelgroepen vervoer en maken daarbij in sommige gevallen gebruik van dezelfde vervoersbedrijven. Er is in 2019 een proces gestart om samenwerkingsmogelijkheden te verkennen. De uitwerking van deze samenwerkingsmogelijkheden en daadwerkelijke implementatie zal in 2020 plaatsvinden.

In 2019 is een plan van aanpak opgesteld samen met het OV-bureau om tot een verdere integratie van vervoerstromen te komen. Dit plan is in 2020 nog volop in uitvoering.

In het voorjaar van 2019 is een BI-tool ontwikkeld waarin op grond van gegevens uit de database, de rittenadministratie en het klachtensysteem dwarsverbanden tussen gegevens gelegd kunnen worden. Deze gegevens worden en zijn verzameld in de andere taakvelden van Publiek Vervoer en kunnen via de BI-tool bijdragen aan beleidsadviezen ten behoeve van het verder optimaliseren van beleid van gemeenten, OV-bureau en provincies. In 2020 zullen op grond van deze BI-tool beleidsadviezen worden gegeven.

In 2019 is het Europese Interreg programma Stronger Combined gestart. Publiek Vervoer Groningen Drenthe neemt deel aan dit programma. Partners in dit programma zijn regio's, steden en samenwerkingsverbanden in de Noordzeeregio in Duitsland, België, Zweden, Noorwegen, Denemarken en Engeland. Voor Publiek Vervoer Groningen Drenthe bevat het programma (voor de gehele looptijd van 2019 tot en met 2021) een omvang van ongeveer € 570.000. Hiervan wordt de helft gefinancierd door Europa, mits er cofinanciering voor de andere helft wordt geregeld. Het gezamenlijk doel in het programma Stronger Combined is het oplossen van het sociaal isolement door gezamenlijk mobiliteit en bereikbaarheid voorzieningen, beschikbaarheid diensten in landelijke gebieden verbeteren. In de loop van 2019 zullen er voorstellen vanuit Publiek Vervoer Groningen Drenthe gedaan worden om invulling te geven aan dit programma.

In 2019 is in het kader van de implementatie van de consessie Groningen Drenthe door het OV-bureau en Qbuzz samen met Qbuzz en het OV-bureau gewerkt aan een verdere ondersteuning van multimodaal reizen binnen Groningen en Drenthe. Hierbij is ingezet op een verdere ontwikkeling van een app die Qbuzz reeds eerder heeft ontwikkeld naar een app die geschikt is ter ondersteuning van reizigers in Groningen en Drenthe die gebruik willen maken van zowel het openbaar vervoer als het doelgroepenvervoer. De afronding en uitrol daarvan zal in 2020 plaatsvinden.

Tevens is in 2019 overleg geweest met de projectorganisatie MaaS (Mobility as a Service) waarbij door Groningen en Drenthe een voorstel is gedaan voor invulling van de Maas pilot Groningen Drenthe. Hierbij zal ingezet worden op (co-)financiering vanuit het rijk. De daaruit voortvloeiende werkzaamheden zullen plaatsvinden in 2020.

De producten en activiteiten worden verder uitgewerkt in het op te stellen werkplan 2020.

3.3 Financieel inzicht

3.3.1 Algemene beeld begroting Inkomsten

De bijdragen per gemeente/partner zijn hieronder weergegeven voor de periode 2019 tot en met 2023.

In het overzicht zijn de bijdragen in de kolom begroting excl. BTW weergegeven. Door de uitspraak van de belastingdienst d.d. 16 oktober 2018 valt Publiek Vervoer niet onder de koepelvrijstelling. Concreet houdt dit in dat zowel de uitgaven als de inkomsten met BTW belast zijn. Echter worden alle bedragen in de begroting excl. BTW gepresenteerd. In bijlage 3 zijn de bedragen voor 2020 opgenomen inclusief de te betalen BTW.

Bijdragen	%	2019	2020	2021	2022	2023
Deelnemers						
Provincie Groningen						
Appingedam	1,39	€ 11.145	€ 11.513	€ 11.840	€ 12.241	€ 12.656
Delfzijl	2,61	€ 20.871	€ 21.560	€ 22.172	€ 22.923	€ 23.701
Groningen	13,21	€ 105.731	€ 109.220	€ 112.322	€ 116.130	€ 120.067
Het Hogeland	3,95	€ 31.691	€ 32.737	€ 33.666	€ 34.808	€ 35.988
Loppersum	0,83	€ 6.665	€ 6.885	€ 7.081	€ 7.321	€ 7.569
Midden-Groningen	5,43	€ 43.458	€ 44.892	€ 46.167	€ 47.732	€ 49.350
Oldambt	4,19	€ 33.512	€ 34.618	€ 35.601	€ 36.808	€ 38.056
Pekela	1,32	€ 10.589	€ 10.938	€ 11.249	€ 11.630	€ 12.024
Stadskanaal	3,65	€ 29.232	€ 30.197	€ 31.055	€ 32.107	€ 33.196
Veendam	2,56	€ 20.464	€ 21.140	€ 21.740	€ 22.477	€ 23.239
Westerkwartier	4,23	€ 33.841	€ 34.958	€ 35.951	€ 37.170	€ 38.430
Westerwolde	2,6	€ 20.800	€ 21.486	€ 22.096	€ 22.845	€ 23.620
Provincie Drenthe						
Aa en Hunze	1,84	€ 14.690	€ 15.174	€ 15.605	€ 16.134	€ 16.681
Assen	4,96	€ 39.648	€ 40.957	€ 42.120	€ 43.548	€ 45.024
Borger-Odoorn	1,95	€ 15.631	€ 16.147	€ 16.606	€ 17.169	€ 17.751
Coevorden	2,93	€ 23.427	€ 24.201	€ 24.888	€ 25.732	€ 26.604
De Wolden	1,72	€ 13.722	€ 14.175	€ 14.577	€ 15.071	€ 15.582
Emmen	9,63	€ 77.078	€ 79.622	€ 81.883	€ 84.659	€ 87.529
Hoogeveen	4,85	€ 38.823	€ 40.104	€ 41.243	€ 42.641	€ 44.087
Meppel	2,37	€ 18.965	€ 19.591	€ 20.148	€ 20.831	€ 21.537
Midden Drenthe	2,36	€ 18.904	€ 19.528	€ 20.082	€ 20.763	€ 21.467
Noordenveld	2,5	€ 19.996	€ 20.656	€ 21.243	€ 21.963	€ 22.707
Tynaarlo	2,31	€ 18.489	€ 19.099	€ 19.641	€ 20.307	€ 20.996
Westerveld	1,58	€ 12.627	€ 13.043	€ 13.414	€ 13.869	€ 14.339
Overige bijdragen						
OV-bureau Groningen Drenthe	15	€ 120.000	€ 123.960	€ 127.480	€ 131.802	€ 136.270
totaal	**100**	**€ 800.000**	**€ 826.400**	**€ 849.870**	**€ 878.680**	**€ 908.468**

3.3.2 Analyse op hoofdlijnen

De kosten voor Publiek Vervoer Groningen Drenthe stabiliseren zich in het boekjaar 2019. Er is gerekend met een indexcijfer zoals hieronder weergegeven. Deze indexering is gebaseerd op Macro Economische Verkenning 2018 van het Centraal Economisch Plan (CPB).

Index	indexering 2020	indexering 2021	indexering 2022	indexering 2023
Loonvoet sector overheid	3,5%	3,0%	3,6%	3,6%
Prijs netto materiële overheidsconsumptie	1,5%	1,4%	1,5%	1,5%
Gewogen idex (90% loonvoet / 10 materiële overheidsconsumptie)	**3,30%**	**2,84%**	**3,39%**	**3,39%**

In het onderstaande overzicht is op hoofdlijnen de lasten in kaart gebracht.

Omschrijving lasten	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Personeel	€ 221.187	€ 227.822	€ 236.024	€ 244.521
Inhuur	€ 380.880	€ 392.306	€ 406.429	€ 421.061
Complimenten & klachtenafhandeling	€ 51.750	€ 53.303	€ 55.221	€ 57.209
DVO OV-Bureau	€ 40.600	€ 41.168	€ 41.786	€ 42.413
DVO Gemeenten	€ -	€ -	€ -	€ -
Bedrijfsvoeringskosten	€ 85.260	€ 86.454	€ 87.750	€ 89.067
Projectkosten				
Incidentele lasten				
Onvoorzien	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal	**€ 819.677**	**€ 841.053**	**€ 867.211**	**€ 894.270**

Bovenstaand overzicht is exclusief BTW. De BTW wordt door middel van een belastingopgave teruggevraagd bij de Belastingdienst conform de wet- en regelgeving.

Publiek Vervoer Groningen-Drenthe beschikt niet over algemene dekkingsmiddelen. Om enige armslag te kunnen hebben wordt het jaarresultaat toegevoegd aan de algemene reserve.

Overhead

In de vernieuwde verslaggevingsregels vallen de kosten voor de bedrijfsvoering onder overhead. Het overheadpercentage wordt berekend over de overige producten om eventuele kostendekkende tarieven inzichtelijk te maken. De werkzaamheden van Publiek Vervoer vallen echter volledig onder de overheadskosten. Er zijn geen kosten die aan andere taakvelden toegerekend kunnen worden.

Vennootschapsbelasting

De gemeenschappelijke regeling is beoordeeld als ondernemer zonder vrijstelling. De organisatie heeft geen winstoogmerk. Na verwachting zal er geen winst gemaakt worden op een individueel onderdeel en/of op het totaalsaldo. Het bedrag voor vennootschapsbelasting is in dat geval € 0.

Onvoorzien

In de begroting is jaarlijks een bedrag van € 40.000 opgenomen voor onvoorziene kosten. Het deel van de post onvoorzien wat niet gebruikt wordt valt daarmee in het resultaat van het boekjaar.

4. Paragrafen

Conform Het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) (artikel 9) zijn in dit hoofdstuk de verplichte paragrafen opgenomen. In deze begroting zijn alleen de paragrafen opgenomen die relevant zijn voor het Publiek Vervoer. De paragrafen grondbeleid, lokale heffingen en onderhoud kapitaalgoederen en verbonden partijen komen daarom in de begroting niet voor.

De verplichte paragrafen die van toepassing zijn op het Publiek Vervoer en opgenomen in de begroting zijn:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Financiering
- Bedrijfsvoering

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Op het moment van schrijven beschikt Publiek Vervoer niet over een eigen vermogen en bouwt geen weerstandsvermogen op. De onvoorziene kosten die niet gedekt kunnen worden uit de huidige budgetten of het resultaat van het boekjaar worden ten laste van de deelnemers gebracht. In de toekomst wil het Publiek Vervoer over een eigen vermogen van 5% over de totale begrote lasten met ingang van 2019 beschikken. Concreet komt dit neer op een bedrag van € 40.000.

Risico's

Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Kans dat risico voorkomt	Kans op voordoen risico
Zeer laag	5%
Laag	25%
gemiddeld	50%
Hoog	75%
Zeer hoog	100%

a. Ziekteverzuim

Algemeen: Publiek Vervoer heeft een kleine vaste formatie en is hierdoor erg kwetsbaar. Bij uitval van een medewerker heeft dit meteen gevolgen voor het ziekteverzuim en zullen er extra inhuurkosten ontstaan.

In de CAR/UWO, de CAO voor de sector gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, is bepaald dat een zieke medewerker gedurende de eerste zes maanden recht heeft op 100% doorbetaling. In de zevende tot en met de twaalfde maand 90% en in het tweede ziektejaar 75%. Na deze 24 maanden moet bij voortdurende arbeidsongeschiktheid tot aan het eind van het dienstverband 70% van het loon worden doorbetaald.

Beheersmaatregel: Maatregelen gericht op preventie zoals coaching, stimuleren van een gezonde leefstijl, aanbied van een preventief medisch onderzoek.

Calculatie maximaal financieel risico: 0,25 FTE inhuur

Max. financieel risico		Kans	%	Financiële impact	
€	20.000	Hoog	75%	€	15.000

b. Dataveiligheid en IT omgeving (AVG)

Algemeen: De Europese privacy verordening Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gaat over de 'bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens'. De AVG is op 25 mei 2018 in werking getreden. Van organisaties wordt verwacht dat zij vanaf die tijd hun bedrijfsvoering met de AVG in overeenstemming brengen. Daarna mag iedereen organisaties op de naleving van de AVG aanspreken. Publiek Vervoer moet kunnen aantonen dat zij de juiste organisatorische en technische maatregelen heeft genomen om aan de AVG te voldoen. Tevens moet Publiek Vervoer bewijzen dat zij geldige toestemming heeft gekregen voor het verwerken van persoonsgegevens.

Beheersmaatregel: Publiek Vervoer heeft met haar opdrachtgevers verwerkersovereenkomsten afgesloten en heeft hiermee geldige toestemming gekregen voor het verwerken van persoonsgegevens. Daarnaast zijn er intern afspraken over hoe om te gaan met persoonsgegevens.

Calculatie financieel: De maximale boete is 4% van de jaarlijkse omzet als blijkt dat Publiek Vervoer niet kan aantonen dat zij voldoet aan het naleven van de AVG.

Max. financieel risico		Kans	%	Financiële impact	
€	32.000	Gemiddeld	50%	€	16.000

Totaal overzicht risico's

In het onderstaande overzicht zijn alle risico's en de bijbehorende financiële impact opgenomen.

Risico	Omschrijving	Financieel risico		Kans op voordoen	Financiële impact	
A	Ziekteverzuim	€	20.000	75%	€	15.000
B	AVG	€	32.000	50%	€	16.000
		€	**52.000**		**€**	**31.000**

Publiek Vervoer bezit op dit moment niet over een algemene reserve die ingezet kan worden met een bufferfunctie als de risico's zoals hiervoor aangegeven zich voordoen. In de begroting is wel een post onvoorzien opgenomen om onvoorziene uitgaven te kunnen dekken.

Aanwezige weerstandscapaciteit		
Algemene Reserve 2018	€	-
Onvoorzien	€	40.000
Totaal weerstandscapaciteit	**€**	**40.000**

In het overzicht richtlijnen weerstandscapaciteit is de ratio en de betekenis hiervan weergegeven.

Richtlijnen weerstandscapaciteit	
betekenis ratio	**ratio weerstandscapaciteit**
uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x > 2,0
Voldoende	1,0 < x > 1,4
Matig	0,8 < x > 1,0
Onvoldoende	0,6 < x > 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

De bovengenoemde ratio/ factor voor Publiek Vervoer is als volgt:

factor aanwezig / benodigd weerstandsvermogen		
(a) Minimale benodigde capaciteit	€	31.000
(b) Weerstandscapaciteit	€	40.000
factor: a/b		1,29
oordeel:		Voldoende

Kengetal

Het BBV bepaalt dat gemeenschappelijke regelingen een basis set van financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening. Hiermee kan op een eenvoudige wijze inzicht gegeven worden in de financiële positie van de organisatie. In de begroting zijn alleen de kengetallen opgenomen die relevant zijn voor Publiek Vervoer. De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit komen daarom in deze begroting niet voor.

Doordat alle baten en lasten op dit moment worden afgerekend met de deelnemers en er geen vermogen wordt opgebouwd hebben de kengetallen een beperkte waarde.

1.a netto schuldquote

De netto schuldquote heeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de omzet. Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Om aan de norm te voldoen moeten de eigen middelen hoger zijn dan de schuldpositie. Voor 2018 is het kengetal 25% en voldoet daarmee aan de gestelde norm.

		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Langlopende schulden en vlottende passiva	0	0	0	0
B	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	4.293	6.723	8.817	11.469
	Netto schuld (A-B)	*-4.293*	*-6.723*	*-8.817*	*-11.469*
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	826.400	849.870	878.680	908.468
	Netto schuldquote (A-B)/C x 100%	**-1%**	**-1%**	**-1%**	**-1%**

1.b netto schuldquote voor alle leningen

		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Langlopende schulden en vlottende passiva	0	0	0	0
B	Verstrekte leningen	0	0	0	0
C	Uitzettingen looptijd < 1 jaar en liquide middelen	4.293	6.723	8.817	11.469
	Netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C)	*-4.293*	*-6.723*	*-8.817*	*-11.469*
D	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	826.400	849.870	878.680	908.468
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A-B-C) / D x 100%	**-1%**	**-1%**	**-1%**	**-1%**

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Publiek Vervoer in staat is om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Dit kengetal is 0 omdat de organisatie geen eigen vermogen heeft. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstperspectief weer. Het betreft het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. De VNG geeft aan dat bij een ratio lager dan 20% er vraagtekens gezet kunnen worden bij de financiële weerbaarheid van de organisatie. De norm voor Publiek Vervoer is daarom minimaal 20%. De solvabiliteitsratio van Publiek Vervoer is 0%, waardoor de solvabiliteit onder de norm ligt. Het percentage 0 wordt veroorzaakt door de startende organisatie en het gebrek aan eigen vermogen. De gemeenschappelijke regeling werkt met voorschotfinanciering waardoor deze ratio niet van een directe invloed is op de exploitatie.

		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	4.293	6.723	8.817	11.469
B	Balanstotaal	4.293	6.723	8.817	11.469
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

3. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in de mate van het kunnen dragen van de eigen lasten. Alle incidentele baten en lasten worden afgerekend met de deelnemers. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De norm voor Publiek Vervoer is 0% of hoger. Op basis van de huidige cijfers en met het oog op de begroting is de Gemeenschappelijke regeling structureel in evenwicht.

		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Totale structurele lasten	819.677	841.053	867.211	894.270
B	Totale structurele baten	826.400	849.870	878.680	908.468
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	826.400	849.870	878.680	908.468
	Structurele exploitatieruimte ((B-A) + (D-C))/(E) x 100%	**1%**	**1%**	**1%**	**2%**

Totaal overzicht

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	-1%	-1%	-1%	-1%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	-1%	-1%	-1%	-1%
Solvabiliteitsratio	100%	100%	100%	100%
Structurele exploitatieruimte	1%	1%	1%	2%

4.2 Financiering

Onder de financieringsfunctie worden alle activiteiten gerekend, gericht op het afstemmen en optimaliseren van de inkomende en uitgaande geldstroom. Met uitvoering van de financieringsfunctie worden de middelen verschaft die voor het OV-bureau nodig zijn voor de uitvoering van de taken, genoemd in de gemeenschappelijke regeling, worden tijdelijke overschotten van liquide middelen uitgezet en worden voor tijdelijke tekorten middelen aangetrokken.

Treasury

Op grond van de wet Financiering decentrale overheden (Fido) wordt er aandacht besteed aan Treasury. De financiële administratie is meer ingericht op budgetbeheer dan op het volgen van kasstromen. Dit heeft tot gevolg dat uitgaven budgettair snel worden verwerkt maar dat er beperkt zicht is op het betalingsmoment.

Wet HOF
De inwerkingtreding van de wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) zal gaandeweg leiden tot een EMU-macronorm voor de decentrale overheid als geheel. De praktijk op dit moment wijst uit, dat het weinig effect heeft voor de gemeentelijke financiering.

Schatkistbankieren
Voor zover de gemeenschappelijke regeling overtollige middelen heeft worden die afgeroomd ten gunste van de schatkist vanaf een drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt als volgt bepaald:
Voor overheidsinstellingen met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 250.000 bedraagt.

Liquiditeitenbeheer
Er is binnen de organisatie aandacht voor de liquiditeitsstatus en de planning voor de komende periode tot een maximale periode van 1 jaar.

4.3 Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Publiek Vervoer is een gemeenschappelijke regeling die gericht is op uitvoering en hiermee een bedrijfsvoering organisatie waar geen beleidsvorming plaats. Dat is uitsluitend aan de gemeenten en de provincies voorbehouden. Het Publiek Vervoer neemt de volgende taken voor haar rekening: contractbeheer, klachtenloket en kennis en adviesfunctie. Binnen de kennis en adviesfunctie ligt een belangrijke taak over het adviseren en daadwerkelijk ter hand nemen van de doorontwikkeling van het vervoerssysteem.
Publiek Vervoer heeft wel een schat aan kennis, data en ervaring verzamelt die gebruikt gaat worden om gemeenten te adviseren over op welke punten beleid verbeterd en effectiever of efficiënter kan worden.
Het doel van Publiek Vervoer is hierbij het creëren van een optimaal, duurzaam en toekomstbestendig vervoerssysteem waarin vervoer op langere termijn goed en betaalbaar aangeboden kan blijven aan alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe.

Financieel

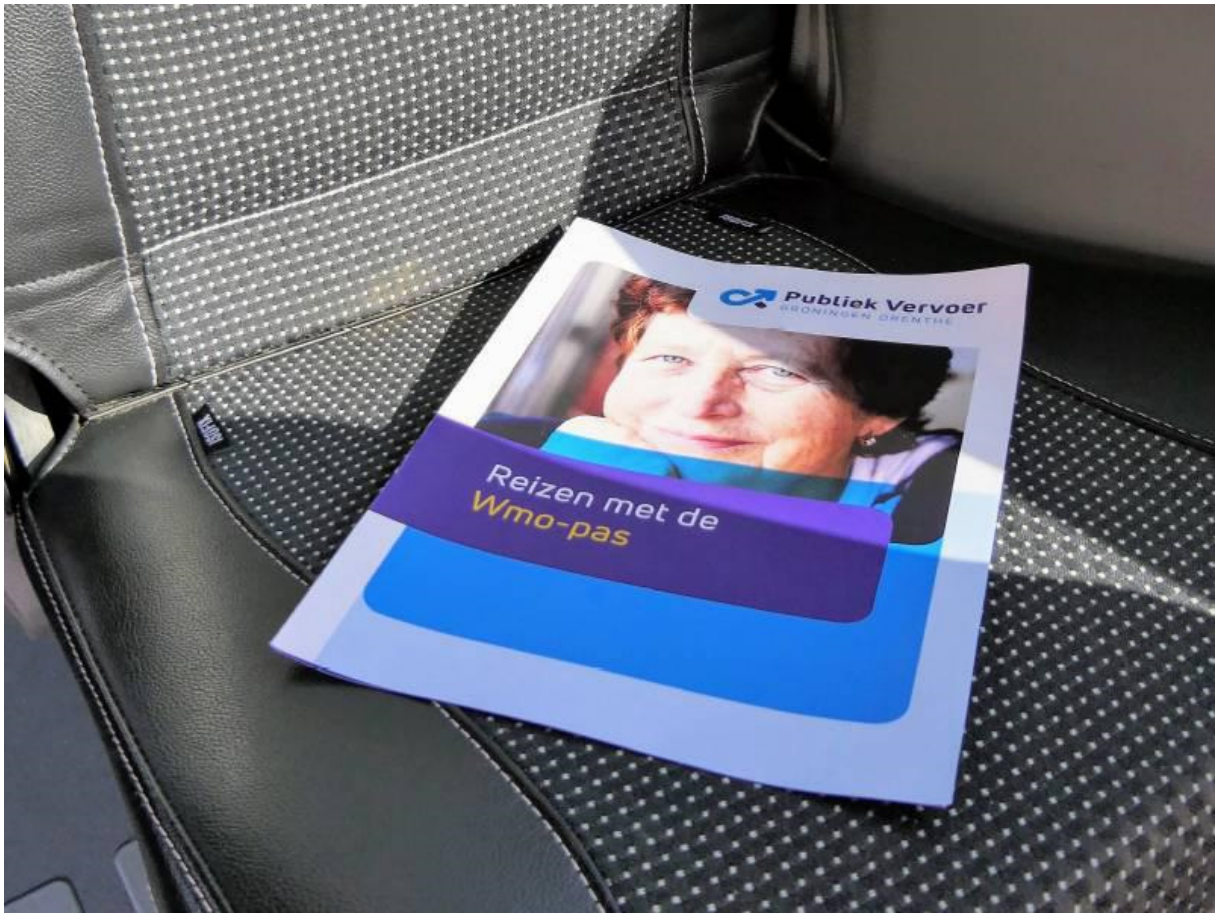

5. Grondslagen

De begroting is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en de passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij het betreffende balansonderdeel anders vermeldt worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Immateriële-, materiële- en financiële vaste activa
De artikelen 59 en 34 van het Besluit Begroten en Verantwoorden worden in acht genomen. Publiek Vervoer beschikt niet over activa daarom zal er niet verder uitgeweken worden over dit onderwerp.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De voorgeschreven indeling met betrekking tot de vorderingen is:
- Vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, Gemeenschappelijke regelingen, Rijk)
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen.
- Overige vorderingen

Wanneer er geen vennootschapsbelasting verschuldigd is wordt dit bedrag niet opgenomen in de balans.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden
De reserves, voorzieningen en vaste schulden zullen per onderdeel worden beschreven.

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borgstellingen en/of garantstellingen
Bij een bedrag van €0 voor borg- en/of garantstellingen wordt er geen toelichting opgenomen.

Stelselwijzigingen
Er hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan, doordat de GR Publiek Vervoer pas in 2018 is opgericht.

Consolidatie en verbonden partijen
In de begrotingsperiode is er geen sprake van consolidatie. Publiek vervoer heeft geen verbonden partijen.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de begroting te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de begroting opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW en conform het Besluit Begroten en Verantwoorden vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende posten.

Continuïteit

De begroting is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. Bestuur en directie van GR Publiek Vervoer hebben geen aanleiding te veronderstellen dat de continuïteit op enigerlei wijze in het geding is.

6. Overzicht baten en lasten

De begroting en de meerjarenraming is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Bedragen x €1000	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	*Begroting 2021*	*Begroting 2022*	*Begroting 2023*
Deelnemersbijdragen	680.000	680.000	702.440	722.389	746.878	772.198
Bijdrage OV-Bureau	120.000	120.000	123.960	127.480	131.802	136.270
Overige baten doorontwikkeling co-financiering	50.000					
Overige baten opdrachten individuele deelnemers						
Totale baten	**850.000**	**800.000**	**826.400**	**849.870**	**878.680**	**908.468**
Loonsom		194.707	201.522	207.567	215.040	222.781
Inhuur		276.000	285.660	294.230	304.822	315.796
Inhuur DVO OV-bureau	183.663	92.000	95.220	98.077	101.607	105.265
Inhuur DVO gemeenten						
Inhuur overig	498.014					
Reiskosten	929	10.000	10.350	10.661	11.044	11.442
Opleidingen		4.000	4.140	4.264	4.418	4.577
Algemene personele kosten	1.848	5.000	5.175	5.330	5.522	5.721
Personeelslasten	**684.454**	**581.707**	**602.067**	**620.129**	**642.453**	**665.582**
Packagedeal OV bureau en gemeenten						
DVO OV-bureau						
huisvesting	25.000	25.000	25.375	25.730	26.116	26.508
faciliteiten	10.000	10.000	10.150	10.292	10.446	10.603
ICT software	4.925	5.000	5.075	5.146	5.223	5.302
Grafische diensten						
Archief/post						
DVO Gemeenten						
Eigen bedrijfsvoeringskosten						
ICT eigen beheer	118.234					
ICT Hardware	13					
ICT Licentie	3.980	57.000	57.855	58.665	59.545	60.438
Communicatie	9.677	5.000	5.075	5.146	5.223	5.302
verzekering		2.000	2.030	2.058	2.089	2.121
accountant	7.500	8.000	8.120	8.234	8.357	8.483
Juridische kosten	36					
Abonnementen		2.000	2.030	2.058	2.089	2.121
Overige bedrijfsvoeringskosten	25.728	10.000	10.150	10.292	10.446	10.603
complimenten & klachten afhandeling	63.920	50.000	51.750	53.303	55.221	57.209
ICT						
Inhuur						
Bedrijfsvoeringskosten	**269.013**	**174.000**	**177.610**	**180.925**	**184.758**	**188.689**
Projectkosten						
Kapitaallasten						
Incidentele lasten						
Onvoorzien		**40.000**	**40.000**	**40.000**	**40.000**	**40.000**
Totale lasten	**953.467**	**795.707**	**819.677**	**841.053**	**867.211**	**894.270**
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	**-103.467**	**4.293**	**6.723**	**8.817**	**11.469**	**14.197**
Toevoeging en onttrekking reserves						
Toevoeging reserves		50.000				
Onttrekkingen reserves		50.000				
Saldo van baten en lasten na mutatie reserves	**-103.467**	**4.293**	**6.723**	**8.817**	**11.469**	**14.197**

6.1 Toelichting

Baten:

De exploitatie van de gemeenschappelijke regeling is zeer beperkt. De bijdragen van de deelnemende gemeenten en het OV-Bureau zijn volgens een verdeelsleutel vastgesteld en toegezegd.

De baten zijn verdeeld in twee categorieën namelijk structureel en incidenteel, deze sluiten aan op de aard van de inkomsten. Bij de structurele baten is rekening gehouden met het verschil van deelnemende gemeenten en het OV-bureau.

De baten voor doorontwikkeling cofinanciering zijn incidentele inkomsten voor extra inzet op innovatie en doorontwikkeling. Tijdens het opstellen van de begroting zijn er nog geen middelen toegekend. Naar waarschijnlijkheid volgt er door de toekenning van het Interregproject G-PaTra van de provincies Groningen en Drenthe een financiering voor deze taken op het gebied van doorontwikkeling. Daarnaast zijn extra inkomsten aannemelijk vanuit het Rijk door toekenning van Publiek Vervoer als landelijke Maaspilot I&W en andere trajecten. Met de bovengenoemde financiering worden de extra kosten gedekt zoals uren ten behoeve van overleg en kennisdeling en inhuur expertise voor de specifieke projecten. Uitgangspunt is dat cofinanciering geen doel op zich is, maar uitsluitend helpend bij de optimale uitvoering van de gewenste innovaties.

Lasten:

De lasten zijn onderverdeeld in een tweetal categorieën: Personeel en Bedrijfsvoering.

Personeel:

De personeelslasten bestaan uit de loonsom van de medewerkers in dienst bij Publiek Vervoer. Bij de opmaak van deze begroting heeft Publiek Vervoer twee medewerkers in dienst, het betreft de directeur en een relatiemanager. Voor de overige taken huurt Publiek Vervoer personeel in. Ook de reis-, opleiding en algemene personeelskosten zijn hierin opgenomen.

Bedrijfsvoering:

De bedrijfsvoeringskosten bestaan uit twee onderdelen:

1) Publiek Vervoer heeft een dienstverleningsovereenkomst met het OV-bureau. Tijdens het schrijven van deze begroting is Publiek Vervoer in overleg met twee gemeenten voor de ondersteuning op het gebied van personeelszaken en de communicatie. Zij verzorgen een groot deel de zogenaamde PIOFACH[1] taken.
2) Daarnaast heeft PV ook eigen uitvoeringskosten zoals eigen ICT, externe communicatie, verzekeringen en accountantskosten, etc.

6.2 Incidentele baten en lasten

In 2019 wordt de inrichting van de organisatie afgerond en in 2020 worden hiervoor geen incidentele lasten verwacht. Mogelijk dat er extra (incidentele) taken worden ingebracht en de kosten hiervoor zijn kostendekkend.

6.3 Mutaties in reserves en voorzieningen

Er worden geen mutaties in de reserves en voorzieningen verwacht in de boekjaren 2020 tot en met 2023. Het mogelijke positieve resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

6.4 Mutaties in onvoorzien

Er is voor ieder begrotingsjaar een bedrag van € 40.000 opgenomen als onvoorzien. Gedurende het jaar worden de onttrekkingen in beeld gebracht en de lasten overgeboekt naar de juiste kostensoort.

[1] Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting

7. Balans

7.1 Balans

Geprognosticeerde balans Begrotingsjaar	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa				
Vaste activa	0	0	0	0
Voorraden	0	0	0	0
Vorderingen	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0
Liquide middelen	11.016	19.833	31.302	45.499
Totaal activa	**11.016**	**19.833**	**31.302**	**45.499**
Passiva				
Resultaat	6.723	8.817	11.469	14.197
Reserves	4.293	11.016	19.833	31.302
Voorzieningen	0	0	0	0
Langlopende schulden	0	0	0	0
Kortlopende schulden	0	0	0	0
Overlopende passiva	0	0	0	0
Totaal passiva	**11.016**	**19.833**	**31.302**	**45.499**

7.2 Toelichting

Activa

Vaste activa

Niet van toepassing. Publiek vervoer beschikt niet over vaste activa en is niet voornemens om activa aan te schaffen.

Voorraden

Publiek Vervoer beschikt niet over voorraden.

Vlottende activa

Vorderingen

Onder de vlottende activa zijn de vorderingen opgenomen.

Overlopende activa:

Onder de overlopende activa zijn de voorschotten en overige vooruitbetaalde bedragen opgenomen.

Liquide middelen:

Banksaldo en schatkistbankieren

Publiek Vervoer beschikt vanaf 1-1-2019 over haar eigen bankrekening bij de BNG bank. Het saldo van de betreffende bankrekening is opgenomen onder de liquide middelen. Het saldo bestaat uit het rekeningresultaat van de voorgaande jaren.

Passiva

Vaste passiva

Onder de vaste passiva is het begrote resultaat weergegeven welke voortvloeit uit de exploitatie. Publiek Vervoer beschikt niet over bestemmingsreserves of voorzieningen en is op basis van de huidige cijfers niet voornemens om deze te vormen. Het saldo van de jaarrekening wordt gestort in de algemene reserve waardoor er initiatieven gefinancierd kunnen worden.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden de kortlopende schulden en de vooruit ontvangen bedragen dan wel de nog te betalen bedragen. Voor Publiek Vervoer gaat het hierbij om de verhouding met de deelnemende gemeenten en het OV-bureau.

Langlopende financiële verplichtingen en rechten

De gemeenschappelijke regeling heeft op het moment van schrijven geen langlopende financiële verplichtingen of rechten.

Bijlagen

Publiek Vervoer
GRONINGEN DRENTHE
Naam
Klantnr.
Rit boeken? Bel: 0800 40 20 104

1. Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

	Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur			€ -
0.2	Burgerzaken			€ -
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden			€ -
0.4	Overhead	€ 826.400	€ 819.677	€ 6.723
0.5	Treasury			€ -
0.61	OZB woningen			€ -
0.62	OZB niet-woningen			€ -
0.63	Parkeerbelasting			€ -
0.64	Belastingen overig			€ -
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			€ -
0.8	Overige baten en lasten			€ -
0.9	Vennootschapsbelasting			€ -
0.10	Mutaties reserves			€ -
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		€ 6.723	€ -6.723
0.0	**Bestuur en ondersteuning**	**€ 826.400**	**€ 826.400**	**€ -**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer			€ -
1.2	Openbare orde en veiligheid			€ -
1.0	**Veiligheid**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
2.1	Verkeer en vervoer			€ -
2.2	Parkeren			€ -
2.3	Recreatieve havens			€ -
2.4	Economische havens en waterwegen			€ -
2.5	Openbaar vervoer			€ -
2.0	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
3.1	Economische ontwikkeling			€ -
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur			€ -
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			€ -
3.4	Economische promotie			€ -
3.0	**Economie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
4.1	Openbaar basisonderwijs			€ -
4.2	Onderwijshuisvesting			€ -
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken			€ -
4.0	**Onderwijs**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
5.1	Sportbeleid en activering			€ -
5.2	Sportaccomodaties			€ -
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			€ -
5.4	Musea			€ -
5.5	Cultureel erfgoed			€ -
5.6	Media			€ -
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie			€ -
5.0	**Sport, cultuur en recreatie**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

	Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie			€ -
6.2	Wijkteams			€ -
6.3	Inkomensregelingen			€ -
6.4	Begeleide participatie			€ -
6.5	Arbeidsparticipatie			€ -
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)			€ -
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+			€ -
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-			€ -
6.81	Geëscaleerde zorg 18+			€ -
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			€ -
6.0	**Sociaal Domein**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
7.1	Volksgezondheid			€ -
7.2	Riolering			€ -
7.3	Afval			€ -
7.4	Milieubeheer			€ -
7.5	Begraafplaatsen en crematoria			€ -
7.0	**Volksgezondheid en milieu**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
8.1	Ruimtelijke ordening			€ -
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)			€ -
8.3	Wonen en bouwen			€ -
8.0	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
	TOTAAL	**€ 826.400**	**€ 826.400**	**€ -**

2. Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Periode	Beschrijving
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	63%	Begroting 2020	2020	Peildatum 15-02-2019
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	100%	Begroting 2020	2020	Peildatum 15-02-2019

De beleidsindicatoren geven een mogelijkheid tot vergelijking tussen gemeenten en/of gemeenschappelijke regelingen. De overige beleidsindicatoren zijn niet van toepassing op de gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer.

3. Bijdrage deelnemers en OV-bureau

In onderstaande tabel zijn de bijdragen zowel exclusief als inclusief BTW weergegeven. De factuur die de deelnemers en het OV-bureau zullen ontvangen voor de bijdrage 2020 is inclusief BTW.

Bijdragen	%	2020	
Deelnemers			
Provincie Groningen		excl btw	incl btw
Appingedam	1,39	€ 11.513	€ 13.930
Delfzijl	2,61	€ 21.560	€ 26.087
Groningen	13,21	€ 109.220	€ 132.156
Het Hogeland	3,95	€ 32.737	€ 39.611
Loppersum	0,83	€ 6.885	€ 8.331
Midden-Groningen	5,43	€ 44.892	€ 54.319
Oldambt	4,19	€ 34.618	€ 41.888
Pekela	1,32	€ 10.938	€ 13.235
Stadskanaal	3,65	€ 30.197	€ 36.538
Veendam	2,56	€ 21.140	€ 25.579
Westerkwartier	4,23	€ 34.958	€ 42.299
Westerwolde	2,6	€ 21.486	€ 25.998
Provincie Drenthe			€ -
Aa en Hunze	1,84	€ 15.174	€ 18.361
Assen	4,96	€ 40.957	€ 49.558
Borger-Odoorn	1,95	€ 16.147	€ 19.538
Coevorden	2,93	€ 24.201	€ 29.283
De Wolden	1,72	€ 14.175	€ 17.151
Emmen	9,63	€ 79.622	€ 96.342
Hoogeveen	4,85	€ 40.104	€ 48.526
Meppel	2,37	€ 19.591	€ 23.705
Midden Drenthe	2,36	€ 19.528	€ 23.629
Noordenveld	2,5	€ 20.656	€ 24.994
Tynaarlo	2,31	€ 19.099	€ 23.110
Westerveld	1,58	€ 13.043	€ 15.783
			€ -
Overige bijdragen			€ -
OV-bureau Groningen Drenthe	15	€ 123.960	€ 149.992
totaal	**100**	**€ 826.400**	**€ 999.944**

Voorstel

Aan het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Datum vergadering	01 maart 2019
Agendapunt	7
Onderwerp	**1e Begrotingswijziging 2019**
Voorstel	Vaststelling 1e begrotingswijziging 2019
Toelichting	Inleiding: Op 21 december 2018 heeft de toezichthouder besloten om Publiek Vervoer onder preventief toezicht te stellen. Hierop is er een overleg geweest op 24 januari 2019 tussen het bestuur van PVGD, gedeputeerde en de toezichthouder van de provincie Drenthe. Hierin zijn de onderdelen besproken en aangegeven dat de titel voor de deelnemersbijdrage van het OV-bureau moet worden aangepast aangezien de toetreding van het OV-bureau nog niet formeel is geregeld. Motivatie: Bij het opstellen van de begroting 2019 is er vanuit gegaan dat het OV-bureau Groningen Drenthe tot de Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe was toegetreden. Het doorlopen van de procedures heeft echter meer tijd gekost dan gepland en hierdoor was het OV-bureau op 1 januari 2019 nog geen formele deelnemer. Hierdoor kon de bijdrage van het OV-bureau niet als deelnemers bijdrage worden beschouwd en heeft de toezichthouder besloten om Publiek Vervoer onder preventief toezicht te stellen. In deze eerste begrotingswijziging zijn de teksten aangepast. Door vaststelling van deze eerste begrotingswijzing wordt voldaan aan de daaraan gestelde wettelijke eisen. Hierdoor is het voor de toezichthouder mogelijk om de begroting inclusief de wijziging goed te keuren.
Bijlage(n)	Bijdragen 2019
Communicatie	• Versturen aan de toezichthouder met het verzoek om de begroting 2019 goed te keuren en het preventief toezicht om te zetten naar repressief • Ter info versturen aan de deelnemers
Bijzonderheden	

Besluit	
☒ Conform voorstel	○ Gewijzigd

Handtekening voorzitter

R. Wanders

Handtekening secretaris

J. Bos

1e begrotingswijziging 2019

Bijdragen	%		2019
Deelnemers			
Provincie Groningen			
Appingedam	1,39	€	11.145
Delfzijl	2,61	€	20.871
Groningen	13,21	€	105.731
Het Hogeland	3,95	€	31.691
Loppersum	0,83	€	6.665
Midden-Groningen	5,43	€	43.458
Oldambt	4,19	€	33.512
Pekela	1,32	€	10.589
Stadskanaal	3,65	€	29.232
Veendam	2,56	€	20.464
Westerkwartier	4,23	€	33.841
Westerwolde	2,6	€	20.800
Provincie Drenthe			
Aa en Hunze	1,84	€	14.690
Assen	4,96	€	39.648
Borger-Odoorn	1,95	€	15.631
Coevorden	2,93	€	23.427
De Wolden	1,72	€	13.722
Emmen	9,63	€	77.078
Hoogeveen	4,85	€	38.823
Meppel	2,37	€	18.965
Midden Drenthe	2,36	€	18.904
Noordenveld	2,5	€	19.996
Tynaarlo	2,31	€	18.489
Westerveld	1,58	€	12.627
Overige bijdragen			
OV-bureau Groningen Drenthe	15	€	120.000
totaal	**100**	**€**	**800.000**

Bedragen exclusief BTW

HZG
ACCOUNTANTS & ADVISEURS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe te Assen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening, een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018, als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe op 31 december 2018, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de eigen verordeningen zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur.

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2018.
2 De balans per 31 december 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
4. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur en de Regeling Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6aWNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

LAAN CORPUS DEN HOORN 200 - POSTBUS 8006 - 9702 KA GRONINGEN - 050 21 13 660

HZG ACCOUNTANTS & ADVISEURS IS EEN HANDELSNAAM VAN HOFSTEENGE ZEEMAN GROEP B.V. KVK NR. 55667945

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 24.230. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 1.200 alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie:
- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de relevante vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag, in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder de eigen verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader, vastgesteld door het algemeen bestuur.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur, de Regeling Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

  Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Teven het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe haar financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 29 maart 2019

Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA

Geachte heer Bos,

Wij hebben uw conceptbegroting begroting 2020 ontvangen.

Via deze brief informeren wij u over onze zienswijze op de begroting. De begroting is behandeld in de Raadsvergadering van 2 juli 2019.

U geeft in uw aanbiedingsbrief en in de conceptbegroting 2020 aan, dat het jaar 2020 in het teken staat van enerzijds “going concern in de uitvoering van de taken op het gebied van contractbeheer, klachtenloket, kennis en adviesfunctie” en anderzijds het door ontwikkelen van het vervoerssysteem tot een meer integraal systeem waarbij openbaar vervoer en publiek vervoer meer met elkaar verweven zullen zijn.

Wij constateren, dat uw organisatie nog steeds in de opbouwfase zit. Met name in de “going concern in de bovengenoemde uitvoeringstaken”. Wij beseffen, dat deze taken de nodige tijdsinspanning kost. Aan deze primaire taken van uw organisatie hechten wij veel waarde.
Op basis van uw begroting 2020 en op basis van de jaarrekening 2018 ingestelde bestemmingsreserve betreffende de aanloop-/opstartkosten van uw organisatie, vertrouwen wij erop dat u in uiterlijk 2020 een adequate uitvoering realiseert in de primaire taken van uw organisatie.

Met vriendelijke groet,

De commissiegriffier De voorzitter

Bezoekadres: Raadhuislaan 1, 7981 EL Diever Postadres: Postbus 50, 7970 AB Havelte
T 14 0521 | F (0521) 349 499 | E info@gemeentewesterveld.nl | I www.gemeentewesterveld.nl | @gem_westerveld
BTW-identificatie: NL 8062.98.844.B.01 | KvK: 01172480 | Bankrekening: NL27BNGH0285079085

GemeenteWesterveld

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00065 - Jaarstukken 2018 en ontwerp-begroting 2020 GGD Drenthe - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Het Algemeen Bestuur van de GGD Drenthe heeft de jaarstukken 2018 vastgesteld. Deze zijn ter kennisname naar de deelnemende gemeenten verzonden.

Daarnaast heeft het AB de ontwerp-begroting 2020-2023 goedgekeurd. Het AB heeft de ontwerpbegroting 2020 toegestuurd aan de gemeenteraden met het verzoek hun zienswijze kenbaar te maken.

Besluit

Besluitpunt 1

Kennis te nemen van de jaarstukken 2018 van de GGD en van het positieve resultaat ad. € 174.000, dat is toegevoegd aan de algemene reserve van de GGD

Besluitpunt 2

1. Kennisnemen van de ontwerpbegroting 2020 e.v. van de GGD en de financiële gevolgen vooralsnog verwerken in de Voorjaarsrapportage 2019 in de begroting 2020 e.v.;
2. Niet instemmen met verhoging van de gemeentelijke bijdrage en dit tezamen met overige kanttekeningen, via de zienswijze van de raad aan de GGD kenbaar maken, zoals verwoord in bijgevoegde conceptbrief;

Motivering

Aanleiding en context

Het Algemeen Bestuur (AB) van de GGD Drenthe (GGD) heeft op 8 april 2019 de jaarstukken 2018 vastgesteld. Op 15 april 2019 zijn de vastgestelde jaarstukken ter kennisname naar de deelnemende gemeenten verzonden.

Daarnaast heeft het AB op 8 april 2019 de ontwerp-begroting 2020 en de meerjarenraming 2020-2023 goedgekeurd. De ontwikkelingen zoals geschetst in de kaderbrief 2020 hebben de basis gevormd voor deze begroting 2020 e.v. Op 15 april 2019 heeft het AB de ontwerpbegroting 2020 voorgelegd aan de gemeenteraden van de in de GGD deelnemende gemeenten met het verzoek hun zienswijze kenbaar te maken. Na ontvangst van de zienswijzen, stelt het AB de begroting definitief vast en zendt deze naar

Gedeputeerde Staten van Drenthe. Uit de ontwerp-begroting vloeit voort dat de geraamde totale bijdrage van Westerveld over 2020 € 818.809 (€ 631.968 + € 186.841 VTD) uit komt.

Beoogd resultaat
Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en de GR van de GGD wordt de raad geïnformeerd over de jaarstukken 2018, de kaderbief 2020 en de ontwerp-begroting 2020 e.v. van de GGD.

De raad wordt in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op de ontwerp-begroting 2020 e.v. kenbaar te maken. De zienswijzeprocedure is onderdeel van de controle op:

- de uitvoering van de wettelijke basistaken;
- de uitvoering van de additionele taken;
- de bedrijfsvoering;
- de beheersing van de financiële risico's.

Argumentatie
Jaarstukken 2018

Enkele ontwikkelingen die in 2018 hebben plaatsgevonden zijn:

- Veilig Thuis organisaties in het land hebben gezamenlijk een landelijk meerjarenprogramma opgesteld. Het Rijk is, in afstemming met gemeenten, gestart met het actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’ dat richting geeft aan de uitvoering van Veilig Thuis;
- Vanuit de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) heeft de GGD ingezet op scholing van medewerkers ten behoeve van het verbeteren van de vaccinatiegraad;
- Er is samen met gemeenten het project ‘Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten’ gestart;
- In Noord-Nederlands verband is gestart met de voorbereidingen om de uitvoering van de forensische geneeskunde georganiseerd te krijgen en om gezamenlijk in te schrijven op de aanbesteding van de medische arrestantenzorg.

Voor de overige ontwikkelingen, wordt verwezen naar de jaarstukken 2018.

Rekeningresultaat en accountantsverklaring

Het boekjaar 2018 is afgesloten met een positief resultaat van € 174.000. Het positieve resultaat is toegevoegd aan de algemene reserve. Hiermee komt de algemene reserve op een bedrag van € 662.000 (4,7%). Dit ligt nog iets onder de bestuurlijke norm van minimaal 5% van de kostenomvang van de basistaken.

Voor de risico’s die de GGD loopt bij de uitvoering van additionele taken, houdt de GGD een risicoreserve aan. De omvang van deze bestuurlijke norm bedraagt 33% van de loonkosten van die additionele taken. De risicoreserve van de additionele taken komt eind 2018 met € 197.000 boven deze bestuurlijke norm uit. De reguliere afspraak is om het verschil van € 197.000 naar rato van het aandeel in de additionele taken terug te betalen aan de gemeenten. Vanwege het verwachte tekort bij Veilig Thuis Drenthe (VTD), is evenwel besloten het overschot van de risicoreserve te bestemmen voor VTD. Op die manier is de GGD in staat om de verwachte meerkosten bij VTD in 2019 deels te kunnen dekken.

Voor de jaarrekening 2018 is door de accountant een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

Ontwerpbegroting 2020

De maatschappelijke tendens is dat er door de overheid weer meer een rol gezien wordt voor gezondheidsbescherming. In voorliggende ontwerp-begroting geeft de GGD inzicht in de manier waarop zij zich in 2020 zal inzetten ten behoeve van gezondheidsbescherming. De ontwerp-begroting is opgebouwd uit een aantal programma's. De programma's Beschermen, Bevorderen, Bewaken en Jeugd vormen de basistaken. In het programma additioneel zijn de verwachte opdrachten opgenomen die langdurig doorlopen, waaronder het onderdeel VTD.

In de ontwerp-begroting 2020 wordt een beeld geschetst van de (financiële) toekomst van de GGD. Met het oog op de ontwikkelingen rondom VTD en het Rijksvaccinatieprogramma, en de weerslag van de GGD-begroting op de gemeentelijke begroting, is het zinvol kennis te nemen van de stukken.

De belangrijkste wijzigingen in de ontwerp-begroting 2020 ten opzichte van de begroting 2019 zijn:

1. De indexering op lonen en prijzen van 3%, zoals opgenomen in de kaderbrief 2020;
2. De uitbreiding van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP), waarover landelijke besluitvorming heeft plaatsgevonden is in de ontwerp-begroting 2020 meegenomen.
3. De begroting voor Veilig Thuis Drenthe (programma Additioneel), waarbij rekening is gehouden met de nieuwe taken en een stijging van het aantal meldingen (10%) en adviezen (25%).

Deze wijzigingen worden hierna nader besproken.

Verder is er sprake van een daling van lasten en baten bij infectieziektebestrijding (programma Beschermen) en bij het programma Jeugd. Deze daling wordt veroorzaakt door de overgang van de financiering van de opleiding van artsen infectieziektebestrijding en jeugdartsen van GGD Drenthe naar SBOH. De overige aanpassingen van baten en lasten zijn technisch van karakter en hebben geen invloed op de hoogte van de gemeentelijke bijdragen.

Ad. 1 Loon- prijscompensatie

De ontwerpbegroting is, conform de kaderbrief, opgesteld inclusief indexering op lonen en prijzen van 3%.Voor de reguliere loon- en prijsstijgingen heeft de GGD zich gebaseerd op aannames die door het Centraal Planbureau (CPB) zijn gemaakt. De loon- en prijsstijgingen worden daarmee wel begroot, maar alleen aan de gemeenten doorberekend voor zover ze zich daadwerkelijk voor doen. De indexering van de loon-en prijsstijgingen is daarmee conform het bestuurlijke uitgangspunt van de GGD dat loon- en prijsontwikkelingen alleen aan gemeenten doorberekend mogen worden als deze zich concreet hebben voorgedaan en daarmee te onderbouwen zijn.

Ad. 2 Uitbreiding RVP

Per 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Hiervoor is het macrobudget voor de RVP-taken overgeheveld van de Rijksbegroting naar de gemeenten. De GGD voert het RVP als basistaak uit. De kosten ten aanzien van uitbreiding van het RVP worden opgenomen in de begroting. In de ontwerp-begroting 2020 zijn middelen opgenomen voor de uitvoering van de vaccinatie tegen Meningokokken typen A, C, W, Y ad. € 100.000. Deze extra kosten zijn niet meegenomen in de kaderbrief. Voor dit extra benodigd budget wordt de gemeente, via het gemeentefonds, gecompenseerd vanuit het Rijk.

Ad. 3 Nieuwe en gewijzigde taken Veilig Thuis Drenthe (VTD)

In de ontwerp-begroting geeft de GGD aan dat het landelijke actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’ leidt tot een toename van het aantal meldingen en adviezen, en daardoor ook onderzoeken. Naast de stijging van de productieaantallen, is er ook een tweetal nieuwe taken, te weten Veiligheidsvoorwaarden na onderzoek en Veiligheidsvoorwaarden zonder onderzoek. De nieuwe en gewijzigde taken vragen om een uitbreiding van de personele formatie.

De extra middelen die het Rijk voor Drenthe ter beschikking heeft gesteld aan de centrumgemeente Emmen voor de uitvoering van het actieprogramma, zijn niet toereikend. In afwijking van de kaderbrief 2020, verwacht de GGD in 2020 een toename van de kosten met € 1.300.000.

Bij de bespreking van de ontwerp-begroting tijdens de AB-vergadering van 8 april jl., is namens Westerveld gevraagd om een nadere toelichting op de berekening van de productieaantallen en de relatie tussen productie-aantallen, formatie (fte), en budget. Deze toelichting hebben wij van de GGD mogen ontvangen.

- Berekening productie-aantallen

Vanuit een landelijk uitgevoerde impactanalyse, is er ten aanzien van de verwachte stijging van de productieaantallen een drietal scenario’s uitgewerkt, te weten ‘laag’, ‘middel’ en ‘hoog’. In de ontwerp-begroting 2020 is het AB, op advies van het DB, uitgegaan van het scenario ‘hoog’. Dit betekent dat de productieaantallen 2020, die zijn berekend op basis van de realisatie 2018, worden verhoogd met respectievelijk 25% (adviezen) en 10% (meldingen). De toename van het aantal meldingen heeft ook invloed op het aantal onderzoeken. Daarnaast neemt de handelingstijd voor adviezen, triage en monitoring toe. Ook voor dit effect zijn de landelijke uitgangspunten gebruikt en doorgerekend in de ontwerp-begroting van 2020. Dit heeft een toename van de kosten met € 1.300.000 tot gevolg.

- de relatie tussen productie-aantallen, formatie (fte), en budget.

Uit de toelichting van GGD blijkt dat het extra benodigd budget van € 1.300.000 met name het gevolg is van extra benodigd personeel, inclusief de loon-/prijscompensatie, dat ingezet dient te worden om de nieuwe en extra taken uit te voeren. Een onderbouwing van het aantal benodigde fte aan de hand van de verwachte productie-aantallen ontbreekt echter.

Hoewel de GGD aangeeft voor de uitvoering van een aantal taken meer middelen nodig te hebben, vinden wij - gelet op de ontwikkeling van de financiën van onze gemeente - een verhoging van de bijdrage aan de GGD niet wenselijk.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
n.v.t.

Kanttekening en risico's
Mogelijke aandachtspunten/ kanttekeningen om op te nemen in de zienswijze:

- RVP

In de ontwerp-begroting geeft de GGD aan dat het RVP in 2020 wordt uitgebreid met een vaccinatie tegen Meningokokken. De verwachte kosten voor de uitvoering van deze vaccinatie worden geraamd op ca. € 100.000. Voorgesteld wordt op als kanttekening te plaatsen dat de in de begroting opgenomen verwachte kosten niet hoger zullen zijn dan de middelen die de deelnemende gemeenten hiertoe vanuit het Rijk ontvangen. Eventuele meerkosten, dienen te worden ingepast binnen de eigen begroting van de GGD.

- VTD

Voor VTD is in de begroting 2020 rekening gehouden met de veranderingen door toedoen van een aantal landelijke ontwikkelingen die in 2019 van start zijn gaan. Een aantal zaken lijkt daarbij van belang. Enerzijds de helderheid in de relatie tussen de gewijzigde/ nieuwe taken, de formatiebehoefte en extra benodigd budget. Anderzijds het belang van de inzet op preventie in samenwerking met de gemeente.

Voorgesteld wordt de volgende kritische kanttekeningen te plaatsen bij de voorliggende begroting VTD.

- Meer grip op VTD door middel van:
    - meer helderheid over de relatie tussen de gewijzigde/ nieuwe taken, de extra benodigde formatie en het extra benodigd budget.
    - een sterke sturing op een kwalitatieve uitvoering van de taken binnen verantwoorde financiële kaders. Nu er veel nieuwe taken en bevoegdheden bij VTD zijn komen te liggen, kan worden afgevraagd of VTD als additionele taak van de GGD nog wel op zijn plaats is. Wellicht is een verkenning naar een andere wijze van organiseren, en dus financieren, op zijn plaats. Hierbij kan gedacht worden aan het organiseren van VTD als aparte entiteit, al dan niet onderdeel van de GGD.
    - strikte monitoring van het AB op de uitvoering van taken van VTD en de daarmee gepaard gaande kosten.

Aanpak/uitvoering en communicatie
In de GR en in de Wgr is vastgelegd dat het AB jaarlijks een jaarrekening en begroting vaststelt. De begroting wordt pas vastgesteld nadat de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijze kenbaar te maken. De ontwerp-begroting wordt voor zienswijze eerst behandeld in de raadscommissie Sociaal domein, waarna deze wordt doorgeleid naar de gemeenteraad. Het college heeft ten aanzien van een mogelijke zienswijze, de mogelijkheid om de raad een aantal punten ter overweging mee te geven.

De mogelijke zienswijze wordt via de griffie ingediend bij het AB van de GGD. Het AB van de GGD beslist op 8 juli 2019 over de begroting 2020 e.v. De ingediende zienswijze worden bij de besluitvorming betrokken. Na vaststelling van de begroting, stuurt het AB de begroting naar Gedeputeerde Staten van Drenthe. Het bestuurslid van onze gemeente kan de strekking van dit besluit meenemen in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de GGD waar de begroting 2020 wordt vastgesteld.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
- voorbesproken met de beleidsamtenaren van de GGD;

- voorbesproken met Team Financien.

Evaluatie
Evaluatie vindt plaats via de reguliere planning- & controlcyclus.

Kosten, baten, dekking
De ontwerp-begroting 2020 wijkt af van de kaderbrief 2020. In deze kaderbrief waren de extra middelen ten behoeve van de uitvoering van de basistaak RVP en de additionele taak Veilig Thuis niet

opgenomen. Met de opname van deze middelen in de begroting, komt de inzet van extra middelen neer op in totaal € 1.400.000. Op totaal niveau is er voor de basistaken € 15.800.000 begroot en voor Veilig Thuis Drenthe nu € 6.300.000

(= € 5.000.000 + 1.300.000). voor de aanpassingen in het RVP is ca. € 100.000 begroot.

Voor de gemeente Westerveld geeft dit, als de begroting van de GGD ongewijzigd blijft, het volgende beeld:

	Begroting Westerveld	Voorjaarsrapportage 2019	Begroting GGD
2019	€ 683.207	€ 74.000	€ 757.196
2020 tekort € 40.656	€ 704.153	€ 74.000	€ 818.809
2021 tekort € 39.739	€ 725.317	€ 74.000	€ 839.056
2022 tekort € 43.357	€ 746.950	€ 74.000	€ 864.307
2023 tekort € 64.359	€ 746.950	€ 74.000	€ 885.309

Bij een ongewijzigde GGD-begroting is er dus sprake van een tekort. Het tekort wordt enerzijds veroorzaakt door het niet aanpassen van de bijdrage VTD naar het peil van 2019 in de eigen begroting. Hoewel wij adviseren een nullijn te volgen binnen de begroting van de GGD, zullen bovengenoemde bedragen voorzichtigheidshalve - vooralsnog - worden meegenomen in de voorjaarsrapportage van 2019.

Anderszijds word het tekort met name veroorzaakt door de extra bijdragen aan VTD en het RVP. Deze komen neer op een additioneel tekort van € 40.656 in 2020. De bedragen vanaf 2020 worden - vooralsnog - verwerkt bij de begroting 2020. Een tekort wordt ten laste gebracht van het algemeen resultaat.

Bijlagen

1. aanbiedingsbrief_gemeenten_2019.pdf
2. BELEIDSBEGROTING_GGD_Drenthe_2020.pdf
3. GGD_Controleverklaring_2018_Was_Getekend.pdf
4. GGD_Drenthe_Accountantsverslag_2018_18.03_Definitief_v1_GETEKEND.pdf
5. JAARVERSLAG_GGD_DRENTHE_2018_LR.pdf
6. JAARVERSLAG_GGD_Drenthe_PUBLIEK_2018.pdf
7. zienswijze begroting 2019 GGD.docx

GGD Drenthe

Bezoekadres
Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen

Postadres
Postbus 144
9400 AC Assen

0592 - 30 63 00
0592 - 31 42 48
info@ggddrenthe.nl
www.ggddrenthe.nl

Aan de Raden van de Drentse gemeenten
t.a.v. de Raadsgriffiers

Datum: 15 april 2019
Ons kenmerk: U 190066
Uw kenmerk:
Behandeld door:
Onderwerp: aanbieding jaarstukken 2018, kaderbrief 2020, ontwerpbegroting 2020 GGD Drenthe

Bijlagen
- Kaderbrief 2020 GGD Drenthe
- Jaarstukken 2018 GGD Drenthe
- GGD Drenthe – getekende accountantsverslag 2018
- GGD Drenthe – getekende controleverklaring 2018
- Ontwerpbegroting GGD Drenthe 2020 inclusief meerjarenraming 2020 -2023

I.a.a.
- College van burgemeester en wethouders van de Drentse gemeenten
- Ambtenaren volksgezondheid van de Drentse gemeenten

Geachte gemeenteraden,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2018, de kaderbrief 2020 en de ontwerpbegroting 2020 (inclusief de meerjarenraming 2020-2023) aan. De ontwerpbegroting 2020 leggen wij aan u voor met het verzoek uw zienswijze op deze begroting aan ons kenbaar te maken. Uw reactie ontvangen wij graag uiterlijk 7 juni a.s.

Op 8 juli a.s. behandelt het algemeen bestuur de begroting 2020 inclusief meerjarenraming met inachtneming van de ingediende zienswijzen. Na vaststelling van de begroting wordt u hierover geïnformeerd. Tevens wordt de begroting aangeboden aan Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe.

Inmiddels hebben we van de Drentse colleges, c.q. raden, reacties ontvangen op de kaderbrief 2020. Wij informeren u graag over de wijze waarop GGD Drenthe met deze reacties is omgegaan in haar begroting. Tevens gaan wij nader in op de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen bij Veilig Thuis Drenthe.

In de kaderbrief 2020 hebben wij de nieuwe ontwikkelingen en onze ambities geschetst op de verschillende werkterreinen waar wij actief zijn. In de reacties van de gemeenten op de kaderbrief wordt dit veelal herkend en onderschreven. Wel geven meerdere gemeenten aan dat kostenstijgingen alleen kunnen worden doorberekend aan de gemeenten als deze niet binnen de meerjarenbegroting kunnen worden opgevangen. En

onvermijdelijk zijn omdat anders de dienstverlening onder het wettelijk of maatschappelijk aanvaardbaar niveau raakt.
Wij benadrukken dat dit ook het uitgangspunt is geweest bij het opstellen van de begroting 2020.
En de compensatie voor loon- en prijsstijging wordt alleen aan de gemeenten doorberekend als deze zich in het begrotingsjaar ook daadwerkelijk voordoen.

Daarnaast is er bij een groot aantal gemeenten behoefte om in de begroting 2020 meer concreet aan te geven wat de impact is van de in de kaderbrief geschetste ontwikkelingen bij Veilig Thuis Drenthe (VTD). Ook zijn er meerdere gemeenten die de GGD oproepen aandacht te hebben voor de dalende vaccinatiegraad.

Tenslotte willen wij aangeven dat de GGD ten aanzien van de ontwikkelingen voortkomende uit het Nationaal Preventieakkoord adviseert, ondersteunt en vanzelfsprekend haar kennis ten aanzien van data en effectieve interventies deelt en duidt met gemeenten en partners.

Hieronder gaan wij nader in op de belangrijkste opmerkingen in de door u gegeven reacties.

- ***Dalende vaccinatiegraad***

De GGD zet in op het realiseren van een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad bij inwoners. Per gemeente zorgen we voor een goede spreiding van de dienstverlening over de consultatiebureau-locaties (1-4 jaar) en een optimale organisatie van groepsvaccinaties en spreekuren voor de groep 4+ jaar. We dragen zorg voor goede informatie over het belang van vaccineren zowel voor jongeren als ouders. We zetten in om samen met maatschappelijke partners (bijvoorbeeld onderwijs en zorginstellingen) kansen te benutten voor een gezamenlijke aanpak ter bevordering van de deelname. Daarnaast richten we een laagdrempelig 'GGD-vaccinatieloket' in waar iedereen terecht kan met vragen omtrent vaccinaties. Dit vraagt geen extra middelen omdat dit een effectieve samenvoeging wordt van de huidige inzet vanuit onze productgroepen.

- ***Rijksvaccinatieprogramma (RVP)***

De financiering van het rijksvaccinatieprogramma is gewijzigd. Vanaf 2019 ontvangen de gemeenten het geld via het gemeentefonds en rekent de GGD niet meer rechtstreeks af met het RIVM. De belangrijkste wijziging is dat m.i.v. 2020 de vaccinaties voor Meningokokken typen A, C, W, Y (Men ACWY) zijn opgenomen in de begroting en leiden tot extra benodigd budget. Hier worden de gemeenten voor gecompenseerd door het Rijk.

- ***Additionele taken***

Eén gemeente stelt vragen over aanvullende taken die de GGD heeft in het kader van de zogenoemde 'sociale veiligheid'. Het gaat hierbij om taken die de GGD additioneel uitvoert voor gemeente(n) en daarmee is er altijd een onderbouwd voorstel vanuit de GGD naar betrokken gemeente(n) en hebben zij de keuze of deze taken uitgevoerd worden door de GGD. Overigens verrichten wij alleen additionele taken die in het verlengde van onze publieke/gemeentelijke opdracht liggen en wij stellen ons niet op als

marktpartij. De uitvoering van additionele taken wordt apart per gemeenten gefinancierd en kent een eigen risicoreserve en daarmee heeft dit geen invloed op de exploitatie van de basistaken.

- ***Veilig Thuis Drenthe (VTD)***

Wij delen de zorgen van gemeenten, zoals geuit in de reacties op de kaderbrief, dat de ontwikkeling van Veilig Thuis wederom leidt tot een vraag voor extra middelen. Echter de wettelijke eisen die gesteld worden aan VTD en de doelstelling dat er meer en vroegtijdig zicht moet komen op kindermishandeling en huiselijk geweld en daarmee zo veel mogelijk adviesvragen en meldingen bij Veilig Thuis terecht dienen te komen, leiden onvermijdelijk tot extra personele inzet. Dit naast de extra inzet die nodig is om de nieuwe en intensivering van taken uit te voeren. De nieuwe meldcode huiselijk geweld, die door alle professionals in de zorg wordt gehanteerd, leidt tot een toename van het aantal meldingen. In het eerste kwartaal van 2019 is inmiddels een groei van 29 procent zichtbaar. We blijven dit monitoren om te beoordelen of dit een tijdelijke of structurele stijging is.

Wij moeten helaas constateren dat de extra middelen die het Rijk ter beschikking heeft gesteld aan de centrumgemeente voor de uitvoering van het nationaal actieprogramma "geweld hoort nergens thuis" en het nieuwe handelingsprotocol niet toereikend zijn om alle extra benodigde inzet te compenseren. Het bestuur heeft daarom het voornemen om een brief te sturen naar de minister waarin zij haar zorgen uit over de toenemende inzet die gevraagd wordt van Veilig Thuis en het ontbreken van aanvullende middelen hiervoor.

Uitgebreider gaan wij hieronder in op de ontwikkelingen bij Veilig Thuis en de consequenties hiervan.
In de bijlage bij deze brief vindt u een inhoudelijke toelichting.

Nieuwe taken en werkwijzen

De afgelopen maanden is gewerkt aan het inzichtelijk maken van de impact van de nieuwe werkwijzen en taken op de inzet van VTD. Vanuit het nationaal actieprogramma zijn diverse maatregelen in uitvoering genomen die moeten leiden tot het eerder signaleren en stoppen van huiselijk geweld, schade te beperken en de cirkel van geweld, namelijk de overdracht van generatie op generatie, te doorbreken. Binnen het programma zijn drie overkoepelende actielijnen geformuleerd: *"eerder en beter in beeld", "stoppen en duurzaam oplossen" en "specifieke groepen".* Veilig Thuis organisaties zijn binnen dit actieprogramma een belangrijke pijler voor de uitvoering.

De voornemens uit het actieprogramma zijn vertaald naar de specifieke opgave voor de Veilig Thuis dienstverlening. Hiermee worden alle Veilig Thuis organisaties geconfronteerd met nieuwe wettelijke taken en werkwijzen die zijn vastgelegd in een herziend landelijk handelingsprotocol Veilig Thuis. Het handelingsprotocol vormt een belangrijk instrument in de kwaliteitsverbetering en draagt bij aan het vergroten van éénduidigheid in het optreden van de VT-organisaties. Voor de professionals van Veilig Thuis geeft dit protocol een duidelijke richtlijn voor hun handelen. Het protocol is door de VNG vastgesteld en geldt als de veldnorm voor de Veilig Thuis organisaties. En is daarmee ook het toetsingskader voor de Inspectie.

Hieronder op basis van de drie actielijnen uit het actieprogramma "geweld hoort nergens thuis" de activiteiten die een wijziging ondergaan in het werk van Veilig Thuis. In de bijlage wordt hier inhoudelijk uitleg over gegeven.
Actielijn a: Eerder en beter in beeld
1.Verscherpte meldcode
2.Radarfunctie Veilig Thuis
3.Veiligheidsbeoordeling
Actielijn b: Stoppen en duurzaam oplossen
4.Monitoring
5.Veiligheidsvoorwaarden en Vervolg
6.Onderzoek
7.MDA++ en samenwerking in de zorg en strafketen
Actielijn c: Specifieke groepen
8.Ouderenmishandeling

Organisatieontwikkeling
De organisatie van VTD is sterk in ontwikkeling en beweging. Waar de afgelopen twee jaar de basis op orde is gebracht wordt de organisatie geconfronteerd met nieuwe taken en een uitbreiding van productieaantallen. Dit betekent dat wederom alle zeilen bijgezet moeten worden om te gaan voldoen aan alle (nieuwe) kwaliteitseisen. De organisatie groeit sterk, ook in fte's, en gezien de arbeidsmarkt is het moeilijk om vacatures in te vullen. De relatief jonge organisatie is nog steeds in ontwikkeling. Begin dit jaar hebben we aan een externe adviseur opdracht gegeven om een quick-scan uit te voeren waarbij gevraagd is te inventariseren wat de medewerkers nodig hebben om hun werk, volgens wettelijke eisen en opdracht van de gemeenten, uit te kunnen voeren. Het bestuur heeft via een mondelinge presentatie een terugkoppeling gekregen en daaruit blijkt dat de medewerkers op een constructieve wijze hun inbreng hebben kunnen geven, kansen zien en graag met elkaar toekomstgericht aan de slag willen om de door hen ingebrachte punten samen op te pakken. De aanbevelingen hebben o.a. betrekking op het creëren van flexibele capaciteit bij piekbelasting, verdere ontwikkeling van de inrichting van werkprocessen en collegiale ondersteuning en kennisdeling mede voor nieuwe collega's. Verder dient de ingezette verbetering van de werkplekken haar vervolg te krijgen. Vanzelfsprekend worden de door medewerkers ingebrachte punten meegenomen in het reguliere uitvoeringsplan van VTD naast overigens alle ontwikkelopgaven, mede ingegeven door de nieuwe taken en extra productie. Belangrijk is dat er ruimte en tijd is om hierin te kunnen investeren. Het bestuur van de GGD wordt via de reguliere verantwoordingscyclus op de hoogte gehouden van de voortgang van alle ontwikkelingen en de resultaten hiervan.

Productie en financiële impact
De nieuwe taken en uitzetting van het aantal meldingen en adviezen leidt tot onder weergegeven financiële begroting op basis van verwachte/geprognotiseerde productieaantallen.
Voor specifiek de groei van de productieaantallen van de diensten *adviezen en meldingen* hebben we een landelijk ontwikkeld scenariomodel van het bureau Q-Consult benut waarbij we uit gaan van een respectievelijke groei van *adviezen* van 25 % en *meldingen* van 10%. Dit op basis van de realisatie 2018. Voor de diensten *onderzoek huisverboden en monitoring* zijn ook de gerealiseerde productieaantallen van 2018 als

uitgangspunt gehanteerd. De nieuwe dienst *veiligheidsvoorwaarden* is ingeschat op basis van een advies van Q-consult. Dit blijven echter aannames en we zullen de groei daadwerkelijk moeten monitoren.

	Begroting 2019 (gerealiseerde productie 2018)	**Begroting 2020**
Adviezen (25 % groei)	2093	2617
Meldingen (10% groei)	1968	2165
Onderzoeken	391	428
Activerende onderzoeken*	42	0
Huisverboden	56	56
Monitoring	525	590
Dienst Veiligheidsvoorwaarden na onderzoek(nieuw)	0	373
Dienst Veiligheidsvoorwaarden zonder onderzoek (nieuw)	0	216
Benodigd budget	**€ 4.989.050**	**€ 6.303.789**

De financiële gevolgen per gemeente kunt u terug vinden in de begroting.

Er wordt door de Veilig Thuis organisaties ingezet om te komen tot een benchmark instrument zodat de organisaties van elkaar kunnen leren en de prestaties kunnen vergelijken. Het bestuur vindt het van belang dat Veilig Thuis Drenthe mee doet aan een landelijke benchmark.

Inmiddels wordt er in Drenthe ook gewerkt aan de regiovisie kindermishandeling en huiselijk geweld onder regie van de centrumgemeente. Deze visie zal moeten leiden tot een gezamenlijke meerjaren aanpak van gemeenten, partners en VTD om o.a. recidive te verminderen en ook om de samenwerking van VTD met het lokale veld verder in te richten. Een gezamenlijke ontwikkelopgave die aandacht, regie en inzet vraagt!

Wij zijn voornemens om in de komende maanden extra informatiebijeenkomsten te organiseren, om u in de gelegenheid te stellen om vragen te stellen naar aanleiding van de ontwikkelingen bij VTD. U zult hierover binnenkort nadere informatie ontvangen.

Wij verwachten u hiermee allereerst voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw zienswijze met belangstelling tegemoet.

H.A. Vlieg
Voorzitter

C.M. Eeken
Secretaris

BIJLAGE 1 : Nieuwe en aangepaste diensten van Veilig Thuis

Actielijn a: Eerder en beter in beeld

1. ***Verscherpte meldcode*** - Doordat beroepsgroepen vanaf 1 januari 2019 de aangepaste meldcode gaan toepassen komen er meer signalen cq. meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling bij Veilig Thuis terecht. Deze meldingen kunnen verrijkt worden met informatie uit eerdere meldingen bij alle 26 Veilig Thuis organisaties. Naarmate er meer professionals melden (ook als zij zelf hulp bieden of organiseren), beschikt Veilig Thuis over meer informatie die (bovenregionaal) gecombineerd kan worden.
2. ***Radarfunctie Veilig Thuis*** - Een voorwaarde voor het maken van een inschatting van de veiligheid door Veilig Thuis is een goede informatiepositie. We moeten voorkomen dat signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling blijven hangen bij één partij en niet gecombineerd kunnen worden met vermoedens en zorgen die andere partijen hebben. Het combineren van informatie uit signalen en meldingen geeft Veilig Thuis een zogenaamde radarfunctie op veiligheid.
3. ***Veiligheidsbeoordeling*** - De werkwijze om de veiligheid te beoordelen is via een triage is sinds de introductie hiervan in 2015 verder ontwikkeld. Vanaf 2019 beoordelen alle Veilig Thuis organisaties - met een vernieuwd instrument - de veiligheid bij alle binnengekomen meldingen op een eenduidige wijze. Het vernieuwde instrument, de veiligheidstaxatie, sluit aan op de verbeterde meldcode. Leden van het gemelde gezin of huishouden worden na ontvangst van de melding in de meeste gevallen vóór het triage overleg gesproken door Veilig Thuis, zodat hun reactie en visie op de gemelde zorgen meegenomen kunnen worden in de besluitvorming. Veilig Thuis dient vervolgens binnen vijf werkdagen een besluit te nemen en informeert de melder en de leden van het gemelde gezin of huishouden over de uitkomsten van het triage overleg. Veilig Thuis rondt dan haar veiligheidsbeoordeling af en kiest een passend vervolg.

Actielijn b: Stoppen en duurzaam oplossen

4. ***Monitoring*** - Een ander onderdeel van de radarfunctie is dat Veilig Thuis de veiligheid over een langere periode en intensiever monitort door te evalueren of de geformuleerde veiligheidsvoorwaarden werkelijk leiden tot veiligheid. Hierdoor wordt niet alleen aan directe maar zeker ook aan duurzame veiligheid gewerkt. Einddoel is dat situaties waarin sprake is van acute of structurele onveiligheid bij Veilig Thuis in beeld komen en blijven, waardoor Veilig Thuis deze wanneer nodig kan combineren met nieuwe signalen van (vermoedens) van onveiligheid, zodat passende maatregelen genomen kunnen worden om de veiligheid te herstellen en hulp te organiseren. Als onderdeel van de radarfunctie monitort Veilig Thuis de veiligheid van direct betrokkenen nu over een langere periode. Veilig Thuis zet samen met het lokale veld en haar ketenpartners in op goed evalueren of de geformuleerde veiligheidsvoorwaarden werkelijk leiden tot duurzame veiligheid.
5. ***Veiligheidsvoorwaarden en Vervolg*** - De aanpassing met de meeste impact voor Veilig Thuis is het toevoegen van de verplichte dienst *'Veiligheidsvoorwaarden en Vervolg'*. In situaties waarin sprake lijkt van acute of structurele onveiligheid zal Veilig Thuis, waar mogelijk in overleg met de melder, overgaan tot het inzetten van deze dienst. Deze nieuwe dienst vraagt om nadrukkelijk partnerschap vanuit VTD met ketenpartners in het stoppen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. VTD stelt samen met de (reeds betrokken) hulpverleners/lokale teams en de gemelde betrokkenen veiligheidsvoorwaarden op en denkt mee over het veiligheidsplan. Veilig Thuis spreekt met de leden van het gezin af wat ten minste moet gebeuren

om ervoor te zorgen dat het direct veilig wordt. Deze afspraken noemen we veiligheidsvoorwaarden. De veiligheidsvoorwaarden worden door Veilig Thuis overgedragen aan ketenpartners. Met deze ketenpartners maakt Veilig Thuis afspraken over het opstellen van veiligheids- en herstelplannen die moeten leiden tot stabiele veiligheid. De veiligheidsvoorwaarden vormen ook de basis van de monitorfunctie van Veilig Thuis, waarbij gevolgd wordt of het daadwerkelijk veilig wordt en blijft in het gezin of huishouden. We willen bereiken dat we in gezamenlijkheid werken aan duurzame veiligheid voor onze burgers.

6. ***Onderzoek*** - Veilig Thuis blijft onderzoek doen naar vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld. De dienst onderzoek wordt ingezet als er nog geen antwoord is op de vraag of er sprake is van kindermishandeling en huiselijk geweld. Onderzoek wordt ook ingezet in het geval de leden van het gemelde gezin of huishouden niet willen samenwerken met Veilig Thuis en/of haar ketenpartners. Als uit het onderzoek blijkt dat er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling, dan spreekt Veilig Thuis met de leden van het (gezins-)systeem af wat ten minste moet gebeuren om ervoor te zorgen dat het direct veilig wordt (dus sluit af met *Veiligheidsvoorwaarden & Vervolg*). Veilig Thuis maakt daarbij - afhankelijk van wat nodig is - gebruik van mogelijkheden voor hulp en ondersteuning alsmede van de mogelijkheden van straf-, bestuurs- en civielrechtelijke maatregelen. Het onderzoek afsluiten met 'Veiligheidsvoorwaarden & Vervolg' was in het voorgaande protocol niet voorgeschreven en zorgt ervoor dat er meer tijd nodig is voor de dienst onderzoek.
7. ***MDA++ en samenwerking in de zorg en strafketen*** - Landelijk wordt gewerkt aan een dekkende MDA++ structuur. MDA++ is een Multidisciplinaire Aanpak die voorziet in een bundeling van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten in de aanpak van kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld, om acuut en ernstig en/of structureel geweld te stoppen. Er wordt in 2019 gestart met een pilot en de structurele inbedding van MDA++ wordt vervolgens in 2019 afgestemd binnen de Drentse gemeenten. Naar verwachting zullen er in 2020 significant meer zaken in het kader van de MDA++ aanpak worden opgepakt.

Actielijn c: Specifieke groepen

8. ***Ouderenmishandeling*** - Ouderenmishandeling is in Nederland een onderbelicht fenomeen waar nog een taboe op rust. Jaarlijks worden ongeveer 200.000 ouderen slachtoffer. Ouderenmishandeling is een bijzonder specifiek aandachtsgebied dat nog in ontwikkeling is. Omdat ouderenmishandeling jaren onderbelicht is geweest, zal VTD de komende jaren moeten blijven inzetten op het bespreekbaar maken van deze vorm van mishandeling. De opdracht voor Veilig Thuis is om hierop expertise te ontwikkelen en te komen tot een integrale werkwijze 0-100 jaar. VTD zal de handreiking ouderenmishandeling die door het Landelijk Netwerk Veilig Thuis is uitgegeven in 2020 verder implementeren en uitdragen. De verwachting is dat de aandacht voor ouderenmishandeling ook in 2020 zal leiden tot meer meldingen bij VTD.

GGD Drenthe

Beleidsbegroting 2020

Inclusief Meerjarenraming 2020 - 2023

Inhoud

1. Programma's

Beschermen
Bevorderen
Bewaken
Jeugd
Additioneel

2. Paragrafen

Bedrijfsvoering
Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Financiering

3. Financiële begroting

Begroting 2020
Meerjarenraming 2020 - 2023
Gemeentelijke bijdragen 2020 - 2023
Reserves en voorzieningen 2020 - 2023
Incidentele baten en lasten

Inleiding

Meer dan ooit is er aandacht voor gezondheid! Als GGD Drenthe werken wij graag samen met de Drentse gemeenten, partners en netwerken om hierin belangrijke gezondheidsthema's te agenderen en te adviseren om gezond gedrag te stimuleren. De thema's uit het preventieakkoord krijgen hierbij aandacht. En ook de wijze waarop het benutten van de leefomgeving hierin een belangrijke bijdrage kan leveren. Ons doel is dat inwoners van Drenthe gezond én veilig kunnen leven en mee kunnen doen in de samenleving!

In deze begroting krijgt u inzicht in de manier waarop wij onze inzet vormgeven in het jaar 2020. De GGD kenmerkt zich door een veelheid aan producten en activiteiten die allen inhoudelijke aandacht krijgen in de begroting. Onze programma's Beschermen, Bevorderen, Bewaken, Jeugd en het onderdeel Veilig Thuis starten we met een korte weergave van de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen. Hiermee verwachten we de leesbaarheid van onze begroting te bevorderen. In het programma additioneel zijn de verwachte opdrachten opgenomen die langdurig doorlopen en beschrijven wij ontwikkelingen die mogelijk tot aanpassingen leiden in onze additionele opdrachten.

In de organisatie zetten wij in om onze activiteiten waar kan inhoudelijk te verbinden. Daarom werken wij productgroep overstijgend aan de volgende thema's: 'gezonde leefstijl en leefomgeving', gezond en veilig opgroeien', 'infectiepreventie' en 'sociale veiligheid'. Hiermee brengen we de kennis en ervaring van onze medewerkers samen om onze dienstverlening nog verder te versterken.
In de bedrijfsvoering zetten we in op 'aantrekkelijk werkgeverschap', 'vraaggerichte dienstverlening' en 'transparantie'.

GGD Drenthe is als publieke gemeentelijke uitvoeringsorganisatie toegankelijk voor inwoners, gemeenten en maatschappelijke/zorg partners. Onze kennis en ervaring staat als vanzelfsprekend ter beschikking voor alle relevante ontwikkelingen en vraagstukken in Drenthe.

De belangrijkste financiële wijzigingen ten opzichte van de begroting 2019 zijn:

- De indexering van 3% voor loon- en prijscompensatie is conform Kaderbrief,
- Het Rijksvaccinatieprogramma is aangepast naar en de belangrijkste wijziging is dat het de vaccinaties voor Meningokokken typen A, C, W, Y (Men ACWY) zijn opgenomen.
- De begroting voor de additionele taak Veilig Thuis is aangepast zodat de nieuwe en gewijzigde taken kunnen worden uitgevoerd.

Samen willen wij gezondheidswinst bereiken in Drenthe!

Met vriendelijke groet,

Harmke Vlieg
Voorzitter

Karin Eeken
Secretaris

Belangrijkste ambities uit de beleidsbegroting 2020

Hieronder leest u de belangrijkste ambities uit de beleidsbegroting 2020.
Klik op de ambitie om de volledige beschrijving te lezen.

Beschermen

5 Inspelen op toenemende antibiotica-resistentie

11 Het behalen van minimaal > 95 procent vaccinatiegraad

11 Uitbreiding van aanbod vaccinaties in rijks vaccinatie programma

5 GGD vaccinatieloket

5 Verbeterplan outbreakmanagement infectieziekten

6 Aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en de vroege seksuele ontwikkeling

7 Monitortool om tijdens crisis signalen op te pakken vanuit de (social) media

7 Inzet op dialoog met de houders van de kinderopvang over de (pedagogische) kwaliteit

7 Herstelaanbod voor geconstateerde overtretedingen voor de houders van de kinderopvang

8 Adviseren over "gezondheid en leefstijl" in relatie tot omgevings-visies en –plannen

10 Opkomst statushouders bij tbc screening verhogen.

Bevorderen

13 Inzetten op thema's nationaal preventieakkoord: afname roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. adviseren over achterliggende problematiek

13 Initiëren/ agenderen/ ondersteunen regionale lokale pre-ventieplannen

13 'positieve gezondheid' als leidraad

13 Adviseren over inhoud lokale (integrale) gezondheidsnota's

14 Dementievriendelijke gemeente

Bewaken

15 Resultaten jeugd gezondheidsmonitor

15 Gegevensverzameling volwassen- en ouderen gezondheidsmonitor

Jeugd

17 Op verzoek ouders en kinderen/jongeren passende zorg

17 Inzet op normaliseren en vroegsignalering

17 Project 'kansrijke start' (additioneel)

22 Project 'nu niet zwanger' (additioneel)

17 Eigentijdse en passende dienst-verlening

Veilig Thuis Drenthe

19 Geweld hoort nergens thuis!: eerder en beter in beeld, stoppen en duurzaam oplossen

20 andacht voor ouderen-mishandeling

19 Meer meldingen en daaruit voortvloeiend vervolgacties

20 Project mda ++

19 Vormgeven voorlichtingstaak

OGGZ

22 Samenhang OGGZ, personen met verward gedrag en Wet Verplichte GGZ.

1.1 Programma Beschermen

1. Infectieziektebestrijding

GGD Drenthe zet zich in voor het voorkómen, opsporen en bestrijden van infectieziekten.
Er wordt ingespeeld op de toenemende antibioticaresistentie.

Wat willen we bereiken?

- Zorgvragers verplaatsen zich op regionaal niveau binnen de curatieve en de publieke gezondheidszorg waardoor ook antibioticaresistente bacteriën mee verplaatsen. Hierdoor ontstaan steeds vaker infecties die zeer moeilijk behandeld kunnen worden. Eén beleid op regionaal niveau is nodig voor het zo goed mogelijk beheersen van ontwikkeling en verspreiding van resistente bacteriën. Om dit te kunnen garanderen blijven we als GGD actief in het antibioticaresistentie (ABR) zorgnetwerk.
- De deskundige infectiepreventie is/blijft een verbindende schakel tussen de verschillende regionale én landelijke netwerkpartners. Hierdoor vindt er informatie-uitwisseling op zowel regionaal als landelijk niveau plaats. Op deze manier beschikken alle partijen over dezelfde informatie en kan er zoveel mogelijk eenduidig actueel beleid gevoerd worden.
- De preventie van infectieziekten wordt op eigentijdse manier onder de aandacht gehouden. Ketenpartners worden voorzien in de behoefte aan informatie over dit thema, en binnen de GGD is infectiepreventie verweven in de werkzaamheden van de gehele organisatie.
- Voor informatie over en het regelen van alle vaccinaties kunnen Drentse inwoners en instellingen terecht bij het GGD 'vaccinatieloket'.
- We hebben een verbeterplan op het gebied van outbreak management naar aanleiding van een grootschalige Noord Nederlandse oefening.

Wat gaan we daarvoor doen?

Noord Nederlandse ketenaanpak van antibioticaresistente bacteriën
Het ABR-zorgnetwerk wordt ook in 2020 ingezet om met professionals uit de curatieve én de publieke zorg samen te werken aan een sluitende ketenaanpak van antibioticaresistente bacteriën. Door gezamenlijk te blijven monitoren en signaleren wat er speelt in de regio, kan er op regionaal niveau een passende aanpak worden gegarandeerd.

Infectiepreventie
In 2019 zijn vier thema's gekozen binnen de werkzaamheden van de GGD. Infectiepreventie is één van deze thema's. Om te zorgen dat infectiepreventie onder de aandacht blijft is het van belang medewerkers hierover te blijven informeren. Daarom zullen er ook in 2020 scholingen en contactmomenten georganiseerd worden voor medewerkers van de GGD.

De deskundige infectiepreventie publieke gezondheid vervult in de ontwikkeling en uitvoer van het beleid ten aanzien van infectiepreventie een belangrijke spilfunctie. Zij kan haar netwerk benutten om zowel zorginstellingen als inwoners van Drenthe te voorzien van juiste en actuele informatie aangaande antibioticaresistente bacteriën. Het delen van kennis zal op verschillende manieren gebeuren; door middel van nieuwsbrieven, campagnes, netwerkbijeenkomsten en scholingen.

Het 'vaccinatieloket'
De GGD adviseert en voert vaccinaties uit voor verschillende doelgroepen, zoals via het rijksvaccinatieprogramma en de reizigersvaccinaties. In 2020 zal de GGD, in tegenstelling tot voorheen, één vast punt voor alle zorg rondom vaccinaties organiseren: het vaccinatieloket. Het zal hierdoor mogelijk zijn om frequenter en kleinschaliger vaccinatiemomenten aan te bieden voor de verschillende doelgroepen. Inwoners van Drenthe zijn zo direct op de juiste plek als het gaat om vaccinaties en kunnen vervolgens zelf op een passend moment een afspraak inplannen.

Ook voor instellingen en gemeenten zal het loket bereikbaar zijn. Instellingen kunnen bij het loket terecht voor informatie over én het regelen van beroepsvaccinaties voor medewerkers. De uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma is door de gemeenten bij de GGD belegd. De GGD is hierdoor naast de uitvoering ook verantwoordelijk terugkoppeling en analyse van de vaccinatiecijfers (vaccinatiegraad). Hiervoor is interne samenwerking een vereiste. De medewerkers van de jeugdgezondheidzorg, epidemiologie en infectieziektebestrijding werken samen bij het inzichtelijk maken van deze informatie. De structurele overleggen waarin deze medewerkers zijn vertegenwoordigd worden daarom ook in 2020 gecontinueerd.

Verbeterplan vanuit uitgevoerde grootschalige oefening 2020
In 2019 is door de drie noordelijke GGD' en voor 2020 budget aangevraagd om een grootschalige oefening te kunnen organiseren. Deze oefening zal in 2020 ontwikkeld en uitgevoerd worden in samenwerking met de noordelijke GGD' en een externe partij. Ook ketenpartners worden benaderd om deel te nemen aan de oefening. De oefening zal nadien worden geëvalueerd, waarna een verbeterplan wordt opgesteld en uitgevoerd.

Tabel 1: infectieziektebestrijding

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aangiften meldingsplichtige ziekten (art.26)	80	80	88	104
Aantal oefeningen draaiboeken outbreaks	2	2	1	2
Totaal aantal meldingen infectieziekten	1.200	1.200	1.301	1.184
Aantal openbare gezondheidszorg-diagnostieken	30	30	42	32
Aantal besmettingen met hepatitis A per 10.000 inwoners	0,1	0,1	0,08	0,16

2. Seksuele gezondheid

De GGD zet zich in voor een goede seksuele gezondheid van de Drentse inwoners. Hierbij is vooral aandacht voor groepen met een verhoogd risico als jongeren, migranten, sekswerkers, lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders (LHBT) en mannen die seks hebben met mannen.

Wat willen we bereiken?

- We bevorderen de seksuele gezondheid van de inwoners van Drenthe.
- We zetten specifiek in op seksueel grensoverschrijdend gedrag en de vroege seksuele ontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

Meer aandacht voor preventie
Belangrijk is dat inwoners van Drenthe goed geïnformeerd zijn over seksuele gezondheid en dat ze verstandige keuzes kunnen maken. Hierbij wordt een positieve benadering van seksualiteit gebruikt. De GGD biedt laagdrempelige hulpverlening in nauwe verwevenheid met de uitvoering van Sense Noord-Nederland. Daarnaast ligt er steeds meer focus op goede preventieve maatregelen. Zo zal er in 2020 meer tijd en aandacht worden besteed aan (individuele en collectieve) voorlichting over seksuele gezondheid en weerbaarheid onder de doelgroepen met een verhoogd risico op soa's, zoals met het project 'Vieze Praatjes'. Ook zullen we ons richten op preventieprojecten, surveillance, bron- en contactopsporing en netwerk - en regiefunctie. We gaan ons in 2020 ook meer richten beleidsadvies en onderzoek.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag
Dit thema blijft een speerpunt. We gaan nog meer inzetten op weerbaarheid door bij alle onderwijstypen respectvolle omgang als een structureel aandachtspunt in te bedden in de algemene, positieve voorlichting over seksualiteit.

Doorgaande lijn
Seksualiteit begint niet bij de puberteit. De seksuele ontwikkeling start al vanaf de geboorte in een doorgaande lijn gedurende het leven. Daarom zetten we in 2020 in op het eerder bespreekbaar maken van de seksuele ontwikkeling vanaf de vroege jeugd.

Tabel 2: seksuele gezondheid

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Activiteiten/campagnes onder jongeren	12	12	12	11
Activiteiten onder migranten	30	28	35	33
Activiteiten onder LHBT	40	40	41	40
Activiteiten t.b.v. prostituees	40	40	45	46
Bijscholing aan professionals	2	2	3	1
Totaal activiteiten	124	122	136	131

3. Crises, rampen en incidenten

De GGD geeft in Drenthe invulling aan de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en is verantwoordelijk voor publieke gezondheidszorg tijdens rampen en crises.

Wat willen we bereiken?

- We zijn voorbereid zodat we bij zowel interne als externe rampen, crises en incidenten effectief kunnen optreden.
- We vangen signalen vanuit de (sociale) media met betrekking tot publieke gezondheid tijdig op, duiden ze en anticiperen erop om hiermee bij te dragen aan het voorkomen van (escalatie van) crises of het beperken van de gevolgen.
- De continue beschikbaarheid van een opgeleide Gezondheidskundig adviseur Gevaarlijke stoffen in opgeschaalde situatie blijft gewaarborgd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Crisisorganisatie
We voldoen aan het landelijk kwaliteitskader crisisbeheersing en OTO (opleiden, trainen en oefenen). We organiseren OTO-activiteiten ten behoeve van de crisisorganisatie. Ook optimaliseren of initiëren we planvorming naar aanleiding van inzetten, OTO-activiteiten en maatschappelijke ontwikkelingen.

Monitoringstool
Inzet is om monitoringstool te gaan gebruiken die dient om signalen vanuit de (social) media met betrekking tot publieke gezondheid op te pikken.

4. Technische Hygiënezorg

Technische Hygiënezorg (THZ) houdt toezicht op en bevordert de veiligheid, hygiëne en gezondheid in de kinderopvang, door middel van inspecties en voorlichting. Daarnaast worden tatoeage- en piercingshops geïnspecteerd.

Wat willen we bereiken?

- We dragen bij aan de bevordering van de veiligheid, hygiëne en gezondheid bij kinderopvanglocaties, door inspecties en voorlichting op de geregistreerde locaties.
- We dragen bij aan het beperken van risico's op infectieziekten door het uitvoeren van inspecties op hygiëne bij tatoeage- en piercingshops.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inspectie kinderopvang
De jaarlijkse inspecties van alle kinderopvangcentra in de gemeenten worden uitgevoerd conform de Wet Kinderopvang en aanverwante regelgeving. Onderzoeken voor en na registratie en onderzoeken n.a.v. signalen worden binnen de wettelijke termijn uitgevoerd. In overleg met gemeenten en houders van kindercentra wordt invulling gegeven aan het zogenoemde 'herstelaanbod'. Gemeenten kunnen hun handhavingstaak rond de kwaliteit van de kinderopvang baseren op de inspectie rapportages. We leveren gemeenten inhoudelijke informatie over trends en ontwikkelingen in naleving van de Wet kinderopvang op kindercentra.

Toezicht en dialoog
In 2020 blijft de nadruk liggen op de dialoog met de houders van de kinderopvang over de (pedagogische) kwaliteit van de opvang, als onderdeel van de wetgeving 'Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang' (IKK). De inspecties worden gedaan in de context van het beleid van de gemeenten met behoud van de onafhankelijke rol. Ook werken we met het 'herstelaanbod', dat vanaf januari 2019 is ingevoerd. Er wordt blijvend ingezet op de samenwerking met handhaving en toezicht van de gemeenten. Om alle inspecties naar behoren uit te kunnen voeren zorgen we ervoor dat er voldoende inspecteurs worden opgeleid.

> **Herstelaanbod**
> Herstelaanbod is de mogelijkheid die de toezichthouder aan de houder biedt om binnen een afgesproken termijn een geconstateerde overtreding op te lossen. Doordat dit plaatsvindt vóór het opstellen van het conceptrapport kan worden voorkomen dat handhaving door de gemeente moet worden ingezet. Herstelaanbod is ook een eerste stap in het bevorderen van de nalevingsbereidheid op de Wet Kinderopvang.

Trends en ontwikkelingen in naleving van de Wet kinderopvang op kindercentra
Er wordt gebruik gemaakt van eigentijdse middelen en registratiesystemen voor de uitvoering van de inspecties. Deze zetten we in voor het signaleren van trends en ontwikkelingen binnen de naleving van de Wet kinderopvang op kindercentra. Deze trends en ontwikkelingen worden aan gemeenten beschikbaar gesteld met toepasbare advisering.

Tabel 3: technische hygiënezorg

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Reguliere inspecties				
Aantal inspecties KDV/BSO/GOB	624	600	556	515
Gastouders (steekproef 5%)	54	62	68	76
Gastouders nieuw	202	316	233	308
Totaal regulier	880	978	857	899
Onvoorzien inspecties				
KDV, BSO/GOB/PSZ nieuw (OVR + ONR)	177	227	120	271
KDV, BSO/GOB/PSZ nader onderzoek	156	148	178	131
KDV, BSO/GOB/PSZ inspectie incidenteel	124	81	143	103
Ophoging steekproef gastouders	0	0	7	0
Totaal onvoorzien	457	456	448	505
Aantal inspecties Tattoo & piercing	50	50	54	29
Totaal	1.387	1.484	1.359	1.433

5. Milieu en gezondheid

De GGD biedt voorlichting en advies over het effect van het binnen- en buitenmilieu op de gezondheid. We signaleren milieu-gerelateerde gezondheidsproblemen en adviseren over het effect van schadelijke stoffen op de gezondheid bij milieu-incidenten. De GGD adviseert daarnaast over de wijze waarop de leefomgeving kan bijdragen aan gezondheid.

Wat willen we bereiken?

- We zijn actief betrokken bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie en -plannen van de gemeenten
- Woningbouwcorporaties weten hoe ze een gezond binnenmilieu kunnen realiseren bij woningen die omgebouwd zijn tot 'Nul Op de Meter (NOM) woningen'.
- De gezondheidskundig adviseurs gevaarlijke stoffen (GAGS) geeft tijdens crises, maar ook daarbuiten, advies over de effecten van gevaarlijke stoffen op de gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet/gezonde leefomgeving
In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. In aanloop naar dit moment ontwikkelen veel Drentse gemeenten hun lokale omgevingsvisie en - plannen. De fysieke leefomgeving biedt kansen voor het behalen van gezondheidswinst. Bij het opstellen van de plannen kan de GGD als deskundige partner ondersteunen en adviseren over de inbedding van gezondheidsaspecten, zowel ten aanzien van bescherming als bevordering. De GGD zoekt in 2020 verbinding met die gemeenten waar deze er nog niet is; zo nodig komen we in 2020 met een voorstel om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

Hoe creëer je een gezonde leefomgeving?
Een gezonde leefomgeving voor de inwoners van Drenthe creëer je door maatregelen te treffen in hun woonomgeving, mobiliteit en woning. Onze adviezen aan gemeenten:

1. **Woonomgeving**
- Ontmoetingsplekken zijn dichtbij, toegankelijk en aantrekkelijk.
- Kinderen groeien op in een omgeving die vrij is van sigaretten- en houtrook.
- De omgeving is gezond, nodigt uit tot bewegen en draagt bij aan een gezond gewicht.

2. **Mobiliteit**
- Lopen en fietsen (actief vervoer) is de standaard.
- Tussen steden en dorpen zijn goede (e-)fiets- en OV-verbindingen.

3. **Woning**
- Het binnenklimaat van bestaande en nieuwe woningen is prettig en gezond.
- Er zijn voldoende, betaalbare woningen dichtbij voorzieningen en zorg, die geschikt (te maken) zijn voor bewoning in alle levensfasen.

Energietransitie en binnenmilieu
Als gevolg van de energietransitie en doelstellingen die het kabinet wil realiseren verwachten we dat veel huizen over gaan van gas op een vorm van duurzame energie. De GGD legt contacten met opzichters van de woningbouwcorporaties en op basis van onze deskundigheid adviseren wij over de wijze waarop het binnenmilieu bij NOM-woningen gezond gehouden kan worden.

Gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen
De GAGS wordt bij crises en rampen als gezondheidskundig adviseur gevaarlijke stoffen ingezet. Daarnaast neemt de GAGS in de voorbereidende fase deel aan oefeningen, informeert hij ketenpartners over zijn rol waarbij hij de meerwaarde van de GAGS bij crises en rampen benadrukt. Op Noord-Nederlands niveau wordt samengewerkt in een GAGS-poule, waarbij medewerkers 24/7 bereikbaar en beschikbaar zijn. Indien nodig wordt een nieuwe GAGS opgeleid.

Tabel 4: Milieu en Gezondheid

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aantal meldingen/klachten	170	170	166	166
· Binnenmilieu	90	90	98	82
Aantal beleidsadviezen	25	20	13	37
Aantal GAGS inzetten in Drenthe	28	26	23	16
Aantal gemeenten waarin M&G actief is i.h.k.v. de Omgevingswet	12	5	3	-

6. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg Vangnet & advies

Met de vangnetfunctie van de GGD worden gezondheidsrisico's beperkt voor mensen die in een ongezonde situatie leven en soms daarbij anderen overlast bezorgen, bijvoorbeeld door vervuiling, problemen met aantallen huisdieren of somatische problemen.

Wat willen we bereiken?

We zijn een vangnet voor sociaal kwetsbare mensen die zorg en/of hulp nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

De vangnet- en adviesfunctie wordt uitgevoerd door sociaal verpleegkundigen OGGZ, die ook een aantal andere OGGZ-taken uitvoeren. Zie voor de invulling verder bij het programma additioneel.

Tabel 5: OGGz vangnet en advies

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Inzet soc. vpk. in vangnet en advies	60	60	57	50

7. Tuberculosebestrijding

In de bestrijding van tuberculose werkt GGD Drenthe samen met het Regionaal Expertise Centrum. Er wordt gescreend bij risicogroepen en indien nodig behandeling ingezet. De dienstverlening wordt ingekocht bij GGD Groningen.

Wat willen we bereiken?

- We blijven inzetten op het voorkómen, bestrijden en opsporen van tuberculose in Drenthe.
- We verhogen de opkomst van statushouders die uitgenodigd worden voor (vervolg)screening door de dienstverlening dichter bij huis te organiseren.
- We hebben zicht op mogelijkheden om tuberculosebestrijding en infectieziektebestrijding te integreren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Preventie, screening, behandeling
We blijven ernaar streven om het aantal tuberculosegevallen zo laag mogelijk te houden door voorlichting, vaccinatie van kinderen met een verhoogd risico en screening. Bij mensen die geïnfecteerd zijn door tuberculose geven we behandeling en begeleiding en doen we bron-en contactopsporing, ten behoeve van de individuele en volksgezondheid.

Pilot 'tuberculosebestrijding dichtbij huis'
Mensen die een verhoogd risico lopen op tuberculose omdat het in het land van herkomst veel voorkomt, zijn vaak statushouders die recent in Nederland wonen. Voor hen is het soms lastig om in Assen langs te komen voor een screening op tuberculose vanwege de reiskosten en reistijd met het openbaar vervoer. Om dezelfde reden lukt het vaak ook niet om met de kinderen langs te komen voor een BCG-vaccinatie. In 2020 voeren we een pilot uit, waarbij we met de 'tuberculose-bus' in een aantal (nader te bepalen) gemeenten op gezette tijden langsgaan. Hiermee proberen we de opkomst van mensen met een verhoogd risico te verhogen.

Integratie tuberculose- en infectieziektebestrijding
Het aantal gevallen van tuberculose is in Drenthe (en in Nederland) laag. Mogelijk zal in de toekomst verdere schaalvergroting nodig zijn. Terwijl de specialistische kennis zich goed leent tot schaalvergroting, zien wij kansen om de uitvoeringstaken van de tuberculosebestrijding (screening e.d.) samen te voegen met die van infectieziektebestrijding. Zo kunnen deze toch dichtbij huis gehouden worden. In 2020 onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn.

Tabel 6: tuberculosebestrijding

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aantal BCG vaccinaties	150	150		300
Latente tuberculose infectie aangemeld	20	20	12	0
Aantal mantouxtesten om TBC vast te stellen	350	350		550
Aantal röntgenfoto's van de longen	350	350		5.000
Aantal nieuwe patiënten	12	12	12	20

8. Rijksvaccinatieprogramma

Met de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) worden kinderen beschermd tegen ernstige infectieziekten.

Wat willen we bereiken

- We streven in 2020 naar een vaccinatiegraad van 95%.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering RVP
We voeren de vaccinaties uit onder regie van de gemeenten. In acht gemeenten is de uitvoering van het RVP gekoppeld aan de contactmomenten op het consultatiebureau. In alle 12 gemeenten vaccineren we kinderen en jongeren boven de vier jaar op speciaal daarvoor georganiseerde groepsvaccinatie zittingen en spreekuren.

Uitbreiding vaccinaties
In de begroting nemen we de vaccinaties mee die in het landelijk RVP zijn opgenomen. De uitbreiding van het RVP waarover op landelijk niveau besluitvorming heeft plaatsgevonden wordt in 2020 meegenomen. Het gaat om de vaccinaties Meningokokken typen A, C, W, Y (Men ACWY), maternale kinkhoest en Rotavirus. Hiervoor is extra budget opgenomen. Mogelijk wordt in de loop van 2019 landelijk besloten dat ook de vaccinatie tegen Humaan Papilloma Virus (HPV) voor jongens opgenomen wordt in het RVP. Deze is niet meegenomen in de begroting.

Vaccinatiegraad
We zetten in op een groot bereik van het RVP. Per gemeente zorgen we voor een goede spreiding van de consultatiebureaulocaties en een optimale organisatie van groepsvaccinaties en spreekuren voor de doelgroep 4+. We zetten in op goede informatie voor ouders over het belang van vaccineren en zoals hierboven aangegeven zetten we in op een GGD-breed vaccinatieloket.

Tabel 7: rijksvaccinatieprogramma

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Opkomst vaccinaties op consultatiebureau	98%	99%	98%	98%
Aantal te verstrekken vaccinaties op het CB	32.500	33.000	32.991	33.500
Opkomst vaccinaties DTP/BMR	95%	95%	95%	94%
Opkomst vaccinaties HPV	50%	46%	44%	45%
Opkomst vaccinaties Men ACWY	90%			
Aantal vaccinatiespreekuren per maand*	40	40	44	34

* inclusief minderjarige asielzoekers
cijfers over 2018 volgen in de tweede helft van 2019 via het RIVM

Tabel 8: Financiële verantwoording bij het programma Beschermen

Programma beschermen		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Crises en incidenten	153	158	141
	Infectieziektebestrijding	799	1.021	918
	Milieu en Gezondheid	474	483	498
	Openbare geestelijke gezondheidszorg	80	84	83
	Seksuele gezondheid	229	240	236
	Technische hygiënezorg	1.116	1.203	1.277
	Tuberculose bestrijding	507	532	538
Totaal Baten		3.358	3.720	3.692
Lasten	Crises en incidenten	-132	-158	-141
	Infectieziektebestrijding	-798	-1.021	-918
	Milieu en Gezondheid	-455	-483	-498
	Openbare geestelijke gezondheidszorg	-77	-84	-83
	Seksuele gezondheid	-219	-240	-236
	Technische hygiënezorg	-1.124	-1.203	-1.277
	Tuberculose bestrijding	-488	-532	-538
Totaal Lasten		-3.294	-3.720	-3.692
Reserveringen	Technische hygiënezorg	10	0	0
Totaal Reserveringen		10	0	0
		74	0	0

De stijging van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2020 (3%). De daling van de baten en lasten bij infectieziektebestrijding wordt veroorzaakt door de overgang van de financiering van de opleiding van artsen infectieziektebestrijding van GGD Drenthe naar SBOH.

Tabel 9: Financiële verantwoording bij het programma Beschermen derden

Programma beschermen - derden		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio	856	878	910
	Rijksvaccinatieprogramma jeugd	766	698	822
Totaal Baten		1.621	1.576	1.732
Lasten	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio	-844	-878	-910
	Rijksvaccinatieprogramma jeugd	-749	-698	-822
Totaal Lasten		-1.594	-1.576	-1.732
		27	0	0

De stijging van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2020 (3%). In de begroting nemen we de vaccinaties mee die in het landelijk RVP zijn opgenomen. De uitbreiding van het RVP is begroot op € 103.000. De financiële gevolgen van de maternale kinkhoest en het Rotavirus zijn nog niet bekend.

1.2 Programma Bevorderen

1. Gezondheidsbevordering

De GGD adviseert de Drentse gemeenten over effectieve en lokaal toepasbare interventies en beleid die de gezondheid van de inwoners bevorderen. Ook adviseert de GGD bij lokale en regionale preventienetwerken, en ondersteunt bij het vertalen van landelijke initiatieven gericht op het stimuleren van gezond gedrag naar de Drentse context. Een voorbeeld hiervan is het Nationale Preventieakkoord. De resultaten van GGD- en aanvullend beschikbare gestelde onderzoeken en kennis over de lokale situatie dienen daarbij als basis.

Wat willen we bereiken?

- Onze adviezen zijn erop gericht om gemeenten te ondersteunen bij het halen van zoveel mogelijk gezondheidswinst en het voorkomen van gezondheidsverlies. Zo dragen we bij aan meer gezonde levensjaren voor de Drenten.
- Gemeenten waarderen onze adviezen over gezondheidsbevordering en passen deze toe in hun integrale volksgezondheidsbeleid en interventies.
- Samen met gemeenten en preventiepartners dragen we bij aan een toename van het aantal inwoners met een gezond gewicht en een afname van het aantal inwoners dat rookt of problematisch alcohol gebruikt. We adviseren over de lokale uitwerking van het preventieakkoord, achterliggende problematiek en effectieve en lokaal toepasbare interventies, waaronder eHealth en preventieve integrale ouderenzorg.
- Door samen te werken met ketenpartners en te participeren in lokale en regionale preventienetwerken, reageren we sneller op signaleren en dragen we bij aan het snel en adequaat verspreiden van nieuwe aanpakken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nationaal Preventieakkoord
Het doelen in het Nationaal Preventieakkoord worden benut voor de advisering en inzet van de GGD op de thema's roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht en vooral ook de achterliggende problematiek. Samen met gemeenten en maatschappelijke/zorgpartners werken we aan de realisatie van de ambities uit het nationaal preventieakkoord. We agenderen vanuit onze expertise ambities en adviseren over een effectieve aanpak.

Advisering n.a.v. het jeugd gezondheidsmonitor
Rond de zomer 2020 publiceert de GGD de resultaten van het jeugdonderzoek. We duiden de uitkomsten samen met de gemeente. Vervolgens ontvangt de gemeente een toepasbaar advies gebaseerd op de onderzoeksresultaten en het huidig beleid van de gemeenten.

Gezondheidsnota's
Naar verwachting komt de minister van VWS eind 2019 met nieuw landelijk gezondheidsbeleid. Gemeenten hebben vervolgens twee jaar de tijd om een lokale nota gezondheidsbeleid op en vast te stellen. De GGD adviseert gemeenten hierbij en ook ten aanzien van hieruit voortvloeiende uitvoeringsprogramma's.

'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten'
Het project 'aan de slag met preventie' bevindt zich in 2020 (indien gehonoreerd door ZonMw na fase 1) in de tweede fase. Samen met gemeenten wordt het plan van aanpak voor effectieve interventies uitgevoerd. Daarnaast komen gebieden, die in de eerste fase buiten beschouwing zijn gebleven, alsnog in aanmerking voor het opstellen van een gezondheidsprofiel.

Gezonde leefomgeving
GGD Drenthe blijft, vanuit de kant van het effect van milieu op gezondheid én het perspectief van gezondheidsbevordering samen met de expertise van medische milieukunde gemeenten adviseren over gezondheidsaspecten bij het inrichten van de leefomgeving.

Preventieve integrale ouderenzorg

We ondersteunen gemeenten bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering van preventieve integrale ouderenzorg. De volksgezondheid toekomst verkenning (VTV), in 2018 gepubliceerd door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), laat zien dat dementie, als historische trend zich onveranderd doorzet, in 2040 de meeste ziektelast veroorzaakt en de belangrijkste doodsoorzaak is. De GGD adviseert en ondersteunt gemeenten die dat willen bij de uitwerking van "dementievriendelijke gemeente".

Tabel 10: Programma Bevorderen

		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Gezondheidsbevordering algemeen	350	365	357
Totaal Baten		350	365	357
Lasten	Gezondheidsbevordering algemeen	-331	-383	-357
Totaal Lasten		-331	-383	-357
Reserveringen	Gezondheidsbevordering algemeen	0	17	0
Totaal Reserveringen		0	17	0
		19	0	0

De stijging van de begroting wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2020 (3%). De onttrekking uit de Risicoreserve in verband met de beëindiging van een bovenformatieve personele bezetting vervalt met ingang van 2020.

1.3 Programma Bewaken

1. Epidemiologie

De GGD monitort de gezondheid en de leefstijl van de inwoners van Drenthe, d.m.v. gezondheidsmonitoren, onderzoek op basis van registraties van de jeugdgezondheidszorg of andere bronnen. Resultaten en duiding worden teruggekoppeld aan gemeenten en andere partners, en kunnen leiden tot in te zetten beleidsimpulsen en interventies door de gemeenten.

Wat willen we bereiken?

- Gemeenten worden geïnformeerd over de gezondheid en leefstijl van de jeugd met actuele cijfers.
- De gegevensverzameling van het volwassenen- en ouderenonderzoek vindt in 2020 plaats. Hierbij zullen de mogelijkheden om de respons te verhogen worden onderzocht en benut.

Wat gaan we daarvoor doen?

Landelijk jeugdonderzoek

- In 2020 zal de focus liggen op de analyse en rapportage van het jeugdonderzoek. Dit zal in 2019 hebben plaatsgevonden in klas 2 en klas 4 op het voortgezet onderwijs. Resultaten worden op provinciaal en gemeentelijk niveau gepubliceerd. De uitkomsten worden in 2020 besproken met alle gemeenten en er wordt in afstemming een toepasbaar advies op maat opgesteld. De presentatie wordt met toegankelijke infographics, verdiepende rapportages en rapportages op provinciaal en gemeentelijk niveau gedaan.

Gegevens jeugdgezondheidszorg

Overeenkomstig voorgaande jaren worden gemeenten weer voorzien van gegevens over onder- en overgewicht, alcoholgebruik, roken en andere gezondheid- en leefstijl gerelateerde onderwerpen verzameld tijdens de contactmomenten JGZ.

Voorbereiding en uitvoering van het volwassenen- en ouderenonderzoek

Ook wordt in het voorjaar gestart met de voorbereiding van het volwassenen- en ouderenonderzoek. De uitvoering vindt plaats in het najaar van 2020. In overleg met gemeenten wordt de vragenlijst samengesteld. In de vragenlijst is aandacht voor de thema's uit het preventieakkoord. Net als voorgaande jaren wordt hierin nauw samengewerkt op landelijk niveau. Hierdoor is het niet alleen mogelijk de uitkomsten te vergelijken in de tijd maar ook te vergelijken met andere regio's en landelijke cijfers. Deze vergelijkingen helpen gemeenten bij het duiden van de resultaten. De gegevens zullen beschikbaar komen in 2021 en input leveren voor gemeentelijk beleid.

Samenwerking op onderzoek

De samenwerking met regionale en bovenregionale onderzoeksbureaus die in 2019 concrete invulling heeft gekregen met het project 'Aan de slag met preventie in Drentse gemeenten' wordt voortgezet.

Aletta Jacobs School of Public Health
De Aletta Jacobs School of Public Health is een netwerk van onderzoekers en partners gecoördineerd door de Rijksuniversiteit Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen. In 2020 wordt bij onderzoeksprojecten samengewerkt, om de kennis rondom publieke gezondheid en preventie te vergroten en te gebruiken in de praktijk. In het kader van het versterken en ontwikkelen van de kennis zijn waar mogelijk medewerkers van de GGD betrokken bij onderzoeksprojecten en het opstellen van een regionale kennisagenda.

Academische werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland
De academische werkplaats blijft vooralsnog in stand gehouden tot 2022. Deze wordt gebruikt als de werkplaats een meerwaarde biedt voor de samenwerking en ondersteuning bij de opzet en uitvoering van projecten.

Tabel 11: Programma bewaken

		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Epidemiologie	380	396	394
	Gezondheidsmonitor jeugd	51	53	53
Totaal Baten		431	449	447
Lasten	Epidemiologie	-360	-387	-447
	Gezondheidsmonitor jeugd	-50	-53	-53
Totaal Lasten		-411	-440	-500
Reserveringen	Epidemiologie	-12	-9	53
Totaal Reserveringen		-12	-9	53
		8	0	0

De stijging van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2020 (3%). In 2020 wordt het volwassenen- en ouderenonderzoek uitgevoerd. De kosten worden gedekt uit de egalisatiereserve.

1.4 Programma Jeugd

1. Jeugdgezondheidszorg

De GGD volgt en beoordeelt de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de groep 0-18 jaar (acht gemeenten) en de groep 4-18 jaar (alle gemeenten). Ouders en jongeren krijgen voorlichting en advies, geeft aan wat tot de normale ontwikkeling behoort en signaleert vroegtijdig. De eigen kracht van jeugdigen en hun netwerk wordt benut en waar nodig versterkt. Bij problemen of specifieke stoornissen wordt vroegtijdig gesignaleerd en zo nodig verwezen naar de juiste hulp of zorg. De JGZ kent ook een monitorfunctie en verzamelt informatie over de gezondheid van kinderen en jongeren. De GGD adviseert de gemeenten hierover.

Wat willen we bereiken?

- Bijdragen aan een gezonde en veilige opgroeisituatie van jeugdigen, als individu en als groep
- Er is afstemming met ouders en kinderen ten aanzien van de benodigde de ondersteuning, de vorm en frequentie
- We intensiveren, binnen de mogelijkheden van de basistaken JGZ, de zorg voor kwetsbare gezinnen in de 'eerste duizend dagen' en haken daarmee aan bij het actieprogramma 'Kansrijke Start' van het ministerie van VWS.
- Aansluitend op de ambities van het Nationaal Preventieakkoord is er extra aandacht voor gezonde leefstijl van jonge kinderen, jongeren en ouders. We hebben daarbij oog voor achterliggende problematiek als gezinnen die in armoede leven.
- We hebben een goed bereik van ouders en jongeren door de digitaliseringprojecten 'Mijn kinddossier' en 'Jij en Je gezondheid' verder te blijven ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering basistaken jeugdgezondheidszorg
We voeren de Basistaken JGZ uit volgens het Landelijk Professioneel Kader (LPK): in acht gemeenten voor de doelgroep 0-18 jaar en in vier gemeenten voor de doelgroep 4-18 jaar.
Voor de kinderen van 0-4 jaar (acht gemeenten) vindt vlak na de geboorte van het kind een huisbezoek plaats en voeren we de hielprik en gehoorscreening uit. Daarna volgen er, rekening houdend met de behoefte van ouders, ca. 13 bezoeken aan het consultatiebureau. Voor kinderen van 4-18 jaar volgen twee gezondheidsonderzoeken op de basisschool en twee op het voortgezet onderwijs. De contactmomenten zijn gericht op het volgen van de groei en de sociale, emotionele en lichamelijke ontwikkeling van het kind. Problemen worden hiermee vroegtijdig gesignaleerd, er wordt lichte ondersteuning ingezet en waar nodig wordt verwezen naar specialistische hulpverlening. We werken vanuit consultatiebureaus die bereikbaar zijn en voldoen aan een kwalitatieve fysieke standaard. In overleg met de gemeenten verbeteren we de huisvesting waar nodig.

Kansrijke Start
Drie actielijnen:
1. Voor de zwangerschap:
- Meer aanstaande kwetsbare ouders starten goed voorbereid met hun zwangerschap.
- Minder ongeplande en onbedoelde zwangerschappen komen voor in kwetsbare gezinnen.
2. Tijdens de zwangerschap:
- Beter signaleren van medische en sociale problemen bij (aanstaande) kwetsbare ouders.
- Meer aanstaande kwetsbare ouders krijgen eerder de juiste hulp.
3. Na de geboorte:
- Meer kwetsbare ouders zijn toegerust voor het ouderschap en de opvoeding.
- Minder baby's en jonge kinderen worden uit huis of onder toezicht geplaatst.

Aanhaken bij 'Kansrijke Start'
Het ministerie van VWS heeft in september 2018 het actieprogramma Kansrijke Start gelanceerd. Met een landelijke coalitie en met lokale coalities wordt ingezet op maatregelen zodat alle kinderen de best mogelijke start van zijn of haar leven kunnen maken en een optimale kans hebben op een goede toekomst. De eerste 1.000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen - zowel fysiek als mentaal - op latere leeftijd. In 2020 sluiten wij aan bij de aanpak van Kansrijke Start door kwetsbaarheid bij gezinnen vroeg te signaleren en waar mogelijk begeleiding te bieden. Vanuit de JGZ ligt er, door het vanzelfsprekend contact met gezinnen, een geschikte infrastructuur die gebruikt kan worden om de actielijnen uit het programma uit te voeren. Specifieke programma's als 'prézorg' en 'voorzorg' kunnen additioneel door gemeenten afgenomen worden.

Gezonde leefstijl
Ook in de uitvoering van de JGZ wordt ingezet op de ambities uit het Nationaal Preventieakkoord (en eventuele lokale varianten) door activiteiten te intensiveren die te maken hebben met een rookvrije generatie, problematisch alcoholgebruik onder jongeren, en de bestrijding van overgewicht bij kinderen. Waarbij aandacht is voor de achterliggende problematieken zoals bijvoorbeeld armoede. Een JGZ-professional heeft in de contactmomenten de mogelijkheid om door te vragen mede omdat ouders het beste voor hun kind willen. We participeren in de "alliantie van kracht" met o.a. als doelstelling om de kennis en vaardigheden van professionals te versterken.

Digitaliseringsprojecten
Sinds een aantal jaren werkt de JGZ aan digitalisering van de dienstverlening, om beter aan te sluiten bij de behoeften van jongeren en ouders. Er zijn al belangrijke stappen gezet, zoals het starten van 'MijnKinddossier' waarmee ouders via de website inzage hebben in de JGZ-gegevens over hun kind en adviezen, en invoering van het gezondheidsonderzoek op het voortgezet onderwijs met de digitale vragenlijst 'Jij en Je Gezondheid'. De ervaringen tijdens de uitvoering van de projecten bieden kansen om door te ontwikkelen. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld de ontwikkeling van een app (naast het ouderportaal via internet) en de invoering van Jij en Je Gezondheid op het basisonderwijs. Tegelijkertijd zijn we alert op mensen die lagere gezondheidsvaardigheden hebben (bijv. door laaggeletterdheid of een migratie-achtergrond). Voor hen blijven we zorgen dat we op andere manieren zichtbaar zijn blijven.

Tabel 12: jeugdgezondheidszorg

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Zuigelingen in zorg	3.100	3.100	2.930	3.163
Peuters in zorg	9.500	9.500	9.685	10.062
Aantal spreekuurcontacten	7.250	7.250	7.200	7.150
Aantal screeningen (groep 2 en 7)	9.500	9.500	8.822	9.548
Aantal consulten inclusief vaccinatie	36.500	36.500	37.630	37.052
Niet verschenen zonder bericht	8,50%	8,50%	8,50%	10%
Extra activiteiten in uren (inloopspreekuur, telefonische consulten, groepsvoorlichting)	3.100	3.100	3.100	3.100

Tabel 13: Financiële verantwoording bij het programma Jeugd

Programma jeugd		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Alle kinderen in beeld	102	107	106
	Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen	4.558	4.657	4.688
	Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen maatwerk/prenataal	432	228	0
	Jongerenconsult	583	611	1.217
	Preventieve gezondheidsonderzoeken	4.036	4.212	3.709
	Risicokind centraal	1.017	1.065	1.056
Totaal Baten		10.727	10.880	10.775
Lasten	Alle kinderen in beeld	-101	-107	-106
	Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen	-4.560	-4.657	-4.688
	Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen maatwerk/prenataal	-432	-228	0
	Jongerenconsult	-590	-611	-1.217
	Preventieve gezondheidsonderzoeken	-4.031	-4.212	-3.709
	Risicokind centraal	-1.009	-1.065	-1.056
Totaal Lasten		-10.722	-10.880	-10.775
		5	0	0

De stijging van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2020 (3%). De daling van de baten en lasten van het programma jeugd wordt veroorzaakt door de overgang van de financiering van de opleiding van jeugdartsen van GGD Drenthe naar SBOH. Met het vaststellen van de inhoud uit de notitie "nieuwe basispakket jeugdgezondheidszorg" is de verdeling uniform, maatwerk en prenataal vervallen. Het onderdeel maatwerk is opgenomen onder Gezondheidszorg 0 tot 4-jarigen en onder programma Additioneel en het onderdeel prenataal is opgenomen onder programma Additioneel.

1.5 Programma Additioneel Veilig Thuis Drenthe

Veilig Thuis Drenthe (VTD) is het advies- en meldpunt waar inwoners en professionals, die te maken hebben met vermoedens of situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling, terecht kunnen. VTD doet waar nodig onderzoek en brengt hulp op gang om het huiselijk geweld of de kindermishandeling duurzaam te stoppen.

Het wettelijk kader, het handelingsprotocol VT, de regiovisie en het landelijk actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' geeft richting aan de uitvoering van Veilig Thuis. Het programma kent als opdracht huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen, terug te dringen, schade te beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie te doorbreken.
Het programma heeft de ambitie om huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en beter in beeld te hebben en ervoor te zorgen dat iedereen weet wat te doen bij (een vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling (namelijk dat mensen bij een vermoeden over gaan tot actie). Eerder in actie komen betekent de duur van het geweld verkorten en erger voorkomen. De norm moet zijn: bij twijfel, als je niet zeker bent, toch in actie komen. Deze ambitie is vertaald in drie actielijnen, waarop het meerjaren uitvoeringsprogramma van de landelijke veilig thuis organisaties en het handelingsprotocol zijn is gebaseerd.

Wat willen we bereiken?

Actielijn 1 Geweld hoort nergens thuis: Eerder en beter in beeld

Ambitie: Door het geweld eerder en beter in beeld te hebben, kan de duur van het geweld worden verkort en kan erger worden voorkomen. Door het geweld beter in beeld te hebben, weten we beter hoe het slachtoffer en diens omgeving het beste kan worden geholpen.

- Een toename van het aantal meldingen van kindermishandeling en huiselijk geweld omdat als gevolg van de verbeterde meldcode onveiligheid eerder gesignaleerd wordt
- Het eerder op de radar krijgen van geweld door actief gebruik te maken van het landelijk Veilig Thuis Register en langer en intensiever te monitoren.
- Meldingen beter en scherper taxeren door gebruik te maken van het landelijk veiligheidstaxatie instrument
- Voorlichting integreren in de primaire uitvoering van de Veilig Thuis taak

Verscherpte meldcode
Doordat professionals vanaf 1 januari 2019 de aangepaste meldcode gaan toepassen komen er naar verwachting vanaf 2019 meer signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling bij Veilig Thuis terecht. In 2020 verwachten we de uiteindelijke effecten hiervan goed in beeld te hebben. De meldingen kunnen verrijkt worden met informatie uit eerdere meldingen bij alle 26 Veilig Thuis-organisaties. Naarmate er meer professionals melden (ook als zij zelf hulp bieden of organiseren), beschikt Veilig Thuis over meer informatie die (bovenregionaal) gecombineerd kan worden.

Radarfunctie Veilig Thuis
Een voorwaarde voor het maken van een goede inschatting van de veiligheid door Veilig Thuis is een goede informatiepositie. We moeten voorkomen dat signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling blijven hangen bij één partij en niet gecombineerd kunnen worden met vermoedens en zorgen die andere partijen hebben. Het combineren van informatie uit signalen en meldingen geeft Veilig Thuis een zogenaamde radarfunctie op veiligheid.

Veiligheidsbeoordeling
Vanaf 2019 beoordelen alle Veilig Thuis organisaties – met een vernieuwd instrument - de veiligheid bij alle binnengekomen meldingen op eenduidige wijze. Het vernieuwde instrument, de veiligheidstaxatie, sluit aan op de verbeterde meldcode. Leden van het gemelde gezin of huishouden worden na ontvangst van de melding in de meeste gevallen vóór het triage overleg gesproken door Veilig Thuis, zodat hun reactie en visie op de gemelde zorgen meegenomen kunnen worden in de besluitvorming. Veilig Thuis neemt binnen vijf werkdagen een besluit en informeert de melder en de leden van het gemelde gezin of huishouden over de uitkomsten van het triage-overleg. Veilig Thuis rondt dan haar veiligheidsbeoordeling af en kiest een passend vervolg.

Voorlichting en training
Voorlichting bij ketenpartners over de werkwijze van VTD behoeft blijvend aandacht. Op basis van de regiovisie zal de wijze waarop de voorlichting ingepast wordt in 2020 tot uitvoer gebracht worden.

Actielijn 2 Geweld hoort nergens thuis: Stoppen en duurzaam oplossen

Ambitie: Het geweld wordt zo snel mogelijk gestopt. Samenwerkende hulpverleners bieden samenhangende hulp, gericht op duurzaam herstel van veiligheid. Plegers worden passend aangepakt. Voor het hele gezinssysteem wordt steun of hulp georganiseerd die bijdraagt aan herstel en veerkracht. Alle gezinsleden en hun sociale netwerk zijn betrokken (systeemgericht). Waar nodig in samenwerking met de veiligheidsketen.

- De veiligheid van directbetrokkenen wordt centraal gesteld.
- De veiligheid wordt over langere periode en intensiever gevolgd door te evalueren of de geformuleerde veiligheidsvoorwaarden werkelijk leiden tot veiligheid. De recidive wordt verlaagd.
- De MDA++ aanpak wordt uitgevoerd en geëvalueerd met ketenpartners en op basis van gemeten effecten op duurzame veiligheid in gezinnen (daling hermeldingen).

Monitoring
Door het volgen van de veiligheid in een gezin wordt niet alleen aan directe maar zeker ook aan duurzame veiligheid gewerkt. Einddoel is dat situaties waarin sprake is van acute of structurele onveiligheid bij Veilig Thuis in beeld komen en blijven, waardoor Veilig Thuis deze wanneer nodig kan combineren met nieuwe signalen van (vermoedens) van onveiligheid zodat passende maatregelen genomen kunnen worden om de veiligheid te herstellen en hulp te organiseren. Veilig Thuis zet samen met het lokale veld en haar ketenpartners in op intensief evalueren of de geformuleerde veiligheidsvoorwaarden werkelijk leiden tot duurzame veiligheid.

Veiligheidsvoorwaarden en Vervolg
VTD zet in op nadrukkelijk partnerschap met ketenpartners in het stoppen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. VTD stelt samen met de (reeds betrokken) hulpverleners/lokale teams en de gemelde betrokkenen veiligheidsvoorwaarden op en denkt mee over het veiligheidsplan. We willen bereiken dat we in gezamenlijkheid werken aan duurzame veiligheid voor onze burgers. Ook in 2020 vraagt dit nog om een verdere ontwikkeling.

MDA++ en samenwerking in de zorg en strafketen
Landelijk wordt gewerkt aan een dekkende MDA++ structuur. MDA++ is een Multidisciplinaire Aanpak die voorziet in een bundeling van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten in de aanpak van kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld, om acuut en ernstig en/of structureel geweld te stoppen. Wanneer de structurele inbedding van MDA++ in 2019 door de gemeenten ingezet wordt zal naar verwachting er in 2020 significant meer zaken in het kader van de MDA++ aanpak worden opgepakt.

Actielijn 3 Geweld hoort nergens thuis: Aandacht voor specifieke groepen

Voor een aantal doelgroepen met specifieke problemen is extra aandacht nodig. Het programma omvat een aantal extra acties rondom deze specifieke groepen.

- We zijn bereikbaar en benaderbaar bij zorgen over ouderenmishandeling. Ouderenmishandeling komt uit de taboesfeer.

Ouderenmishandeling
Ouderenmishandeling is in Nederland een onderbelicht fenomeen waar nog een taboe op rust. Jaarlijks worden ongeveer 200.000 ouderen slachtoffer. Ouderenmishandeling is een bijzonder specifiek aandachtsgebied dat nog in ontwikkeling is. VTD zal de komende jaren moet blijven inzetten op het bespreekbaar maken van deze vorm van mishandeling en om hierop expertise te ontwikkelen en te komen tot een integrale werkwijze 0-100 jaar. VTD zal de handreiking ouderenmishandeling die door het Landelijk Netwerk Veilig Thuis is uitgegeven in 2020 verder implementeren en uitdragen. De verwachting is dat de aandacht voor ouderenmishandeling ook in 2020 zal leiden tot meer meldingen bij VTD.

Financiële effecten
Het budget voor VTD wordt jaarlijks bij het opstellen van de begroting door gemeenten definitief vastgesteld op basis van de verwachte productieaantallen en de benodigde inzet. In de begroting 2020 is gerekend met de verwachte productieaantallen. Er is rekening gehouden met de veranderingen door toedoen van een aantal landelijke ontwikkelingen die in 2019 van start gaan. Naar verwachting zullen deze leiden tot een toename van zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de activiteiten van Veilig Thuis. Vanuit een landelijk uitgevoerde impactanalyse is de inschatting dat, als gevolg van de verscherpte meldcode en radarfunctie van Veilig Thuis de adviezen en meldingen stijgen. We gaan uit van een stijging van het aantal adviezen van 25% en het aantal meldingen van 10%. Een stijging van het aantal meldingen heeft logischerwijs ook invloed op het aantal onderzoeken.

Daarnaast neemt de handelingstijd voor adviezen, triage en monitoring toe. Ook voor dit effect zijn de landelijke uitgangspunten gebruikt en doorgerekend in de begroting van 2020.
Tenslotte is er een nieuwe wettelijke dienst toegevoegd aan het takenpakket van Veilig Thuis; de dienst 'Voorwaarden en Vervolg'. Het aantal onderzoeken en de structureel/urgente triagebesluiten zijn basis voor de verwachte aantallen zoals begroot voor deze nieuwe dienst die is verdeeld in twee categorieën; zonder onderzoek en na onderzoek. De tijdsinvestering bij de dienst 'voorwaarden en vervolg' na onderzoek' is significant lager, doordat er tijdens het onderzoek al een aantal benodigde activiteiten zijn uitgevoerd.

Tabel 14: Veilig Thuis Drenthe

	Begroot 2020	Begroot 2019	Begroot 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Advies en consult/ondersteuning (extern)	2.617	2.300	2.600	2.093	2.344
Melding (intake en triage), zowel MK als ZK	2.165	2.150	1.750	1.968	2.035
Regulier onderzoek inclusief onderzoek HG MK	428	300	450	433	511
Monitoring	590	417			
Dienst Veiligheidsvoorwaarden en Vervolg na onderzoek	373	-	-	-	-
Voorwaarden en Vervolg zonder onderzoek	216	-	-	-	-
Huisverboden	56	65	72	56	62

MK = met kinderen / ZK = zonder kinderen / HG= huiselijk geweld

1.6 Programma Additioneel Overig

In dit programma beschrijven we de additionele taken die we op dit moment hebben en verwachten dat deze (mogelijk in een andere vorm) doorlopen in 2020.

1. Jeugdgezondheidszorg

In het verlengde van de basistaken van de jeugdgezondheidszorg voert de GGD additionele taken uit in opdracht van diverse gemeenten.

Extra ondersteuning gezinnen en jeugd als partner in het voorliggend veld
Een aantal gemeenten vraagt aan de JGZ om gezinnen en jongeren extra te ondersteunen. Onder andere door coördinatie en ondersteuning in de gezinnen, lichte opvoedondersteuning, uitvoeren van workshops seksuele weerbaarheid en groepsgerichte ondersteuning van kinderen in een scheidingssituatie voor het vergroten van hun weerbaarheid. Jeugdverpleegkundigen worden ook ingezet als praktijk ondersteuner Jeugd bij huisartsen.

Ondersteuning zwangeren en gezinnen met een jong kind
In afstemming met de gemeenten wordt ingezet op het versterken van zwangeren en gezinnen met een jong kind. Binnen programma's als 'Kansrijke start' en 'nu niet zwanger' kan de JGZ met haar deskundigheid in de ondersteuning en samenwerking in de geboorte keten een belangrijke rol vervullen.

Preventieve logopedie
Preventieve logopedie draagt bij aan de spraak- en taalstimulering van met name jonge kinderen.
De inzet richt zich op het vroegtijdig signaleren en diagnosticeren van logopedische stoornissen en advisering van ouders en leerkrachten. De logopedisten geven voorlichting en zetten zich in voor deskundigheidsbevordering van professionals in de kinderopvang en het reguliere basisonderwijs.

2. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

GGD Drenthe verzorgt het Advies- en Meldpunt OGGZ, biedt bemoeizorg uitgevoerd door sociaal verpleegkundigen OGGZ en levert procesregie in de vorm van een voorzitters OGGZ voor zes gemeenten. In opdracht van centrumgemeente Assen biedt de GGD-beleidsadvisering ten behoeve van de OGGZ voor negen gemeenten.

Wat willen we bereiken?

- Kwetsbare inwoners met complexe problemen en die veelal niet zelf hulp zoeken, de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.
- De inzet is dat de OGGZ-functies in samenhang met de 'sluitende aanpak personen met verward gedrag' en de Wet verplichte GGZ worden gereorganiseerd omdat het efficiënter en effectiever is om bestaande voorzieningen door te ontwikkelen en te verbinden dan daarvoor nieuwe op te zetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ontwikkeling vangnet OGGZ
In 2019 maken gemeenten keuzes over de sluitende aanpak personen met verward gedrag en de meld- en onderzoeksfunctie die volgt uit de Wet verplichte GGZ. Onderdelen hiervan overlappen met de functies van de OGGZ en met de OGGZ-doelgroep.

Sluitende aanpak personen met verward gedrag – Afhankelijk van gemeentelijke besluitvorming zal het Advies- en Meldpunt OGGZ in 2020 mogelijk worden door ontwikkeld tot een 24/7 meldpunt voor meldingen van niet-acuut verward gedrag. En zal daarmee in de sluitende aanpak een verbindend knooppunt zijn tussen het medische-, sociale-, zorg- en veiligheidsdomein.

Wet Verplichte GGZ – Per 1-1-2020 is de WVGGZ van kracht. Deze wet biedt een ieder de mogelijkheid om bij de gemeente een melding te doen en daarmee de gemeente te vragen om een onderzoek in te stellen of een persoon mogelijk verplichte zorg nodig heeft in het kader van de WVGGZ. In 2019 zullen gemeenten deze meld- en onderzoeksfunctie gaan inrichten. Er is overlap met het Advies- en Meldpunt OGGZ en met de sluitende aanpak personen met verward gedrag. Mogelijk dat gemeenten hierin samenhang aanbrengen.

Verdeling centrumgemeente budget – De rijksmiddelen voor de OGGZ worden in 2021 van centrumgemeenten herverdeeld naar alle gemeenten. Daartoe zullen gemeenten in 2020 nieuwe beleidskeuzes maken over de inzet van de OGGZ-functies. Inzet is om deze functies goed aan te laten sluiten op de voorzieningen in het lokale sociale domein in gemeenten.

Advies- en Meldpunt OGGZ
Bij het Advies- en Meldpunt OGGZ kunnen burgers een melding doen over mensen in hun omgeving over wie zij zich zorgen maken of die overlast veroorzaken. Ook professionals kunnen bij het meldpunt terecht, bijv. voor advies over mensen met complexe problematiek. Inzet van de GGD is dat ook in 2020 een meldpunt georganiseerd op Drentse schaal beschikbaar is voor alle Drentse gemeenten, professionals, inwoners en naastbetrokkenen. Samen met gemeenten en OGGZ-samenwerkingspartners wordt hier uitvoering aan gegeven. Dit OGGZ-vangnet bestaat uit de functies meldpunt, triage, advies, bemoeizorg en casus- en procesregie.

Bemoeizorg OGGZ
Vanuit de vangnet- en adviesfunctie (zie programma beschermen) en op verzoek van gemeenten levert de OGGZ bemoeizorg. Deze richt zich vooral op kwetsbare inwoners waar zorgen zijn over woningvervuiling, hoarding en die zich in een sociaal isolement bevinden en soms anderen overlast bezorgen bijvoorbeeld door ongedierte. Ook wordt inzet geleverd bij somatische problemen en toe leiden toe naar de juiste zorg en ondersteuning.

OGGZ-voorzitterschap (procesregie)
De invulling en uitvoering van het OGGZ-voorzitterschap of procesregie hangt af van de keuzes op de OGGZ-dienstverlening die gemeenten hierin maken over de inrichting van het OGGZ-vangnet. Als procesregisseur blijven wij inzetten op goede samenwerking tussen gemeenten, instellingen en andere organisaties. Procesregie vanuit een gezamenlijke doelstelling en met heldere afspraken over een ieders verantwoordelijkheid, rol en bijdrage zijn een basisvoorwaarde voor een integrale bemoeizorg-aanpak.

Tabel 15: Openbare geestelijke gezondheidszorg

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Totaal aantal meldingen Advies en Meldpunt OGGZ	830	650	853	1072
Aantal meldpuntacties OGGz-meldpunt	450	300	455	701
Aantal advies en consultatie OGGz-meldpunt	80	75	88	93
Aantal meldingen OGGz-meldpunt voor bemoeizorg	300	275	310	278
*OGGZ-meldingen GGD OGGZ-voorzitter		220	220	188
Aantal cliënten bij sociaal verpleegkundigen	225	200	242	213
Aantal woningsaneringen inz. Vervuiling	25	20	31	20

*Aantal OGGZ-meldingen in de gemeenten waar de GGD een OGGZ-voorzitter levert.

3. Zorgcoördinatie slachtoffers mensenhandel

De GGD coördineert de opvang en hulpverlening voor mensen die slachtoffer zijn van mensenhandel, waaronder slachtoffers van arbeidsuitbuiting, gedwongen prostitutie en loverboys.
Beoordeeld en onderzoekt signalen mensenhandel samen met de ketenregisseur aanpak mensenhandel en rechercheur van team mensenhandel en migratiecriminaliteit van politie.

Wat willen we bereiken?

- We dragen via de zorgcoördinatie slachtoffers mensenhandel bij aan het bieden van veiligheid en hulp aan slachtoffers van mensenhandel in Drenthe.
- We geven signaleringstrainingen om de bewustwording van mensenhandel te vergroten en het signaleren daarvan te verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij leveren zorgcoördinatie en participeren daarmee in de Noord Nederlandse aanpak van mensenhandel. De zorgcoördinator vormt met de ketenregisseur van de gemeenten en een politierechercheur een team dat uitvoering geeft aan deze aanpak. Aan medewerkers van gemeenten, sociale teams en dienst- en hulpverleners worden signaleringstrainingen gegeven.

4. Centrum Seksueel Geweld

GGD Drenthe organiseert samen met GGD Groningen de uitvoering van het Centrum Seksueel Geweld Groningen-Drenthe (CSG). Het CSG biedt hulp aan slachtoffers van een aanranding of verkrachting en is 24/7 bereikbaar.

Wat willen we bereiken?

- Als gespecialiseerd centrum medische, forensische en psychosociale hulpverlening aanbieden aan slachtoffers van acuut seksueel geweld (korter dan zeven dagen geleden).
- Ook bij slachtoffers van niet-acuut seksueel geweld bekijken wat nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hulpverlening bij seksueel geweld
Het CSG is het enige gespecialiseerde centrum voor acuut seksueel geweld. Als een verkrachting of aanranding korter dan zeven dagen geleden heeft plaatsgevonden is het belangrijk om contact te leggen met het CSG. Binnen deze tijd heeft een slachtoffer de grootste kans op psychisch herstel, op het voorkomen van zwangerschap en geslachtsziekten en op het veilig stellen van sporen. Dit laatste maakt de kans om de dader te vinden groter. Slachtoffers van niet-acuut seksueel geweld kunnen terecht bij het CSG voor o.a. advies en doorverwijzing naar medische of psychologische hulp.

Uitbouwen samenwerking
Het CSG wordt steeds vaker gebeld voor advies, voorlichting en training. Daarnaast is er een uitgebreide sociale kaart die constant wordt bijgehouden en aangevuld. De samenwerking met huisartsen en wijkteams zal worden uitgebouwd. Het CSG wil zich profileren als dé expert op het gebied van seksueel geweld en zal daarin ook de samenwerking met Veilig Thuis intensiveren.

Financiering
Daarnaast zal het CSG met de betrokken gemeenten tot duidelijk financieringsafspraken willen komen.

5. Sense

Samen met GGD Groningen en GGD Fryslân vormen wij het soa-centrum Noord-Nederland (Sense). Voor risisogroepen worden spreekuren gehouden voor de behandeling van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's). Het soa-centrum wordt gecoördineerd door GGD Groningen, en gefinancierd door het ministerie van VWS.

Wat willen we bereiken?

- Jongeren (tot 25 jaar) zijn goed geïnformeerd over seksuele gezondheid en hebben toegang tot laagdrempelige seksualiteitshulpverlening.
- Mensen uit hoog-risico doelgroepen hebben laagdrempelig toegang tot behandeling van soa's.

Wat gaan we daarvoor doen?

Laagdrempelige hulp
Sense verleent laagdrempelige, anonieme en gratis soa-hulpverlening en houdt collectieve preventieactiviteiten. Sense richt zich daarbij met name op jongeren tot 25 jaar, die er terecht kunnen met vragen en/of problemen op het gebied van seksuele gezondheid zoals seks, zwangerschap, anticonceptie, soa en seksueel geweld. Sense richt zich daarnaast op andere risicogroepen als migranten, sekswerkers, lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders (LHBT) en mannen die seks hebben met mannen (MSM). Ook mensen die in het kader van de bron- en contactopsporing gewaarschuwd zijn voor een soa en mensen met klachten die wijzen op een soa behoren tot de doelgroepen van Sense.

Financiering
Sense wordt gefinancierd volgens de subsidieregeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg (ASG) van het ministerie van VWS. De ASG is vanuit het perspectief van de publieke gezondheid een aanvulling op de reguliere gezondheidszorg. Na evaluatie is besloten dat de subsidie tot 2022 wordt voortgezet.

Nationale Actieplan soa, hiv en seksuele gezondheid
Sense Noord-Nederland draagt bij aan de doelen van dit nationaal actieplan. Dit is een integrale aanpak waarin een positieve benadering van seksualiteit centraal staat. Het actieplan bestaat uit zes pijlers: seksuele vorming, surveillance & monitoring, en daarnaast specifieke doelen voor soa, hiv, ongewenste zwangerschap en seksueel geweld, vooral onder kwetsbare groepen.

Tabel 16: Sense

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aantal Soa consulten	900	900	820	1.055
Vindpercentage Soa	17%	17%	13%	21%
Aantal gevonden Soa	153	153	107	217
Aantal consulten (Sense)	130	130	120	58
Aantal Hepatitis B vaccinaties voor risicogroepen	120	120	165	130

6. Technische Hygiënezorg

Als additionele taak adviseert en inspecteert THZ op hygiëne en veiligheid bij asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven, evenementen met tijdelijke sanitaire voorzieningen en houdt toezicht op WMO-voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

- We willen gezondheidsrisico's bij asielzoekerscentra, panden van prostitutiebedrijven en tijdelijke sanitaire voorzieningen van evenementen in Drenthe beperken en daarom worden deze geïnspecteerd op veiligheid en hygiëne, om gezondheidsrisico's.
- We willen de kwaliteit van WMO-voorzieningen bewaken en vergroten en zijn op hun verzoek partner voor gemeenten om toezicht te houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inspecties
De inspecties van asielzoekerscentra, panden van prostitutiebedrijven en tijdelijke sanitaire voorzieningen van evenementen worden uitgevoerd.

WMO-toezicht
De toezichthouders van de GGD zijn opgeleid en gekwalificeerd om het toezicht op WMO-voorzieningen goed uit te voeren. We bieden de mogelijkheid om WMO-toezicht te beleggen bij de GGD.

Tabel 17: Technische hygiënezorg

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aantal inspecties asielzoekerscentra	4	4	7	8
Aantal inspecties tijdens evenementen	3	3	3	3
Aantal inspecties prostitutiebedrijven	9	11	6	8
Aantal overige inspecties	8	pm	4	0

7. Publieke gezondheid asielzoekers Drenthe

In opdracht van het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) voert de GGD de taken binnen de publieke gezondheidszorg voor asielzoekers uit, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding waaronder TBC, hygiëne-audits en gezondheidsbevordering.

Wat willen we bereiken?

- We spelen flexibel in op de wisselende stroom van vluchtelingen in asielzoekerscentra.
- Door de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en het rijksvaccinatieprogramma dragen we bij aan de gezondheid van asielzoekerskinderen.
- We dragen bij aan de kennis van asielzoekers over gezondheidsrisico's en het gezondheidssysteem in Nederland.
- Door vroegtijdige signalering, voorlichting en behandeling van infectieziekten dragen wij bij aan de individuele en collectieve gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Flexibele dienstverlening
We werken met een flexibele schil in de formatie om in te kunnen spelen op wisselende instroom van vluchtelingen in de Drentse asielzoekerscentra. Deze is nauwelijks te voorspellen en zijn afhankelijk van crisissituaties in de wereld, politieke keuzes in eigen land en in Europa en vanwege praktische keuzes van het COA. Wij stemmen intern af en delen signalen ten behoeve van de goede dienstverlening. Tenminste tweemaal per jaar vindt overleg met netwerkpartners en met de locatiemanagers plaats.
Jeugdgezondheidszorg en RVP
Voor kinderen van asielzoekers (0-18 jaar) wordt het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg en het rijksvaccinatieprogramma uitgevoerd, in nauw overleg en samenwerking met ketenpartners.

Gezondheidsbevordering
In overleg met het COA zetten we per centrum een voorlichtingsprogramma op. Het doel is om asielzoekers wegwijs te maken in de Nederlandse gezondheidszorg. Daarnaast wordt er voorlichting gegeven over thema's als gezonde voeding, stress en spanningsklachten, seksuele en reproductieve gezondheid, opvoeden, middelengebruik, veiligheid en hygiëne.

Infectieziektebestrijding
In het kader van infectieziektebestrijding worden asielzoekers uit landen met een hoge prevalentie gescreend op tuberculose en waar nodig behandeld. Bij meldingen van infectieziekten door het Gezondheidscentrum Asielzoekers op de AZC-locaties wordt bron- en contactopsporing gedaan en voorlichting gegeven. Wij voeren jaarlijks hygiëne-audits uit.

Tabel 18: Publieke gezondheid asielzoekers

	Begroot 2020	Begroot 2019	Begroot 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Asielzoekers (totaal)	2.000	2.000	2.000	2.371	2028
Asielzoekers (0-19 jarigen)	800	800	800	865	887
Aantal asielzoekers (19 jarigen en ouder)	1.200	1.200	1.200	1.506	1141
Asielzoekerscentra	4	4	4	4	4
Kleine wooneenheid (KWE)/ Kinderwoongroep (KWG)	2	2	2	1	2

8. Publieke gezondheid statushouders

GGD Drenthe voert in opdracht van de Drentse gemeenten de taken uit op het gebied van publieke gezondheid voor statushouders, en adviseert gemeenten over gezondheidsbevordering.

Wat willen we bereiken?

- We dragen bij aan een goede gezondheid van statushouders door preventieve zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

Statushouders (en hun kinderen) hebben een verhoogd risico op gezondheidsproblemen zoals depressie, diabetes, tuberculose en andere infectieziekten, en complicaties bij de zwangerschap. Voor de gemeenten die dat wensen blijft er een mogelijkheid om ons in te zetten voor preventieve activiteiten ten behoeve van statushouders. Daarnaast kunnen gezondheidsvoorlichtingen aangeboden worden over thema´s als gezondheidszorg in Nederland, psychische gezondheid, gezonde voeding, seksuele en reproductieve gezondheid.

9. Forensische geneeskunde

Forensisch artsen hebben de taak van gemeentelijk lijkschouwer, doen forensisch medisch onderzoek t.b.v. opsporingsonderzoeken, en verlenen medische zorg aan arrestanten.

Wat willen we bereiken?

- We zijn laagdrempelige bereikbaar voor de collegiaal consultatieve rol van de forensisch arts naar (behandelend) artsen.
- De Forensisch Medische Expertise bij kinder- en ouderenmishandeling is bekend bij zorgverleners
- Een gunning van de Politie zodat wij samen met de drie noordelijke GGD'en medische zorg aan arrestanten op de cellencomplexen van de Politie en de Koninklijke Marechaussee (Kmar) kunnen leveren.
- Een goede en veilige leerplek voor de praktijkopleiding van forensisch artsen in opleiding.
- Er zijn voldoende gekwalificeerde artsen beschikbaar om de continuïteit van de uitvoering van de forensische geneeskunde in Noord-Nederlands verband te waarborgen. De GGD is een aantrekkelijke werkgever voor jonge artsen die zich willen specialiseren in de forensische geneeskunde.

Wat gaan we daarvoor doen?

Dienstverlening
Bij alle gevallen van overlijden waarbij de arts niet overtuigd was van een natuurlijke doodsoorzaak of er geen behandelend arts was worden hoogwaardige lijkschouwingen verricht, conform de landelijke richtlijnen van de beroepsvereniging voor de twaalf Drentse gemeenten.

Forensisch medisch onderzoek, zoals letselbeschrijving bij geweldsmisdrijven, worden op aanvraag van de Politie en Justitie verricht.

Noord-Nederlandse samenwerking
In 2020 hebben GGD Drenthe, GGD Groningen en GGD Fryslân de samenwerking verder vorm gegeven, waarbij er met een uniform pakket forensische geneeskunde aangeboden wordt met geharmoniseerde werkwijze en tarieven. Op deze manier kan een toekomstgerichte en deskundige forensische dienst met voldoende omvang op Noord-Nederlands niveau georganiseerd worden. We blijven samenwerken bij het opleiden van forensisch artsen.

Aanbesteding medische arrestantenzorg
Het streven is om samen met GGD Fryslân en GGD Groningen mee te doen aan de aanbesteding die uitgezet wordt voor de medische arrestantenzorg. Wanneer het werk aan ons gegund wordt, zetten we in op een ongedeelde forensische dienstverlening, waarbij op Noord-Nederlands niveau verder kan worden gewerkt aan kwalitatief hoogstaande forensische zorg. Een onderdeel daarvan is de samenwerking op het gebied van opleiding van forensisch artsen.

Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling
Er is voor twee jaar een coördinerend expert aangesteld die voor Noord-Nederland de uitrol van de forensisch medische expertise bij kindermishandeling (FMEK) coördineert. Dit wordt gedaan binnen het kader van het landelijke implementatietraject FMEK onder regie van GGD-GHOR Nederland.

Arbeidsmarkt
Er zal op creatieve wijze gezocht worden naar strategieën om artsen enthousiast te maken voor het vak Forensische Geneeskunde en eigen kandidaten voor te kunnen dragen voor de opleiding. Op deze manier is wordt bijgedragen aan een (meer dreigend) structureel tekort van in van forensisch medische artsen.

Tabel 19: Forensische geneeskunde

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Totaal Arrestantenzorg	1.200	1.200	1.302	1.184
Telefonisch consult	300	300	322	266
Forensisch medisch onderzoek:				
· Bloed/DNA afname/urinecontrole	250	150	263	127
· Letselbeschrijving	60	60	65	62
· Deskundigenrapportage	30	45	23	35
· Zedenonderzoek	15	15	16	15
· NODO melding	5	10	4	3
Aantal lijkschouwingen	300	300	284	300
Aantal lijkschouwingen na euthanasie	175	190	157	184
Aantal lijkschouwingen per 100.000 inwoners exclusief euthanasie	58	58	58	61
Aantal lijkschouwingen na euthanasie per 100.000 inwoners	36	39	32	38

10. Reizigersvaccinaties

Reizigersvaccinaties is erop gericht om infectieziekten, die kunnen worden opgelopen in het buitenland of tijdens de beroepsuitoefening, te voorkomen door voorlichting en vaccinaties.

Wat willen we bereiken?

- We verkleinen het risico op het oplopen van infectieziekten voor reizigers en mensen die een verhoogd risico lopen door hun beroepsuitoefening, door vaccinaties en voorlichting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Consulten
Er zijn een aantal ontwikkelingen die de vraag naar vaccinaties beïnvloeden namelijk de stijgende trend in het aantal reizigers, de uitbreiding van het RVP waardoor jonge reizigers al voldoende beschermd zijn, en de verlenging van de beschermingsduur van een aantal vaccins. We spelen indien nodig hierop in door het aantal spreekuren momenten uit te breiden. Ook blijven we alert op nieuwe doelgroepen die door hun werkzaamheden risico lopen op infectieziekten, en dragen bij aan het 'vaccinatieloket' (zie infectieziektebestrijding).

Vergoeding door zorgverzekering
We zijn erop bedacht dat zorgverzekeraars de voorwaarden met betrekking op vergoedingen van vaccinaties voor reizigers jaarlijks aanpassen. Deze ontwikkeling zou mogelijk kunnen resulteren in een vermindering van het aantal consulten. Dit blijven we monitoren.

Voorkomen van tekorten aan vaccinaties
In de voorgaande jaren hebben we te maken gehad met tekorten aan vaccinaties bij de leveranciers (bijv. hepatitis A en B). Door het afsluiten van nieuwe contracten met leveranciers hebben we voorrang op de levering bij eventuele schaarste.

Tabel 20: Reizigersvaccinaties

	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Aantal 1e consulten reizigersadvisering	4.650	4.050	4.909	4.415
Aantal vervolgconsulten	2.000	1.750	2.710	1.349

Tabel 21: Financiële verantwoording bij het programma Additioneel

Programma additioneel		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Centrum Seksueel Geweld	34	31	33
	Epidemiologie additioneel	4	4	0
	Forensische geneeskunde	779	780	781
	Gezondheidsbevordering additioneel	43	23	0
	IZB	0	0	17
	JGZ in het sociaal domein	697	689	862
	JGZ maatwerk	0	77	0
	JGZ prenataal	0	110	0
	MDA++	35	62	167
	OGGZ additioneel	653	626	579
	Overige JGZ additionele opdrachten	26	24	50
	Preventieve logopedie	466	454	510
	Publieke gezondheid asielzoekers	813	742	718
	Reizigersvaccinaties	744	550	628
	Sense Noord Nederland	240	276	285
	THZ additioneel	34	22	40
	Veilig Thuis Drenthe	4.395	4.399	6.304
	Vergunninghouders	40	0	0
Totaal Baten		9.004	8.868	10.975
Lasten	Centrum Seksueel Geweld	-30	-29	-31
	Epidemiologie additioneel	-4	-4	0
	Forensische geneeskunde	-715	-736	-738
	Gezondheidsbevordering additioneel	-41	-21	-0
	IZB	0	0	-15
	JGZ in het sociaal domein	-653	-639	-800
	JGZ maatwerk	0	-77	0
	JGZ prenataal	0	-110	0
	MDA++	-34	-62	-162
	OGGZ additioneel	-603	-584	-541
	Overige JGZ additionele opdrachten	-24	-22	-46
	Preventieve logopedie	-429	-421	-473
	Publieke gezondheid asielzoekers	-666	-688	-666
	Reizigersvaccinaties	-669	-526	-601
	Sense Noord Nederland	-211	-256	-268
	THZ additioneel	-32	-20	-38
	Veilig Thuis Drenthe	-4.487	-4.399	-6.304
	Vergunninghouders	-219	0	0
Totaal Lasten		-8.817	-8.595	-10.683
Reserveringen	Centrum Seksueel Geweld	-2	-2	-2
	Forensische geneeskunde	-55	-44	-44
	Gezondheidsbevordering additioneel	-2	-2	0
	IZB	0	0	-1
	JGZ in het sociaal domein	-51	-49	-62
	MDA++	0	0	-5
	OGGZ additioneel	-41	-42	-38
	Overige JGZ additionele opdrachten	-2	-2	-4
	Preventieve logopedie	-34	-33	-37
	Publieke gezondheid asielzoekers	-146	-54	-52
	Reizigersvaccinaties	-33	-24	-28
	Sense Noord Nederland	-19	-19	-17
	THZ additioneel	-2	-2	-3
	Veilig Thuis Drenthe	66	0	0
	Vergunninghouders	179	0	0
Totaal Reserveringen		-144	-273	-292
		43	0	0

De stijging van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie voor 2020 (3%). Voor Veilig Thuis is rekening gehouden met de nieuwe taken en een stijging van het aantal meldingen en adviezen.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten kent de begroting en jaarrekening een aantal verplichte paragrafen. In de begroting 2020 zijn de paragrafen Bedrijfsvoering, Weerstandsvermogen en risicobeheersing en Financiering opgenomen. De overige verplichte paragrafen (Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Verbonden partijen en Grondbeleid) zijn voor de GGD niet relevant en daarom niet opgenomen.

Paragraaf Bedrijfsvoering

GGD Drenthe is een professionele en eigentijdse uitvoeringsorganisatie van de Drentse gemeenten, die namens hen de taken op het gebied van publieke gezondheid en daaraan gerelateerde taken op het gebied van sociaal veilig uitvoert. Bij GGD Drenthe werken deskundige en betrokken medewerkers die met trots werken voor de publieke gezondheid. In de bedrijfsvoering draait het om onze professionals zo goed mogelijk te ondersteunen in hun werk. Door hen te faciliteren zodat zij hun taak zo goed mogelijk kunnen uitvoeren en zich optimaal kunnen richten op de dienstverlening aan de inwoners en gemeenten. Daarbij willen we nog beter inspelen op de klantvraag en onze prestaties transparant inzichtelijk maken. Voor 2020 hebben wij daarom op het gebied van de bedrijfsvoering de volgende speerpunten geformuleerd.

- aantrekkelijk werkgeverschap
- vraaggerichte dienstverlening
- transparant

Aantrekkelijke werkgeverschap

GGD Drenthe wil een eigentijdse organisatie zijn, die ruimte geeft aan het vakmanschap van de professionals. Waarden en een goed moreel kompas zijn voor ons belangrijk. We leveren een veelheid aan producten en diensten, die onderling goed op elkaar afgestemd dienen te zijn. We werken veelal met goed opgeleide professionals in een regio die zich kenmerkt door een veranderende samenstelling van de bevolking, waarbij het aantal ouderen toeneemt en jongere professionals schaarser worden. Juist onder die omstandigheden is het belangrijk een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven voor jong en oud. We doen dit door ons te verbinden met kennisinstituten en o.a. in te zetten op duurzame inzetbaarheid gebaseerd op drie pijlers:

- Het vergroten van de ruimte voor eigen inbreng en betrokkenheid bij het werk en het collectief;
- Het vergroten van de eigen mogelijkheden om zich te ontwikkelen en regie te voeren op de eigen loopbaan.
- Het vergroten van bewustwording van het belang van de eigen gezonde leefstijl

We werken verder aan een continue dialoog met en tussen medewerkers om zo onze de organisatie verder te ontwikkelen in wie we willen zijn. We willen weten wat er leeft bij medewerkers en wat zij nodig hebben om het werk goed en met plezier te kunnen doen. Daarbij kiezen we niet voor brede grootschalige onderzoeken, maar we bevragen medewerkers heel gericht op relevante thema's. Dit geeft ons input om samen verder te werken aan de ontwikkeling van onze organisatie in 2020.

Daarbij ondersteunen we de teams in het ontwikkelen van eigenaarschap en opdrachtnemerschap. Teams en teamresultaten, persoonlijk leiderschap en teamdynamiek staan daarbij centraal.

We hebben aandacht voor de inzetbaarheid van onze oudere medewerkers (55+). Het onderzoek 2019 zal leiden tot aanbevelingen die we in 2020 gaan oppakken.

We werken vanuit een nieuwe visie op verminderde inzetbaarheid. Positieve gezondheid is hierbij het uitgangspunt waarbij de nadruk ligt op wat nog wel kan in plaats van dat wat niet meer kan. We gaan uit van eigen kracht van medewerkers. Daarnaast mag de medewerker verwachten dat de werkgever zorg draagt voor ondersteuning en faciliteiten waar en wanneer nodig. Ook zetten we in op preventie om waar het kan uitval te voorkomen c.q. tijdig te signaleren. Indien een medewerker door bepaalde (medische) beperkingen het werk of delen van het werk niet kan uitvoeren wordt gekeken of het werk aangepast kan worden zodat het werk passend is bij de verminderde inzetbaarheid van de medewerker.
In 2020 werken we met een geactualiseerd dienstverleningsovereenkomst samen met onze arbodienst verder aan het voorkomen en terugbrengen van verminderde inzetbaarheid.

Ook op het gebied van ICT willen we onze medewerkers goed ondersteunen. In 2020 wordt uitvoering gegeven aan het project Jouw Digitale Werkomgeving. Dit project geeft invulling aan de doelen om samenwerking, informatievoorziening, communicatie en kennisdeling binnen de organisatie en samenwerking te stimuleren en te verbeteren. Een digitale werkomgeving (DWO) is een persoonlijke omgeving waar iedere medewerker alle informatie, medewerkers en tools vindt die zij of hij nodig heeft om zijn werk te doen. Ook partners kunnen gebruik maken van dit samenwerkingsplatform.

Normalisering rechtspositie ambtenaren
Vanaf 1 januari 2020 is het werkgeverschap van gemeenten en daarmee ook van de GGD niet meer geregeld in de Ambtenarenwet, maar in de Wet op de cao. Alle medewerkers krijgen vanaf dat moment een aanstelling en voor zittende medewerkers betekent dit dat hun aanstelling wordt omgezet naar een arbeidsovereenkomst. Ook heeft deze ontwikkeling consequenties voor de medezeggenschap, de rol van de Ondernemingsraad en de rol van het Georganiseerd Overleg.

Vraaggerichte dienstverlening

In onze communicatie en dienstverlening willen we aansluiten op de (informatie)behoefte van onze inwoners, gemeenten en partners. Om een toegankelijke organisatie te kunnen zijn is het van belang om inzicht te hebben in hun informatiebehoefte. Waar bevinden onze doelgroepen zich en wat hebben zij nodig van de GGD? Daarnaast willen we weten op welke manier de diverse doelgroepen in contact willen komen met de GGD? De inzichten die we ophalen willen wij inzetten bij de doorontwikkeling van onze contact kanalen zoals bijvoorbeeld de website. Wij richten we ons op diverse facetten om de website te optimaliseren, zoals het toegankelijker maken van informatie, eenvoudig navigeren en een eigentijdse 'look and feel'. Ook ten aanzien van onze monitors gaan wij op zoek naar nieuwe (digitale) wegen om onze doelgroepen zo goed mogelijk te bereiken.

Om nog meer vraag- en klantgericht te kunnen werken is het belangrijk dat we informatie beter kunnen ontsluiten. Onze informatievoorziening neemt in hoeveelheid en complexiteit toe. De maatschappij vraagt om open datastructuren, op lokaal, regionaal en landelijk niveau, waarin de informatie van de overheid een belangrijke rol speelt. Maatschappelijke informatie wordt gecombineerd zodat gemeenten zich een steeds beter beeld kunnen vormen over de publieke gezondheid van hun gemeente.

De afgelopen jaren heeft de GGD ten aanzien van informatievoorziening ingezet op het ontwikkelen van het Business Intelligence Proces dat door toevoeging van nieuwe informatieproducten steeds verder wordt uitgebouwd. We zetten in op het ontwikkelen van deze nieuwe informatieproducten. Zo wordt het mogelijk om meer met onze informatie te doen, maar ook informatie uit de omgeving (van partners of openbare informatie) te gebruiken.

De informatieproducten richten zich op:
1. het verbeteren van werkprocessen.
2. Vooruitkijken: het vroegtijdig herkennen van ontwikkelingen.
3. Voorspellen: het vroegtijdig voorspellen van bepaalde ontwikkelingen.

De noodzaak van goed functioneel beheer en goed beheerde informatiesystemen neemt toe gezien de vraag naar informatie op steeds meer regionaal, gemeentelijk of individueel niveau.

De steeds meer geïntegreerde vormen van informatievoorziening maakt ons ook steeds meer afhankelijk. Dit risico kent vele verschijningsvormen. Denk aan cybercriminaliteit, discontinuïteit van informatievoorziening of nutsvoorziening van derden (waar wij afhankelijk van zijn). Dit alles vraagt bewustzijn en maatregelen om continuïteit van werken te kunnen garanderen. Daarbij geldt dat de informatieveiligheid en bescherming van persoonsgegevens ook te allen tijde gegarandeerd is. De praktijk leert ons dat dit complex kan zijn en stelt ons voor dilemma's. Onze professionals moeten soms lastige afwegingen maken tussen de privacy rechten van een individu en het (medische) belang van het opbouwen van een goed en houdbaar dossier. De verschillende belangen kunnen ook vanuit juridisch oogpunt tegenstrijdig lijken en vereisen zorgvuldige afwegingen in de dagelijkse praktijk.

Maatregelen om de continuïteit te waarborgen liggen zowel op ICT/technisch vlak maar zeker ook op organisatorisch vlak. Denk hierbij aan aanpassingen in het werkproces waardoor ook tijdens calamiteiten de uitvoering van het proces nog mogelijk is. Op basis van risicoanalyses met betrokken collega's worden passende maatregelen genomen worden.

We vormen samen een organisatie die wendbaar en flexibel is en daarmee kan inspelen op de veranderde vraag van de inwoners en gemeenten. Werkzaamheden worden georganiseerd rondom de vraagstukken waar we als organisatie voor staan. Dit vraagt flexibiliteit van medewerkers en werkprocessen en omgeving.

Transparantie

We hebben zicht op een groot aantal indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van de publieke gezondheid in Drenthe. Een deel van deze indicatoren zijn ontleend aan een landelijke benchmark waaraan wij deelnemen, zodat onze prestaties ook kunnen worden vergeleken met andere GGD-en. Deze prestatie indicatoren zullen we niet alleen op Drents (regionaal) niveau in beeld brengen, maar ook op gemeentelijk en waar kan op wijk- of buurtniveau. Gemeenten vragen in toenemende mate om informatie op dat niveau, zodat zij een beter zicht krijgen op het gezondheidsbeeld in hun gemeente en dit ook kunnen refereren aan en vergelijken met de Drentse cq. landelijke situatie.

De financiële focus verlegt zich van vastleggen en analyseren achter af, naar het in beeld brengen van de financiële verplichtingen die worden aangegaan en in staat zijn de gevolgen daarvan voortdurend door te berekenen naar de toekomst (rolling forecast). Het financiële totaalresultaat wordt in 2020 maandelijks bepaald en gemonitord, in plaats van een keer per kwartaal.
Deze beide ontwikkelingen dragen bij aan de beheersing (control) van de organisatie, zowel inhoudelijk als financieel.

Formatie, bezetting en verminderde inzetbaarheid

De formatie neemt ten opzichte van 2019 met 16,8 fte toe. Voor VTD wordt 16 fte meer geraamd; Het toevoegen van het vaccin voor Meningokokken aan het Rijksvaccinatieprogramma leidt tot een uitbreiding van 0,8 fte.
De bezetting in 2018 bedroeg in totaal 246 fte; dit is de totale GGD-bezetting op de basistaken en VTD, alsmede voor de additionele taken.

Tabel 20: Formatie

Formatie in FTE	Begroot 2020	Begroot 2019	Realisatie 2018
Basistaken	176,7	175,9	
Veilig Thuis Drenthe	59,5	43,5	
Totaal	236,2	219,4	246*

Verminderde inzetbaarheid

In onderstaande tabel vindt u de percentages vanwege verminderde inzetbaarheid over de afgelopen twee jaren.
Ons streven is een percentage te hebben dat lager is dan 5%.

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Verminderde inzetbaarheid	6,84%	7,15%

Tabel 22: Financiële verklaring bij het programma Bedrijfsvoering

Programma bedrijfsvoering en middelen		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten	Bedrijfsvoering en middelen	165	171	302
Totaal Baten		165	171	302
Lasten	Bedrijfsvoering en middelen	-168	-171	-302
Totaal Lasten		-168	-171	-302
		-3	0	0

De stijging van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie 2020 (3%). De belangrijkste kosten binnen het programma Bedrijfsvoering betreffen de reis- en verblijfkosten, opleidingskosten en de vervanging bij (langdurig) verminderde inzetbaarheid.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de GGD. Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de capaciteit die een gemeente heeft om de niet begrote kosten op te vangen (BBV, artikel 11).
De Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is als volgt opgebouwd:

- Risicobeleid
- De weerstandscapaciteit
- Risico-inventarisatie per balansdatum
- Kengetallen

Risicobeleid

Bij GGD Drenthe voeren wij actief risicobeleid. Dat betekent dat wij ons voortdurend bewust zijn van risico's en daar systematisch mee om wensen te gaan. Een voorbeeld hiervan is dat wij waarde hechten aan de HKZ-certificering. Die certificering betekent onder meer dat in alle geledingen van de organisatie medewerkers zich bewust moeten zijn van procesrisico's en daar ook actief op dienen te anticiperen. In november 2017 is de externe audit met een positief resultaat afgesloten waardoor het HKZ-certificaat is verlengd tot 2019. Dit betekent dat de informatie uit onze processen, zoals klachten, incidenten, audits en klantenonderzoek, goed wordt geborgd.

Voor de risico's binnen de basistaken houden wij een algemene reserve aan als weerstandsvermogen. Voor additionele taken is dat de risicoreserve. Bij de risico-inventarisatie beoordelen wij de daadwerkelijke risico's en beoordelen we hoe die zich weerhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit

In dit onderdeel is geïnventariseerd in welke mate de GGD in staat is de risico's in financiële zin op te vangen. In algemene zin is een overheidsorganisatie in staat haar niet begrote financiële risico's te dekken uit:

- Opgebouwde reserves;
- Stille reserves die op korte termijn materieel kunnen worden gemaakt;
- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Structurele ruimte in de begroting.

In de situatie van de GGD kan alleen een beroep worden gedaan op de opgebouwde reserves. De reservepositie per 31 december 2018 was € 2.587.000 inclusief het te bestemmen resultaat van 2018 ad. € 174.000.

Risicoparagraaf

In het kader van ons actieve risicobeleid percipieert GGD Drenthe voor 2020 de volgende risico's:

Tabel 23: Risico's

Proces	Risico	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel Structureel	Bedrag
GGD-breed	Grote calamiteit waardoor reguliere dienstverlening in gevaar komt	zeer klein	gemiddeld	i	30.000
GGD-breed	Langdurige uitval geautomatiseerd systeem	zeer klein	gemiddeld	i	30.000
GGD-breed	Contractbeheer	klein	klein	i	22.500
GGD-breed	Kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling personeelsbestand ten aanzien van verwachte dienstverlening	gemiddeld	gemiddeld	s	150.000
GGD-breed	Juridische claims op aanbestedingen	klein	gemiddeld	s	90.000
GGD-breed	Het niet voldoen aan de AVG ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging	gemiddeld	gemiddeld	s	150.000
GGD-breed	Klachtenafhandeling	klein	klein	i	22.500
GGD-breed	Uitbreiding van taken zonder aanvullende (additionele) financiering	groot	groot	s	525.000
FG	Aanbesteding en toekomstige ontwikkelingen forensische zorg	groot	gemiddeld	i	210.000
Vaccinaties	Kostendekkendheid reizigersvaccinaties	gemiddeld	klein	i	37.500
GGD-breed	leveringsproblemen na Brexit	klein	gemiddeld	i	90.000
	Totaal risico's				1.357.500

Uit bovenstaande tabel blijkt dat alle risico's zijn gewogen naar de kans dat ze zich kunnen voordoen en de financiële impact die ze voor GGD Drenthe kunnen hebben. Op geld gewaardeerd betekent dit een bedrag van € 1.357.500, waarvan het niet kunnen voldoen aan de wettelijke taken en de (mogelijke) aanbesteding bij Forensische geneeskunde de grootste risico's vormen. Bij het inventariseren van de risico's hebben wij het voorzichtigheidsprincipe in acht genomen. Dit betekent dat wij rekening houden met alle mogelijke risico's. Overigens onderkennen wij dat nooit alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen.

Om te kunnen beoordelen of de opgebouwde reservepositie zich juist verhoudt tot de financiële risico's wordt de ratio weerstandvermogen gehanteerd die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement samen met de universiteit Twente. De ratio wordt berekend door het aanwezige weerstandvermogen te delen door de financiële totaalwaardering van de risico's. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd:

Tabel 24: risico-inventarisatie

Ratio	Waardering
> 2	uitstekend
1,4 - 2	ruim voldoende
1 - 1,4	voldoende
0,8 - 1	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Voor 2020 is de ratio van de GGD: € 2.587.000/ € 1.357.500 = 1.91. Dit wordt door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement als ruim voldoende aangemerkt.

Kengetallen

Vanaf 2015 schrijft het BBV voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basis set van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen vindt ook een beoordeling plaats van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Door middel van de genoemde kengetallen wordt 'de structureel en reëel sluitende begroting' onderbouwd. Hierna volgt een overzicht van de kengetallen.

Tabel 25: kengetallen

Kengetallen	Resultaat 2018	Primitief 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
netto schuldquote	-4,7%	-4,3%	-4,0%	-5,2%	-6,2%	-7,1%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-4,7%	-4,3%	-4,0%	-5,2%	-6,2%	-7,1%
solvabiliteitsrisico	52,2%	53,7%	50,6%	53,6%	56,3%	58,8%
structurele exploitatieruimte	-0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie (totale baten exclusief mutaties reserves). De GGD heeft geen leningen afgesloten, maar is verplicht haar liquide middelen onder te brengen bij het Rijk. Om deze reden is de schuldquote negatief. De netto schuldquote is voor de GGD eigenlijk niet relevant, maar vanwege BBV-verplichtingen opgenomen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Ook deze is niet relevant voor de GGD.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. De solvabiliteit kan als ruim voldoende worden aangemerkt.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele ruimte betreft hier de toevoeging vanuit de opslag van 10% op de kostprijs van de additionele producten aan de risicoreserve.

Grondexploitatie

Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

Paragraaf Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) stelt regels voor het beheer van de treasury. De wet bevat normen voor het beheersen van risico's op kort- en langlopende leningen. Verder worden de decentrale overheden verplicht een Treasurystatuut op te stellen en een Paragraaf financiering in de begroting en het jaarverslag op te nemen.

Treasurystatuut

Het huidige Treasurystatuut van GGD Drenthe is in november 2015 vastgesteld door het Dagelijks Bestuur voor de jaren 2016 tot en met 2019. De afgelopen jaren zijn er belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de treasury van decentrale overheden. Op Europees niveau zijn er maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de overheidsuitgaven nu en op langere termijn houdbaar blijven. Deze maatregelen zijn vertaald naar Nederlandse wetgeving, zoals de invoering van het verplicht schatkistbankieren en de Wet houdbare overheidsfinanciën (de Wet hof). De gewijzigde regelgeving is opgenomen in het Treasurystatuut.

Risicobeheer

Ten aanzien van het risicoprofiel is de richtlijn opgenomen dat de GGD alleen gelden uitzet bij instellingen met een zogenaamde triple A-status, de meest betrouwbare bankinstellingen in Nederland. Na de bankencrisis is een groot aantal instellingen teruggeplaatst naar een dubbele A-status. De Bank voor Nederlandse gemeenten (BNG) heeft zijn triple A-status behouden. Bij deze bank zetten wij de eventuele overtallige middelen uit. Met de invoering van het schatkistbankieren eind 2013 dienen wij, net als alle andere lokale overheden, onze overtollige middelen (boven € 250.000) naar een gereserveerde rekening bij de BNG over te boeken. Uit deze overtollige middelen voorziet het Rijk zich in een deel van haar financieringsbehoefte.

Renterisico kortlopende financiering (kasgeldlimiet)

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen. Voor het jaar 2020 wordt geen overschrijding van de kasgeldlimiet verwacht.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

Ook voor renterisico's vaste schuld is in de Wet Fido een norm gesteld. Deze norm, de renterisiconorm, bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Het doel van deze norm is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten, welke consequenties kunnen hebben voor de financiële positie. De verwachting is dat we ook voor 2020 ruimschoots onder de renterisiconorm zullen blijven.

Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo

Decentrale overheden moeten in hun begroting een berekening opnemen van het zogenoemde EMU-saldo op basis van artikel 20 van het BBV; het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar (2019), een raming voor het begrotingsjaar zelf (2020) en een raming voor het jaar na het begrotingsjaar (2021).

EU-lidstaten mogen een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product. Hiervan is in Nederland 0,5% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat deze overheden hanteren. Investeringen en uitgaven uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in het baten-lastenstelsel, maar wel in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan daardoor toch een negatief EMU-saldo ontstaan. GGD Drenthe voldoet met een positief EMU-saldo ruimschoots aan de gestelde voorwaarden.

Tabel 26: Kasstroom/Emu overzicht

		2019	2020	2021
	Omschrijving	€	€	€
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	264	239	310
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	539	534	548
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	0	0	0
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	392	392	392
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:			
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie:			
	Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties	0	0	0
	met derden betreffen			
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11	Verkoop van effecten:			
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo		411	381	466

Begroting 2020

	Programma	Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Baten				
	Beschermen	3.358	3.720	3.692
	Beschermen - derden	1.621	1.576	1.732
	Bevorderen	350	365	357
	Bewaken	431	449	447
	Jeugd	10.727	10.880	10.775
	Additioneel	9.004	8.868	10.975
	Bedrijfsvoering en middelen	165	171	302
Totaal Baten		**25.656**	**26.029**	**28.281**
Lasten				
	Beschermen	-3.294	-3.720	-3.692
	Beschermen - derden	-1.594	-1.576	-1.732
	Bevorderen	-331	-383	-357
	Bewaken	-411	-440	-500
	Jeugd	-10.722	-10.880	-10.775
	Additioneel	-8.817	-8.595	-10.683
	Bedrijfsvoering en middelen	-168	-171	-302
Totaal Lasten		**-25.336**	**-25.764**	**-28.041**
Reserveringen				
	Beschermen	10	0	0
	Bevorderen	0	17	0
	Bewaken	-12	-9	53
	Additioneel	-144	-273	-292
Totaal Reserveringen		**-146**	**-264**	**-239**
Eindtotaal		174	0	0

De belangrijkste wijzigingen in de beleidsbegroting 2020 ten opzichte van de begroting 2019 zijn:

- De indexering van 3% vanuit de Kaderbrief 2020 is verwerkt;
- De daling van lasten en baten bij infectieziektebestrijding (programma Beschermen) en bij programma Jeugd wordt veroorzaakt door de overgang van de financiering van de opleiding van artsen infectieziektebestrijding en jeugdartsen van GGD Drenthe naar SBOH.
- De uitbreiding van het RVP, waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden is in 2020 meegenomen. Het gaat om de vaccinaties Meningokokken typen A, C, W, Y (Men ACWY), maternale kinkhoest en Rotavirus.
- De VTD-begroting (programma Additioneel) laat een toename zien van € 1,3 miljoen, waarbij rekening is gehouden met de nieuwe taken en een stijging van het aantal meldingen (10%) en adviezen (25%).
- De overige aanpassingen van baten en lasten per programma betreffen de uitwerking van de primitieve begroting 2019 naar de beheersbegroting, die een doorwerking heeft naar 2020. Deze aanpassingen zijn technisch van karakter en hebben geen invloed op de hoogte van de gemeentelijke bijdragen.

Meerjarenraming 2020 - 2023

Ook in de meerjarenbegroting is volgens de uitgangspunten die in de Kaderbrief 2020 zijn opgenomen; de gemeentelijke bijdragen zijn hierop aangepast. Hierna volgen overzichten van de meerjarenraming per kostensoort en per programma.

Meerjarenraming programma Beschermen

Programma beschermen		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	2.976	3.291	3.303	3.389	3.494	3.603
	Opbrengsten Algemeen basis	367	428	385	395	407	420
	Overige opbrengsten	16	0	4	4	4	4
Totaal Baten		3.358	3.720	3.692	3.788	3.906	4.027
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-1.533	-1.621	-1.796	-1.843	-1.900	-1.959
	Overige personeelskosten	-165	-218	-107	-110	-113	-117
	Kapitaallasten	-1	0	0	0	-1	-1
	Huisvestingskosten	-1	-3	-9	-9	-9	-10
	Algemene Kosten	-18	-37	-28	-28	-29	-30
	Doorbelasting middelen	-1.213	-1.399	-1.358	-1.393	-1.436	-1.481
	Productiekosten Jeugd basis	-3	0	0	0	0	0
	Productiekosten Algemeen basis	-380	-440	-394	-404	-417	-430
	Resultaat voorgaande jaren	18	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		-3.294	-3.720	-3.692	-3.788	-3.906	-4.027
Reserveringen	Reserveringen	10	0	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		10	0	0	0	0	0
		74	0	0	0	0	0

Meerjarenraming programma Beschermen derden

Programma beschermen - derden		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Opbrengsten Jeugd basis	766	0	0	0	0	0
	Bijdrage GHOR	856	878	910	934	963	993
	Bijdragen gemeenten jeugd	0	698	822	843	869	896
Totaal Baten		**1.621**	**1.576**	**1.732**	**1.777**	**1.832**	**1.889**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-1.161	-1.151	-1.110	-1.139	-1.174	-1.210
	Overige personeelskosten	-13	-11	-11	-12	-12	-12
	Huisvestingskosten	-2	0	-5	-5	-5	-6
	Algemene Kosten	-1	0	0	0	0	0
	Doorbelasting middelen	-369	-378	-526	-540	-557	-574
	Productiekosten Jeugd basis	-50	-36	-79	-81	-84	-86
	Resultaat voorgaande jaren	1	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		**-1.594**	**-1.576**	**-1.732**	**-1.777**	**-1.832**	**-1.889**
		27	0	0	0	0	0

Meerjarenraming programma Bevorderen

Programma bevorderen		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	350	365	357	366	378	389
Totaal Baten		**350**	**365**	**357**	**366**	**378**	**389**
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-209	-239	-218	-224	-231	-238
	Overige personeelskosten	-10	-4	-4	-4	-4	-4
	Algemene Kosten	-1	-5	-5	-5	-5	-5
	Doorbelasting middelen	-121	-132	-125	-128	-132	-136
	Productiekosten Algemeen basis	-1	-4	-5	-6	-6	-6
	Resultaat voorgaande jaren	12	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		**-331**	**-383**	**-357**	**-366**	**-378**	**-389**
Reserveringen	Reserveringen	0	17	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		**0**	**17**	**0**	**0**	**0**	**0**
		19	0	0	0	0	0

Meerjarenraming programma Bewaken

Programma bewaken		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	380	396	394	405	417	430
	Bijdragen gemeenten jeugd	51	53	53	54	56	58
Totaal Baten		431	449	447	459	473	488
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-254	-262	-270	-277	-285	-294
	Overige personeelskosten	0	-2	-3	-3	-3	-3
	Algemene Kosten	-22	-24	-25	-26	-26	-27
	Doorbelasting middelen	-133	-146	-137	-141	-145	-149
	Productiekosten Algemeen basis	-1	-5	-66	-3	-3	-4
Totaal Lasten		-411	-440	-500	-448	-462	-478
Reserveringen	Reserveringen	-12	-9	53	-11	-11	-10
Totaal Reserveringen		-12	-9	53	-11	-11	-10
		8	0	0	0	0	0

Meerjarenraming programma Jeugd

Programma jeugd		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Opbrengsten Jeugd basis	511	503	117	120	124	128
	Bijdragen gemeenten huisvesting JGZ	0	492	485	497	513	528
	Overige opbrengsten	6	6	3	3	3	3
	Bijdragen gemeenten jeugd	10.209	9.878	10.171	10.435	10.759	11.093
Totaal Baten		10.727	10.880	10.775	11.056	11.398	11.752
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-6.467	-6.138	-6.412	-6.579	-6.782	-6.993
	Overige personeelskosten	-173	-510	-25	-25	-26	-27
	Kapitaallasten	-88	-126	-183	-188	-193	-199
	Huisvestingskosten	-531	-534	-514	-527	-544	-561
	Algemene Kosten	-178	-146	-152	-156	-161	-166
	Doorbelasting middelen	-2.967	-3.150	-3.186	-3.269	-3.370	-3.474
	Productiekosten Jeugd basis	-308	-276	-304	-312	-322	-332
	Resultaat voorgaande jaren	-10	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		-10.722	-10.880	-10.775	-11.056	-11.398	-11.752
		5	0	0	0	0	0

Meerjarenraming programma Additioneel

Programma additioneel		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Opbrengsten Jeugd additioneel	1.996	2.094	2.123	2.178	2.246	2.316
	Opbrengsten Algemeen basis	0	0	17	17	18	18
	Opbrengsten Algemeen additioneel	6.687	6.685	8.650	8.875	9.151	9.434
	Overige opbrengsten	321	89	184	189	195	201
Totaal Baten		9.004	8.868	10.975	11.260	11.609	11.969
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-5.863	-6.337	-7.912	-8.118	-8.369	-8.629
	Overige personeelskosten	-766	-202	-235	-241	-248	-256
	Kapitaallasten	-15	-25	-26	-26	-27	-28
	Huisvestingskosten	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	Algemene Kosten	-151	-202	-190	-195	-201	-207
	Doorbelasting middelen	-1.653	-1.566	-2.037	-2.090	-2.155	-2.222
	Productiekosten Algemeen addiitoneel	-325	-261	-280	-288	-296	-306
	Resultaat voorgaande jaren	-41	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		-8.817	-8.595	-10.683	-10.960	-11.300	-11.650
Reserveringen	Reserveringen	-144	-273	-292	-300	-309	-318
Totaal Reserveringen		-144	-273	-292	-300	-309	-318
		43	0	0	0	0	0

Meerjarenraming programma Bedrijfsvoering

Programma bedrijfsvoering en middelen		Rekening 2018	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	Inwonerbijdrage gemeenten	665	618	756	776	800	825
	Overige opbrengsten	25	26	28	29	30	31
	Bijdragen gemeenten jeugd	-525	-473	-482	-495	-510	-526
Totaal Baten		165	171	302	310	320	330
Lasten	Salarissen en sociale lasten	-2.677	-3.616	-3.846	-3.946	-4.068	-4.194
	Overige personeelskosten	-2.390	-1.559	-1.732	-1.777	-1.832	-1.889
	Kapitaallasten	-160	-388	-325	-334	-344	-355
	Huisvestingskosten	-716	-658	-653	-670	-691	-713
	Algemene Kosten	-685	-722	-1.114	-1.143	-1.179	-1.215
	Doorbelasting middelen	6.454	6.772	7.369	7.560	7.795	8.036
	Resultaat voorgaande jaren	6	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		-168	-171	-302	-310	-320	-330
		-3	0	0	0	0	0

Gemeentelijke bijdragen 2020 - 2023

De gemeentelijke bijdrage 2020-2013 inclusief de bijdrage VTD wijkt af van de Kaderbrief 2020. In de Kaderbrief stond de aanpassing in het RVP nog op p.m. en was de bijdrage VTD nog niet opgenomen. In onderstaande tabel is het aangepaste verloop weergegeven.

Verloop gemeentelijke bijdragen basistaken GGD Drenthe en Veilig Thuis Drenthe	
Bijdrage 2019 voor de basistaken	€ 15,3 miljoen
Bijdrage Veilig Thuis Drenthe (additioneel berekend)	€ 5,0 miljoen
Totale bijdrage exclusief afname additionele producten	**€ 20,3 miljoen**
Bij:	
loon- en prijscompensatie 2020 (3,0%)	€ 0,5 miljoen
aanpassingen in het rijksvaccinatieprogramma	€ 0,1 miljoen
Bijdrage Veilig Thuis Drenthe cf scenario hoog	€ 1,3 miljoen
Bijdrage 2020	**€ 22,2 miljoen**
Bij: loon- en prijscompensatie 2021 (2,6%)	€ 0,6 miljoen
Bijdrage 2021	**€ 22,8 miljoen**
Bij: loon- en prijscompensatie 2022 (3,1%)	€ 0,7 miljoen
Bijdrage 2022	**€ 23,5 miljoen**
Bij: loon- en prijscompensatie 2023 (3,1%)	€ 0,7 miljoen
Bijdrage 2023	**€ 24,2 miljoen**

Financiering programma Jeugd

Deze tabel specificeert de kosten voor gemeenten, die besloten hebben tot integrale jeugdgezondheidszorg. Met ingang van 2019 is de financiering aangepast: gemeenten betalen een gelijk bedrag per jeugdige. De herverdeeleffecten worden verdeeld over een ingroeiperiode van drie jaren. Bij de doorrekening van de ingroei is een vergissing gemaakt, welke in de kolom correctie 2019 wordt gecorrigeerd.

Jeugd 0-18 jaar			2020				2021			2022	2023
	inwoners 0-18 per 1-1-2018	tarief 2020	basis-bijdrage	Correctie 2019	ingroei	te betalen	basis-bijdrage	ingroei	te betalen	te betalen	te betalen
Assen	14.195	126,98	1.802.482	-5.611	46.649	1.843.520	1.849.347	23.324	1.872.671	1.906.676	1.965.783
Borger-Odoorn	4.481	126,98	568.998	-2.950	11.334	577.381	583.792	5.667	589.459	601.889	620.548
Emmen	20.090	126,98	2.551.030	-8.718	57.642	2.599.954	2.617.356	28.821	2.646.178	2.698.494	2.782.148
Hoogeveen	11.671	126,98	1.481.984	7.585	-16.510	1.473.059	1.520.516	-8.255	1.512.261	1.567.652	1.616.249
Midden-Drenthe	6.323	126,98	802.895	3.837	-15.114	791.617	823.770	-7.557	816.213	849.307	875.636
Noordenveld	6.358	126,98	807.339	7.849	-33.702	781.486	828.330	-16.851	811.479	854.008	880.483
Westerveld	3.296	126,98	418.526	1.284	-9.761	410.049	429.408	-4.881	424.527	442.720	456.444
De Wolden	4.676	126,98	593.759	2.698	-6.006	590.451	609.197	-3.003	606.194	628.082	647.552
Totaal	**71.090**		**9.027.013**	**5.973**	**34.532**	**9.067.518**	**9.261.715**	**17.266**	**9.278.981**	**9.548.829**	**9.844.842**

Conform bestuursbesluit zijn de huisvestingskosten van de consultatiebureaus niet meer opgenomen als onderdeel van de basistaken, maar worden deze separaat afgerekend met de desbetreffende gemeenten. Deze tabel specificeert deze kosten per gemeente.

Huisvesting 0-18	2020	2021	2022	2023
	bijdrage	bijdrage	bijdrage	bijdrage
Assen	74.189	76.118	78.477	80.910
Borger-Odoorn	43.773	44.911	46.303	47.739
Emmen	130.937	134.341	138.506	142.799
Hoogeveen	72.007	73.879	76.170	78.531
Midden-Drenthe	68.695	70.481	72.666	74.918
Noordenveld	41.870	42.958	44.290	45.663
Westerveld	34.320	35.212	36.303	37.429
De Wolden	18.785	19.274	19.871	20.487
Totaal	484.575	497.174	512.586	528.476

De tabel specificeert de bijdrage van de gemeenten die de integrale Jeugdgezondheidszorg niet onder hebben gebracht bij de gemeenten. Met ingang van 2019 is de financiering aangepast: gemeenten betalen een gelijk bedrag per jeugdige. De herverdeeleffecten worden verdeeld over een ingroeiperiode van drie jaren. Bij de doorrekening van de ingroei is een vergissing gemaakt, welke in de kolom correctie 2019 wordt gecorrigeerd.

Jeugd 4-18 jaar			2020				2021			2022	2023
	inwoners 4-18 per 1-1-2018	tarief 2020	basis-bijdrage	Correctie 2019	ingroei	te betalen	basis-bijdrage	ingroei	te betalen	te betalen	te betalen
Aa en Hunze	3.804	73,84	280.885	-3.024	2.262	280.122	288.188	1.131	289.319	297.121	306.332
Coevorden	5.597	73,84	413.278	-2.426	-5.692	405.160	424.024	-2.846	421.178	437.168	450.721
Meppel	5.743	73,84	424.059	-73	-16.531	407.455	435.084	-8.266	426.819	448.572	462.478
Tynaarlo	5.661	73,84	418.004	-449	-14.571	402.985	428.872	-7.285	421.587	442.167	455.874
Totaal	20.805		1.536.226	-5.972	-34.532	1.495.722	1.576.168	-17.266	1.558.902	1.625.029	1.675.405

Financiering overige programma's basistaken

Het totaal te financieren bedrag voor de gemeenten is in 2020 geïndexeerd met 3%. De bijdrage per inwoner is hier op aangepast en bedraagt € 9,80 per inwoner in 2020. In het inwoneraantal per 1-1-2018 is de aanpassing bij gemeente Noordenveld van 944 personen vanwege de aanmeldstraat voor de basisregistratie van personen (BRP-straat) in Veenhuizen doorgevoerd. Hierdoor wijkt het totaal aantal inwoners af van het CBS.

Overige programma's	inwoners	2020		2021		2022		2023	
	1-1-2018	per inw.	totaal	per inw.	totaal	per inw.	totaal	per inw.	totaal
Aa en Hunze	25.390	9,80	248.701	10,05	255.168	10,36	263.078	10,68	271.233
Assen	67.708	9,80	663.217	10,05	680.460	10,36	701.555	10,68	723.303
Borger-Odoorn	25.351	9,80	248.319	10,05	254.776	10,36	262.674	10,68	270.817
Coevorden	35.299	9,80	345.762	10,05	354.752	10,36	365.750	10,68	377.088
Emmen	107.192	9,80	1.049.972	10,05	1.077.271	10,36	1.110.667	10,68	1.145.098
Hoogeveen	55.677	9,80	545.370	10,05	559.550	10,36	576.896	10,68	594.779
Meppel	33.410	9,80	327.259	10,05	335.768	10,36	346.177	10,68	356.908
Midden-Drenthe	33.172	9,80	324.928	10,05	333.376	10,36	343.711	10,68	354.366
Noordenveld	31.426	9,80	307.825	10,05	315.829	10,36	325.620	10,68	335.714
Tynaarlo	33.462	9,80	327.769	10,05	336.291	10,36	346.716	10,68	357.464
Westerveld	19.152	9,80	187.599	10,05	192.476	10,36	198.443	10,68	204.595
De Wolden	23.917	9,80	234.273	10,05	240.364	10,36	247.815	10,68	255.498
Totaal	491.156		4.810.995		4.936.080		5.089.099		5.246.861

Financiering VTD

De bijdrage voor VTD laat zich als volgt specificeren.

Gemeente	Bijdrage Centrum-gemeente	Verdeling obv rijksbijdrage jeugd 2016		Verdeling o.b.v.Inwoners (1-1-2018)		Bijdrage per gemeente in 2020	Bijdrage 2019	Extra t.o.v. 2019
Aa en Hunze		4,3%	€ 81.700	25.390	€ 172.132	€ 253.832	€ 184.552	€ 69.280
Assen		18,4%	€ 349.600	67.708	€ 459.027	€ 808.627	€ 626.323	€ 182.303
Borger-Odoorn		5,3%	€ 100.700	25.351	€ 171.867	€ 272.567	€ 204.562	€ 68.005
Coevorden		6,2%	€ 117.800	35.299	€ 239.310	€ 357.110	€ 262.045	€ 95.065
Emmen	€ 1.073.995	24,7%	€ 469.300	107.192	€ 726.709	€ 2.270.004	€ 2.000.606	€ 269.397
Hoogeveen		12,8%	€ 243.200	55.677	€ 377.462	€ 620.662	€ 469.967	€ 150.695
Meppel		6,7%	€ 127.300	33.410	€ 226.503	€ 353.803	€ 261.474	€ 92.329
Midden-Drenthe		5,7%	€ 108.300	33.172	€ 224.890	€ 333.190	€ 244.592	€ 88.598
Noordenveld		4,9%	€ 93.100	31.426	€ 213.053	€ 306.153	€ 219.374	€ 86.779
Tynaarlo		5,1%	€ 96.900	33.462	€ 226.856	€ 323.756	€ 230.315	€ 93.441
Westerveld		3,0%	€ 57.000	19.152	€ 129.841	€ 186.841	€ 134.057	€ 52.784
De Wolden		2,9%	€ 55.100	23.917	€ 162.145	€ 217.245	€ 151.184	€ 66.061
	€ 1.073.995	100,0%	€ 1.900.000	491.156	€ 3.329.794	€ 6.303.789	€ 4.989.050	€ 1.314.739

De extra bijdrage ad. € 1,3 miljoen van de gemeenten is nodig om de nieuwe taken, alsmede de stijging van het aantal meldingen (+10%) en aantal adviezen (+25%) te kunnen bekostigen

Reserves en voorzieningen 2020 - 2023

In onderstaande overzichten wordt het meerjarig verloop van de reserves en voorzieningen weergegeven. Het verloop is uitgesplitst in toevoegingen en onttrekkingen per jaar. Het doel, de risicocalculatie en de ontwikkeling wordt per reserve geduid. Tevens is een overzicht van het verloop van de reserves en voorzieningen per programma weergegeven.

	2020	2020			2021		
	Beginstand	Storting	Onttrekking	Eindstand	Storting	Onttrekking	Eindstand
Algemene reserve	662	0	0	662	0	0	662
Risicoreserve	1.095	292	0	1.387	300	0	1.687
Organisatieontwikkeling	114	0	0	114	0	0	114
Egalisatiereserve	312	5	-58	259	11	0	270
Reserve VTD	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.183	297	-58	2.422	311	0	2.733

	2022	2022			2023		
	Beginstand	Storting	Onttrekking	Eindstand	Storting	Onttrekking	Eindstand
Algemene reserve	662	0	0	662	0	0	662
Risicoreserve	1.687	309	0	1.996	318	0	2.314
Organisatieontwikkeling	114	0	0	114	0	0	114
Egalisatiereserve	270	11	0	281	11	0	292
Reserve VTD	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.733	320	0	3.053	329	0	3.382

Algemene reserve

Doel

De algemene reserve is ingesteld voor als algemeen weerstandsvermogen voor onvoorziene uitgaven en andere bedrijfsrisico's, voor zover hierin niet op andere wijze is voorzien. De risico's voor additionele taken, worden opgevangen vanuit de Risicoreserve.

Risicocalculatie

Voor deze reserve is de bestuurlijke norm dat wij 5% aanhouden van de kostenomvang van het basistakenpakket. Het maximum voor 2020 bedraagt € 793.000.

Risicoreservering

Doel

Het opvangen van risico van additioneel werk.

Risicocalculatie

De berekening is op basis van 'Personeelsvolume additionele taken per einde jaar' x 'worst-case scenario (=33%)'. De gewenste omvang, conform deze norm, voor 2020 bedraagt € 1.005.000.

Ontwikkelingsplanning

Indien de gewenste omvang overschreden wordt, zal het overschot uitgekeerd worden aan de gemeenten conform de relatieve omvang van de afname van de additionele taken.

Reserve organisatieontwikkeling

Doel
Aansluiten op verwachte en gesignaleerde ontwikkelingen. Voor organisatieontwikkeling zijn geen structurele posten opgenomen in de begroting. De GGD is een professionele en kennisrijke organisatie die, zeker de komende jaren, een belangrijk kennis- en expertisecentrum van en voor de gemeenten is. Om deze rol te kunnen blijven spelen, is het noodzakelijk om medewerkers en organisatie voortdurend te ontwikkelen.

Risicocalculatie
Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij 'doel' genoemde onderwerpen en de mogelijk claims.

Ontwikkelingsplanning
Voor organisatieontwikkeling zijn geen structurele posten opgenomen in de begroting. De reserve wordt gevoed wanneer de bedrijfsvoering dat in enig jaar toelaat. GGD moet het zelf inverdienen in de bedrijfsvoering.

Egalisatiereserve

Doel
Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).

Mogelijke claims
Egalisatie van de kosten van 3 onderzoeken epidemiologie per vier jaar (€ 58.000), opleiding Forensisch artsen (€ 86.000) en Publieke Gezondheid Asielzoekers (€ 135.000), opleiding arts infectieziektebestrijding (€ 33.000).

Risicocalculatie
Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij 'mogelijke claims' genoemde onderwerpen.

Ontwikkelingsplanning
P.m.

Reserve VTD

Doel
Adequaat kunnen inspelen op ontwikkelingen, waarvan bekend is dat ze op VTD afkomen, maar waarvan de financiële impact nog onduidelijk en nog niet te overzien is. Voorbeelden van deze ontwikkelingen zijn MDA++, de radarfunctie en een mogelijke toename van het aantal meldingen.

Mogelijke claims
Onder andere MDA++, de radarfunctie en een mogelijke toename van het aantal te verwerken meldingen.

Risicocalculatie
Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij 'mogelijke claims' genoemde onderwerpen.

Ontwikkelingsplanning
P.m.

Meerjarenraming 2020 - 2023 onttrekking/storting reserves per programma

	Raming 2020			Raming 2021		
	storting	onttrekking	saldo	storting	onttrekking	saldo
Programma beschermen	0	0	0	0	0	0
Programma beschermen derden	0	0	0	0	0	0
Programma bevorderen	0	0	0	0	0	0
Programma bewaken	5	-58	-53	11	0	11
Programma jeugd	0	0	0	0	0	0
Programma additioneel	292	0	292	300	0	300
Programma bedrijfsvoering en middelen	0	0	0	0	0	0
Totaal	297	-58	239	311	0	311

	Raming 2022			Raming 2023		
	storting	onttrekking	saldo	storting	onttrekking	saldo
Programma beschermen	0	0	0	0	0	0
Programma beschermen derden	0	0	0	0	0	0
Programma bevorderen	0	0	0	0	0	0
Programma bewaken	11	0	11	11	0	11
Programma jeugd	0	0	0	0	0	0
Programma additioneel	309	0	309	318	0	318
Programma bedrijfsvoering en middelen	0	0	0	0	0	0
Totaal	320	0	320	329	0	329

2.5 Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet een overzicht worden verstrekt van de incidentele baten en lasten. Dit betreft een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd.

In de cijfers van 2020 en verder zijn geen incidentele baten en lasten begroot. Daarom is in deze begroting geen overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen.

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

ABO	Algemeen bestuurlijk overleg
ABR	Antibioticaresistentie
AIOS	Arts in opleiding tot specialist
AMV	Alleenstaande minderjarige vreemdeling
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AZC	Asielzoekerscentrum
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCG	Bacillus calmette-guérin (vaccin tegen tuberculose)
BI	Business-intelligence
BMR	(vaccin tegen) Bof, mazelen en rodehond
BRMO	Bijzonder resistente micro-organismen
BRP	Basisregistratie van personen
BSO	Buitenschoolse opvang
BVD	Bestuurlijk veiligheidsoverleg Drenthe
CB	Consultatiebureau
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
CRI	Crisis, rampen en Incidenten
CSG	Centrum Seksueel Geweld
DI-PG	Deskundige Infectiepreventie Publieke Gezondheid
DTP	(vaccin tegen) Difterie , tetanus, polio
DKTP	(vaccin tegen) Difterie , kinkhoest, tetanus, polio
FG	Forensische Geneeskunde
FMEK	Forensisch medische expertise bij kindermishandeling
GAGS	Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulverleningsorganisatie in de regio
GIDS	Gezond in de stad: landelijke stimuleringsprogramma
GOB	Gastouderbureau
GROP	GGD rampen opvangplan
IKB	Individueel Keuze Budget
IKK	Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang
IZB	Infectieziektebestrijding
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HG	Huiselijk geweld
HIb	Haemophilus influenzae type B (Hib)-ziekten
HPV	Humaan papillomavirus
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op gezond gewicht
KDV	Kinderdagverblijf
KIES	Kinderen in Echtscheidingssituaties
KNMAR	Koninklijke Nederlandse Marechaussee
KWE	Kleinschalige Wooneenheid
KWG	Kleinschalige Woongroep
LHBT	lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/ transgenders
LPK	Landelijk Professioneel Kader
MDA++	Multidisciplinaire aanpak intersectoraal en specialistisch
NJI	Nederlands Jeugdinstituut
NODO	Nader Onderzoek DoodsOorzaak
OGGZ	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OTO	Opleiden, trainen, oefenen
P&O	Personeel & organisatie
PGA	Publieke gezondheid asielzoekers
PSHi	Psychosociale hulverlening bij incidenten
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SBOH	Stichting beroepsopleiding huisartsen
SOA	Seksueel overdraagbare aandoening
TBC	Tuberculosebestrijding
THZ	Technische Hygiënezorg
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
VDG	Verenigde Drentse Gemeenten
VNG	Verenigde Nederlandse Gemeenten
VenJ	Veiligheid en Justitie
VNN	Verslavingszorg Noord-Nederland
VO	Voortgezet Onderwijs
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VVE	Voorschoolse – en Vroegschoolse Educatie
VTD	Veilig Thuis Drenthe
VWS	Volksgezondheid, welzijn, sport
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Overige overzichten

In het Besluit Begrotingsverantwoording voor gemeenten en provincies (BBV) staat aangegeven welke overzichten onderdeel van de begroting moeten zijn. Deze overzichten zijn hieronder opgenomen en waar mogelijk toegelicht.

Tabel inzake beleidsindicatoren formatie en organisatie

Beleidsindicatoren	2019	2020	2021	2022	2023
1. Formatie	0,45	0,48	0,48	0,48	0,48
Fte per 1.000 inwoners					
2. Bezetting	0,44	0,47	0,47	0,47	0,47
Fte per 1.000 inwoners					
3. Apparaatkosten	€ 51	€ 57	€ 58	€ 60	€ 62
per inwoner					
4. Externe inhuur	2%	2%	2%	2%	2%
% van de loonkosten					
5. Overhead	21%	23%	23%	23%	23%
% van de totale lasten					
Aantal inwoners Drenthe	491.156				

Toelichting

Formatie en bezetting
De toegestane formatie bij de GGD bedraagt in 2020 236 fte, zijnde 0,48 fte per 1.000 inwoners.
Onder toegestane formatie verstaan wij de formatie voor de basistaken plus de formatie van Veilig Thuis Drenthe.
De geraamde bezetting wordt wat lager ingeschat vanwege vacatures die er altijd zijn en waarvan het tijd kost ze in te vullen.

Apparaatskosten
De apparaatskosten voor 2020 stijgen ten opzichte van 2019. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de loon- en prijsindexatie, de nieuwe taken en stijgende productie voor Veilig Thuis Drenthe en de toevoeging van RVP-vaccinatie Men ACWY. De stijging vanaf 2021 als bedrag per inwoner komt door de loon- en prijsstijgingen die zijn verwerkt die we in de meerjarenbegroting hebben opgenomen (conform kaderbrief 2020).

Externe inhuur
Externe inhuur betreft de kosten van structurele inhuur van een aantal functies die niet op de loonlijst van de GGD voorkomen. Het gaat o.a. om GAGS piket en inhuur van Forensische artsen.

Tabel inzake geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans (in € 1.000)		2020	2021	2022	2023
Activa	Materiele vaste activa	1.256	1.206	1.156	1.156
	Voorraden	30	30	30	30
	Uitzettingen korter dan 1 jaar	2.855	3.217	3.587	3.916
	Overlopende activa	400	400	400	400
	Liquide middelen	250	250	250	250
Totaal activa		4.791	5.102	5.422	5.751
Lasten	Eigen vermogen	-2.422	-2.733	-3.053	-3.382
	Netto vlottende schulden korter dan 1 jaar	-625	-625	-625	-625
	Overlopende passiva	-1.744	-1.744	-1.744	-1.744
Totaal passiva		-4.791	-5.102	-5.422	-5.751

Tabel inzake taakvelden

BBV-Taakvelden	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten				
0.10 Mutaties reserves	58	-0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0
0.4 Overhead	88	90	93	96
0.8 Overige baten en lasten	-0	0	0	-0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
0 Bestuur en ondersteuning	145	90	93	96
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.064	1.091	1.125	1.160
1.2 Openbare orde en veiligheid	200	205	212	218
1 Veiligheid	1.264	1.297	1.337	1.378
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.271	1.301	1.342	1.383
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	791	812	837	863
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	5.513	5.656	5.831	6.012
6 Sociaal Domein	7.575	7.769	8.010	8.258
7.1 Volksgezondheid	19.090	19.589	20.196	20.822
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	265	272	280	289
7 Volksgezondheid en milieu	19.354	19.860	20.476	21.111
Totaal Baten	28.338	29.016	29.915	30.843
Lasten				
0.10 Mutaties reserves	-294	-302	-311	-320
0.4 Overhead	-6.656	-6.829	-7.041	-7.259
0.8 Overige baten en lasten	-327	-336	-346	-357
0 Bestuur en ondersteuning	-7.278	-7.468	-7.699	-7.936
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-902	-925	-954	-984
1.2 Openbare orde en veiligheid	-173	-183	-189	-194
1 Veiligheid	-1.075	-1.108	-1.143	-1.178
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-765	-783	-807	-832
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-656	-673	-694	-715
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-4.474	-4.590	-4.732	-4.879
6 Sociaal Domein	-5.895	-6.046	-6.233	-6.426
7.1 Volksgezondheid	-13.874	-14.173	-14.612	-15.066
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-216	-222	-229	-236
7 Volksgezondheid en milieu	-14.090	-14.394	-14.841	-15.302
Totaal Lasten	-28.338	-29.016	-29.915	-30.843
Eindtotaal	-0	-0	-0	-0

In deze tabel worden de totale kosten van de GGD (basis en additioneel) gerubriceerd naar de verplichte gemeentelijke taakvelden.

GGD Drenthe

Beleidsbegroting 2020

Inclusief Meerjarenraming 2020 - 2023

Kon pagina 1 uit document 15.3 GGD Controleverklaring 2018 Was Getekend niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 2 uit document 15.3 GGD Controleverklaring 2018 Was Getekend niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 3 uit document 15.3 GGD Controleverklaring 2018 Was Getekend niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 4 uit document 15.3 GGD Controleverklaring 2018 Was Getekend niet importeren Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 5 uit document 15.3 GGD Controleverklaring 2018 Was Getekend niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 1 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 2 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 3 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 4 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 5 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 6 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 7 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 8 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 9 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 10 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 11 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 12 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 13 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 14 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 15 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 16 uit document 15.4 GGD Drenthe Accountantsverslag 2018 Definitief v1 GETEKEND niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

GGD Drenthe

Jaarstukken 2018

Samen werken aan Gezondheid in Drenthe

Inhoud

1. Programma's

Beschermen
Bevorderen
Bewaken
Jeugd
Additioneel

2. Paragrafen

Bedrijfsvoering
Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Financiering

3. Jaarrekening

Inleiding

De ambities en inzet op het gebied van gezondheid en de sociale veiligheid voor de inwoners van Drenthe zijn steeds zichtbaarder. Zo zijn in 2018 landelijke actieprogramma´s als 'Kansrijke Start' en 'Geweld hoort nergens thuis' gelanceerd. Ook is voor het eerst een Nationaal Preventieakkoord ondertekend door meer dan 70 partijen, met concrete meetbare doelstellingen op het gebied van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik.
Tegelijkertijd zetten de Drentse gemeenten hun gezondheidsbeleid in relatie tot andere maatschappelijke domeinen in, geven zij gerichter aandacht aan interventies om gezond gedrag te stimuleren, omarmen zij het concept positieve gezondheid en stimuleren zij het werken in preventienetwerken. Als vanzelfsprekend adviseert en ondersteunt de GGD de gemeenten hierin met als doel om gezondheidswinst voor alle Drenten te behalen.

Voor ons is het stimuleren van gezond gedrag en adviseren over een gezonde omgeving het hart van ons werk. De GGD heeft een groot aantal expertisegebieden die vanuit verschillende invalshoeken samenwerken. Wij werken daarin nauw samen met de gemeenten en maatschappelijke/zorg partners om zo in te spelen op de opgaven in de regio en de gemeenten.

In het jaarverslag leest u op welke manieren wij dat in 2018 hebben gedaan. Het jaarverslag is zoals u gewend bent, verdeeld in vijf programma´s: beschermen, bevorderen, bewaken, jeugd en additioneel.

Zowel vanuit onze basisdienstverlening als vanuit onze additionele taken is er veel werk verzet. In het kort schetsen we hieronder een aantal resultaten:

- Vanuit de infectieziektebestrijding is intensiever ingezet op preventie door de inzet van een 'deskundige infectiepreventie'. De expertise wordt gebruikt voor overdracht van kennis en advisering aan zorgorganisaties, zodat zij preventieve maatregelen nemen ter voorkoming en beheersing van infectieziekten.

- Er is in goede afstemming met de gemeenten gekozen voor een nieuwe wijze van financiering om de taken op het gebied van de technische hygiënezorg uit te voeren. De reguliere inspecties op kinderopvangcentra worden vanuit de basisfinanciering betaald en voor de onvoorziene inspecties zijn per gemeente additionele financiële afspraken gemaakt. Op die manier kunnen de inspecteurs nu voldoende tijd vrijmaken voor de toetsing op nieuwe wettelijke eisen in het kwaliteitskader.

- We adviseerden gemeenten op hun verzoek over de inrichting van de leefomgeving, zodat inwoners beschermd worden voor schadelijke invloeden uit het milieu en over hoe gezond gedrag als onderdeel van een gezonde leefstijl, zoals bijvoorbeeld bewegen, gestimuleerd kan worden.

- Vanuit de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma had de dalende vaccinatiegraad onze aandacht. Medewerkers zijn aanvullend geschoold om het gesprek over vaccinatie met twijfelende ouders aan te gaan. We blijven inzetten op het bereiken van een vaccinatiegraad van boven de 95 %.

- Onze advisering en ondersteuning richt zich ook op de lokale vraag en behoefte. We gebruiken hiervoor onze onderzoeksgegevens en ook andere beschikbare data. Onze expertise ten aanzien van gezondheid bevorderende interventies zetten we blijvend in om de gemeenten te adviseren. Thema's waren o.a. de rookvrije generatie, de gezonde leefomgeving en comazuipen.

- Ten aanzien van de thema's uit het Nationaal Preventieakkoord adviseren wij de gemeenten om vooral ook naar de achterliggende problematiek zoals bijvoorbeeld armoede te kijken en hierop in te zetten. De uitvoering van het project 'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten' is gestart. Er is ook een start gemaakt met de voorbereiding van de jeugdgezondheidsmonitor die in 2019 uitgevoerd wordt.

- De jeugdgezondheidszorg heeft 'Mijn Kinddossier´ (een digitaal dossier) in gebruik genomen, waarbij deze toegankelijker is geworden voor ouders. Jongeren krijgen op school nu een 'leefstijl les' en deze wordt gevolgd door de invulling van de vragenlijst 'Jij en je gezondheid´. Jongeren krijgen vervolgens een gezondheidsprofiel online aangeboden en kunnen doorklikken naar een advies te vinden op 'JouwGGD.nl' of gaan in gesprek met een JGZ-professional. De dienstverlening is toegankelijker geworden en voldoet beter aan de specifieke behoefte van ouders en jongeren.

- Alle Veilig Thuis organisaties in het land hebben gezamenlijk een landelijk meerjarenprogramma opgesteld. Dit plan heeft als doel om de taken en dienstverlening van de Veilig Thuis organisaties kwalitatief verder te ontwikkelen. Het Rijk is in afstemming met gemeenten gestart met het actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis'. Ingezet wordt op de invoering van de verscherpte meldcode, een gewijzigd triage instrument, een radarfunctie voor Veilig Thuis en een intensievere monitoring op de veiligheidssituatie. Ook is het thema ouderenmishandeling onder de aandacht gebracht van gemeenten en is een start gemaakt met een multidisciplinaire aanpak (MDA++) om huiselijk geweld en kindermishandeling structureel te stoppen. Op het gebied van de digitale informatievoorziening is een ontwikkeling afgerond, waarbij alle Veilig Thuis organisaties op dezelfde wijze informatie kunnen aanleveren, zodat er landelijk, regionaal en lokaal vergelijkbare informatie is.

- In opdracht van de centrumgemeente is een verkenning gedaan naar de niet-acute opvang voor verwarde personen en aangeboden aan gemeenten.

- Het Rijk heeft een lijn uitgezet voor de toekomst van de uitvoering van de forensische geneeskunde. Onder andere is besloten dat de lijkschouw en het forensisch medisch onderzoek een overheidstaak blijven en de medische arrestantenzorg op de markt kan worden gezet. In Noord-Nederlands verband is gestart met de voorbereidingen op de benodigde schaalvergroting om de uitvoering georganiseerd te krijgen en om gezamenlijk in te schrijven op de aanbesteding van de medische arrestantenzorg.

- Op verzoek van gemeenten is een witte vlekken plan AED's voor Drenthe opgesteld.

Financieel is het boekjaar afgesloten met een licht positief resultaat van € 174.000.

Met veel inzet en trots hebben de medewerkers van GGD Drenthe zich ingezet om hun taken uit te voeren in een maatschappelijke omgeving waarin veel veranderingen gaande zijn. Veranderingen die uitdagen om onze expertise en samenwerkingsbereidheid te laten zien en tegelijkertijd vroeg het om in de veelheid van kansen en mogelijkheden, te prioriteren. We kunnen terugzien op een jaar met veel dynamiek wetende dat onze inzet bijgedragen heeft aan een positieve ontwikkeling van de publieke gezondheid en sociale veiligheid in Drenthe.

Namens het algemeen bestuur van GGD Drenthe

Harmke Vlieg
Voorzitter

Karin Eeken
Secretaris

1.1 Programma Beschermen

Infectieziektebestrijding

GGD Drenthe zet zich in voor het voorkomen, opsporen en bestrijden van infectieziekten.
Er wordt ingespeeld op de toenemende antibioticaresistentie.

Wat hebben we bereikt?

- De negatieve gevolgen van infectieziekten werden beperkt door continue inzet op preventie, vroegtijdige signalering en bestrijding.
- Zowel binnen als buiten de GGD wordt ingezet op de preventie van infectieziekten en antibioticaresistentie (ABR), o.a. door de samenwerking binnen een regionaal zorgnetwerk ABR.
- Infectiepreventie is ook steeds meer verweven met de werkzaamheden van de gehele organisatie.
- Zorginstellingen en inwoners krijgen informatie en ondersteuning passend bij hun vraag, bijv. over de meningokokkenziekte en kinkhoest.
- Een MRSA/BRMO[1] informatiepunt. Inwoners en zorgmedewerkers hebben de mogelijkheid om zich te informeren over preventie en bestrijding van de resistente infectieziekten.
- De inzet van een Deskundige Infectiepreventie (DIP-er).
- Er is een 'ROAZ Beheersplan Regionale Zorgcontinuïteit' opgesteld om goed voorbereid te zijn op een eventuele griepepidemie.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bereikbaar en proactief
Het streven is om infectieziekten te voorkomen. Als er toch een infectieziekte is gesignaleerd wordt onderzocht hoe iemand deze heeft gekregen. Indien anderen besmet zijn kijken we hoe we kunnen voorkomen dat er nog meer mensen besmet raken. Om deze zorg te garanderen zijn we 24/7 telefonisch bereikbaar voor het ontvangen van meldingen over infectieziekten. Daarnaast zijn we proactief naar buiten gericht om te zorgen dat in Drenthe infectiepreventie onder de aandacht blijft, bijv. bij zorginstellingen, kindercentra en inwoners. Zo liepen er in 2018 campagnes om ouders (met name zwangere vrouwen) te informeren over de kinkhoestvaccinatie en om inwoners attent te maken op het controleren op teken. Ook werden scholingen en netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor zorgmedewerkers.

Deskundige infectiepreventie publieke gezondheid
Sinds 2018 wordt een functionaris Deskundige Infectiepreventie ingezet. Hierdoor was het mogelijk om aanvullende en noodzakelijke activiteiten op het gebied van infectiepreventie in te zetten. Er zijn scholingen over resistente bacteriën gegeven in samenwerking met ziekenhuizen. Ook zijn er meer dan 100 medewerkers van verschillende thuiszorgorganisaties geschoold. De deelnemers hebben informatie gekregen over:
- Hoe je de juiste zorg levert aan een cliënt die drager is van een resistente bacterie.
- Wat je moet doen wanneer een cliënt wordt overgeplaatst naar een andere zorginstelling.
- Het belang van infectiepreventie in de hele zorgketen.

Binnen de GGD is de onderlinge samenwerking versterkt door een betere uitwisseling van informatie. Er werd bijv. met medewerkers van de jeugdgezondheidszorg gesproken over veel voorkomende infectieziekten bij kinderen.

Noord-Nederlandse ketenaanpak van antibioticaresistente bacteriën
Wij zijn sinds de start van het regionaal zorgnetwerk Noord-Nederland ter voorkoming van antibioticaresistentie (ABR-zorgnetwerk) in april 2017 deelnemer. Het netwerk is op initiatief van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gestart in een pilot voor twee jaar. Dit jaar is de financiering van deze pilot met 4 jaar verlengd. Het netwerk maakt het mogelijk om met professionals uit de curatieve én de publieke zorg samen te werken aan een sluitende ketenaanpak van antibioticaresistente bacteriën. Dit gebeurt o.a. door middel van het opstellen van regionale risicoprofielen, audits, transmurale werkafspraken en monitoring en signalering.

Informatiepunt MRSA/BRMO
Het MRSA/BRMO-informatiepunt is gestart als pilot vanuit het ABR-zorgnetwerk. De functionarissen Deskundige Infectiepreventie van de drie noordelijke GGD'en adviseren en informeren burgers en zorgmedewerkers over de preventie en bestrijding van MRSA/BRMO. Indien nodig werken zij samen met de eigen huisarts van de patiënt, infectiologen van het ziekenhuis, artsen-microbiologen van de laboratoria en artsen infectieziektebestrijding van de GGD. De noordelijke GGD'en bemensen samen het MRSA/BRMO informatiepunt.

1 BRMO is de afkorting van Bijzonder Resistente Micro-Organismen. 'Bijzonder resistent' betekent dat de bacterie ongevoelig is voor de meest gangbare antibiotica. MRSA is één van de bekendste bacteriën binnen de BRMO

Vaccinaties
In 2018 was er veel media-aandacht voor de toename van het aantal gevallen van meningokokkenziekte. Dit zorgde voor veel bezorgde ouders die ons benaderden met vragen over de ziekte en de mogelijkheid tot vaccinatie tegen de ziekte. Door een goede interne samenwerking konden alle vragen beantwoord worden en werd de onrust weg genomen.

Vanaf 2019 dienen alle zwangere vrouwen een vaccinatie tegen kinkhoest aangeboden te krijgen vanuit het rijksvaccinatieprogramma (RVP). In afwachting van de uitvoering van het landelijk beleid heeft de GGD zwangere vrouwen in 2018 de mogelijkheid gegeven om vragen te stellen en deze vaccinatie op eigen kosten te ontvangen.

Griep
In het eerste deel van 2018 werd Nederland getroffen door een lang aanhoudende griepepidemie. Deze veroorzaakte een verhoogd aantal sterfgevallen onder ouderen en personeels- en beddentekort in ziekenhuizen. Om beter voorbereid te zijn op dergelijke gevolgen van een griepepidemie werd vanuit het Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) in 2018 het 'ROAZ Beheersplan Regionale Zorgcontinuïteit (Griep)' opgesteld. Er is regionaal afgesproken dat de GGD een rol neemt in de monitoring van het aantal griepgevallen en afstemt met partners als de zorgcontinuïteit onder druk komt te staan.

Preventie van tekenbeten en de ziekte van Lyme
In 2018 hebben we de effectiviteit van de badkamerhanger beoordeeld. Deze is bedoeld om kinderen (10-13 jaar) er aan te helpen herinneren om op tekenbeten te controleren. Twintig Drentse scholen werkten hieraan mee. Naar aanleiding van enthousiaste reacties en feedback is het ontwerp van de hanger aangepast op inhoud en lay-out. De hanger wordt in 2019 verspreid op alle scholen in Drenthe.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 1: infectieziektebestrijding

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Aangiften meldingsplichtige ziekten (art.26)	88	80	104	107	97
Aantal oefeningen draaiboeken outbreaks	1	2	2	2	2
Totaal aantal meldingen infectieziekten	1.301	1.200	1.184	1.326	1.192
Aantal openbare gezondheidszorg-diagnostieken	42	32	32	33	22
Aantal besmettingen met hepatitis A per 10.000 inwoners	0,08	0,1	0,16	0,02	0,02

Meldingen
Bij een ongewoon aantal zieken in instellingen waar kwetsbare personen verblijven (bijv. zieke personen, jonge kinderen, hoogbejaarden) geldt een meldingsplicht aan de GGD (art. 26 Wet Publieke Gezondheid). De GGD geeft dan advies om de ziekte zo snel mogelijk onder controle te krijgen. Vrijwel jaarlijks is er een toename van bepaalde infectieziekten, gebonden aan de tijd van het jaar. Buikgriep en waterpokken zijn hier kenmerkende voorbeelden van.

Oefeningen outbreaks
Er is één in plaats van de geplande twee oefening uitgevoerd. Door een wisseling in personeel is de tweede oefening verplaatst naar januari 2019.

Totaal aantal meldingen
Binnen het totaal aantal meldingen infectieziekten wordt kinkhoest het vaakst gemeld. Ook in voorgaande jaren was dit de meest gemelde meldingsplichtige ziekte. Dit komt doordat kinkhoest altijd aanwezig is in Nederland. Op landelijk en regionaal niveau (GGD-regio) worden extra maatregelen genomen om de gezondheidsschade veroorzaakt door kinkhoest terug te dringen.

Ook ontvingen wij in 2018 een hoger aantal meldingen van mensen die ziek werden door legionella, vergeleken met 2017. Dit hangt waarschijnlijk samen met de warme zomer.

Openbare gezondheidszorg-diagnostiek
In sommige gevallen is het inzetten van diagnostiek niet in het belang van de patiënt zelf maar in het belang van de publieke gezondheid. De diagnostiek wordt dan bekostigd door de overheid. Hoe vaak er gebruikt gemaakt wordt van dit budget is afhankelijk van de casuïstiek die zich voordoet.

Hepatitis A
Het aantal besmettingen met hepatitis A per 10.000 inwoners is de afgelopen twee jaren verhoogd ten opzichte van de voorgaande jaren. De verhoging is te verklaren door de instroom van asielzoekers en nareizigers afkomstig uit endemische gebieden.

Seksuele gezondheid

De GGD zet zich in voor een goede seksuele gezondheid van de Drentse inwoners. Hierbij is vooral aandacht voor groepen met een verhoogd risico als jongeren, migranten, sekswerkers, lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders (LHBT) en mannen die seks hebben met mannen.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben de individuele en collectieve kennis over een gezonde seksualiteit vergroot.
- Met goed gekozen interventies hebben we de beoogde doelgroepen bereikt en zo bijgedragen aan de seksuele gezondheid in Drenthe.
- Het Drentse prostitutiebeleid is geactualiseerd.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Voorlichting
In 2017 is 'Seks onder je 25e' (SOJ25e) voor de derde keer uitgevoerd. Dit is een groot vragenlijstonderzoek naar de seksuele gezondheid van jongeren van 12 – 25 jaar. Er was bijzondere aandacht voor het gebied van de Veenkoloniën. In Drenthe deden in totaal vier scholen aan het onderzoek mee. Daarnaast zijn 1.472 extra jongeren in de leeftijdscategorie van 17-25 jaar benaderd. De resultaten van de cijfers van de regionale ophoging worden in 2018 verwacht.

Voorlichtingen
- Over seksuele gezondheid aan leerlingen, ouders een leerkrachten op het basisonderwijs.
- Over weerbaarheid aan meisjes op een voetbalvereniging in Erica.
- Over cultuur, normen en waarden en seksuele diversiteit aan asielzoekers op het asielzoekerscentrum in Hoogeveen (zie ook publieke gezondheid asielzoekers).
- Over Vrouwelijke Genitale Verminking aan een Syrische groep in Emmen.
- Over een gezonde seksualiteit aan prostituees via de reguliere - en inloopspreekuren in Assen en Emmen en tijdens het bezoek aan de seksbedrijven.

Gerelateerde activiteiten:
- Scholing van jeugdartsen, - verpleegkundigen en doktersassistenten in het bespreekbaar maken van seksualiteit.
- Ontwikkeling van een methode voor hetero jongens van 16-19 jaar waarmee ze het beste kunnen worden voorgelicht.
- Uitnodiging van sekswerkers via het 'internet veldwerk' om naar het inloopspreekuur te komen voor soa-onderzoek.
- Samenwerking met CMO STAMM en COC Drenthe om de tolerantie t.a.v. homomannen op en rond het voetbalveld te vergroten.

Drents prostitutiebeleid
Door deelname aan de werkgroep Prostitutiebeleid Drenthe is gewerkt aan het actualiseren van het Drents prostitutiebeleid. Daarin wordt opgenomen hoe gemeenten kunnen omgaan met de vergunde en niet vergunde, illegale en legale prostitutie, en thuisprostitutie. Daarbij is verbinding gezocht met het initiatief van de gemeente Assen om op korte termijn te komen tot beleid m.b.t. de niet-vergunde prostitutie.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 2: seksuele gezondheid

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Activiteiten/campagnes onder jongeren	12	12	11	12	16
Activiteiten onder migranten	35	28	33	27	18
Activiteiten onder LHBT	41	40	40	46	33
Activiteiten t.b.v. prostituees	45	40	46	46	57
Bijscholing aan professionals	3	2	1	5	5
Totaal activiteiten	136	122	131	136	129

In 2018 is een lichte toename van het aantal activiteiten ten opzichte van 2017 zichtbaar. De stijging is vooral te zien bij de doelgroep migranten, waarbij sinds 2015 het aantal activiteiten toeneemt. Afgelopen jaar zijn er ook meer aanvragen geweest van asielzoekerscentra, scholen en organisaties als Vluchtelingenwerk, Iederz en Beterleven.

Crises, rampen en incidenten

De GGD is verantwoordelijk voor publieke gezondheidszorg tijdens rampen en crises en geeft in Drenthe invulling aan de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR).

Wat hebben we bereikt?

- Waar door gemeenten gevraagd, is de psychosociale hulpverlening bij incidenten met maatschappelijke onrust (PSHi) naar tevredenheid van betrokken gemeenten en convenantpartners gecoördineerd.
- Door middel van de simulatie 'Zorgkracht' is een begin gemaakt met het oefenen en beleven van een crisis in het sociaal domein, waarbij ook onze expertise binnen de PSHi is ingezet.
- De ontwikkeling van een integraal crisisplan heeft verder vorm gekregen en daarmee voldoen wij aan de normen van het landelijk kwaliteitskader crisisbeheersing en 'Opleiden, Trainen en Oefenen' (OTO) 2.0.
- De operationele inzet van de psychosociale hulpverlening bij ongevallen en rampen (PSHOR) is beoefend en de afspraken over de uitvoering zijn opnieuw vastgelegd.
- Als onderdeel van het integrale crisisplan zijn de onderdelen 'risicoanalyse' en 'beschrijving van kritische processen' opgesteld.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Psychosociale hulpverlening bij incidenten
Er is in 2018 drie keer PSHi ingezet. Wij vervulden een coördinerende, adviserende en ondersteunende taak. Eénmaal is deze inzet gevraagd zonder het protocol te activeren. Daarnaast is ook enkele malen advies uitgebracht. Bij een ingrijpende gebeurtenis hebben we op verzoek van de gemeente de psychosociale hulpverlening op een school gecoördineerd omdat daar vanuit de school behoefte aan was. Bij deze inzet bleek de expertise van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) zeer waardevol.

Pilot Zorgkracht
De aandacht voor calamiteiten in het sociaal domein en de relatie met maatschappelijke onrust is toegenomen. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de PSHi en onze specifieke expertise is deze ontwikkeling in samenspraak met Drentse gemeenten en de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) nader verkend. Dit heeft geleid tot de uitvoering van een pilot Zorgkracht in de gemeenten Midden-Drenthe en Meppel, waarbij samen met ketenpartners ervaren werd hoe het is om een crisis in het sociaal domein te beleven. In beide cases (incident op een school en incident rond een GGZ-instelling) werd PSHi ingezet en zaten de casusvoorzitters het crisisoverleg voor. Er is ook input verzameld voor een eventuele bredere uitrol en verdieping van dit vraagstuk in de regio Drenthe. We willen o.a. inventariseren hoe de bestaande crisisstructuren en -rollen goed op elkaar kunnen aansluiten, bijv. bij escalatie van een incident, waarbij PSHi eerst voldoende lijkt, maar toch GRIP-opschaling (Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdingsprocedure) nodig is.

Transitie naar integraal crisisplan
In de voorbereiding naar een integraal crisisplan zijn de onderdelen 'risicoanalyse' en 'beschrijving van kritische processen' opgesteld.

Psychosociale hulpverlening bij rampen (PSHOR)
De inzet van de PSHOR is naar tevredenheid beoefend tijdens een multidisciplinaire oefening op vliegveld Eelde. In 2018 hebben we in goede afstemming met GGZ Drenthe (geestelijke gezondheidszorg) besloten om vanaf 2019 de uitvoering van de PSHOR-rollen 'leider kernteam' en 'leider opvangteam' van GGZ over te nemen. Daarvoor is een nieuw convenant met de PSHOR-partners opgesteld, is planvorming geactualiseerd en is een aantal medewerkers voor deze rollen opgeleid. Met deze verandering liggen alle coördinerende rollen binnen de psychosociale hulpverlening (PSHi en PSHOR) bij de GGD.

Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR)
De Directeur Publieke Gezondheid (DPG) geeft leiding aan de GGD en aan de GHOR. Dit is een wettelijke bevoegdheid. De GHOR werkt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Veiligheidsregio en de DPG legt rechtstreeks verantwoording af aan het dagelijks bestuur van de Veiligheidsregio.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 3: crises, rampen en incidenten

	Realisatie 2018[1]	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
incidenten	4	pm	1	0	3

Aantal incidenten met dreigende maatschappelijke onrust die door de GGD in opgeschaalde vorm (niet regulier, m.b.v. psh-/crisiscoördinator) zijn ondersteund

1 Doorgaans wordt het aantal inzetten niet begroot omdat het niet te voorspellen is hoeveel incidenten gaan plaatsvinden waarbij coördinatie nodig is. Dit jaar waren dit er vier en bleek dat de inzetten langdurig en intensief.

Technische Hygiënezorg

Technische Hygiënezorg (THZ) houdt toezicht op en bevordert de veiligheid, hygiëne en gezondheid in de kinderopvang, door middel van inspecties en voorlichting. Daarnaast worden tatoeage- en piercingshops geïnspecteerd.

Wat hebben we bereikt?

- Alle geregistreerde kinderopvangcentra in de Drentse gemeenten zijn geïnspecteerd en de bevindingen zijn vastgelegd in inspectierapporten.
- Er zijn zogenaamde 'onvoorziene onderzoeken' uitgevoerd.
- De adviezen in de rapporten leveren een goede basis voor gemeenten om hun handhavingsbeleid, gericht op de kwaliteit van de kinderopvang, uit te voeren.
- Er zijn nieuwe financieringsafspraken met gemeenten waardoor er een structurele oplossing is voor het uitvoeren van de inspecties in relatie tot de benodigde formatie.
- Er is getoetst op de nieuwe richtlijnen Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK), waarbij er oog en ruimte is voor dialoog met de houders. Houders zijn beter op de hoogte van de nieuwe richtlijnen IKK en de nalevingsbereidheid wordt bevorderd.
- Alle aanvragen voor inspecties van tatoeage- en piercingshops zijn in behandeling genomen, en bij het voldoen aan de getoetste wettelijke eisen werden (nieuwe) vergunningen verstrekt. Hiermee wordt bijgedragen aan beperking van het gezondheidsrisico als gevolg van slechte hygiëne.
- De sinds 1 juli 2018 geldende aanvullende eisen voor het toezicht op geregistreerde Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) locaties zijn uitgevoerd.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Toezicht op kinderopvang
Alle jaarlijkse inspecties van de kinderopvangcentra zijn uitgevoerd bij kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus. Hierbij zijn de nieuwe eisen uit het IKK beoordeeld. Er zijn tevens inspecties gedaan bij nieuwe gastouders en bij een steekproef van geregistreerde gastouders (5% per gemeente). De onvoorziene onderzoeken zijn op aanvraag uitgevoerd.

Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK)
De Wet IKK is per 1 januari 2018 in werking getreden. De nieuwe voorwaarden worden gefaseerd ingevoerd. De nieuwe kwaliteitseisen voor de kinderopvang hebben betrekking op:
1. De ontwikkeling van het kind centraal
2. Veiligheid en gezondheid
3. Stabiliteit en pedagogisch maatwerk
4. Kinderopvang is een vak

Meer informatie: https://www.veranderingenkinderopvang.nl/ikk

Nieuwe financieringsafspraken
Sinds januari 2018 wordt gewerkt met nieuwe financieringsafspraken. De jaarlijkse onderzoeken zijn onderdeel van de basistaken. De onvoorziene inspecties worden separaat bij de gemeenten in rekening gebracht, op basis van een tarief per soort inspectie. Met iedere gemeente is een prognose gemaakt van de uit te voeren inspecties. Waar de werkelijke aantallen afweken van de prognose is de betreffende gemeente hierover geïnformeerd. Indien nodig vond er in overleg met gemeenten een bijstelling plaats van de aantallen geprognosticeerde inspecties.

Versterking dienstverlening door samenwerking
THZ en het team infectieziektebestrijding benutten elkaars expertise op het gebied van hygiëne en infectiepreventie steeds meer. Er is een symposium georganiseerd voor bemiddelingsmedewerkers van gastouderbureaus met als inhoud: brandveiligheid in de gastouderopvang.

Toezicht op voor- en vroegschoolse educatie
Sinds 1 juli 2018 gelden aanvullende eisen voor het toezicht op geregistreerde Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) locaties. Wij hebben de inspecties aangepast op deze aanvullende eisen.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)
Kinderopvanglocaties moeten werken met speciale programma's voor VVE, die de ontwikkeling van kinderen op een samenhangende manier stimuleren. Dit is vooral van belang voor kinderen met een (dreigende) ontwikkelingsachterstand.

Toezicht op tatoeage- en piercingshops
We hebben alle inspecties van tatoeage- en piercingshops en permanente make-up studio's conform de wet- en regelgeving uitgevoerd en vergunningen verstrekt.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 4: technische hygiënezorg

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Reguliere inspecties					
Inspecties KDV/BSO/GOB	556	600	515	539	423
Gastouders nieuw	233	316	308	307	355
Gastouders (steekproef 5%)	68	62	76	67	83
Totaal regulier	857	978	899	913	861
Onvoorzien inspecties					
KDV, BSO/GOB/PSZ nieuw	120	237	271	193	170
KDV, BSO/GOB/PSZ nader onderzoek	178	148	131	148	124
KDV, BSO/GOB/PSZ inspectie incidenteel	143	88	103	85	89
Ophoging steekproef gastouders	7	7	0	0	0
Totaal onvoorzien	448	480	505	426	383
Aantal inspecties Tattoo & piercing	54	50	29	21	28
Totaal	1.359	1.508	1.433	1.360	1.272

KDV = kinderdagverblijf/ BSO = buitenschoolse opvang/ GOB = gastouderbureau
OVR = Onderzoek Voor Registratie/ ONR = Onderzoek Na Registratie

Basisinspecties
Het aantal reguliere inspecties op geregistreerde kinderopvanglocaties is nagenoeg gelijk gebleven. Wel zien we dat het aantal nieuwe aanvragen voor gastouderopvang, na een aantal jaren van groei, in 2018 is afgenomen (24% minder dan 2017). Dit is ook een landelijke trend.

Onvoorziene inspecties
Er zijn in 2018 wetswijzigingen doorgevoerd (IKK in januari en VVE in juli). Houders hebben tijd nodig gehad om zich op deze nieuwe eisen in te stellen, wat terug te zien is in het toegenomen aantal nadere onderzoeken (zie KDV, BSO/GOB/PSZ nader onderzoek). Ook het aantal incidentele inspecties (zie KDV, BSO/GOB/PSZ-inspectie incidenteel) is gegroeid en hoger dan begroot. Het aantal onderzoeken voor en na registratie (zie KDV, BSO/GOB/PSZ nieuw OVR+ONR) blijft daarentegen achter bij de verwachtingen. Er zijn minder nieuwe kinderopvanglocaties gestart dan vooraf werd verondersteld.

Milieu en Gezondheid

De GGD biedt voorlichting en advies over het effect van het binnen- en buitenmilieu op de gezondheid. Milieu-gerelateerde gezondheidsproblemen worden gesignaleerd en er wordt geadviseerd over het effect van schadelijke stoffen op de gezondheid bij milieu-incidenten. De GGD adviseert daarnaast over de wijze waarop de leefomgeving kan bijdragen aan gezondheid.

Wat hebben we bereikt?

- De gemeenten en hun inwoners worden geadviseerd over milieuvraagstukken in relatie tot de publieke gezondheid.
- Een aantal gemeenten heeft advies en ondersteuning gekregen in de voorbereiding van de Omgevingswet en wij hebben expertise ingebracht op het gebied van een gezonde leefomgeving.
- Gehoorschadepreventie bij jongeren is onder de aandacht van gemeenten gebracht.
- Voor een 'gezond binnenmilieu' is, in samenwerking met woningbouwcorporaties, bewustwording gecreëerd.
- De positie en expertise van de Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen is beter herkenbaar geworden in zowel de preventieve als de acute fase.
- De Noord-Nederlandse samenwerking tussen de GGD'en is vernieuwd en verbeterd.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Behandelen van meldingen en klachten
Naast burgers benaderen ook gemeenten en provincie de GGD met vragen, klachten en meldingen op het gebied van binnen- en buitenmilieu in relatie tot gezondheid. We behandelen deze vragen waarbij een inschatting wordt gemaakt van mogelijke blootstelling aan milieu-determinanten en de gevolgen daarvan op de gezondheid. De laatste maanden van 2018 was er aandacht voor de komst van de windmolens in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze en is aan ons advies gevraagd ten aanzien van gezondheidsfactoren.

Omgevingswet/Gezonde leefomgeving
Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot bewegen en elkaar ontmoeten, en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. We hebben:

- In samenwerking met de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en Veiligheidsregio Drenthe (VRD) een bijdrage geleverd aan verdere bewustwording bij gemeenten over het belang van een gezonde leefomgeving en de mogelijkheden die de gezonde leefomgeving biedt om het sociale domein met het fysieke domein te verbinden.
- Met Emmen en Assen zijn we in gesprek over inbedding van gezondheid in hun omgevingsvisie.
- In Noordenveld is input geleverd voor een lokaal omgevingsplan.

Voorbeeld - Schakel tussen fysieke omgeving en gezondheid in Emmen
Binnen de gemeente Emmen is GGD Drenthe partner in de interne programmastructuur ter voorbereiding op de Omgevingswet. Dit heeft in de Week van de Omgevingswet geresulteerd in twee workshops die door GGD en gemeente samen zijn verzorgd. Medewerkers vanuit het fysieke domein geven aan dat zij geprikkeld werden om over gezondheid na te denken. Tegelijkertijd gaven medewerkers uit het sociale domein aan dat zij zich bewuster worden van het belang van de fysieke omgeving voor de gezondheid.

- Er is actief deelgenomen aan de 'roadshow Omgevingswet' in Noord-Nederland, het overleg van de Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG) over de omgevingswet en de 'week van de omgevingswet' in de gemeente Emmen.

Hoe creëer je een gezonde leefomgeving?
Een gezonde leefomgeving voor de inwoners van Drenthe creëer je door maatregelen te treffen in hun woonomgeving, mobiliteit en woning. Onze adviezen aan gemeenten

1. **Woonomgeving**
- Ontmoetingsplekken zijn dichtbij, toegankelijk en aantrekkelijk.
- Kinderen groeien op in een omgeving die vrij is van sigaretten- en houtrook.
- De omgeving is gezond, nodigt uit tot bewegen en draagt bij aan een gezond gewicht.

2. **Mobiliteit**
- Lopen en fietsen (actief vervoer) is de standaard.
- Tussen steden en dorpen zijn goede (e-)fiets- en OV-verbindingen.

3. **Woning**
- Het binnenklimaat van bestaande en nieuwe woningen is prettig en gezond.
- Er zijn voldoende, betaalbare woningen dichtbij voorzieningen en zorg, die geschikt (te maken) zijn voor bewoning in alle levensfasen.

Gehoorschade preventie
Gehoorschade onder jongeren is een groeiend probleem. Bij ongeveer de helft van de opgelopen schade wordt dit opgelopen tijdens het uitgaan en bij de rest is het een gevolg van luisteren naar muziekspelers als telefoon of tablet. Samen met de gemeenten De Wolden en Hoogeveen is een campagne bewustwording van gehoorschade uitgevoerd bij hun nieuwjaarsfeesten. In de gemeente Borger-Odoorn is een pilot gehoorschade preventie gestart in groep 7 van de basisscholen.

Binnenmilieu
In 2018 is ingezet op bewustwording van een gezond binnenmilieu bij de bewoners van met name huurwoningen in Drenthe. Er zijn voor hen CO2 meters beschikbaar gesteld. Wij hebben samen met de woningbouwcorporaties een poster gemaakt over het belang van goed ventileren. Deze poster is verspreid onder alle kindercentra en woningbouwcorporaties.

Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke stoffen (GAGS)
De GAGS heeft deelgenomen aan oefeningen en evaluaties, en er is gewerkt aan de werkprotocollen over asbest en koolmonoxide. De expertise van de GAGS is het afgelopen jaar 23 keer in Drenthe ingezet. Het wordt steeds lastiger om de Noord-Nederlandse GAGS-poule te bemensen. De GGD'en gaan gezamenlijk bekijken hoe dit probleem op te pakken.

Noord-Nederlandse samenwerking
De samenwerkingsafspraken met GGD Groningen op het gebied van bovenregionale, tweedelijns medische milieukunde (inhoudelijke deskundigheid als achtervang bij complexe casuïstiek) zijn herijkt. Er wordt niet meer ingehuurd vanuit GGD Groningen maar wanneer nodig wordt elkaars expertise en kennis benut. Inhoudelijke vraagstukken met een belang voor beide regio's (bijv. de windmolen problematiek) worden gezamenlijk opgepakt.

Aanpak houtrookoverlast
Doordat het zwaartepunt bij de advisering rondom de gezonde leefomgeving lag is de ontwikkeling van een gezamenlijke en gedragen aanpak voor houtrookoverlast naar 2019 doorgeschoven.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 5: Milieu en Gezondheid

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016*	Realisatie 2015
Aantal meldingen/klachten	166	170	166	179	158
• Binnenmilieu	98	85	82	96	79
w.v. vocht en schimmel	18		21	28	15
• Houtrook	24		29	35	19
• Asbest	10		16	14	18
• Eikenprocessierups	9		6	2	4
• Vluchtige organische stoffen	9		2	3	1
• Geluid (incl laag frequent geluid)	4		8	5	12
• Bestrijdingsmiddelen	6		3	5	4
• Ongedierte	12		13	12	11
Aantal beleidsadviezen	13	35	37	20	21
Aantal gemeenten waarin M&G actief is i.h.k.v. de Omgevingswet	3	0	-	-	-

* In deze berekening zijn de 'vragen en klachten buiten de regio' als ook 'geen gezondheidsklachten' meegenomen. Daardoor wijken de cijfers af van eerder jaarverslag

Aantal meldingen/klachten

Het aantal meldingen/klachten komt overeen met 2017. Het aantal binnenmilieu meldingen/klachten varieert enigszins per jaar. De toename van het aantal meldingen/klachten over de eikenprocessierups komt mogelijk door het warme voorjaar (waardoor de rupsen vroeg uitkomen) en door een toename van het aantal rupsen in de provincie Drenthe. De toename van het aantal meldingen/klachten over vluchtige organische stoffen en de afname over asbest zijn niet goed te duiden.

Het aantal meldingen houtrook blijft hoog. Er is voor overlast van houtrook geen wettelijk kader, waardoor de GGD niet veel meer kan doen dan het geven van stooktips en het aanbieden van buurtbemiddeling bij verstoorde verhoudingen.

Beleidsadviezen

De afname van het aantal beleidsadviezen komt mede door een versmalling van de definitie. Daarnaast is veel ingezet op de gezonde leefomgeving. De indicator 'aantal gemeenten waarin M&G actief is i.h.k.v. de Omgevingswet' is pas begin 2018 als indicator toegevoegd.

Openbare Geestelijke Gezondheidszorg - vangnet en advies

Met de vangnet- en adviesfunctie van de GGD worden gezondheidsrisico's beperkt voor mensen die in een ongezonde situatie leven en soms daarbij anderen overlast bezorgen, bijvoorbeeld door vervuiling, problemen met aantallen huisdieren of somatische problemen. De vangnet- en adviesfunctie wordt uitgevoerd door sociaal verpleegkundigen van het team OGGZ.

Wat hebben we bereikt?

- De sociaal verpleegkundigen van de OGGZ zijn ingezet in situaties waarbij mensen zich in een sociaal isolement bevinden en het nog niet duidelijk is wat er precies speelt.
- Er is geadviseerd over in te zetten hulpverlening of ondersteuning of er is vanuit bemoeizorg toe geleid naar adequate hulp. Daarmee werd de kwaliteit van leven van deze mensen verbeterd, werden risico's voor de volksgezondheid beperkt en werd eventuele overlast teruggedrongen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Vangnet en advies
De sociaal verpleegkundigen bemensen het Advies- en Meldpunt OGGZ, nemen deel aan OGGZ-netwerkoverleggen in gemeenten, sluiten aan bij sociale teams en hebben frequent contact met huisartsen en andere hulp- en zorgverleners. We ondersteunden bij de beoordeling en inventarisatie van problematische situaties, en adviseerden over een aanpak of de inzet van hulp of ondersteuning. In andere situaties werd bemoeizorg uitgevoerd om met betrokken personen in contact te komen van daaruit te beoordelen wat er nodig is om de probleemsituatie aan te pakken of te verbeteren. Vanuit deze bemoeizorg is actief toe geleid naar adequate hulp en ondersteuning.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 6: OGGz vangnet en advies

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Inzet soc. vpk. in vangnet en advies	57	60	50	63	32

De OGGZ is in 2018 57 keer betrokken geweest bij meldingen vanuit de vangnet- en adviesfunctie.

Tuberculosebestrijding

In de bestrijding van tuberculose werkt GGD Drenthe samen met het Regionaal Expertise Centrum. Er wordt gescreend bij risicogroepen en indien nodig behandeling ingezet. De dienstverlening wordt ingekocht bij GGD Groningen.

Wat hebben we bereikt?

- Er wordt ingezet op tuberculosebestrijding door preventieve activiteiten, screening en behandeling.
- Het landelijk registratiesysteem iTBC is in gebruik genomen, waarmee de tuberculosebestrijding in de regio efficiënt georganiseerd is en tegelijkertijd landelijke samenwerking wordt ondersteund.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Preventie, screening, behandeling
Kinderen van wie ten minste één ouder uit een land komt waar tuberculose vaak voorkomt werden gevaccineerd. In gemeenten waar bekend was dat mensen een verhoogd risico hadden op tuberculose, bijv. omdat in het land van herkomst tbc veel voorkomt, werd (vervolg)screening aangeboden. In 2018 viel op dat onder Eritrese jongeren vaak tuberculose gevonden werd; dit signaal is gedeeld met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en heeft geleid tot nader onderzoek.
Het aantal patiënten dat door de GGD gediagnosticeerd wordt met tuberculose of latente tuberculose is laag. Er werd behandeling, begeleiding, bronopsporing en contactonderzoek ingezet. Bij één geval was er sprake van besmettelijke open tuberculose. Er werd uitgebreide bron-en contactopsporing verricht. Ook werd in samenwerking met de betreffende gemeente voorlichting gegeven over tuberculose aan inwoners in het dorpshuis.

iTBC
Sinds september 2018 werken alle GGD'en in Nederland met het informatiesysteem iTBC. Dit systeem maakt het mogelijk om gegevens rondom tuberculosebestrijding veilig en verantwoord vast te leggen en voldoet aan de nieuwste eisen t.a.v. informatiebeveiliging. Met iTBC hebben GGD'en zich ook een verbeterd werkproces eigen gemaakt. Een bijkomend voordeel is dat met iTBC statushouders uit landen waar tuberculose veel voorkomt opgeroepen kunnen worden voor vervolgscreening.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 7: tuberculosebestrijding

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Aantal BCG vaccinaties	*	100	300	123	139
Latente tuberculose infectie aangemeld	12	20	0	34	11
Aantal mantouxtesten om TBC vast te stellen	*	200	550	453	652
Aantal röntgenfoto's van de longen	*	1.200	5.000	4.217	11.056
Aantal nieuwe patiënten	12	15	20	26	20

*** gegevens worden sinds medio 2018 bijgehouden in het landelijke systeem iTBC, maar zijn in februari 2019 nog niet beschikbaar gesteld.**

8. Rijksvaccinatieprogramma

Met de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma worden kinderen beschermd tegen ernstige infectieziekten.

Wat hebben we bereikt?

- Jeugdigen zijn beschermd tegen infectieziekten door middel van de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma.
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor de overgang van de verantwoordelijkheid van het RVP van het Rijk naar de gemeenten per 2019
- In het kader van uitbraakpreventie is een inhaalcampagne van de vaccinatie Meningokokken ACWY (Men ACWY) uitgevoerd onder jongeren van 14 jaar waarbij een bereik van 92,2% is behaald.
- Voor de overige vaccinaties is de volgende vaccinatiegraad bereikt:

Tabel 8: Rijksvaccinatieprogramma

	2017 NL	2017 Drenthe	2016 Drenthe	2015 Drenthe
DTP: 10 jarigen	90,0%	93,5%	93,8%	95,3%
BMR: 10 jarigen, basis immuun	97,3%	98,7%	97,6%	98,9%
HPV ♀: 14 jarigen (volledige serie)	45,5%	44,4%	55,6%	65,7%
D(K)TP: 5 jarigen (totaal)	92,7%	93,5%	92,2%	93,9%
D(K)TP: 2 jaruigen, primaire serie	93,9%	95,1%	94,3%	96,7%
HIB: 2 jarigen, primaire serie	93,8%	95,0%	94,2%	96,8%
Hepatitis B: 2 jarigen	92,2%	93,8%	92,9%	95,0%
Pneumokokken: 2 jarigen primaire serie	93,5%	94,7%	93,8%	96,0%
BMR: 2 jarigen, basis immuun	92,9%	93,7%	93,0%	95,7%
Meningokokken C: 2 jarigen	92,6%	93,4%	92,7%	95,6%

DTP - Difterie , tetanus, polio; BMR- Bof, mazelen en rodehond; HPV - Humaan Papilloma Virus; DKTP - Difterie , kinkhoest, tetanus, polio; HIB - Haemophilus influenzae type B (Hib)-ziekten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Vaccineren
De vaccinaties voor de 0-4 jarigen zijn verstrekt tijdens de reguliere bezoeken van ouders aan het consultatiebureau. In totaal zijn er 32.991 prikken gegeven. Voor de overige vaccinaties zijn de jeugdigen per gemeente uitgenodigd op een centrale locatie. Daarnaast zijn er 44 spreekuren gehouden voor kinderen van statushouders, kinderen die tijdens de vaccinaties afwezig waren of van ouders die alsnog een vaccinatie wensten.

Een jeugdverpleegkundige van de dag-coördinatie RVP vertelt:
'Ook dit jaar kregen alle 9-jarige kinderen een DTP/BMR vaccinatie en de 12-jarige meisjes de HPV-vaccinatie tegen baarmoederhalskanker. Ieder jaar weer een behoorlijke organisatie. Dit jaar kwam daar nog eens extra de inenting tegen meningokokkenziekte voor jongeren bij. Voor ons heel boeiend om de verschillen te zien tussen de verschillende leeftijden en groepen. De 9-jarigen nog met ouders en soms wat angstig, de meisjes vaak met vriendinnen en een beetje zenuwachtig en de jongens stoer en rustig. In ieder geval een mooi moment om in contact te zijn met onze doelgroep en in gesprek te komen over het belang van vaccineren.'

Vaccinatiegraad
De laatste cijfers van het RIVM (2017) laten zien dat de trend van een dalende vaccinatiegraad over de laatste jaren in Drenthe is stopgezet, met uitzondering van HPV. In 2017 is de Drentse vaccinatiegraad ten opzichte van 2016 voor de meeste vaccinaties gestegen. Drenthe scoort ook positief in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Landelijk is er veel aandacht (ook opgepakt door de media) geweest over het thema vaccineren en het debat tussen voor- en tegenstanders is verscherpt. GGD Drenthe heeft contact gezocht met de lokale media (Dagblad van het Noorden/RTV Drenthe) om het belang van vaccineren te onderschrijven. Daarnaast is geïnvesteerd in scholing en een goede werkwijze van JGZ-medewerkers om ouders te ondersteunen in het maken van een weloverwogen beslissing over wel of niet vaccineren.

Men ACWY
In verband met uitbraakpreventie is er een campagne gestart om 14-jarigen in te enten tegen Men ACWY. De vaccinatie beschermt tegen de meningokokkenbacterie (typen A, C, W en Y), die hersenvliesontsteking kan veroorzaken. 92.2% van deze jongeren hebben in Drenthe deze vaccinatie gekregen. Over de Men ACWY zijn veel vragen binnengekomen, vooral van ouders die zich zorgen maakten omdat hun kind niet tot de doelgroep van de uitbraakpreventie gehoorde. Deze ouders zijn zorgvuldig te woord gestaan. JGZ- en infectieziektebestrijding medewerkers hebben in samenwerking de Drentse huisartsen geïnformeerd over hoe wij omgaan met verzoeken tot vaccineren van jongeren die buiten de Men ACWY doelgroep vallen.

Financiering Rijksvaccinatieprogramma
Vanaf 2019 wordt het RVP ondergebracht in de Wet Publieke Gezondheid en valt daarmee onder verantwoording van de gemeente. Daarom zijn in 2018 met gemeenten afspraken gemaakt over de financiering RVP binnen de Basistaken Jeugdgezondheidszorg. In december 2018 is toelichting gegeven aan de gemeenten over de overdracht van de verantwoordelijkheid van de uitvoering van het RVP tijdens een informatiebijeenkomst uitgevoerd in samenspraak met het RIVM.

Tabel 9: Financieel overzicht beschermen

Programma		Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Beschermen	Baten	Crises en incidenten	152	152	153	153	-0
		Infectieziektebestrijding	851	853	809	799	-10
		Milieu en Gezondheid	465	464	464	474	11
		Openbare geestelijke gezondheidszorg	73	74	80	80	-0
		Seksuele gezondheid	226	226	229	229	-0
		Technische hygiënezorg	897	886	1.148	1.116	-31
		Tuberculose bestrijding	529	503	510	525	15
	Totaal Baten		3.194	3.158	3.392	3.376	-16
	Lasten	Crises en incidenten	-128	-152	-153	-132	21
		Infectieziektebestrijding	-843	-853	-842	-798	43
		Milieu en Gezondheid	-467	-464	-464	-455	8
		Openbare geestelijke gezondheidszorg	-71	-74	-80	-77	4
		Seksuele gezondheid	-217	-226	-229	-219	10
		Technische hygiënezorg	-938	-886	-1.171	-1.124	47
		Tuberculose bestrijding	-499	-503	-510	-507	4
	Totaal Lasten		-3.163	-3.158	-3.449	-3.312	136
	Reserveringen	Infectieziektebestrijding	27	0	33	0	-33
		Technische hygiënezorg	44	0	23	10	-13
	Totaal Reserveringen		71	0	56	10	-46
Totaal Beschermen			102	0	0	74	74

NB: Alle bedragen in de financiële overzichten zijn in afgeronde duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

Het programma Beschermen is afgesloten met positief resultaat van € 74.000.

Crises en incidenten
Het voordeel van € 21.000 is ontstaan doordat de invoering van de nieuwe regeling toelage beschikbaarheidsdiensten bijzondere categorieën ingegaan is per 1 augustus 2018. In het Algemeen Bestuur van 16 juli is ingestemd met de nieuwe regeling.

Milieu en Gezondheid
Het voordeel van € 19.000 ten opzichte van de begroting wordt met name veroorzaakt door het opzeggen van de overeenkomst met GGD Groningen per 1 juli 2018 voor de tweedelijns medische milieukunde (inhoudelijke deskundigheid als achtervang bij complexe casuïstiek). De samenwerkingsafspraken met GGD Groningen op het gebied van bovenregionale, tweedelijns medische milieukunde zijn herijkt. Hierdoor ontstond vacatureruimte die later in het jaar ingevuld is

Seksuele gezondheid
Het positieve resultaat van € 10.000 is vooral tot stand gekomen door meevallende laboratoriumkosten en niet besteed werkbudget.

Technische hygiënezorg
De baten waren lager dan begroot doordat het aantal onvoorziene inspecties lager uitviel dan vooraf was begroot. De personele inzet is om die reden ook lager geweest. Een bedrag van € 13.000 is onttrokken uit de Egalisatiereserve ten behoeve van overloop van onvoorziene inspecties van 2017 in 2018. Per saldo is het resultaat Technische hygiënezorg € 3.000 positief.

Tuberculosebestrijding
Het voordeel van € 18.000 ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door afrekening verzekerde zorg van het voorgaande jaar.

De voor-/nadelen van de overige producten bedragen per saldo € 4.000.

Financiële verantwoording bij het programma Beschermen derden

Tabel 10: Financieel overzicht Beschermen derden

Programma		Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Beschermen - derden	Baten	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio	850	850	856	856	-0
		Rijksvaccinatieprogramma jeugd	564	622	679	767	88
	Totaal Baten		1.413	1.472	1.535	1.623	88
	Lasten	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio	-855	-850	-856	-844	11
		Rijksvaccinatieprogramma jeugd	-564	-622	-679	-751	-72
	Totaal Lasten		-1.419	-1.472	-1.535	-1.595	-60
Totaal Beschermen - derden			-6	0	0	27	27

Het programma Beschermen derden is afgesloten met positief resultaat van € 27.000.

Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
Het voordeel van € 11.000 wordt veroorzaakt door vacatureruimte die in 2019 wordt ingevuld.

Rijksvaccinatieprogramma jeugd
Het voordeel van € 16.000 wordt veroorzaakt door extra opbrengsten in het kader van uitbraakpreventie van de vaccinatie Meningokokken ACWY.

1.2 Programma Bevorderen

Gezondheidsbevordering

De GGD adviseert de Drentse gemeenten over effectieve en lokaal toepasbare interventies en beleid die de gezondheid van de inwoners bevorderen. Ook adviseert de GGD bij lokale en regionale preventienetwerken en ondersteunt bij het vertalen van landelijke initiatieven gericht op het stimuleren van gezond gedrag naar de Drentse context. De resultaten van GGD- en aanvullend beschikbare gestelde onderzoeken en kennis over de lokale situatie dienen daarbij als basis.

Wat hebben we bereikt?

- Er is op basis van beschikbare informatie uit onze gezondheidsmonitors en themarapporten en op basis van onze expertise een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van volksgezondheidsbeleid en de keuzes voor in te zetten interventies. De adviezen hadden betrekking op de onderwerpen: depressiepreventie, meer bewegen, overgewicht, roken, het gebruik van alcohol of andere middelen. Aanvullend is advies gegeven over 'Goede Start' en ´shamesexting´.
- Gemeenten, partners en inwoners zijn zich bewuster van de achterliggende oorzaken van ongezond gedrag zoals armoede, lage sociaaleconomische status (SES), laaggeletterdheid etc. We nemen deel aan relevante programma's en netwerken zoals Alliantie van Kracht en Kans voor de Veenkoloniën. Het Nationaal Preventieakkoord dat eind 2018 is vastgesteld vormt hiervoor een aanvullend kader.
- In een drietal gemeenten is bijgedragen aan de verbinding tussen het sociale en fysieke domein ten behoeve van integraal (gezondheids)beleid en verankering van gezondheid in de omgevingsvisie.
- Gezamenlijke kansen met gemeenten en preventie netwerken worden beter benut. Dit heeft onder andere geleid tot het project 'aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten' dat door ZonMw is gehonoreerd. Wij zijn hierin en penvoerder en deelnemer in de uitvoering.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Advisering gemeenten
Wij bespraken tijdens meerdere contactmomenten per gemeente trends, speerpunten en lokale prioriteiten. Daarbij was ook aandacht voor het door ons uitgebrachte themarapport depressie en de factsheets over BMI. En wat de uitkomsten betekenen voor de invulling van het gezondheidsbeleid. Veel gemeenten hebben aanvullende adviesvragen (zie de voorbeelden). Binnen de GGD worden deze integraal opgepakt.

Aan de slag met preventie in Drentse gemeenten
De Drentse gemeenten hebben in het voorjaar van 2018 aangegeven dat zij doelgerichter aan de slag wilden met preventie. Dit heeft geresulteerd in een subsidieaanvraag bij het ZonMw programma over preventie. De twaalf Drentse gemeenten, GGD Drenthe, CMO STAMM, Sport Drenthe, de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland en de Werkplaats Sociaal Domein Noord hebben gezamenlijk het projectvoorstel 'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten' ingediend. Dit project is per oktober 2018 gestart. De GGD is penvoerder en fungeert als werkgever voor de projectleider. Daarnaast vindt reguliere inzet plaats door epidemiologen en adviseurs gezondheidsbevordering, o.a. voor het opstellen van gezondheidsprofielen per wijk of dorp.

Voorbeelden van advisering aan gemeenten

Rookvrije Generatie
De gemeente Tynaarlo verkent de mogelijkheden rondom het thema rookvrije generatie. De GGD heeft op basis van wijkschattingen van het RIVM geanalyseerd in welke gebieden binnen de gemeente het percentage inwoners dat rookt het hoogst is. Op basis van het landelijk stappenplan voor een Rookvrije Generatie is besproken wat de interventiemogelijkheden binnen de gemeente zijn.

GGD Drenthe draagt zelf ook actief bij aan een rookvrije generatie. Op alle consultatiebureaulocaties in Drenthe is ervoor gezorgd dat buiten bij de voordeur niet meer wordt gerookt en JGZ-medewerkers hebben een uitgebreide e-learning gevolgd waarin aandacht was voor het motiveren van (aanstaande) ouders om te stoppen met roken, het kunnen reageren op misvattingen en naar wie rokende ouders door te verwijzen.

Input voor uitvoeringsagenda in Noordenveld
De gemeente Noordenveld wil op basis van een vastgestelde omgevingsvisie een uitvoeringsagenda voor gezondheid opstellen. Hiervoor is een dialoogavond georganiseerd met partners uit het veld, raadsleden, de sociaal maatschappelijke adviesraad en beleidsambtenaren. De gemeente heeft GGD Drenthe gevraagd om een lokale analyse van trends en cijfers. Op de dialoogavond zijn de deelnemers in gemengde groepen aan de hand van een 'ganzenbord' in gesprek gegaan over lokale ambities en mogelijkheden. Partners hebben aangegeven dat zij zich goed gehoord voelden. De gemeente Noordenveld heeft hiermee waardevolle input voor de uitvoeringsagenda.

Preventie van comazuipen tijdens TT-festival verbreden naar NIX18
Verschillende partijen werken in Assen samen om alcoholmisbruik onder de jeugd terug te dringen, niet alleen tijdens de week van de TT, maar ook structureel daarna. In de samenwerking hebben de partijen zich - in nauw contact met de TT-organisatie - gericht op jongeren, hun ouders en de omgeving (cafés, scholen). Concrete interventies waren onder andere jongeren bewust maken van de effecten van alcohol door middel van een Pauzetour op scholen, een theatershow voor ouders van puberkinderen om hen te stimuleren met hun kind in gesprek te gaan over alcohol, trainingen voor docenten, wijkteams en horecapersoneel en handhaving tijdens het festival. De partijen zetten de samenwerking structureel voort, waarbij ze de focus van preventie van comazuipen verbreden naar niet drinken onder 18 jaar (NIX 18).

Duiden van resultaten volwassenen en ouderen onderzoek in Meppel
De gemeente Meppel wilde de resultaten van het volwassenen- en ouderen onderzoek duiden met betrokkenen uit het sociaal domein. De gemeente heeft hiervoor een bijeenkomst georganiseerd waarbij zij de GGD vroeg om een presentatie te geven over de resultaten en een discussie te begeleiden. Het gezamenlijke gesprek over het duiden van resultaten werd door betrokkenen zeer gewaardeerd. Er kwamen thema's naar voren die de gemeente mee kon nemen als speerpunten in het nieuwe actieplan sport, bewegen en gezondheid.

Nationaal Preventieakkoord
In november 2018 is door ruim zeventig partijen het Nationaal Preventieakkoord ondertekend. Dit akkoord richt zich op het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik, met als uiteindelijk doel om Nederland gezonder te maken. GGD Drenthe heeft bijgedragen aan een klankbordbijeenkomst voor één van de partners (Alliantie Nederland Rookvrij) van de deeltafel roken. Het Nationaal Preventieakkoord biedt kansen voor Drenthe omdat het een boost geeft aan alle lokale initiatieven. Op verschillende tafels zijn de uitkomsten van het preventieakkoord besproken. Aangegeven is het volgende: belangrijk is om door te zetten waar we in Drenthe al mee bezig zijn met betrekking tot de hoofdthema's van het akkoord, intensiever kan gekeken worden naar de achterliggende oorzaken van ongezond gedrag en interessant is om te verkennen of een regionaal akkoord impulsen kan geven voor een gezamenlijke mogelijk sterkere aanpak.

Landelijke en lokale campagnes
Samen met de gemeenten is uitvoering gegeven aan de landelijke campagnes Ik pas (30 dagen zonder alcohol, maart 2018) en Stoptober (28 dagen stoppen met roken, oktober 2018).

Lokale en regionale (preventie)netwerken
Wij nemen (gevraagd) deel aan een groot aantal lokale en regionale (preventie)netwerken. Wij zien dat op het gebied van sociale veiligheid veel nieuwe initiatieven zijn gestart, op het niveau van uitvoering tot bestuurlijk. De inzet is om hierin onze expertise en ervaring in te brengen. Ook hebben wij geparticipeerd in een tijdelijk programmateam van het Rijk (VWS) dat geresulteerd heeft in het actieprogramma 'Kansrijke start'.

Tabel 11: Financieel overzicht bevorderen

Programma		Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Bevorderen	Baten	Gezondheidsbevordering algemeen	341	342	350	362	12
	Totaal Baten		341	342	350	362	12
	Lasten	Gezondheidsbevordering algemeen	-372	-398	-367	-343	24
	Totaal Lasten		-372	-398	-367	-343	24
	Reserveringen	Gezondheidsbevordering algemeen	31	56	17	0	-17
	Totaal Reserveringen		31	56	17	0	-17
Totaal Bevorderen			1	0	-0	19	19

Het programma Bevorderen is afgesloten met een positief resultaat van € 19.000.

Het voordelig resultaat van € 19.000 is ontstaan door afrekening van een project uit voorgaande jaren en door tijdelijke vacatureruimte.

1.3 Programma Bewaken

Epidemiologie

De GGD monitort de gezondheid en de leefstijl van de inwoners van Drenthe, d.m.v. monitor-onderzoeken, onderzoek op basis van registraties van de jeugdgezondheidszorg of andere bronnen. Resultaten en duiding worden teruggekoppeld aan gemeenten en andere partners, en kunnen leiden tot beleidsimpulsen en in te zetten interventies door de gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

- De gemeenten zijn voorzien van informatie en geadviseerd over onderstaande thema´s:
  - Gezondheid en participeren
  - Preventie van depressie
  - Gezond gewicht van scholieren op het voortgezet onderwijs en het basisonderwijs
  - Het welbevinden en leefstijl van scholieren op het voortgezet onderwijs

Deze informatie dient om het op- of bijstellen van het gemeentelijk beleid te faciliteren en de inzet van interventies te stimuleren. De informatie zien we terug komen in de gemeentelijke beleidsplannen.

- De informatie over de gezondheid van de scholieren is gedeeld met de betreffende scholen ter bevordering van hun inzicht over de ontwikkeling van hun leerlingen.
- De Noordelijke GGD'en zijn partner geworden van de Aletta School of Public Health.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Verdieping op volwassenen- en ouderenonderzoek

Op basis van de data van het volwassenen en ouderenonderzoek zijn in 2018 infographics gemaakt met een kort overzicht van de belangrijkste resultaten. En er is voor iedere gemeente een thematische infographic over gezondheid en participatie uitgebracht. Tevens is een themarapport getiteld 'Depressie in Drenthe' opgesteld (gepubliceerd op onze website) ten behoeve van de gemeenten.

Onderzoeken m.b.t. jeugd

- De voorbereidingen voor de landelijke jeugdmonitor die in het najaar van 2019 zal plaatsvinden zijn gestart.
- Voor alle 12 gemeenten is conform voorgaande jaren, een BMI-rapportage gemaakt op gemeente- en gebiedsniveau, met daarin de trends over de afgelopen jaren.
- Om nog beter aan te sluiten bij de behoeften van gemeenten zijn dit jaar voor het eerst op gemeenteniveau rapporten verschenen over de screeningsgegevens m.b.t. gezondheid, welbevinden en leefstijl van scholieren van het voortgezet onderwijs.
- De expertise van de epidemiologen is ingezet voor de monitoring van de implementatie van MijnKinddossier in groep 2 en 7 en werd de pilot MijnKinddossier onder ouders van 0-4 jaar geëvalueerd.

Gezondheidsprofielen

In het najaar zijn we gestart met de voorbereidingen voor de gezondheidsprofielen voor het ZonMw project 'Aan de slag met preventie in Drentse gemeenten'. Voor iedere gemeente komen begin 2019 profielen op wijkniveau beschikbaar met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over onder andere gezondheid en leefstijl en de fysieke en sociale omgeving. De gezondheidsprofielen ondersteunen de gemeenten om inzicht te krijgen in mogelijke risico's in een wijk en helpen bij het stellen van prioriteiten en maken van keuzes ten aanzien van interventies.
In het kader van de Zorgmonitor Drenthe en het project 'Aan de slag met preventie' wordt samengewerkt met het trendbureau CMO STAMM. De Zorgmonitor Drenthe biedt beleidsinformatie over het Drentse zorglandschap.

De samenwerking met Lifelines heeft invulling gekregen door een gezamenlijke data aanvraag door de drie noordelijke GGD'en, met als doel om de Lifelines-data te vergelijken met de resultaten van de gezondheidsmonitor 2016. De gevraagde gegevens hebben betrekking op matig overgewicht en obesitas.

De samenwerking binnen de Academische Werkplaats Noord-Nederland is voortgezet en de kennis wordt ingebracht in het ZonMw project 'Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten'.

GezondheidsGegevensDrenthe.nl
Alle publicaties van de epidemiologie zijn terug te vinden op onze website www.GezondheidGegevensDrenthe.nl. Ook is het mogelijk zelf tabellen of kaartjes samen te stellen op provinciaal, gemeentelijk of gebiedsniveau. GezondheidsGegevensDrenthe.nl is doorontwikkeld met het oog op het visualiseren en publiceren van onderzoeksgegevens en het toevoegen van locatiegegevens aan de website. In 2018 is onze website bezocht door 1564 gebruikers.

Academische werkplaats Publieke Gezondheid Noord-Nederland
In 2018 is besloten dat de academische werkplaats nog max. vier jaar in stand wordt gehouden. Het wordt alleen gebruikt voor de samenwerking en ondersteuning bij de opzet en uitvoering van projecten. Een voorbeeld is het eerdergenoemde project ´Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten´.

Aletta Jacobs School of Public Health – 'Aletta' is een nieuw gezamenlijk initiatief van de Rijksuniversiteit Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), en vormt een netwerk van onderzoekers en partners met ´meer gezonde jaren´ als doel. In oktober 2018 is een intentieverklaring getekend tussen GGD Drenthe en Aletta waarin het partnerschap bevestigd is. Er is een start gemaakt met een de opstelling van een gezamenlijke onderzoekagenda.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 12: Epidemiologie

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Aantal onderzoeken	0	pm	3	2	2
Aantal adviezen	14	pm	26	12	25

In 2018 stond geen grootschalig onderzoek gepland. De adviezen hadden betrekking op de Veiligheidsmonitor, de factsheet participatie (12 keer), en het themarapportage depressie.

Tabel 13: Financieel overzicht Bewaken

Programma		Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Bewaken	Baten	Epidemiologie	368	369	380	380	-0
		Gezondheidsmonitor jeugd	49	49	51	51	0
	Totaal Baten		417	418	431	431	0
	Lasten	Epidemiologie	-348	-358	-369	-360	9
		Gezondheidsmonitor jeugd	-49	-49	-51	-50	0
	Totaal Lasten		-397	-407	-420	-411	9
	Reserveringen	Epidemiologie	-13	-11	-11	-12	-2
		Gezondheidsmonitor jeugd	0	0	0	0	0
	Totaal Reserveringen		-13	-11	-11	-12	-2
Totaal Bewaken			7	-0	0	8	8

Het voordeel van € 8.000 betreft niet ingevulde vacatureruimte en niet uitgegeven overige kosten.

1.4 Programma Jeugd

Jeugdgezondheidszorg

De GGD volgt en beoordeelt de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de groep 0-18 jaar (in acht Drentse gemeenten) en de groep 4-18 jaar (in alle Drentse gemeenten). Vanuit de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) geeft de GGD ouders en jongeren voorlichting en advies, en geeft aan wat tot de normale ontwikkeling behoort. Preventie en voorkomen staan centraal en de eigen kracht van jeugdigen en hun netwerk wordt versterkt. Bij problemen of specifieke stoornissen wordt vroegtijdig gesignaleerd en zo nodig verwezen naar de juiste hulp of zorg.

Wat hebben we bereikt?

- De JGZ is uitgevoerd in acht gemeenten voor de doelgroep 0-18 jaar en in vier gemeenten voor de doelgroep 4-18 jaar vanuit het consultatiebureau en op scholen.
- We hebben ouders en jeugdigen bereikt in totaal 47.648 (reguliere) contactmomenten.
- Ook buiten de reguliere contactmomenten is de JGZ flexibel bereikbaar voor ouders en jongeren. We beantwoordden vragen en gaven advies tijdens extra spreekuren en huisbezoeken, contact via WhatsApp of telefoon, via JouwGGD en – in een aantal gemeenten- via facebook.
- Met gemeenten is de afspraak gemaakt te werken conform het Landelijk Professioneel Kader (LPK).
- De dienstverlening is verbeterd door twee digitaliseringprojecten:
  - Via 'Mijn Kinddossier' (MKD) hebben ouders meer regie; 97 % heeft aangegeven gebruik te willen maken van deze dienst.
  - Via 'Jij en Je gezondheid' op het voortgezet onderwijs sluit het gezondheidsonderzoek meer aan bij de belevingswereld van jongeren en is de aandacht voor preventie vergroot.
- Jeugdigen en hun ouders krijgen preventieve ondersteuning in samenwerking met ketenpartners. Jeugdigen worden besproken in zorg overleggen op scholen en in multidisciplinaire overleggen of zorg overleggen met professionals van ketenpartners ten behoeve van goede zorg. Er zijn 3.373 jeugdigen besproken in zorgoverleggen op scholen en 2.539 in multidisciplinaire overleggen of zorgoverleggen met collega's van andere organisaties.
- Onze kennis en expertise om kinderen die opgroeien in armoede beter te signaleren, de situatie bespreekbaar te maken en de gezinnen de weg te wijzen naar mogelijkheden om de situatie te verbeteren is in ontwikkeling.
- We signaleren kinderen die opgroeien in onveilige situaties, maken dit bespreekbaar met ouders en zetten passende hulp in.
- De JGZ is lokaal verankerd in de buurten, wijken en dorpen. Er wordt nauw samengewerkt met partners in het onderwijs, maatschappelijk werk en de werkers in de lokale toegang zoals het sociale team.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Uitvoering basistaken JGZ
In alle gemeenten kunnen ouders ons vinden op de scholen voor basis, voortgezet en speciaal onderwijs. Bij het (integrale) aanbod van de JGZ vinden de eerste contacten met gezinnen plaats tijdens de hielprik en de gehoorscreening kort na de geboorte, een kennismakingshuisbezoek na twee weken. Daarna worden 17 contactmomenten aangeboden: 13 bezoeken aan het consultatiebureau in de periode 0-4 jaar, twee gezondheidsonderzoeken op de basisschool en twee op het VO.

Extra contactmomenten:
- 2863 bezoekers bij inloopspreekuren
- 2756 huisbezoeken
- Ruim 10.000 contacten met 5550 gezinnen via telefoon of mail
- 2940 adviesvragen beantwoord via de bereikbaarheidsdienst waar op werkdagen altijd een jeugdverpleegkundige bereikbaar is
- Contact met ouders via besloten facebookpagina's en WhatsApp, vooral met jongeren.

Niet elk contactmoment is nodig voor elke ouder. Er wordt, in overleg, flexibel omgegaan met contactmomenten, op basis van het gesprek tussen de ouder en professional.

Financiering voor het werken volgens het Landelijk Professioneel Kader
In april 2018 zijn de gemeenten akkoord gegaan met de nieuwe opzet van de financiering LPK. In de loop van het jaar zijn per gemeente afspraken gemaakt over de basistaken en taken die volgens het LPK vanaf 2019 additioneel zijn (zoals geboortezorg en opvoedondersteuning) om zo tot een optimale dienstverlening te komen.

Prenatale zorg
In de gemeenten waar de prenatale zorg is afgenomen kan de jeugdverpleegkundige al voor de geboorte met een gezin in contact komen. Op indicatie van de verloskundige of de gynaecoloog wordt een prenataal huisbezoek gebracht, of wordt pre- of voorzorg ingezet.

Consultatiebureaus
Ouders van jonge kinderen kunnen terecht op 33 consultatiebureau locaties, zodat de JGZ voor iedereen makkelijk bereikbaar is. We ondersteunen het ouderschap op een positieve manier. Er is aandacht voor veiligheid en hechting die de basis vormen voor een gezonde ontwikkeling.

Er zijn in afgelopen jaar zes locaties (Diever, Havelte, Borger, Roden, twee in Emmen) aangepast/vernieuwd of verbeterd door een verhuizing.

Ouders op de consultatiebureaus in Westerveld en Assen hebben kunnen aangeven hoe ze de jeugdgezondheidszorg hebben ervaren. Ze konden via een korte vragenlijst op een tablet meteen na het contact met de JGZ een reactie geven ('Positive Perception Program' – PPP). De dienstverlening werd beoordeeld met een ruime voldoende.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
We hebben samen met gemeenten en Voorschoolse voorzieningen ingezet op VVE-plaatsing van kinderen die daar recht op hebben. In een aantal gemeenten is extra aandacht besteed aan de doelgroep omschrijving voor de toeleiding. Ook de VVE-registratie in het kinddossier is verbeterd. Het doel is om zicht te krijgen op het aantal kinderen dat naar een voorschoolse voorziening gaat en de reden waarom ze niet gaan en/of van een andere opvangmogelijkheid (zoals gastouder, informele oppas) gebruik gemaakt wordt. Voor de doelgroepkinderen VVE wordt het mogelijk om inzicht te krijgen in de verwijzingscriteria ten behoeve van gemeentelijke beleidsvorming. In de gemeenten is in ieder geval twee keer per jaar betrokkenheid van ons of op momenten waarop betrokkenheid nodig is. In een aantal gemeenten zijn enkele aanvullende (additionele) taken m.b.t. VVE uitgevoerd.

Volgens JGZ-medewrkers die met VVE werken:
'Door een goede samenwerking met het Sociaal team en Peuterwerk lukt het om ook kinderen met een migratieachtergrond een passend VVE-aanbod te bieden.'

'In de gemeente Noordenveld zijn de kinderen met een indicatie voor VVE goed in beeld bij JGZ. Korte lijnen tussen de jeugdverpleegkundige, logopedist, plaatsingsbureau en pedagogisch medewerkers.'

Tabel 14: Aantal kinderen met een VVE-indicatie voor het jaar 2018, geregistreerd in het kinddossier

Gemeente	aantal
Assen	211
Borger-Odoorn	63
De Wolden	73
Emmen	456
Hoogeveen	228
Midden-Drenthe	98
Noordenveld	30
Westerveld	40
Totaal	1199

MijnKindDossier (MKD)
In maart 2018 is het MKD aangeboden aan alle ouders met kinderen in de leeftijd 0-12 jaar. MKD is het ouderportaal van het digitale kind dossier. Hiermee hebben ouders direct inzage in gegevens over hun kind zoals groei, vaccinaties en afspraken bij de JGZ en de adviezen die tijdens de contacten met de JGZ zijn gegeven. Ouders kunnen zelf hun afspraken op het consultatiebureau verzetten en hebben inmiddels al 3.000 keer van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Ouders worden via MKD uitgenodigd om voor bepaalde contactmomenten vragenlijsten in te vullen. De respons op het invullen van digitale vragenlijsten blijft wel wat achter bij de papieren vragenlijsten. Voor de ouders die aangegeven hebben geen gebruik te willen maken van MKD (3%) verlopen de contacten zoals voorheen op papier.

JGZ op de scholen
Ook op de scholen in Drenthe hebben contactmomenten plaatsgevonden, zowel op het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Er wordt nadruk gelegd op gezonde leefstijl en weerbaarheid van kinderen. Ook zagen jeugdartsen 451 leerlingen met zorgwekkend ziekteverzuim. Het gaat om leerlingen die frequent of langdurig verzuimen. Oorzaken zijn vaak 'life events' (bijv. het verlies van een dierbare), een (v)echtscheiding van ouders, of psychische problemen.

Een belangrijke ontwikkeling is de vernieuwing van de contactmomenten op het voortgezet onderwijs. De volgende veranderingen zijn doorgevoerd:
- Om beter aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren zijn we overgegaan naar de digitale vragenlijst Jij en Je Gezondheid.
- Om het bereik van jongeren te vergroten bieden we het gezondheidsonderzoek met Jij en Je Gezondheid aan in zowel de onderbouw als de bovenbouw en op alle niveaus.
- Om het bewustwordingsproces rondom leefstijl te vergroten en de jongeren voor te bereiden op de vragenlijst, bieden we een 'leefstijlles' aan. De inhoud van de leefstijlles wordt afgestemd op wat er speelt in de klas.
- Leerlingen ontvangen op basis van de ingevulde vragenlijsten een eigen online gezondheidsprofiel. Ze kunnen hun eigen gezondheidsgegevens inzien en aangeven over welke onderwerpen zij in gesprek willen met de JGZ. Ook kunnen ze doorklikken naar tips en adviezen op JouwGGD.nl, waarbij we zien dat jongeren binnen Drenthe de website in toenemende mate weten te vinden voor zowel het zoeken naar betrouwbare informatie als voor het (anoniem) in contact gaan met JGZ-professionals.

In de vorm van een pilot heeft een vernieuwde werkwijze op zeven scholen plaatsgevonden. Op basis van de opgedane ervaringen zijn in oktober keuzes gemaakt ten aanzien van de inrichting van de contactmomenten. Het schooljaar 2018/2019 staat in het teken van de implementatie. In dit schooljaar wordt de werkwijze gevolgd en bijgestuurd om uiteindelijk te komen tot een werkwijze die goed aansluit bij de jongeren en de taak van de JGZ om alle kinderen in beeld te hebben.

Ervaringen van medewerkers:
Leerling klas 2: Op de vraag "wil je verder nog wat kwijt": Ik vind het een leuke en leerzame test. Fijn om te weten en kwijt te kunnen wat je voelt/vindt. Fijne dag verder!
Jeugdverpleegkundige: "Leerlingen pikken echt wat op uit de leefstijlles. Als ik ze later op de gang weer tegenkom komen ze terug op besproken onderwerpen. Doordat we zowel de leefstijlles als de afname van de vragenlijst uitvoeren merk ik dat leerlingen en docenten ons beter weten te vinden. Zij nemen vaker uit zichzelf contact op met ons.'

Jeugdarts: 'De vragenlijst geeft een opening voor het gesprek. Ik merk dat in ons gesprek nu vaker onderwerpen naar boven komen die nog niet eerder met anderen zijn besproken, dat wij als JGZ vaak de eersten zijn met wie de jongere bespreekt waar ze tegen aanlopen.'

Opgroeien in armoede
Er is groeiende aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede. Deze kinderen zijn vaker onveilig gehecht, hebben meer psychosociale problemen en verlaten vaker school zonder startkwalificatie. Wij hebben aandacht voor dit maatschappelijke probleem en maken deel uit van de 'Alliantie van Kracht' tegen armoede. In dat kader nam de JGZ in Assen deel aan een leertuin om met ketenpartners te onderzoeken hoe kinderen die opgroeien in armoede het beste geholpen kunnen worden. Ook hebben we meegewerkt aan een landelijk JGZ-actieplan kinderarmoede, dat de komende jaren uitgevoerd wordt.

Meldcode
We werken volgens de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle nieuwe medewerkers zijn hierin geschoold. Bij een vermoeden van kindermishandeling is er een aandachtsfunctionaris kindermishandeling beschikbaar voor advies en extra expertise. De meldcode wordt per 1 januari 2019 aangepast om nog betere zorg te bieden aan kinderen die in onveilige situaties opgroeien. De GGD-meldcode is in dezelfde lijn aangepast.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 15: Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Zuigelingen in zorg	2.930	3.000	3.163	3.130	3.044
Peuters in zorg	9.685	9.000	10.062	9.503	10.160
*Screening gehoor/hielprik	2.822	2.900	2.924	3.072	3.086
Intake huisbezoek	2.945	3.000	3.108	3.178	2.973
Aantal consulten inclusief vaccinatie	37.630	37.000	37.052	36.867	33.498
Niet verschenen zonder bericht	8,50%	9,50%	10%	9%	9%
Extra activiteiten in uren (inloopspreekuur, telefonische consulten, groepsvoorlichting)	3.100	3.100	3.100	3.100	3.200

* sommige pasgeborenen worden in het ziekenhuis gescreend/geprikt

De inspanningen om het aantal ouders die zonder bericht niet verschijnt te verlagen lijken succesvol. Ouders krijgen nu voorafgaand aan het bezoek aan het consultatiebureau een SMS bericht.

Tabel 16: Jeugdgezondheidszorg basisonderwijs

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Basisonderwijs					
Aantal spreekuurcontacten	7.200	7.000	7.150	7.428	7.453
Aantal screeningen (groep 2 en 7)	8.822	9.500	9.548	9.066	10.400
% leerlingen groep 2 en 7 die deelnamen aan screening	93%	94%	94%	94%	96%

Begin 2018 zijn we gestart met MijnKindDossier. Uitnodigingen gaan nu via de mail en vragenlijsten worden digitaal ingevuld. Dat heeft veel voordelen maar we hebben ook te maken met startproblemen. Zo hebben we niet van alle ouders het juiste mailadres waardoor uitnodigingen niet aankomen en ouders moeten nog wennen aan de digitale werkwijze. Ouders die geen vragenlijst invullen worden wel benaderd en uitgenodigd voor een spreekuur. Daarnaast speelt mee dat de leerlingenaantallen nog teruglopen.

Tabel 17: Jeugdgezondheidszorg voortgezet onderwijs

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Voortgezet onderwijs					
Aantal spreekuurcontacten	4.840	4.000	4.137	3.092	3.483
Aantal screeningen (klas 2)	5.120	5.000	5.423	5.437	5.044
% leerlingen klas 2 die deelnamen aan screening	99%	97%	99%	96%	98%
% kinderen van 13/14 jaar in zorg	98%	98%	99%	96%	98%
Aantal VO-scholen waar jongerenconsult is uitgevoerd	15	15	15	15	-
Aantal MBO-scholen waar jongerenconsult is uitgevoerd	4	4	4	4	-

We zien nog steeds een toename in aantal jongeren die we spreken op het VO. De scholen weten ons goed te vinden. Dit is versterkt door de nieuwe werkwijze met JijEnJeGezondheid

Tabel 18: NVZB opkomst spreekuur

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Basisonderwijs	7%	8%	8%	14%	12%
Voortgezet onderwijs	5%	8%	8%	17%	14%

Net als op het consultatiebureau zien we een afname in ouders/jongeren die niet verschijnen. Voor de ouders op het basisonderwijs gaat dat ook via een sms-reminder. Op het VO varieert de aanpak, soms speelt de school hier een belangrijke rol in, vaak zijn er korte lijntjes met de leerlingen bijvoorbeeld via WhatsApp contact.

Tabel 19: Financieel overzicht Jeugd

Programma		Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Jeugd	Baten	Alle kinderen in beeld	98	98	102	102	-0
		Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen uniform	4.360	4.343	4.538	4.548	10
		Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen maatwerk/ prenataal	422	422	432	432	-0
		Jongerenconsult	558	559	583	583	-0
		Preventieve gezondheidsonderzoeken	3.799	3.792	4.035	4.036	1
		Risicokind centraal	980	982	1.017	1.017	-0
	Totaal Baten		10.217	10.196	10.706	10.717	11
	Lasten	Alle kinderen in beeld	-98	-98	-102	-101	1
		Gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen uniform	-4.365	-4.343	-4.538	-4.550	-12
		Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen maatwerk/ prenataal	-423	-422	-432	-432	0
		Jongerenconsult	-562	-559	-583	-590	-6
		Preventieve gezondheidsonderzoeken	-3.745	-3.792	-4.035	-4.031	4
		Risicokind centraal	-977	-982	-1.017	-1.009	7
	Totaal Lasten		-10.171	-10.196	-10.706	-10.712	-6
Totaal Jeugd			46	0	-0	5	5

Het programma Jeugd is afgesloten met een positief resultaat van € 5.000.

1.5 Programma Additioneel

Jeugdgezondheidszorg additioneel

In het verlengde van de basistaken van de jeugdgezondheidszorg voert de GGD additionele taken uit in opdracht van diverse gemeenten.

Huisarts Ondersteuner Jeugd gemeente Emmen
Aan elke huisartsenpraktijk is een jeugdverpleegkundige verbonden. De huisartsen kunnen ouders en jeugdigen met opvoed- en opgroeivragen daarnaar verwijzen. De jeugdverpleegkundige bieden zelf ondersteuning, betrekken anderen uit het netwerk of adviseren de huisarts over specialistische zorg die nodig is. Huisartsen die van deze mogelijkheid gebruik maken zijn tevreden. In veel gevallen blijkt verwijzing naar specialistische hulp niet nodig.

Extra ondersteuning gezinnen en jeugd als partner in het voorliggend veld
De jeugdverpleegkundige in de gemeente Hoogeveen werkt samen met het schoolmaatschappelijk werk als 'uitvoeringscoördinator' binnen het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). Gezinnen worden ondersteund door een professional die dicht bij het gezin staat en het lokale veld goed kent.

Er zijn additionele middelen beschikbaar gesteld voor extra formatie van een jeugdverpleegkundige in de gemeenten Midden–Drenthe, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hoogeveen en de Wolden om structureel gezinnen extra te ondersteunen en preventieve activiteiten uit de voeren in samenwerking met Welzijnswerk, de scholen en de toegang Jeugd in de gemeente.

Inzet in de zorgstructuur op scholen en trainingen voor ouders en kinderen
In de gemeenten Emmen, Midden-Drenthe, Coevorden en Borger-Odoorn heeft de jeugdverpleegkundige extra tijd om aan te sluiten bij de basisscholen, gezinnen te ondersteunen en deel te nemen aan de netwerken. In een aantal gemeenten zijn afspraken gemaakt over de extra inzet voor activiteiten als SOVA (sociale vaardigheden) en KIES (kinderen in echtscheiding situaties) trainingen, workshops seksuele weerbaarheid en 'Ouderkracht niveau 3'.

Preventieve logopedie
De vragenlijsten voor preventieve logopedie worden via het ouderportaal aangeboden aan ouders. Dit scheelt de leerkrachten veel administratief werk. De ervaringen met het preventief consult op het consultatiebureau zijn positief. Ouders maken hier in toenemende mate gebruik van. Zij krijgen in een vroeg stadium adviezen over de taal-spraakontwikkeling van hun kind. Preventieve logopedie werd al in de gemeenten Assen, Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Noordenveld, De Wolden en Westerveld afgenomen. In 2018 zijn Aa en Hunze en Borger-Odoorn daar nog bijgekomen.

Pilot koemelkallergie
Koemelkallergie is een relatief veel voorkomende allergie bij jonge kinderen. Om dit in een vroeg stadium op te sporen is een test beschikbaar die vooral door kinderartsen en huisartsen wordt uitgevoerd. Vaak heeft de jeugdarts op het consultatiebureau echter al een vermoeden van koemelkallergie. De uitvoering van de test (vergoed door de zorgverzekeraar) op het consultatiebureau is laagdrempelig en klantvriendelijk. Daarom is in Emmen een pilot uitgevoerd waarbij een daartoe getrainde jeugdarts de testen afnam. De pilot wordt in 2019 geëvalueerd.

Ondersteuningsaanbod Gezonde School
Wij ondersteunden 31 scholen (basis-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs) bij de voorbereiding op het aanvragen van het vignet Gezonde School. 19 scholen hebben inmiddels het Vignet Gezonde School ontvangen, de andere wachten nog op beoordeling van hun aanvraag.

Jong leren eten
Een GGD-jeugdverpleegkundige is makelaar voor Jong Leren Eten. Het doel van Jong Leren Eten is dat kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar meer weten over duurzaam geproduceerd voedsel zodat ze later gezonde en bewuste keuzes kunnen maken. In 2018 heeft Jong Leren eten zich vooral gericht op de kinderopvang. Een paar voorbeelden van activiteiten zijn een moestuinfestival voor de drie noordelijke provincies, een congres voor de Drentse kinderopvanglocaties over een gezonde en duurzame opvang en betrokkenheid bij het 'Kindermenu 2.0', een wedstrijd om tot een gezond kindermenu te komen.

Nu niet zwanger (NNZ)
NNZ is een preventieprogramma en helpt potentiële ouders met een verhoogde kwetsbaarheid om een ongeplande en ongewenste zwangerschap in deze fase van hun leven te voorkomen. De kwetsbaarheid kan te maken hebben met (een combinatie van) psychiatrische problemen, een verstandelijke beperking, verslaving, dakloosheid, schulden, problemen met loverboys of illegaal verblijf in Nederland. Het ministerie van VWS heeft subsidie toegekend om NNZ in drie jaar landelijk uit te rollen. In Drenthe is het project belegd bij Kans voor de Veenkoloniën, waarbij GGD Drenthe de inhoudelijke coördinatie uitvoert.

Gezondheidsbevordering additioneel

Gemeenten maken gebruik van aanvullende gezondheid bevorderende activiteiten en op vraag adviseren bij projecten en beleid die de gezondheid beschermen of bevorderen.

Hartveilig
Wij hadden de opdracht om per gemeente in kaart te brengen hoeveel AED's (Automatische Externe Defibrillators) er zijn en wat de 'witte vlekken' zijn. Deze opdracht komt voort uit het project Hartveilig Drenthe 2.0. In oktober is dit samen met een uitvoeringsplan opgeleverd en door de gemeenten als basis genomen voor hun lokale plan van aanpak. Daarnaast hebben wij samen met de gemeenten en de VDG een campagne 'Hartveilig' voorbereid (met subsidie van de provincie Drenthe). De campagne is in november en december uitgevoerd door de gemeenten, provincie en de VDG.

Epidemiologisch onderzoek

De GGD kan voor de gemeenten aanvullend onderzoek doen op het gebied van de publieke gezondheid.

Veiligheidsmonitor
In het najaar van 2017 is de landelijke jaarlijks terugkerende Veiligheidsmonitor uitgevoerd. Dit onderzoek is uitgevoerd met een vragenlijst. In totaal zijn 21.985 inwoners uit Drenthe benaderd voor het onderzoek en hebben 10.333 inwoners de vragenlijst ingevuld (47%). De Veiligheidsregio heeft aan de Veiligheidsmonitor van 2017 een aantal lokale vragen toegevoegd over onder andere over de risicobeleving.

Sociaal veilig

De ambitie was uitgesproken om de additionele producten Veilig Thuis (inclusief de coördinatie van het Tijdelijk Huisverbod en MDA++, zie hieronder), de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, het Centrum Seksueel Geweld en de zorgcoördinatie voor slachtoffers van mensenhandel beter op elkaar af te stemmen. In de uitvoering blijkt namelijk dat er regelmatig overlap bestaat in de doelgroep en de ketenpartners waarmee gewerkt wordt. Door meer verbinding, waarbij ook het Veiligheidshuis betrokken wordt, kunnen mensen of gezinnen met complexe problematiek beter geholpen worden.

In 2018 is een start gemaakt met de inventarisatie van ieders taken en werkwijze en een maandelijks gezamenlijk werkoverleg. Ook wordt anonieme casuïstiek besproken om zicht te krijgen op de samenhang tussen de diverse werkvelden, rollen en verantwoordelijkheden. De afstemming wordt de komende jaren verder uitgebouwd.

Veilig Thuis Drenthe

Veilig Thuis Drenthe (VTD) geeft advies en biedt ondersteuning aan inwoners en professionals die te maken hebben met vermoedens of situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het advies- en meldpunt brengt hulp op gang, doet als dat nodig is onderzoek en draagt bij aan het stoppen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Er wordt gewerkt aan herstel van veiligheid op korte en lange termijn. Het advies- en meldpunt sluit aan bij lokale netwerken, instellingen en zorgprofessionals zoals centra voor jeugd en gezin, scholen, wijk- en buurtteams. Veilig Thuis draagt bij aan het vroegtijdig ingrijpen bij vermoedens of situaties van huiselijk geweld of kindermishandeling in Drenthe.

Wat hebben we bereikt?

- Wij hebben ons voorbereid op de implementatie van de taken en werkwijzen conform het nieuwe handelingsprotocol en conform de afspraken vanuit het landelijke meerjaren uitvoeringsprogramma Veilig Thuis.
- Wij hebben intern en extern het thema Ouderenmishandeling onder de aandacht gebracht.
- Er is een regulier afstemmingsoverleg tot stand gebracht tussen de Politie, het Openbaar Ministerie (OM), de Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis Drenthe.
- Er is een team 'MDA++' (Multidisciplinaire Aanpak) ingericht, waarmee op beperkte schaal is geoefend met een nieuwe aanpak bij complexe casuïstiek waarbij sprake is van structurele ernstige onveiligheid.
- Er is een nieuwe werkwijze en verbeterde aanpak ontwikkeld inzake coördinatie van het huisverbod. Deze aanpak is ter toetsing voorgelegd aan de verschillende deelnemende partijen.
- De in 2017 geformaliseerde samenwerkingsovereenkomst Veilig Thuis met de Drentse gemeenten is geëvalueerd en ongewijzigd voortgezet.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Het landelijke meerjaren uitvoeringsprogramma Veilig Thuis
De Veilig Thuis organisaties hebben gezamenlijk in een meerjarenprogramma de ambitie geformuleerd om met de ketenpartners een aantoonbare doorbraak te bewerkstelligen in het doorbreken van patronen van kindermishandeling en huiselijk geweld. De succesfactoren vanuit het programma voor het realiseren van een aantoonbare doorbraak zijn: expertise bundelen, focus op veiligheid en betrouwbaar partnerschap. Deze ambitie wordt ondersteund door het ministerie van VWS en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). In 2018 hebben we:

- belangrijke onderdelen van het programma uitgewerkt, waaronder de verscherpte meldcode, de radarfunctie Veilig Thuis en monitoring.
- de verplichte nieuwe dienst 'Veiligheidsvoorwaarden en Vervolg' beschreven.
- specifiek aandacht gehad voor een verbeterde samenwerking in de zorg- en strafketen en voor bijzondere vormen van geweld, zoals eer-gerelateerd geweld en ouderenmishandeling.
- gewerkt aan het komen tot eenduidige beleids- en verantwoordingsinformatie, dit heeft geleid tot een herzien handelingsprotocol en informatieprotocol (invoering 2019).
- gewerkt aan de professionele ontwikkeling van Veilig Thuis medewerkers middels een leerprogramma, dat in het najaar van 2018 is ingevoerd. Hiermee zijn de Veilig Thuis professionals getraind in de nieuwe werkwijzen.

Ouderenmishandeling
We hebben gewerkt aan de deskundigheidsbevordering op het gebied van ouderenmishandeling. We zijn actief in het landelijke projectteam ouderenmishandeling Veilig Thuis, waar wordt meegewerkt aan het opstellen van een landelijke richtlijn over hoe kwetsbare personen te beschermen. Twee keer per jaar organiseert VTD een thematische expertmeeting met aandachtsfunctionarissen ouderenmishandeling van diverse organisaties zoals het maatschappelijk werk, banken, ziekenhuizen, thuiszorgorganisaties en de politie.

Regulier afstemmingsoverleg Politie OM, Raad voor de Kinderbescherming
Het Landelijk Netwerk Veilig Thuis is eigenaar van het 'Model Samenwerkingsafspraken' tussen Veilig Thuis, OM en Politie, waarin de samenwerking wordt beschreven op de terreinen huiselijk geweld, kindermishandeling en overige zorgmeldingen van de zijde van de politie. Dit model vormt de basis om de samenwerking tussen het zorg- en strafdomein verder te verstevigen.

- Wij hebben concrete afspraken kunnen maken met Politie, OM en de Raad voor de Kinderbescherming ten behoeve van afstemming en samenwerking in de zorg-strafketen
- Het bestaande overleg (het afstemmingsoverleg) tussen OM, Politie, de Raad voor de Kinderbescherming en VTD wordt ook benut voor de MDA++ zaken.

Multidisciplinaire Aanpak ++
Huiselijk geweld en kindermishandeling is een complexe en vaak hardnekkige problematiek, die van generatie op generatie kan doorgaan. De MDA++ biedt een afgestemde, geïntegreerde aanpak voor individuen en gezinnen die, door de beperkingen van elk systeem en elk beschikbaar standaard behandelaanbod, tussen wal en schip vallen. MDA++ voorziet in een bundeling van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten in de aanpak van kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld. Een team van deskundigen dat gecoördineerd en gefaseerd onderzoek en opvang biedt na acuut, ernstig (seksueel) geweld of een gezamenlijke analyse en plan van aanpak maakt en uitvoert om structureel geweld te stoppen.

Het MDA++-team kan van samenstelling wisselen in de loop van het traject dat de cliënten doorlopen. MDA++ is de voorziening die Veilig Thuis, als spin in het web van de geïntegreerde aanpak, nodig heeft om bij ernstige, complexe of hardnekkige casuïstiek de doelstelling te kunnen realiseren: het stoppen van geweld en mishandeling en het borgen van veiligheid.

In 2018 'oefenden' wij op beperkte schaal met MDA ++. In zes zaken, die door VTD geschikt werden bevonden voor MDA++, heeft een klein team bestaande uit GGZ Drenthe, Accare, VNN, Politie en VTD samengewerkt bij het doen van onderzoek en het maken van een plan van aanpak. In deze zaken hebben ouders en partijen, die al betrokken waren bij het gezin, meegewerkt bij het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak. Er is bestuurlijk commitment om in 2019 te starten met deze integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Coördinatie Huisverbod
In opdracht van de centrumgemeenten is gestart met een verkenning naar de verbetermogelijkheden voor de uitvoering van de coördinatie van het Tijdelijk Huisverbod. De uitkomsten en aanbevelingen van een extern onderzoek naar de wijze van de uitvoering van de coördinatie van het huisverbod in Drenthe was hiervoor de aanleiding. Er is in het najaar van 2018 een werkgroep gestart om mogelijke scenario's te bespreken. Een concept scenario is geschreven en ter goedkeuring aan de leden van de werkgroep voorgelegd.

Samenwerking lokale teams
Met oog op nieuwe ontwikkelingen is de in 2017 geformaliseerde overeenkomst met de Drentse gemeenten in januari 2018 geëvalueerd. Er is een bijeenkomst geweest met alle contactpersonen van sociale teams en VTD om elkaar beter te leren kennen. Ook is er een bijeenkomst geweest in het kader van het programma 'Geweld hoort Nergens Thuis', met de verbeterde meldcode en de afwegingskaders als onderwerp.

Voorlichtingstaken
Gegeven de wettelijke taken van VTD en in afwachting van de herijkte Regiovisie 2018-2022 zullen nog keuzes gemaakt worden ten aanzien van de voorlichting- en trainingstaak van Veilig Thuis. De medewerkers van Voorlichting en Training hebben dit jaar in samenwerking met collega's uit het primaire proces voorlichting en workshops vormgegeven en uitgevoerd. In 2018 hebben wij voornamelijk voorlichting gegeven aan diverse professionals over de (verbeterde) meldcode en de werkwijze van Veilig Thuis.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 20: Veilig Thuis Drenthe

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Advies en consult/ondersteuning (extern)	2.093	2.600	2.344	2.555	1.923
Melding (intake en triage), zowel MK als ZK	1.968	1.750	2.035	1.759	1.852
Regulier onderzoek inclusief onderzoek HG MK	433	450	511	659	700
Huisverboden	56	72	62	62	84

MK = met kinderen / ZK = zonder kinderen / HG= huiselijk geweld

N.B. De aantallen onderzoeken 2015 en 2016 zijn niet vergelijkbaar vanwege de verschillen in registratiesysteem en werkwijze. Het aantal onderzoeken dat in 2016 is weergegeven, is het aantal gestarte onderzoeken in 2016 (337). Naast deze onderzoeken zijn er circa 322 onderzoeken afgerond, die nog open stonden vanuit het vorige registratiesysteem (Kits). Het hoger aantal onderzoeken in 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door een verschil in definitie van een onderzoek.

De meeste meldingen (70%) die VTD in 2018 heeft ontvangen kwamen, net als voorgaande jaren, van de politie. In bijna een kwart van alle meldingen ging het om (een vermoeden van) psychisch geweld.

Sense Noord-Nederland

Samen met GGD Groningen en GGD Fryslân vormen wij het soa-centrum Noord-Nederland (Sense). Voor risisogroepen worden spreekuren gehouden voor de behandeling van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's). Het soa-centrum wordt gecoördineerd door GGD Groningen, en gefinancierd door het ministerie van VWS.

Wat hebben we bereikt?

- Er wordt bijgedragen aan de seksuele gezondheid van groepen met een verhoogd gezondheidsrisico.
- Jongeren tot 25 jaar kunnen met hun vragen over seksualiteit bij Sense terecht.
- De regeling Aanvullende Seksuele Gezondheidszorg waaruit Sense wordt gefinancierd is geëvalueerd. Het Rijk heeft besloten om de subsidie tot 2022 te verlengen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Sense spreekuren
Sense verleent zorg aan de volgende risicogroepen: jongeren, migranten, sekswerkers, lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/transgenders (LHBT) en mannen die seks hebben met mannen (MSM). Ook mensen die in het kader van de bron- en contactopsporing zijn gewaarschuwd voor een soa en mensen met klachten die wijzen op een soa horen tot de doelgroep van Sense. Er worden spreekuren gehouden waarbij cliënten terecht kunnen voor screening op en behandeling van soa's. Er is ook aandacht besteed aan preventie. Opvallend in 2018 was het aantal MSM dat ons wist te vinden met vragen over seksualiteit.

Hepatitis B vaccinatie
Het door RIVM gefinancierde programma 'Hepatitis B Vaccinatie' is bedoeld om overdracht van hepatitis B onder hoog-risicogroepen te verminderen. Tijdens het spreekuur zijn MSM en sekswerkers gratis tegen hepatitis B gevaccineerd.

Testlab
De doelgroep MSM werd de gratis en anonieme online soa-testfaciliteit aangeboden. In het voorjaar bleek dat het beschikbare budget hiervoor al was overschreden. Dit maakte een aanpassing van deze dienstverlening nodig. Eind 2018 is besloten om het testlab weer beperkt open te stellen.

PrEP
PrEP (Pre-Exposure Prophylaxis) is een preventief middel dat wordt ingezet om HIV te voorkomen. De verwachting is dat PrEP vertrekking in 2019 van start gaat. Ter voorbereiding is in 2018 een Noord-Nederlandse werkgroep samengesteld met daarin de drie GGD'en, het COC, de Seks HAG en de hiv-poli. Ze hebben de uitgangspunten voor de zorg geformuleerd en informatie hierover verstrekt aan de doelgroep en aan professionals. Overeenkomstig aan de structuur van de soa/hiv zorg is besloten dat de huisarts de aangewezen persoon is om PrEP voor te schrijven waarbij wij als vangnet voor huisartsen fungeren.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote en cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 21: Sense

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Aantal Soa consulten	820	1.000	1.055	1.068	975
Vindpercentage Soa	13%	17%	21%	17%	14%
Aantal gevonden Soa	107	190	217	186	137
Aantal consulten (Sense)	120	50	58	44	50
Aantal Hepatitis B vaccinaties voor risicogroepen	165	120	130	120	140

Het aantal soaconsulten was in 2018 lager dan verwacht. Als gevolg van aanpassing van de beschikbaarheid van het testlab is het vindpercentage van de soa's en het aantal gevonden soa's ook lager dan verwacht. Daarentegen is het aantal consulten Sense fors toegenomen; dit jaar hadden veel jongeren en homomannen seksualiteitsvragen. Ook het aantal Hep B vaccinaties is beduidend hoger dan andere jaren, met name door een toename van het aantal MSM.

Technische Hygiënezorg additioneel

Als additionele taak adviseert en inspecteert THZ op hygiëne en veiligheid bij asielzoekerscentra, prostitutiebedrijven, evenementen met tijdelijke sanitaire voorzieningen en houdt toezicht op WMO-voorzieningen.

Wat hebben we bereikt?

- Er is geïnspecteerd op veiligheid en hygiëne, om gezondheidsrisico's te beperken.
- We behandelden meldingen van calamiteiten bij WMO-voorzieningen en deden kwaliteitsonderzoek, en rapporteerden hierover aan de gemeenten.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Asielzoekerscentra, evenementen en prostitutiebedrijven
De inspecties van zes van de acht prostitutiebedrijven in Drenthe zijn uitgevoerd volgens de landelijke richtlijnen. Van de prostitutiebedrijven die niet zijn bezocht gaat er één sluiten, bij de ander is met de gemeente afgesproken de inspectie in 2019 uit te voeren. De inspecties van de sanitaire voorzieningen tijdens evenementen -de TT, het Bloemencorso en de Zuidlaardermarkt- werden uitgevoerd. Ook op alle asielzoekerscentra in Drenthe is een audit uitgevoerd (zie ook publieke gezondheid asielzoekers).

Toezicht WMO
Er wordt gewerkt met een door gemeenten ontwikkeld Drents toetsingskader.
Er zijn vijf onderzoeken op verzoek van gemeente Emmen uitgevoerd, waarvan twee onderzoeken rondom calamiteiten en drie kwaliteitsonderzoeken. Met de gemeenten Coevorden en Westerveld zijn afspraken gemaakt over het toezicht. Met de gemeente Assen is afgesproken dat er op verzoek specialismen ingezet kunnen worden, zoals forensisch artsen en procesbegeleiding.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 22: Technische hygiënezorg

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Aantal inspecties asielzoekerscentra	7	7	8	11	7
Aantal inspecties tijdens evenementen	3	3	3	3	3
Aantal inspecties prostitutiebedrijven	6	11	8	10	9
Aantal overige inspecties	4	pm	0	0	0

Openbare geestelijke gezondheidszorg additioneel

GGD Drenthe verzorgt op verzoek van Drentse gemeenten het Advies- en Meldpunt OGGZ, biedt bemoeizorg uitgevoerd door sociaal verpleegkundigen OGGZ en levert procesregie in de vorm van een voorzitter OGGZ voor zes gemeenten. In opdracht van centrumgemeente Assen biedt de GGD-beleidsadvisering ten behoeve van de OGGZ voor negen gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

- Er is uitvoering gegeven aan het Advies- en Meldpunt OGGZ en waar meldingen zijn ontvangen en zijn afgehandeld of naar een gemeentelijk OGGZ-netwerk zijn doorgezet zijn voor een integrale bemoeizorg aanpak.
- De 'pilot vroegsignalering personen met verward gedrag' is uitgevoerd. Er is aan deze werkwijze met Politie, GGZ, Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN) en Cosis een aangepast vervolg gegeven in afwachting van de start van een pilot met een 24/7 meldpunt voor niet-acute meldingen van verward gedrag.
- Er was betrokkenheid bij cases en er zijn interventies ingezet die varieerden van advies tijdens een huisbezoek samen met reguliere hulpverlening tot de inzet van bemoeizorg en het coördineren van schoonmaakacties bij vervuilde huishoudens.
- Het voorzitterschap van de OGGZ-netwerken in zes gemeenten droeg bij aan gecoördineerde zorg of hulp voor kwetsbare inwoners met ernstige gezondheidsproblemen die zelf geen hulp vragen.
- Op basis van een toegekende ZonMw-subsidie is samen met een extern adviseur een verkenning uitgevoerd naar de inrichting van een 24/7 meldpunt voor personen met verward gedrag (niet-acuut).
- Samen met de OGGZ-partners GGZ, VNN en Cosis is op verzoek van gemeenten een notitie opgesteld over het borgen van de OGGZ-functies voor de toekomst.
- De winterregeling voor thuis- en daklozen is uitgevoerd

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Advies- en Meldpunt OGGZ
Bij het Advies- en Meldpunt OGGZ kan iedereen, inwoners, familieleden, professionals een melding doen over Drentse inwoners die zich in een ernstige probleemsituatie bevinden en daarvoor geen hulp zoeken of niet weten hoe dat te organiseren. Na melding wordt uitgezocht of de cliënt al in beeld is bij een hulpverleningsinstantie. Samen met de OGGZ-hulpverlener van GGZ, VNN, Cosis wordt beoordeeld wat met de melding gedaan kan worden (triage). Het meldpunt is beschikbaar voor alle Drentse gemeenten en wordt gefinancierd door de OGGZ-centrumgemeenten Emmen en Assen.

Niet acute politie meldingen van verward gedrag
In samenwerking met GGZ, VNN en Cosis wordt een bijdrage geleverd aan het tot stand brengen van verbinding tussen de domeinen veiligheid en zorg en de sluitende keten bij de 'aanpak personen met verward gedrag'. De OGGZ-partners GGD, GGZ, VNN en Cosis hebben in 2017 de 'pilot vroegsignalering' samen met de politie uitgevoerd. De werkwijze uit de deze pilot is in 2018 in aangepaste vorm gecontinueerd. Er is gekozen om scherper te selecteren welke niet-acute meldingen van verward gedrag die de politie meldt worden overgenomen door het Advies en Meldpunt OGGZ. De ernst en complexiteit van de gemelde zorgen moet dusdanig zijn dat het gerechtvaardigd is deze als melding op het Advies en Meldpunt OGGZ te verwerken. Daarnaast werd de scherpere selectie ook ingegeven door dat de extra meldingen opgevangen moesten worden binnen de bestaande formatie van de OGGZ /GGD en de OGGZ-hulpverleners van GGZ, VNN en Cosis. Het totaal aantal meldingen ligt in 2018 om die reden lager dan in 2017.

In de gevallen van meldingen waarbij uit de inventarisatie en triage bleek dat er geen, of geen toereikende, hulpverlening was, werd de melding doorgezet naar het lokale OGGZ-netwerk, waar een gecoördineerde bemoeizorg aanpak voor de cliënt werd gerealiseerd. In Meppel, Westerveld Borger-Odoorn en de Wolden werd de melding doorgezet naar het sociaal team, die in deze gemeenten de OGGZ-aanpak coördineert. Sociaal verpleegkundigen OGGZ van de GGD maken deel uit van die teams.

Bemoeizorg
In de meeste gevallen van bemoeizorg ging het om woningvervuiling, hoarding (verzamelaars) en lichamelijke (somatische) problemen. Bij de meldingen zitten ook de meldingen in het kader van de vangnetfunctie inbegrepen. Waar nodig werden schoonmaakacties ingezet. Het budget dat de centrumgemeenten Assen en Emmen voor de schoonmaakacties beschikbaar hebben gesteld is in Zuidoost overschreden en door de centrumgemeente Emmen aangevuld.

OGGZ-voorzitterschap
We leveren een voorzitter van de OGGZ-netwerken in de gemeenten Assen, Aa en Hunze, Midden-Drenthe, Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn. De OGGZ-voorzitter is als procesregisseur verantwoordelijk voor een goede samenwerking in de OGGZ-netwerken. Deze zorgen voor een gezamenlijk gedragen en integrale aanpak van bemoeizorg en toeleiding naar zorg of hulp, voor kwetsbare inwoners met ernstige gezondheidsproblemen die zelf geen hulp vragen. Het aantal OGGZ-meldingen is in deze gemeenten net als in heel Drenthe licht gestegen. In de gemeenten werd geïnvesteerd in samenwerking en afstemming met de sociale teams en andere zorgstructuren als het Veiligheidshuis Drenthe en Veilig Thuis Drenthe.

Alle OGGZ-voorzitters of procesregisseurs van de Drentse gemeenten hebben vijf keer per jaar een OGGZ-voorzittersoverleg. Daarin worden landelijke en regionale beleidsontwikkelingen besproken die de uitvoering van de OGGZ aangaan en is er ruimte om knelpunten in de aanpak van casuïstiek te bespreken en daarin van elkaar te leren.

Advies en ontwikkeling
Wij bieden, aan de negen gemeenten in het verzorgingsgebied van centrumgemeente Assen, advies over regionale ontwikkelingen en toekomstige veranderingen die aan de uitvoering van de OGGZ raken. De capaciteit is in 2018 net als in 2017 tijdelijk uitgebreid voor de Drentse aanpak personen met verward gedrag (inzet voor alle 12 Drentse gemeenten).

Er is deelgenomen aan het 'projectteam personen met verward gedrag', dat de doorontwikkeling van de sluitende aanpak in Drentse gemeenten heeft voorbereid. De bijdrage heeft zich met name gericht op een verkenning naar een 24/7 meldpunt voor niet-acute meldingen van verward gedrag en het sluitend krijgen van de aanpak in afstemming met de acute ketensamenwerking in het kader van verward gedrag door deelnamen aan het borgingsoverleg (Politie, GGZ (Spoedpoli) UMCG Ambulancezorg (Psycholance)). Wij hebben op verzoek van gemeenten, een subsidieaanvraag gedaan bij ZonMw voor een verkenning naar en de inrichting van een 24/7 meldpunt voor niet-acute meldingen van verward gedrag. Deze verkenning naar hoe in Drenthe een dergelijk meldpunt het beste kan worden ingericht is in juni – oktober 2018 uitgevoerd. Het advies uit deze verkenning is gepresenteerd in de werkgroep 'Drents Zorglandschap' en aangeboden aan de gemeenten.

In 2017 is gestart met een traject om de uitvoering van de OGGZ toekomstbestendig te maken. Wij hebben samen de OGGZ-partners GGZ, VNN en Cosis op verzoek van (centrum)gemeenten in 2018 een notitie opgesteld over het borgen van de OGGZ-functies voor de toekomst. Gemeenten is geadviseerd de integrale bemoeizorg aanpak die het OGGZ voorstaat als vangnet in het sociale domein te borgen. Daarbij is niet zo zeer de structuur, de wijze van inrichting (wel of geen OGGZ-netwerk) leidend, maar gaat het vooral om de functies die nodig zijn om dat vangnet vorm te geven. De vijf OGGZ-functies zijn: 1) meldpunt, 2) triage, 3) advies en consultatie, 4) bemoeizorg en 5) casus- en procesregie. De uitwerking van deze functies en de vertaling daarvan naar de gemeenten zal in 2019 worden vervolgd zodat gemeenten in 2020 tot keuzes komen hoe het OGGZ-vangnet vanaf 2021 in elke gemeente op maat wordt ingericht.

Winterregeling
Wij hebben ook in 2018 de winterregeling gecoördineerd. Van oktober tot maart worden de temperaturen gemonitord en wordt de winterregeling fase 1 geactiveerd wanneer gedurende minimaal drie dagen een gevoelstemperatuur van -5 graden of kouder wordt voorspeld en fase 2 bij een gevoelstemperatuur van -10 graden. Ketenpartners zoals maatschappelijke opvanginstellingen, sociale teams, politie en gemeenten worden hierover geïnformeerd. In de winter van 2017-2018 is de winterregeling 62 dagen actief geweest waarvan 20 dagen fase 2. Dak- en thuislozen hebben dan toegang tot de maatschappelijke opvang voorzieningen.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 23: Openbare geestelijke gezondheidszorg

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Totaal aantal meldingen Advies en Meldpunt OGGZ	853	450	1072	479	493
Aantal meldpuntacties OGGz-meldpunt	455	150	701	168	138
Aantal advies en consultatie OGGz-meldpunt	88	50	93	54	57
Aantal meldingen OGGz-meldpunt voor bemoeizorg	310	250	278	257	298
*OGGZ-meldingen GGD OGGZ-voorzitter	220	pm	188	167	
Aantal cliënten bij sociaal verpleegkundigen	242	200	213	225	185
Aantal woningsaneringen inz. Vervuiling	31	20	20	29	21

*Aantal OGGZ-meldingen in de gemeenten waar de GGD een OGGZ-voorzitter levert.

Meldingen
Het aantal meldingen is in 2018 flink hoger dan vooraf begroot. Uitgangspunt voor de begrote aantallen voor 2018 is het jaar 2016 geweest. In 2017 ligt het aantal meldingen hoger vanwege de pilot vroegsignalering waarin de politie een selectie van meldingen van verward gedrag heeft aangeleverd. Bij de evaluatie van deze pilot, begin 2018, is besloten deze werkwijze in 2018 te continueren maar scherpere toelatingscriteria te hanteren. Dat verklaart een daling van het aantal meldpuntacties in 2018 vergeleken met 2017. Kijken we naar de OGGZ-meldingen dan is een licht stijgende trend waarneembaar ten opzichte van 2016. De toegenomen meldingen van de politie hebben hier slechts beperkt invloed op. Andere aspecten die voor deze toename gezorgd kunnen hebben zijn bijvoorbeeld hernieuwde afspraken met sociale teams en zorgorganisaties over melden, op- en afschalen.

Woningsaneringen
Er waren 31 schoonmaakacties van vervuilde huishoudens. Het aantal schoonmaakacties is toegenomen ten opzichte van 2017 maar is vergelijkbaar met 2016. Het is moeilijk aan te geven waar de toename in 2018 door komt, mogelijk dat in het voorliggend veld deze problematiek beter is gesignaleerd of dat omwonenden die overlast ervaren deze meer dan voorheen hebben gemeld.

Zorgcoördinatie mensenhandel

De GGD coördineert de opvang en hulpverlening voor mensen die slachtoffer zijn van mensenhandel, waaronder slachtoffers van arbeidsuitbuiting, gedwongen prostitutie en loverboys. De GGD beoordeelt en onderzoekt signalen van mensenhandel samen met de ketenregisseur aanpak mensenhandel en de rechercheur van team mensenhandel en migratiecriminaliteit van politie.

Wat hebben we bereikt?

- Er is zorgcoördinatie, opvang, bemiddeling en advies geboden aan slachtoffers van mensenhandel die in Drenthe verblijven.
- Ontvangen signalen van mensenhandel zijn beoordeeld, gedeeld en onderzocht met politie en ketenregisseur en voorzien van een aanpak of melder geadviseerd over het vervolg.
- Er is samen met de ketenregisseur een signaleringstraining mensenhandel opgezet en gegeven.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Zorgcoördinatie
De coördinatie, hulp en ondersteuning die zorgcoördinator biedt is zeer verschillend. Naast het organiseren van opvang kan het gaan om motiveren en voorlichten over het doen van aangifte, het zoeken van een advocaat en juridische ondersteuning voor buitenlandse slachtoffers, geven van advies over huisvesting, hulpverlening en het aanvragen van een schadevergoeding. Het wegen, beoordelen en onderzoeken van ontvangen signalen mensenhandel wordt gedaan in een tweewekelijks overleg met de ketenregisseur aanpak mensenhandel en politie.

In 2018 zijn 28 signalen en aanmeldingen voor zorgcoördinatie slachtoffers mensenhandel gedaan. Daarbij was drie keer direct opvang nodig; na een tijdelijke opvang in de regio zijn de slachtoffers voor hun veiligheid overgebracht naar een opvang elders in Nederland.

Training over signalering van mensenhandel
Iedereen kan mensenhandel signaleren. Daarvoor is het wel nodig te weten wat signalen van mensenhandel zijn. De zorgcoördinator en de ketenregisseur hebben daartoe een signaleringstraining ontwikkeld gericht op professionals bij gemeenten en hulpverleners. Eind 2018 is de eerste training gegeven.

Centrum Seksueel Geweld

GGD Drenthe is samen met GGD Groningen opdrachtnemer voor de uitvoering van het Centrum Seksueel Geweld Groningen-Drenthe (CSG). Het CSG biedt hulp aan slachtoffers van een aanranding of verkrachting en is 24/7 bereikbaar.

Wat hebben we bereikt?

- Aan slachtoffers van seksueel geweld in Drenthe in 2018 werd medische, forensische en psychosociale hulpverlening geboden op één locatie.
- Slachtoffers van niet-acuut seksueel geweld konden terecht bij het CSG voor advies en doorverwijzing naar medische of psychologische hulp.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Integraal en bereikbaar
Het CSG is een samenwerkingsverband waarbij medische, forensische en psychosociale disciplines zo snel mogelijk (bij voorkeur binnen zeven dagen na een verkrachting of aanranding) integraal hulp bieden aan slachtoffers van (acuut) seksueel geweld op één locatie. Het centrum is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar op één centraal telefoonnummer. De samenwerkende organisaties in het CSG Drenthe zijn: Scheper ziekenhuis Emmen, Politieregio Noord-Nederland, GGD Drenthe en GGZ Drenthe. In 2018 zijn er 30 acute casussen geweest in Drenthe. De slachtoffers werden in het Scheper Ziekenhuis Emmen opgevangen.

Hulp bij niet-acuut seksueel geweld
Daarnaast kunnen slachtoffers van niet-acuut seksueel geweld terecht bij het CSG voor advies en doorverwijzing naar medische of psychologische hulp. Ook kan het CSG-slachtoffers eventueel alsnog bewegen om aangifte te doen.

Financiering
In 2018 is gewerkt met een 50/50 begroting tussen Drenthe en Groningen, waarbij het deel voor Drenthe via centrumgemeente Emmen gefinancierd wordt. In 2019 worden nadere afspraken gemaakt over de financiering.

Jaarcijfers

In de tabel hieronder zijn de meldingen gedaan in 2018 weergegeven in relatie tot de gerealiseerde cijfers van 2017. We zien een duidelijke toename in het aantal meldingen.

Tabel 24: Centrum Seksueel Geweld

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Aantal meldingen	30	pm	17

Publieke Gezondheid Asielzoekers

In opdracht van het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) voert de GGD de taken binnen de publieke gezondheidszorg voor asielzoekers uit, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding waaronder TBC, hygiëne-audits en gezondheidsbevordering.

Wat hebben we bereikt?

- Vanuit de jeugdgezondheidszorg wordt een bijdrage aan de gezondheid van asielzoekerskinderen geleverd door kinderen te zien en spreken op de spreekuren.
- De kennis van asielzoekers over gezondheid en gezondheidsrisico's wordt vergroot door inzet van groepsvoorlichtingen.
- Er wordt ingezet op het voorkomen van de verspreiding van infectieziekten door uitvoering van het RVP en de vroegtijdige signalering, voorlichting en behandeling en door screening op tuberculose.
- Hygiëne-audits worden uitgevoerd, speciaal gericht op de collectieve voorzieningen en droegen zo bij aan de gezondheid en de hygiëne in de vier AZC's en de Beschermde Opvanglocatie.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Jeugdgezondheidszorg

In de vier AZC´en in de locatie voor Beschermde Opvang voor minderjarigen zien wij alle kinderen van 0-18, binnen zes weken na aankomst in Nederland, bij het JGZ-spreekuur. Intake en lichamelijk onderzoek krijgen waar nodig een vervolg door consult op indicatie en zorgcoördinatie. Wij stemmen af met ketenpartners zoals het Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA), Accare, scholen, Stichting Nidos en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Ook voer wij het rijksvaccinatieprogramma uit, waarbij voor elk kind een op maat gemaakt vaccinatieplan werd opgesteld.

In samenwerking met de gemeente Hoogeveen werd de pilot Jeugdhulp uitgevoerd, gefinancierd door het ministerie van Veiligheid en Justitie. De pilot resulteerde in een goede afstemming van de hulp voor jonge asielzoekers met de gemeentelijke jeugdhulpverlening.

Gezondheidsbevordering

Er werden 177 voorlichtingsactiviteiten uitgevoerd in de vier AZC's en in de Beschermde Opvang. De activiteiten bestonden uit groepsvoorlichtingen, een workshop seksuele gezondheid voor de Internationale schakelklassen (ISK) in Assen en Hoogeveen, en voorlichtingsmarkten. De thema's van de voorlichtingen waren bijv. gezondheidszorg in Nederland, stress en spanningsklachten, gezonde voeding, seksuele en reproductieve gezondheid, opvoedondersteuning, middelengebruik en hygiëne.

Deelneemsters aan het woord bij een voorlichting aan moeders en dochters uit Afghanistan, Irak, Iran en Syrië.
Met meisjes van 14 werd gesproken over verliefdheid en verkering. Wat doe je als een jongen je leuk vindt? Hoe ga je om met social media? Met hun moeders werd gesproken seksuele voorlichting binnen het gezin: kan je dochter bij jou terecht met vragen? Wat heb je als moeder nodig hierin? In de afsluitende bijeenkomst gaven de deelneemsters aan wat zij belangrijk vonden en wat moeders en dochters elkaar wilden zeggen. Een moeder zei: 'Ik nam mijn dochter niet serieus, ik beschouwde haar als een klein meisje. Nu weet ik dat het belangrijk is dat ik luister naar wat zij mij te vertellen heeft.'

Infectieziektebestrijding

We geven voorlichting over infectieziekten aan asielzoekers en aan medewerkers van COA. Bij asielzoekers die een infectie hadden zorgden we voor bron en contactopsporing. Bij uitbraken zorgden we voor regie en ondersteuning.

Deelneemsters aan het woord bij een voorlichting aan moeders en dochters uit Afghanistan, Irak, Iran en Syrië.
- Hepatitis B: 31 gevallen
- Hepatitis C: 7 gevallen
- Maagdarminfectie: 1 geval
- Scabiës: 2 gevallen

Voorbeeld: wat deden we bij een uitbraak van scabiës
We brachten in kaart welke bewoners risico op scabiës hadden gelopen. Een groep van 85 mensen werd gelijktijdig behandeld. Voor het effectief verloop stelden we in samenwerking met COA en het gezondheidscentrum asielzoekers een werkinstructie op.

Technische hygiënezorg

In de vier AZC-locaties inclusief de beschermde Opvang werd een hygiëne-audit uitgevoerd.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote en cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 25: Publieke gezondheid asielzoekers

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Asielzoekers (totaal)	2.371	2.000	2028	2.180	3.498
Asielzoekers (0-19 jarigen)	865	800	887	993	1.270
Aantal asielzoekers (19 jarigen en ouder)	1.506	1.200	1141	1.187	2.228
Asielzoekerscentra	4	4	4	5	6
Kleine wooneenheid (KWE)/ Kinderwoongroep (KWG)	1	2	2	2	4

KWE = Kleinschalige Wooneenheid/ KWG = Kleinschalige Woongroep

In tegenstelling tot de verwachting is het aantal asielzoekers in Drenthe toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door sluiting van asielzoekerscentra elders in het land.

Publieke Gezondheid Statushouders

GGD Drenthe voert een aantal taken uit op het gebied van de publieke gezondheid voor statushouders, in opdracht van de Drentse gemeenten

Wat hebben we bereikt?

- Gemeenten worden ondersteund bij het komen tot een integrale aanpak rondom gezondheid van statushouders met de inzet van de regiocoördinator van het 'Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders'.
- Via de jeugdgezondheidszorg is bijgedragen aan preventie van ziekte en opvoedproblemen bij statushouderskinderen.
- De kinderen zijn beschermd tegen infectieziekten door – waar nodig- vaccinaties aan te vullen volgens het Rijksvaccinatieprogramma.
- In aantal gemeenten is bijgedragen aan de bevordering van de gezondheid van statushouders door cultuur-sensitieve voorlichting over gezondheidsthema's.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

De Drentse gemeenten hebben de extra taken ten behoeve van de publieke gezondheid van statushouders bij GGD Drenthe belegd. Daarvoor waren extra middelen van het Rijk beschikbaar via het 'Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders' (OTAV) en het 'Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom'. De volgende taken zijn uitgevoerd:

Inzet regiocoördinator OTAV
In de periode januari – mei 2018 werkte wij met een regiocoördinator van het ´Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders' (OTAV), een initiatief van o.a. de Vereniging Nederlandse Gemeenten. De regiocoördinator van Drenthe heeft zich ingezet om aandacht te vragen voor preventieve zorg voor statushouders en kennis (bijv. van Pharos) omtrent dit thema te delen. In de periode juni-december werd een deel van deze taken voortgezet door een 'aandachtsfunctionaris statushouders', gefinancierd door GGD GHOR Nederland.

Jeugdgezondheidszorg voor kinderen van statushouders
Aanvullend op de reguliere basisjeugdgezondheidszorg zijn om specifieke gezondheidsrisico´s bij kinderen van statushouders in beeld te brengen door JGZ-professionals een intakegesprek met hun ouders tijdens een huisbezoek gevoerd. Ook werd gekeken of het kind nog aanvullende vaccinaties nodig had volgens het RVP. Indien nodig werd gebruik gemaakt van een professionele tolk.

Gezondheidsbevordering
Statushouders lopen vaker gezondheidsrisico's vanwege de omstandigheden voor en tijdens de vlucht, onvoldoende kennis van de Nederlandse taal en zorgsysteem en soms een laag opleidingsniveau. Wij hebben in diverse gemeenten voorlichting gegeven over gezondheid en gezondheidsrisico's aan statushouders. Thema´s waren o.a. gezondheidszorg in Nederland, psychische gezondheid, gezonde voeding, seksuele en reproductieve gezondheid, verdrinkingsgevaar en teken. De voorlichtingen werden op een cultuur-sensitieve en interactieve manier vormgegeven, waarbij tolken werden gebruikt.

Infectieziektebestrijding, inclusief tuberculose
Bij statushouders is het van belang alert te zijn op infectieziekten als hepatitis B en C en hiv/soa's vanwege de prevalentie in het land van herkomst. We hebben voorlichting gegeven en bron en contactopsporing uitgevoerd. Ook is alertheid geboden op tuberculose. Aan statushouders uit hoog-risicolanden (o.a. Eritrea) werden (vervolg)screeningen aangeboden. In de periode tot en met augustus heeft de screening op tuberculose alleen plaatsgevonden in gemeenten waarmee afspraken zijn gemaakt over deling van persoonsgegevens. Vanaf september was dit in alle gemeenten mogelijk omdat de benodigde informatie via het landelijke systeem iTBC beschikbaar werd (zie ook tuberculosebestrijding).

Preventiestructuur en netwerkontwikkeling
De regiocoördinator van het OTAV heeft zich ingezet op het aansluiten en versterken van netwerken rondom gezondheid en preventie bij statushouders.

Gezondheidsprofielen
De intentie was om in 2018 ook gezondheidsprofielen van statushouders per gemeente op te stellen. Deze activiteit heeft niet plaats kunnen vinden omdat, door de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), delen van de benodigde gegevens lastig was.

Forensische geneeskunde

Forensisch artsen hebben de taak van gemeentelijk lijkschouwer, doen forensisch medisch onderzoek t.b.v. opsporingsonderzoeken, en verlenen medische zorg aan arrestanten.

Wat hebben we bereikt?

- In alle gevallen van overlijden waarbij de behandelend arts niet overtuigd was van een natuurlijke doodsoorzaak of er geen behandelend arts was, zijn lijkschouwingen verricht.
- Er wordt een collegiaal consultatieve ondersteuning geleverd naar (behandelend) artsen met betrekking tot sterfgevallen.
- Forensisch medisch onderzoek, zoals letselbeschrijving bij geweldsmisdrijven, werd op aanvraag van de Politie en Justitie verricht en bij opsporingsonderzoek gebruikt.
- Op de cellencomplexen van de Politie en de Koninklijke Marechaussee werd medische zorg aan arrestanten verleend.
- Er zijn voorbereidende stappen gezet richting een toekomstbestendige forensische geneeskunde in Noord-Nederland.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Uitvoering lijkschouwingen, forensisch medisch onderzoek en medische arrestantenzorg
Wij hebben uitvoering gegeven aan de lijkschouwingen, forensisch medisch onderzoek en medische zorg aan arrestanten in de cellencomplexen van de Politie en Kmar.

Collegiaal consultatieve rol
De collegiale overleggen hebben betrekking op de consultatie van een forensische arts door een zorgverlener omtrent forensisch medisch georiënteerde vragen; denk aan bijv. het meedenken over de aard of tijdstip van een overlijden.

Landelijke ontwikkelingen
In 2018 kwam er duidelijkheid over het toekomstig landelijk beleid ten aanzien van de forensische geneeskunde. De beleidsreactie is opgesteld n.a.v. de aanbevelingen van de Commissie Forensisch Medisch Onderzoek en Medische Arrestantenzorg (Commissie Hoes) en de Taskforce lijkschouw en gerechtelijke sectie. Ook werd de structurele borging van Forensisch Medische Expertise voor Kinderen (FMEK) in de reactie meegenomen, waarbij het belang van FMEK en de rol van GGD'en werd onderkend. Op basis van de beleidsreactie kunnen op Noord-Nederlands niveau besluiten genomen worden om de forensische geneeskunde in onze regio toekomstbestendig te maken.

Beleidsreactie 'Toekomst Forensische Geneeskunde'
In september 2018 kwamen de Ministeries Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en VWS met een standpunt m.b.t. de toekomst van de forensische geneeskunde. De belangrijkste aanbevelingen zijn:

1. Lijkschouw en forensisch medisch onderzoek worden met oog voor lokaal maatwerk zo veel mogelijk samengebracht
2. Medische arrestantenzorg moet worden gecontracteerd. Inkoop kan via een lichte vorm van aanbesteden.
3. Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling (FMEK) wordt regionaal geborgd zodat de benodigde expertise in lokale netwerken (10 regio's, waaronder Noord-Nederland) beschikbaar is. Daarbij wordt aangesloten bij het programma 'Geweld hoort nergens thuis'. Een landelijk project vanuit GGD-GHOR Nederland is op gestart om aan deze uitgangspunten invulling te geven.
4. De opleiding tot forensisch arts wordt vormgegeven via een profiel binnen de opleiding Arts Maatschappij en Gezondheid. In afwachting hiervan is per januari 2019 een tijdelijke opleiding van start gegaan.
5. Mogelijk komt er een wetenschappelijk onderzoeksprogramma forensische geneeskunde.

Noord Nederlandse samenwerking
In afwachting van bovengenoemde beleidsreactie heeft de samenwerking met GGD Fryslân en GGD Groningen verder vorm gekregen. Zo is afgesproken dat de GGD'en gezamenlijk optrekken in de nieuwe landelijke opleiding voor forensisch artsen, zodat de artsen hun praktijkopleiding in Noord-Nederland kunnen doen. Operationeel wordt inmiddels samengewerkt op het gebied van scholing en bij roosterproblemen door een tekort aan forensisch artsen in Groningen en Fryslân. Zowel in de regio als landelijk is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Inzetten op een intensievere samenwerking op Noord-Nederland kan deze kwetsbaarheid deels opheffen.

Integrale dienstverlening
Door meer verbinding en goede samenwerking met de jeugdgezondheidszorg, de openbare geestelijke gezondheidszorg, publieke gezondheidszorg asielzoekers en Veilig Thuis, komen we steeds meer tot een integrale dienstverlening. Een goed voorbeeld is de inzet van de forensisch medische expertise bij onderzoek naar kindermishandeling door Veilig Thuis. FMEK krijgt daarmee een plaats in de multidisciplinaire benadering van (het vermoeden van) kindermishandeling en de ontwikkeling van MDA++.

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 26: Forensische geneeskunde

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Totaal Arrestantenzorg	1.302	1.200	1.184	1.222	1.227
Telefonisch consult	322	300	266	190	161
Forensisch medisch onderzoek:					
• Bloed/DNA afname/urinecontrole	263	150	127	96	73
• Letselbeschrijving	65	60	62	60	79
• Deskundigenrapportage	23	45	35	58	60
• Zedenonderzoek	16	15	15		
• NODO melding	4	10	3	5	6
Aantal lijkschouwingen	284	300	300	285	242
Aantal lijkschouwingen na euthanasie	157	190	184	193	165
Aantal lijkschouwingen per 100.000 inwoners exclusief euthanasie	58	61	61		
Aantal lijkschouwingen na euthanasie per 100.000 inwoners	32	39	38		

NODO = Nader Onderzoek Doodsoorzaak

Het totaal aantal verrichtingen is met ruim 250 toegenomen. Het aantal verrichtingen medische arrestantenzorg (visite en telefonisch) was hoger dan begroot. Dit is te verklaren door een toename van telefonische overdrachten i.v.m. de waarneming voor de Forensisch Medische Maatschap Utrecht in de Penitentiaire Inrichting Ter Apel. Dit komt de kwaliteit van de zorg ten goede. Verder was er ook een stijging in het aantal bezoeken aan politiebureaus voor medische zorg aan arrestanten.
Verder valt op dat het aantal telefonische consultaties toenam en dat het aantal bloed en urine proeven is verdubbeld. Dit houdt verband met de door de politie ingevoerde speekseltesten op druggebruik in het verkeer en bij geweldsmisdrijven. Aangezien er veel positieve testen zijn resulteert dit in een bloedafname t.b.v. het strafrechtelijke vooronderzoek.

Reizigersvaccinaties

Reizigersvaccinaties is erop gericht om infectieziekten, die kunnen worden opgelopen in het buitenland of buitenland of tijdens de beroepsuitoefening, te voorkomen door voorlichting en vaccinaties.

Wat hebben we bereikt?

- Onze cliënten krijgen advies op maat en worden gevaccineerd tegen ernstige infectieziekten die voorkomen in het land waar ze heen reisden.
- Het risico om een infectieziekte op te lopen tijdens de beroepsuitoefening door vaccinatie is verkleind.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Consulten en bereikbaarheid
Er vonden ruim 9.000 consulten plaats, een toename t.o.v. van vorige jaren. De stijging van het aantal reizigers was in 2018 een landelijke trend. Door extra spreekuren te openen hebben we kunnen voldoen aan de toenemende vraag. Cliënten die in 2017 niet gevaccineerd konden worden door tekorten van vaccinaties bij de leverancier, zijn alsnog beschermd. De telefonische bereikbaarheid voor het maken van afspraken is uitgebreid van vier naar acht uur per dag.

Noord-Nederlandse samenwerking
Door de schaarste aan reizigersverpleegkundigen hebben we de samenwerking met GGD Groningen en GGD Fryslân geïntensiveerd, zodat we toch een goede dienstverlening kunnen waarborgen. Ook is samengewerkt bij scholing en de bemensing van de reisbeurs van het noorden.

Digitalisering
Het nieuwe softwarepakket dat sinds 2017 gebruikt wordt maakt het mogelijk om de cliënt met een sms-functie te herinneren aan een gemaakte afspraak. Ook de website is overzichtelijker geworden waardoor de informatie over reizigersvaccinaties beter beschikbaar is.

Maternale kinkhoest vaccinaties
Reizigersvaccinaties gaf uitvoering aan de bescherming van zuigelingen tegen kinkhoest door vaccinatie van zwangere vrouwen (zie infectieziektebestrijding).

Jaarcijfers

In de tabel zijn de begrote cijfers van 2018 weergegeven, naast de gerealiseerde cijfers van 2018 en de drie voorafgaande jaren. Waar afwijkingen zijn worden deze onder de tabel toegelicht.

Tabel 27: Reizigersvaccinaties

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Aantal 1e consulten reizigersadvisering	4.909	4.050	4.415	4.204	3.844
Aantal vervolgconsulten	2.710	2.050	1.349	1.697	1.729

Er is een stijging van het aantal consulten voor zowel reizigers (33% meer dan 2017) als beroepsvaccinaties (46% meer dan 2017).

Tabel 28: Financieel overzicht Additioneel

	Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Baten	Centrum Seksueel Geweld	32	30	31	34	3
	Epidemiologie additioneel	6	55	4	4	0
	Forensische geneeskunde	752	751	780	779	-1
	Gezondheidsbevordering additioneel	19	20	23	43	20
	IZB	34	0	0	0	0
	JGZ in het sociaal domein	639	652	704	686	-18
	MDA++	5	0	62	35	-27
	OGGZ additioneel	621	617	645	653	8
	Overige JGZ additionele opdrachten	40	9	24	25	2
	Preventieve logopedie	414	414	466	466	-0
	Publieke gezondheid asielzoekers	731	831	742	813	71
	Reizigersvaccinaties	542	526	550	746	196
	Sense Noord Nederland	201	211	268	240	-28
	THZ additioneel	17	26	22	34	12
	Veilig Thuis Drenthe	3.804	4.119	4.241	4.393	152
	Vergunninghouders	464	0	30	40	11
Totaal Baten		8.323	8.262	8.592	8.991	400
Lasten	Centrum Seksueel Geweld	-29	-28	-29	-30	-1
	Epidemiologie additioneel	-5	-51	-4	-4	0
	Forensische geneeskunde	-754	-746	-736	-715	20
	Gezondheidsbevordering additioneel	-18	-19	-21	-41	-20
	IZB	-32	0	0	0	0
	JGZ in het sociaal domein	-599	-605	-654	-642	12
	MDA++	-5	0	-62	-34	28
	OGGZ additioneel	-575	-577	-609	-603	6
	Overige JGZ additionele opdrachten	-38	-9	-22	-23	-1
	Preventieve logopedie	-385	-385	-433	-429	4
	Publieke gezondheid asielzoekers	-722	-777	-707	-666	40
	Reizigersvaccinaties	-532	-504	-526	-671	-144
	Sense Noord Nederland	-175	-197	-252	-211	41
	THZ additioneel	-15	-24	-20	-32	-11
	Veilig Thuis Drenthe	-4.320	-4.119	-4.328	-4.484	-156
	Vergunninghouders	-213	0	-253	-219	34
Totaal Lasten		-8.418	-8.040	-8.656	-8.804	-148
Reserveringen	Centrum Seksueel Geweld	-2	-2	-2	-2	0
	Epidemiologie additioneel	-0	-4	-0	-0	0
	Forensische geneeskunde	-32	-6	-44	-55	-11
	Gezondheidsbevordering additioneel	-1	-1	-2	-2	-0
	IZB	-1	0	0	0	0
	JGZ in het sociaal domein	-44	-46	-51	-51	0
	MDA++	0	0	0	-0	-0
	OGGZ additioneel	-40	-40	-36	-41	-6
	Overige JGZ additionele opdrachten	-2	-1	-2	-2	0
	Preventieve logopedie	-30	-30	-34	-34	0
	Publieke gezondheid asielzoekers	-9	-54	-35	-146	-111
	Reizigersvaccinaties	-22	-22	-24	-33	-10
	Sense Noord Nederland	-12	-15	-16	-19	-4
	THZ additioneel	-2	-2	-2	-2	-1
	Veilig Thuis Drenthe	444	0	87	66	-21
	Vergunninghouders	-251	0	223	179	-44
Totaal Reserveringen		-4	-222	64	-144	-209
		-100	0	0	43	43

Programma Additioneel

Het programma Additioneel is afgesloten met een positief saldo van € 43.000. Dit wordt met name veroorzaakt op de producten Reizigersvaccinaties (€ 42.000 voordelig) en Veilig Thuis Drenthe (€ 25.000 nadelig). De overige voor- en nadelen bedragen per saldo € 26.000 voordelig.

Reizigersvaccinaties

Er is een voordeel van € 42.000. Het aantal vaccinaties is in vergelijking met voorgaande jaren fors toegenomen. Redenen hiervoor zijn de economische groei, het weer beschikbaar zijn van vaccins en meer en vollere spreekuren. Er is gericht campagne gevoerd.

VTD

Het resultaat bedraagt per saldo € 25.000 nadelig. Voor een aantal vacatures moest gekozen worden voor eerst inhuur (relatief duurder) om geen stagnatie te krijgen in de productie

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten kent de begroting en jaarrekening een aantal verplichte paragrafen. In de jaarstukken 2018 zijn de paragrafen Bedrijfsvoering, Weerstandsvermogen en risicobeheersing en Financiering opgenomen. De overige verplichte paragrafen (Lokale heffingen, Onderhoud kapitaalgoederen, Verbonden partijen en Grondbeleid) zijn voor de GGD niet relevant en derhalve niet opgenomen.

2.1 Paragraaf Bedrijfsvoering

In 2017 is onze visie 'Samen werken aan gezondheid 2017-2021' vastgesteld en deze visie is leidend voor onze organisatieontwikkeling en onze dienstverlening. Belangrijke opgave hierin is vanuit de collectieve publieke opdracht van GGD Drenthe, met een integrale aanpak en oplossingen, c.q. adviezen, te komen voor de gemeentelijke en maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen op het gebied van de publieke gezondheid en hieraan gerelateerde sociale veiligheid.

De organisatie is blijvend in ontwikkeling waarbij onze ambities gericht zijn op: vraaggerichte dienstverlening, aantrekkelijk werkgeverschap, transparant financieel beleid en verantwoording, beleidsuitvoering, adviseren over ontwikkelingen en samenwerken en verbinden. We werken nauw samen met gemeenten en andere maatschappelijke partners.

Dienstverlening
De inhoudelijke dienstverlening dient op een goede en eigentijdse wijze ondersteund te worden. De organisatie kent in deze ondersteuning diverse functies. Ook deze worden integraal ingezet. Om de teams en professionals ruimte te geven om op een goede wijze hun werk te kunnen uitvoeren heeft de organisatie gekozen om te werken met resultaatverantwoordelijke teams waarbij de professionals van de GGD-eigenaarschap (kunnen) tonen. Het management geeft richting op basis van de inhoudelijke opdracht, de gezamenlijke waarden en faciliteert de teams. Onze gezamenlijke organisatie waarden zijn: Durf, Resultaatverantwoordelijk, Innovatief, Vakbekwaam en Eenheid.

Wij staan met onze diensten en producten ten dienste van de samenleving. Wij hechten daarom aan een goede vindbaarheid en toegankelijkheid van deze diensten en producten. Met het oog hierop is veel samengewerkt met (regionale) partners op het gebied van communicatie ten behoeve van campagnes. Ook gebruiken we bewust de media voor het zichtbaar maken van onze dienstverlening en het zenden van actuele informatie.

In lijn met voorgaande jaren ontwikkelen we de samenwerking met de Veiligheidsregio op het gebied van de bedrijfsvoering. Het doel is om in de bedrijfsvoering de kwaliteit ten aanzien van deze functies steeds verder te verbeteren en om de kwetsbaarheid te verminderen.

Klantbeleving en presterend vermogen.
We zetten stappen om onze kaders voor kwaliteit verder te ontwikkelen door meer te focussen op de klantbeleving en het realiseren van de doelen van onze organisatie. We hebben er voor gekozen om onze klanttevredenheid bij de JGZ bij wijze van proef met een ander instrument te meten bij een aantal JGZ-teams. Begin 2019 wordt dit instrument geëvalueerd op basis waarvan we gaan beoordelen over dit instrument breder ingezet kan worden voor onze productgroepen met direct klantcontact.

Om onze monitoring en sturing in de realisatie van onze doelen nog verder te verbeteren is het afgelopen jaar een start gemaakt ten aanzien van het ontwikkelen van prestatie-indicatoren op zowel regionaal als gemeentelijk niveau.

Er is zicht op de financiële verplichtingen die worden aangegaan, echter we willen nog beter in staat zijn om de gevolgen daarvan voortdurend door te rekenen naar de toekomst (rolling forecast en contractmanagement). In 2018 hadden we maandelijks het financiële resultaat in beeld in plaats van één keer per kwartaal.

Audits en certificeringen
We hanteren een kwaliteitsmanagementsysteem om de kwaliteit van de dienstverlening te bewaken en te verbeteren. Jaarlijks voert de organisatie een interne audit uit, dit jaar met het thema 'samenwerking'. In november vond de externe audit plaats waarbij onze organisatie is getoetst op de HKZ Norm Publieke Gezondheid 2015. De audit is met een positief resultaat afgesloten en het HKZ-certificaat is wederom met een jaar verlengd.

Informatievoorziening en Automatisering
Om medewerkers te ondersteunen wordt ingezet op het inrichten van adequate informatiesystemen en een verdere digitalisering van de dienstverlening. Er is gekeken naar een aantal bedrijfsprocessen en gezocht naar mogelijkheden om met behulp van technologie de medewerkers zoveel mogelijk te ondersteunen in hun administratieve taken zodat dit ruimte geeft voor inzet op het primaire proces. Voorbeelden hiervan zijn het digitaliseren van JGZ-processen in het project 'Mijn Kinddossier' en het optimaliseren van personele proces door middel van digitale ondersteuning. De processen en systemen van Veilig Thuis Drenthe zijn aangepast aan de nieuwe wettelijke eisen.

In het meerjarig programma Digitale Werkomgeving (DWO) wordt gewerkt aan een nieuwe manier van informatievoorziening voor alle medewerkers. De DWO is de omgeving waar iedere medewerker informatie en tools kan vinden die dienen ter ondersteuning van het werk.

Beveiliging persoonsgegevens (AVG)

Voor een GGD-organisatie is het essentieel dat ze op het juiste moment over de juiste gegevens beschikt. Deze gegevens zijn nodig om te gebruiken in de directe klantcontacten, ondersteuning van bedrijfsvoering en ook om gegevens met (keten)partners te kunnen delen. Voor ons betreft dit ook vertrouwelijke informatie over cliënten naast die van medewerkers. Vertrouwelijkheid moet gewaarborgd zijn en de beschikbaarheid en juistheid van de data is daarnaast van groot belang. Met de komst van nieuwe wetgeving ten aanzien van bescherming persoonsgegevens en privacy (AVG) zijn huidige processen en werkwijzen geanalyseerd en zijn, c.q. worden, aangepast. Alle activiteiten zijn vooral gericht op gedragsverandering en bewustwording. Daartoe is een team samengesteld van professionals uit de diverse vakgebieden die gezamenlijk de vragen die binnen komen op het gebied van persoonsgegevens, zoals bijvoorbeeld verzoeken om gegevens uit het dossier te verwijderen, met elkaar bespreken en hierover een advies te geven aan teams en management. Hierdoor wordt kennis opgebouwd in de organisatie. Met deze kennis worden onder meer handreikingen over veilig omgaan met persoonsgegevens opgesteld en aan de medewerkers ter beschikking gesteld. In 2018 zijn in totaal 16 vermeende datalekken gemeld. Daarvan zijn 3 als datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens gemeld.

Huisvesting

Inmiddels is de GGD Drenthe samen met de VRD al weer enkele jaren gehuisvest in Assen. Op basis van een evaluatie van het huisvestingsconcept in 2017 is in 2018 een aantal aanpassingen in het gebouw gerealiseerd om de medewerkers goed te blijven ondersteunen bij het uitvoeren van de verschillende werkzaamheden. Met de komst van Veilig Thuis en daarmee een groot aantal medewerkers die gebruik maakt van de zogenaamde belplekken is uitbreiding van deze plekken noodzakelijk gebleken. Daarbij bleken er ook aanpassingen nodig ten aanzien van de geluidsreductie. Een werkgroep van verschillende medewerkers heeft samen met een interieurarchitect een ontwerp gemaakt voor de aanpassingen. Alle aanpassingen zijn en worden gerealiseerd. In de openbare ruimte, zoals de receptie en wachtruimtes is een aantal aanpassingen doorgevoerd die de veiligheidsbeleving van medewerkers vergroot.

In het najaar heeft het Veiligheidshuis een start gemaakt om te gaan werken in ons gebouw. Hiermee wil zij ervaring opdoen om vervolgens te besluiten of zij zich al dan niet definitief in ons pand gaan huisvesten.

Toelage beschikbaarheidsdiensten

Met de vakorganisaties is een akkoord bereikt over een nieuwe toelageregeling voor beschikbaarheidsdiensten voor artsen en voor de functionarissen die deelnemen aan het crisispiket. De organisatie werkte vele jaren met een diversiteit aan regelingen voor de vergoeding voor de beschikbaarheidsdiensten buiten de reguliere werktijden. Dit zijn regelingen die overgenomen zijn vanuit de oorspronkelijke drie regionale GGD'en in Drenthe voor de fusie. De nieuwe regeling is vastgesteld door het AB en is ingegaan op 1 augustus 2018.

Opleiding en ontwikkeling

De teams zijn meer dan voorheen aan zet geweest bij het opstellen en uitvoeren van de opleidingsplannen. Op basis van de visie, de opdracht van de organisatie en de daaruit vloeiende teamplannen hebben zij in afstemming met het management een eigen opleidingsplan opgesteld. Daarin is zowel aandacht voor het bijhouden en vernieuwen van de vakkennis als voor individuele- en teamontwikkeling.

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage over het gehele jaar 2018 is 6,8 %. In de loop van het jaar werd een lichte daling zichtbaar in het verzuim. Het verzuimpercentage wordt mede beïnvloed door een forse veranderopgave bij Veilig Thuis Drenthe en de JGZ. Overigens is er ook sprake van langdurig niet werk gerelateerde ziekte.

De afgelopen periode is specifiek ingezet op de begeleiding en re-integratie van (langdurig) zieke medewerkers. Hiervoor hebben we ook een casemanager van de arbodienst ingezet. Daarnaast zijn we gestart met een verdieping op de verzuimcijfers om in 2019 nadere acties in te zetten. Het afgelopen jaar zijn in samenspraak met de OR-organisatiekaders ontwikkeld voor duurzame inzetbaarheid en voor verminderde inzetbaarheid (waaronder ziekteverzuim).

Tabel 29: Ziekteverzuim

	2018	2017	2016	2015
Verzuimpercentage	6,8%	7,2%	5,4%	5,9%

Personeelsbezetting

In de tabellen hieronder worden de belangrijkste kengetallen weergegeven. We kiezen er bewust voor om nieuwe medewerkers eerst een tijdelijk dienstverband aan te bieden. Zo kunnen we inspelen op veranderingen in het werk en de daarvoor benodigde capaciteit en frictiekosten voorkomen.

We benutten de mogelijkheden om functies bereikbaar en aantrekkelijk te maken voor (potentiele) medewerkers die aan het begin staan van hun loopbaan en die het werk wensen te combineren met de zorg voor bijvoorbeeld (jonge) kinderen.

Tabel 30: Personeel

	2018	2017	2016	2015	2014
Begrote formatie in fte	239	239	*239		
Bezetting in fte op 31 december	246	247	245	237	198
Aantal medewerkers in dienst in het betreffende jaar	60	65	53	73	133
Aantal medewerker uit dienst in het betreffende jaar	61	46	41	31	20
Gemiddelde leeftijd	48	48	48	49	51

De groei van het aantal medewerkers (bezetting) in de afgelopen jaren heeft te maken met de uitbreiding van capaciteit voor Veilig Thuis Drenthe. Er is relatief ook meer uitstroom geweest. Hoofdredenen zijn enerzijds doordat er medewerkers met pensioen zijn gegaan, verhuizingen naar andere delen van het land en anderzijds zien we een aantrekkende arbeidsmarkt waarbij meer medewerkers wisselen in banen. Dit betekent een beweging dat medewerkers bewust vertrekken naar een andere werkgever en andersom dat medewerkers bewust naar de GGD komen. In 2018 werd merkbaarder dat we meer moeite moeten doen om vooral voor de zorg gerelateerde functies in te vullen. Voor de functie van vertrouwensarts en voor de geneeskundige adviseur gevaarlijke stoffen hebben we onvoldoende inzetbaarheid. We lossen deze kwetsbaarheid gedeeltelijke op door een intensieve samenwerking in de regio.

Klachten

Er zijn in 2018 veertig klachten van cliënten geregistreerd. De klachten hebben voornamelijk betrekking op de productgroepen die een rechtstreeks contact staan met klanten/cliënten.
Zowel de JGZ als VTD hebben jaarlijks een groot aantal contacten. Het klachtenproces bestaat uit een bemiddelingstraject en – indien de klacht niet naar tevredenheid van de indiener is opgelost – behandeling door de externe klachtencommissie. Er zijn in 2018 drie klachten naar de klachtencommissie doorgeleid. Van één klacht is het oordeel van de klachtencommissie ontvangen, deze is ongegrond verklaard. De beide andere klachten worden in 2019 behandeld.

Signaleren, melden en verbeteren

Wij streven er naar ons steeds te verbeteren. Daarom willen we leren van situaties waar in onze werkprocessen zaken niet goed lopen. Medewerkers kunnen deze zogenoemde incidenten melden via een digitaal meldsysteem. Alle meldingen worden besproken en geanalyseerd in de werkgroep signaleren, melden en verbeteren. Vanuit deze werkgroepen worden adviezen gegeven en verbetervoorstellen geformuleerd.

In 2018 is het aantal meldingen van incidenten ruim verdubbeld. Beginnend in 2017 is in 2018 veel aandacht besteed in de teams aan het belang van melden van incidenten. Dit heeft geresulteerd in de toename van het aantal meldingen. Het merendeel van de meldingen had betrekking op prikaccidenten. Naar aanleiding van analyse van deze meldingen is op basis van een advies van de werkgroep besloten om in 2019 een scholingstraject op het gebied van vaccineren in te zetten.

Tabel 31: Financieel overzicht Bedrijfsvoering

Programma		Product	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Bedrijfsvoering en middelen	Baten	Bedrijfsvoering en middelen	255	219	166	172	6
	Totaal Baten		255	219	166	172	6
	Lasten	Bedrijfsvoering en middelen	-208	-219	-166	-174	-8
	Totaal Lasten		-208	-219	-166	-174	-8
	Reserveringen	Bedrijfsvoering en middelen	21	0	0	0	0
	Totaal Reserveringen		21	0	0	0	0
Totaal Bedrijfsvoering en middelen			68	-0	0	-3	-3

Het programma Bedrijfsvoering is afgesloten met een negatief resultaat van € 3.000.

2.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de GGD. Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de capaciteit die een gemeenschappelijke regeling heeft om de niet begrote kosten op te vangen.

De Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is als volgt opgebouwd:
- Risicobeleid
- De weerstandscapaciteit
- Risico-inventarisatie per balansdatum
- Kengetallen

Risicobeleid

Bij GGD Drenthe voeren wij actief risicobeleid. Dat betekent dat wij ons voortdurend bewust zijn van risico's en daar systematisch mee om wensen te gaan. Een voorbeeld hiervan is dat wij waarde hechten aan de HKZ-certificering. Die certificering betekent onder meer dat in alle geledingen van de organisatie medewerkers zich bewust moeten zijn van procesrisico's en daar ook actief op dienen te anticiperen. In november 2017 is de externe audit met een positief resultaat afgesloten waardoor het HKZ-certificaat is verlengd tot 2019. Dit betekent dat de informatie uit onze processen, zoals klachten, incidenten, audits en klantenonderzoek, goed wordt geborgd.

Daarnaast houden wij voor de basistaken een algemene reserve aan als weerstandsvermogen. Voor additionele taken is dat de risicoreserve. Bij de risico-inventarisatie beoordelen wij de daadwerkelijke risico's en hoe die zich verhouden ten opzichte van de weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit

In dit onderdeel is geïnventariseerd in welke mate de GGD in staat is de risico's in financiële zin op te vangen. In algemene zin is een overheidsorganisatie in staat haar niet begrote financiële risico's te dekken uit:
- Opgebouwde reserves;
- Stille reserves die op korte termijn materieel kunnen worden gemaakt;
- Structurele ruimte in de begroting.

In de situatie van de GGD kan alleen een beroep worden gedaan op de opgebouwde reserves. De reservepositie per 31 december 2018 was € 2.587.000 inclusief het te bestemmen resultaat van 2018 ad. € 174.000.

Tabel 32: Risico's

Proces	Risico	Kans	Financiële bandbreedte	Incidenteel Structureel	Bedrag
GGD-breed	Grote calamiteit waardoor reguliere dienstverlening in gevaar komt	zeer klein	gemiddeld	i	30.000
GGD-breed	Langdurige uitval geautomatiseerd systeem	zeer klein	gemiddeld	i	30.000
GGD-breed	Contractbeheer	klein	klein	i	22.500
GGD-breed	Kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling personeelsbestand ten aanzien van verwachte dienstverlening	gemiddeld	gemiddeld	s	150.000
GGD-breed	Juridische claims op aanbestedingen	klein	gemiddeld	s	90.000
GGD-breed	Het niet voldoen aan de AVG ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging	gemiddeld	gemiddeld	s	150.000
GGD-breed	Klachtenafhandeling	klein	klein	i	22.500
GGD-breed	Uitbreiding van taken zonder aanvullende (additionele) financiering	groot	groot	s	525.000
FG	Aanbesteding en toekomstige ontwikkelingen forensische zorg	groot	gemiddeld	i	210.000
Vaccinaties	Kostendekkendheid reizigersvaccinaties	gemiddeld	klein	i	37.500
GGD-breed	leveringsproblemen na Brexit	klein	gemiddeld	i	90.000
	Totaal risico's				1.357.500

Uit bovenstaande tabel blijkt dat alle risico's zijn gewogen naar de kans dat ze zich kunnen voordoen en de financiële impact die ze voor GGD Drenthe kunnen hebben. Op geld gewaardeerd betekent dit een bedrag van € 1.357.500, bij het inventariseren van de risico's hebben wij het voorzichtigheidsprincipe in acht genomen. Dit betekent dat wij rekening houden met alle mogelijke risico's op balansdatum. Overigens onderkennen wij dat nooit alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen.

Om te kunnen beoordelen of de opgebouwde reservepositie zich juist verhoudt tot de financiële risico's wordt de ratio weerstandvermogen gehanteerd die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement samen met de universiteit Twente. De ratio wordt berekend door het aanwezige weerstandvermogen te delen door de financiële totaalwaardering van de risico's. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd:

Tabel 33: Risico-inventarisatie

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
>2	Uitstekend
1,4<X<2,0	Ruim voldoende
1,0<X<1,4	Voldoende
0,8<X<1,0	Matig
0,6<X<0,8	Onvoldoende
<0,6	Ruim onvoldoende

Op balansdatum is de ratio van de GGD: € 2.587.000/ € 1.357.500 = 1.91. Dit wordt door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement als ruim voldoende aangemerkt. In 2017 was deze ratio 1,94.

Kengetallen

Vanaf 2015 schrijft het BBV voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen vindt ook een beoordeling plaats van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Door middel van de genoemde kengetallen wordt 'de structureel en reëel sluitende begroting' onderbouwd. Hierna volgt een overzicht van de kengetallen.

Tabel 34: Kengetallen

	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen	Resultaat 2017	Begroot 2018	Resultaat 2018
netto schuldquote	-4,60%	-4,50%	-4,70%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-4,60%	-4,50%	-4,70%
solvabiliteitsrisico	54,80%	50,70%	52,20%
structurele exploitatieruimte	-1,00%	-0,50%	-0,20%
grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Beoordeling kengetallen GGD Drenthe
Voorgeschreven is dat naast de kengetallen zelf, een beoordeling plaatsvindt van de onderlinge verhouding hiervan in relatie tot de financiële positie. De kengetallen zijn communicerende vaten, waarbij gesteld kan worden dat enkele een stoplichtfunctie hebben en andere een signaalfunctie. Het is overigens van belang de kengetallen in samenhang te zien omdat een afzonderlijke kengetal niet zoveel zegt over de financiële positie.

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal ligt de netto schuldquote tussen 0% en 90% (landelijk gehanteerde richtlijn). Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de schuld hoog (oranje). Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt men zich in de gevarenzone (rood). De netto schuldquote van de GGD Drenthe blijft ruimschoots binnen de norm.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin men in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Volgens de landelijk gehanteerde richtlijn moet de solvabiliteitsratio minimaal 30% zijn. De solvabiliteitsratio van de GGD Drenthe is afgerond 55% en daarmee voldoende.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele exploitatieruimte van de GGD Drenthe is nagenoeg nihil. Dit wordt met name veroorzaakt door structurele toevoegingen aan de Reserves. Het betreft de storting in de Risicoreservering (additionele opslagen).

Grondexploitatie
Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

Belastingcapaciteit
Dit kengetal is specifiek voor gemeenten en niet van toepassing voor de GGD Drenthe.

2.3 Paragraaf Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) stelt regels voor het beheer van de treasury. De wet bevat normen voor het beheersen van risico's op kort- en langlopende leningen. Verder worden de decentrale overheden verplicht een Treasurystatuut op te stellen en een Paragraaf financiering in de begroting en het jaarverslag op te nemen.

Treasurystatuut

Het huidige Treasurystatuut van GGD Drenthe is in november 2015 vastgesteld door het Dagelijks Bestuur voor de jaren 2016 tot en met 2019. De afgelopen jaren zijn er belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de treasury van decentrale overheden. Op Europees niveau zijn er maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de overheidsuitgaven nu en op langere termijn houdbaar blijven. Deze maatregelen zijn vertaald naar Nederlandse wetgeving, zoals de invoering van het verplicht schatkistbankieren en de Wet houdbare overheidsfinanciën (de Wet hof). De gewijzigde regelgeving is opgenomen in het Treasurystatuut.

Risicobeheer

Ten aanzien van het risicoprofiel is de richtlijn opgenomen dat de GGD alleen gelden uitzet bij instellingen met een zogenaamde triple A-status, de meest betrouwbare bankinstellingen in Nederland. Na de bankencrisis is een groot aantal instellingen teruggeplaatst naar een dubbele A-status. De Bank voor Nederlandse gemeenten (BNG) heeft zijn triple A-status behouden. Bij deze bank zetten wij de eventuele overtallige middelen uit. Met de invoering van het schatkistbankieren eind 2013 dienen wij, net als alle andere lokale overheden, onze overtollige middelen (boven € 250.000) naar een gereserveerde rekening bij de BNG over te boeken. Uit deze overtollige middelen voorziet het Rijk zich in een deel van haar financieringsbehoefte.

Renterisico kortlopende financiering (kasgeldlimiet)

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen. In geen enkel kwartaal in 2018 heeft de GGD Drenthe de kasgeldlimiet overschreden.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

Ook voor renterisico's vaste schuld is in de Wet Fido een norm gesteld. Deze norm, de renterisiconorm, bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Het doel van deze norm is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten, welke consequenties kunnen hebben voor de financiële positie. GGD Drenthe is in 2018 ruim onder de renterisiconorm gebleven.

Overzicht van baten en lasten

	Programma	Resultaat 2017	Begroting 2018 voor wijziging	Begroting 2018 na wijziging	Resultaat 2018	Verschil 2018
Baten						
	01a Beschermen	3.194	3.158	3.392	3.376	-16
	01b Beschermen - derden	1.413	1.472	1.535	1.623	88
	02 Bevorderen	341	342	350	362	12
	03 Bewaken	417	418	431	431	0
	04 Jeugd	10.217	10.196	10.706	10.717	11
	05 Additioneel	8.323	8.262	8.592	8.991	400
	06 Bedrijfsvoering en middelen	255	219	166	172	6
Totaal Baten		24.162	24.067	25.171	25.671	500
Lasten						
	01a Beschermen	-3.163	-3.158	-3.449	-3.312	136
	01b Beschermen - derden	-1.419	-1.472	-1.535	-1.595	-60
	02 Bevorderen	-372	-398	-367	-343	24
	03 Bewaken	-397	-407	-420	-411	9
	04 Jeugd	-10.171	-10.196	-10.706	-10.712	-6
	05 Additioneel	-8.418	-8.040	-8.656	-8.804	-148
	06 Bedrijfsvoering en middelen	-208	-219	-166	-174	-8
Totaal Lasten		-24.149	-23.890	-25.298	-25.351	-53
Resultaat voor bestemming/reserveringen		13	177	-127	320	447
Reserveringen						
	01a Beschermen	71	0	56	10	-46
	02 Bevorderen	31	56	17	0	-17
	03 Bewaken	-13	-11	-11	-12	-2
	05 Additioneel	-4	-222	64	-144	-209
	06 Bedrijfsvoering en middelen	21	0	0	0	0
Totaal Reserveringen		105	-177	127	-146	-273
Resultaat na bestemming/reserveringen		118	0	0	174	174

Resultaatsverklaring op hoofdlijnen

Het boekjaar 2018 is afgesloten met een voordelig resultaat na bestemming/reserveringen van € 174.000.

Het programma Beschermen is afgesloten met voordelig resultaat van € 74.000.
Het voordelig resultaat op het programma Beschermen is met name ontstaan door het op een later tijdstip invoeren van de nieuwe regeling toelage beschikbaarheidsdiensten bijzondere categorieën(€ 21.000) bij het product crises en incidenten. Ook het opzeggen van de overeenkomst met GGD Groningen per 1 juli 2018 voor de tweedelijns medische milieukunde levert een voordeel op (€19.000) voor het product Milieu en Gezondheid. Op het product Tuberculosebestrijding leiden afrekeningen vorig jaar tot een voordeel (€ 18.000). Overige verschillen per saldo € 16.000.

Het programma Beschermen derden is afgesloten met een voordelig resultaat van € 27.000. Het voordelig resultaat wordt met name veroorzaakt door vacatureruimte bij het product GHOR die in 2019 wordt ingevuld (€ 11.000) en extra opbrengsten bij het product Rijksvaccinatieprogramma jeugd in het kader van uitbraakpreventie van de vaccinatie Meningokokken ACWY(€ 16.000).

Het programma Bevorderen is afgesloten met een voordelig resultaat van € 19.000. Het voordelig resultaat wordt veroorzaakt door tijdelijke vacatureruimte en een afrekening van een project uit voorgaande jaren.

Het programma Additioneel is afgesloten met een voordelig resultaat van € 43.000.
Het resultaat op het programma additioneel doet zich met name voor op de producten Reizigersvaccinatie (meer vaccinaties €42.000) en Veilig Thuis Drenthe (duurdere inhuur nadelig € 25.000). De overige voor- en nadelen bedragen per saldo € 26.000.

Balans per 31 december 2018

ACTIVA			31-12-2018		31-12-2017
Vaste activa					
Materiële vaste activa					
	Investeringen met economisch nut	1.356		1.150	
Totaal vaste activa			1.356		1.150
Vlottende activa					
Voorraden		38	38	31	31
Uitzettingen korter dan één jaar			2.920		2.243
	Vorderingen op openbare lichamen	570		369	
	Uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan één jaar	1.815		1.501	
	Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	91		-	
	Overige vorderingen	444		373	
Overlopende activa			410		387
	Vooruitbetaalde bedragen	410		387	
Liquide middelen			250		344
	Kassaldi	1		0	
	Banksaldi	249		343	
Totaal vlottende activa			3.617		3.006
Totaal activa			4.973		4.156

PASSIVA			31-12-2018		31-12-2017
Vaste passiva					
Eigen vermogen			2.587		2.267
	Algemene reserve	488		370	
	Bestemmingsreserves	1.925		1.779	
	Resultaat boekjaar	174		118	
Voorzieningen		17	17	22	22
Totaal vaste passiva			2.603		2.289
Vlottende passiva					
Netto-vlottende schulden korter dan één jaar			625		441
	Overige schulden	625		441	
Overlopende passiva			1.744		1.426
	Nog te betalen bedragen	1.484		1.292	
	Vooruitontvangen bedragen	260		134	
Totaal vlottende passiva			2.369		1.867
Totaal passiva			4.973		4.156

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

- De jaarrekening is opgemaakt volgens de grondslagen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor gemeenten en provincies.
- De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
- De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden (voorzichtigheidsbeginsel).
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende verlofaanspraken.

Vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven. Bij de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt de Nota activeren, waarderen en afschrijven gevolgd.

Voorraden

De voorraad vaccinaties is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Uitzettingen korter dan één jaar, overlopende activa en liquide middelen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening is bepaald op basis van de ouderdom van de vorderingen en op basis van individuele beoordeling.

Reserves

RReserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Netto-vlottende schulden korter dan één jaar en overlopende passiva

De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting op de balans per 31 december 2018

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa								
Investeringen met economisch nut								
Omschrijving	Afschrijv	Aanschaf	Cumulatieve	Boekwaarde			Mutaties 2018	Boekwaarde
	%		Afschrijving	1-1-2018	Investeringen	Desinv.	Afschrijving	31-12-2018
(medisch)inventaris / verbouwingen	10	1.357	418	939	213	60	136	956
Automatisering	25	1.797	1.586	211	285	2	110	385
Wagenpark	20	13	13	-	17	-	2	15
Totaal		3.167	2.017	1.150	515	62	248	1.356

De investeringen betreffen alle investeringen met een economisch nut.
De desinvestering betreft grotendeels versnelde afschrijving vanwege de verhuizing van het consultatiebureau in Emmen.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden (bedragen x € 1.000)
De voorraad vaccins is gestegen van 31 naar 38.

Specificatie uitzettingen korter dan 1 jaar	31-12-2018	31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen		
Deelnemende gemeenten	256	202
Overige vorderingen op openbare lichamen	314	167
Totaal vorderingen op openbare lichamen	570	369
Uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan 1 jaar		
Rekening-courant Ministerie van Financiën	1.815	1.501
Totaal uitzettingen in 's Rijks schatkist korter dan 1 jaar	1.815	1.501
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen		
RC GHOR	91	-
Totaal rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	91	-
Overige vorderingen		
Debiteuren	102	108
Voorziening dubieuze debiteuren	-7	-2
Overige vorderingen	349	267
Totaal overige vorderingen	444	373
Totaal uitzettingen korter dan 1 jaar	2.920	2.243

De uitzettingen in 's Rijks schatkist betreft de rekening-courant verhouding met het ministerie van Financiën. Decentrale overheden zijn verplicht de overtollige (liquide) middelen hier aan te houden. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Zie voor de berekening van de drempelbedragen het overzicht onder de post liquide middelen.

Overige vorderingen
De stijging van overige vorderingen heeft voornamelijk te maken met het opmaken van facturen na sluiting van de boekhouding.

Overlopende activa (bedragen x € 1.000)

Specificatie overlopende activa	31-12-2018	31-12-2017
Vooruitbetaalde bedragen en borg	410	387
Totaal	**410**	**387**

Liquide middelen (bedragen x € 1.000)

Specificatie liquide middelen	31-12-2018	31-12-2017
Kasgelden	1	0
Rekening-courant BNG	239	218
Rekening-courant ABN-Amro	10	7
Rekening-courant BNG (bankgaranties)	-	119
Totaal	**250**	**344**

Het rekening -courant krediet bij de BNG-bank heeft een limiet van € 1.000.000. Voor GGD Drenthe geldt een drempelbedrag schatkistbankieren van € 250.000. Het gemiddeld bedrag per dag dat is aangehouden buiten de schatkist bedraagt € 246.417.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)					
			Verslagjaar		
(1)	Drempelbedrag	250			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	245	248	244	249
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	5	2	6	1
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
			Verslagjaar		
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	25.298			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	25.298			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	22.026	22.600	22.419	22.899
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	245	248	244	249

Het drempelbedrag is het bedrag aan liquide middelen dat (gemiddeld) per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 3,75 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.
Per kwartaal mag het gemiddelde van de (liquide) middelen die de decentrale overheid dagelijks buiten de schatkist laat niet boven het drempelbedrag uitkomen. GGD Drenthe is in 2018 binnen het drempelbedrag gebleven. De liquide middelen die buiten de schatkist zijn aangehouden, zijn enkel gebruikt voor het betalingsverkeer.

VASTE PASSIVA
Eigen vermogen (bedragen x € 1.000)

	1-1-2018	herbestemming	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2018
Algemene reserve	**370**	**118**	**-**	**-**	**488**
Bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve "Risicoreservering"	1.230	-289	301	-85	1.157
Bestemmingsreserve "Organisatieontwikkeling"	114	-	-	-	114
Bestemmingsreserve "Egalisatie"	435	-	129	-200	364
Bestemmingsreserve "VTD"	-	289	-	-	289
	1.779	-	431	-284	1.925
Totaal Reserves	**2.149**	**118**	**431**	**-284**	**2.413**
Te bestemmen resultaat 2018	118	-118	-	-	174
Totaal Vermogen	**2.267**	**-**	**431**	**-284**	**2.587**

De stand per 1 januari 2018 en het voorstel resultaat bestemming 2017 sluiten aan met de door het Algemeen bestuur vastgestelde jaarrekening 2017. De verwachte dotaties en onttrekkingen zijn conform de vastgestelde Nota reserves en voorzieningen.

Algemene reserve
De toevoeging aan de Algemene reserve betreft de resultaatbestemming over 2017 conform het voorgenomen besluit bij de jaarrekening 2017.

Risicoreserve additionele taken
De toevoeging aan de Risicoreserve van € 301.000 betreft de 10% risico-opslag, die berekend wordt over de kostprijs van de additionele producten.

De onttrekkingen aan de risicoreserve betreffen:

Frictiekosten Veilig Thuis Drenthe	€ 66.000
Kosten inzake eigen risico Ziektewet	€ 19.000

Egalisatiereserve
De toevoegingen aan de egalisatiereserve betreffen:

Overschot Publieke Gezondheid Asielzoekers	€ 106.000
Onderzoekskosten epidemiologie	€ 12.000
Opleiding forensisch artsen	€ 11.000

De onttrekkingen aan de egalisatiereserve betreffen:

Kosten inzake vergunninghouders	€ 189.000
Kosten inspecties technische hygiëne zorg 2017	€ 10.000

Reserve VTD
Bij de jaarrekening 2017 is besloten om een bedrag van € 289.000, waarmee de Risicoreserve eind 2017 boven de bestuurlijke norm uitkomt, te bestemmen voor toekomstige ontwikkelingen VTD. Deze zijn nog niet ingezet. Afspraak is dat DB wanneer deze wel inzet het AB hier actief over informeert.

Totaal vermogen

Het totaal vermogen op 31 december 2018 bedraagt € 2.587.000, inclusief het resultaat over 2018 ad € 174.000.

	Stand per1-1-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo per 31-12-2018
Voorziening Onderhoud CB's	22		-5	17
Totaal	**22**	**0**	**-5**	**17**

In het najaar van 2016 is aan de hand van een risico-inventarisatie bij consultatiebureaus een voorziening gevormd voor achterstallig onderhoud. In 2018 is € 5.000 aan de voorziening onttrokken. Om te voorzien in de kosten van onderhoud voor de overige onderdelen resteert de voorziening van € 17.000.

VLOTTENDE PASSIVA
Netto-vlottende schulden korter dan één jaar (bedragen x € 1.000)

Specificatie netto-vlottende schulden korter dan 1 jaar	31-12-2018	31-12-2017
Crediteuren	625	400
RC GHOR	-	40
Totaal netto-vlottende schulden korter dan 1 jaar	**625**	**441**

Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

Specificatie overlopende passiva		31-12-2018	31-12-2017
Nog te betalen bedragen			
	Nog te betalen bedragen	396	291
	Belastingen en premieheffing	1.088	1.001
Totaal nog te betalen bedragen		1.484	1.292
Vooruitontvangen bedragen			
	Vooruitontvangen projectgelden	132	120
	Overige vooruitontvangen bedragen	128	15
Totaal vooruitontvangen bedragen		260	134
Totaal overlopende passiva		**1.744**	**1.426**

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Verplichtingen

GGD Drenthe heeft, in het kader van haar huisvesting, tot en met 31-08-2030 een verplichting van € 435.535 per jaar voor het huurcontract van het pand aan de Mien Ruysweg in Assen.

De verplichting voor overlopende verlofrechten is niet opgenomen. In de arbeidsvoorwaarden is een limiet gesteld voor overlopende verlofrechten van maximaal de helft van het basisverlof per persoon. Op basis van een inventarisatie is gebleken dat er in totaal 8.364 uren openstaan boven deze limiet. Tegen een gemiddeld uurloon van € 37,00 per werknemer zou dit een kostenpost van € 309.468 bij uitbetaling opleveren.

GGD Drenthe is gezamenlijk met de Veiligheidsregio Drenthe een verplichting aangegaan voor technisch beheer van de kantoorautomatisering. Looptijd is tot en met 30 november 2019. De verplichting per jaar voor GGD Drenthe bedraagt € 202.359.

GGD Drenthe is gezamenlijk met de Veiligheidsregio Drenthe een verplichting aangegaan voor software en licenties. Looptijd is tot en met 31 oktober 2019. De verplichting per jaar voor GGD Drenthe bedraagt € 135.172.

GGD Drenthe heeft, in het kader van haar huisvesting, een verplichting van € 448.673 per jaar voor aangegane huurverplichtingen (inclusief servicekosten) voor 31 consultatiebureaus in Drenthe. Te verdelen in:

Jaarlijkse verplichtingen met een looptijd < 1 jaar € 39.835;
Jaarlijkse verplichtingen met een looptijd >1 jaar < 5 jaar € 374.854;
Jaarlijkse verplichtingen met een looptijd > 5 jaar € 33.984.

BBV-Taakvelden	Realisatie 2018
Baten	
0.10 Mutaties reserves	284
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0
0.4 Overhead	62
0.8 Overige baten en lasten	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0
0 Bestuur en ondersteuning	**346**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.015
1.2 Openbare orde en veiligheid	69
1 Veiligheid	**1.084**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.123
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.033
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	2.360
6 Sociaal Domein	**5.516**
7.1 Volksgezondheid	18.752
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	258
7 Volksgezondheid en milieu	**19.010**
Totaal Baten	**25.956**
Lasten	
0.10 Mutaties reserves	-429
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-174
0.4 Overhead	-5.974
0.8 Overige baten en lasten	-0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-29
0 Bestuur en ondersteuning	**-6.606**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-836
1.2 Openbare orde en veiligheid	-57
1 Veiligheid	**-893**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-675
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-1.718
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.978
6 Sociaal Domein	**-4.370**
7.1 Volksgezondheid	-13.887
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-199
7 Volksgezondheid en milieu	**-14.087**
Totaal Lasten	**-25.956**
Eindtotaal	0

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) dienen publieke organisaties de inkomens te publiceren van haar topfunctionarissen. Over 2018 verantwoorden we het inkomen van de directeur, een niet-topfunctionaris en geven we een overzicht van de leden van het Dagelijks en Algemeen Bestuur. Het voor GGD Drenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000.

Tabel 37 vergoedingen topfunctionaris

bedragen x € 1	
Functiegegevens	**Directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 118.374
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.531
Subtotaal	€ 136.905
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 136.905
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 116.828
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.357
Totale bezoldiging 2017	€ 134.185

De vergoeding van de directeur blijft onder de jaargrens van de WNT in 2018.

Bezoldiging niet-topfunctionaris

bedragen x € 1	
Functiegegevens	**Arts openbare gezondheidszorg**
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 176.989
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.037
Totale bezoldiging 2018	**€ 196.026**
Individueel toepasselijke drempelbedrag bezoldiging	€ 189.000
Verplichte motivering van de overschrijding van het individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	Er waren in 2018 minder artsen beschikbaar, waardoor deze arts meer ingezet moest worden.
Gegevens 2017	
Functiegegevens	Arts openbare gezondheidszorg
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 160.537
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.193
Totale bezoldiging 2017	**€ 178.730**

Leden Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

GGD Drenthe is een gemeentelijke gezondheidsdienst op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de twaalf Drentse gemeenten. De leden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur zijn allen onbezoldigd lid. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden de leden van het Dagelijks Bestuur aan.

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
mevrouw H.A. Vlieg-Kempe	voorzitter Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur
de heer R. Wanders	vicevoorzitter Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur
de heer J. van 't Zand	lid Dagelijks Bestuur en lid Algemeen Bestuur
de heer J. Brink	lid Algemeen Bestuur
de heer P. van Dijk	lid Algemeen Bestuur
de heer E. Slomp	lid Algemeen Bestuur
Mevrouw O. Gopal	lid Algemeen Bestuur
de heer J. van der Haar	lid Algemeen Bestuur
de heer J. de Haas	lid Algemeen Bestuur
Mevrouw N. Houwing-Haisma	lid Algemeen Bestuur
de heer J. Westendorp	lid Algemeen Bestuur
de heer E.J. Derks	lid Algemeen Bestuur

Overzicht Incidentele Baten en Lasten

Op grond van artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet een overzicht worden verstrekt van de incidentele baten en lasten. Dit betreft een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd.

x € 1.000	Omschrijving	Baten	Lasten	Eindtotaal
Beschermen	Onttrekking egalisatiereserve t.b.v. technische hygiënezorg. Overloop onvoorziene inspecties van 2017 naar 2018	10		10
Beschermen	Extra personeelskosten t.b.v. technische hygiënezorg. Overloop onvoorziene inspecties van 2017 naar 2018		-10	-10
Beschermen	Extra personeelskosten Deskundige infectiepreventie publieke gezondheid		-43	-43
Beschermen	Voordelige afwikkelingsverschillen tuberculose bestrijding van voorgaande dienstjaren	18		18
Beschermen - derden	Extra opbrengsten in het kader van uitbraakpreventie van de vaccinatie Meningokokken ACWY	69		69
Beschermen - derden	Extra (personeels)kosten in het kader van uitbraakpreventie van de vaccinatie Meningokokken ACWY		-53	-53
Bevorderen	Voordelige afwikkelingsverschillen project gezondheidsbevordering van voorgaande dienstjaren	12		12
Bevorderen	Extra kosten bovenformativiteit gezondheidsbevordering		-17	-17
Jeugd	Extra druk-en portikosten voor het informeren van ouders voor het project “Mijn Kind Dossier”		-26	-26
Jeugd	Voordelige en nadelige afwikkelingsverschillen huisvestingslasten consultatiebureaus van voorgaande dienstjaren		-10	-10
Additioneel	Voordelige en nadelige afwikkelingsverschillen van voorgaande dienstjaren		-14	-14
Additioneel	Onttrekking risicoreserve t.b.v. PGA	19		19
Additioneel	Extra kosten ziektewet t.b.v. PGA		-19	-19
Additioneel	Onttrekking risicoreserve t.b.v. VTD	66		66
Additioneel	Extra kosten juridisch advies en personele frictiekosten Veilig Thuis Drenthe		-87	-87
Additioneel	Extra opbrengsten deskundigheidsbevordering Veilig Thuis professionals	104		104
Additioneel	Extra personeelskosten deskundigheidsbevordering Veilig Thuis professionals		-82	-82
Additioneel	Extra opbrengsten OGGZ Woningsanering en Winterregeling	10		10
Additioneel	Extra kosten OGGZ Woningsanering en Winterregeling		-10	-10
Additioneel	Voordelige afwikkelingsverschillen Reizigersvaccinaties van voorgaande dienstjaren	2		2
Additioneel	Bijdrage tekort 2018 Sense Noord Nederland		-25	-25
Bedrijfsvoering en middelen	Voordelige afwikkelingsverschillen verzekering WGA eigen risico dragerschap van voorgaande dienstjaren	12		12
Bedrijfsvoering en middelen	Voordelige en nadelige afwikkelingsverschillen van voorgaande dienstjaren		-5	-5
Eindtotaal		**321**	**-401**	**-80**

Bijlage 1 Jaarverantwoording Veilig Thuis Drenthe

Met ingang van het verslagjaar 2015 dienen aanbieders van Veilig Thuis zich jaarlijks te verantwoorden over hun prestaties. De Jaarverantwoording Veilig Thuis is gebaseerd op de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Voor de verantwoording is een verplicht format opgesteld: het "Format Jaarverantwoording Aanbieders Veilig Thuis 2017 en 2018".

Veilig Thuis Drenthe (VTD) is onderdeel van de GGD Drenthe, die niet onder de verantwoordingsplicht van de Jeugdwet valt. Dit houdt in dat GGD Drenthe verantwoordingsplicht is voor wat betreft VTD.

De jaarverantwoording bestaat uit twee delen:
- Een jaarrekening;
- Een set prestatiegegevens.

Tot en met 2016 omvatte de jaarverantwoording nog een derde deel: het maatschappelijk verslag. Onderwerpen die tot en met verslagjaar 2016 door de aanbieders Veilig Thuis werden verantwoord in het maatschappelijk verslag, zijn nu geïntegreerd in de gegevensset van DigiMV, de aanlevertool van de jaarverantwoording. Daarmee is het aanleveren van een afzonderlijk maatschappelijk verslag op grond van de WMO vanaf verslagjaar 2017 niet langer vereist.

Jaarrekening
Organisaties die niet verantwoordingsplichtig zijn op grond van de Jeugdwet of Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi) hoeven alleen een gesegmenteerde jaarrekening Veilig Thuis op te leveren.
Voor VTD 2018 en 2017 ziet de gesegmenteerde jaarrekening er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

	2018	2017
Opbrengsten Veilig Thuis		
Bijdragen gemeenten	4.332	3.693
Overige inkomsten	63	117
Totaal opbrengsten	4.395	3.810
Bedrijfslasten Veilig Thuis		
Personeelskosten	3.529	3.486
Afschrijvingen	14	13
Overige bedrijfskosten (incl. mutaties reserves)	877	383
Totaal bedrijfslasten	4.420	3.882
Resultaat	-25	-72

Set prestatiegegevens
De kernprestaties van VTD en kwantitatieve gegevens (aantallen cliënten, capaciteit en productie, personeelsformatie en omzet) zullen worden opgenomen in de webapplicatie DigiMV.

Bijlage 2: Nota Reserves en Voorzieningen 2018 - 2021

Het laatste deel van de jaarstukken is de nota Reserves en Voorzieningen. De basis van de gepresenteerde stand van deze nota is de besluitvorming in het Algemeen Bestuur zoals vorig jaar heeft plaatsgevonden. In deze geactualiseerde nota gaan we in op de door het Dagelijks Bestuur vastgestelde mutaties in 2018. De nota reserves en voorzieningen maakt een integraal onderdeel uit van de jaarrekening en daarmee van de vastgestelde jaarplancyclus.

In de navolgende rapportages is de stand per reserve geschetst, inclusief de mogelijke ontwikkeling voor de vier daaropvolgende jaren. Het te bestemmen resultaat 2018 is in deze rapportage verwerkt onder voorbehoud van goedkeuring door het Algemeen Bestuur. De rapportage geeft de actuele stand aan van de reserves per 31 december 2018. Alle bedragen in de reserves zijn in afgeronde duizendtallen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

Nummer: 0600	Naam: Algemene Reserve			
Financiële informatie				
Stand per 31 december 2017				€ 371
Toevoeging	Resultaatbestemming 2017			€ 118
Onttrekking				€ 0
Stand per 31 december 2018				€ 488

Verwacht verloop verdere jaren	2019	2020	2021	2022
(Te verwachten) stand per 1 januari	488	662	662	662
Te verwachten stortingen	174	0	0	0
Te verwachten onttrekkingen	0	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december	662	662	662	662

Mogelijke claims

Kenmerk reserve					
Nr.	Onderwerp	Omschrijving			
1.	Doel	De algemene reserve is ingesteld voor de dekking van nadelige rekeningresultaten, onvoorziene incidentele uitgaven en andere niet voorziene bedrijfsrisico's, voor zover hierin niet op andere wijze is voorzien. De niet voorziene risico's voor additionele taken, uitgezonderd VTD, worden opgevangen vanuit de Risicoreservering.			
2.	Historische achtergrond	Deze reserve is in het verleden gevormd door batige saldi en toevoegingen vanuit vervallen bestemmingsreserves. Het maximale niveau van de algemene reserve is in 2009 teruggebracht van 10% naar 5% van de omvang van de basistaken.			
3.	Soort	Algemene reserve		Structureel	
4.	Looptijd	Startdatum	2002	Einddatum	Niet bepaald
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 0	Maximaal	5% basistaken
6.	Storting	Onder andere eventuele jaarrekeningsaldi.			
7.	Onttrekking	De algemene reserve mag niet worden aangewend als structureel dekkingsmiddel; onttrekkingen alleen via besluit Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Voor deze reserve wordt een maximum aangehouden van 5% van de jaarbegroting van het basistakenpakket. Het maximum voor 2018 bedraagt € 705.			
9.	Ontwikkelingsplanning	Eind 2018 is het peil van de algemene reserve 4,7%.			
10.	Algemene opmerkingen	Indien het maximum zoals bij 8. omschreven overschreden wordt, zal het overschot uitgekeerd worden aan de gemeenten conform de verdeelsleutel behorende bij het betreffende boekjaar.			

Nummer: 0601		Naam: Risicoreserve			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2017					€ 1.230
Toevoeging	Additionele opslagen				€ 301
Onttrekking	Diversen				€ -374
Stand per 31 december 2018					€ 1.157

Verwacht verloop verdere jaren	2019	2020	2021	2022
(Te verwachten) stand per 1 januari	1.157	1.216	1.489	1.761
Te verwachten stortingen	273	273	273	273
Te verwachten onttrekkingen	-214	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december	1.216	1.489	1.761	2.034

Mogelijke claims

Risico's inzake additioneel werk. In de Risicoreservering is een specifiek deel (€ 250) bestemd voor ontwikkelingen gezondheidsbevordering. Vanaf 2013 is hiervan reeds een deel onttrokken. Verder worden WW-uitkeringen en frictiekosten van additionele medewerkers hieruit onttrokken.

Kenmerk reserve

Nr.	Onderwerp	Omschrijving			
1.	Doel	Het opvangen van risico van additioneel werk.			
2.	Historische achtergrond	Met de presentatie van de kostprijsnotitie en de invoering van de 'hybride organisatie' is vastgesteld dat de tarieven die gebruikt worden bij de uitvoering van de additionele taken een element bevat ter dekking van risico's op dit gebied. Daarbij gaan wij uit van een risicoreservering van 33% van het personele volume additioneel.			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2010	Einddatum	p.m.
5.	Benodigd peil	Minimaal		Maximaal	Zie punt 8
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	'Personeelsvolume additionele taken per einde jaar' x 'worst-case scenario (=33%)'. De gewenste omvang, conform deze norm, voor 2018 is € 961.			
9.	Ontwikkelingsplanning	Zie mogelijke claims.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0602	Naam: Reserve organisatieontwikkeling
Financiële informatie	
Stand per 31 december 2017	€ 114
Toevoeging	€ 0
Onttrekking	€ 0
Stand per 31 december 2018	€ 114

Verwacht verloop verdere jaren	2019	2020	2021	2022
(Te verwachten) stand per 1 januari	114	114	114	114
Te verwachten stortingen	0	0	0	0
Te verwachten onttrekkingen	0	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december	114	114	114	114

Mogelijke claims

Kenmerk reserve

Nr.	Onderwerp	Omschrijving			
1.	Doel	Aansluiten op verwachte - en gesignaleerde ontwikkelingen.			
2.	Historische achtergrond	Voor organisatieontwikkeling zijn geen structurele posten opgenomen in de begroting.			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2010	Einddatum	pm
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 10	Maximaal	€ 500
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij de onder 2. genoemde onderwerpen en de mogelijk claims.			
9.	Ontwikkelingsplanning	De GGD is een professionele en kennisrijke organisatie die, zeker de komende jaren, een belangrijk expertisecentrum van en voor de gemeenten is. Om deze rol aan te (blijven) kunnen is het in onze ogen noodzakelijk om de medewerkers en organisatie voortdurend te ontwikkelen.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0603		Naam: Egalisatiereserve			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2017					€ 435
Toevoeging	Diversen				€ 129
Onttrekking	Diversen				€ -200
Stand per 31 december 2018					€ 364

Verwacht verloop verdere jaren	2019	2020	2021	2022
(Te verwachten) stand per 1 januari	364	324	271	282
Te verwachten stortingen	9	0	11	11
Te verwachten onttrekkingen	-49	-53	0	0
Te verwachten stand per 31 december	324	271	282	293

Mogelijke claims

Egalisatie van de kosten van 3 onderzoeken epidemiologie per vier jaar (€ 49), doorlopende THZ-inspecties (€ 13), opleiding Forensisch artsen (€ 86), Publieke Gezondheid Asielzoekers (€ 135), opleiding arts infectieziektebestrijding (€ 33) en Vergunninghouders (€ 49).

Kenmerk reserve

Nr.	Onderwerp	Omschrijving			
1.	Doel	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
2.	Historische achtergrond	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2011	Einddatum	p.m.
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 0	Maximaal	p.m.
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij de onder 1. genoemde onderwerpen.			
9.	Ontwikkelingsplanning	p.m.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0604		Naam: Reserve VTD			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2017					€ n.v.t.
Toevoeging	Herschikking				€ 289
Onttrekking	Diversen				€ 0
Stand per 31 december 2018					€ 289

Verwacht verloop verdere jaren	2019	2020	2021	2022
(Te verwachten) stand per 1 januari	289	0	0	0
Te verwachten stortingen	197	0	0	0
Te verwachten onttrekkingen	-486	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december	0	0	0	0

Mogelijke claims

Onder andere MDA++, de radarfunctie en de toename van het aantal te verwerken meldingen.

Kenmerk reserve

Nr.	Onderwerp	Omschrijving			
1.	Doel	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
2.	Historische achtergrond	Ter voorkoming van een piek in de kosten en lasten in de toekomst (egalisatie van de kosten).			
3.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
4.	Looptijd	Startdatum	2018	Einddatum	p.m.
5.	Benodigd peil	Minimaal	€ 0	Maximaal	p.m.
6.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
7.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
8.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten bij de onder 1. genoemde onderwerpen.			
9.	Ontwikkelingsplanning	p.m.			
10.	Algemene opmerkingen	-			

Nummer: 0640		Naam: Voorziening onderhoud			
Financiële informatie					
Stand per 31 december 2017					€ 22
Toevoeging					
Onttrekking	Diversen				€ -5
Stand per 31 december 2018					€ 17
Verwacht verloop verdere jaren		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
(Te verwachten) stand per 1 januari		17	0	0	0
Te verwachten stortingen		0	0	0	0
Te verwachten onttrekkingen		-17	0	0	0
Te verwachten stand per 31 december		0	0	0	0
Mogelijke claims					

Kenmerk reserve					
Nr.	**Onderwerp**	**Omschrijving**			
1.	Doel	Kosten die moeten worden gemaakt, waarvan de onvermijdelijke verplichting is ontstaan.			
2.	Soort	Bestemmingsreserve		Incidenteel	
3.	Looptijd	Startdatum	2012	Einddatum	2018
4.	Benodigd peil	Minimaal	n.v.t.	Maximaal	n.v.t.
5.	Storting	Op basis van besluit Algemeen Bestuur.			
6.	Onttrekking	Directeur en Dagelijks Bestuur, verantwoording achteraf aan Algemeen Bestuur.			
7.	Risicocalculatie	Realistische inschatting van de te verwachten kosten.			
8.	Ontwikkelingsplanning	De voorziening wordt aangewend in 2018.			
9.	Algemene opmerkingen	-			

Bijlage 3: Verklarende woordenlijst

ABO	Algemeen bestuurlijk overleg
ABR	Antibioticaresistentie
AIOS	Arts in opleiding tot specialist
AGV	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AZC	Asielzoekerscentrum
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCG	Bacillus calmette-guérin (vaccin tegen tuberculose)
BI	Business-intelligence
BMR	(vaccin tegen) Bof, mazelen en rodehond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRMO	Bijzonder resistente micro-organismen
BSO	Buitenschoolse opvang
BVD	Bestuurlijk veiligheidsoverleg Drenthe
CB	Consultatiebureau
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
CRI	Crisis, rampen en Incidenten
CSG	Centrum Seksueel Geweld
DIP-er	Deskundige Infectiepreventie
DTP	(vaccin tegen) Difterie , tetanus, polio
DKTP	(vaccin tegen) Difterie , kinkhoest, tetanus, polio
DPG	Directeur Publieke Gezondheid
DWO	Digitale Werkomgeving
Fido	Wet financiering decentrale overheden
FMEK	Forensisch medische expertise bij kindermishandeling
GAGS	Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
GCA	Gezondheidscentrum Asielzoekers
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulverleningsorganisatie in de regio
GIDS	Gezond in de stad: landelijke stimuleringsprogramma
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
GROP	GGD rampen opvangplan
GO	Georganiseerd overleg
GOB	Gastouderbureau
GOR	Gezondheidsonderzoek na rampen
Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
ICP	Integraal Crisis Plan
IKB	Individueel Keuze Budget
IKK	Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang
ISK	Internationale Schakelklas
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HG	Huiselijk geweld
HIb	Haemophilus influenzae type B (Hib)-ziekten
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HPV	Humaan papillomavirus
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op gezond gewicht
KD+	Mijn Kinddossier
KDV	Kinderdagverblijf
KIES	Kinderen in Echtscheidingssituaties
KNMAR	Koninklijke Nederlandse Marechaussee
KvdVK	Kans voor de Veenkoloniën
KWE	Kleinschalige Wooneenheid
KWG	Kleinschalige Woongroep
LHBT	lesbische vrouwen/homoseksuele mannen/biseksuelen/ transgenders
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MDA++	Multidisciplinaire aanpak intersectoraal en specialistisch
Men ACWY	Meningitis ACWY
MK	Met kinderen
MKD	Mijn KindDossier
MRSA	Meticilline-resistente staphylococcus aureus ('ziekenhuisbacterie')
MSM	Mannen die seks hebben met mannen
NNZ	Nu Niet Zwanger
OGGz	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OMAC	Operationeel Medewerkers Actiecentrum
OTAV	OndersteuningsTeam Asielzoekers en Vergunninghouders
OTO	Opleiden, trainen, oefenen
P&O	Personeel & organisatie
PGA	Publieke gezondheid asielzoekers
PI	Penitentiaire Inrichting
POH	Praktijk Ondersteuner Huisartsenzorg
PSHi	Psychosociale hulverlening bij incidenten
PSHOR	Psychosociale Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
PSZ	Peuterspeelzaal
RGS	Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
ROAZ	Regionaal Overleg Acute Zorg
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SOA	Seksueel overdraagbare aandoening
TBC	Tuberculosebestrijding
THZ	Technische Hygiënezorg
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
VDG	Verenigde Drentse Gemeenten
VNG	Verenigde Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord-Nederland
VO	Voortgezet Onderwijs
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VTD	Veilig Thuis Drenthe
VVE	Voorschoolse – en Vroegschoolse Educatie
VWS	Volksgezondheid, welzijn, sport
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
ZIF	Zorg Innovatie Forum
WTZi	Wet Toelating Zorginstellingen

GGD Drenthe

Samen werken aan Gezondheid in Drenthe

Jaarstukken 2018

Jaarbericht 2018

Als GGD Drenthe werken we aan het bereiken van gezondheidswinst voor alle inwoners van Drenthe. We zetten in op preventie en een gezonde en veilige omgeving voor iedereen, waarbij we speciale aandacht hebben voor kwetsbare mensen. We werken als GGD voor en samen met de Drentse gemeenten en maatschappelijke partners. In dit overzicht lichten we een aantal belangrijke ontwikkelingen uit. Voor het volledige jaarverslag gaat u naar www.ggddrenthe.nl

GGD Drenthe

VACCINATIES

Vaccineren voorkomt het risico op risicovolle infectieziekten voor jezelf, maar ook voor je omgeving. Tegelijkertijd leven er bij sommige ouders van jonge kinderen twijfels over de veiligheid van vaccinaties. We hebben aandacht hiervoor en bespraken de zorgen over vaccinatie met ouders. De meeste kozen toch voor vaccinatie. Verder riepen we in 2018 jongeren op om zich te komen vaccineren tegen meningokokkenziekte, aangezien deze infectie steeds vaker voorkomt. In Drenthe heeft 92% van de opgeroepen jongeren de prik gehaald.

GEZONDE LEEFOMGEVING

De omgeving waarin mensen wonen heeft invloed op hun gezondheid. De GGD biedt advies als er bijvoorbeeld mensen last hebben van geluid, geur of luchtverontreiniging. In 2018 adviseerden we gemeenten daarnaast bij het inrichten van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag. Je kunt denken aan goede wandelpaden, veel groen, speeltuinen zodat kinderen buiten kunnen spelen en ontmoetingsplekken voor ouderen.

SOCIAAL VEILIG

Veilig Thuis wil onveiligheid in gezinnen eerder en beter in beeld hebben en zet in op het stoppen en duurzaam oplossen van onveiligheid thuis. Er is in dit kader gewerkt aan een verbeterde werkwijze bij meldingen en onderzoek en het volgen van de uitvoering van de afspraken, mede om recidive te verminderen. De professionals van de GGD werden getraind in het toepassen van de aangepaste meldcode. Vanuit de OGGZ wordt aansluiting gezocht bij de aanpak van personen met verward gedrag en de niet acute opvang. Ook wordt de expertise van de OGGZ ingezet ten behoeve van de inzet vanuit wijk/gebiedsteams. Het Centrum Seksueel Geweld zet in op een slagvaardige ondersteuning van slachtoffers.

GEZONDHEIDSBEVORDERING

Er is landelijk maar ook in de gemeenten steeds meer aandacht voor het bevorderen van een goede gezondheid. In Drenthe zijn veel mensen die kampen met overgewicht, die roken of die overmatig alcohol drinken. Wij werken nauw samen met gemeenten en ketenpartners en brengen onze kennis in over hoe je een gezonde leefstijl kunt stimuleren. Er werd in 2018 bijvoorbeeld gewerkt aan het rookvrij laten opgroeien van kinderen en het terugdringen van comazuipen onder jongeren.

JEUGD

We vinden het belangrijk dat de toegang tot de jeugdgezondheidszorg laagdrempelig is. Sinds 2018 maken we de zorg toegankelijker door het dossier van het kind online beschikbaar te maken voor ouders. Verder geven we les aan jongeren op het voortgezet onderwijs over het belang van een gezonde leefstijl. Ze vullen daarna een vragenlijst in en kunnen hun online gezondheidsprofiel inzien. Bij behoefte aan advies kunnen ze doorklikken naar JouwGGD.nl of met een jeugdarts/verpleegkundige in gesprek. De eerste ervaringen zijn positief.

MONITOREN

Wij zorgen ervoor dat er cijfers beschikbaar zijn over de gezondheid en leefstijl van de inwoners van Drenthe. In 2018 brachten we cijfers uit over het welbevinden, de leefstijl en het gewicht van scholieren. Ook brachten we een rapport uit over hoe vaak depressie voorkomt in Drenthe en wat je eraan kunt doen. We gingen verder in op het thema gezondheid in relatie met participatie in de samenleving. Op basis van de uitkomsten van onze onderzoeken ondersteunen en adviseren wij gemeenten en scholen. Zij kunnen op basis van onze inbreng hun beleid en aanpak opstellen of bijsturen.

1.301	meldingen infectieziekten
1.359	inspecties kinderopvanglocaties
37.630	aantal consulten JGZ
2.093	adviezen vanuit Veilig Thuis Drenthe
820	SOA consulten
853	meldingen advies- en meldpunt OGGZ
284	lijkschouwingen
166	meldingen milieu en gezondheid

GGD Drenthe

t.a.v. het Algemeen Bestuur

<>

<>

Datum	Ons kenmerk	Uw brief	Uw kenmerk
28 mei 2019			

Onderwerp: zienswijze begroting 2020

Geacht Bestuur,

Op 15 april 2019 heeft u uw jaarrekening 2018, inclusief goedgekeurde accountantsverklaring, en de ontwerp-begroting 2020-2023 aan de gemeenteraad aangeboden.

Ten aanzien van de ontwerp-begroting 2020-2023 stelt u de gemeenteraad in de gelegenheid om zijn zienswijze kenbaar te maken. U behandelt de verschillende zienswijzen op de (meerjaren)begroting in uw vergadering van 8 juli 2019.

Met deze brief maken wij gebruik van uw uitnodiging, en dienen wij een zienswijze in op de volgende punten:

Rijksvaccinatieprogramma

Per 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Hiervoor is het macrobudget voor de RVP-taken overgeheveld van de Rijksbegroting naar de gemeenten. De GGD voert het RVP als basistaak uit.

In uw ontwerp-begroting geeft u aan dat het RVP in 2020 wordt uitgebreid met een vaccinatie tegen Meningokokken. De verwachte kosten voor de uitvoering van deze vaccinatie worden in uw ontwerp-begroting geraamd op ca. € 100.000. Wij gaan ervan uit dat de door u opgenomen verwachte kosten niet hoger zullen zijn dan de middelen die de deelnemende gemeenten hiertoe vanuit het Rijk ontvangen. Wij gaan er van uit dat eventuele meerkosten binnen uw eigen begroting gedekt worden.

Veilig Thuis Drenthe

Voor wat betreft de additionele taak ‘Veilig Thuis Drenthe’ (VTD) heeft u in de ontwerp-begroting rekening gehouden met nieuwe en gewijzigde taken als gevolg van het landelijke actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’. Het landelijke actieprogramma leidt tot een intensievere aanpak van VTD.

Deze intensieve aanpak werkt kostenverhogend. Er zijn extra middelen via de centrumgemeente beschikbaar gesteld, maar deze blijken evenwel niet toereikend. Uit uw ontwerp-begroting komt naar voren dat u een toename van de kosten met € 1.300.000 verwacht. Wij begrijpen dat de praktische uitvoering van het landelijke actieprogramma financiële gevolgen heeft voor VTD. Evenwel hebben wij enkele opmerkingen:

- **Meer grip op VTD**

De landelijke ontwikkelingen vanuit het actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’ hebben impact op het primair proces van VTD. De verwachting is dat de ontwikkelingen zullen leiden tot een exponentiele toename van de werkzaamheden van VTD. Hiertoe verwacht u in 2020 een extra budget van € 1.300.000 benodigd te zijn.

Met deze kwalitatieve en kwantitatieve doorontwikkeling, groeit VTD ons inziens uit tot een volwaardige organisatie met veel (financiële) verantwoordelijkheden. In dat kader vinden wij het van belang meer zicht te krijgen op VTD.

Allereerst zouden wij graag meer helderheid krijgen over de relatie tussen de gewijzigde/ nieuwe taken, de extra benodigde formatie en het extra benodigd budget. In de ontwerp-begroting geeft u namelijk aan dat de gevraagde financiële middelen met name benodigd zijn voor de inzet van extra personeel. Een onderbouwing van de benodigde formatie aan de hand van de toename van werkzaamheden wordt echter niet gegeven.

Daarnaast vinden wij een sterke sturing op een kwalitatieve uitvoering van de taken binnen verantwoorde financiële kaders meer dan gewenst. Wij vragen ons in dat kader af of VTD, als additionele taak van de GGD, nog wel op zijn plaats is. Daarom willen u ter overweging meegeven om een verkenning te starten naar het op een andere manier beleggen van de VTD-taken. Te denken valt aan de mogelijkheid om VTD te organiseren als aparte entiteit, al dan niet als onderdeel van de GGD. Los daarvan, gaan wij ervan uit dat u strikt zult monitoren op de uitvoering van taken van VTD en de daarmee gepaard gaande kosten.

- **Actiever inzetten op preventie**

Ter voorkoming van (meldingen van) kindermishandeling en huiselijk geweld, zouden wij graag zien dat u, samen met gemeenten, actiever inzet op preventie en vroegsignalering. Naast alleen een adviserende en informerende rol in lokale preventieprogramma's, is een actieve voortrekkers-, verbindende en kennisdelende rol van GGD op zijn plaats.

Het algemeen beeld is dat sprake is van verhoging van kosten (vooral VTD). Gelet echter op de ontwikkeling van de financiën van de gemeente Westerveld , gaan wij er vanuit dat u dat u in uw begroting voor 2020 e.v. een nullijn hanteert ten opzichte van 2019. Dat betekent dat een eventuele kostenverhoging binnen een taakveld gecompenseerd wordt binnen andere taakvelden van de begroting
Met inachtneming van deze zienswijze nemen wij kennis van de concept-begroting 2020-2023.

Wij wensen u succes met uw taken in de publieke gezondheid en met de uitdagingen waar de GGD Drenthe voor staat.

Als u nog vragen heeft kunt u contact opnemen met de gemeente via telefoonnummer 14 0521 en via info@gemeentewesterveld.nl .

Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De raad van de gemeente Westerveld,

De voorzitter, de griffier,

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00067 - Verordening rechtspositie raads- en commissieleden - Besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

In november 2018 is op rijksniveau besloten de rechtspositie van decentrale politieke ambtsdrager samen te voegen in één regeling. Dit betekent dat de rechtspositie van algemeen bestuurders van provincies, gemeenten en waterschappen in één regeling is samengevoegd, die voor gemeenten op 1 januari 2019 in werking is getreden. Het rechtspositiebesluit (AmvB0 is verder uitgewerkt in een ministeriële regeling. Daarnaast is er ruimte om bepaalde aspecten op lokaal niveau in te vullen middels een verordening.

Besluit

Besluitpunt 1

1. vaststelling van de verordening rechtspositie raads- en commissieleden Gemeente Westerveld 2019,

Besluitpunt 2

2. Intrekking van de verordening wethouders, raads- en commissieleden 2017 met uitzondering van artikel 4 van deze verordening. Dit artikel blijft van kracht tot 16 maart 2022 of tot het moment dat gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden.

Motivering

Aanleiding en context

Het uitgangspunt bij het opstellen van deze verordening is geweest zoveel mogelijk van bestaande regelingen in tact te laten. Dit betekent dat deze rechtspositionele wijziging zoveel mogelijk technisch wordt doorgevoerd. Er is een verplichte wijziging doorgevoerd ten aanzien van de reiskosten.

Beoogd resultaat

Een verordening die voldoet aan de AmvB zoals die in november 2018 is vastgesteld en voor gemeenten op 1 januari 2019 in werking is getreden.

Argumentatie

Er is momenteel een beperkt centraal budget beschikaar voor scholing van raadsleden. De landelijke regeling schrijft voor dat de ICT vergoedeing vanaf 1 januari 2019 niet meer mogelijk is en vervangen moet worden door het in bruikleen geven van een ICT device van gemeentewege.Bij wijze van overgangsregeling geldt dit niet voor zittende raads- en commissieleden. Bij bespreking in het

presidium is afgesproken dat, voor degene die dit wil, tussentijds ook een ICT-device in bruikleen kan krijgen.
Raadsleden en commissieleden, die benoemd zijn op grond van artikel 82 Gemeentewet ontvangen een vaste maandelijkse vergoeding voor reiskosten binnen de gemeente als bedoeld in het Rechtspositiebesluit. De vaste vergoeding bedraagt zes maal de reisafstand (retour) tussen het huisadres van het raadslid of commissielid en het gemeentehuis, maal het maximumbedrag dat door een werkgever aan een werknemer kan worden verstrekt. Daarnaast kunenn raads- en commissieleden aanspraak maken op een vergoeding van de reis- en verblijfskosten die gemaakt worden binnen de gemeente. Voor alle drie onderdelen is een extra bijdrage gevraagd bij de opstelling van de Voorjaarsrapportage.

Kanttekening en risico's
Het voorstel om de ICT vergoeding in stand te houden tot de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 wijkt af van de landelijke regeling doch past in de overgangsregeling zoals bepaald door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (brief 18 februari 2019).

Aanpak/uitvoering en communicatie
Inmiddels zijn zowel de leden van de raad als de duoleden schriftelijk geïnformeerd over de gevolgen van het rechtspositiebesluit decentrale ambtsdrager. Na vaststelling van de verordening zal deze worden geplaatst op overheid.nl.

Integrale advisering
N.v.t.

Kosten, baten, dekking
Kosten kunnen deels worden gedekt vanuit de lopende begroting en deels vanuit de aanvraag die in het kader van de Voorjaarsrapportage zijn gedaan.

Bijlagen

1. Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019 .docx

Model Verordening rechtspositie Raads- en commissieleden 2019

De raad van de gemeente Westerveld
gelezen het voorstel van het presidium van 7 maart 2019 en 9 mei 2019;
gelet op de artikelen 95, eerste en tweede lid, 96, eerste en tweede lid, en 97, 98, 99 van de Gemeentewet en de artikeln 3.1.1, vijfde lid, 3.1.3., eerste lid, 3.1.4, eerste lid, 3.1.8, eerste lid, 3.1.9, eerste lid, 3.3.2, 3.3.3, tweede lid, 3.4.1, eerste lid, 3.4.2 en 3.3.8 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers;
gezien het advies van Fysiek domein en middelen van 6 juni 2019;

besluit vast te stellen de volgende verordening: Verordening rechtspositie raads- en commissieleden Gemeente Westerveld 2019

Artikel 1. Definitiebepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

a . commissielid : lid van een commissie als bedoeld in de artikelen 82, 83 en 84 van de Gemeentewet, dat niet tevens raadslid is of ambtenaar die als zodanig tot lid van een commissie is benoemd.
b . griffier : de griffier, bedoeld in artikel 107 van de Gemeentewet.
c . raadslid : lid van de gemeenteraad.

Artikel 2. Reis- en verblijfskosten raads- en commissieleden voor reizen binnen de gemeente

1. Raadsleden en commissieleden, die benoemd zijn op grond van artikel 82 Gemeentewet ontvangen een vaste maandelijkse vergoeding voor reiskosten **binnen** de gemeente als bedoeld in de artikelen 3.1.7, lid 1a en 3.4.3, lid 1a Rechtspositiebesluit.
2. De vast vergoeding als bedoeld in lid 1 bedraagt zes maal de reisafstand (retour) tussen het huisadres van het raadslid of commissielid en het gemeentehuis, maal het maximumbedrag dat door een werkgever aan een werknemer per afgelegde kilometer kan worden verstrekt.
3. Daarnaast kunnen raadsleden en commissieleden aanspraak maken op een vergoeding van de reis- en verblijfskosten die gemaakt worden binnen de gemeente voor de uitoefening van de functie. Deze kosten kunnen gedeclareerd worden door middel van een (digitaal) declaratieformulier.

Artikel 3. Reis- en verblijfskosten raads- en commissieleden voor reizen buiten de gemeente

1. Voor reizen **buiten** het grondgebied van de gemeente ter uitvoering van een beslissing van het gemeentebestuur **als bedoeld in artikel 97 Gemeentewet** worden aan een raads- of commissielid vergoed:
   a. de kosten voor het gebruik van openbaar vervoer;
   b. bij gebruik van een eigen auto het maximumbedrag dat door een werkgever aan een werknemer per afgelegde kilometer onbelast kan worden verstrekt.
2. Voor reizen buiten het grondgebied van de gemeente, ter uitvoering van een beslissing van het gemeentebestuur, worden aan een raadslid of commissielid bij gebruik van eigen auto tevens de veer- en tolkosten vergoed;
3. Boetes en naheffingsaanslagen voor parkeren worden niet vergoed;
4. Als een raadslid of commissielid een tijdelijke functionele beperking heeft, kan voor reizen als bedoeld in het eerste lid, een voor de beperking geschikte vervoersvoorziening worden vergoed of ter beschikking gesteld.
5. De noodzakelijke en redelijkerwijs gemaakt werkelijke verblijfskosten die een raadslid of commissielid maakt in verband met reizen **buiten** het grondgebied ter uitvoering van een beslissing van het gemeentebestuur worden ten laste van de gemeente vergoed.

Artikel 4. Nadere regels niet-partijpolitiek georiënteerde scholing raads- en commissieleden

1. Een raads- of commissielid dat wil deelnemen aan niet-partijpolitiek georiënteerde scholing in verband met de vervulling van zijn functie als bedoeld in artikel 3.3.3 Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers, dient daartoe vooraf een gemotiveerde aanvraag in bij het presidium.
Deze aanvraag gaat vergezeld van stukken met inhoudelijke informatie en een kostenspecificatie.
2. De maximale vergoeding van de scholing bedraagt:
a. € 500,00 per jaar per raadslid;
b. € 500,00 per jaar per commissielid.
3. Het presidium beslist op de aanvraag op basis van de overlegde stukken, overeenkomstig het tweede lid, op basis van meerderheid van stemmen.

Artikel 5. Verzekering raadsleden voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden

1. Een raads- of commissielid tekent een bruikleenovereenkomst wanneer hem ten laste van de gemeente voor de duur van de uitoefening van zijn functie informatie- en communicatievoorzieningen ter beschikking worden gesteld bedoeld in artikel

3.3.2 Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers.
Het college stelt het model van de bruikleenovereenkomst vast.
2. Een raads- of commissielid levert na beëindiging van zijn functie de ter beschikking gestelde informatie- en communicatievoorzieningen in bij de gemeente.

Artikel 6. Aanwijzing als eindheffingsbestanddeel

1. Als eindheffingsbestanddeel als bedoeld in artikel 31, eerste lid, onderdeel f, van de Wet op de loonbelasting 1964 worden aangewezen de vergoedingen, tegemoetkomingen en verstrekkingen, genoemd in artikel 3.3.8 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers.
2. Als eindheffingsbestanddeel als bedoeld in artikel 31, eerste lid, onderdeel f, van de Wet op de loonbelasting 1964 worden verder aangewezen de vergoedingen, tegemoetkomingen en verstrekkingen, genoemd in deze verordening, voor zover deze worden gerekend tot een vergoeding, tegemoetkoming of verstrekking als bedoeld in artikel 31a, tweede lid, onderdelen a tot en met h, van de Wet op de Loonbelasting 1964.

Artikel 7. Betaling vaste vergoedingen

Tenzij het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers of de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers anders bepalen, vindt de betaling van de vergoeding van de commissieleden, bedoeld in artikel 3.4.1 het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers **per kwartaal** plaats met inachtneming van een vergoeding per bijgewoonde vergadering.

Artikel 8. Betaling en declaratie van onkosten

1. Tenzij het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers of de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers anders bepalen, vindt de betaling van kosten die op grond van deze verordening voor vergoeding of tegemoetkoming in aanmerking komen plaats door:
a. betaling uit gemeentelijke middelen, op basis van een rechtstreeks aan de gemeente toegezonden factuur,
b. betaling vooruit uit eigen middelen of
c. betaling ten laste van de gemeentelijke creditcard.
2. Een aanvraag om een vergoeding van de onkosten als bedoeld in dit artikel gaat vergezeld van een declaratieformulier en bewijsstukken.
3. Het declaratieformulier en de bewijsstukken worden binnen **een kwartaal** na factuurdatum of betaling door raads- of commissieleden ingediend bij de griffier.
4. Voor zover van toepassing draagt de gemeente er zorg voor dat de betaling aan raads- of commissieleden binnen **30 dagen** na het indienen van de aanvraag

wordt overgemaakt. Artikel 9. Informatie- en communicatievoorzieningen raads- en commissieleden

Artikel 9. Intrekken oude verordening

1. De Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2017, vastgesteld op 31 oktober 2017, wordt ingetrokken.
2. In afwijking van het eerste lid blijft artikel 4 van de Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2017 van kracht tot 16 maart 2022 of tot het moment dat gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden.

Artikel 10. Inwerkingtreding

1. Deze verordening treed in werking met ingang van 1 augustus 2019 en werkt terug tot en met 1 januari 2019.

Artikel 11. Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Gemeente Westerveld 2019.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Westerveld, 2 juli 2019.

De voorzitter, H. Jager

De griffier, R.J. van der Veen

Toelichting Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Westerveld 2019

ALGEMEEN DEEL

Wettelijke regelingen

In de wet en nadere regelgeving zijn alle van belang zijnde onderwerpen geregeld betreffende de rechtspositie van gemeentelijke politieke ambtsdragers. In de Gemeentewet is aangegeven dat de nadere invulling van de rechtspositie van raads- en commissieleden alsmede de financiële voorzieningen moet worden geregeld bij of krachtens de wet (AMvB en ministeriële regeling). Deze nadere regeling is vastgelegd in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. In de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers zijn de (onkosten)vergoedingen nader uitgewerkt.

Hoofdlijnen gemeentelijke verordening

In deze verordening zijn alleen bepalingen opgenomen inzake de rechtspositie van raadsleden en leden van gemeentelijke commissies zover die niet dwingend geregeld zijn in hogere wet- en regelgeving. De grondslag hiervoor is te vinden in de Gemeentewet en het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers. Bij de laatste moderniserings- en harmoniseringsoperatie (Staatsblad 15 oktober 2018), betreffende de rechtspositiebesluiten voor decentrale politieke ambtsdragers zijn er wederom een aantal bepalingen imperatief in hogere wet- en regelgeving vastgelegd. De overweging hierbij is dat het bestuurlijk wenselijk is om de voorzieningen zoals vergoedingen, tegemoetkomingen en andere rechtspositionele aanspraken voor decentrale politieke ambtsdragers dwingendrechtelijk in hogere wet- en regelgeving vast te leggen om politieke discussies te voorkomen. Dit betekent dat er voor gemeenten minder ruimte is om lokaal bij verordening van wettelijke regelingen af te wijken.

Indien een gemeente besluit om bij verordening voorzieningen voor politieke ambtsdragers te regelen, zijn een aantal regels van belang.

In artikel 99 Gemeentewet is bepaald dat ’buiten hetgeen hun bij of krachtens de wet is toegekend’, de leden van de raad en/of door de raad ingestelde commissies (in de zin van artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet) als zodanig geen andere vergoedingen en tegemoetkomingen ten laste van de gemeente ontvangen. Deze verordening vormt een (nadere) uitwerking van de bij of krachtens de wet toegekende vergoedingen en tegemoetkomingen.

De arbeidsverhoudingen en fiscale positie

Raadsleden en commissieleden hebben geen dienstbetrekking bij de gemeente. De gemeente is dus niet de werkgever. Dat betekent bijvoorbeeld dat zij voor zover het betreft het raadslidmaatschap niet vallen onder de werknemersverzekeringen zoals de Werkloosheidswet (WW), Ziektewet (ZW) en de Wet Werk en

Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA). Omdat er geen sprake is van een dienstbetrekking vallen raads- en commissieleden niet onder de Wet op de loonbelasting 1964 maar worden hun inkomsten belast in de Wet inkomstenbelasting 2001. Wel kunnen raads- en commissieleden opteren voor de loonbelasting als voorheffing door samen met de gemeente te kiezen voor het fictief werknemerschap, het zogenaamde opting-in. Het fictief werknemerschap kan worden aangevraagd met behulp van een opting-in verklaring bij de Belastingdienst.

Als de raads- en commissieleden en gemeente niet kiezen voor het fictief werknemerschap, dan geldt dat de onkostenvergoedingen en raadsvergoeding als inkomsten moeten worden verantwoord en mogen de (beroeps)kosten die worden gemaakt worden afgetrokken. Het resultaat zal het raads- of commissielid moeten verantwoorden in de aangifte inkomstenbelasting, onder de post inkomsten uit overige werkzaamheden. De gemeente dient jaarlijks alle betalingen en verstrekkingen voor de raads- en commissieleden die niet als fictief werknemerschap te kwalificeren zijn op grond van deze verordening aan de Belastingdienst doorgeven middels een formulier IB-47. Omdat raads- en commissieleden op persoonlijke titel worden gekozen, zijn zij niet aan te merken als (fiscaal) ondernemer. Er hoeft dan ook geen VAR-verklaring / Modelovereenkomst ZZP overgelegd te worden aan de gemeente.

De Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) is niet van toepassing op raads- en commissieleden.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Binnen de gemeente Westerveld is er voor gekozen geen gebruik te maken van de mogelijkheid om ten hoogste 20% van de raadsvergoeding bij wijze van presentiegeld uit te betalen.

Daarnaast kent de gemeente Assen thans geen verzekering voor raadsleden ten aanzien van arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden.

Artikel 2 Reis- en verblijfkosten raads- en commissieleden voor reizen binnen de gemeente

In dit artikel wordt vastgelegd dat raadsleden en commissieleden ex art. 82 gemeentewet een vaste reiskostenvergoeding krijgen voor reizen binnen de gemeente. Hiermee wordt recht gedaan aan de geest van het Rechtspositiebesluit dat reiskosten die raads- en commissieleden binnen de gemeentegrenzen maken voor vergoeding in aanmerking dienen te komen, maar wordt voorkomen dat een reiskostendeclaratie-systematiek moet worden opgetuigd.

Als basis is genomen dat er minimaal één keer per week een raadsavond plaatsvindt, raads- en commissieleden daarnaast reiskosten maken voor werkbezoeken, fractievergaderingen en andere gemeenteraads-gerelateerde activiteiten. Daarmee wordt een vergoeding, gebaseerd op zes vergaderingen per maand reëel geacht. Daarnaast bestaat de mogelijkheid een aanvullende reiskostenvergoeding toe te kennen als raads- en commissieleden extra reiskosten binnen de gemeente maken omdat incidenteel op locatie vergaderd wordt. Hiervoor dient men een apart reisdeclaratieformulier in te vullen.

Voor commissieleden die benoemd zijn op een andere grondslag dan art. 82 Gemeentewet geldt de regeling in het Rechtspositiebesluit en wordt geen vaste reiskostenvergoeding verstrekt.

Artikel 3. Reis- en verblijfkosten raads- en commissieleden voor reizen buiten de gemeente

Ingevolge artikel 96, in samenhang met artikel 97 van de Gemeentewet kunnen kosten voor (dienst)reizen buiten het grondgebied van de gemeente alleen op basis van een verordening van de gemeenteraad worden vergoed. In deze bepaling is bij verordening geregeld dat raads- en commissieleden een vergoeding van de reis- en verblijfkosten voor reizen buiten het grondgebied van de gemeente kunnen krijgen ter uitvoering van een beslissing van het gemeentebestuur. Onder reizen "buiten de gemeentegrenzen" kunnen ook de buitenlandse dienstreizen worden geschaard. De naar redelijkheid gemaakte reis- en verblijfkosten voor dienstreizen in het buitenland, die door of vanwege de gemeente zijn georganiseerd komen ook voor vergoeding in aanmerking. De vergoeding voor noodzakelijke en redelijkerwijs gemaakte verblijfkosten is niet nader ingevuld en is een lokale aangelegenheid per gemeente. Omdat in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers verder geen eigen vergoedingsregeling is opgenomen, kan aansluiting worden gezocht bij de vergoedingsregelingen voor wethouders.

Artikel 4. Nadere regels niet-partijpolitiek georiënteerde scholing raads- en commissieleden

Voor raads- en commissieleden is expliciet bepaald dat de kosten voor niet-partijpolitiek georiënteerde functionele scholing, zoals deelname aan congressen en opleidingen, ten laste kunnen worden gebracht van de gemeente. Partijpolitieke scholing komt niet voor vergoeding door de gemeente in aanmerking. De inhoud van de scholing is bepalend of deze al dan niet partijpolitiek georiënteerd is. Wanneer scholing verzorgd wordt door een politieke partij betekent dat niet automatisch dat die scholing partijpolitiek georiënteerd is.

Om in aanmerking te komen voor vergoeding van de scholingskosten, moet gemotiveerd worden dat het gaat om functiegerichte scholing. Scholing is functiegericht als zij beoogt de voor de functie benodigde vakkennis en vaardigheden te verwerven dan wel actueel te houden. Scholing is partijpolitiek georiënteerd als zij geheel of gedeeltelijk tot doel heeft betrokkene op te leiden in het gedachtegoed van de desbetreffende partij. Voorgesteld wordt hiervoor een maximaal bedrag van € 500,-- per jaar per raadslid/commissielid vast te stellen.

Overigens kan de gemeente ook zelf dit soort scholing (laten) verzorgen. Ook die lasten komen ten laste van de gemeente.

Het beoordelen van en/of fiatteren van scholingsaanvragen wordt beoordeeld door het presidium. Het presidium beslist bij meerderheid van stemmen op een verzoek tot scholing.

Artikel 5. Informatie- en communicatievoorzieningen

Het college van burgemeester en wethouders stelt ten laste van de gemeente aan een raadslid, wethouder of de burgemeester voor de duur van de uitoefening van zijn functie de noodzakelijke informatie- en communicatievoorzieningen ter beschikking. Ook commissieleden kunnen aanspraak maken op ICT-middelen op grond van art. 3.4.4 Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. Onder informatie- en communicatievoorzieningen wordt één tablet bedoeld. Geadviseerd wordt te verstrekken op basis van een bruikleenovereenkomst. Dit artikel treedt in werking te laten treden bij het aantreden van de

gemeenteraad 2022-2026. Een tussentijdse wijziging tijdens de zittingsperiode 2018-2022 zou betekenen dat raadsleden in deze periode verschillend behandeld worden. Wel is besloten dat, degene die tijdens deze periode wel wil beschikken over een tablet, deze te verstrekken onder gelijktijdige intrekking van de maandelijkse vergoeding danwel terugbetaling van het eenmalige bedrag dat aan het begin van de raadsperiode is verstrekt.

Artikel 6. Aanwijzing als eindheffingsbestanddeel

In het kader van de werkkostenregeling op grond van artikel 31 Wet op de Loonbelasting 1964 zijn een aantal vergoedingen in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de verordening aangewezen als eindheffingsbestanddeel. De gemeente draagt in dat geval de loonbelasting, waardoor de vergoeding belastingvrij (netto) aan de politieke ambtsdrager kan worden overgemaakt. Anders worden deze door de Belastingdienst als loon gezien en moet hierover bij de politieke ambtsdragers loonbelasting worden ingehouden. In het kader van de werkkostenregeling kan in de financiële administratie worden aangegeven of een verstrekking of vergoeding onder de gerichte vrijstellingen, intermediaire kosten of onder de nihil-waarderingen valt.

Gemeenten mogen daarnaast een verstrekking of vergoeding in de vrije ruimte - tot 1,2% fiscale loonsom - onderbrengen zonder fiscale consequenties. Indien de grens van 1,2% wordt overschreden, zal de gemeente 80% eindheffing moeten betalen.

Artikel 7 Betaling vaste vergoedingen & artikel 8 Betaling en declaratie van onkosten

Het Rechtspositiebesluit en de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers regelen wanneer de vergoedingen en onkosten betaald moeten worden aan raads- en commissieleden. Daar waar geen expliciete termijn is genoemd, kunnen deze artikelen uitkomst bieden. De betaling van onkosten kan worden voorgeschoten uit eigen middelen, later gedeclareerd worden of de factuur wordt rechtstreeks naar de gemeente verstuurd. Hierbij gaat de voorkeur uit naar rechtstreeks facturering bij de gemeente. Het verdient aanbeveling dat het college een formulier vaststelt waarmee raads- en commissieleden gemaakte onkosten kunnen verantwoorden. Raads- en commissieleden declareren in beginsel hun kosten bij de griffier.

Artikel 9 & 10. Intrekking oude verordening en inwerkingtreding

In deze artikelen wordt geregeld dat de oude verordening wordt ingetrokken, met uitzondering van artikel 4 van de verordening van 2017. Dit betekent tevens dat art. 5 van deze verordening later in werking treedt.

De achtergrond van deze bepaling is dat raadsleden die benoemd zijn aan het begin van de raadsperiode 2018-2022 een ICT vergoeding hebben ontvangen voor het aanschaffen van een device naar keuze. Het wordt onwenselijk geacht om hier gedurende de zittingsperiode 2018-2022 wijzigingen in aan te brengen, zowel vanuit het aspect van rechtsgelijkheid als om praktische redenen. Door het presidium is op 7 maart 2019 wel besloten dat degenen, die tussentijds, een tablet in bruikleen wil ontvangen, dit onder voorwaarden kan doen. De overgang naar de periode 2022 - 2026 wordt hierdoor versoepeld.

Bij het aantreden van een nieuwe raad wordt aansluiting gezocht bij de landelijke regeling ten aanzien van informatie- en communicatievoorzieningen raads- en commissieleden. Dit betekent dat na de

eerstvolgende verkiezingen aan alle raads- en commissieleden een device in bruikleen zal worden gegeven.

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00057 - Vaststelling verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018 - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Vaststelling van het verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018. Het college is bestuurlijk verantwoordelijk voor het vaststellen van het verslag en zorgt voor toezending aan de gemeenteraad. De gemeenteraad beoordeelt het verslag en bespreekt de inhoud en de daarop volgende acties. De provincie maakt gebruik van dezelfde informatie bij de uitoefening van haar toezichttaak. De provincie dient dan ook na vaststelling het verslag te ontvangen.

Besluit

Besluitpunt 1

Vaststelling verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018

Motivering

Aanleiding en context

Door de invoering van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het toezicht op de archiefzorg. In het kader van de horizontale verantwoording moet jaarlijks een verslag worden opgesteld, vergezeld met de KPI's, welke door het college wordt aangeboden aan de gemeenteraad. De beantwoording van de door de VNG ontwikkelde Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's), is de leidraad voor het opstellen van het jaarlijkse verslag.

Bijgaand verslag 2018 met de ingevulde KPI-lijst moet worden vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en ter bespreking worden aangeboden aan de gemeenteraad. Daarna wordt het verslag doorgestuurd naar de provincie (toezicht achteraf).

Beoogd resultaat

Het afleggen van verantwoording. Het verslag schetst een beeld van de stand van zaken van het archief- en informatiebeheer in onze organisatie. Vergelijkend met voorgaande jaren, krijgen en houden we hiermee een goed toezicht op ons archief- en informatiebeheer.

De provincie hanteert de criteria voor de beoordeling van de 10 KPI vraagstukken in "goed, voldoende of slecht". De gemeente wil en is bezig, op de onderdelen waar voldoende wordt gescoord, door het nemen van maatregelen en uitwerken van actiepunten toe te werken naar de score goed. Dit is ook op

pagina 12 in het verslag aangegeven door middel van een "overzicht uitgevoerde en nog uit te voeren actiepunten in volgorde van prioriteit".

Argumentatie
Het voldoen aan de verplichting uit de Archiefverordening gemeente Westerveld.

Het voldoen aan de verplichting van het Interbestuurlijk Toezicht van de provincie op basis van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht (WRGT).

Aanpak/uitvoering en communicatie
Verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018 vast laten stellen door het college van burgemeester en wethouders.

Het verslag wordt door het college van burgemeester en wethouders ter bespreking aangeboden aan de gemeenteraad.

Na vaststelling door het college van burgemeester en wethouders en behandeling door de gemeenteraad wordt het verslag doorgestuurd naar Gedeputeerde Staten van Drenthe.

Integrale advisering
N.v.t.

Bijlagen

1. verslag horizontale verantwoording archiefbeheer over 2018.pdf
2. uitwerking KPI vragenlijst 2018.xlsx

Verslag horizontale verantwoording archiefbeheer van de gemeente Westerveld over 2018

Uitvoering Archiefwet 1995 op grond van de VNG archief KPI's gemeente Westerveld
mei 2019

Van: college gemeente Westerveld
Aan: raad gemeente Westerveld

Versie d.d. 29 april 2019

Inhoudsopgave

		Blz
	Inleiding	**4**
	Cruciale thema's archiefbeheer	**5**
	Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem.	**5**
	Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht.	**5**
	Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.	**6**
	Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende omgevingen.	**6**
	KPI's (Kritische Prestatie Indicatoren)	**7**
1.	**Lokale regelgeving**	**7**
2.	**Interne kwaliteitszorg en toezicht**	**7**
3.	**Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden**	**8**
4.	**Digitale archiefbescheiden**	**9**
5.	**Vernietiging en vervreemding van archiefbescheiden**	**9**
6.	**Overbrenging van archiefbescheiden naar de openbare archiefbewaarplaats**	**10**
7.	**Archiefbewaarplaats, archiefruimten en e-depots**	**10**
8.	**Ter beschikking stelling van naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden**	**10**
9.	**Rampen, calamiteiten en veiligheid**	**11**
10.	**Middelen en mensen**	**11**
	Overzicht uit te voeren actiepunten in volgorde van prioriteit	**12**

Geacht college,

Hierbij treft u het verslag 2018 aan met een verantwoording over het beheer van de archiefbewaarplaats en een verslag van het uitgevoerde toezicht op het gevoerde archief- en informatiebeheer in uw gemeente.

Ingevolge artikel 10 van de vastgestelde Archiefverordening gemeente Westerveld behoort de gemeentesecretaris jaarlijks verslag uit te brengen aan het college van burgemeester en wethouders over het beheer van de archiefbescheiden die niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
Artikel 11 bepaalt dat de gemeentesecretaris jaarlijks in de vorm van een verslag verantwoording aflegt aan het college van burgemeester en wethouders betreffende het beheer van de archiefbescheiden die zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
Artikel 12 bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders jaarlijks verslag uitbrengt aan de raad over het beheer van de archiefbescheiden onder bijvoeging van de verslagen die de gemeentesecretaris aan hen heeft uitgebracht conform artikel 10 en 11.

Bijgaand verslag schetst een beeld van de stand van zaken van het archief- en informatiebeheer in uw gemeente en de mate waarin de gemeente Westerveld voldoet aan de vereisten van de Archiefwet 1995 c.s. Daarbij is gebruik gemaakt van het raamwerk van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) archieven dat de VNG heeft ontwikkeld tegen de achtergrond van de invoering van de wet Revitalisering Generiek Toezicht (RGT). Het college van burgemeester en wethouders is bestuurlijk verantwoordelijk voor het vaststellen van het verslag en zorgt voor toezending aan de gemeenteraad. De provincie maakt gebruik van dezelfde informatie bij de uitoefening van haar toezichttaak. De provincie dient dan ook het verslag na vaststelling te ontvangen.
De gemeenteraad beoordeelt het verslag en bespreekt de inhoud en de daarop volgende acties.

Als bijlage is opgenomen een puntsgewijs verslag dat een overzicht biedt op de mate waarin de gemeente voldoet aan de 10 archief KPI's. Het is de bedoeling dat het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) in het kader van het interbestuurlijk toezicht deze informatie zal opnemen op de website waarstaatjegemeente.nl.

Graag ontvang ik uw reactie op dit verslag, en word ik geïnformeerd over uw verantwoording aan de gemeenteraad en de toezending van het verslag aan de provinciale toezichthouder. Uiteraard ben ik bereid het verslag nader toe te lichten.

Hoogachtend

Gemeentesecretaris N.L.J.J. Dusink.

Inleiding

Door de invoering van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het toezicht op de archiefzorg. In het kader van de horizontale verantwoording moet jaarlijks een verslag worden opgesteld, vergezeld met de KPI's, welke door het college van burgemeester en wethouders wordt aangeboden aan de gemeenteraad. Als handreiking voor de verantwoording zijn door de VNG Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) ontwikkeld. De Gemeenteraad heeft, naast het toezicht op de zorg voor archieven, ook verantwoordelijkheid voor het toezicht op het (informatie)beheer.
Het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe heeft het beoordelingskader voor het interbestuurlijk toezicht beschreven. In dit beoordelingskader zijn zowel de toetsingscriteria als de benodigde informatiearrangementen vastgelegd. Dit betreft de domeinen Monumentenwet, Huisvesting Statushouders, Ruimtelijke Ordening, Archiefzorg, Financiën en Wabo.

Het informatiearrangement voor het domein Archiefzorg is als volgt:

- Interne verantwoording en beoordeling (in de reguliere jaarlijkse beleidscyclus) op de vier afgesproken, risicogerichte cruciale thema's:
    1. Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem.
    2. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht.
    3. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.
    4. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende omgevingen.

De informatiehuishouding van de gemeente Westerveld wordt door het team DIV (Documentaire Informatie Voorziening) getoetst aan het modelarchiefkader van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) door middel van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's).
Deze KPI's zijn afgeleid van de voor de gemeenten geldende artikelen in de Archiefwet, het Archiefbesluit en de Archiefregeling.
De beantwoording van deze KPI's is de leidraad voor het opstellen van het Jaarverslag 2018 dat het college van burgemeester en wethouders als archiefzorgdrager volgens art 12 van de Archiefverordening aan de gemeenteraad dient te overleggen.
Bijna alle vragen uit de KPI vragenlijst zijn beantwoord, echter enkele vragen hebben we nog niet kunnen beantwoorden. Hierdoor blijkt uit de toetsing van de KPI vragenlijst, dat nog niet aan alle punten kan worden voldaan.
Verderop in het verslag treft u dan ook een "overzicht uitgevoerde en nog uit te voeren actiepunten in volgorde van prioriteit" aan.
Door organisatorische redenen, waaronder ziekte van personeel en een andere prioritering van projecten, hebben wij een aantal doelen die op de planning 2018 stonden niet gehaald. De migratie van het document management systeem Verseon naar het document management systeem Alfresco en de ontmanteling van de Intergemeentelijke Samenwerking Steenwijkerland-Westerveld hebben voorrang gekregen. De geplande doelen die in 2018 niet gehaald zijn worden in 2019/2020 weer opgepakt.

Naast de vier afgesproken risicogerichte cruciale thema's treft u een puntsgewijs verslag aan dat een overzicht biedt op de mate waarin de gemeente voldoet aan de 10 archief KPI's. Uit het verslag en de beoordeling kan worden geconcludeerd dat in zijn totaliteit het archiefbeheer van de gemeente Westerveld als voldoende kan worden beoordeeld.

Cruciale thema's archiefbeheer

1. **Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem.**

Kwaliteitssysteem
Een kwaliteitssysteem is het geheel van organisatorische structuur, verantwoordelijkheden en procedures die nodig zijn voor de kwaliteitszorg en –controle. Een kwaliteitssysteem geeft weer hoe een correcte uitvoering van vastgestelde procedures en protocollen plaatsvindt.
Zonder een kwaliteitssysteem wordt onvoldoende gestuurd op kwaliteit, bewaking en de juiste uitvoering van de procedures. Een algemeen landelijk kwaliteitssysteem is nog niet ontwikkeld.
De gemeente Westerveld is zich aan het oriënteren naar de mogelijkheden en de vorm van een kwaliteitssysteem.

In het verslag van vorig jaar is aangegeven dat er voor gekozen is om kwaliteitsmanagement onderdeel uit te laten maken van de visie en missie van de organisatie. In de uitwerking wordt daarbij de voorkeur gegeven aan een pragmatische werkwijze boven de toepassing van kwaliteitsmodellen.

In de gemeente Westerveld is de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 vastgesteld. Hierin staan de interne en externe ontwikkelingen uit de informatiebeleidsvisie, inclusief relevante wetgeving, beschreven die van invloed zijn op de toekomstige manier van werken binnen onze organisatie en daarmee ook op de inrichting van de informatievoorziening. De informatiebeleidsvisie geeft richting aan de verdere doorontwikkeling van onze huidige informatievoorziening, in nauwe samenhang met de organisatieontwikkeling.
Aan de hand van de ontwikkelingen uit de informatiebeleidsvisie is het programma Westerveld 2020 opgesteld. Dit project bestaat uit diverse deelprojecten. Eén daarvan is het deelproject Archiefinnovatie. Eén van de uit te voeren onderdelen is "inrichten kwaliteitszorgsysteem archiefbeheer inclusief keuze referentiekader voor digitaal informatiebeheer".

Oordeel: voldoende

2. **Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht.**

Ordeningsplan
De gemeente Westerveld wil met behulp van de module i-Navigator aan de slag met het opzetten van een Ordeningsplan. Dit is de basis van de ordening van alle informatie binnen de organisatie. Een Ordeningsplan is een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van de bij dat overheidsorgaan berustende archiefbescheiden, geordend overeenkomstig het ten tijde van de vorming van het archief daarvoor geldende ordeningsstructuur. In dit plan worden o.a. de werkprocessen van de gemeente Westerveld beschreven, de beheeractiviteiten en de programmatuur. Alle informatie over de werkprocessen willen we op een centrale plaats bijeenbrengen (Ordeningsplan/i-Navigator). Hiermee gaat de gemeente dan voldoen aan artikel 18 van de Archiefregeling, dat bepaalt dat de gemeente beschikt over een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van archiefbescheiden, geordend overeenkomstig een ordeningsstructuur. Dit is nu nog niet het geval, maar is wel meegenomen in Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het daarbij aansluitende Programma Westerveld 2020.

De gemeente heeft middels een gecertificeerd document management systeem voor het registreren en beheren van gemeentelijke archiefbescheiden wel een samenhangend, actueel en compleet overzicht van de archiefbescheiden in het document managementsysteem.
Er moet nog inzichtelijk worden gemaakt waar en welke informatie er verder nog binnen de gemeente wordt opgeslagen. Landelijk wordt dit ingestoken onder de naam Digitale Archieven op Orde. Voor het vullen van het ordeningsplan zoeken we aansluiting bij het verwerkingenregister dat in het kader van de AVG wordt opgemaakt.

Migratie Document Management Systeem
In 2018 heeft er een migratie plaatsgevonden van Verseon naar Alfresco. Zorgpunt was dat alle benodigde gegevens kwalitatief goed werden overgeplaatst. Daarom heeft de migratie iets langer

geduurd dan gepland, maar is begin 2019 succesvol afgerond. Hierbij is een verklaring van migratie opgemaakt.

Metadata gegevensschema
Op basis van Toepassingsprofiel Metadatering Lokale Overheden (TMLO) moet de gemeente Westerveld een metadata gegevensschema opstellen. Ook dit onderdeel is meegenomen in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het Programma Westerveld 2020.

Oordeel: voldoende

3. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.

Vernietiging
De gemeente Westerveld weegt zorgvuldig af wanneer de aanwezigheid van bescheiden niet meer van belang is voor bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie. De vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden vindt plaats volgens de gebruikelijke archief wettelijke procedure. Hieronder vallen ook de digitale archiefbescheiden zoals e-mails die in het document managementsysteem Alfresco zijn opgenomen.
Onder punt 2 is al aangegeven dat middels een overzicht inzichtelijk moet worden gemaakt waar en welke informatie er verder naast het document management systeem, nog binnen de gemeente wordt opgeslagen. Wanneer we dit inzichtelijk hebben kunnen we deze digitale informatie die voor vernietiging in aanmerking komt ook daadwerkelijk vernietigen.

Vervanging
Hoewel de gemeente Westerveld grotendeels digitaal werkt, is de vervanging nog niet goed geregeld. Voor een volledig digitaal beheer is een afgedwongen besluit, gebaseerd op een handboek met adequate procesbeschrijvingen en een getoetste beheeromgeving, een absolute noodzaak. Totdat dit is geregeld zal er een hybride situatie blijven bestaan.
Het digitaal werken zal met een Handboek Vervanging moeten worden geformaliseerd.
Dit is meegenomen in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het Programma Westerveld 2020.

Overbrenging
Archieven van diverse archiefblokken (vier voormalige gemeenten Diever, Dwingeloo, Havelte en Vledder) moeten officieel nog worden overgebracht naar de archiefbewaarplaats. Deze archieven zijn inmiddels geschoond en materieel verzorgd. Al een aantal jaren zijn we bezig met het project Toegankelijkheid en overbrenging van archiefbescheiden van de 4 voormalige gemeenten. Het budget dat in 2017 hiervoor is vrijgevallen, is in 2018 opnieuw toegekend. Planning is dat het project in zijn geheel wordt afgerond in 2018/2019, maar zoals het nu lijkt gaan we dit niet halen. Voorstel is om de archiefinventarissen die wel klaar zijn op Drents Archiefnet te publiceren.

Oordeel: voldoende

4. Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende omgevingen.

De archiefruimte van de gemeente Westerveld te Diever voldoet aan de eisen van de Archiefregeling 2010. De archiefruimte bevindt zich in dezelfde ruimte als de archiefbewaarplaats.

De archiefbewaarplaats van de gemeente Westerveld heeft op 4 maart 2009 goedkeuring gekregen van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe. De archiefbewaarplaats gevestigd te Diever voldoet aan de eisen gesteld in de Archiefregeling 2010.

De gemeente beschikt niet over een e-depot voor de bewaring van digitale archiefbescheiden.
In Drenthe zijn de gemeenten, provincie en het Drents Archief samen aan het onderzoeken hoe zij gezamenlijk een E-depot kunnen inrichten. Vanuit de provincie en het Drents Archief ligt er inmiddels bij de gemeente Westerveld de vraag of zij mee wil doen aan de ontwikkeling van een E-depot voorziening.

De gemeente Westerveld heeft geen calamiteitenplan voor de archieven vastgesteld. Dit moet nog gebeuren. Er zal worden bekeken of dit mee genomen kan worden in het informatiebeveiligingsplan. In dit calamiteitenplan moet een prioritering en uitwijk voor archiefbescheiden worden aangegeven. Uiteraard moeten daarbij de digitale archiefbescheiden in worden meegenomen.

Op dit moment wordt er nog niet gewerkt met het Referentiekader Opbouw Digitaal Informatiebeheer (RODIN). Met de geplande implementatie van het kwaliteitszorgsysteem in 2019-2020, willen we onze digitale bewaaromgeving ook gaan toetsen aan RODIN.

Oordeel: voldoende

De 10 KPI's (Kritische Prestatie Indicatoren)

1.	**Lokale regelgeving.** Voldoen de gemeentelijke regelingen aan de wettelijke eisen?

De archiefvorming van overheidsorganisaties, zoals de gemeente Westerveld, valt onder de Archiefwet 1995. In weerwil van de naam – het begrip archief wordt veelal geassocieerd met informatie van oudere datum – gaat de wet over het geheel van informatie.

De Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer zijn de basis hoe onze gemeente Westerveld de Archiefwet vorm geeft. De Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer zijn in 2017 vastgesteld.

Het informatiebeheer is organisatorisch ondergebracht bij team DIV (Documentaire Informatie Voorziening). Medewerkers van het team DIV dragen zorg voor de uitvoering van het integrale archiefbeheer.

Archief IGSD
In 2006 is de gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Steenwijkerland-Westerveld tot stand gekomen.
In 2019 zal de IGSD worden ontmanteld en is de projectgroep integrale toegang bezig met een implementatieplan. Onderdeel hiervan is de overdracht van het Westerveld archief naar de gemeente Westerveld. Hiervoor wordt een plan van aanpak opgesteld.

2.	**Interne Kwaliteitszorg en Toezicht.** Hoofdvraag: Werkt de gemeente structureel aan de kwaliteit(sverbetering) van haar informatiehuishouding?

Kwaliteitssysteem archiefbeheer
Volgens Artikel 16 van de Archiefregeling 2010 dient het college van burgemeester en wethouders. ervoor te zorgen dat het beheer van zijn archiefbescheiden voldoet aan toetsbare eisen van een door hem toe te passen kwaliteitssysteem.
Een kwaliteitssysteem is het geheel van organisatorische structuur, verantwoordelijkheden en procedures die nodig zijn voor de kwaliteitszorg en –controle. Een kwaliteitssysteem geeft weer hoe een correcte uitvoering van vastgestelde procedures en protocollen plaatsvindt.

Zonder een kwaliteitssysteem wordt onvoldoende gestuurd op kwaliteit, bewaking en de juiste uitvoering van de procedures. De gemeente Westerveld is zich aan het oriënteren naar de mogelijkheden en de vorm van een kwaliteitssysteem.
Zoals vorig jaar al is aangegeven is in het programma Westerveld 2020 één van de deelprojecten Archiefinnovatie. Eén van de uit te voeren onderdelen is "inrichten kwaliteitszorgsysteem archiefbeheer inclusief keuze referentiekader voor digitaal informatiebeheer".

Verslag toezicht archiefbeheer
Zoals u de laatste jaren gewend bent brengt de gemeentesecretaris jaarlijks verslag uit aan het college over het beheer van de archiefbescheiden die niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats en legt hij aan het college jaarlijks in de vorm van een verslag verantwoording af betreffende het beheer van de archiefbescheiden die zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.

Vervolgens brengt het college van burgemeester en wethouders jaarlijks verslag uit aan de raad over het beheer van de archiefbescheiden onder bijvoeging van de verslagen die de gemeentesecretaris aan hen heeft uitgebracht.

3.	**Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden.** Hoofdvraag: Geschiedt de ordening planmatig, waarborgen het systeem en de materialen de authenticiteit, context en toegankelijkheid en de duurzaamheid van de archiefbescheiden?

Ordeningsplan
De gemeente Westerveld wil met behulp van de module i-Navigator aan de slag met het opzetten van een Ordeningsplan. Dit is de basis van de ordening van alle informatie binnen de organisatie. Een Ordeningsplan is een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van de bij dat overheidsorgaan berustende archiefbescheiden, geordend overeenkomstig het ten tijde van de vorming van het archief daarvoor geldende ordeningsstructuur. In dit plan worden o.a. de werkprocessen van de gemeente Westerveld beschreven, de beheeractiviteiten en de programmatuur. Alle informatie over de werkprocessen willen we op een centrale plaats bijeenbrengen (Ordeningsplan/i-Navigator). Hiermee gaat de gemeente dan voldoen aan artikel 18 van de Archiefregeling, dat bepaalt dat de gemeente beschikt over een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van archiefbescheiden, geordend overeenkomstig een ordeningsstructuur. Dit is nu nog niet het geval, maar is wel meegenomen in Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het daarbij aansluitende Programma Westerveld 2020. Bij de uitvoering sluiten we aan bij het opstellen van het verwerkingenregister voor de AVG.

Authenticiteit, context, toegankelijkheid en de duurzaamheid van archiefbescheiden
Door het uit faseren van Verseon worden de werkprocessen alleen nog maar afgehandeld in het zaaksysteem van Green Valley met daaronder het document management systeem Alfresco.
In 2018 heeft er een migratie plaatsgevonden van Verseon naar Alfresco. Zorg is dat alle benodigde gegevens kwalitatief goed worden overgeplaatst. De migratie is succesvol afgerond en is er een verklaring van migratie op gemaakt.

De gemeente Westerveld heeft gekozen om de GEMMA, de GEMeentelijke Model Architectuur, te volgen. Belangrijke onderdelen van GEMMA zijn een proces- en een informatiearchitectuur.
Het zaak- en procesgerichte werken is ingevoerd. Dit is een van de voorwaarden voor digitaal archiveren. Deze manier van werken moet voorkomen dat medewerkers informatie op persoonlijke en afdelingsschijven opslaan waardoor informatie persoonsgebonden is en daarmee niet centraal vindbaar. Het invoeren van volledig digitaal zaakgericht werken is een meerjarig traject. Het zaaksysteem van Green Valley wordt hierbij gebruikt als zaaksysteem. Alle archiefbescheiden vormen onderdeel van een zaak. Relaties leggen tussen verschillende zaken is ook mogelijk in dit zaaksysteem. De zaken zijn gekoppeld aan zaaktypen die we willen bijhouden en opslaan in de i-Navigator. Aan de zaaktypen zijn metadata gekoppeld, zoals bijvoorbeeld de proceseigenaar, afdeling en eventueel de vernietigingsgrondslag. Het zaakgericht werken maakt het mogelijk dat de medewerker de zaak zoveel mogelijk digitaal afhandelt.
In 2014 is het Toepassingsprofiel Metadatering Lokale overheden (TMLO) als landelijke standaard metadatering vastgesteld. Met behulp van het TMLO kunnen alle decentrale overheden hun informatie op dezelfde manier metadateren. Dat is een belangrijk hulpmiddel om informatieprocessen en –systemen op elkaar te laten aansluiten. De gemeente Westerveld is bezig een metagegevensschema op te stellen. Ook dit is meegenomen in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het Programma Westerveld 2020.

De analoge archieven in de archiefruimte/archiefbewaarplaats bevinden zich in goede en geordende staat en zijn raadpleegbaar via het DMS Alfresco.

Een van de taken van DIV (Documentaire Informatie Voorziening) is het toegankelijk maken van archieven en collecties om de openbaarheid aan de burger te kunnen garanderen. De overgebrachte archieven zijn toegankelijk middels een inventaris of plaatsingslijst, welke fysiek zijn te raadplegen. Op dit moment zijn we bezig deze toegangen digitaal beschikbaar te stellen en de archiefbescheiden van drie voormalige gemeenten officieel over te dragen. Op dit moment kijken we in hoeverre we al archiefinventarissen over kunnen zetten op het Drents Archiefnet.

Conclusie:
Ondanks dat gebruik gemaakt wordt van de module i-navigator heeft de gemeente Westerveld nog geen Ordeningsplan opgesteld. Wel heeft de gemeente middels een gecertificeerd document management systeem voor het registreren en beheren van gemeentelijke archiefbescheiden een samenhangend, actueel en compleet overzicht van de archiefbescheiden in het DMS.
Op basis van het Toepassingsprofiel Metadatering Lokale Overheden (TMLO) moet nog een metagegevensschema worden opgesteld.

4.	**Digitale Archiefbescheiden in het bijzonder** Hoofdvraag: werkt de gemeente inzake digitale archiefbescheiden systematisch aan digitaal informatiebeheer en voldoet ze aan de specifieke wettelijke voorschriften?

De gemeente Westerveld heeft nog geen specifieke keuze gemaakt voor RODIN, de Baseline of een ander referentiekader voor digitaal informatiebeheer. Wel is het belangrijk om een leidraad/handboek te hanteren, om zo het gemeentelijk informatiebeheer c.q. de digitale beheeromgeving van tijd tot tijd te controleren en te evalueren. Voldoet het gemeentelijk archiefbeheer nog aan de wettelijke vereisten en normen/standaarden? Door toepassing van een toetsingskader, zoals RODIN of Baseline, kunnen audits/inspecties worden uitgevoerd. De aanbevelingen kunnen vervolgens tot verbeteringen in procedures of beheeromgeving leiden. Deze toetsing willen wij vanaf 2019 uit gaan voeren.

Overheden kiezen steeds meer voor digitale kanalen voor zaakafhandeling met burgers. Met name de omslag naar digitaal informatiebeheer vraagt om complexe maar noodzakelijke waarborgen om informatieverlies te voorkomen. Een andere trend is dat het niet meer mogelijk is om als gemeente zelf geheel sturing te geven aan de eigen informatieprocessen maar dienen te werken in (digitale) ketens, denk in dit verband aan de gevolgen van de wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de rol van social media. Tegelijkertijd zal de informatie- en kennisbehoefte van gemeenten toenemen door de verdergaande decentralisatie van taken en verantwoordelijkheden. De gemeente is begonnen met de implementatie van het zaakgericht werken. Hierbij worden o.a. alle werkprocessen binnen de organisatie in beeld gebracht. De komende jaren wordt het zaakgericht werken nog verder uitgebouwd.
Vanaf 2017 wordt er zaakgericht gewerkt. De inkomende informatie wordt gedigitaliseerd (gescand) en gaat vervolgens digitaal de organisatie in, waar het vervolgens ook digitaal wordt verwerkt, afgehandeld en gearchiveerd. De informatie wordt digitaal gearchiveerd en de originele fysieke documenten worden numeriek weggezet en conform de termijnen uit de selectielijst vernietigd. Wanneer het Handboek vervanging is vastgesteld dan kunnen de fysieke documenten eerder worden vernietigd en is dubbele archivering niet meer nodig.

Conclusie:
De gemeente Westerveld moet nog een referentiekader (RODIN, Baseline) voor digitaal informatiebeheer vaststellen.
Om een volledig digitaal archief vorm te geven, moet de gemeente Westerveld een zelfevaluatie uitvoeren aan de hand van dat referentiekader, om zo zicht te krijgen op die onderdelen waaraan nog niet wordt voldaan. Vervolgens kunnen deze onderdelen worden uitgewerkt.

In 2019 wordt het referentiekader vastgesteld welke wordt gebruikt voor het digitaal archiefbeheer. Dit kan in combinatie met het vaststellen en implementeren van het Kwaliteitssysteem.

5.	**Vernietigen en vervreemding van archiefbescheiden** Hoofdvraag: weegt de gemeente zorgvuldig af wanneer het bezit van bescheiden niet meer van belang is voor de bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie?

Vernietiging archiefbescheiden
De gemeente Westerveld weegt zorgvuldig af wanneer de aanwezigheid van bescheiden niet meer van belang is voor bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie.
De vernietiging van archiefbescheiden heeft het college van burgemeester en wethouders gemandateerd aan de gemeentesecretaris. Jaarlijks wordt er vernietigd en wordt er een verklaring van vernietiging opgesteld die door de gemeentesecretaris is goedgekeurd.

Voor het selecteren van de archiefbescheiden is gebruik gemaakt van de geactualiseerde Selectielijst voor archiefbescheiden van gemeenten en intergemeentelijke organen sinds 1 januari 1996 vastgesteld op 25 juni 2012.
Eerder in dit verslag is al aangegeven dat middels een overzicht inzichtelijk moet worden gemaakt waar en welke informatie er verder, naast het document management systeem, nog binnen de gemeente wordt opgeslagen. Wanneer dit inzichtelijk is kunnen we deze digitale informatie die voor vernietiging in aanmerking komt ook daadwerkelijk vernietigen.

Vervanging archiefbescheiden
In de gemeente Westerveld werken we grotendeels digitaal. Helaas is dit digitaal werken nog niet met een Handboek Vervanging geformaliseerd. Voor een volledig digitaal beheer is een afgedwongen besluit, gebaseerd op een handboek met adequate procesbeschrijvingen en een getoetste beheeromgeving, een absolute noodzaak. Totdat dit is geregeld zal er een hybride situatie blijven bestaan.
Dit onderdeel is meegenomen in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het Programma Westerveld 2020.

6.	**Overbrenging van archiefbescheiden naar de openbare archiefbewaarplaats** Hoofdvraag: brengt de gemeente het principe van de Archiefwet 'te bewaren archiefbescheiden na 20 jaar overbrengen, tenzij met redenen omkleed' correct in de praktijk?

Gemeente Westerveld kent een hybride archivering: de te bewaren dossiers en de vernietigbare dossiers met een bewaartermijn langer dan 20 jaar, worden in papieren vorm gearchiveerd zolang er nog onduidelijkheid is over de duurzame bewaring van de digitale archiefbescheiden. De archiefbescheiden met een bewaartermijn korter dan 20 jaar worden zowel digitaal als analoog gearchiveerd.

Archieven van diverse archiefblokken (vier voormalige gemeenten Diever, Dwingeloo, Havelte en Vledder) moeten officieel nog worden overgebracht naar de archiefbewaarplaats. Deze archieven zijn inmiddels geschoond en materieel verzorgd. Al een aantal jaren zijn we bezig met het project Toegankelijkheid en overbrenging van archiefbescheiden van de 4 voormalige gemeenten. Dit project hadden we in 2017 al willen afronden, maar helaas is dit door al eerder genoemde redenen niet gelukt. In overleg met de toezichthouder van de provincie gaan we kijken in hoeverre we de inventarissen al op het Drents Archiefnet kunnen plaatsen.

7.	**Archiefbewaarplaatsen, archiefruimten en e-depots** Hoofdvraag: zijn de fysieke en digitale bewaaromstandigheden op orde?

De archiefruimte van de gemeente Westerveld te Diever voldoet aan de eisen van de Archiefregeling 2010. De archiefruimte bevindt zich in dezelfde ruimte als de archiefbewaarplaats.

De archiefbewaarplaats van de gemeente Westerveld heeft op 4 maart 2009 goedkeuring gekregen van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe. De archiefbewaarplaats gevestigd te Diever voldoet aan de eisen gesteld in de Archiefregeling 2010.

De gemeente beschikt niet over een e-depot voor de bewaring van digitale archiefbescheiden.
In Drenthe zijn de gemeenten, provincie en het Drents Archief aan het kijken in hoeverre zij kunnen samenwerken aan een E-depot voorziening.

8.	**Ter beschikking stelling van naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden.** Hoofdvraag: voldoet de gemeente in de praktijk aan de openbaarheidseisen van de Archiefwet?

Na de overbrenging van de archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats is de informatie in principe openbaar. Tijdens de openingstijden van het gemeentehuis zijn op afspraak de openbare en originele archiefbescheiden ouder dan twintig jaar kosteloos te raadplegen door derden. Momenteel is er geen

bezoekersreglement vastgesteld en/of gepubliceerd. Veel geraadpleegde bestanden zoals die van de Burgerlijke Stand zijn gratis te raadplegen via de website www.alledrenten.nl. In de legesverordening van de gemeente Westerveld is een wettelijk verplicht kostenoverzicht opgenomen voor onder andere het laten maken van afschriften van originelen en de gevraagde zoekopdrachten in het archief uitgevoerd door de medewerkers van DIV (Documentaire Informatie Voorziening).
Voor de niet-openbare archiefbescheiden is nog geen procedure vastgesteld om ontheffing voor de raadpleging aan te vragen. Bij de overdracht van de archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats zal nader worden bepaald welke documenten niet openbaar zijn en in welk jaar deze eventueel openbaar worden gemaakt. De beperkingen houden vooral verband met de werking van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze bepalingen zijn nog niet vastgelegd in de verklaring van overbrenging.

Archiefbestanden waarvan vast komt te staan, dat deze in een slechte materiële toestand verkeren, worden niet ter inzage gegeven. Er zijn geen vastgestelde afspraken gemaakt om bestanden wel of niet te restaureren.

Conclusie:
De gemeente heeft geen bezoekersreglement vastgesteld.
Bij de overdracht van de archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats moet worden bepaald of er ook openbaarheidsbeperkingen op archiefbescheiden moeten worden gelegd.

9.	**Rampen, calamiteiten en veiligheid** Hoofdvraag: heeft de gemeente plannen voor het behoud van de (te bewaren) archiefbescheiden bij bijzondere omstandigheden?

De gemeente Westerveld heeft geen calamiteitenplan voor de archieven vastgesteld. Dit moet nog gebeuren. Dit stond gepland voor 2018 maar is doorgeschoven naar 2019. Hierin moet opgenomen worden, de instelling en de locatie (de verzamelplaats) waarheen bij een ernstige calamiteit de te ontruimen archieven en collecties dienen te worden gebracht.
Er zal worden bekeken of dit mee genomen kan worden in het informatiebeveiligingsplan.

Voor het GBA is er al wel een informatiebeveiligingsplan opgesteld en geïmplementeerd.

10.	**Middelen en mensen** Hoofdvraag: kan de gemeente beredeneerd aangeven, gelet op haar wettelijke taken voor de archiefzorg en het archiefbeheer, hoeveel middelen en mensen zij hiervoor ter beschikking stelt alsmede hun kwaliteitsniveau?

Er worden op dit moment voor de lopende bedrijfsvoering voldoende financiële middelen beschikbaar gesteld om de wettelijke archieftaak te kunnen uitvoeren. De kosten voor de onderdelen DIV en ICT, zoals formatie, opleiding en scholing, softwaretoepassingen, archiefruimte en hulpmiddelen voor het archiveren zijn opgenomen in de begroting. Voor specifieke projecten worden gefundeerde voorstellen gedaan om tijdelijke personele capaciteit in te huren.

Overzicht uitgevoerde en nog uit te voeren actiepunten in volgorde van prioriteit

Nr.	Uitgevoerd	Nog uit te voeren	Onderwerp
1.	2018		Uit faseren document management systeem Verseon. Migratie Verseon naar Alfresco.
2.		2018/2019	Ontmanteling Intergemeentelijke Sociale Dienst Steenwijkerland-Westerveld (IGSD). Overdracht Westerveld archief naar de gemeente Westerveld.
3.		2019/2020	Het digitaal werken met een Handboek Vervanging formaliseren.
4.		2019/2020	Het project Toegankelijkheid en overbrenging van archiefbescheiden afmaken, bij de afronding een verklaring van overbrenging door het college van burgemeester en wethouders vaststellen. In overleg met de toezichthouder van de provincie kijken in hoeverre we de inventarissen al op het Drents Archiefnet kunnen plaatsen.
5.		2019/2020	Wordt een referentiekader vastgesteld welke wordt gebruikt voor het digitaal archiefbeheer. Dit kan in combinatie met het vaststellen en implementeren van het Kwaliteitssysteem.
6.		2019/2020	Toetsing digitale beheeromgeving.
7.		2019/2020	Ordeningsplan opstellen
8.		2019/2020	Wordt een kwaliteitszorgsysteem archiefbeheer ingericht en vastgesteld dat voldoet aan de eisen van het Kwaliteitshandboek dat is opgesteld door de Brancheverenigingen Archiefinstellingen Nederland (BRAIN).
9.		2019	Vaststellen bezoekersreglement
10.		2019	Op basis van Toepassingsprofiel Metadatering Lokale Overheden een metagegevensschema opstellen.
11.		2019	Calamiteitenplan voor de archieven laten vaststellen.
12.		2019/2020	Definitieve keuze maken over deelname aan een gemeenschappelijke provinciale e-depotvoorziening of een eigen e-depot inrichten.

1.	**1. Lokale regelgeving. Voldoen de gemeentelijke regelingen aan de wettelijke eisen?**			
1.1.a	Aw art. 30.1 Model - verordening LOPAI	1.1. Verordening archiefzorg	Beschikt de gemeente over een geactualiseerde, door de gemeenteraad vastgestelde archiefverordening inzake de archiefzorg die voldoet aan de vigerende wet- en regelgeving?	ja
1.1.b	Aw art. 30.1 Model - verordening LOPAI	1.1. Verordening archiefzorg	Is deze medegedeeld aan gedeputeerde staten?	ja
1.2.a	Aw art. 32.2 *Model - verordening LOPAI*	1.2. Verordening toezicht archiefbeheer	Beschikt de gemeente over een geactualiseerde, door de gemeenteraad vastgestelde Archiefverordening inzake het toezicht op het bij of krachtens de Archiefwet bepaalde ten aanzien van het beheer van nog niet naar archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden ?	ja
1.2.b	Aw art. 32.2 Model - verordening LOPAI	1.2 Verordening toezicht archiefbeheer	Is deze medegedeeld aan gedeputeerde staten?	ja
1.3		1.3. Besluit informatiebeheer	Beschikt de gemeente over een door het college als archiefzorgdrager vastgesteld Besluit informatiebeheer van de Archiefbewaarplaats en van de niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden?	ja
1.4	Aw art. 4	1.4. Wijziging overheidstaken	Treft het college als archiefzorgdrager voorzieningen omtrent de archiefbescheiden bij opheffing, samenvoeging, splitsing of overdracht van taken aan een ander (tijdelijk) overheidsorgaan? Zo ja, welke?	ja
1.5.a	Aw art. 40	1.5. Gemeenschappelijke regelingen	Treft het college als archiefzorgdrager, bij de instelling van een gemeenschappelijke regeling waarin de gemeente participeert, voorzieningen omtrent de zorg voor de archiefbescheiden?	ja
1.5.b	Awb Titel 10.1 Wgr art.27	1.5. Gemeenschappelijke regelingen	Houdt de zorgdrager een register bij?	ja
1.6	Awb Titel 10.1	1.6 Mandaatregeling archiefzorg	Beschikt de gemeente over een vastgestelde mandaatregeling bedoeld om namens de zorgdrager besluiten te nemen, niet zijnde regelgeving/het stellen van regels?	ja

1.7		1.7. Uitbesteden archiefbeheer	Indien (aspecten van) het archiefbeheer / archiefbeheerstaken zijn uitbesteed aan een privaatrechtelijke partij of publiekrechtelijke partij, zijn hiervan dan dienstverleningsovereenkomsten waarin rekening gehouden wordt met de wettelijke gemeentelijke eindverantwoordelijkheid?	ja
2.	**2. INTERNE KWALITEITSZORG EN TOEZICHT** **Hoofdvraag:** **Werkt de gemeente structureel aan de kwaliteit(sverbetering) van haar informatiehuishouding?**			
2.1.a	Ar art. 16; Link met NEN-ISO 15489:2001 en ISO 30300 en 30301	2.1. Kwaliteitssysteem archiefbeheer	Maakt het college als zorgdrager voor het beheer van te bewaren archiefbescheiden gebruik van een kwaliteitssysteem waarvoor toetsbare eisen zijn geformuleerd?	nee
2.2.a	Aw art. 32.1, 32.2 en 32.3	2.2. Gekwalificeerde gemeentearchivaris	Heeft het college als archiefzorgdrager een gemeentearchivaris benoemd voor het toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden en het beheer van de wel-overgebrachte?	nee
2.3	Aw art. 32.2 modelverordening LOPAI	2.3. Verslag toezicht archiefbeheer	Brengt de gemeentearchivaris regelmatig verslag uit aan het college als archiefzorgdrager van de wijze waarop hij het toezicht op het beheer van de niet overgebrachte archiefbescheiden uitoefent en zijn bevindingen daarbij?	ja
2.4	Aw art. 32.1. Model- verordening LOPAI	2.4.verslag beheer archiefbewaarplaats	Brengt de gemeentearchivaris regelmatig verslag uit aan het college als archiefzorgfrager van de wijze waarop het beheer van naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden uitoefent en zijn bevindingen daarbij?	ja
3.	**3. ORDENING, AUTHENTICITEIT, CONTEXT, TOEGANKELIJKHEID EN DUURZAAMHEID ARCHIEFBESCHEIDEN** **Hoofdvraag:** **Geschiedt de ordening planmatig, waarborgen het systeem en de materialen de authenticiteit, context en toegankelijkheid en de duurzaamheid van de archiefbescheiden?**			

3.1	Aw art. 3 en 21.2; Ab art. 12; Ar art. 18 en 23;	3.1. Geordend overzicht	Beschikt de gemeente over een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van (te bewaren) archiefbescheiden, geordend overeenkomstig de ten tijde van de vorming van het archief daarvoor geldende ordeningsstructuur?	deels
3.2.a	Ar art. 17 en 19; NEN/ISO 23081-1:2006 en NEN/ISO 23081-2:2007	3.2. Authenticiteit en context	Heeft het college als archiefzorgdrager ervoor gezorgd dat van elk der ontvangen of opgemaakte (te bewaren) archiefbescheiden met behulp van metagegevens(schema) kan worden vastgesteld:	nee
3.2.a.1	Ar art 17	3.2. Authenticiteit en context	- de inhoud, structuur en verschijningsvorm;	ja
3.2.a.2	Ar art 17	3.2. Authenticiteit en context	- wanneer, door wie en uit hoofde van welke taak of werkproces het werd ontvangen of opgemaakt;	ja
3.2.a.3	Ar art 17	3.2. Authenticiteit en context	- de samenhang met andere archiefbescheiden;	ja
3.2.a.4	Ar art 17	3.2. Authenticiteit en context	- de uitgevoerde beheeractiviteiten;	ja
3.2.a.5	Ar art 17	3.2. Authenticiteit en context	- de besturingsprogrammatuur of toepassingsprogrammatuur inzake de archiefbescheiden.	nee
3.3	Aw art. 3 en 21.2 Ab art. 12 Ar art. 20	3.3. Systeem voor toegankelijkheid	Waarborgt het archiveringssysteem de toegankelijke staat van (te bewaren) archiefbescheiden zodanig dat elk van de archiefbescheiden binnen een redelijke termijn kan worden gevonden en leesbaar of waarneembaar te maken is?	ja
3.4	Aw art. 21.1 Ab art. 11 Ar art. 3-8 en 14-15	3.4. Duurzame materialen en gegevensdragers	Gebruikt de gemeente duurzame (fysieke en audiovisuele) materialen en gegevensdragers bij het opmaken en beheren van (te bewaren) archiefbescheiden?	ja
3.5	Aw art. 21.1 Ab art. 11 Ar art. 9-13	3.5. Duurzame verpakkingsmaterialen bij opslag	Gebruikt de gemeente duurzame verpakkingsmaterialen voor de opslag van blijvend te bewaren archiefbescheiden?	ja

3.6	Ab. Art. 11	3.6 Systeem voor duurzaamheid	Waarborgt het archiveringssysteem c.q zijn er naast 3.4 en 3.5 zodanige voorzieningen dat bij het raadplegen van te bewaren archiefbescheiden na ten minste honderd jaar geen noemenswaardige achteruitgang te constateren zal zijn. Dat wil zeggen: worden de archiefbescheiden in goede materiele staat gebracht en gehouden?	deels
4.	**4. DIGITALE ARCHIEFBESCHEIDEN** **Hoofdvraag:** **Werkt de gemeente inzake digitale archiefbescheiden systematische aan digitaal informatiebeheer en voldoet ze aan de specifieke wettelijke voorschriften?**			
4.1	Model- referentie kader RODIN BRAIN LOPAI/WGA	4.1. Opbouw digitaal informatiebeheer	Werkt de gemeente op basis van het Referentiekader Opbouw Digitaal Informatiebeheer?	nee
4.2	Ar art. 17, 21 en 22	4.2. Functionele eisen	Zijn de functionele eisen qua inhoud, structuur, verschijningsvorm en gedrag i.v.m. authenticiteit van de digitale archiefbescheiden vastgesteld en geïmplementeerd?	ja
4.3	Ar art. 24	4.3. Aanvullende Metagegevens	Zijn er aanvullende metagegevens ontworpen en geimplementeerd? (zie ook 3.2)	nee
4.4	Ar art. 26.1	4.4. Opslagformaten	Worden opslagformaten gebruikt die aan een open standaard voldoen, tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden verwacht?	ja
4.5.a	Ar art. 26.2.3	4.5. Voorzieningen compressie en encryptie	Zijn voorzieningen getroffen voor de toegankelijkheid en ordening van de archiefbescheiden in het geval men gebruik maakt van compressie- en/of encryptietechnieken?	nee
4.5.b	Ar art. 26.2.3	4.5. Voorzieningen compressie en encryptie	En zijn deze voorzieningen voldoende beveiligd tegen inbreuk door derden?	nee
4.5.c	Ar art. 26.2.3	4.5. Voorzieningen compressie en encryptie	Wordt in geval van ecryptie bij overdracht van archiefbescheiden aan de beheerder van de archiefbewaarplaats de encryptiesleutel verstrekt?	nee
4.6.a	Ar art. 25	4.6. Converteren, migreren	Wordt er tijdig geconverteerd/gemigreerd in het geval niet meer aan de geordende en toegankelijke staat van de archiefbescheiden voldaan zal gaan worden?	ja
4.6.b	Ar art. 25	4.6. Converteren, migreren	Is er een verklaring van de conversie / migratie opgemaakt?	ja

5.	**5. VERNIETIGING EN VERVREEMDING VAN ARCHIEFBESCHEIDEN** **Hoofdvraag:** **Weegt de gemeente zorgvuldig af wanneer het bezit van bescheiden niet meer van belang is voor bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie?**			
5.1.a	Aw art. 5 en 9 Ab art. 2-5	5.1. Archiefselectielijst en stukkenlijst	Selecteert het college als archiefzorgdrager de gemeentelijke archiefbescheiden?	ja
5.1.b	Aw art. 5 Ab art. 2-5	5.1. Archiefselectielijst en stukkenlijst	Maakt het college als archiefzorgdrager bij de selectie van de gemeentelijke archiefbescheiden gebruik van de voor Nederlandse gemeenten geldende selectielijst?	ja
5.1.c	Aw art. 5 Ab art. 2-5	5.1. Archiefselectielijst en stukkenlijst	Werkt de gemeente aanvullend met een facultatieve stukkenlijst?	nee
5.2.a	Aw. Art. 3 Ab art. 8	5.2. Vernietiging en verklaringen	Vernietigt het college als archiefzorgdrager de daartoe in aanmerking komende archiefbescheiden?	ja
5.2.b	Aw. Art. 3 Ab art. 8	5.2. Vernietiging en verklaringen	Maakt het college als archiefzorgdrager verklaringen van vernietiging op die ten minste een specificatie van de vernietigde archiefbescheiden en de grond en wijze van vernietiging bevatten?	ja
5.3.a	Aw art 7; AB art. 6.1	5.3 Vervanging, besluiten en verklaringen	Past de gemeente vervanging toe [b.v. het vervangen van papieren archiefbescheiden door digitale reproducties of omgekeerd waarna de vervangen bescheiden worden vernietigd]?	ja
5.3.b	Ab art 6.1; BW art. 2:10, lid 4	5.3 Vervanging, besluiten en verklaringen	zo ja op 5.3.a, - waarborgt het college als archiefzorgdrager dat de vervanging geschiedt met juiste en volledige weergave van de in de te vervangen archiefbescheiden voorkomende gegevens?	ja
5.3.c	Ab art 6.2 en 8 Ar art. 26b	5.3 Vervanging, besluiten en verklaringen	Heeft het college als archiefzorgdrager een verklaring tot vervanging van op termijn te vernietigen en van blijvend te bewaren archiefbescheiden opgemaakt en het besluit daarover op de juiste wijze bekend gemaakt?	nee
5.3.d		5.3 Vervanging, besluiten en verklaringen	Zo ja, heeft het college als archiefzorgdrager voor de vervanging van blijvend te bewaren archiefbescheiden tevoren een machtiging van gedeputeerde staten ontvangen oby art 7 AW?	nee

5.4.a		5.4 Vervreemding, besluiten en verklaringen	Heeft het college als archiefzorgdrager in de afgelopen 5 jaar archiefbescheiden vervreemd?	ja
5.4.b	Aw art. 8	5.3. Vervreemding en verklaringen	Indien 5.4.a ja - heeft de zorgdrager daarvoor tevoren een machtiging van de minister van OCW ontvangen?	nvt
5.4.c	Ab art. 7	5.3. Vervreemding en verklaringen	heeft de zorgdrager de juiste deskundigen geraadpleegd bij de voorbereiding van het besluit tot vervreemding?	ja
5.4.d	Ab art. 8	5.3. Vervreemding en verklaringen	heeft de zorgdrager een verklaring van de vervreemding opgemaakt en het besluit tot vervreemding op de juiste wijze bekend gemaakt?	ja
6.	**6. OVERBRENGING VAN ARCHIEFBESCHEIDEN NAAR DE OPENBARE ARCHIEFBEWAARPLAATS** **Hoofdvraag:** **Brengt de gemeente het principe van de Archiefwet " te bewaren archiefbescheiden na 20 jaar overbrengen, tenzij met redenen omkleed' correct in de praktijk?**			
6.1.a	Aw art. 3 en 12-13 Ab art. 9.1 en 12	6.1. Overbrenging na 20 jaar	Zijn alle te bewaren archiefbescheiden van de gemeente, ouder dan 20 jaar, overgebracht naar de daarvoor aangewezen openbare archiefbewaarplaats?	ja
6.1.b	Aw art. 3 en 12-13 Ab art. 9.1 en 12	6.1. Overbrenging na 20 jaar	Zo nee, - welke archiefbescheiden zijn niet overgebracht?	nvt
6.1.c	Aw art. 3 en 12-13 Ab art. 9.1 en 12	6.1. Overbrenging na 20 jaar	Zo nee, - wat is de reden c.q. zijn de redenen, principieel en/of praktisch, van de niet-tijdige overbrenging?	nvt
6.2	Ab art. 9.3	6.2. Verklaringen van overbrenging	Maakt het college als archiefzorgdrager, samen met de beheerder van de archiefbewaarplaats, van alle overbrengingen een verklaring op?	deels
6.3	Aw art. 13. 3-4	6.3. Niet-overbrengen vanwege bedrijfsvoering	Heeft het college als archiefzorgdrager voor archiefbescheiden die om redenen van bedrijfsvoering niet na 20 jaar overgebracht kunnen worden een machtiging tot opschorting van overbrenging aangevraagd en ontvangen van gedeputeerde staten?	nee
7.	**7. ARCHIEFBEWAARPLAATSEN, ARCHIEFRUIMTEN EN E-DEPOTS** **Hoofdvraag:** **Zijn de fysieke en digitale bewaaromstandigheden op orde?**			

7.1.a	AW art.31	7.1. Archiefinstelling/kwaliteitszorg/benchmark	Is er door de gemeente een (gemeentelijke of regionale) archiefinstelling aangewezen ten behoeve van de uitvoering van het beheer van de archiefbescheiden in de archiefbewaarplaats?	nee
7.1.b	Model DIVA (nu BRAIN)	7.1. Archiefinstelling/kwaliteitszorg/benchmark	Werkt de archieforganisatie op basis van een kwaliteitszorgsysteem?	nee
7.1.c	Model DIVA (nu BRAIN)	7.1. Archiefinstelling/kwaliteitszorg/benchmark	*Doet de archieforganisatie mee aan landelijke benchmarking?*	nee
7.2.a	Aw. Art. 21.1, 31, 33.2 en 34. Ab art. 13. Ar 27-41, 47-57 en 59	7.2 Archiefbewaarplaats	Is door het college als archiefzorgdrager een eigen gemeentelijke, een intergemeentelijke of een buiten de gemeente gelegen archiefbewaarplaats aangewezen waarvan is vastgesteld dat deze aan alle in de Archiefbesluit- en regeling en genoemde eisen voldoen?	ja
7.2.b	Aw. Art. 21.1, 31, 33.2 en 34. Ab art. 13. Ar 27-41, 47-57 en 59	7.2 Archiefbewaarplaats	Gebruikt het college deze archiefbewaarplaats t.b.v. de te bewaren overgebrachte archiefbescheiden?	ja
7.2.c	Aw. Art. 21.1, 31, 33.2 en 34. Ab art. 13. Ar 27-41, 47-57 en 59	7.2 Archiefbewaarplaats	Zo ja op 7.2.2 zijn de plannen betreffende bouw, verbouwing, inrichting of verandering van inrichting van de archiefbewaarplaats goedgekeurd door gedeputeerde staten obv art. 33 AW?	ja
7.3.a	Aw art. 21.1 Ab art. 13 Ar 27-46, 57 en 59	7.3. Archiefruimten	Beschikt de gemeente over een of meer archiefruimten waarvan is vastgesteld dat deze aan alle in de Archiefregeling en –besluit genoemde eisen voldoen?	ja
7.3.b	Aw art. 21.1 Ab art. 13 Ar 27-46, 57 en 59	7.3. Archiefruimten	Gebruikt het college deze archiefruimte(n) t.b.v. de te bewaren op termijn naar de archiefbewaarplaats over te brengen archiefbescheiden?	ja
7.4.a	Aw art. 21.1 Ab art. 13 *Model LOPAI ED3 (Eisen Duurzaam Digitaal Depot)*	7.4. E-depot	Beschikt de gemeente over een eigen gemeentelijk, een intergemeentelijk of een buiten de gemeente gelegen e-depot voor de bewaring van digitale archiefbescheiden dat aan de eisen op basis van de Archiefregeling voldoet?	nee
7.4.b	Aw art. 21.1 Ab art. 13 *Model LOPAI ED3 (Eisen Duurzaam Digitaal Depot)*	7.4. E-depot	Gebruikt het college dit e-depot t.b.v de te bewaren archiefbescheiden.	nee

8.	**8. TER BESCHIKKING STELLING VAN NAAR ARCHIEFBEWAARPLAATS OVERGEBRACHTE ARCHIEFBESCHEIDEN. Hoofdvraag: Voldoet de gemeente in de praktijk aan de openbaarheidseisen van de Archiefwet?**			
8.1.a	Aw. Art. 14, 17, en 19	8.1 Beschikbaarheid originelen en dubbelen	Zijn de in de archiefbewaarplaats berustende archiefbescheiden berustende archiefbescheiden voor eenieder kosteloos te raadplegen?	ja
8.1.b	Aw. Art. 14, 17, en 19	8.1 Beschikbaarheid originelen en dubbelen	Kan eenieder al dan niet op eigen kosten afbeeldingen, afschriften en bewerkingen van de archiefbescheiden (laten) maken?	ja
8.1.c	Aw. Art. 14, 17, en 19	8.1 Beschikbaarheid originelen en dubbelen	Heeft het college als archiefzorgdrager regels opgesteld over de genoemde kosten?	ja
8.2.a	Aw art. 15, 15a en 16 Ab art 9.3 en 10	8.2 Beperking openbaarheid na 20 jaar	In beginsel zijn archiefbescheiden na 20 jaar openbaar: heeft het college als archiefzorgdrager de beperking van de openbaarheid van bepaalde archiefbescheiden na 20 jaar afdoende gemotiveerd gelet op artikel 15.1 van de Archiefwet? De beperkingscriteria zijn: eerbiediging persoonlijke levenssfeer; belang van de Staat of zijn bondgenoten; voorkomen van onevenredig bevoor- of benadeling van betrokken natuurlijke of rechtspersonen danwel van derden.	deels
8.2.b	Aw art. 15, 15a en 16 Ab art 9.3 en 10	8.2 Beperking openbaarheid na 20 jaar	Heeft het college als archiefzorgdrager tevoren advies ingewonnen van de beheerder van de archiefbewaarplaats?	ja
8.2.c	Aw art. 15, 15a en 16 Ab art 9.3 en 10	8.2 Beperking openbaarheid na 20 jaar	Heeft het college als archiefzorgdrager voldoende rekening gehouden met artikel 15.a van de Archiefwet die de beperking van de openbaarheid van archiefbescheiden inzake milieu-informatie inperkt?	ja
8.2.d	Aw art. 15, 15a en 16 Ab art 9.3 en 10	8.2 Beperking openbaarheid na 20 jaar	Hebben het collge als archiefzorgdrager en de beheerder van de archiefbewaarplaats het besluit tot de beperking aan de openbaarheid van bepaalde overgebrachte archiefbescheiden opgenomen in de verklaring van overbrenging?	deels

8.3	Aw art . 15	8.3 Beperking openbaarheid na 75 jaar	Heeft het college als archiefzorgdrager voor de archiefbescheiden die ouder zijn dan 75 jaar en die het toch niet openbaar wil maken een machtiging tot opschorting van openbaarmaking aangevraagd en ontvangen van gedeputeerde staten?	nee
8.4.a	Aw. Art. 17	8.4 Afwijzing raadpleging of gebruik	Heeft de beheerder van de archiefbewaarplaats regels geformuleerd omtrent afwijzing van raadpleging of gebruik van de archiefbescheiden wegens de slechte materiele toestand ervan of de onveiligheid van de verzoeker?	nee
8.4.b	Aw. Art. 17	8.4 Afwijzing raadpleging of gebruik	Heeft de beheerder van de archiefbewaarplaats de afwijzing van een verzoek tot raadpleging of gebruik gemotiveerd?	nee
8.5.a	Aw art. 3, 18 en 19	8.5 Uitleningen aan overheidsorgaan en desundige instelling	Voldoet de beheerder van de archiefbewaarplaats aan zijn wettelijke verplichting om de overgebrachte archiefbescheiden voor bepaalde tijd uit te lenen aan het archiefvormende overheidsorgaan?	ja
8.5.b	Aw art. 3, 18 en 19	8.5 Uitleningen aan overheidsorgaan en deskundige instelling	Heeft de beheerder van de archiefbewaarplaats inhoudelijke en financiele voorwaarden geformuleerd waaraan de uitlening van archiefbescheiden aan deskundige externe instellingen is verbonden?	nee
8.6.a	Aw. Art. 14 en 17	8.6 Regulering fysiek bezoek en gebruik	Is er een regelement voor het fysieke bezoek en gebruik van de publieksruimte bij de archiefbewaarplaats?	nee
8.6.b		8.6 Regulering fysiek bezoek en gebruik	zo ja, maakt de archieforganisatie daarbij gebruik van een kwaliteitshandvest?	nee
8.6.c		8.6 Regulering fysiek bezoek en gebruik	zo ja, werkt de archieforganisatie mee aan de monitor dienstverlening?	nvt
8.7		8.7 Regulering digitaal bezoek en gebruik	Beschikt de archieforganisatie over een digitale frontoffice met tenminste een toegang tot de collectie (registratie) en het bezoek- en gebruiksregelement?	nee
9.	**9. RAMPEN, CALAMITEITEN EN VEILIGHEID** **Hoofdvraag:** **Heeft de gemeente plannen voor het behoud van de (te bewaren) archiefbescheiden bij bijzondere omstandigheden?**			

9.1	Wet veiligheidsregio's art. 3 handreiking reg. Risico-profiel, punt 6 Vitaal Belang	9.1. Onderdeel gemeentelijk rampenplan	Beschikt de gemeente/ regio over een risicoprofiel, beleids- en cirisplan waarin ten minste procedures met betrekking tot de verplaatsing of veiligstelling van objecten met een cultuurhistorische waarde zoals (te bewaren) archiefbescheiden zijn opgenomen?	nee
9.2.a	Leidraad calamiteitenplan archieven LOPAI	9.2. Plan veiligheid, calamiteiten en ontruiming	Heeft de gemeente een veiligheidsplan voor de archiefruimten en archiefbewaarplaats met een calamiteitenplan en ontruimingsplan?	nee
9.2.b	Modellen calamiteiten en collectieplan RCE/ICN	9.2. Plan veiligheid, calamiteiten en ontruiming	Heeft de gemeente daarin een verzamelplaats aangewezen voor te ontruimen archiefbescheiden o.b.v. prioriteiten in het collectieplan? (zie ook 9.1.)	nee
9.3.a	Model Veiligheidsnetwerk RCE/Icn	9.3. Regionaal en landelijk veiligheidsnetwerk	Stelt de gemeente de archieforganisatie in staat mee te doen aan een regionaal veiligheidsnetwerk voor erfgoedinstellingen?	nee
9.3.b	Model incidenten registratie RCE/KVCE	9.3. Regionaal en landelijk veiligheidsnetwerk	Stelt de gemeente de archiefbewaarplaats in staat mee te doen aan incidentenregistratie richting het landelijke veiligheidsnetwerk?	nee
10.	**10. MIDDELEN EN MENSEN** **Hoofdvraag:** **Kan de gemeente beredeneerd aangeven gelet op haar wettelijke taken voor de archiefzorg en het archiefbeheer hoeveel middelen en mensen zij hiervoor ter beschikking stelt alsmede hun kwaliteitsniveau?**			
10.1	Aw art. 30.2	10.1. Middelen	Hoeveel middelen stelt het college als archiefzorgdrager na goedkeuring door de raad ter beschikking om de kosten te dekken die zijn verbonden aan de uitoefening van de zorg voor c.q. het beheer van de archiefbescheiden van de gemeentelijke organen en het toezicht daarop?	zie toelichting
10.2.a	Aw art. 32	10.2. Mensen, kwantitatief t.b.v. beheer	Hoeveel mensen (fte's) stelt het college als archiefzorgdrager na goedkeuring door de raad ter beschikking om de kosten te dekken die zijn verbonden aan de uitoefening van de zorg voor c.q. het beheer van de archiefbescheiden van de gemeentelijke organen resp. voor en na overbrenging van de archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats? (Zie ook 2.2.)	zie toelichting

10.2.b	Aw art. 32	10.2. Mensen, kwantitatief t.b.v. beheer	Zijn er achterstanden in de wettelijk verplichte werkzaamheden?	ja
10.2.c	Aw art. 32	10.2. Mensen, kwantitatief t.b.v. beheer	Zijn er aanmerkingen geweest vanuit de externe provinciale toezichthouders?	nee
10.3.a	Aw art. 32 Model LOPAI + WGA (nu BRAIN) rekennormformatie gem. Archiefinspectie	10.3. Mensen, kwalitatief tbv beheer	Kan het college als archiefzorgdrager het kwaliteitsniveau waaronder de opleiding van het onder 10.2 bedoelde personeel aangeven alsmede hun mogelijkheden voor bij- en nascholing? (Zie ook 2.2.)	ja
10.3.b	Aw art. 32	10.3. Mensen, kwalitatief tbv beheer	Kunnen alle soorten wettelijk verplichte werkzaamheden naar behoren worden gedaan?	nee
10.3.c	Aw art. 32	10.3. Mensen, kwalitatief tbv beheer	Zijn er aanmerkingen geweest vanuit de externe provinciale toezichthouders?	nee
10.4	Aw art. 32.2 Model LOPAI + WGA (nu BRAIN) rekennormformatie gem. Archiefinspectie	10.4 Mensen, kwantitatief tbv toezicht	Hoeveel formatieruimte heeft het college als archiefzorgdrager vastgesteld voor het toezicht op het beheer van de niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden. Dit betreft de gemeentearchivaris met de gemeentelijke archiefinspecteurs of andere medewerkers? (Zie ook 2.2.)	nee

Toelichting
De gemeente Westerveld heeft de nieuwe Archiefverordening gemeente Westerveld 2017 vastgesteld op 28-03-2017.
De gemeente Westerveld heeft de nieuwe Archiefverordening gemeente Westerveld 2017 vastgesteld op 28-03-2017.
Het Besluit Informatiebeheer gemeente Westerveld 2017 is in mei 2017 vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders.
Bij opheffing, samenvoeging, splitsing of overdracht van taken aan een ander (tijdelijk) overheidsorgaan houdt de gemeente Westerveld rekening met het treffen van voorzieningen inzake de archiefbescheiden.
Het is geen register, maar een lijst

Web- en Social media archivering. Is compleet rekening mee gehouden.
De gemeente Westerveld maakt nu nog geen gebruik van een kwaliteitssysteem. Aan de hand van de ontwikkelingen uit de informatiebeleidsvisie is het programma Westerveld 2020 opgesteld. Dit project bestaat uit diverse deelprojecten. Eén daarvan is het deelproject Archiefinnovatie. Eén van de uit te voeren onderdelen is “inrichten kwaliteitszorgsysteem archiefbeheer inclusief keuze referentiekader voor digitaal
Gemeente Westerveld is een kleine gemeente en heeft geen gemeentearchivaris. Op basis van de Archiefwet wordt hiervoor in de plaats de gemeentesecretaris aangewezen.
Nu het toezicht en de verantwoording van de Archiefwet 1995 is gewijzigd en op basis van de nieuwe Archiefverordening gemeente Westerveld 2017 zal er voortaan jaarlijks een verslag worden uitgebracht.
zie 2.3

De gemeente Westerveld werkt op basis van het model DSP/I-navigator. Hierin zijn alle processen opgenomen die door de gemeente Westerveld worden uitgevoerd. Een volledig geordend overzicht van alle archiefbescheiden is er nog niet. Dit willen we wel realiseren en hiervoor willen we de I-navigator gaan gebruiken.
Dit is meegenomen in de Informatiebeleidsvisie 2018-2020 en het Programma Westerveld 2020. Provinciaal vindt er een TMLO-overleg plaats waarbij gekeken wordt naar de overeenkomsten van de metadata schema's van de
Wordt nog niet vastgelegd.
Fysiek voldoen bijna alle materialen aan de voorgeschreven eisen. Elektronisch te bewaren documenten worden opgeslagen als PDF/A1
zuurvrije dozen, omslagen en hechtmechanieken

Voor de papieren archiefbescheiden is het goed geregeld. Voor de digitale archiefbescheiden moet dit nog officieel worden vastgesteld.
Nog niet, maar is wel de bedoeling. Door toepassing van dit toetsingskader kunnen audits/inspecties worden uitgevoerd. De aanbevelingen kunnen tot verbetering in procedures of beheeromgeving leiden
zie 3.2
zie 3.2
PDF 1/a
In 2018 heeft er een migratie plaatsgevonden van Verseon naar het DMS Alfresco.

Te bewaren archiefbescheiden worden nog zowel fysiek als digitaal bewaard. Het digitaal werken zal met een Handboek Vervanging moeten worden geformaliseerd. Dit is meegenomen in de

archiefbescheiden m.b.t. de registratie Niet Ingezetenen (RNI) aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Agentschap Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten
Voor de overbrenging van het archief van de voormalige gemeente Havelte is een verklaring van overbrenging gemaakt. Voor de overige 3 voormalige gemeenten zijn we druk bezig een verklaring van overbrenging te maken.

De gemeente Westerveld heeft geen regionale archiefinstelling aangewezen voor de uitvoering van het beheer van de archieven en collecties in de gemeentelijke archiefbewaarplaats. Deze werkzaamheden worden verricht door medewerkers DIV van de afdeling Bedrijfsvoering.

De archiefruimte is dezelfde ruimte als de archiefbewaarplaats. De serverruimte voldoet ook aan de benodigde eisen.

Zijn bezig met het beschrijven van de inventarissen, en het officieel overbrengen van de archiefbescheiden.
We zijn bezig een beschrijvende inventaris te maken en wordt er een verklaring van overbrenging opgesteld waarin dit wordt meegenomen.

Archiefbescheiden in overgebrachte- en niet overgebrachte archieven kunnen aan ambtenaren voor een bepaalde termijn worden uitgeleend.
De gemeente wil nog wel een bezoekersreglement opstellen.

De gemeente moet nog een calamiteitenplan voor de archieven vaststellen. Hierin moet opgenomen worden, de instelling en de locatie (de verzamelplaats) waarheen bij een ernstige calamiteit de te ontruimen archieven en collecties dienen te worden gebracht.
In 2017 was nog een budget beschikbaar van € 45.000,-- voor het project Digitalisering Archief. Hieronder valt ook het beschrijven van de inventarissen en de officiële overbrenging van de archieven van de 4 voormalige gemeenten.

Er is een lijst met de werkvoorraad die maandelijks wordt bijgehouden. Door het invoeren van het zaakgericht werken en het uitvoeren van diverse projecten zijn de achterstanden ontstaan. De werkzaamheden zijn inmiddels opgepakt.
Beleidsmedewerker/coördinator DIV: opleiding SOD II modules A,B en C. 1 medewerker DIV: opleiding HMDI propadeuse en overige medewerkers DIV: opleiding SOD-I
De gemeente Westerveld heeft geen gemeentearchivaris aangesteld, zoals die genoemd wordt in de Archiefwet. Op basis van de Archiefwet art. 32, lid 1 is hiervoor in de plaats de gemeentesecretaris aangewezen. Daarnaast is geen gemeentelijke archiefinspecteur aangesteld.

GemeenteWesterveld

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00058 - Vaststelling bestemmingsplan ‘Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening’ - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
De raad wordt voorgesteld:

a. de zienswijze ontvankelijk te verklaren;

b. op de zienswijze te besluiten conform het bepaalde in de Zienswijzennota;

c. het ontwerp-bestemmingsplan ‘Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening’ ongewijzigd vast te stellen.

Besluit

Besluitpunt 1
De raad besluit de zienswijze ontvankelijk te verklaren.

Besluitpunt 2
De raad besluit op de zienswijze te besluiten conform het bepaalde in de Zienswijzennota;

Besluitpunt 3
De raad besluit het ontwerp-bestemmingsplan ‘Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening’ ongewijzigd vast te stellen.

Motivering

Aanleiding en context
Het ontwerp-bestemmingsplan ‘Vledder-Noord, partiële herziening zorgvoorziening’ heeft met ingang van 14 maart 2019 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Gedurende die termijn is 1 zienswijze ingediend. De volgende stap in de procedure is vaststelling door de gemeenteraad.

Beoogd resultaat
Het voorontwerp-bestemmingsplan is opgesteld om het initiatief van Dorpsbelang Vledder, een plan dat voorziet in de realisatie van 16 zorgappartementen en 16 zorgappartementen voor zelfstandige bewoning, met de mogelijkheid om op basis van behoefte zorg in te kopen, in het bestemmingsplan Vledder Noord, juridisch-planologisch mogelijk te maken.

Samengevat past het initiatief op twee onderdelen niet in het geldende bestemmingsplan.

Ten eerste. De 16 appartementen voor zelfstandige bewoning vallen niet onder de term intramurale zorgvoorzieningen. In de regels is dit gecorrigeerd. Dit heeft, gezien de jurisprudentie over zorgwoningen en de bijbehorende bestemming, als consequentie dat de bestemming ‘Maatschappelijk’ is gewijzigd in ‘Gemengd’.

Ten tweede de voorgestelde ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer aan de zuidzijde van het plangebied. Deze ontsluiting past niet binnen de bestemming 'Verkeer - Fietspaden'.

Argumentatie
Er is 1 zienswijze ingediend. Voor een inhoudelijke behandeling ervan wordt verwezen naar de zienswijzennota. Hieruit blijkt, dat er geen aanleiding is de raad voor te stellen het plan gewijzigd vast te stellen.

Kanttekening en risico's
De direct omwonenden van het plangebied (56 adressen) zijn uitgenodigd voor een informatieavond op 4 december 2018. Ongeveer 30 personen waren aanwezig. Toegelicht zijn het initiatief, het bouwplan en het waarom van de partiële herziening van het bestemmingsplan.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Na vaststelling zal het plan de wettelijk bepaalde procedure vervolgen. Een analoge versie van het ontwerp-bestemmingsplan zal in het gemeentehuis ter inzage worden gelegd. Digitaal kan het plan worden ingezien via www.ruimtelijkeplannen.nl

Integrale advisering
Extern

Duiding integrale advisering
Er is overleg geweest met Bugel Hajema Adviseurs.

Evaluatie
N.v.t.

Kosten, baten, dekking
De kosten van het opstellen van dit bestemmingsplan worden betaald uit de grondexploitatie.

De grondexploitatie is door middel van een afzonderlijk voorstel geagendeerd.

Bijlagen

1. RaadsbesluitVaststBp.doc
2. ZienswijzennotaDefinitiefApril119docx.docx

De raad van de gemeente Westerveld;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders tot vaststelling van het bestemmingsplan
‘Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening’;

overwegende, dat overeenkomstig het bepaalde in artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening het ontwerp van het bestemmingsplan ‘Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening’, met ingang van 14 maart 2019 voor een ieder ter inzage heeft gelegen in het gemeentehuis te Diever en via www.ruimtelijkeplannen.nl digitaal kon worden geraadpleegd;

dat in de betreffende publicatie de mogelijkheid is medegedeeld tot het indienen van schriftelijke- en mondelinge zienswijzen bij de raad;

dat gedurende de termijn van ter inzage legging één zienswijze is ingediend;

dat in de zienswijzennota wordt ingegaan op de inhoud;
dat de inhoud wordt onderschreven en geacht wordt hier te zijn opgenomen;

gelet op het bepaalde in artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening;

b e s l u i t:

1. de zienswijze ontvankelijk te verklaren;
2. op de zienswijze te besluiten conform het bepaalde in de zienswijzennota;
3. de analoge en digitale versie van het ontwerp-bestemmingsplan ‘Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening’’, bestaande uit toelichting op de bestemmingen, de regels en een verbeelding, met planidentificatie NL.IMRO.1701.513PHZzorgvziening-0002, ongewijzigd vast te stellen;
4. het vastgestelde plan de planidentificatie NL.IMRO.1701.513PHZzorgvziening-0003 toe te kennen en digitaal en analoog beschikbaar te stellen;

.

Besloten in de openbare vergadering
van de raad van 2 juli 2019.

de griffier, de voorzitter,
R.J. van der Veen H. Jager

De raad van de gemeente Westerveld;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders tot vaststelling van het bestemmingsplan ‘Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening’;

overwegende, dat overeenkomstig het bepaalde in artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening het ontwerp van het bestemmingsplan ‘Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening’, met ingang van 14 maart 2019 voor een ieder ter inzage heeft gelegen in het gemeentehuis te Diever en via www.ruimtelijkeplannen.nl digitaal kon worden geraadpleegd;

dat in de betreffende publicatie de mogelijkheid is medegedeeld tot het indienen van schriftelijke- en mondelinge zienswijzen bij de raad;

dat gedurende de termijn van ter inzage legging één zienswijze is ingediend;

dat in de zienswijzennota wordt ingegaan op de inhoud;
dat de inhoud wordt onderschreven en geacht wordt hier te zijn opgenomen;

gelet op het bepaalde in artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening;

b e s l u i t:

1. de zienswijze ontvankelijk te verklaren;
2. op de zienswijze te besluiten conform het bepaalde in de zienswijzennota;
3. de analoge en digitale versie van het ontwerp-bestemmingsplan ‘Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening’’, bestaande uit toelichting op de bestemmingen, de regels en een verbeelding, met planidentificatie NL.IMRO.1701.513PHZzorgvziening-0002, ongewijzigd vast te stellen;
4. het vastgestelde plan de planidentificatie NL.IMRO.1701.513PHZzorgvziening-0003 toe te kennen en digitaal en analoog beschikbaar te stellen;

.

Besloten in de openbare vergadering
van de raad van 2 juli 2019.

de griffier, de voorzitter,
R.J. van der Veen H. Jager

Zienswijzennota Bestemmingsplan 'Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening'.

Hoofdstuk 1. Inleiding.

Het ontwerp-bestemmingsplan 'Vledder-Noord partiële herziening zorgvoorziening';
heeft met ingang van 14 maart 2019, gedurende een periode van 6 weken, in het gemeentehuis ter inzage gelegen.
Ook is het bestemmingsplan op www.ruimtelijkeplannen.nl geplaatst.
Tijdens de periode van ter inzage bestond voor een ieder de mogelijkheid een zienswijze in te dienen.

Er is 1 zienswijze ontvangen. Deze is ingediend door de stichting Vledder-Noord.
De zienswijze is zowel tijdig ingediend als gemotiveerd en is daarom ontvankelijk.

De argumenten in de zienswijze worden in hoofdstuk 2 van deze nota kort samengevat en voorzien van een inhoudelijk reactie. Per argument wordt aangegeven of deze gegrond of ongegrond is. De nota wordt als bijlage bij het (vastgestelde) bestemmingsplan gevoegd.

Hoofdstuk 2. Zienswijze

Argument 1
Omdat de opzet van het gebouw is gewijzigd dient onderzoek te worden gedaan naar de aanwezige monumentale en cultuurhistorische waarden in het gebied. Verwezen wordt naar de notitie van Theo Spek waarin wordt beschreven hoe het plan van invloed is op de kernkwaliteiten. In de partiële herziening wordt niet duidelijk gemaakt hoe hiermee wordt omgegaan. Nergens wordt beschreven hoe de opzet en vormgeving van het zorgcentrum past binnen de karakteristieke open zichtrelatie tussen dorpsrand, kerk en es.

Reactie
Een bestemmingsplan is een document waarin de gemeenteraad vastlegt welke functies op welke plaats zijn toegestaan. Een bestemmingsplan bevat regels die gelden voor een functie.
Een bestemmingsplan kan een bestaande functie vastleggen maar ook iets nieuws mogelijk maken.

Om de bouw van een zorgvoorziening en woningbouw mogelijk te maken heeft de gemeenteraad op 2 juli 2013 het bestemmingsplan 'Vledder-Noord' vastgesteld. In het zogenaamde moederplan van 2013 is in hoofdstuk 2 van de toelichting ingegaan op de in het plangebied aanwezige kernkwaliteiten. Daarnaast komt in hoofdstuk 7 komt o.a. het aspect cultuurhistorie aan bod.
Beide aspecten zijn beoordeeld door de Raad van State. Uit de uitspraak van 24 december 2013 blijkt dat het betoog van Stichting Vledder-Noord t.a.v. cultuurhistorie en landschap faalt.

Het in 2013 vastgestelde bestemmingsplan wordt partieel herzien. Reden daarvoor is dat het initiatief van Dorpsbelang Vledder, een plan dat voorziet in de realisatie van 16 zorgappartementen en 16 zorgappartementen voor zelfstandige bewoning, met de mogelijkheid om op basis van behoefte zorg in te kopen, in het bestemmingsplan Vledder Noord, op twee onderdelen niet in het geldende bestemmingsplan. De 16 appartementen voor zelfstandige bewoning vallen niet onder de term intramurale zorgvoorzieningen. In de regels is dit gecorrigeerd. Dit heeft, gezien de jurisprudentie over zorgwoningen en de

bijbehorende bestemming, als consequentie dat de bestemming ‘Maatschappelijk’ is gewijzigd in ‘Gemengd’.
Bij het bestemmingsplan ‘Vledder Noord’ 2013 heeft een uitgebreide afweging plaatsgevonden van de relevante kernkwaliteiten. Gezien de beperkt gewijzigde gebruiksmogelijkheden die onderhavige partiële herziening mogelijk maakt zijn de kernkwaliteiten nu niet in het geding.

De vormgeving van een gebouw, de materiaalkeuze en het passend zijn van een gebouw in de directe omgeving wordt beoordeeld door de welstandscommissie. Toetsingskader voor de commissie is het bij het bestemmingsplan Vledder Noord behorende beeldkwaliteitsplan. Het concept-bouwplan is door de welstandscommissie positief beoordeeld.

Conclusie
Ongegrond.

Argument 2.
Er is een ecologische inventarisatie uitgevoerd. Deze heeft zich beperkt tot het plangebied van het zorgcentrum terwijl in de scan wordt aangegeven, dat in het gehele plangebied Vledder-Noord niet-vrijgestelde (beschermde) dieren voorkomen. Dit schept verwarring. De suggestie wordt gewekt, dat de partiële herziening van het bestemmingsplan Vledder-Noord zich beperkt tot enkel het zorgcentrum. Maar in de partiële herziening wordt telkens verwezen naar het bestemmingsplan Vledder-Noord. Gevonden wordt, dat de quick scan betrekking moet hebben op het gebied van het gehele bestemmingsplan en niet enkel op de ‘postzegels’ van de afzonderlijke bouwvlakken.

Reactie
De ecologische inventarisatie van november 2018 heeft betrekking op het plangebied van de partiële herziening aangezien alleen in dit deel van het zogenaamde moederplan uit 2013 ontwikkelingen plaatsvinden. Er is geen noodzaak om het hele plangebied van het bestemmingsplan ‘Vledder Noord’ opnieuw te onderzoeken. Zie verder de reactie onder 1.

Conclusie
Ongegrond.

Argument 3.
De ecologische inventarisatie is geen echte/serieuze inventarisatie maar een quick scan in de vorm van een bezoekje aan het gebied op 22 oktober. Dan zijn alle beschermde amfibieën en reptielen in winterrust en zullen met zekerheid niet aangetroffen worden. Er is niet gekeken naar de activiteit van vleermuizen. Die zijn overdag niet actief en zullen in het najaar nauwelijks activiteit vertonen.
Bovendien is de inventarisatie niet door een onafhankelijk bureau is gedaan.

Reactie
De uitgevoerde ecologische inventarisatie is daadwerkelijk een, onafhankelijke, inventarisatie van het plangebied. Het plangebied is beoordeeld op potentie voor verblijfplaatsen van beschermde soorten. De algemeen gehanteerde werkwijze is dat, mocht tijdens een inventarisatie blijken dat het gebied potentieel geschikt is als beschermde verblijfplaats voor een bepaalde beschermde soort, dat dan nader onderzoek naar die specifieke soort wordt uitgevoerd. In dit geval is dat niet aan de orde.

Conclusie
Ongegrond.

Argument 4.
In 2006 is door Buro Bakker een goede inventarisatie uitgevoerd. Deze wordt in de quick scan niet aangehaald/genoemd. Uit die inventarisatie blijkt evenwel, dat er effecten zijn op de beschermde soorten en dat een ontheffing moet worden aangevraagd voor de kamsalamander en de franjestaart. Omdat beide soorten in het plangebied voorkomen en het onduidelijk is wat het effect van het project is op het nabijgelegen Natura 2000 gebied is een gedegen ecologisch onderzoek en natuurtoets met een vergunningaanvraag noodzakelijk. Het Habitatrichtlijngebied Drents Friese Wold ligt slechts op 600 meter van het plangebied.
De gemeente neemt een groot risico door geen rekening te houden met de in het gebied aanwezige natuurwaarden.

Reactie
Het onderzoek van Buro Bakker dateert uit 2006 en is daarmee verouderd. Ook met het oog op de wijzigingen op het gebied van de wet- en regelgeving (opgaan van de Flora- en faunawet in de Wet natuurbescherming per 1 januari 2017) is in het kader van de partiële herziening een nieuw onderzoek uitgevoerd, toegespitst op het onderhavige plangebied. De in 2006 waargenomen franjestaart is op enige afstand van het onderhavige plangebied waargenomen. De houtwal in het huidige plangebied die mogelijk als overwinteringsgebied van kamsalamander fungeert, blijft in de huidige planvorming behouden.
In het geval de houtwal inderdaad wordt gebruikt als overwinteringsgebied, dan blijft de route tussen het voortplantingswater en het overwinteringsgebied intact.
Een ontheffing voor kamsalamander en franjestaart is niet aan de orde.

De afstand tussen het plangebied van de partiele herziening en het dichtstbijzijnde deel van het Drents Friese Wold is 900 meter. Met het oog op deze afstand en de inrichting van het tussenliggende gebied, is er geen directe relatie tussen mogelijke populaties van kwalificerende soorten.

Conclusie
Ongegrond.

Argument 5.
Voorgesteld wordt het meest noordelijk gebied van Vledder-Noord (Pieters veentje en de gehele noordelijk rand) te bestemmen tot natuur. Natuurcompensatie is nodig/gebruikelijk bij bouwprojecten die (beschermde) natuurwaarden aantasten. Door de compensatie ontstaat er een beter evenwicht tussen de verschillende belangen (sociaal, cultuurhistorisch, natuur). De gemeente stelt zich proactief op, juridisch getouwtrek wordt voorkomen en de bouw van het zorgcentrum kan snel van start gaan.

Reactie
Van het voorstel is kennisgenomen. Het gewijzigd bestemmen van fase 3 van het bestemmingsplan ‘Vledder Noord’ is op dit moment niet aan de orde. Het kan procedureel niet meer gekoppeld worden aan onderhavige partiële herziening. Daarnaast vraagt het voorstel een integrale afweging van belangen. Naast de door de stichting genoemde aspecten zijn dat financieel en volkshuisvesting. Een heroverweging wordt niet uitgesloten maar is op dit moment niet aan de orde.

Conclusie
Ongegrond.

Gemeenteraad

Voorstel

Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00059 - Afvalstoffenverordening Westerveld 2019 en Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening Westerveld 2019 - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

De geldende afvalstoffenverordening en het uitvoeringsbesluit dateren van het jaar 2014. Een algehele herziening is noodzakelijk door de wijzigingen in de afvalinzameling vanaf 1 januari 2019.

Op 29 januari 2019 heeft uw college voorlopig ingestemd met de concept afvalstoffenverordening en het concept uitvoeringsbesluit. Er is een inspraakprocedure geweest van zes weken. Er is één reactie binnengekomen. Deze reactie heeft niet geleid tot aanpassing van de verordening en/of het uitvoeringsbesluit.

Voorgesteld wordt in te stemmen met de verordening en deze ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad. Ook wordt voorgesteld om het uitvoeringsbesluit vast te stellen en deze ter kennisname voor te leggen aan de gemeenteraad. Het uitvoeringsbesluit is onlosmakelijk verbonden aan de afvalstoffenverordening. In de verordening geeft de gemeenteraad B&W onder ander diverse verantwoordelijkheden en bevoegdheden. De invulling daarvan wordt door B&W vastgelegd in het uitvoeringsbesluit.

Besluit

Besluitpunt 1

Vaststellen de 'Afvalstoffenverordening Westerveld 2019'.

Besluitpunt 2

Kennisnemen van het 'Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening Westerveld 2019'.

Motivering

Aanleiding en context

De geldende afvalstoffenverordening dateert van het jaar 2014.
Een algehele herziening van de afvalstoffenverordening is noodzakelijk door de wijzigingen in de afvalinzameling vanaf 1 januari 2019.

Beoogd resultaat
Een verordening die aansluit bij de veranderingen in de afvalinzameling.

Argumentatie
Er zijn een aantal redenen voor het aanpassen van de afvalstoffenverordening. De belangrijkste zijn de volgende punten:

1. Veranderingen afvalinzameling
Op 19 december 2017 heeft de gemeenteraad van Westerveld ingestemd met een nieuw afvalinzamelsysteem. De voorliggende verordening voorziet in deze ontwikkelingen.

2. Nieuwe modelverordening
Er is een nieuwe modelverordening vanuit de VNG. De verordening is aangepast aan dit model en daardoor beter leesbaar.

Kanttekening en risico's
Er is één reactie binnengekomen op de afvalstoffenverordening. Een nota van zienswijzen is toegevoegd.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Na vaststelling door de gemeenteraad moeten de verordening en het uitvoeringsbesluit gepubliceerd worden. Vanaf dat moment treden beide in werking.

Integrale advisering
Extern

Duiding integrale advisering
Juridische zaken - ROVA

Bijlagen

1. 20190325 Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening 2019.pdf
2. 20190325 Nota van zienswijzen.pdf
3. 20190325 Afvalstoffenverordening Westerveld 2019.pdf

De raad van de gemeente Westerveld;
Gelezen het voorstel van het college van 16-04-2019.
gelet op artikel 10.23, 10.24, tweede lid, 10.25 en 10.26 van de Wet milieubeheer;
besluit vast te stellen de volgende verordening:

Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019

§ 1. Algemeen

Artikel 1. Begrippen
In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder perceel: perceel waar geregeld huishoudelijke afvalstoffen kunnen ontstaan.

Artikel 2. Doelstelling
De toepassing van deze verordening is gericht op de bescherming van het milieu, met inbegrip van een doelmatig beheer van afvalstoffen.

§ 2. Huishoudelijke afvalstoffen

Artikel 3. Aanwijzing van de inzameldienst
1.Burgemeester en wethouders wijzen de inzameldienst aan die is belast met de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen.
2. Aan de aanwijzing kunnen voorschriften worden verbonden en beperkingen worden gesteld. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissing) is niet van toepassing.
3. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen over de voorbereiding van de aanwijzing en over het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen.

Artikel 4. Regulering van andere inzamelaars
1. Het is anderen dan de inzameldienst verboden huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen, tenzij de inzamelaar:
a. daartoe is aangewezen door burgemeester en wethouders;
b. bij nadere regels van burgemeester en wethouders van het verbod is vrijgesteld; of
c. verplicht is tot inname, bedoeld in artikel 9.5.2, derde lid, aanhef en onderdeel b, of vierde lid, van de Wet milieubeheer.
2. Op de aanwijzing van een inzamelaar, bedoeld in het eerste lid, onder a, is artikel 3, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5. Aanwijzing van inzamelplaats
Burgemeester en wethouders dragen zorg voor ten minste één daartoe ter beschikking gestelde plaats binnen de gemeenten waarmee wordt samengewerkt, waar in voldoende mate gelegenheid wordt geboden om huishoudelijke afvalstoffen, met inbegrip van grof huishoudelijk afval, achter te laten.

Artikel 6. Algemene verboden
Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen:
a. ter inzameling aan te bieden aan een ander dan de inzameldienst of een inzamelaar als bedoeld in artikel 4, eerste lid;
b. over te dragen aan een ander dan een inzamelaar als bedoeld in artikel 4, eerste lid; of
c. achter te laten op een andere plaats dan de inzamelplaats, bedoeld in artikel 5.

Artikel 7. Afvalscheiding
1. Burgemeester en wethouders stellen regels over de bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen die afzonderlijk door de inzameldienst worden ingezameld, over de frequentie van de inzameling van elk van deze bestanddelen, en over de locaties van deze inzameling bij of nabij elk perceel.
2. In ieder geval de volgende bestanddelen huishoudelijke afvalstoffen worden afzonderlijk ingezameld:
   a. groente-, fruit- en tuinafval (gft);
   b. klein chemisch afval (kca);
   c. glas;
   d. papier en karton;
   e. plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (pmd)
   f. textiel;
   g. elektrische en elektronische apparatuur;
   h. tapijt;
   i. asbest en asbesthoudend afval;
   j. grof huishoudelijk afval;
   k. grof tuinafval;
   l. puin, gips, bouw- en sloopafval;
   m. (verduurzaamd) hout;
   n. banden van voertuigen;
   o. huishoudelijk restafval.

Artikel 8. Gescheiden aanbieding
1. Het is verboden de bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 7, anders dan afzonderlijk:
   a. ter inzameling aan te bieden;
   b. achter te laten op de inzamelplaats, bedoeld in artikel 5.
2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen. Deze regels kunnen voor categorieën van gevallen of personen een vrijstelling inhouden van het verbod, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 9. Tijdstip van aanbieding
Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen ter inzameling aan te bieden anders dan op de door burgemeester en wethouders daartoe bepaalde dagen en tijden. Deze kunnen voor verschillende bestanddelen verschillend worden vastgesteld.

Artikel 10. Wijze en plaats van aanbieding
1. Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen ter inzameling aan te bieden anders dan in overeenstemming met de door burgemeester en wethouder te stellen regels over het gebruik van:
   a. Inzamelmiddelen voor het aanbieden ter inzameling bij een perceel;
   b. Inzamelvoorzieningen voor het aanbieden te inzameling nabij een perceel.
2. Het is verboden om een inzamelmiddel na afloop van de tijden, bedoeld in artikel 9, buiten een perceel te laten staan.
3. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen voor categorieën van percelen. Deze regels kunnen een vrijstelling van het verbod in houden.

§ 3. Bedrijfsafvalstoffen

Artikel 11. Inzameling bedrijfsafvalstoffen door inzameldienst
Burgemeester en wethouders kunnen bestanddelen van bedrijfsafvalstoffen aanwijzen die worden ingezameld door de inzameldienst die wordt aangewezen krachtens artikel 3, in gevallen waarin de voor deze inzameling krachtens de Verordening afvalstoffenheffing verschuldigde heffing is voldaan.

Artikel 12. Aanbieden ter inzameling van bedrijfsafvalstoffen
Het is verboden anders dan in overeenstemming met artikel 11 bedrijfsafvalstoffen ter inzameling door de inzameldienst aan te bieden, aan de inzameldienst over te dragen of bij de inzamelplaats, bedoeld in artikel 5, achter te laten.

Artikel 13. Regeling van inzameling van bedrijfsafvalstoffen
1. Het is verboden bedrijfsafvalstoffen ter inzameling aan te bieden anders dan in overeenstemming met de door burgemeester en wethouders te stellen regels over de dagen, tijden, wijzen en plaatsen van inzameling van de krachtens artikel 11 aangewezen bedrijfsafvalstoffen.
2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen voor het aanbieden of overdragen van bedrijfsafvalstoffen. Deze regels kunnen mede worden vastgesteld voor anderen dan de inzameldienst. Deze regels kunnen een vrijstelling van het verbod, bedoeld in het tweede lid, inhouden.

§ 4. Zwerfafval en overige

Artikel 14. Dumpingsverbod
1. Het is verboden zonder ontheffing van burgemeester en wethouders, buiten een inrichting, hinder of nadelige beïnvloeding van het milieu te veroorzaken, door een afvalstof, een stof of een voorwerp op of in de bodem te brengen, te storten, te houden, achter te laten of anderszins daar te plaatsen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
    a. Het aanbieden, overdragen of achterlaten van huishoudelijke afvalstoffen of bedrijfsafvalstoffen in overeenstemming met deze verordening;
    b. Het composteren van huishoudelijk groente-, fruit- en tuinafval op het perceel waar dit is ontstaan;
    c. Het laden, lossen of vervoeren van afvalstoffen, met inbegrip van daarbij niet te vermijden plaatsing van afvalstoffen, stoffen of voorwerpen op de weg, bedoeld in artikel 1 van de Wegenverkeerswet 1994;
    d. Handelingen die zijn verboden bij of krachtens de Wet bodembescherming, de Waterwet of het Besluit bodemkwaliteit.
3. Indien de overtreder van dit artikel onbekend is, wordt de persoon tot wie de aangetroffen afvalstof, stof of voorwerp kan worden herleid, geacht te hebben gehandeld in strijd met dit artikel.

Artikel 15. Zwerfafval in de openbare ruimte

1. Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen van beperkte omvang en gewicht, die ontstaan buiten een perceel, achter te laten in de openbare ruimte, anders dan in daartoe bestemde afvalbakken of andere middelen ter inzameling van afvalstoffen.
2. Reclamedrukwerk, ander promotiemateriaal en de verpakkingen daarvan, die in weerwil van het eerste lid in de openbare ruimte worden weggeworpen of achtergelaten, wordt terstond opgeruimd door degene die het in de betreffende omgeving onder het publiek verspreidde.
3. Het is verboden ter inzameling gereedstaande afvalstoffen of inzamelmiddelen te doorzoeken of te verspreiden, te stoten, te schoppen, omver te werpen of deze anderszins te behandelen.

Artikel 16. Zwerfafval rondom inrichtingen

1. Degene die een inrichting drijft waar eet- of drinkwaren worden verkocht die ter plaatse kunnen worden genuttigd draagt zorg voor de aanwezigheid in of nabij de inrichting, van een steeds voor gebruik door het publiek beschikbare en tijdig geleegde afvalbak of soortgelijk middel voor het houden van afval.
2. Degene die de inrichting drijft verwijdert zo vaak als nodig etenswaren, verpakkingen, afval of andere materialen die kennelijk uit de inrichting afkomstig zijn of voor de inrichting zijn bestemd binnen een straal van ten minste 25 meter van de inrichting.
3. Het eerste en tweede lid gelden niet voor situaties waarin wordt voorzien door het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Artikel 17. Afval en verontreiniging op de weg

1. Het is verboden een weg, bedoeld in artikel 1 van de Wegenverkeerswet 1994, te verontreinigen of het milieu nadelig te beïnvloeden door afvalstoffen, stoffen of voorwerpen te laden, te lossen of te vervoeren of andere werkzaamheden te verrichten.
2. Degene die in strijd met het eerste lid de weg verontreinigt of het milieu nadelig beïnvloedt of diens opdrachtgever zorgt terstond na beëindiging van de werkzaamheden van die dag voor het reinigen van de weg, of zoveel eerder als nodig is om de veiligheid van het verkeer of de bescherming van het wegdek te verzekeren.

Artikel 18. Geen opslag van afval in de open lucht

Het is verboden afvalstoffen op een voor het publiek waarneembare plaats in de open lucht en buiten een inrichting als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer op te slaan of opgeslagen te hebben, anders dan door het in overeenstemming met paragraaf 2 van deze verordening aanbieden of overdragen van huishoudelijke afvalstoffen.

Artikel 19. Ontdoen van autowrakken

Het is verboden zich te ontdoen van een autowrak dat afkomstig is van een perceel, anders dan door afgifte aan een inrichting als bedoeld in artikel 6 van het Besluit beheer autowrakken.

§ 5. Handhaving en toezicht

Artikel 20. Strafbare feiten

Overtreding van artikel 4, artikel 6 of van artikel 8 tot en met artikel 16, is een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1a, onderdeel 3, van de Wet op de economische delicten

Artikel 21. Toezichthouders

Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de krachtens artikel 5.10, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht door burgemeester en wethouders aangewezen ambtenaren.

§ 5. Slotbepalingen

Artikel 22. Intrekken oude verordening
De Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2014 wordt ingetrokken.

Artikel 23. Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019.

Artikel 24. Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking met ingang van ..-..-2019.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Westerveld op ..-..-2019.

De griffier, de voorzitter,

De raad van de gemeente Westerveld;
Gelezen het voorstel van het college van 16-04-2019.
gelet op artikel 10.23, 10.24, tweede lid, 10.25 en 10.26 van de Wet milieubeheer;
besluit vast te stellen de volgende verordening:

Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019

§ 1. Algemeen

Artikel 1. Begrippen
In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder perceel: perceel waar geregeld huishoudelijke afvalstoffen kunnen ontstaan.

Artikel 2. Doelstelling
De toepassing van deze verordening is gericht op de bescherming van het milieu, met inbegrip van een doelmatig beheer van afvalstoffen.

§ 2. Huishoudelijke afvalstoffen

Artikel 3. Aanwijzing van de inzameldienst
1.Burgemeester en wethouders wijzen de inzameldienst aan die is belast met de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen.
2. Aan de aanwijzing kunnen voorschriften worden verbonden en beperkingen worden gesteld. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissing) is niet van toepassing.
3. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen over de voorbereiding van de aanwijzing en over het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen.

Artikel 4. Regulering van andere inzamelaars
1. Het is anderen dan de inzameldienst verboden huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen, tenzij de inzamelaar:
a. daartoe is aangewezen door burgemeester en wethouders;
b. bij nadere regels van burgemeester en wethouders van het verbod is vrijgesteld; of
c. verplicht is tot inname, bedoeld in artikel 9.5.2, derde lid, aanhef en onderdeel b, of vierde lid, van de Wet milieubeheer.
2. Op de aanwijzing van een inzamelaar, bedoeld in het eerste lid, onder a, is artikel 3, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5. Aanwijzing van inzamelplaats
Burgemeester en wethouders dragen zorg voor ten minste één daartoe ter beschikking gestelde plaats binnen de gemeenten waarmee wordt samengewerkt, waar in voldoende mate gelegenheid wordt geboden om huishoudelijke afvalstoffen, met inbegrip van grof huishoudelijk afval, achter te laten.

Artikel 6. Algemene verboden
Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen:
a. ter inzameling aan te bieden aan een ander dan de inzameldienst of een inzamelaar als bedoeld in artikel 4, eerste lid;
b. over te dragen aan een ander dan een inzamelaar als bedoeld in artikel 4, eerste lid; of
c. achter te laten op een andere plaats dan de inzamelplaats, bedoeld in artikel 5.

Artikel 7. Afvalscheiding
1. Burgemeester en wethouders stellen regels over de bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen die afzonderlijk door de inzameldienst worden ingezameld, over de frequentie van de inzameling van elk van deze bestanddelen, en over de locaties van deze inzameling bij of nabij elk perceel.
2. In ieder geval de volgende bestanddelen huishoudelijke afvalstoffen worden afzonderlijk ingezameld:
   a. groente-, fruit- en tuinafval (gft);
   b. klein chemisch afval (kca);
   c. glas;
   d. papier en karton;
   e. plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (pmd)
   f. textiel;
   g. elektrische en elektronische apparatuur;
   h. tapijt;
   i. asbest en asbesthoudend afval;
   j. grof huishoudelijk afval;
   k. grof tuinafval;
   l. puin, gips, bouw- en sloopafval;
   m. (verduurzaamd) hout;
   n. banden van voertuigen;
   o. huishoudelijk restafval.

Artikel 8. Gescheiden aanbieding
1. Het is verboden de bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 7, anders dan afzonderlijk:
   a. ter inzameling aan te bieden;
   b. achter te laten op de inzamelplaats, bedoeld in artikel 5.
2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen. Deze regels kunnen voor categorieën van gevallen of personen een vrijstelling inhouden van het verbod, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 9. Tijdstip van aanbieding
Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen ter inzameling aan te bieden anders dan op de door burgemeester en wethouders daartoe bepaalde dagen en tijden. Deze kunnen voor verschillende bestanddelen verschillend worden vastgesteld.

Artikel 10. Wijze en plaats van aanbieding
1. Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen ter inzameling aan te bieden anders dan in overeenstemming met de door burgemeester en wethouder te stellen regels over het gebruik van:
   a. Inzamelmiddelen voor het aanbieden ter inzameling bij een perceel;
   b. Inzamelvoorzieningen voor het aanbieden te inzameling nabij een perceel.
2. Het is verboden om een inzamelmiddel na afloop van de tijden, bedoeld in artikel 9, buiten een perceel te laten staan.
3. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen voor categorieën van percelen. Deze regels kunnen een vrijstelling van het verbod in houden.

§ 3. Bedrijfsafvalstoffen

Artikel 11. Inzameling bedrijfsafvalstoffen door inzameldienst
Burgemeester en wethouders kunnen bestanddelen van bedrijfsafvalstoffen aanwijzen die worden ingezameld door de inzameldienst die wordt aangewezen krachtens artikel 3, in gevallen waarin de voor deze inzameling krachtens de Verordening afvalstoffenheffing verschuldigde heffing is voldaan.

Artikel 12. Aanbieden ter inzameling van bedrijfsafvalstoffen
Het is verboden anders dan in overeenstemming met artikel 11 bedrijfsafvalstoffen ter inzameling door de inzameldienst aan te bieden, aan de inzameldienst over te dragen of bij de inzamelplaats, bedoeld in artikel 5, achter te laten.

Artikel 13. Regeling van inzameling van bedrijfsafvalstoffen
1. Het is verboden bedrijfsafvalstoffen ter inzameling aan te bieden anders dan in overeenstemming met de door burgemeester en wethouders te stellen regels over de dagen, tijden, wijzen en plaatsen van inzameling van de krachtens artikel 11 aangewezen bedrijfsafvalstoffen.
2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen voor het aanbieden of overdragen van bedrijfsafvalstoffen. Deze regels kunnen mede worden vastgesteld voor anderen dan de inzameldienst. Deze regels kunnen een vrijstelling van het verbod, bedoeld in het tweede lid, inhouden.

§ 4. Zwerfafval en overige

Artikel 14. Dumpingsverbod
1. Het is verboden zonder ontheffing van burgemeester en wethouders, buiten een inrichting, hinder of nadelige beïnvloeding van het milieu te veroorzaken, door een afvalstof, een stof of een voorwerp op of in de bodem te brengen, te storten, te houden, achter te laten of anderszins daar te plaatsen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
    a. Het aanbieden, overdragen of achterlaten van huishoudelijke afvalstoffen of bedrijfsafvalstoffen in overeenstemming met deze verordening;
    b. Het composteren van huishoudelijk groente-, fruit- en tuinafval op het perceel waar dit is ontstaan;
    c. Het laden, lossen of vervoeren van afvalstoffen, met inbegrip van daarbij niet te vermijden plaatsing van afvalstoffen, stoffen of voorwerpen op de weg, bedoeld in artikel 1 van de Wegenverkeerswet 1994;
    d. Handelingen die zijn verboden bij of krachtens de Wet bodembescherming, de Waterwet of het Besluit bodemkwaliteit.
3. Indien de overtreder van dit artikel onbekend is, wordt de persoon tot wie de aangetroffen afvalstof, stof of voorwerp kan worden herleid, geacht te hebben gehandeld in strijd met dit artikel.

Artikel 15. Zwerfafval in de openbare ruimte

1. Het is verboden huishoudelijke afvalstoffen van beperkte omvang en gewicht, die ontstaan buiten een perceel, achter te laten in de openbare ruimte, anders dan in daartoe bestemde afvalbakken of andere middelen ter inzameling van afvalstoffen.
2. Reclamedrukwerk, ander promotiemateriaal en de verpakkingen daarvan, die in weerwil van het eerste lid in de openbare ruimte worden weggeworpen of achtergelaten, wordt terstond opgeruimd door degene die het in de betreffende omgeving onder het publiek verspreidde.
3. Het is verboden ter inzameling gereedstaande afvalstoffen of inzamelmiddelen te doorzoeken of te verspreiden, te stoten, te schoppen, omver te werpen of deze anderszins te behandelen.

Artikel 16. Zwerfafval rondom inrichtingen
1. Degene die een inrichting drijft waar eet- of drinkwaren worden verkocht die ter plaatse kunnen worden genuttigd draagt zorg voor de aanwezigheid in of nabij de inrichting, van een steeds voor gebruik door het publiek beschikbare en tijdig geleegde afvalbak of soortgelijk middel voor het houden van afval.
2. Degene die de inrichting drijft verwijdert zo vaak als nodig etenswaren, verpakkingen, afval of andere materialen die kennelijk uit de inrichting afkomstig zijn of voor de inrichting zijn bestemd binnen een straal van ten minste 25 meter van de inrichting.
3. Het eerste en tweede lid gelden niet voor situaties waarin wordt voorzien door het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Artikel 17. Afval en verontreiniging op de weg
1. Het is verboden een weg, bedoeld in artikel 1 van de Wegenverkeerswet 1994, te verontreinigen of het milieu nadelig te beïnvloeden door afvalstoffen, stoffen of voorwerpen te laden, te lossen of te vervoeren of andere werkzaamheden te verrichten.
2. Degene die in strijd met het eerste lid de weg verontreinigt of het milieu nadelig beïnvloedt of diens opdrachtgever zorgt terstond na beëindiging van de werkzaamheden van die dag voor het reinigen van de weg, of zoveel eerder als nodig is om de veiligheid van het verkeer of de bescherming van het wegdek te verzekeren.

Artikel 18. Geen opslag van afval in de open lucht
Het is verboden afvalstoffen op een voor het publiek waarneembare plaats in de open lucht en buiten een inrichting als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer op te slaan of opgeslagen te hebben, anders dan door het in overeenstemming met paragraaf 2 van deze verordening aanbieden of overdragen van huishoudelijke afvalstoffen.

Artikel 19. Ontdoen van autowrakken
Het is verboden zich te ontdoen van een autowrak dat afkomstig is van een perceel, anders dan door afgifte aan een inrichting als bedoeld in artikel 6 van het Besluit beheer autowrakken.

§ 5. Handhaving en toezicht

Artikel 20. Strafbare feiten
Overtreding van artikel 4, artikel 6 of van artikel 8 tot en met artikel 16, is een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1a, onderdeel 3, van de Wet op de economische delicten

Artikel 21. Toezichthouders
Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de krachtens artikel 5.10, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht door burgemeester en wethouders aangewezen ambtenaren.

§ 5. Slotbepalingen

Artikel 22. Intrekken oude verordening
De Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2014 wordt ingetrokken.

Artikel 23. Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019.

Artikel 24. Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking met ingang van ..-..-2019.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Westerveld op ..-..-2019.

De griffier, de voorzitter,

Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019

Het college van de gemeente Westerveld,

overwegende dat het in het belang van een doelmatige verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen wenselijk is nadere regels te stellen omtrent de dagen, tijden, plaatsen en wijze waarop afvalstoffen kunnen worden overgedragen of ter inzameling aangeboden aan de bij dit besluit aan te wijzen inzameldienst en andere inzamelaars, als bedoeld in de Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019;

gelet op de bepalingen van de Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019;

B E S L U I T:

I. Vast te stellen het volgende **Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019.**

Artikel 1. Begripsomschrijvingen
In dit uitvoeringsbesluit wordt verstaan dan wel mede verstaan:
a. verordening: Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019;
b. inzamelmiddel: een voor de inzameling van afvalstoffen bestemd hulp- of bewaarmiddel, bijvoorbeeld een huisvuilzak, minicontainer, afvalemmer, kca-box of big bag, ten behoeve van één huishouden;
c. inzamelvoorziening: een voor de inzameling van afvalstoffen bestemd(e) bewaarmiddel of -plaats, bijvoorbeeld een verzamelcontainer, wijkcontainer of brengdepot, voor meerdere huishoudens;
d. inzameldienst: de krachtens artikel 3, eerste lid van de verordening, aangewezen inzameldienst, belast met de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Als inzameldienst is aangewezen NV ROVA Gemeenten, gevestigd in Zwolle.
e. goedzooi: alle herbruikbare en verkoopbare producten en componenten die overblijven na gescheiden inzameling van (verplichte) deelstromen of fracties en wat afkomstig is van huishoudens.

Artikel 2. Aanwijzing andere inzamelaars
1. Als inzamelaar op grond van artikel 4, eerste lid, van de verordening worden aangewezen:
   a. voor klein chemisch afval (KCA):
      - de detaillisten, die batterijen en andere artikelen verkopen, die bij het ontdoen hiervan als klein chemisch afval worden aangemerkt;
      - de plaatselijke apotheken wat betreft medisch afval;
      - de inzameldienst.
   b. Voor oud papier:
      - in bijlage 1 genoemde scholen, verenigingen en maatschappelijke organisaties.
   c. Voor goedzooi:
      - kringloopbedrijven met een overeenkomst met de inzameldienst.

Artikel 3. Aanwijzing inzamelmiddelen- en voorzieningen
Op grond van artikel 7, eerste lid, van de verordening worden de volgende inzamelmiddelen en inzamelvoorzieningen aangewezen:
a. voor de inzameling van restafval van huishoudens moet gebruik worden gemaakt van het daartoe verstrekte inzamelmiddel ofwel de aangewezen inzamelvoorziening. Indien ten behoeve van de gebruikers van percelen alleen een inzamelvoorziening

beschikbaar is, moet het huishoudelijk restafval via deze voorziening aan de inzameldienst worden aangeboden;

b. voor de inzameling van GFT-afval van huishoudens moet gebruik worden gemaakt van het daartoe verstrekte inzamelmiddel. Indien ten behoeve van de gebruikers van percelen een inzamelvoorziening beschikbaar is, moet het huishoudelijk gft-afval via deze voorziening aan de inzameldienst worden aangeboden;
c. Oud papier en karton kan worden aangeboden aan in bijlage 1 genoemde scholen, verenigingen en maatschappelijke organisaties of bij het milieubrengstation;
d. voor de inzameling van PMD moet gebruik gemaakt van het daartoe verstrekte inzamelmiddel. Indien ten behoeve van de gebruikers van percelen een inzamelvoorziening beschikbaar is, moet het huishoudelijk pmd-afval via deze voorziening aan de inzameldienst worden aangeboden;
e. Klein chemisch afval kan worden aangeboden aan detaillisten, die daartoe over speciale opslagvoorzieningen beschikken of bij het KCA-depot op het milieubrengstation;
f. voor de inzameling van verpakkingsglas (flessen en potten) moet gebruik gemaakt worden van de daarvoor geplaatste inzamelvoorzieningen;
g. voor de inzameling van textiel moet gebruik gemaakt worden van de daarvoor geplaatste inzamelvoorzieningen;
h. elektrische en elektronische apparatuur, waaronder verlichtingsapparatuur kan worden aangeboden aan detaillisten, die daartoe over speciale opslagvoorzieningen beschikken of bij het milieubrengstation;

Artikel 4. Afzonderlijk ter inzameling aanbieden

1. Op grond van artikel 8, tweede lid, van de verordening worden, wanneer gescheiden inzameling niet mogelijk is door ruimtegebrek of niet-permanente bewoning, de volgende categorieën percelen vrijgesteld van de gescheiden inzameling van GFT-afval:
   a. percelen, die deel uit maken van een gestapelde bouw en ten behoeve waarvan geen inzamelmiddelen zijn verstrekt;
   b. bootpercelen;
   c. recreatiewoningen.

Artikel 5. Ter inzameling aanbieden van huishoudelijke afvalstoffen

1. Krachtens artikel 3, tweede lid, van de verordening stelt het college de volgende regels voor het gebruik van de van gemeentewege verstrekte inzamelmiddelen:
   a. het beheer van de inzamelmiddelen die in bruikleen zijn verstrekt door of namens de gemeente, berust bij de inzameldienst;
   b. de door de inzameldienst verstrekte inzamelmiddelen zijn uitgerust met een chip;
   c. de door of namens de gemeente verstrekte inzamelmiddelen behoren bij de woning;
   d. de gebruiker van een perceel dient zich tot de klantenservice van de inzameldienst te wenden indien bij een verhuizing naar een perceel geen of een kapot door of namens de gemeente te verstrekken inzamelmiddel wordt aangetroffen, bij verdwijning, vermissing of beschadiging van een door of namens de gemeente te verstrekken inzamelmiddel;
   e. de gebruiker van een perceel dient zich tot de klantenservice van de inzameldienst te wenden voor defecte inzamelmiddelen;
   f. de gebruiker van een perceel dient zich tot de gemeente te wenden voor het uitzetten van extra inzamelmiddelen voor rest-, pmd, en/of gft-afval;
   g. de inzamelmiddelen blijven eigendom van de verstrekker en worden bij normale slijtage voor haar rekening technisch onderhouden;
   h. de gebruiker is verantwoordelijk voor het gebruik en het onderhoud van de in bruikleen ontvangen inzamelmiddelen als ware deze zijn eigendom;
   i. de gebruiker is verplicht de inzamelmiddelen en inzamelvoorzieningen zodanig te gebruiken dat deze geen overlast voor derden veroorzaken;
   j. de verstrekte inzamelmiddelen mogen alleen worden gereinigd met water;

k. het uiterlijk van het inzamelmiddel mag niet worden veranderd door deze bijvoorbeeld te beschilderen of te beplakken, anders dan met een voor de gebruiker herkenbare sticker met een maximale afmeting van 15 bij 15 cm.

2. Krachtens artikel 3, tweede lid, van de verordening stelt het college de volgende regels omtrent de plaats en wijze waarop huishoudelijke afvalstoffen moeten worden aangeboden:
   a. het ter inzameling aanbieden van huishoudelijke afvalstoffen in containers dient ordelijk te geschieden door plaatsing van de container op het voetpad, zo dicht mogelijk bij de rijweg, of, bij het ontbreken van een voetpad, aan de kant van de openbare weg, dan wel op een inzamel- of clusterplaats, zodanig dat het voetgangers- en overige verkeer niet wordt gehinderd of in de doorgang wordt belemmerd en gevaar of schade wordt voorkomen en waarbij aanwijzingen van de inzameldienst dienen te worden opgevolgd;
   b. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen met minicontainer vindt plaats door een voertuig met zijbelading; daartoe dienen de containers met de voorzijde in de richting van de straat te worden gezet, conform de aanwijzingen gegeven door de inzameldienst.
   c. inzamelmiddelen dienen goed gesloten te zijn en inzamelingvoorzieningen moeten na gebruik goed gesloten worden;
   d. uit de inzamelmiddelen en de inzamelvoorzieningen mag geen huishoudelijk afval steken;
   e. afvalstoffen welke ten onrechte of op een onjuiste wijze zijn aangeboden en welke na inzameling daardoor in de container zijn achtergebleven, dienen onverwijld door de aanbieder uit de container te worden verwijderd;
   f. het gewicht van de hoeveelheid afvalstoffen die ter inzameling worden aangeboden in een huisvuilzak mag niet zwaarder zijn dan 25 kilogram;
   g. het gewicht van de hoeveelheid afvalstoffen en het eigen gewicht van de ter lediging aangeboden minicontainer mag in zijn totaliteit niet zwaarder zijn dan 80 kilogram;
   h. klein chemisch afval mag om veiligheidsredenen niet aan de openbare weg worden aangeboden, maar moet persoonlijk worden overhandigd bij het milieubrengstation;
   i. de milieubrengstations van de inzameldienst worden aangewezen als brengdepot waar de afvalstoffen als vermeld in artikel 7, tweede lid, van de verordening kunnen worden achter gelaten;
   j. bij de afgifte van afvalstoffen op een milieubrengstation zijn de acceptatievoorwaarden van de gemeente van toepassing;
   k. de aanbieder van afvalstoffen moet zich bij of op een milieubrengstation kunnen legitimeren;
   l. de inzameling van grof huishoudelijk afval en grof tuinafval vindt op afroep plaats, de aanbieder dient voor deze inzameling op afroep een afspraak te maken met de gemeente;
   m. het grof huishoudelijk afval en het grof tuinafval dienen op de afgesproken dag en tijd op een voor het inzamelmaterieel goed bereikbare plaats bij de woning klaar te staan;
   n. grof huishoudelijk afval mag bij het overdragen of het aanbieden geen groter volume hebben dan 2 m^3 en in totaliteit niet zwaarder zijn dan honderd kilogram;
   o. kleinere stukken grof huishoudelijk afval moeten zoveel mogelijk in één of meer bundels samengedrukt en –gebonden worden overgedragen of aangeboden waarbij een bundel niet langer mag zijn dan 2 meter;

3. Op grond van artikel 3, tweede lid, van de verordening kunnen grof huishoudelijk afval en grote elektrische en elektronische apparaten zonder inzamelmiddel maar wel gescheiden ter inzameling worden aangeboden.

Artikel 6. Dagen en tijden voor het ter inzameling aanbieden

1. Het college stelt de volgende regels op grond van artikel 9, eerste lid, van de verordening:
   a. inzamelmiddelen moeten worden aangeboden op de vastgestelde inzameldag zoals aangegeven in de door de inzameldienst digitaal beschikbaar gestelde of jaarlijks verstrekte afvalkalender;
   b. de inzamelmiddelen moeten zo spoedig mogelijk op de dag van lediging van de weg zijn verwijderd;
   c. grof huishoudelijk afval, grof tuinafval en grote elektrische en elektronische apparatuur worden op afroep ingezameld, deze categorieën mogen slechts worden aangeboden op het tijdstip dat is afgesproken;
   d. in verband met geluidhinder mogen glasbakken alleen tussen 7.00 en 20.00 worden gebruikt.

Artikel 7. Het in bijzondere gevallen ter inzameling aanbieden van huishoudelijke afvalstoffen

Als het voor de inzameldienst door werkzaamheden niet mogelijk is om de normale inzamelplaatsen te bereiken, kunnen op grond van artikel 16 van de verordening, door de inzameldienst dan wel de gemeente voor de duur van de werkzaamheden tijdelijke inzamelplaatsen worden aangewezen.

Artikel 8. Inwerkingtreding

Dit uitvoeringsbesluit treedt in werking op …-…-2019.

Artikel 9. Citeerbepaling

Dit uitvoeringsbesluit wordt aangehaald als: Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening gemeente Westerveld 2019.

Bijlage 1. Inzamelaars oud papier Westerveld

Als inzamelaar op grond van artikel 4, eerste lid, van de verordening worden aangewezen voor het inzamelen van oud papier en karton:

- OBS Burg. W.A. Storkschool;
- OBS de Singelier;
- Brug-Es Kerk;
- Muziekvereniging VCE Westerveld;
- OBS de Veldwikke;
- Plaatselijk Belang Vledderveen;
- Muziekvereniging Concordia;
- OBS de Bosrank;
- KC de Vuursteen;
- Buurtvereniging Lhee-Lheebroek;
- CBS de Bron;
- OBS Oosterveldschool;
- OBS de Kieitshoek;
- OBS de Hoekstee.

Nota van zienswijzen

De concept afvalstoffenverordening heeft ter inzage gelegen in het gemeentehuis in Diever. De inspraakprocedure liep van 6 februari 2019 tot en met 20 maart 2019. Er is één reactie binnengekomen.
De indiener heeft op 19 maart 2019 een reactie ingediend en heeft daarmee voldaan aan de gestelde termijn.

Inhoudelijke beoordeling reactie
De reactie zal hieronder puntsgewijs worden samengevat en voorzien van een reactie:

Ad I Fysieke gesteldheid
De reclamanten zijn van mening dat ouderen veelal niet of nauwelijks fysiek in staat zijn om regelmatig hun afval naar de container te brengen.

Reactie gemeente
Het klopt inderdaad dat leeftijd en het fysiek in staat zijn om dingen te ondernemen in relatie tot elkaar staan.
Uit de praktijk is gebleken dat een gezin met een gemiddelde samenstelling prima uitkomt met een periodieke inzameling van huishoudelijk restafval één keer in de acht weken. Voor gezinnen die echt niet uitkomen (bijvoorbeeld twee kinderen in de luiers) zijn de ondergrondse restafvalcontainers gratis beschikbaar als aanvulling.

Ouderen hebben vaak niet of nauwelijks afval en zullen de grijze container bij de woning niet vol krijgen. Mocht dit wel zo zijn dan heeft dit vaak een reden.
Voor incontinentie en andere medische redenen biedt de gemeente Westerveld ouderen een gratis extra grijze container bij de woning of ander maatwerk. Hierdoor hoeven ouderen, wanneer dit niet goed lukt, niet naar de ondergrondse restafvalcontainer.

Tot slot zie je ook vaak dat ouderen juist wel met de rollator en een kleine zakje huishoudelijk restafval naar de ondergrondse container gaan. Zij gebruiken het als sociaal moment. Op de weg van en naar huis spreken ze vaak weer mensen uit de buurt.

Uit voorgaande kan geconcludeerd worden dat ouderen niet gedwongen worden om gebruik te maken van de ondergrondse restafvalcontainer. Zoals hierboven aangegeven zijn er bijna nooit capaciteitsproblemen. Mochten deze er wel zijn dan biedt de gemeente Westerveld maatwerk.

Ad II Bijplaatsingen
De reclamanten zijn van mening dat de plek waar de ondergrondse container geplaatst is een verzamelplek wordt van afval dat gedumpt wordt door toeristen en inwoners.

Reactie gemeente
De gemeente is van mening dat het risico voor bijplaatsingen in Westerveld zeer laag is.
De ondergrondse containers zijn een extra aanvulling op de bestaande inzamelmiddelen bij de woning. Hierdoor is er geen noodzaak om de ondergrondse containers daadwerkelijk te gebruiken. Een gemiddeld gezin komt namelijk goed uit met een inzameling van één keer in de acht weken bij de woning.

Om te voorkomen dat er zakken bijgeplaatst worden zit er een slim systeem in de container die doorgeeft aan ROVA wanneer de container bijna vol zit en helemaal vol zit. Deze gegevens worden ’s nachts ingeladen in de vrachtauto’s, zodat de chauffeurs in de ochtend weten waar zij heen moeten.

In sommige gemeenten, voornamelijk stedelijk, zijn bijplaatsingen wel eens een probleem. Over het algemeen zijn dit dichtbevolkte gebieden waar iedereen elke zak restafval naar de ondergrondse

container moet brengen. Bij deze woningen staat ook geen restafvalcontainer meer. Het kan hier voorkomen dat de ondergrondse container al vol is, maar dat de vrachtauto pas de volgende ochtend gaat rijden. Dit komt omdat de gegevens pas in de nacht worden ingeladen.

Mocht dit structureel voorkomen, dan anticipeert ROVA hierop door te ledigen voordat de volmelding komt. Tot slot hebben ROVA en de gemeente Westerveld afspraken gemaakt dat bijplaatsingen zo spoedig mogelijk opgehaald worden bij een storing of een volmelding.

Ad III Kostenverhoging
Reclamanten zijn van mening dat er binnenkort een bedrag per zak betaald moet worden en dat de huidige kosten voor afvalverwerking al een hoge inspanning vereist van de inwoners

Reactie gemeente
In het huidige afvalinzamelsysteem is er geen sprake van betaling per lediging. Inwoners betalen een afvalstoffenheffing, dat het geheel omvat.
De gemeente Westerveld heeft daarnaast de meest lage afvalstoffenheffing van heel Drenthe.

Ad IV Afvaldumping
Reclamanten zijn van mening dat bemoeilijking en kostenverhoging een reden kunnen zijn voor inwoners om het afval in het bos of de natuur te dumpen.

Reactie gemeente
Zoals genoemd heeft de gemeente Westerveld de meest lage afvalstoffenheffing van Drenthe, is er op dit moment geen sprake van betaling per lediging en heeft ieder huishouden nog gewoon een grijze container bij de woning waar een gemiddeld gezin goed mee uitkomt.
Mochten zij niet uitkomen dan is er de mogelijkheid om het overige huishoudelijke restafval naar de ondergrondse container te brengen. Dit systeem is gratis en alle inwoners hebben toegang tot het systeem. De gemeente ziet daarom geen reden voor inwoners om de kleine hoeveelheid huishoudelijk restafval te dumpen in het bos of in de natuur.

Bij de woning kunnen inwoners groente-, fruit- en tuinafval, plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons al apart aanbieden. Dit verminderd de hoeveelheid restafval.
Oud papier wordt ingezameld door verenigingen en maatschappelijke organisaties, bij de supermarkten kunnen glas, textiel, frituurvet en (kleine) elektrische apparaten gratis ingeleverd worden en daarnaast is er nog een afvalbrengstation in Havelte waar veel (grove) afvalstromen gratis aangeleverd kunnen worden tijdens de openingstijden. Hierdoor blijft er maar een hele kleine hoeveelheid restafval over.

Algehele conclusie
De reactie geeft geen aanleiding om de afvalstoffenverordening aan te passen.

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00064 - Intrekken Beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen 2016 - Besluitvorming College/besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
Op 28 juni 2016 is de beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen vastgesteld door de gemeenteraad. Het bevat onder andere een toetsingskader voor maatschappelijke initiatieven. De geldigheidsduur van de beleidsnotitie is tot 1 januari 2020. Om verschillende redenen is het toetsingskader voor maatschappelijke initiatieven aangepast. Dit heeft geresulteerd in een uitvoeringsregel Initiatieven die op 14 mei 2019 aan het college is voorgelegd. Om de nieuwe uitvoeringsregel in werking te laten treden zal de beleidsnotitie door de gemeenteraad ingetrokken moeten worden.

Besluit

Besluitpunt 1
Intrekken van de beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen 2016.

Motivering

Aanleiding en context
Op 28 juni 2016 is de beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen vastgesteld door de gemeenteraad. De beleidsnotitie bevat een toetsingskader voor maatschappelijke initiatieven met methodiek, regels over financiën en administratieve voorwaarden, dorpskracht/participatie voor dorpsgemeenschappen en kaders voor right to challenge. De geldigheidsduur van de beleidsnotitie is tot 1 januari 2020. In het raadsbesluit staat dat door monitoring en evaluatie het kader veranderd/verbeterd moet worden.

Eind 2017 heeft een evaluatie van maatschappelijke initiatieven plaats gevonden. Voor deze evaluatie is onder andere gesproken met dorpsgemeenschappen en initiatiefnemers. De hoofdconclusie is dat het goed gaat. Initiatieven zorgen voor een leuker, zorgzamer, mooier en energieker Westerveld en het toekennen van subsidies verloopt goed. Aanbevelingen zijn dat er nog meer meegedacht kan worden bij afwijzing en aanhouding van initiatieven en de regeling zou meer spannende en vernieuwende initiatieven op mogen leveren. Daarnaast zit er in de kaders voor maatschappelijke initiatieven geen subsidieplafond, dit bemoeilijkt grip en sturing op financiën.

Bovenstaande is aanleiding geweest om de kaders voor maatschappelijke initiatieven aan te passen. Het onderdeel financiën is aan de meeste wijzigingen onderhevig. De voornaamste reden is om meer

grip te krijgen op de uitgaven. Het nieuwe financiële kader krijgt daarom een maximum bedrag per subsidieronde en per aanvraag. Deze maximum bedragen liggen lager dan voorheen, maar meer passend bij de type initiatieven die in het verleden zijn aangevraagd en waarvoor deze regeling is bedoeld. Verder is een aantal inhoudelijke elementen gewijzigd. Ten eerste moet men draagvlak voor het initiatief aantonen en beschrijven in het plan. Dit komt overeen met de nieuwe werkwijze binnen het sociaal domein en straks binnen het fysieke domein. Ten tweede is opgenomen dat een initiatief innovatief en vernieuwend moet zijn. De initiatievenregeling is namelijk bedoeld om vernieuwende ideeën te stimuleren en aan te jagen. Ten derde is het voor een individu ook mogelijk om subsidie aan te vragen, mits deze voldoet aan de overige voorwaarden. Als laatste is toegevoegd dat de aanvrager moet aantonen ook andere financieringsbronnen te hebben onderzocht en waarom zij daar wel of geen gebruik van kunnen maken. Verder willen we het open en uitnodigende karakter van de regeling behouden. Dit heeft geresulteerd in de uitvoeringsregel Initiatieven.

Op 14 mei 2019 is aan het college voorgesteld om de uitvoeringsregel Initiatieven vast te stellen, onder voorbehoud van het intrekken van de beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen door de gemeenteraad.

Andere onderdelen uit de beleidsnotitie zijn dorpskracht/participatie voor dorpsgemeenschappen en kaders voor right to challenge. Dorpskracht/participatie voor dorpsgemeenschappen houdt in dat dorpsgemeenschappen een deel van de kaders uitvoeren onder de titel ‘klein initiatief’. Uit de evaluatie is gebleken dat 'klein initiatief' een goed middel is om dorpskracht en maatschappelijke initiatief te stimuleren. Dit onderdeel is ongewijzigd opgenomen in de uitvoeringsregel Initiatieven. In het toetsingskader voor maatschappelijke initiatieven in de beleidsnotitie wordt verwezen naar de kaders voor right to challenge die als bijlage in de notitie zijn opgenomen. Right to challenge is in de uitvoeringsregel Initiatieven geen onderdeel meer, omdat het bij right to challenge niet per definitie hoeft te gaan om subsidie en omdat dit structureel van aard kan zijn. Daarom is op 14 mei 2019 aan het college voorgesteld om de kaders voor right to challenge apart als toetsingskader vast te stellen, zonder inhoudelijke wijzingen, onder voorbehoud van het intrekken van de beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen door de gemeenteraad.

Beoogd resultaat
Intrekken van de beleidsnotitie Westerveld Zo Buiten Zo Binnen, zodat de uitvoeringsregel Initiatieven en de kaders voor right to challenge vanaf 1 juli 2019 in werking kunnen treden.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Na intrekking van de beleidsnotitie zal de uitvoeringsregel Initiatieven en het toetsingskader voor right to challenge bekendgemaakt worden via het elektronisch gemeenteblad.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
De uitvoeringsregel Initiatieven is integraal in een sessie met medewerkers van beleid, vergunningverlening, juridische zaken en financiën besproken en opgesteld.

Evaluatie
De uitvoeringsregel Initiatieven zal in het voorjaar van 2020 geëvalueerd worden.

Gemeenteraad

Voorstel | Vergadering van 2 juli 2019

2019_Raad_00068 - Vaststellen aanbestedingsdocument accountantsdiensten 2020 tot en met 2023 met een optie van nog twee jaar. - Besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting

Het contract met de huidige accountant loopt door tot en met de jaarrekening voor het jaar 2019. Voor de periode 2020 tot en met 2023 met een optie voor 2024 en 2025 moet er een nieuwe accountant worden benoemd. Ten behoeve hiervan dient de raad een aanbestedingsdocument vast te stellen, dat nu ter besluitvorming voorligt.

Besluit

Besluitpunt 1

Vaststellen van het aanbestedingsdocument accountantsdiensten 2020 tot en met 2023 met een optie van nog twee jaar.

Motivering

Aanleiding en context

Het contract met het huidig accountantsbureau - BakerTilly - voor de controle van de jaarrekening loopt af met ingang van het boekjaar 2020. De controle over 2019, die begin 2020 plaatsvindt, valt nog onder het contract met BakerTilly. De aanwijzing van de accountant is een bevoegdheid van de raad. In 'de controleverordening gemeente Westerveld 2010' is opgenomen dat de raad het programma van eisen voor de accountant vaststelt (artikel 2, eerste lid).In tegenstelling tot voorgaande perioden (of 4 jaar of 3 jaar met verlenging met nog een jaar) wordt nu een periode van 4 jaar en een optie voor een periode van nogmaals 2 jaar voorgesteld tot uiterlijk het boekjaar 2025.

Er wordt met het nieuwe accountantsbureau een overeenkomst afgesloten voor het verrichten van de controlewerkzaamheden gericht op;

a. het verstrekken van een accountantsverklaring over de jaarrekening (de certificerende functie)
b. het uitvoeren van de natuurlijke adviesfunctie;
c. het verstrekken van specifieke deelverklaringen
d. de controle van de verantwoording van de fractiebudgetten (1 maal per 4 jaar)

In tegenstelling tot de afgelopen aanbesteding (meervoudig onderhandse aanbesteding), komt het nieuwe contract tot stand door middel van een Europese aanbesteding. Accountantsdiensten betreffen een aanbestedingsplichtige opdracht waarop de Aanbestedingswet 2012 van toepassing is. Door de toegenomen eisen aan de controlewerkzaamheden (AFM voorschriften) zijn ook de kosten van de accountant voor de gemeente omhoog gegaan. Indien de geschatte opdrachtwaarde, over een periode van vier jaar hoger is dan
€ 221.000,- , is een Europese aanbesteding vereist. De inschatting is dat de opdrachtwaarde hierboven uit zal komen. Om die reden wordt nu een Europese aanbesteding doorlopen in plaats van een meervoudig onderhandse aanbesteding. Ook is er voor gekozen gebruik te maken voor een langere contractperiode (vier jaar plus maximaal twee jaar). Hierdoor wordt verwacht dat de opdracht aantrekkelijker zal zijn voor accountantsbureaus en hoeft er in het gunstigste geval ook gedurende zes jaren geen nieuwe aanbesteding plaats te vinden. Het doorlopen van de Europese procedure heeft voor de voorbereidingsperiode geen negatieve effecten.

Beoogd resultaat
Na vaststelling van het aanbestedingsdocument is er een basis voor de selectie van de accountant voor de jaren 2020 tot en met 2023 met de optiemogelijkheid tot verlenging met nog twee jaar. Doel is het besluit tot gunning door de raad te laten vaststellen op 15 oktober 2019.

Argumentatie
Voldoen aan artikel 213 van de Gemeentewet. De jaarlijkse controlewerkzaamheden door de accountant moet de raad in staat stellen het gevoerde financiële beheer te beoordelen. Het gaat hierbij om het slot van de cyclus van sturing, verantwoording en controle.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken
In het programma van eisen wordt hier aandacht aan besteed.

Aanpak/uitvoering en communicatie
Conform de verordening op de auditcommissie (september 2018) heeft de auditcommissie de taak om de werkzaamheden voor te bereiden en een nieuwe accountant te werven en de selectiewerkzaamheden te verrichten (artikel 3 lid d). De auditcommissie heeft het ontwerp aanbestedingsdocument op 12 juni besproken en vastgesteld. Dit ligt nu aan uw raad ter vaststelling voor.

Integrale advisering
Intern

Duiding integrale advisering
Het door de auditcommissie besproken ontwerp aanbestedingsdocument is voorbesproken met de inkoopadviseurs, de concern controller, de financieel beleidsmedewerker en de griffier. Vervolgens is dit ontwerp besproken en vastgesteld in de auditcommissie van 12 juni jl.

Evaluatie
Een jaarlijks gesprek tussen de auditcommissie en de te benoemen accountant

Europese aanbesteding Accountantsdiensten boekjaar 2020 t/m 2023

04-07-2019

19038AD

Vastgesteld door de Raad op d.d. dag maand 2019

Inhoud

Inleiding **4**

1 Beschrijving van de aanbesteding **5**

1.1 De gemeente Westerveld 5
1.2 Organisatorische gegevens 5
1.3 De overeenkomst 6
1.4 Rapportering en overleg 6

2 Procedure **8**

2.1 Algemeen 8
2.2 Planning aanbestedingsprocedure 8
2.3 Communicatie 8
2.4 Geheimhouding 9
2.5 Nota van Inlichtingen 9
2.6 Indienen inschrijving 9
2.7 Indeling van de inschrijving 9
2.8 Storingen 10
2.9 Beoordeling van de inschrijvingen 10
2.10 Voornemen tot gunning 11
2.11 Gunning 11
2.12 Klachtenregeling 11

3 Uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen **12**

3.1 Uitsluitingsgronden 12
3.2 Geschiktheidseisen 12

4 Programma van eisen **14**

4.1 Eisen 14

5 Gunningscriteria en beoordelingssystematiek **17**

5.1 Gunningscriterium 17
5.2 Beoordelingssystematiek 17

6 Bijlagen **21**

A. Conceptovereenkomst 21
B. Referenties 24
C. Conformering aan programma van eisen en concept overeenkomst 25

D. Prijsinvulformulier 26
E. Algemene inkoopvoorwaarden 27
F. Uniform Europees Aanbestedingsdocument (Eigen Verklaring) 28
G. Social Return On Investment 29

Inleiding

De gemeente Westerveld wil op transparante wijze een bewuste keuze maken voor de inhuur van deskundigheid op het gebied van de accountantscontrole en de daaraan gerelateerde advisering voor de komende vier boekjaren met de mogelijkheid tot verlenging van twee boekjaren. Het doel is een accountantskantoor te kiezen dat qua profiel en functievervulling past bij de Gemeente Westerveld. Hierbij nodigen wij u graag uit een offerte in te dienen voor de Europese aanbesteding Accountantsdiensten boekjaar 2020 t/m 2023.

Deze aanbesteding betreft een procedure conform de gewijzigde Aanbestedingswet 2012.

Deze offerteaanvraag bestaat uit vijf delen:

- Hoofdstuk 1 bevat informatie over de opdracht;
- Hoofdstuk 2 bevat informatie, regels en voorschriften met betrekking tot de aanbestedingsprocedure;
- Hoofdstuk 3 bevat informatie met betrekking tot geschiktheid van inschrijver;
- Hoofdstuk 4 bevat het programma van eisen;
- Hoofdstuk 5 bevat de gunningscriteria en de beoordeling hiervan.

1 Beschrijving van de aanbesteding

1.1 De gemeente Westerveld

De gemeente Westerveld is een typische plattelandsgemeente in Zuidwest-Drenthe. Op een oppervlakte van 28.300 hectare wonen ca. 19.345 inwoners. De gemeente heeft 26 kernen, waarvan de grootste 3.100 inwoners heeft en de kleinste ongeveer 100 inwoners. Belangrijke onderwerpen in de komende jaren zijn onder meer:

- Transformatie sociaal domein;
- Het opstellen van samenlevingsakkoorden;
- Samenwerking met het Shared Service Center (SSC) ONS in Zwolle.

De gemeente heeft circa 160 medewerkers op de loonlijst staan (= circa 144 formatieplaatsen). Het balanstotaal bedraagt €45,7 miljoen en de omzet €57,7 miljoen (ultimo 2018).

Verder staan gegevens zoals de programmabegroting, programmarekening en de voorjaars- en najaarsrapportage op onze website www.gemeentewesterveld.nl.

1.2 Organisatorische gegevens

De ambtelijke organisatie van de gemeente Westerveld is ingedeeld in drie thema's. Elke thema is weer onderverdeeld in taakvelden, te weten:

- Bedrijfsvoering:
  - Taakveld administraties op de terreinen Wmo, jeugd, IGSD, financiën;
  - Taakveld beleid op de terreinen: groen, wegen, milieu, verkeer, riool, water, duurzaamheid, gebouwenbeheer;
  - Taakveld facilitaire poule, secretariaat, (pré)DIV;
  - Taakveld ICT: functioneel beheer, technisch beheer en gegevensbeheer.
- Beleid:
  - Taakveld beleid Sociaal domein: Wmo/welzijn, jeugd, Participatiewet, onderwijs, sport;
  - Taakveld BMO: financieel beleid, inkoop, control, juridische zaken, communicatie, openbare orde & veiligheid;
  - Taakveld recreatie, toerisme, economie, cultuur, erfgoed;
  - Taakveld ruimtelijke ontwikkeling en grondzaken.
- Dienstverlening:
  - Taakveld belastingen;
  - Taakveld uitvoering op de terreinen: groen, wegen, milieu, verkeer, riool, water, duurzaamheid, gebouwenbeheer;
  - Taakveld uitvoering SD: Sociaal team, 3D-consulenten, uitvoering IGSD-taken, leerplicht;
  - Taakveld vergunningen en handhaving;
  - Taalveld KCC.

De gemeentesecretaris, teamleiders en een HRM adviseur vormen samen het afstemmingsteam (AT). De concerncontroller is adviserend lid van het afstemmingsteam. De ambtelijke eindverantwoordelijkheid met betrekking tot centrale kaders van planning en control, waaronder het strategisch middelenbeleid, berust bij het afstemmingsteam.

Samenwerking

De gemeente Westerveld heeft de wijziging op het gebied van de rechtmatigheidsverklaring aangegrepen om een kwaliteitsslag op het gebied van de interne controle door te voeren. Hiertoe is onder meer met drie gemeenten (Meppel, Steenwijkerland en Zwartewaterland) een gezamenlijke poule met verbijzonderde interne controlefunctionarissen gevormd. De medewerkers in deze poule gaan samen met de medewerkers in de organisatie aan de slag om deze kwaliteitsslag te realiseren. De aanpak in 2019 zal zich middels risicoanalyse en procesbeheersing richten op de uitvoering van procesgerichte interne controle. Verbijzonderde interne controle begint bij procesbeheersing. Het inventariseren van de procesrisico's en de beheersingsmaatregelen die de procesrisico's verminderen zijn een belangrijke pijler voor het in control zijn van onze gemeente.

1.3 De overeenkomst

De gemeente wil een overeenkomst sluiten met één accountantskantoor voor het verrichten van controlewerkzaamheden gericht op:

- Het verstrekken van een accountantsoordeel bij de jaarrekening van de gemeente Westerveld (de algemene certificerende functie);
- Het uitvoeren van de natuurlijke adviesfunctie;
- Het verstrekken van specifieke deelverklaringen;
- Controle van de fractieboekhoudingen.

Overige advisering en ondersteuning maken geen deel uit van de opdracht. Per opdracht op dit terrein zal bepaald worden bij welke accountant een offerte opgevraagd zal worden. Derhalve is het geen automatisme deze dienstverlening in te kopen bij de accountant aan wie de onderhavige opdracht vertrekt wordt.

De overeenkomst heeft conform het bepaalde in artikel 2, lid 1, van de 'Controleverordening gemeente Westerveld 2010' betrekking op de werkzaamheden voortvloeiend uit boekjaar 2020 t/m 2023. Dit betekend dat de accountantskantoor met wie de overeenkomst wordt aangegaan het boekjaar 2023 afrondt met een verklaring bij de jaarrekening van 2023 en de eventueel benodigde verklaringen over het boekjaar 2023. De gemeente heeft de mogelijkheid om de looptijd van de overeenkomst onder gelijkblijvende voorwaarden met twee boekjaren te verlengen tot uiterlijk boekjaar 2025.

1.4 Rapportering en overleg

De producten naar aanleiding van de uitvoering van de opdracht zijn:

a. De accountantsverklaring bij de jaarrekening, als bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet;
b. Het rapport van bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole met daarin de rapportering van controlebevindingen, inclusief rapporteringen die in het kade van SiSa (Single informatie, Single audit) noodzakelijk zijn;

c. De managementletter naar aanleiding van de interim-controle met daarin aandacht voor verbeterpunten in de opzet van de werking van de AO/IC, de geautomatiseerde gegevensverwerking, de planning en controle-instrumenten en het risicomanagement, echter slechts indien en voor zover de accountantscontrole daarvoor aanleiding geeft;
d. De board letter als samenvatting van de managementletter;
e. De accountantsverklaringen bij mogelijke deelverantwoordingen van specifieke uitkeringen;
f. Controle van de fractiebudgetten welke één maal gedurende de contractperiode plaatsvindt.

2 Procedure

2.1 Algemeen

- Er is sprake van een openbare aanbestedingsprocedure.
- Het doen van een inschrijving houdt in dat de inschrijver zich conformeert aan de gestelde eisen en met de bepalingen van deze aanbestedingsprocedure instemt.
- Op de aanbestedingsprocedure en de af te sluiten overeenkomst (bijlage A) gelden de algemene inkoopvoorwaarden van de gemeente Westerveld als toegevoegd in bijlage E. De algemene voorwaarden van een opdrachtnemer worden nadrukkelijk van de hand gewezen.
- De inschrijver mag de gegevens die de opdrachtgever in verband met deze aanbesteding ter beschikking stelt alleen gebruiken voor het doel waarvoor ze zijn verstrekt.
- De inschrijving dient een minimale geldigheidsduur te hebben van 90 dagen na de inschrijvingsdatum. Gedurende deze periode is de inschrijving onvoorwaardelijk en bindend.
- De gemeente vergoedt geen kosten inzake het doen van een inschrijving.

2.2 Planning aanbestedingsprocedure

Alle aanbestedingsdocumenten in deze procedure worden digitaal beschikbaar gesteld op TenderNed. De planning van de aanbestedingsprocedure ziet er als volgt uit:

Aanbesteding publiceren op TenderNed	: donderdag 04 juli 2019
Uiterlijk ontvangst van vragen	: dinsdag 03 september 2019, 12:00 uur
Bekendmaken nota van inlichtingen	: dinsdag 10 september 2019
Uiterlijke ontvangst inschrijvingen	: maandag 23 september 2019, 12:00 uur
Interview	: dinsdag 01 oktober 2019
Besluitvorming gunning door de gemeenteraad	: dinsdag 15 oktober 2019
Versturen gunningsbeslissing	: maandag 21 oktober 2019
Versturen definitieve gunning	: maandag 11 november 2019

Deze planning is slechts indicatief, er kunnen door inschrijvers geen rechten aan worden ontleend. De gemeente kan de planning eenzijdig wijzigen. De inschrijvers zullen door de gemeente zo spoedig mogelijk via TenderNed op de hoogte worden gesteld van eventuele wijzigingen.

2.3 Communicatie

Alle communicatie in het kader van deze aanbesteding verloopt via TenderNed.

Het is niet toegestaan om in het kader van deze aanbestedingsprocedure op een andere dan de hierboven aangegeven wijze contact te zoeken met medewerkers van de gemeente Westerveld.

De contactpersoon van deze aanbesteding is:
Gemeente Westerveld
Mevr. L.V. Huitema

2.4 Geheimhouding

Het is niet toegestaan informatie, welke door of namens de gemeente in het kader van deze offerteaanvraag wordt verstrekt, aan derden ter beschikking te stellen. Indien u een onderaannemer wenst in te zetten, bent u gerechtigd de benoemde informatie aan deze te verstrekken, onder de voorwaarde dat deze onderaannemers deze informatie strikt vertrouwelijk behandelen. De gemeente zal de ingediende offertes vertrouwelijk behandelen.

2.5 Nota van Inlichtingen

Ondernemingen worden tot en met uiterlijk dinsdag 03 september 2019 in de gelegenheid gesteld om **middels de module vragen en antwoorden op TenderNed** vragen te stellen. Uiterlijk dinsdag 10 september 2019 wordt de nota van inlichtingen gepubliceerd op TenderNed. De beantwoorde vragen dienen te worden beschouwd als integraal onderdeel van de aanbestedingsdocumenten.

De aanbestedingsdocumenten zijn met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Wij verzoeken u eventuele fouten, tegenstrijdigheden of onjuistheden aan ons te melden. Wij zullen dan van geval tot geval beoordelen wat de gevolgen zijn van de onvolledige of onjuiste informatie en of en zo ja, op welke wijze wij die gevolgen zullen proberen op te heffen.

2.6 Indienen inschrijving

- Uitsluitend inschrijvingen waarvan alle gevraagde gegevens zijn aangeleverd worden in behandeling genomen.
- De inschrijving dient rechtsgeldig ondertekend te zijn en dient **uiterlijk maandag 23 september 2019, 12:00 uur** via TenderNed digitaal online te zijn ingediend. Indien door een gevolmachtigde wordt getekend, dient de volmacht bij de inschrijving te worden gevoegd.
- De inschrijver draagt het risico van een goede en tijdige aanwezigheid van zijn inschrijving. Inschrijvers van wie de inschrijving na dit tijdstip wordt ontvangen, worden van verdere deelneming uitgesloten.

2.7 Indeling van de inschrijving

- Aanbiedingsbrief;
- Referenties in overeenstemming met de gevraagde kerncompetenties (zie paragraaf 3.2.2) conform bijlage B;
- Akkoordverklaring gestelde eisen en instemming concept overeenkomst conform bijlage C;
- Plan van aanpak kwaliteitscriteria als genoemd in paragraaf 5.2.2;
- Ingevuld en rechtsgeldig ondertekend prijsopgaveformulier conform bijlage D;
- Ingevuld en rechtsgeldig ondertekend UEA.

2.8 Storingen

In het geval van een storing in TenderNed waardoor het tijdig indienen van een inschrijving niet mogelijk is, kan de gemeente na afloop van de uiterste inschrijvingstermijn besluiten om deze termijn alsnog te verlengen. De keuze om hiervan gebruik te maken is alleen voorbehouden aan de gemeente. Tevens heeft de gemeente geen plicht om dit te doen. In het geval de kluis reeds geopend is door de gemeente kan, ook in geval van een storing, de inschrijvingstermijn niet meer worden verlengd.

In het geval aanbieder een storing constateert waardoor geen tijdige inschrijving kan worden gedaan, kan hij een verzoek tot uitstellen van de inschrijvingstermijn indienen bij de gemeente. Hiervoor dienen de volgende stappen genomen te worden:

1) de potentiële inschrijver toont aan tijdig, uiterlijk binnen 15 minuten na het sluiten van de kluis, melding van de storing te hebben gemaakt bij TenderNed;
2) de potentiële inschrijver de gemeente direct informeert per e-mail via info@gemeentewesterveld.nl t.a.v. inkoop met als onderwerp 'Storing TenderNed' en verzonden met hoge prioriteit/urgentie - helder en concreet heeft geïnformeerd over de storing en daarnaast de inkoopafdeling telefonisch informeert via telefoonnummer 140521;
3) TenderNed de betreffende storing heeft bevestigd;
4) de storing nadrukkelijk een storing van TenderNed betreft en geen storing welke binnen de ICT-applicaties, netwerk, etc. van de verzoeker ligt. Met andere woorden, het dient een storing te betreffen die alle potentiële inschrijvers en aanbestedingsprocedures raakt.

In het geval de gemeente de uiterste inschrijvingstermijn verlengd, worden alle (potentiële) aanbieders hiervan in kennis gesteld.

Let op: het blijft altijd de verantwoordelijkheid van de aanbieder zelf om tijdig de inschrijving in te dienen. Wacht daarom niet tot het laatste moment om dit te doen.

2.9 Beoordeling van de inschrijvingen

Als eerste wordt beoordeeld of alle gegevens die inschrijvers moeten indienen aanwezig conform paragraaf 2.7 en of inschrijver voldoet aan de eisen zoals gesteld in hoofdstuk 3. Onvolledige inschrijvingen kunnen van verdere beoordeling worden uitgesloten.

Vervolgens wordt beoordeeld of er wordt voldaan aan het programma van eisen en zal de beoordeling plaatsvinden op het gunningscriterium.

Indien een offerte op (ondergeschikte) onderdelen vragen oproept, kan de gemeente Westerveld besluiten om de offerte verder te beoordelen en om navraag enkel uit te voeren bij de inschrijver die voor gunning van de opdracht in aanmerking komt. Indien uit navraag blijkt dat de offerte van inschrijver niet voldoet zal deze alsnog als ongeldig terzijde worden gelegd en wordt de als tweede geëindigde inschrijver als beoogde opdrachtnemer aangemerkt. Daarnaast kan de gemeente besluiten om verificatievragen te stellen aan beoogde opdrachtnemer.

2.10 Voornemen tot gunning

Naar verwachting zal de aanbestedende dienst de inschrijvers uiterlijk op maandag 21 oktober 2019 via TenderNed informeren over zijn voornemen tot gunning.

De afgewezen inschrijvers worden op de hoogte gesteld van de naam van de winnende inschrijver, de gronden van de voorlopige gunningsbeslissing en de kenmerken en voordelen van de winnende inschrijving.

Aan deze voorlopige gunning kan de winnende inschrijver geen enkel recht ontlenen. De mededeling van de voorlopige gunningsbeslissing houdt géén aanvaarding in als bedoeld in art. 6:217 lid 1 BW van diens aanbod.

De afgewezen inschrijvers zullen in de gelegenheid worden gesteld om binnen 20 kalenderdagen na dagtekening van de voorlopige gunningsbeslissing een kort geding aanhangig te maken bij de bevoegde rechter. Indien niet binnen deze termijn van 20 kalenderdagen een kort geding-dagvaarding correct is betekend, zal de aanbestedende dienst naar verwachting overgaan tot definitieve gunning van de opdracht.

Indien de afgewezen inschrijvers niet, niet tijdig of niet correct een kort geding aanhangig maken, dan worden zij geacht uitdrukkelijk afstand te hebben gedaan van hun recht om de voorlopige gunningsbeslissing door de rechter te laten toetsen en zijn zij niet-ontvankelijk in hun vorderingen indien zij alsnog een kort geding aanhangig maken.

Indien de gemeente de winnende inschrijver in kennis heeft gesteld van het feit dat een kort geding aanhangig is gemaakt, dan dient de winnende inschrijver in deze kort geding-procedure te interveniëren, op straffe van verval van recht om nog op te mogen komen tegen een eventueel gewijzigd gunningsvoornemen.

Indien er op de voorgeschreven wijze een kort geding aanhangig wordt gemaakt, dan zal de aanbestedende dienst de uitkomst van dat kort geding afwachten alvorens hij tot definitieve gunning overgaat. De gunning is pas definitief indien er een definitieve gunningsbeslissing is verzonden en de overeenkomst tussen de aanbestedende dienst en de winnende inschrijver is getekend.

2.11 Gunning

De gemeente behoudt zich het recht voor om in geval van (onvoorziene situaties) de gehele aanbestedingsprocedure tijdelijk of definitief te stoppen. In zo'n geval is de gemeente derhalve niet gebonden tot het aangaan van een overeenkomst Ook is er in dit geval geen sprake van enige vergoeding van de zijde van de gemeente.

2.12 Klachtenregeling

De aanbestedende dienst heeft een eigen klachtenregeling. Indien gegadigden klachten hebben met betrekking tot de aanbesteding kan hiervoor de klachtenregeling aanbesteden worden aangewend. Verder informatie over inhoud en procedure van de klachtenregeling zijn te lezen via de volgende link: https://www.gemeentewesterveld.nl/Ondernemers/Ondernemen/Inkoop_en_aanbesteding/Klachtenregeling_aanbesteden.

3 Uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen

In dit hoofdstuk zijn de voorwaarden genoemd waaraan de inschrijvers moeten voldoen.

3.1 Uitsluitingsgronden

De gemeente wenst uitsluitend een overeenkomst af te sluiten met opdrachtnemer (s)die voldoen aan hetgeen gevraagd is in het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA). Het ondertekende Uniform Europees Aanbestedingsdocument zoals deze bij de aanbestedingsdocumenten is verstrekt, dient bij de inschrijving te worden gevoegd.

Let op: ondertekening dient gedaan te worden door de ingevulde verklaring te printen, een fysieke handtekening te zetten en het document vervolgens weer in te scannen.

Ter bewijs van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument moet de voorlopig begunstigde inschrijver bewijsstukken conform artikel 2.89 Aw 2012 aan de gemeente overleggen:

- Gedragsverklaring Aanbesteden (GVA), niet ouder dan twee jaar op het moment van inschrijving.
- Verklaring Belastingdienst, niet ouder dan zes maanden op het moment van inschrijving.
- Eventuele overige bewijsmiddelen. Waar de gemeente deze eist, is dit nadrukkelijk aangegeven.

Bewijsstukken dienen binnen zeven (7) dagen na een daartoe door de gemeente gedane verzoek te worden overlegd.

3.2 Geschiktheidseisen

Door ondertekening van Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart de inschrijver dat zij voldoet aan alle geschiktheidseisen.

3.2.1 Beroepsbevoegdheid

Inschrijver dient volgens de geldende voorschriften ingeschreven te zijn in het handels- of beroepsregister.

Het gewaarmerkt (kopie van) bewijs van inschrijving in het handels- en/of beroepsregister is maximaal 6 maanden oud, te rekenen vanaf de indieningsdatum van de inschrijving. Uit deze inschrijving in het handels- en/of beroepsregister dient de tekenbevoegdheid voor deze opdracht te blijken voor tenminste de inschrijvingssom voor deze opdracht van degene die de inschrijving heeft getekend.

De gemeente Westerveld verlangt dat de accountant beschikt over een door de Autoriteit Financiële Markten (AFM) verleende vergunning op basis van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta).
Om aan te tonen dat u hieraan voldoet, dient u door middel van ondertekening van het UEA (bijlage F) te verklaren dat u over een AFM/Wta vergunning beschikt.

De gemeente Westerveld verlangt van de accountant dat uw partner(s) staan ingeschreven in het accountantsregister Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant (NBA).
Om aan te tonen dat u hieraan voldoet, dient u door middel van ondertekening van het UEA (bijlage F) te verklaren dat u over een bewijs van inschrijving van uw partner(s) in het accountantsregister NBA beschikt.

Bewijsstukken dienen na voorlopige gunning, binnen 7 kalenderdagen na een daartoe door de gemeente gedaan verzoek te worden overlegd.

3.2.2 Technische- en beroepsbekwaamheid

Kerncompetenties

Inschrijver dient bij inschrijving een referentie op te geven, die uiterlijk drie (3) jaren geleden zijn afgerond, gerekend vanaf de sluitingsdatum van het indienen van de inschrijving, om zijn bekwaamheid aan te tonen. Inschrijver dient te beschikken over de hierna genoemde kerncompetenties:

- Kerncompetentie 1: De certificerende functie als accountant uitgevoerd bij een Nederlandse gemeente met minimaal 11.500 inwoners.
- Kerncompetentie 2: De natuurlijke adviesfunctie uitgevoerd als accountant bij een Nederlandse gemeente met minimaal 11.500 inwoners.
- Kerncompetentie 3: Controle van de verantwoording van fractiebudgetten uitgevoerd bij een Nederlandse gemeente met minimaal 11.500 inwoners.

Per kerncompetentie moet één referentie worden verstrekt. Eén referentie kan ook worden gebruikt voor meerdere kerncompetenties. Inschrijver dient zijn referenties per genoemde kerncompetenties aan te geven middels bijlage B en is akkoord dat bij de opgegeven referenties informatie wordt ingewonnen.

3.2.3 Financiële en economische draagkracht

Inschrijver dient, door middel van ondertekening van het UEA, te verklaren dat inschrijver voldoende is verzekerd tegen beroepsrisico's.

Het bewijsstuk dient na voorlopige gunning, binnen 7 kalenderdagen na een daartoe door de gemeente gedaan verzoek te worden overlegd.

4 Programma van eisen

4.1 Eisen

4.1.1 Kosten & facturatie

1. Er mogen bij de gemeente geen andere kosten in rekening gebracht worden dan de middels bijlage D – Prijsinvulformulier ingediende prijzen.
2. Opdrachtnemer kan maandelijks achteraf een factuur voor 1/12 van de jaarprijs indienen. Facturen dienen per e-mail verstuurd te worden naar ingekomenfacturen@gemeentewesterveld.nl o.v.v. referentienummer 19038AD t.a.v. de Griffie.
3. De geoffreerde prijzen zijn vast tot en met 31 december 2021.
4. Het is mogelijk de prijzen te indexeren per 1 januari 2022 conform CBS CPI indexcijfer Cao lonen, Cao sector particulieren bedrijven (reeks 2010=100), van januari ten opzichte van januari van het voorafgaande jaar. Opdrachtnemer stelt opdrachtgever hiervan schriftelijk en onderbouwd in kennis van de aangepaste prijs.

4.1.2 Werkzaamheden

De opdracht tot accountantscontrole omvat:

5. *De certificerende functie*

   Het hoofdbestanddeel van de werkzaamheden betreft de controle van de jaarstukken (inclusief SISA) als bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet, met inachtneming van artikel 213 van de Gemeentewet, de Verordening voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie gemeente Westerveld (hierna te noemen controleverordening), het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO).

   Het opstellen van de managementletter naar aanleiding van de interim-controle met daarin aandacht voor verbeterpunten in de opzet van de werking van de AO/IC, de geautomatiseerde gegevensverwerking, de planning en controle-instrumenten en het risicomanagement, echter slechts indien en voor zover de accountantscontrole daarvoor aanleiding geeft, dient ook uitgevoerd te worden als mede de board letter als samenvatting van de managementletter.

   Vanaf boekjaar 2021 wordt de rechtmatigheidstoets bij het College van Burgemeester & Wethouders belegd. De accountant dient deze rechtmatigheidstoets nog wel te beoordelen.

   Het jaarverslag dient minimaal twee weken voordat deze in de raad wordt behandeld aangeleverd te worden bij de Griffie van de gemeente Westerveld.

6. *De natuurlijke adviesfunctie*

   De werkzaamheden die voortvloeien uit de natuurlijke adviesfunctie van de accountant, gerelateerd aan de certificerende functie en activiteiten gericht op de ondersteuning van de ambtelijke en bestuurlijke

organisatie. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan het inwerken van een nieuwe gemeenteraad. Hieronder wordt ook verstaan: bespreking van de managementletter en de jaarrekening met de portefeuillehouder, de bespreking van de jaarrekening in de raadscommissie en de aanwezigheid in de auditcommissie. De vergaderingen van de raadscommissie vinden plaats in de avonduren en de vergaderingen van de auditcommissie vinden op dit moment plaats op woensdagmiddag. De vergaderdagen van de raad en de auditcommissie kunnen in de toekomst wijzigen. Hierin wordt flexibiliteit van de accountant verwacht.

7. *Het verstrekken van enkele accountantsverklaringen*
   Het betreft de controle van overige verantwoordingen, zowel gericht op jaarlijks terugkerende als op incidentele accountantsverklaringen, doorgaans ten behoeve van ministeries en derden inzake specifieke uitkeringen, maar ook verklaringen die worden gevraagd op grond van bijvoorbeeld belastingwetgeving en de Ministeriële regeling Informatie voor derden (Iv3) etc.

8. *Controle van de verantwoording van de fractie budgetten*
   Deze controle dient één maal per raadsperiode van vier (4) jaar op een door de accountant te bepalen moment worden uitgevoerd. Mocht tussentijdse controle gewenst zijn dan wordt hiervoor een afzonderlijke offerte, zijnde meerwerk, ingediend met de daarvoor geldende tarieven conform bijlage D.

4.1.3 Toleranties

Voor de bij de opdracht toe te passen toleranties zijn de wettelijke toleranties volgens het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten (BAPG) leidend.

9. *Goedkeuringstolerantie*
   De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven accountantsverklaring.

10. *Rapporteringstolerantie*
    De rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is of lager dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen.

In het hierna opgenomen tabel zijn de goedkeuringstolerantie en de rapporteringstolerantie(s) opgenomen zoals hierboven bedoeld:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperkend	Oordeel-onthouding	Afkeurend

Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-

Figuur 1 - Goedkeurings- en rapporteringstolerantie(s)

Voorafgaand aan de jaarlijkse accountantscontrole kan de raad, in overleg met de accountant, vaststellen aan welke onderdelen hij bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden en welke rapporteringstoleranties daarbij gehanteerd dienen te worden.

4.1.4 Communicatie

11. Opdrachtnemer is op werkdagen telefonisch bereikbaar op kantooruren.
12. Opdrachtnemer wijst een vaste contactpersoon aan voor opdrachtgever.
13. Opdrachtnemer heeft jaarlijks een evaluatiegesprek met de auditcommissie. Het evaluatiegesprek is verwerkt in de prijzen als aangeboden in bijlage D. Voor het evaluatiegesprek worden geen extra kosten in rekening gebracht.

4.1.5 Duurzaamheid

14. Correspondentie en adviesproducten (rapporten, accountantsverklaringen, verslagen etc.) dienen zoveel mogelijk digitaal aangeleverd te worden.

4.1.6 SROI

15. Opdrachtgever besteedt jaarlijks gedurende de looptijd van de overeenkomst, in het kader van Social Return on Investment (SROI), minimaal 5% van de gefactureerde opdrachtsom van deze opdracht aan SROI-activiteiten. In bijlage G vindt u de toelichting op de werkwijze.

5 Gunningscriteria en beoordelingssystematiek

5.1 Gunningscriterium

5.1.1 Beste prijs-kwaliteitverhouding

De passende inschrijvingen worden beoordeeld en gerangschikt op basis van het gunningscriterium van de beste prijs/kwaliteit verhouding en het te behalen aantal punten:

	Subgunningscriterium	**Te behalen punten**
G1.	Prijs	15
G2.	Plan van aanpak	
	a. Controle aanpak	40
	b. Competenties, bevoegdheden en continuïteit controleteam	20
G3.	Interview	25
Totaal		100

5.2 Beoordelingssystematiek

5.2.1 G1. Prijs

Inschrijver dient een prijs aan te bieden conform het prijsinvulformulier (bijlage D). Inschrijver verklaart middels inschrijving dat alle eisen zoals vermeld in het programma van eisen, eventueel zoals aangepast in de nota('s) van inlichtingen, als ook hetgeen opgenomen in de inschrijving door inschrijver in de aangeboden prijs verwerkt zijn.

Het is niet toegestaan (op onderdelen) een nulprijs te offreren dan wel negatieve prijzen te offreren. Indien niet alle gevraagde onderdelen van het prijsinvulformulier gevuld zijn leidt dit tot ongeldigheid van de inschrijving. De in bijlage D opgenomen leidraad dient gevolgd te worden bij het invullen van het prijsinvulformulier.

De prijs wordt beoordeeld op basis van de jaarprijs. De jaarprijs wordt bepaald door de som van alle onderdelen. De punten worden bepaald op basis van de volgende formule:

$$Score = -m * prijs + b$$

$$m = \frac{15}{(PP - PB)}$$

$$b = \frac{15 * PB}{PP - PB} + 15$$

In bovenstaande formule staat PP voor "prijsplafond" en PB voor "prijsbodem".
Het prijsplafond bedraagt €70.000,- per jaar excl. BTW en de prijsbodem bedraagt €40.000,- per jaar excl. BTW.

Voor G1. Prijs kunnen maximaal 15 punten behaald worden.
Het behaalde aantal behaalde punten wordt afgerond op twee decimalen.

5.2.2 G2. Plan van aanpak

Inschrijver dient bij inschrijving per onderdeel een plan van aanpak toe te voegen. In het plan van aanpak dienen in ieder geval de volgende onderdelen te zijn beschreven:

a. *Controle aanpak*
   - Hoe zorgt u voor een soepele overgang van de oude naar de nieuwe overeenkomst voor de gemeente Westerveld?
   - Geef inzicht in de werkzaamheden in de controle van de jaarrekening en interim controle. De inschrijver dient zich hierbij met name te richten op de wijze waarop de aanpak van inschrijver zich onderscheid van de aanpak van andere accountantskantoren.
   - Hoe wordt de rol van de accountant ingevuld in combinatie met het informeren en adviseren van de ambtelijke organisatie, college en de audit-commissie (signaal functie/informeer overleg)?
   - Hoe wordt omgegaan met de bevindingen uit de controle?
   - Welke acties en maatregelen, passend binnen de overeenkomst, neemt inschrijver om de afgesproken deadlines te halen?
   - Hoe ziet inschrijver de gewijzigde rol van de accountant bij de rechtmatigheidscontrole vanaf boekjaar 2021?
   - Hoe gaat inschrijver meerwerk voorkomen/tot een minimum beperken?

b. *Competenties, bevoegdheden en continuïteit controleteam*
   - Hoe ziet de samenstelling en kwaliteit (kwalificaties) van het controleteam voor de reguliere controle en de deelverklaringen er uit?
   - Welke maatregelen worden genomen ter beperking van het verloop van teamleden en ter waarborging van de kennisoverdracht binnen het team?
   - Hoe is de beschikbaarheid (tijdens controleperioden) en contactmomenten geregeld?

Op basis van het plan van aanpak dient de gemeente een helder beeld te krijgen van de wijze waarop inschrijver de opdracht uit gaat voeren.

Het plan van aanpak mag maximaal 4 A4 enkelzijdig bevatten. Indien er meer ingediend wordt, wordt het meerdere aan pagina's terzijde gelegd en niet meegenomen in de beoordeling.

De leden van de beoordelingscommissie beoordelen het plan van aanpak afzonderlijk. Per inschrijver wordt door de beoordelaar een score van 0, 3, 5, 7 of 10 gegeven. De inschrijvingen zullen absoluut worden beoordeeld. Dit houdt in dat de verschillende uitwerkingen van de criteria van de inschrijvers afzonderlijk van elkaar worden beoordeeld en een score toegekend krijgen. De beoordelingscommissie zal op basis van een unaniem eindoordeel de uiteindelijke score bepalen van ieder plan van aanpak.

De volgende waarderingsschaal wordt gehanteerd:

0 = niet beantwoord/onvoldoende

3 = matig

5 = voldoende

7 = goed

10 = uitstekend

Het plan van aanpak wordt beoordeeld op basis van de volgende algemene beoordelingscriteria:

- Mate waarin de beantwoording compleet is;
- Mate waarin de beantwoording concreet is;
- Mate waarin het plan van aanpak de gemeente ervan overtuigd dat het resultaat van hoogwaardige kwaliteit is;
- Mate waarin inschrijver de gemeente ontzorgt.

De volgende specifieke beoordelingscriteria worden gebruikt voor de beoordeling van onderdeel a *controle aanpak*:

- Mate waarin de te behalen resultaten geborgd worden door inschrijver;
- Mate waarin inschrijver inzicht geeft in de werkzaamheden rondom de gewijzigde rechtmatigheidscontrole;
- Mate waarin inschrijver inzicht geeft in het voorkomen/tot een minimum beperken van meerwerk.

De volgende specifieke beoordelingscriteria worden gebruikt voor de beoordeling van onderdeel b *Competenties, bevoegdheden en continuïteit controleteam*:

- Mate waarin inschrijver inzicht geeft in de samenstelling en kwalificaties van het controleteam;
- Mate waarin inschrijver inzicht geeft in het waarborgen van de continuïteit van het controleteam;
- Mate waarin inschrijver inzicht geeft in de beschikbaarheid en contactmomenten.

De volgende formule wordt gehanteerd om de punten per onderdeel te bepalen:

(toegekende gekende score/10) x maximaal te behalen punten per onderdeel = behaalde aantal punten per onderdeel

Het behaalde aantal punten wordt afgerond op twee decimalen.

5.2.3 G3. Interview

De vaste contactpersoon voor de gemeente Westerveld - en eventueel een vervanger/assistent van de vaste contactpersoon- die de opdracht uit gaat voeren wordt in dit interview bevraagd door de beoordelingscommissie over het plan voor de controle aanpak en de uitwerking van de competenties, bevoegdheden en continuïteit controleteam. Deze vragen worden tijdens het interview gesteld om eventuele onduidelijkheden uit de inschrijving te verhelderen.

Voorwaarden:

- Het interview duurt maximaal 30 minuten;
- Bij het interview mogen maximaal twee (2) vertegenwoordigers van de organisatie aanwezig zijn.

De leden van de beoordelingscommissie beoordelen het interview afzonderlijk. Per inschrijver wordt door de beoordelaar een score van 0, 3, 5, 7 of 10 gegeven. De interviews zullen absoluut worden beoordeeld. Dit houdt in dat de verschillende interviews van de inschrijvers afzonderlijk van elkaar worden beoordeeld en een score toegekend krijgen. De beoordelingscommissie zal op basis van een unaniem eindoordeel de uiteindelijke score bepalen van ieder interview.
De volgende waarderingsschaal wordt gehanteerd:
0 = niet beantwoord
3 = matig/onvoldoende
5 = voldoende
7 = goed
10 = uitstekend

Het interview wordt beoordeeld op basis van de volgende beoordelingscriteria:

- Mate waarin de beantwoording compleet is;
- Mate waarin de beantwoording concreet is;
- Mate waarin het interview overtuigt dat het resultaat van hoogwaardige kwaliteit is;
- Mate waarin inschrijver de gemeente ontzorgt;
- Mate van doelmatigheid in aanpak;
- Mate waarin het interview aansluit op het ingediende plan van aanpak.

5.2.4 Gelijk aantal behaalde punten

Indien na beoordeling blijkt dat inschrijvers een gelijk aantal punten hebben behaald, geldt dat de inschrijver welke het beste heeft gescoord op G2. Plan van aanpak voor gunning in aanmerking komt. Indien ook op dat onderdeel de scores gelijk zijn, geldt dat de inschrijver welke het beste heeft gescoord op het gunningscriterium G3. Interview voor gunning in aanmerking komt. Indien ook op dat onderdeel de scores gelijk zijn, zal via loting worden bepaald welke inschrijver voor gunning in aanmerking komt.

6 Bijlagen

A. Conceptovereenkomst

Partijen:

De gemeente Westerveld, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar burgemeester, de heer H. Jager, hierna te noemen opdrachtgever,

en

[naam organisatie] gevestigd te [vestigingsplaats], te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door [naam vertegenwoordiger organisatie], hierna te noemen opdrachtnemer,

Nemen in aanmerking dat:

I. Opdrachtgever voornemens is onderhavige overeenkomst te laten uitvoeren door opdrachtnemer;
II. Opdrachtgever een aanbestedingsprocedure heeft gevolgd conform de Europese openbare aanbestedingsprocedure;
III. Opdrachtgever het doel en het verloop van deze aanbestedingsprocedure heeft beschreven in het beschrijvend document behorende bij onderhavige opdracht met referentienummer 19038AD;
IV. Opdrachtgever voornemens is de onderhavige overeenkomst te gunnen op basis van het gunningscriterium beste prijs-kwaliteitverhouding;
V. Opdrachtnemer in het kader van die aanbestedingsprocedure een inschrijving met kenmerk […..], datum [..…] aan opdrachtgever heeft gedaan.
VI. Opdrachtgever na beoordeling van de inschrijvingen de inschrijving van opdrachtnemer heeft aangemerkt als zijnde de inschrijving met de beste prijs-kwaliteitverhouding;
VII. Opdrachtnemer, gelet op de inschrijving van de opdrachtnemer, voornemens is de overeenkomst op te dragen aan opdrachtnemer;
VIII. Partijen de voorwaarden waaronder de werkzaamheden voortvloeiend uit de overeenkomst wensen vast te leggen.

EN KOMEN ALS VOLGT OVEREEN:

Artikel 1: Aard van de overeenkomst

1.1 Gedurende de looptijd van deze overeenkomst zal opdrachtnemer voor opdrachtgever de accountantsdiensten, overeenkomstig de aanbestedingsdocumenten en overeenkomstig de voorwaarden en bepalingen van deze overeenkomst, inclusief de bijlagen, alsmede overeenkomstig hetgeen door opdrachtnemer in haar inschrijving is aangeboden en beschreven, uitvoeren.

1.2 Voor zover de overeenkomst in tegenspraak is met het beschrijvend document en de inschrijving, geldt bij de interpretatie van de overeenkomst de navolgende rangorde:

1. de overeenkomst;
2. de nota van inlichtingen d.d. […..] 2019;
3. beschrijvend document d.d. 04-07-2019, inclusief bijlagen met referentienummer 19038AD;
4. algemene inkoopvoorwaarden gemeente Westerveld;
5. de inschrijving van opdrachtnemer d.d. […..] 2019;

1.3 De onder 1.2 opgenomen documenten maken integraal onderdeel uit van onderhavige overeenkomst.

Artikel 2: Duur van de overeenkomst

2.1 Deze overeenkomst heeft. conform het bepaalde in artikel 2, lid 1, van de 'Controleverordening gemeente Westerveld 2010', betrekking op de werkzaamheden voortvloeiend uit boekjaar 2020 t/m 2023.

2.2 Met wederzijdse overeenstemming kan de overeenkomst met twee boekjaren worden verlengd.

2.3 Wanneer uit evaluatie van de geleverde diensten blijkt dat opdrachtnemer onvoldoende presteert, behoudt opdrachtgever het recht om zonder verplichtingen de overeenkomst na 1 jaar dan wel na 2 jaar tussentijds te beëindigen.

2.4 Wanneer zich een situatie voordoet als genoemd in lid 3 of lid 4, heeft opdrachtnemer het recht om een overeenkomst aan te gaan met de eerstvolgende economisch meest voordelige inschrijving.

Artikel 3: Prijzen en betaling

3.1 De opdracht wordt uitgevoerd voor de in Annex A bij deze overeenkomst opgenomen prijzen.

3.2 Tarieven zijn all-in, inhouden dat alle kosten welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de onderhavige opdracht zijn inbegrepen in de in Annex A opgenomen tariefstelling.

3.3 De geoffreerde prijzen zijn vast tot en met 31 december 2021.

3.4 Het is mogelijk de prijzen te indexeren per 1 januari 2022 conform CBS CPI indexcijfer Cao lonen, Cao sector particulieren bedrijven (reeks 2010=100), van januari ten opzichte van januari van het voorafgaande jaar. Opdrachtnemer stelt opdrachtgever hiervan schriftelijk en onderbouwd in kennis van de aangepaste prijs.

3.5 Meer- en of minderwerk wordt uitsluitend uitgevoerd dan wel worden nagelaten na schriftelijke opdracht door de hiervoor aangewezen contactpersoon van opdrachtgever en wordt uitsluitend in rekening gebracht wanneer de aangewezen contactpersoon van opdrachtgever hiervoor schriftelijk opdracht heeft verstrekt.

3.6 Indien opdrachtnemer zijn verbintenissen voortvloeiend uit de overeenkomst niet geheel of niet behoorlijk is nagekomen, heeft opdrachtgever het recht de betaling op te schorten.

Artikel 4: Uitvoering en evaluatie

4.1 Uitgangspunt is, naast tussentijdse afstemmingsmomenten, in elk geval één maal per jaar een evaluatie te organiseren om de voortgang te bespreken met de auditcommissie.

4.2 Wanneer uit de evaluaties blijkt dat opdrachtnemer twee (2) maal onvoldoende presteert, behoudt opdrachtgever het recht om zonder verplichtingen de overeenkomst tussentijds te beëindigen, waarbij een opzegtermijn geldt van twee (2) maanden.

Artikel 5. Algemeen

5.1 De algemene inkoopvoorwaarden van de gemeente Westerveld zijn van toepassing op deze overeenkomst. De algemene leverings- en betalingsvoorwaarden van de opdrachtnemer zijn niet van toepassing en worden expliciet afgewezen.

5.2 Artikel 5. leveringen, artikel 8. keuring, artikel 9. verpakking, artikel 11. intellectuele en industriële eigendomsrechten, artikel 13. documentatie, artikel 15. hulpmiddelen en artikel 16. risico- en eigendomsvergoeding zijn niet van toepassing op deze overeenkomst.

Aldus overeengekomen en ondertekend in tweevoud te Westerveld op.

Datum:	Datum:
Plaats:	Plaats
Namens gemeente Westerveld,	Namens [opdrachtnemer],
H. Jager	[Naam]
Burgemeester	[Functie]

B. Referenties

Opgave ten behoeve van de Europese aanbesteding:

Naam van de opdracht: Accountantsdiensten boekjaar 2020-2023
Registratienummer: 19038AD

Inschrijver dient middels referenties aan te tonen over bepaalde kerncompetenties te beschikken. Per kerncompetentie dient één referentie te worden opgegeven. Een referentie kan ook worden gebruikt voor meerdere kerncompetenties. Graag aankruisen op welke kerncompetentie(s) de referentie van toepassing is.

○ Kerncompetentie 1: De certificerende functie als accountant uitgevoerd bij een Nederlandse gemeente met minimaal 11.500 inwoners. ○ Kerncompetentie 2: De natuurlijke adviesfunctie uitgevoerd als accountant bij een Nederlandse gemeente met minimaal 11.500 inwoners. ○ Kerncompetentie 3: Controle van de verantwoording van fractiebudgetten uitgevoerd bij een Nederlandse gemeente met minimaal 11.500 inwoners.	
Opdrachtgever:	
Contactpersoon:	
Telefoonnummer:	
Periode van uitvoering:	
Korte omschrijving:	

Aldus naar waarheid opgemaakt.

Naam rechtsgeldig vertegenwoordiger:

Functie:

Datum:

Handtekening:

C. Conformering aan programma van eisen en concept overeenkomst

Verklaring ten behoeve van de Europese aanbesteding:

Naam van de opdracht: Accountantsdiensten boekjaar 2020-2023
Registratienummer: 19038AD

Inschrijver is bereid en in staat aan het gevraagde te voldoen zoals geformuleerd in het beschrijvend document.
Inschrijver is akkoord met de concept overeenkomst.

Naam rechtsgeldig vertegenwoordiger:

Functie:

Datum:

Handtekening:

D. Prijsinvulformulier

Dit document is als separate bijlage toegevoegd aan de aanbestedingsdocumenten

E. Algemene inkoopvoorwaarden

Dit document is als separate bijlage toegevoegd aan de aanbestedingsdocumenten

F. Uniform Europees Aanbestedingsdocument (Eigen Verklaring)

Dit document is als separate bijlage toegevoegd aan de aanbestedingsdocumenten

G. Social Return On Investment

De gemeente Westerveld heeft besloten om in deze aanbesteding Social Return On Investment (SROI) als bijzondere uitvoeringsvoorwaarde op te nemen. De aanbieder verplicht zich om bij gunning 5% van de gefactureerde opdrachtsom aan te wenden voor SROI-activiteiten.

De activiteiten mogen in de opdracht worden uitgevoerd maar ook in de bedrijfsvoering van de opdrachtnemer of activiteiten bij een onderaannemer of toeleverancier, welke direct toe te rekenen zijn aan de opdracht. Voorwaarde is wel dat het een nieuwe, aanvullende activiteit betreft en dat deze activiteit alleen bij de gemeente Westerveld (dus niet elders) wordt opgegeven. Bestaande of reeds eerder uitgevoerde activiteiten worden niet meegenomen. De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor het nakomen van zijn SROI-verplichtingen (ook indien de activiteiten bij bijv. een toeleverancier worden uitgevoerd).

Het Expertisecentrum Social Return (ESR) van het Werkbedrijf regio Zwolle werkt in opdracht van de gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Hattem, Heerde, Kampen, Meppel, Oldebroek, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Westerveld, Zwartewaterland, Zwolle en de provincie Overijssel. Het ESR adviseert en faciliteert de opdrachtgever en de opdrachtnemer bij de invulling van SROI. De opdrachtgever zal u verwijzen naar het ESR.

U kunt, in samenspraak met het ESR, de verschillende SROI-inspanningen combineren in een voor u optimale mix. Voor de waardebepaling van SROI-activiteiten is gekozen voor de bouwblokken-methode. Het voordeel voor u is dat u kunt kiezen uit meerdere manieren om uw SROI verplichting in te vullen en dat u van iedere activiteit vooraf weet wat de waarde hiervan is. Om de waarde van de SROI-activiteiten te kunnen meten is deze uitgedrukt in een inspanningswaarde. Deze inspanningswaarde is gebaseerd op de relatieve afstand van de uitkeringsgroep tot de arbeidsmarkt.

Werkzoekende / leerling	**Waarde per jaar/1fte**
Participatiewet < 2jaar (niet-arbeidsbeperkten)	€ 30.000
Participatiewet > 2 jaar (niet-arbeidsbeperkten)	€ 35.000
Participatiewet (vallend onder doelgroepregister/banenafspraak)	€ 40.000
WW < 1 jaar	€ 10.000
WW > 1 jaar	€ 15.000
WIA/WAO	€ 30.000
Wajong	€ 35.000
WSW (detachering en/of diensten)	€ facturen
WSW (in dienst nemen: valt onder doelgroepregister/banenafspraak)	€ 40.000
Leerling BBL (leerbaan)*	€ 15.000

Leerling BOL (stage)*	€ 5.000
Leerling VSO/Praktijkonderwijs (werkplek na uitstroom)	€ 25.000
Extra op bovenstaande bedragen • Leeftijd ≥ 50 jaar • PSO-ladder: trede 1, PSO-ladder: trede 2, PSO-ladder: trede 3	 € 5.000 € 2.000 , 5.000 , 7.500
*MVO-activiteiten***	€ 100/uur en/of facturen

I.g.v. overlap telt de hoogste waarde.

WSW en Wajong: wetgeving van voor 01-01-2015

Tarieven zijn all-inclusive, incl. begeleidingskosten en werkgeverslasten

* Deze activiteit kan alleen worden opgenomen indien de duur van de arbeidsovereenkomst overeenkomt met de eisen die de opleiding aan een overeenkomst stelt

** MVO activiteiten omvat een scala aan activiteiten. Denk bijv. aan het begeleiden van stagiaires op het vakgebied van de opdracht, het geven van gastcolleges bij opleidingsinstituten, de sponsoring van een beroepsgerichte opleiding van iemand uit de doelgroep, het storten van een bijdrage in een opleidingsfonds (erkend door het agentschap SZW) of het verkrijgen van een PSO-certificaat.

Een voorbeeld:

De gefactureerde opdrachtsom van een opdracht is bijvoorbeeld € 300.000. De SROI-verplichting bedraagt 5% (€ 15.000). Om te voldoen aan deze verplichting kan de opdrachtnemer voor dit bedrag een arbeidscontract bieden voor een periode van:

- een halfjaar, aan iemand die < 2 jaar onder de Participatiewet valt (en niet arbeidsbeperkt is), of
- één jaar, aan iemand die > 1 jaar een WW-uitkering heeft.

<u>Het proces voor gunning</u>

Mocht u vragen hebben over de invulling van SROI, een toelichting willen hebben over de verschillende bouwblokken of willen weten of uw specifieke oplossing voor de invulling van de mogelijke SROI verplichting ook realiseerbaar is kunt u deze stellen in de Nota van inlichtingen.

<u>Het proces na gunning</u>

De opdrachtnemer neemt na gunning, binnen 1 week contact op met het ESR (sroi@daarwerkenweaan.nl).
In samenspraak met het ESR wordt door de opdrachtnemer een plan van aanpak opgesteld op welke wijze de verplichting wordt ingevuld. Het plan bestaat uit de navolgende onderdelen:

1. Opdrachtsom, of in het geval dat deze nog niet bekend is de verwachtte opdrachtsom
2. Keuze welke bouwblokken worden ingezet
3. Indien door de opdrachtgever maatschappelijke activiteiten worden ingezet zal vooraf een waarde door het ESR worden bepaald.
4. Eventueel tussenevaluaties, inclusief eventuele bewijsstukken
5. Eindevaluatie, inclusief eventuele bewijsstukken

6. Akkoord ESR

Het resultaat van deze fase is een plan wat concreet en realiseerbaar is. Dit plan is gereed en goedgekeurd door het ESR binnen 6 weken na gunning opdracht. Het ESR kan deze termijn verlengen tot maximaal 12 weken.

Tussen- en eindevaluatie

Conform het goedgekeurde plan levert de opdrachtnemer op de afgesproken tijdstippen de tussen- en eindevaluaties op inclusief de opgenomen bewijsstukken. In samenspraak met het ESR zal gekeken worden naar de voortgang en indien noodzakelijk zal het plan van aanpak worden aangepast. Alle wijzigingen dienen goedgekeurd te worden door het ESR.

Registratie SROI-verplichting

Opdrachtnemer krijgt toegang tot het registratiesysteem WIZZR en dient de invulling van de social return-verplichting hierin bij te houden. Nadat er een gesprek is geweest met het ESR ontvangt opdrachtnemer een inlogcode voor het registratiesysteem. Aan de hand van het registratiesysteem wordt geregistreerd en gecontroleerd of aan de afgesproken SROI-verplichting voldaan wordt (op correcte wijze en volgens afspraak). Een inlogcode wordt alleen verstrekt aan opdrachtnemer, c.q. penvoerder die de opdracht gegund heeft gekregen.
Als de inschrijver al een inlogcode heeft, dan wordt het contract zichtbaar in zijn account in het systeem.

Opdrachtnemer voert in het registratiesysteem de kandidaten en/of activiteiten op ter invulling van de SROI-verplichting. De invulling moet door de opdrachtnemer te onderbouwen zijn, bijvoorbeeld via een doelgroepenverklaring of een bewijs voor toekenning uitkering in combinatie met een loonstrook, een arbeidsovereenkomst etc. Het ESR controleert deze gegevens op bijv. doelgroep, uurtarief, startdatum en periode tewerkstelling. Een kopie van de loonstrook en/of arbeidsovereenkomst kan ter controle opgevraagd worden. Alle gegevens kunnen in de WIZZR worden ingevoerd.

Opdrachtnemer heeft op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens toestemming nodig van de kandidaten om hun persoonsgegevens te overleggen voor de verantwoording van de SROI-verplichting. Hiervoor is het formulier “toestemmingsverklaring” te gebruiken. Dit formulier is verkrijgbaar via het ESR.
In het registratiesysteem is de realisatie ten opzichte van de SROI- verplichting inzichtelijk, en kan opdrachtnemer deze zelf volgen. Als er afwijkingen worden geconstateerd door het ESR, dan zal deze contact met opdrachtnemer opnemen en - indien nodig - de opdrachtgever op de hoogte stellen.

Tips

Werkt u met onderaannemers/leveranciers?

Neem dan in uw contracten met onderaannemers/leveranciers ook een SROI verplichting op.

Het aanbod is breder dan (vaak) wordt gedacht.

Het idee heerst dat de gemeenten en het UWV alleen mensen bemiddelen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Natuurlijk zijn zij altijd op zoek naar die werkgever die voor deze mensen de juiste plek hebben. Maar

voor de invulling van SROI kunt u ook denken aan mensen die pas werkloos zijn geworden of aan die leerling die een BBL-plek nodig heeft om zijn/haar opleiding te kunnen afronden.

Wees creatief

Denk voor de invulling van uw SROI verder dan de opdracht. Bent u nog op zoek naar de juiste kracht op uw administratie of in de catering? Of heeft uw schoonmaakbedrijf nog mensen nodig? Door wie wordt het onderhoud van uw tuin gedaan? Is één van uw leveranciers of opdrachtgevers op zoek naar personeel? Dit zijn allemaal kansen om uw SROI verplichting in te vullen.

Check haalbaarheid

Alhoewel er op dit moment veel mensen werkloos zijn, is dit geen garantie dat er voor elke functie (m.n. bij functies met specifieke opleidingseisen) de juiste kandidaat is. Aarzel dan ook niet om het Expertisecentrum Social Return (ESR) te raadplegen bij de planvorming. Zij kunnen u in contact brengen met de juiste instanties.

Juridische voorwaarden

1. De opdrachtnemer is verplicht 5% van de gefactureerde omzet naar aanleiding van de opdracht aan te wenden aan SROI inspanningen. Het juiste percentage staat vermeld in het bestek.
2. Voor het bepalen van de waarde van de inspanningen in SROI, worden minimaal de waarden uit, in dit document opgenomen, tabel bouwblokken gehanteerd, eventueel aangevuld met door het ESR vastgestelde waarde voor een maatschappelijke activiteit.
3. De opdrachtnemer neemt binnen 1 week na gunning contact met het ESR op om een afspraak in te plannen om een start te maken met het opstellen van het plan van aanpak. Het ESR adviseert en faciliteert de opdrachtnemer, indien gewenst, bij het opstellen van het plan van aanpak.
4. Opdrachtnemer levert aan het ESR een goedgekeurd plan op binnen 6 weken na gunning opdracht, hoe aan de SROI-verplichting te voldoen. Deze termijn kan, door het ESR worden verlengd, tot maximaal 12 weken.
5. Het ESR zal zich, indien gewenst, inspannen de aanlevering van kandidaten aan de opdrachtnemer te bevorderen. Deze inspanningen doen niets af aan de eigen eindverantwoordelijkheid van de opdrachtnemer om aan de SROI-verplichting te voldoen.
6. Gedurende de looptijd van de overeenkomst levert opdrachtnemer, de in het plan van aanpak opgenomen, rapportage(s) aan het ESR inclusief bewijsstukken, conform de afspraken die hierover in het plan van aanpak, inclusief de eventuele wijzigingen hierop, zijn gemaakt.
7. De definitieve hoogte van de SROI-verplichting wordt berekend over de gefactureerde omzet en geschiedt aan het einde van de looptijd van de overeenkomst.
8. Uiterlijk binnen 2 (twee) maanden, of zoveel eerder als in het plan van aanpak is afgesproken, na het einde van de looptijd van de overeenkomst levert de opdrachtnemer een eindrapportage (inclusief bewijsstukken) aan het ESR conform de afspraken in het plan van aanpak.

9. Het ESR heeft de bevoegdheid de rapportages te verifiëren. Opdrachtnemer verleent daartoe zijn volledige medewerking. De eventuele kosten voorvloeiend uit deze medewerking kunnen niet bij de opdrachtgever verhaald worden.
10. Het ESR is bevoegd om inspanningen die niet vooraf zijn goedgekeurd, niet mee te rekenen in het kader van de SROI-verplichting. De bewijslast om deze goedkeuring achteraf te verkrijgen berust bij de opdrachtnemer.

Contactgegevens Expertisecentrum Social Return (ESR)

- sroi@daarwerkenweaan.nl
- www.bit.ly/aanpakSROI

Gemeenteraad

Voorstel Vergadering van 2 juli 2019

Voorstel naar aanleiding van het onderzoek rekenkamercommissie over informatiebeveiliging gemeente Westerveld - Besluitvorming Raad

Auteur

Beknopte samenvatting
Ten behoeve van het functioneren en de dienstverlening aan inwoners maken gemeenten steeds meer gebruik van gegevens, waarbij deze steeds vaker worden uitgewisseld en bewerkt. Bij de uitvoering van de nieuwe taken op het gebied van het Sociaal Domein is dit nog verder toegenomen. Veel van deze gegevens hebben een vertrouwelijk karakter. Daarnaast is op 25 mei 2018 de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ingevoerd. De eisen die aan gegevensberscherming zijn gesteld, zijn vanaf van die datum ook voor gemeenten van kracht.

De gemeenteraad van Westerveld heeft in een inventariserende ronde naar nieuwe mogelijke onderzoeksonderwerpen bij de rekenkamercommissie aangegeven informatiebeveiliging een belangrijk en actueel onderwerp te vinden. Ook door de rekenkamercommissie is aangegeven het van groot belang te vinden dat gegevens bij de gemeente in veilige handen is. Reden voor de rekenkamercommissie om het onderwerp op te nemen in het jaarplan 2018. Medio 2018 is de rekenkamercommissie in de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld met een onderzoek naar de stand van de informatievoorziening gestart en is er per gemeente een onderzoeksrapport opgesteld.

In het onderzoek is naar de drie deelaspecten organisatie en beleid, mens en gedrag en techniek gekeken, waarbij de volgende vraag centraal stond: Is de informatiebeveiliging van de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld doeltreffend? De uitvoering van het onderzoek is onder verantwoordelijkheid van de rekenkamercommissie bij PricewaterhouseCoopers (PwC) neergelegd. De uitkomsten van het onderzoek liggen ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad van Westerveld.

Besluit

Besluitpunt 1
De conclusies van de rekenkamercommissie, genoemd in het rapport: "Onderzoek informatiebeveiliging gemeente Westerveld; eindrapport" te onderschrijven.

Besluitpunt 2
De aanbevelingen van de rekenkamercommissie, genoemd in het rapport: "Onderzoek informatiebeveiliging gemeente Westerveld; eindrapport" over te nemen.

Besluitpunt 3
Het college op te dragen de voortgang van de uitwerking van de door de rekenkamercommissie gedane aanbevelingen in de Voorjaars- en Najaarsrapportages op te nemen.

Motivering

Aanleiding en context
Tijdens een inventariserende ronde van de rekenkamercommissie heeft de gemeenteraad van Westerveld aangegeven het onderwerp "informatiebeveiliging" een belangrijk onderwerp te vinden om nader te onderzoeken. Dit belang werd door de rekenkamercommissie onderstreept, mede omdat de rekenkamercommissie het van belang vindt dat gegevens bij de gemeente in veilige handen is. De reden dat het onderwerp is opgenomen in het jaarplan 2018. Medio 2018 is door de rekenkamercommissie een onderzoek in vier gemeenten tegelijk gestart waarbij de vraag centraal stond of de informatiebeveiliging in de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld doeltreffend is. In het onderzoek is naar de volgende drie deelaspecten gekeken:

- organsiatie en beleid;
- mens en gedrag;
- techniek.

Beoogd resultaat
De taak van de rekenkamercommissie is het onderzoeken van rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het bestuur en het beleid van de gemeente of aanverwante instelling, zoals de gemeenteraad deze bij de vaststelling voor ogen had. Deze werkzaamheden dragen er mede aan bij dat de gemeenteraad haar controlerende en kaderstellende taak naar behoren kan uitvoeren.

Argumentatie
Op basis van documentonderzoek en enkele inventariserende gesprekken is feitelijke informatie verzameld en op basis daarvan een normenkader opgesteld. Door middel van interviews, een vragenlijst die onder medewerkers is verspreid, onderzoek van het beheer van enkele cruciale applicaties en de uitvoering van een penetratietest (methode van hack-pogingen) zijn gegevens verzameld om de praktijk te toetsen aan de normen en door de rekenkamercommissie een antwoord geformuleerd op de vraag: *Is de informatiebeveiliging van de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld doeltreffend?* Deze vraag is door de rekenkamercommissie verder uitgesplitst in deelvragen waarbij gekeken is naar de volgende drie deelaspekten:

- *organsiatie en beleid*
- *mens en gedrag*
- *techniek*

Per deelaspekt zijn de deelvragen uitgewerkt in een normenkader.

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek heeft de rekenkamercommissie conclusies getrokken en aan de gemeenteraad de volgende aanbevelingen gedaan:

Organisatie en beleid

1. Voer regelmatig een integrale risicoanalyse uit op het gebied van informatiebeveiliging als basis voor het informatiebeveiligingsbeleid en het bepalen en prioriteren van maatregelen in de jaarplannen.

2. Doorloop weer ieder jaar een leercyclus waarbij wordt teruggekeken op genomen maatregelen, lessen worden geleerd en op basis van het beleid nieuwe maatregelen voor het komende jaar worden opgenomen in een jaarplan.
3. Gebruik de prioriteiten uit het nieuwe informatiebeveiligingsbeleid als uitgangspunt voor de rapportage in het jaarverslag, vermeld de mate waarin geplande maatregelen uitgevoerd konden worden met de beschikbare capaciteit en middelen en vermeld kort de resultaten van het continu leren en verbeteren.
4. Overweeg een portefeuillehouder voor informatiebeveiliging aan te stellen.

Mens en gedrag

1. Besteed in de bewustwordingsactiviteiten aandacht aan het actief betrekken van het management, de samenhang tussen de activiteiten, regelmaat en het bereiken van nog niet goed geïnformeerde medewerkers.

Techniek

1. Voer als onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid regelmatig een penetratietest uit.
2. Herzie het beleid ten aanzien van patch management en zorg dat systemen systematisch en periodiek worden bijgewerkt waar mogelijk.

De uitgewerkte conclusies en aanbevelingen staan beschreven in het rapport "Onderzoek informatiebeveiliging gemeente Westerveld; eindrapport".

Kanttekening en risico's
Volgens de rekenkamercommissie, zoals verwoord tijdens de commissie Fysiek Domein en Middelen d.d. 7 mei 2019, is met het aanstellen van een full-time Chief Information Security Officer (CISO) de gemeente Westerveld op de goede weg om de in het rapport gedane aanbevelingen op te volgen. Daarnaast heeft de gemeenteraad op 28 mei 2019 besloten om het college toestemming te verlenen om deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie shared service centre Overheid en Services (ONS) in Zwolle. Met het onderbrengen van onder andere ICT technisch beheer bij het ONS, zal volgens het college de kwetsbaarheid van de organisatie worden verminderd en een toename van de kwaliteit, waarmee een eerste stap wordt gezet in de uitvoering van de door de rekenkamercommissie gedane aanbevelingen.

Integrale advisering
N.v.t.

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief rekenkamercommissie Rapport RKC inzake informatiebeveiliging
2. Rapport rekenkameronderzoek informatiebeveiliging - Westerveld

Geachte griffie,

In de afgelopen maanden heeft de rekenkamercommissie onderzoek gedaan naar de informatiebeveiliging van de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld. Per gemeente is er een onderzoeksrapport opgesteld. Dit rapport treft u in de bijlage aan. Wij verzoeken u dit rapport door te sturen naar de leden van de gemeenteraad en het college.

De rekenkamercommissie is graag bereid het rapport toe te lichten tijdens een (werk)vergadering van uw raad. Indien u van dit aanbod gebruik wil maken dan verzoeken wij u contact op te nemen met de secretaris. Ook horen wij graag van u wanneer de gemeenteraad het rapport inhoudelijk behandelt.

Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend griffier &
Secretaris Rekenkamercommissie M-S-S-W

Steenwijkerland

Griffie
Postbus 162, 8330 AD Steenwijk
Vendelweg 1, 8331 XE Steenwijk

Rekenkamercommissie Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld

Onderzoek informatiebeveiliging gemeente Westerveld; eindrapport

Eindrapport februari 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	5
2.1.	Introductie	5
2.2.	Conclusies en aanbevelingen	5
Onderzoeksvragen en aanpak		8
2.3.	Onderzoeksvragen	8
2.4.	Deelvragen en normenkader	9
2.5.	Aanpak van het onderzoek	11
3.	Bevindingen	14
3.1.	Organisatie en beleid	14
3.2.	Mens en gedrag	21
3.3.	Techniek	24
A.	Applicatieonderzoeken	28
A.1.	Green Valley Zaaksysteem	28
A.2.	Sociaal Domein	30
B.	Bijlage: gebruikte documenten en interviews	33
B.1.	Documenten	33
B.2.	Interviews	34
B.3.	Bestuurlijke reactie ontvangen van het college van burgemeester en wethouders	35

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Lijst van veel gebruikte afkortingen

AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AP	Autoriteit Persoonsgegevens, de nationale instantie die toezicht houdt op de bescherming van persoonsgegevens
BIG	Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten; bevat de basisvereisten voor gemeenten opgesteld door VNG/KING, in 2020 treedt naar verwachting de BIO in werking, een Baseline Informatiebeveiliging voor de Overheid
BRP	Basis Registratie Persoonsgegevens
CISO	Chief Information Security Officer, de centrale functionaris voor informatiebeveiliging
ENSIA	Eenduidige normatiek single information audit; bij deze verplichte jaarlijkse vragenlijst voor gemeenten zijn een aantal vragenlijsten gecombineerd tot één vragenlijst
FG	Functionaris Gegevensbescherming, belast met toepassing en naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming
Patch Management	Een omgeving van management systemen wat zorgt voor het verwerven, testen en installeren van meerdere patches (wijzigingen in de code) op een computersysteem. (bron: MarQit)
RI&E	Risico-Inventarisatie en -Evaluatie
Suwinet	Afkorting komt van de Wet SUWI, dat is de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen. Via Suwinet kunnen overheidsorganisaties gegevens van burgers en bedrijven digitaal bij elkaar opvragen en naar elkaar sturen.

1. Inleiding

De gemeenteraad in een inventariserende ronde van de rekenkamercommissie naar nieuwe mogelijke onderzoeksonderwerpen aan informatiebeveiliging een belangrijk en actueel onderwerp te vinden. De rekenkamercommissie vindt het ook van groot belang dat gegevens bij de gemeente in veilige handen zijn. Voor het functioneren en de dienstverlening aan hun inwoners gebruiken gemeenten steeds meer gegevens, wisselen ze steeds meer gegevens uit en bewerken ze die. Door de nieuwe taken van gemeenten in het sociaal domein is dit nog verder toegenomen. Veel van deze gegevens hebben een vertrouwelijk karakter. De grotere prioriteit aan informatieveiligheid heeft ook te maken met nieuwe wetgeving die zich specifiek hierop richt. Deze wetgeving leidt tot handreikingen, verplichtingen en nieuwe 'rollen' met betrekking tot die informatieveiligheid binnen de gemeentelijke overheid. Eerste onderzoeken bij andere gemeenten laten zien dat informatiebeveiliging bij gemeenten nog verder verbeterd kan worden, zoals de recente rekenkameronderzoeken in Rotterdam en Breda.

Dit onderzoek zal het eerste onderzoek zijn dat tegelijk in de vier gemeenten wordt uitgevoerd. Tijdens het onderzoek kan zo synergie ontstaan en kunnen de vier gemeenten ook van elkaar leren. Het onderzoek is, onder verantwoordelijkheid van de rekenkamercommissie, uitgevoerd door PwC.

2. Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

2.1. Introductie

De gemeenteraad van Westerveld noemde tijdens een inventariserende ronde van de rekenkamercommissie het onderwerp “informatiebeveiliging” als relevant onderwerp om te onderzoeken. De rekenkamercommissie heeft besloten dit onderwerp op te pakken en een onderzoek te doen waarbij de vraag centraal staat of de informatiebeveiliging in de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld doeltreffend is. Het onderzoek is dus uitgevoerd in vier gemeenten tegelijk. In het onderzoek is naar drie deelaspecten gekeken:

- organisatie en beleid;
- mens en gedrag;
- techniek.

Na een startgesprek met de rekenkamercommissie en het onderzoeksbureau (PwC) is eerst een startbijeenkomst met de direct betrokkenen van de gemeente gehouden. Hierin is het doel, de aanpak en de planning toegelicht. Gestart is met het verzamelen van feitelijke informatie door documentonderzoek en enkele inventariserende gesprekken. Aan de hand van deze gegevens is een normenkader opgesteld. Vervolgens zijn gegevens verzameld om de praktijk te toetsen aan de normen. Daarvoor zijn interviews gehouden, is een vragenlijst onder medewerkers verspreid, is het beheer van enkele cruciale applicaties onderzocht en is voor Westerveld ook een penetratietest (methode van hack-pogingen) uitgevoerd.

2.2. Conclusies en aanbevelingen

Nu de rol van CISO (Chief Information Security Officer, lees: Hoofd informatiebeveiliging), in Westerveld is ingevuld, kan het informatiebeveiligingsbeleid goed worden geactualiseerd. Invulling van deze rol heeft niettemin te lang op zich laten wachten. Het nieuwe beleid zal naar het oordeel van de Rekenkamercommissie het startpunt moeten zijn van een nieuwe PDCA-cyclus of leercyclus. Het beleid moet vorm krijgen in een concreet jaarplan met uit te voeren maatregelen, gebaseerd op risicoanalyses. Met het vertrek van de CISO in 2015 is de bestuurlijke aandacht voor het vraagstuk van informatiebeveiliging/privacy achtergebleven. Met de komst van een CISO eind 2018 is deze lacune eindelijk ingevuld. Hiermee kan ook het beleid een impuls krijgen en is dit ook een prima moment voor meer bestuurlijke aandacht voor dit vraagstuk Door bestuurlijk meer aandacht te geven aan dit onderwerp kan ook de betrokkenheid van gehele organisatie een impuls krijgen. Deze is onontbeerlijk bij het implementeren en vervolgens het monitoren van noodzakelijke technische maatregelen. Voortdurende aandacht is nodig. De digitale wereld verandert razendsnel. Technieken veranderen en nieuwe risico’s kunnen ontstaan.

Organisatie en beleid

Het meest recente vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid is van 2014 en in dat jaar is ook voor het laatst een jaarplan voor informatiebeveiliging opgesteld. In 2010 is voor het laatst een risicoanalyse uitgevoerd. De maatregelen worden nu vastgesteld op basis van een analyse van de Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten. Inmiddels is er tijdens dit onderzoek een geactualiseerd informatiebeveiligingsbeleid gereedgekomen voor besluitvorming door het college. Met een regelmatig terugkerende integrale risicoanalyse kan de gemeente de maatregelen meer richten op de specifieke context van de gemeente en maatregelen beter prioriteren naar de belangrijkste risico’s die de gemeente loopt. Bescherming van gevoelige data verdient bij een dergelijke risicoanalyse extra aandacht.

Aanbeveling: Voer regelmatig een integrale risicoanalyse uit op het gebied van informatiebeveiliging als basis voor het informatiebeveiligingsbeleid en het bepalen en prioriteren van maatregelen in de jaarplannen.

De uitvoering van het jaarplan is met het vertrek van de CISO in 2015 niet meer consequent ter hand genomen en er zijn ook geen jaarlijkse plannen meer opgesteld in de jaren daarna. Vanaf september 2018 is de rol van de Chief Information Security Officer (CISO) weer volwaardig ingevuld. Daardoor is in de afgelopen maanden een impuls gegeven aan de uitwerking van procedures en maatregelen om informatiebeveiliging te versterken. Dit heeft ook tot gevolg gehad dat de jaarlijkse leercyclus van het plannen van maatregelen, de uitvoering daarvan en het evalueren en verbeteren niet expliciet doorlopen werd met direct betrokkenen. Met de komst van de CISO kan er weer regie gevoerd worden op dit proces.

Aanbeveling: Doorloop weer ieder jaar een leercyclus waarbij wordt teruggekeken op genomen maatregelen, lessen worden geleerd en op basis van het beleid nieuwe maatregelen voor het komende jaar worden opgenomen in een jaarplan.

Uit de enquête onder medewerkers van Westerveld blijkt dat zij even goed of iets beter dan in de andere onderzochte gemeenten op de hoogte zijn van de rollen en verantwoordelijkheden in de organisatie op het gebied van informatiebeveiliging. De raad wordt over informatiebeveiliging geïnformeerd door een paragraaf in het jaarverslag. De paragrafen in het jaarverslag worden in de loop van 2014 tot en met 2017 steeds korter.

Aanbeveling: Gebruik de prioriteiten uit het nieuwe informatiebeveiligingsbeleid als uitgangspunt voor de rapportage in het jaarverslag, vermeld de mate waarin geplande maatregelen uitgevoerd konden worden met de beschikbare capaciteit en middelen en vermeld kort de resultaten van het continu leren en verbeteren.

Er is geen specifiek collegelid verantwoordelijk voor informatiebeveiliging. In andere gemeenten zijn hiermee positieve ervaringen doordat zo een helder bestuurlijk aanspreekpunt ontstaat voor de raad en de ambtelijke organisatie op het gebied van informatiebeveiliging.

Aanbeveling: Overweeg een portefeuillehouder voor informatiebeveiliging aan te stellen.

Mens en gedrag

Over de voorbeeldfunctie van het management bestaan wisselende beelden bij de medewerkers, maar Westerveld scoort op dit punt wel iets beter dan het gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten. Er zijn diverse bewustwordingsactiviteiten voor medewerkers en uit de vragenlijst blijkt dat medewerkers van Westerveld gemiddeld wat beter op de hoogte zijn van informatiebeveiliging, hun eigen rol daarin, datalekken en het omgaan met gevoelige gegevens. Medewerkers missen wel samenhang en een zekere regelmaat in de bewustwordingsactiviteiten.

Aanbeveling: Besteed in de bewustwordingsactiviteiten aandacht aan het actief betrekken van het management, de samenhang tussen de activiteiten, regelmaat en het bereiken van nog niet goed geïnformeerde medewerkers.

Techniek

Hoewel in Westerveld een aantal technische beveiligingsmaatregelen zijn getroffen heeft de penetratietest een aantal belangrijke kwetsbaarheden laten zien. Gelet op de bevindingen was het volgens de onderzoekers te risicovol om hiermee te wachten en is vooruitlopend op de oplevering van het onderzoeksrapport al contact met de organisatie gehad om beheersmaatregelen te nemen op de geconstateerde kwetsbaarheden. Er worden telkens nieuwe methoden en technieken ontwikkeld en gebruikt door kwaadwillenden. Het is daarom goed om regelmatig, bijvoorbeeld jaarlijks, een vergelijkbare penetratietest uit te laten voeren.

Aanbeveling: Voer als onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid regelmatig een penetratietest uit.

De belangrijkste conclusie uit de penetratietest is dat patch management verder kan worden verfijnd, zodat systemen minder kwetsbaar zijn. Waar systemen niet bijgewerkt zouden kunnen worden, dienen aanvullende mitigerende maatregelen te worden bepaald.

Aanbeveling: Herzie het beleid ten aanzien van patch management en zorg dat systemen systematisch en periodiek worden bijgewerkt waar mogelijk.

Onderzoeksvragen en aanpak

2.3. Onderzoeksvragen

We stellen in het onderzoek de volgende vraag centraal:

Is de informatiebeveiliging van de gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld doeltreffend?

Met de vraag wordt bedoeld dat de gemeente gedaan heeft wat redelijkerwijs verwacht mag worden om te voorkomen dat informatie in verkeerde handen komt. Die doeltreffendheid kan alleen bereikt worden als drie elementen goed samenwerken, namelijk: de organisatie, het gedrag van mensen en de techniek. Er is strategie en beleid nodig om deze drie aspecten goed op elkaar af te stemmen. Voor deze aspecten zijn er vervolgens normen, wetten en regels die aangeven wat er verwacht mag worden. In ons onderzoek stellen we een normenkader op dat op deze wetten en handreikingen is gebaseerd.

De onderzoeksvraag gaat over beveiliging van informatie. We realiseren ons dat de meeste informatie tegenwoordig digitaal is, maar er is ook nog steeds informatie op papier. Ook deze informatie nemen we mee in het onderzoek.

Doel van dit onderzoek is te leren hoe we waar mogelijk kunnen bevorderen dat de gemeentelijke informatie in veilige handen is. Daarbij gaat het om de hoofdlijnen, om dat wat belangrijk is. De rekenkamercommissie wil met dit onderzoek de bewustwording voor dit onderwerp vergroten. Die bewustwording is overal belangrijk, bij de raad, het college en de ambtelijke organisatie.

Doeltreffende informatiebeveiliging gebaseerd op samenwerking van drie aspecten

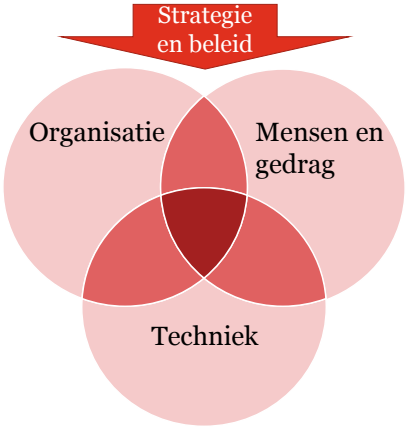

Om de hoofdvraag verder uit te werken in deelvragen, stellen we daarom vragen over de organisatie, mensen en gedrag en de techniek. Hieronder presenteren we deze deelvragen in een tabel met daarnaast de normen die we bij die vragen hanteren.

Organisatie en beleid

Startpunt van het onderzoek vormt het gemeentelijke beleid en de wettelijke vereisten.

Informatiebeveiliging kan niet zonder systematische en actuele risicoanalyses. Bij de risico's horen maatregelen om die risico's te verminderen en plannen om met incidenten om te gaan. Daarbij kan gedacht worden aan een goed beheer van ICT-middelen, cryptografie, toegangsbeveiliging zodat niet iedereen toegang heeft tot data en systemen, fysieke beveiliging, goede afspraken met leveranciers, beheer van informatiebeveiligingsincidenten (datalekken) en back-up & disaster recovery.

De basis van het informatiebeveiligingsbeleid kan gevonden worden in diverse standaarden en regelingen (zoals de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en ISO2001:2013). De gemeente beheert daarbij een aantal gevoelige systemen (BRP, uitkeringen, DiGiD, Wmo). Het is belangrijk dat het informatiebeveiligingsbeleid juist met deze systemen rekening houdt.

Het beleid heeft vervolgens een vertaling nodig naar concrete activiteiten en daarvoor zijn voldoende middelen nodig, vaak vooral in de vorm van voldoende budget, kennis en capaciteit. Een ander aspect van deze concrete vertaling is het beleggen van rollen en verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging in de organisatie. Tenslotte dient de raad periodiek geïnformeerd te worden op hoofdlijnen over de status van de informatiebeveiliging.

Mens en gedrag

Het tweede element in het geheel van informatiebeveiliging is mens en gedrag. Het hogere management vervult een belangrijke voorbeeldfunctie, bijvoorbeeld door de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de rollen en verantwoordelijkheden. Het management dient daarom actief betrokken te zijn bij (aspecten van) informatiebeveiliging. Verder is het belangrijk dat er een breder bewustzijn binnen de organisatie is van het belang van informatiebeveiliging en de wijze waarop medewerkers daarin een rol spelen en verantwoordelijkheid dragen.

Techniek

Technisch is het belangrijk dat het netwerk en bedrijfskritische systemen voldoende technisch beveiligd zijn om ongeautoriseerde toegang te voorkomen. Met een scan en eventueel een test door een specialist zal deze beveiliging getoetst worden, om zo de zwakke plekken aan te kunnen wijzen. Doel daarvan is deze zwakke plekken te verbeteren. Het onderzoek zal specifiek aandacht schenken aan processen met gevoelige informatie, zoals persoonlijke gegevens.

2.4. Deelvragen en normenkader

Per deelvraag zijn voor dit onderzoek een aantal normen geformuleerd.

Organisatie en beleid	**Normen**
1.1 Worden er systematische en actuele risicoanalyses gemaakt rond informatiebeveiliging uitgevoerd en worden er op basis daarvan passende beheersmaatregelen genomen?	• Er worden met voldoende frequentie risico analyses uitgevoerd. In de risicoanalyses zijn de belangrijkste risico's geïdentificeerd. De risicoanalyses geven ook inzicht in specifieke risico's m.b.t. het beheer van (bijzondere) persoonsgegevens. • Relevante beheersmaatregelen worden vastgesteld op basis van good practices, zoals de BIG. • Het totaal aan maatregelen geeft voldoende waarborgen voor een goede bescherming van de (bijzondere) persoonsgegevens die de gemeente in beheer heeft.

1.2 Biedt het informatiebeveiligingsbeleid voldoende basis voor de bescherming van gegevens?	• De gemeente beschikt over een actueel overkoepelend informatiebeveiligingsbeleid dat op onderdelen is uitgewerkt in specifieke procedures en/of richtlijnen. • De inhoud van het informatiebeveiligingsbeleid sluit aan op good practices, zoals de BIG en relevante wet- en regelgeving (zoals de AVG). • In het informatiebeveiligingsbeleid is beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de PDCA-cyclus rond informatiebeveiliging. • Het informatiebeveiligingsbeleid wordt minimaal één keer per drie jaar, of zodra zich belangrijke wijzigingen voordoen, beoordeeld en zo nodig bijgesteld. • de gemeente classificeert de informatie die zij verwerkt naar mate van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid.
1.3 Is het informatiebeveiligingsbeleid vertaald naar concrete activiteiten en zijn hiervoor voldoende middelen beschikbaar gesteld?	• De gemeente beschikt over een actueel informatiebeveiligingsplan met concrete activiteiten om nader invulling te geven aan diverse onderdelen van het informatiebeveiligingsbeleid. Op basis van de activiteiten is er een urenraming en budget opgesteld. • De gemeente beschikt over procedures en of richtlijnen waarin diverse onderdelen van het informatiebeveiligingsbeleid nader invulling hebben gekregen. • De PDCA-cyclus krijgt in de praktijk uitvoering zoals beschreven in het beleid.
1.4 Zijn binnen de organisatie de rollen en verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging helder belegd?	• Taken en verantwoordelijkheden rond informatiebeveiliging en de bescherming van (bijzondere) persoonsgegevens zijn duidelijk belegd in de organisatie.
1.5 Wordt de Raad periodiek geïnformeerd over de status van informatiebeveiliging?	• Het college legt verantwoording af over het informatiebeveiligingsbeleid, de gemaakte afspraken en geplande activiteiten.

Mens en gedrag	**Normen**
2.1 Is het hogere management actief betrokken bij informatiebeveiliging en het uitdragen daarvan binnen de organisatie?	• De directie stelt zich duidelijk achter het informatiebeveiligingsbeleid, vervult een voorbeeldfunctie en informeert en motiveert medewerkers om het beleid actief gestalte te geven.

2.2 Zijn medewerkers bewust van informatiebeveiligingsrisico's en is voor medewerkers duidelijk wat van hun verwacht wordt ten aanzien van informatiebeveiliging?	• Alle medewerkers gaan bewust en veilig om met vertrouwelijke informatie. De regels wat betreft vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en privacybescherming worden nageleefd. De gemeente zorgt ervoor dat iedere medewerker goed op de hoogte is van de regels, de risico's en de plicht om incidenten en datalekken te melden.

Techniek	**Normen**
3.1 Zijn het netwerk en bedrijfskritische systemen voldoende technisch beveiligd om ongeautoriseerde toegang te voorkomen? 3.2 Is er extra aandacht voor de technische beveiliging van gevoelige informatie, zoals persoonlijke gegevens?	• Er is een up-to-date overzicht van systemen, applicaties en dergelijke, waarin de gemeente informatie verwerkt. • De gemeente heeft afdoende technische maatregelen getroffen om ongeautoriseerde interne en externe toegang te voorkomen. • De gemeente heeft voldoende aanvullende technische beheersmaatregelen genomen om risico's ten aanzien van de bescherming van gevoelige informatie (waaronder persoonsgegevens) te waarborgen.

2.5. *Aanpak van het onderzoek*

In deze paragraaf geven we kort aan welke stappen zijn doorlopen bij dit onderzoek. We zijn het onderzoek begonnen met een startgesprek met de direct betrokkenen van de ambtelijke organisatie om doel, aanpak en planning van het onderzoek toe te lichten. Na het startgesprek verzamelden we de feitelijke informatie, we voerden een kort dossieronderzoek uit aan de hand van documenten en we voerden enkele inventariserende gesprekken. Met de resultaten daarvan stelden we een normenkader op. Vervolgens zijn we praktijkgegevens verzameld om de praktijk te toetsen aan deze normen. De bevindingen zijn vastgelegd in deze rapportage. Zo hebben we het onderzoek opgedeeld in vijf stappen, die in het onderstaande schema zijn aangegeven. De paragraaf hieronder geeft een meer gedetailleerde toelichting per stap.

Aanpak in vijf stappen

Activiteit	Toelichting	Resultaat
1. Start	• Startbijeenkomst met rekenkamercommissie: definitieve aanpak, wensen en verwachtingen, werkafspraken • Startbijeenkomst met betrokken ambtenaren	• Helder en gedragen plan van aanpak, goede werkafspraken
2. Inventarisatie	• Documentenanalyse, eventueel enkele inventariserende gesprekken	• Eerste beeld van beveiligingsbeleid en rapportages
3. Normenkader	• Opstellen normenkader, overleg met rekenkamercommissie, vaststellen normenkader	• Heldere normen voor alle onderzoeksvragen
4. Data verzamelen	• Interviews betrokken ambtenaren, diverse tests, online vragenlijst medewerkers, groepsgesprek raadsleden, leer- en werksessie gemeenten,	• Bevindingenrapport met bevindingen per deelvraag
5. Rapportage	• Afstemming rekenkamercommissie, ambtelijke wederhoor, eventuele aanpassingen en aanvullen met aanbevelingen, bestuurlijk wederhoor, ondersteuning bij presentatie rapportage	• Rapportage per gemeente en koepelnotitie

Stap 1: Start
Bij de start van het onderzoek zijn alle relevante documenten opgevraagd, is overlegd over de te houden interviews en is een contactpersoon voor het onderzoek per gemeente afgesproken om verdere werkafspraken te maken. Door de onderzoeksvragen en de aanpak toe te lichten werkte de rekenkamercommissie aan het vergroten van het draagvlak voor de uiteindelijke conclusies en aanbevelingen.

Stap 2: Inventarisatie
We hebben bewust eerst een globale inventarisatie uitgevoerd op basis van enkele sleuteldocumenten en gesprekken. Op basis van dat eerste resultaat is gekozen voor een verdieping (in stap 4) die past bij de gemeente.

Stap 3: Normenkader
Het onderzoek is gebaseerd op een normenkader per deelvraag. Dit normenkader is gelijk voor de vier gemeenten. Er waren geen inhoudelijke redenen om verschillende normen te hanteren. Bovendien maakte eenzelfde normenkader het leren en vergelijken tussen de vier gemeenten beter mogelijk.

Stap 4: Data verzamelen
In iedere gemeente zijn een aantal interviews gehouden met de direct betrokkenen bij informatiebeveiliging. Daarnaast is in iedere gemeente een vragenlijst uitgezet onder de medewerkers om de kennis en de mate waarin medewerkers bewust omgaan met informatiebeveiliging in beeld te krijgen. Verder zijn in iedere gemeente enkele applicaties en het beheer daarvan bekeken en is er in iedere gemeente een veiligheidsscan uitgevoerd.

Naast deze werkzaamheden is op basis van de inventarisatie door de rekenkamer besloten het onderzoek deels van maatwerk te voorzien en aan te passen aan de behoefte per gemeente. Alle vier de gemeenten vonden het een goed idee om de resultaten van het onderzoek uit te wisselen en zo van elkaar te leren. De rekenkamercommissie heeft daarom besloten direct na het verzamelen van alle bevindingen en de ambtelijke wederhoor een werksessie te organiseren met de ambtelijk betrokkenen van de vier gemeenten en het onderzoeksbureau, met als doel ervaringen uit te wisselen en te leren van elkaar.

In Westerveld bleek voor het laatst in 2016 in samenwerking met de gemeente Meppel een penetratietest te zijn uitgevoerd (dit is te zien als een meer uitvoerige kwetsbaarheidsscan die we in iedere gemeente gehouden hebben). Voor Westerveld is een interne en externe penetratietest uitgevoerd. De kwetsbaarheidsscan beoogt

kwetsbaarheden in het netwerk vast te stellen en te bezien of het mogelijk is om ongeautoriseerde toegang te verkrijgen tot één specifiek kritisch systeem. De scan levert ook op welke maatregelen kunnen helpen om de beveiliging waar mogelijk te verbeteren. De penetratietest is uitgebreider dan de kwetsbaarheidsscans die we in Meppel en Steenwijkerland hebben uitgevoerd. Bij de interne test wordt er gewerkt vanuit het perspectief van een interne aanvaller, bij een externe test wordt er gewerkt vanuit het perspectief van een hacker. Dat betekent concreet dat er bij een penetratietest meer kwetsbaarheden aan het licht komen. De resultaten tussen de vier gemeenten op dit vlak zijn daarom niet goed onderling te vergelijken.

De (technische) kwetsbaarheden die we gevonden hebben bij de penetratietest hebben we direct op een veilige manier verstuurd aan de CISO van de betrokken gemeente. Zo kon de CISO direct aan de slag om deze zaken op te lossen. We doen van deze bevindingen niet in detail verslag in deze openbare rapportage. Dat zou de gemeente immers kunnen schaden. In het kader van de ambtelijke en bestuurlijke wederhoor vragen we als rekenkamer echter wel of de gevonden kwetsbaarheden zijn verholpen, zodat u daar als raad van op de hoogte bent. In deze rapportage vindt u een kort verslag op hoofdlijnen op dit punt.

Stap 5: Rapportage

Tenslotte is na ambtelijk en bestuurlijk hoor- en wederhoor deze rapportage opgesteld.

3. Bevindingen

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen per onderzoeksvraag en per norm aangegeven. Bij de bevindingen is telkens aangegeven op basis waarvan de bevinding is opgenomen, dat kunnen documenten, interviews, vragenlijsten, tests of andere bronnen zijn.

3.1. Organisatie en beleid

Onderzoeksvraag 1.1: Worden er systematische en actuele risicoanalyses gemaakt rond informatiebeveiliging en worden er op basis daarvan passende beheersmaatregelen genomen?

Norm: Er worden met voldoende frequentie risicoanalyses uitgevoerd. In de risicoanalyses zijn de belangrijkste risico's geïdentificeerd. De risicoanalyses geven ook inzicht in specifieke risico's m.b.t. het beheer van (bijzondere) persoonsgegevens.

Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Westerveld beschrijft dat risicoanalyse(s) uitgevoerd worden, maar RI&E-documentatie is niet beschikbaar. Uit verdere navraag is gebleken dat in 2010 de laatste risicoanalyse is uitgevoerd.

In latere jaren is geen RI&E meer uitgevoerd. Beheersmaatregelen worden vastgesteld op basis een analyse van de Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten, daarbij wordt gekeken in welke mate de maatregelen zijn uitgevoerd. Dit wordt een GAP-analyse op de BIG genoemd. Prioriteit bij het oppakken van ontbrekende maatregelen is gesteld op basis van het risico dat het ontbreken van een maatregel in zich draagt.

Norm: Relevante beheersmaatregelen worden vastgesteld op basis van good practices, zoals de BIG.

De gemeente Westerveld heeft een gap-analyse uitgevoerd op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). De laatste gap-analyse is uitgevoerd in 2018.

In het GAP-analyse document geeft de gemeente Westerveld per BIG-maatregel aan wat de status is:
- Geaccepteerd risico;
- Direct implementeren;
- Later implementeren;
- Onbekend;
- Niet van toepassing;
- Reeds geïmplementeerd.

Uit interviews blijkt dat er een werkgroep informatiebeveiliging is. Deze groep komt eenmaal per zes weken bij elkaar. De agenda wordt bepaald door de gap-analyse op de BIG.

Norm: Het totaal aan maatregelen geeft voldoende waarborgen voor een goede bescherming van de (bijzondere) persoonsgegevens die de gemeente in beheer heeft.

De gemeente Westerveld heeft in het beleidsplan (hoofdstuk 6 – governance) beschreven welk soort maatregelen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de AVG. Het beschrijft dat op bestuurlijk en ambtelijk niveau een aantal organisatorische maatregelen noodzakelijk zijn. Hoofdstuk 6.2 van dat document beschrijft dat teamleiders primair verantwoordelijk zijn om passende technische en organisatorische maatregelen te treffen.

Verder beschrijft het document dat op het gebied van mens, proces en techniek maatregelen getroffen moeten worden.

Hoofdstuk II.II van het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Westerveld beschrijft de informatieveiligheidspiramide. Deze piramide beschrijft de opzet van informatiebeveiliging in stappen, waarbij stap 1 het (opstellen van) beleid is. Stap 2 is de informatieveiligheidsanalyse. In die stap wordt een risico-inventarisatie en evaluatie uitgevoerd (RI&E). Stap 3 is het opstellen van een actieplan en stap 4 is het uitwerken van het beleid en de maatregelen naar de verschillende deelgebieden van de gemeente.

Met de opzet zoals beschreven is in 2014 gestart, maar met het vertrek van de CISO in 2015 zijn deze stappen niet meer consequent uitgevoerd. Zoals eerder gesteld is een RI&E destijds niet uitgevoerd. Uit de interviews bleek dat, hoewel er een werkgroep informatiebeveiliging is, deze werkgroep niet heeft gefunctioneerd zoals bedoeld. Het ontbrak aan tijd en prioriteit. De werkgroep miste een aanjager door het ontbreken van voldoende invulling van de rol van de CISO (chief information officer). Inmiddels is de capaciteit versterkt, zoals verderop in dit rapport wordt aangegeven.

In relatie tot dit onderwerp zijn in de enquête die gehouden is onder de medewerkers van de gemeente Westerveld een aantal vragen gesteld. Op de onderstaande onderdelen scoort Westerveld dicht bij het gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten. De vragen en de reacties staan hieronder:

De gemeente doet de juiste dingen op het gebied van informatiebeveiliging:

Keuze:	**Aantal antwoorden:**	**Percentage:**	**Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:**
Helemaal eens	0	0%	5%
Eens	13	43%	40%
Neutraal	15	50%	48%
Oneens	2	7%	6%
Helemaal oneens	0	0%	0%

De gemeente doet de juiste dingen om de gegevens van eigen medewerkers te beschermen:

Keuze:	**Aantal antwoorden:**	**Percentage:**	**Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:**
Helemaal eens	1	3%	6%
Eens	13	43%	37%
Neutraal	13	43%	51%
Oneens	2	7%	4%
Helemaal oneens	1	3%	1%

De gemeente doet de juiste dingen om de gegevens van haar inwoners te beschermen:

Keuze:	**Aantal antwoorden:**	**Percentage:**	**Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:**
Helemaal eens	1	3%	7%
Eens	15	50%	46%
Neutraal	13	43%	42%
Oneens	1	3%	4%
Helemaal oneens	0	0%	0%

Onderzoeksvraag 1.2: Biedt het informatiebeveiligingsbeleid voldoende basis voor de bescherming van gegevens?

Norm: De gemeente beschikt over een actueel overkoepelend informatiebeveiligingsbeleid dat op onderdelen is uitgewerkt in specifieke procedures en/of richtlijnen.

De gemeente Westerveld heeft een informatiebeveiligingsbeleid dat stamt uit 2014. Ten tijde van het onderzoek lag een nieuw concept gereed voor vaststelling door het college. De nieuwe CISO heeft sinds zijn aantreden in september 2018 werk gemaakt van het finaliseren van dit beleid. De opzet van dit document is een doorontwikkeling van het informatiebeveiligingsbeleid van 21 november 2013. Daarnaast zijn er voorbeelden van een aantal procedures, bijvoorbeeld met betrekking tot de afvoer van (oude) computers, autorisatie tot gemeentelijke voorziening en/of het lokale gemeentelijke netwerk, back-up en restore, de rapportage van incidenten, enzovoorts.

In de praktijk worden maatregelen beperkt doorgevoerd. Zo is er bijvoorbeeld wel nagedacht over het afschermen van gegevens: een afdeling heeft een gescheiden omgeving in het DMS-systeem en een eigen omgeving op de netwerk share. De informatie daar is dan alleen voor de afdeling zelf inzichtelijk. Ook binnen die omgeving kunnen stukken aangeduid worden als vertrouwelijk.

Anderzijds is in interviews aangegeven dat een aantal procedures nog niet zijn uitgewerkt. Als oorzaak wordt gewezen op het ontbreken van een volwaardige invulling van de CISO-rol. Met de komst van de nieuwe fulltime CISO is de mogelijkheid ontstaan om procedures en processen verder uit te laten werken en aan te laten scherpen.

Norm: De inhoud van het informatiebeveiligingsbeleid sluit aan op good practices, zoals de BIG en relevante wet- en regelgeving (zoals de AVG).

De Gemeente Westerveld beschrijft in haar informatiebeveiligingsbeleid zich te baseren op de ISO 27001 en ISO 27002 normering en daarbij is ook aangegeven dat het beleid gebaseerd is op de BIG én rekening is gehouden met wettelijke kaders.

Uit de interviews blijkt ook dat de gemeente zich baseert op de wereldwijd geaccepteerde standaarden. Zoals eerder ook beschreven wordt de agenda van de werkgroep informatiebeveiliging met name bepaald door de resultaten van de gap-analyse op de BIG.

Norm: In het informatiebeveiligingsbeleid is beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de PDCA-cyclus rond informatiebeveiliging.

Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Westerveld beschrijft in hoofdstuk 1.5:

"Om borging van het informatieveiligheidsbeleid en de daarvan afgeleide plannen te realiseren, wordt naast een toebedeling van rollen (zie hoofdstuk 2), onderstaande Plan, Do, Check, Act (PDCA) cyclus doorlopen. Alhoewel altijd tussentijds documenten kunnen worden bijgesteld, worden onderstaande uitgangspunten gehanteerd voor het doorlopen van de PDCA-cyclus (zie figuur 2):

1. ***Informatieveiligheidsbeleid**: bevat het informatieveiligheidsbeleid en de visie op informatieveiligheid. Bijstelling van het informatieveiligheidsbeleid vindt plaats in een cyclus van 3 jaar. Indien zich grote wijzigingen voordoen vindt actualisatie eerder plaats.*
2. ***Informatieveiligheidsanalyse**: bevat de risicoanalyse (de toets aan de praktijk) op basis van informatieveiligheidsbeleid en de normen die hierin zijn vermeld of de normen waar in het beleid naar wordt gerefereerd. Bijstelling van de informatieveiligheidsanalyse vindt plaats na 1 tot 2 jaar;*
3. ***Actieplan Informatieveiligheid**: bevat de concrete, geprioriteerde acties volgend uit de informatieveiligheidsanalyse. Bijstelling (hieronder valt ook de voortgang op de realisatie van de afgesproken acties en maatregelen) van het actieplan Informatieveiligheid vindt (conform de bespreking in het informatieveiligheidsoverleg zie paragraaf 2.3) twee- tot viermaal per jaar plaats."*

Norm: Het informatiebeveiligingsbeleid wordt minimaal één keer per drie jaar, of zodra zich belangrijke wijzigingen voordoen, beoordeeld en zo nodig bijgesteld.

Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Westerveld beschrijft in hoofdstuk 1.5 dat het informatieveiligheidsbeleid eenmaal per 3 jaar wordt bijgesteld, of eerder in geval van grote wijzigingen (zie ook het voorgaande norm). Het formele beleid stamt uit 2014. Het concept beleid is van maart 2018 en het is belangrijk dat dit beleid wordt bijgesteld, gevalideerd en gefinaliseerd.

Uit interviews blijkt dat de nieuwe CISO dit beleid als actiepunt heeft opgepakt. Het beleid wordt op zeer korte termijn opnieuw vastgesteld.

Norm: De gemeente classificeert de informatie die zij verwerkt naar mate van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid.

Hoofdstuk 3 van het informatiebeveiligingsbeleid beschrijft de classificatie en het beheer van informatie en bedrijfsmiddelen. Op pagina 29 staat het classificatietabel:

Niveau	Beschikbaarheid	Integriteit	Vertrouwelijkheid
Geen / 0	**Niet nodig** gegevens kunnen zonder gevolgen langere tijd niet beschikbaar zijn *(bv: ondersteunende tools als routeplanner)*	**Niet zeker** informatie mag worden veranderd *(bv: templates en sjablonen)*	**Openbaar** informatie mag door iedereen worden ingezien *(bv: algemene informatie op de externe website van de gemeente*
Laag / I	**Belangrijk** informatie mag incidenteel niet beschikbaar zijn *(bv: administratieve gegevens)*	**Beschermd** het bedrijfsproces staat enkele (integriteits-) fouten toe *(bv: interne rapportages)*	**Bedrijfsvertrouwelijk** informatie is toegankelijk voor alle medewerkers van de organisatie *(bv: informatie op het intranet en concept college/raad voorstellen)*
Midden / II	**Noodzakelijk** informatie moet vrijwel altijd beschikbaar zijn, continuïteit is belangrijk *(bv: voorwaardelijke primaire proces informatie)*	**Hoog** het bedrijfsproces staat zeer weinig fouten toe *(bv: bedrijfsvoeringinformatie en primaire procesinformatie zoals vergunningen)*	**Vertrouwelijk** informatie is alleen toegankelijk voor een beperkte groep gebruikers *(bv: persoonsgegevens, bijzondere financiële gegevens, zoals aanbestedingscalculaties)*
Hoog / III	**Essentieel** informatie mag alleen in uitzonderlijke situaties uitvallen, bijvoorbeeld bij calamiteiten *(bv: basisregistratie BRP)*	**Absoluut** het bedrijfsproces staat geen fouten toe *(bv: specifieke gemeentelijke informatie waaraan rechten zijn te ontlenen in b.v in basisregistratie of op de website)*	**Geheim** informatie is alleen toegankelijk voor direct aan de taak toegewezen persoon *(bv: zorggegevens, strafrechtelijke informatie)*

Uit interviews blijkt dat in de praktijk met bepaalde stukken vertrouwelijk wordt omgegaan. Bijvoorbeeld als het gaat om disciplinaire maatregelen. Het stuk krijgt het label ‘Vertrouwelijk’ en is daardoor niet zichtbaar in de agenda of in publieke stukken.

Daarnaast heeft de gemeente de mogelijkheid om informatie te beveiligen en het gebruik daarvan te beperken tot bepaalde personen.

In de enquête die als onderdeel van het onderzoek is uitgezet onder de medewerkers van de gemeente Westerveld, is ook een vraag gesteld over dataclassificatie. Westerveld scoort daarbij gemiddeld. Hieronder de vraag en de reactie daarop:

Zou u kunnen beoordelen wat de gevoeligheid is van de gegevens waarmee u dagelijks werkt, als dat u zou worden gevraagd? (Denk in termen van openbaar, vertrouwelijk en geheim)

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Zeer goed	8	27%	32%
Redelijk goed	18	60%	55%
Matig	3	10%	10%
Zeer beperkt	1	3%	4%
Helemaal niet	0	0%	0%

Onderzoeksvraag 1.3: Is het informatiebeveiligingsbeleid vertaald naar concrete activiteiten en zijn hiervoor voldoende middelen beschikbaar gesteld?

Norm: De gemeente beschikt over een actueel informatiebeveiligingsplan met concrete activiteiten om nader invulling te geven aan diverse onderdelen van het informatiebeveiligingsbeleid. Op basis van de activiteiten is er een urenraming en budget opgesteld.

De gemeente Westerveld heeft het beleidsplan van 2014 dit is in 2014 vertaald naar actieplan of jaarplan voor 2014. In de jaren daarna is er gaan jaarplan meer opgesteld.

Norm: De gemeente beschikt over procedures en of richtlijnen waarin diverse onderdelen van het informatiebeveiligingsbeleid nader invulling hebben gekregen.

Een aantal procedures zijn beschreven, zoals de afvoer van (oude) computers, autorisatie tot gemeentelijke voorziening en/of het lokale gemeentelijke netwerk, back-up en restore, de rapportage van incidenten, enzovoorts.

Uit interviews blijkt dat in de praktijk een aantal richtlijnen ten aanzien van informatiebeveiliging worden gehanteerd. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan autorisaties: het bepalen van de vertrouwelijkheid van bepaalde stukken, het afschermen van gegevens, fysieke toegang. De relatie tussen de richtlijnen en de procedures en het informatiebeveiligingsbeleid is echter onduidelijk.

Norm: De PDCA-cyclus krijgt in de praktijk uitvoering zoals beschreven in het beleid.

In het beveiligingsbeleid in hoofdstuk 1.5 is beschreven hoe de PDCA-cyclus vorm krijgt. In hoofdstuk 2.3 is beschreven dat de CISO-voorzitter is van het overleg informatieveiligheid. Dat overleg vindt 2 tot 4 maal per jaar plaats.

Uit zowel documentatie als interviews blijkt dat bovenstaande PDCA-cyclus in de praktijk niet als zodanig wordt gevolgd. Een risicoanalyse in de zin van een RI&E is het laatst in 2010 uitgevoerd. Wel is er een gap-analyse op de BIG uitgevoerd. Deze resultaten en de daaruit voortvloeiende actiepunten worden besproken in de werkgroep informatiebeveiliging. Een actieplan c.q. jaarplan informatieveiligheid ontbreekt. De nieuwe CISO heeft dit als onderwerp op de agenda staan.

Onderzoeksvraag 1.4: Zijn binnen de organisatie de rollen en verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging helder belegd?

Norm: Taken en verantwoordelijkheden rond informatiebeveiliging en de bescherming van (bijzondere) persoonsgegevens zijn duidelijk belegd in de organisatie.

In het informatiebeveiligingsbeleid in hoofdstuk 2 is de organisatie van informatieveiligheid beschreven. In een ander document, het beleidsplan, is in hoofdstuk 6 de governance beschreven met betrekking tot de AVG. Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Westerveld beschrijft een aantal rollen en verantwoordelijkheden die breed worden belegd in de organisatie.

In het beleid zijn de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk belegd. Uit de interviews blijkt dat de rol van CISO tot aan september 2018 werd ingevuld voor 4 uur per week. Daardoor ontbrak het 'aanjagen' van informatiebeveiliging, bijvoorbeeld in de werkgroep informatiebeveiliging. Met de komst van de nieuwe fulltime CISO kan dit een nieuwe impuls krijgen.

In de enquête die PwC heeft uitgezet onder de medewerkers van Westerveld zijn twee vragen gesteld met betrekking tot dit onderwerp. Uit de resultaten blijkt dat medewerkers even goed of iets beter op de hoogte zijn van rollen en verantwoordelijkheden in de organisatie in vergelijking met de andere drie onderzochte gemeenten.

Weet u wie op het gebied van informatiebeveiliging de belangrijkste functies vervullen in uw organisatie?

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Zeer goed	7	23%	24%
Redelijk goed	16	53%	44%
Matig	3	10%	21%
Zeer beperkt	1	3%	7%
Helemaal niet	1	3%	3%

Het is u bekend bij wie u terecht kunt als u een vraag zou hebben over het informatiebeveiligingsbeleid:

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Helemaal eens	10	33%	25%
Eens	16	53%	51%
Neutraal	2	7%	13%
Oneens	1	3%	8%
Helemaal oneens	1	3%	1%

Onderzoeksvraag 1.5: Wordt de raad periodiek geïnformeerd over de status van de informatiebeveiliging?

Norm: Het college legt verantwoording af over het informatiebeveiligingsbeleid, de gemaakte afspraken en geplande activiteiten.

In hoofdstuk II.IV van het informatiebeveiligingsbeleid is beschreven dat het college van burgemeester en wethouders op bestuurlijk niveau de verantwoordelijkheid heeft voor controle en toetsing op informatieveiligheid.

Informatiebeveiliging wordt als paragraaf opgenomen in het jaarverslag. Via deze paragraaf wordt de raad geïnformeerd over informatiebeveiliging. De medewerker Interne Controller van de gemeente Westerveld verzorgt deze rapportage. Bij de geïnterviewden was dit proces niet altijd bekend. Er is geen specifiek collegelid verantwoordelijk voor informatiebeveiliging.

De paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening bevat een aparte kop informatiebeveiliging. De paragrafen in de jaarrekening worden in de loop van 2014 tot en met 2017 een stuk korter. In het verslag van 2014 is de

totstandkoming en het doel van het informatiebeveiligingsbeleid kort weergegeven. In 2015 is in kortere bewoordingen het informatiebeveiligingsbeleid weer toegelicht en is aangegeven dat niet alle geplande activiteiten zijn uitgevoerd. In de jaarrekening van 2016 wordt o.a. vermeld dat er een onderzoek is gedaan naar de beveiliging van het netwerk en dat de daaruit voortgekomen bevindingen zijn opgelost. In 2017 is de invoering van de ENSIA toegelicht (eenduidige vragenlijst die diverse zelfevaluaties vervangt) en wordt de invoering van de AVG genoemd.

3.2. Mens en gedrag

Het tweede element in het geheel van informatiebeveiliging is mens en gedrag.

Onderzoeksvraag 2.1: Is het hogere management actief betrokken bij informatiebeveiliging en het uitdragen daarvan binnen de organisatie?

Norm: De directie stelt zich duidelijk achter het informatiebeveiligingsbeleid, vervult een voorbeeldfunctie en informeert en motiveert medewerkers om het beleid actief gestalte te geven.

Het beleid van de gemeente Westerveld beschrijft de rollen en verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging.

Uit interviews blijkt dat de gemeente Westerveld geen strikt hiërarchische organisatie is. Verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging ligt zowel in het beleid (voor een deel) als in de praktijk bij iedereen. Het management moet er wel bij betrokken worden. Het management, het college en de raad worden nu nog zeer beperkt betrokken bij informatiebeveiliging.

De meningen liepen uiteen als het ging of het management informatiebeveiliging bespreekbaar maakt. De een gaf aan dat binnen de verschillende teams van de gemeente informatiebeveiliging als onderwerp wel bespreekbaar werd gemaakt, de ander gaf aan daar niets van te merken.

De rol van CISO is sinds de komst van de nieuwe CISO in september bewust losgekoppeld van de afdeling IT. Gecombineerd met het feit dat het een fulltime functie is geworden, veronderstelt dit dat de gemeente Westerveld op bestuurlijk niveau informatiebeveiliging belangrijk vindt.

In de enquête die is gehouden onder de medewerkers van de gemeente Westerveld is een stelling voorgelegd over actieve betrokkenheid van het management bij informatiebeveiliging. Westerveld scoort daarbij iets positiever dan het gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten.

Het management is actief betrokken bij informatiebeveiliging en het uitdragen daarvan binnen (uw afdeling van) de organisatie:

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Helemaal eens	2	7%	6%
Eens	12	40%	32%
Neutraal	12	40%	46%
Oneens	3	10%	13%
Helemaal oneens	1	3%	3%

Onderzoeksvraag 2.2: Zijn medewerkers zich bewust van informatiebeveiligingsrisico's en is voor medewerkers duidelijk wat van hen verwacht wordt ten aanzien van informatiebeveiliging?

Norm: Alle medewerkers gaan bewust en veilig om met vertrouwelijke informatie. De regels wat betreft vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en privacybescherming worden nageleefd. De gemeente zorgt ervoor dat iedere medewerker goed op de hoogte is van de regels, de risico's en de plicht om incidenten en datalekken te melden.

De gap-analyse laat zien dat er geen bewustwordingscursus is, maar dat dat direct geïmplementeerd moet worden (zie punt 7.1.3.2 van de gap-analyse).

In de interviews werd unaniem aangegeven dat informatiebeveiliging wel onder de aandacht wordt gebracht, maar dat dit geen vaste regelmaat heeft. Er zijn geen vaste campagnes, maar er wordt geïnformeerd via bijvoorbeeld het personeelsoverleg, via mededelingen van de schermbeveiligingen, via het intranet zijn er

instructies beschikbaar bijvoorbeeld voor hoe om te gaan met USB-sticks en e-mail en ook Technisch Beheer plaatst berichten op het intranet wanneer er informatiebeveiligingsrisico's zijn. De Functionaris Gegevensbescherming heeft extra aandacht gevraagd voor privacy en het goed omgaan met gevoelige gegevens, wat nauw verbonden is met informatiebeveiliging.

Ook de komst van de AVG heeft geholpen bij de bewustwording van mensen. Volgens geïnterviewden is het management zich niet meer of minder bewust van informatiebeveiliging dan de 'gewone' medewerker.

In de enquête die als onderdeel van dit onderzoek is uitgezet onder de medewerkers van de gemeente Westerveld zijn een aantal vragen gesteld met betrekking tot dit onderwerp. De score is hier in de buurt of iets positiever dan het gemiddelde van de vier gemeenten. Ook is gevraagd welk cijfer de medewerkers de gemeente zouden geven. Dit zijn de resultaten:

Als u uw organisatie een cijfer zou mogen geven voor informatiebeveiliging (op een schaal van 1 tot 10) welk cijfer zou dat dan zijn?
Antwoord (gemiddelde van 30 cijfers): **6,5**

In hoeverre bent u bekend met het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente en de inhoud ervan?

Keuze:	**Aantal antwoorden:**	**Percentage:**	**Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:**
Zeer goed	3	10%	8%
Redelijk goed	14	47%	47%
Matig	8	27%	31%
Zeer beperkt	4	13%	10%
Helemaal niet	1	3%	5%

Is voor u duidelijk wat van u verwacht wordt ten aanzien van informatiebeveiliging?

Keuze:	**Aantal antwoorden:**	**Percentage:**	**Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:**
Zeer goed	4	13%	13%
Redelijk goed	18	60%	58%
Matig	7	23%	20%
Zeer beperkt	0	0%	5%
Helemaal niet	1	3%	3%

Zou u een situatie kunnen herkennen waarin sprake is van een datalek?

Keuze:	**Aantal antwoorden:**	**Percentage:**	**Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:**
Zeer goed	3	10%	14%
Redelijk goed	13	43%	50%
Matig	10	33%	24%
Zeer beperkt	2	7%	6%
Helemaal niet	2	7%	7%

U wordt regelmatig en goed geïnformeerd over informatiebeveiliging:

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Helemaal eens	1	3%	8%
Eens	13	43%	38%
Neutraal	11	37%	36%
Oneens	5	17%	17%
Helemaal oneens	0	0%	1%

U weet wat u moet doen als u een datalek zou hebben ontdekt of als u daarop attent zou zijn gemaakt:

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Helemaal eens	4	13%	17%
Eens	18	60%	51%
Neutraal	4	13%	18%
Oneens	3	10%	12%
Helemaal oneens	1	3%	2%

U bent op de hoogte van regels en risico's omtrent de omgang met gevoelige gegevens:

Keuze:	Aantal antwoorden:	Percentage:	Percentage gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten:
Helemaal eens	5	17%	17%
Eens	18	60%	51%
Neutraal	6	20%	23%
Oneens	1	3%	6%
Helemaal oneens	0	0%	1%

3.3. Techniek

Het derde element van informatiebeveiliging is de techniek.

Onderzoeksvraag: 3.1 Zijn het netwerk en de bedrijfskritische systemen voldoende technisch beveiligd om ongeautoriseerde toegang te voorkomen?

Norm: Er is een up-to-date overzicht van systemen, applicaties en dergelijke, waarin de gemeente informatie verwerkt.

De Gemeente Westerveld heeft in een Excel sheet een overzicht van Leveranciers, Pakket namen, Referentiecomponenten binnen de gemeente, de Status (in productie of anders), Gebruikte technologieën en ten laatste welke organisatie gebruik maakt van het pakket (Westerveld of RUD Drenthe).

Norm: De gemeente heeft afdoende technische maatregelen getroffen om ongeautoriseerde interne en externe toegang te voorkomen.

Normaliter zou naar aanleiding van een risicoanalyse en/of een informatiebeveiligings(jaar)plan een overzicht van getroffen en te treffen maatregelen zijn gedocumenteerd. Deze documentatie is bij de gemeente Westerveld het laatst in het jaarplan voor 2014 aanwezig. Wat de samenhang is tussen de getroffen maatregelen kan niet worden geduid vanwege het ontbreken van een jaarplan in latere jaren.

Uiteraard zijn er wel een reeks van technische maatregelen getroffen om ongeautoriseerde interne en externe toegang te voorkomen. Hierbij kan gedacht worden aan firewalls, antivirus, veilig e-mailen, een applicatie voor veilige bestandsuitwisseling, beheer van mobiele apparaten (mobieltjes) en een pasjessysteem voor fysieke toegang.

Als onderdeel van het Rekenkameronderzoek Informatiebeveiliging heeft PwC bij de gemeente Westerveld een penetratietest onderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verschaffen in de veiligheid van het interne netwerk van de gemeente en mogelijke verbeterpunten te identificeren. Een penetratietest wordt vaak gebruikt om de technische beveiliging te controleren.

Het belangrijkste resultaat van ons onderzoek is dat het verouderd netwerkprotocol, het gebruik van lokale administratieve accounts met eenzelfde wachtwoord op alle devices en missende beveiligingsupdates ongeautoriseerde toegang mogelijk maken tot het interne netwerk van de gemeente Westerveld. Zonder enige vorm van rechten op de infrastructuur van gemeente Westerveld was het mogelijk om de hoogst mogelijke rechten en daarmee volledige administratieve controle te verkrijgen op het interne netwerk. Daarmee kan een kwaadwillende toegang krijgen tot persoonsgegevens van inwoners van de gemeente Westerveld.

Onveilige configuratie maakt het mogelijk om rechten te verkrijgen en te verhogen op het interne netwerk

Er zijn kwetsbare netwerkprotocollen ingeschakeld op systemen van gemeente Westerveld. Het technische gevolg is dat zoekopdrachten voor onbekende, niet meer bestaande systemen op het netwerk worden omgeroepen. Een aanvaller kan van deze oproepen misbruik maken en zo kan een kwaadwillende betrekkelijk eenvoudig inzage kan krijgen in data op de server.

Een aanvaller moet zich eerst toegang verschaffen tot het netwerk van de gemeente om misbruik te kunnen maken van deze kwetsbaarheid. Daarna is de aanval zoals boven beschreven relatief eenvoudig uit te voeren. Het benodigde kennisniveau voor deze aanval ligt tussen beginner en gevorderde.

Lokale administratieve accounts met eenzelfde wachtwoord

Het wachtwoord van lokale administratieve accounts (beheeraccounts) is op meerdere servers identiek. Als een aanvaller zich toegang heeft verschaft tot het lokale administratieve account, kan hij diezelfde rechten op meerdere andere servers direct inzetten. Op die manier kan hij eenvoudig zijn toegang binnen het netwerk uitbreiden en met behulp van de informatie van andere systemen zijn toegangsrechten vermeerderen.

Om hier misbruik van te kunnen maken, moet een aanvaller zich eerst toegang hebben verschaft tot 1 systeem. De moeilijkheidsgraad voor die stap is verschillend. De drempel voor toegang tot andere systemen daarna is erg laag en dat is waar deze kwetsbaarheid om draait.

Missende kritieke updates maken gemeente Westerveld kwetsbaar voor ransomware aanvallen
Uit onze werkzaamheden bleek dat vijf systemen op het netwerk van gemeente Westerveld specifieke beveiligingsupdates missen, die nodig zijn om een ransomware aanval te stoppen. De kwetsbaarheid die het hier betreft, heeft destijds elders de *Wannacry ransomware* aanval gefaciliteerd.

Bij deze aanval zijn diverse organisaties getroffen door malafide programmatuur die alle gegevens op een systeem versleutelt en zichzelf door het hele netwerk verspreidt. Hierbij kunnen gegevens verloren raken en systemen voor lange tijd niet beschikbaar zijn. Deze zelfde kwetsbaarheid kan misbruikt worden om administratieve controle te verkrijgen op het interne netwerk. Het verhelpen van deze kwetsbaarheid door de betreffende update te installeren is dus zeer belangrijk omdat het risico van misbruik substantieel is.

Onderzoeksvraag: 3.2 Is er extra aandacht voor de technische beveiliging van gevoelige informatie, zoals persoonlijke gegevens?

Norm: De gemeente heeft voldoende aanvullende technische beheersmaatregelen genomen om risico's ten aanzien van de bescherming van gevoelige informatie (waaronder persoonsgegevens) te waarborgen.

Hoofdstuk 1.4 van het informatiebeveiligingsbeleid beschrijft dat als uit de risicoanalyse blijkt dat voor bepaalde gegevensverwerkingen een hoger beveiligingsniveau is vereist dan de BIG, dat een daarvoor verantwoordelijk persoon aanvullende maatregelen moet treffen.

In datzelfde hoofdstuk is ook beschreven dat afhankelijk van de klassenindeling van de AVG aanvullende maatregelen vereist kunnen zijn bij de verwerking van persoonsgegevens.

Een RI&E is niet uitgevoerd. Van daaruit is derhalve niet gedocumenteerd welke aanvullende maatregelen –ten opzichte van de BIG en waar nodig- zijn getroffen. Ook andere documentatie van aanvullende maatregelen vanwege een verhoogd risico is niet aanwezig.

Uit de interviews blijkt dat in de praktijk wel specifieke maatregelen zijn getroffen waar nodig. Een voorbeeld daarvan is dat het pasjessysteem (voor fysieke toegang) is losgekoppeld van het gemeentelijke netwerk.

Applicatieonderzoeken
In het kader van deze norm zijn bij de gemeente Westerveld een tweetal applicaties/applicatiesets onderzocht, te weten het Green Valley Zaaksysteem en het Sociaal Domein bestaande uit Aeolus, JVS en Veilig Opgroeien. De belangrijkste resultaten worden hieronder geschetst. Per onderwerp wordt gestart met een korte omschrijving, gevolgd door de bevindingen per applicatie. Voor meer context verwijzen wij u naar Annex A.

- *Autorisatiebeheer*

Het is belangrijk om alleen die personen toegang te geven tot een applicatie en/of delen van een applicatie die de toegang nodig hebben in het kader van hun functie. Op die manier wordt ongeautoriseerde toegang tot een minimum beperkt, evenals de kans op datalekken.

Het beheer van accounts verloopt voor Green Valley en voor het Sociaal Domein op een procesmatige wijze.

Periodieke controle op autorisaties wordt echter niet uitgevoerd. Dit kan in theorie betekenen dat er accounts aanwezig zijn die niet meer aan een persoon gelinkt kunnen worden of dat er accounts zijn met een teveel aan rechten. Wel is in verband tot het Sociaal Domein aangegeven dat het om een dermate kleine hoeveelheid gebruikers gaat, dat er hierdoor vanzelf wel overzicht is.

- *Beschikbaarheid*

Beschikbaarheid is van oudsher een belangrijk aspect. Als een applicatie niet beschikbaar is kan er ook niet gewerkt worden. Daarnaast is het van belang om goede backups te maken en te testen, zodat een applicatie binnen afzienbare tijd hersteld kan worden na een calamiteit.

Green Valley is een applicatie in de cloud, daardoor ligt beschikbaarheid als verantwoordelijkheid bij de leverancier. Dit blijkt in de praktijk goed geborgd te zijn.

- *Change management*

Het aanbrengen van veranderingen aan applicaties dient op een verantwoorde manier te gebeuren. Een historie van wijzigingen dient te worden bijgehouden en nieuwe wijzigingen dienen niet lichtvoetig te worden doorgevoerd. Daarom moeten nieuwe updates eerst goed worden getest. Dit om de stabiliteit en functionaliteit van de omgeving niet in gevaar te brengen. Maar hier moet ook nagedacht worden over welke medewerkers toegang hebben tot de gegevens.

Het doorvoeren van nieuwe updates voor Green Valley geschiedt door de nieuwe updates en functionaliteit eerst in een testomgeving te testen. Na goedkeuring van de gemeente wordt een update doorgevoerd in productie.

Voor het Sociaal Domein zijn ook twee omgevingen, Test en Productie. Er zijn echter wel minder personen die toegang hebben tot de testomgeving

In Green Valley is per zaaktype terug te herleiden tot aan het begin van de zaak hoe de instellingen zijn geweest. Hierdoor kan integriteit van de data bewaakt worden, doordat foutieve wijzigingen opgespoord kunnen worden.

Voor het Sociaal Domein wordt een historie van updates of configuratiewijzigingen niet specifiek bijgehouden. Alleen als een nieuwe update nieuwe functionaliteit heeft, dan wordt aan de afdeling gevraagd of ze die functionaliteit willen en zo ja, om dan een melding te openen in TOPdesk.

- *Risico op databeveiligingsincidenten*

Het risico op incidenten waardoor een datalek optreedt wordt beperkt door de inname, het gebruik van en toegang tot persoonsgegevens tot een minimum te beperken. Toegang tot extra gevoelige gegevens moet extra gereguleerd of beperkt worden.

Voor Green Vally is alle data in de testomgeving fictief. Dit betekent dat gevoelige gegevens niet via de testomgeving gelekt kunnen worden. Verder is er strenge toegangsregeling tot zaaktypen. Medewerkers hebben niet alleen wel of niet toegang tot een bepaalde zaak, maar kunnen indien noodzakelijk ook bepaalde onderdelen niet zien, zoals het BSN.

Voor Aeolus is er een anonimiseringsscript om de database in de Testomgeving te anonimiseren. Dat is dan in eerste instantie een backup vanuit Productie, maar wordt dus geanonimiseerd. Veilig Opgroeien Test bevat geen productiedata. In JVS staat in test een oude versie van de productiedatabase.

De gemeente heeft de thuiswerkplek zodanig ingesteld dat het niet mogelijk is om bestanden vanuit huis te uploaden naar danwel te downloaden van de werkplekomgeving. Dit verkleint de kans op datalekken.

- *AVG - Logging en Monitoring*

In het kader van de AVG is het van belang om aan te kunnen tonen dat data niet ongeautoriseerd benaderd is. Tevens ondersteunt dit bij enkele rechten van betrokkenen, zoals het recht om te weten wat er met persoonsgegevens gebeurd is.

Bij de gemeente Westerveld is voor Green Vally indien gewenst zeer gedetailleerd logging op te vragen, die aantoont wat er met persoonsgegevens is gebeurd.

Elke activiteit die iemand doet bij Veilig Opgroeien wordt gelogd, zoals het aanmaken. In Aeolus kan alles worden opgevraagd wat een gebruiker heeft gedaan. Ook activiteiten van beheerders worden vastgelegd. De

techlogs (onder andere storingen in de applicatie) van Aeolus gaan tot 8 weken terug in het verleden, de gebeurtenissen logs tot 1 maand.

- *Leveranciersmanagement*

Onder leveranciersmanagement verstaan we in het kader van dit onderzoek dat er goede afspraken zijn gemaakt over support (ondersteuning) en beschikbaarheid. Maar vooral dat dit goed functioneert in de praktijk.

Er zijn twee leveranciers. Ieder jaar is er van beide leveranciers een klantendag. De leverancier Horlings en Eerbeek organiseert iedere 2 maanden bijeenkomsten voor de noordelijke gemeenten, zodat zaken op het gebied van ondersteuning en beschikbaarheid regelmatig besproken kunnen worden. Er zijn tevens afspraken gemaakt met de leverancier van het zaaksysteem.

Er zijn wel afspraken vastgelegd met de leverancier over bijvoorbeeld de snelheid van het oppakken van support calls, maar de afspraken zijn nooit opgezocht, omdat de beheerder tevreden is over hoe de leveranciers de problemen oppakken.

- *Logische toegangsbeveiliging*

Naast autorisatiebeheer, wat het beheer van gebruikersaccounts behelst, is logische toegangsbeveiliging een maatregelen om ongeautoriseerde toegang tot persoonsgegevens te beperken. Bijvoorbeeld door 2-factor authenticatie in te zetten of door de applicatie alleen vanuit (een deel van) het gemeentenetwerk beschikbaar te stellen.

Bij de gemeente Westerveld is toegang tot Green Valley en het Sociaal Domein geregeld door middel van een gebruikersnaam en wachtwoord. Alleen voor Aeolus is dit gekoppeld aan het account wat iemand heeft voor de werkplekomgeving. Wachtwoorden moeten periodiek gewijzigd worden en er zitten (beperkte) complexiteitseisen aan.

Hoewel we dit niet konden vaststellen, wijze we erop dat het uitwisselen van deze authenticatiegegevens voor Green Valley niet onbeveiligd via de telefoon mag verlopen. Voor Sociaal Domein geldt dat een gebruiker een door Functioneel Beheer ingesteld wachtwoord altijd direct moet wijzigen bij de eerstvolgende keer dat hij/zij inlogt.

Toegang voor thuiswerken wordt door de gemeente Westerveld geregeld op basis van 2-factor authenticatie (gebruikersnaam, wachtwoord en code). Dat is een sterke manier van authenticatie.

A. Applicatieonderzoeken

A.1. Green Valley Zaaksysteem

Autorisatiebeheer
Nieuwe gebruikers worden aangemaakt door Functioneel Beheer. Personeelszaken vult een formulier in en geeft daarbij een referentieprofiel aan op basis waarvan het nieuwe account aangemaakt moet worden. Het referentieprofiel bepaalt de rollen en rechten van het nieuwe account. Wanneer een medewerker van functie verandert, dan moet de teamleider via TOPdesk een aanvraag doen om de rechten van de betreffende persoon te veranderen/verwijderen. Het uitdienstproces wordt geïnitieerd door Personeelszaken en verloopt via TOPdesk.

Standaard periodieke controles op autorisaties zijn er niet.

Naast de Productieomgeving is er ook een Testomgeving. In de testomgeving wordt gebruik gemaakt van fictieve useraccounts.

Om van buitenaf in te loggen moet een token worden gebruikt, het zogenaamde 2-factor authenticatie.

Beschikbaarheid
Green Valley is een applicatie in de cloud. Daardoor is beschikbaarheid met name een verantwoordelijkheid van de leverancier.

In het verleden kon de applicatie erg langzaam zijn en 'hangen'. Tegenwoordig is het stabieler, maar de applicatie kan nog steeds 'hikjes' vertonen.

Change management
Bij een nieuwe release van de applicatie controleert de gemeente Westerveld eerst de release notes. Vervolgens testen de beheerders de nieuwe release in de Testomgeving door dezelfde stappen te doorlopen die gebruikers ook zouden doorlopen. Als laatste stap wordt gecontroleerd of de in de release notes benoemde bug fixes ook daadwerkelijk zijn opgelost zoals beschreven. Als dat niet het geval is wordt daar melding van gemaakt bij de leverancier.

Pas na goedkeuring wordt een nieuwe release vrijgegeven voor Productie. De gemeente Westerveld heeft in het verleden een landelijke update geblokkeerd doordat in de nieuwe release een aantal essentiële issues werden ontdekt.

Voor wat betreft de configuratie is in een zaak (zaaktype) terug te herleiden tot aan het begin van de zaak hoe de settings ingesteld zijn geweest.

Risico op Databeveiligingsincidenten
De Testomgeving bevat geen productiedata. Alle data in de testomgeving is fictief.

Vanuit het gemeentenetwerk kan worden ingelogd met een gebruikersnaam en wachtwoord. Het is voor de gebruikers die rechten hebben op de applicatie mogelijk om gegevens te exporteren en lokaal op te slaan. Hiermee ontstaat er een risico op een datalek, als het gegevens uit productie betreft. De gegevens kunnen bijvoorbeeld op een USB-stick terecht komen die wordt verloren, of gemaild worden naar een verkeerd mailadres, of op een laptop worden opgeslagen waarna de laptop wordt gestolen of wordt verloren.

Van buiten het gemeentenetwerk moet eerst op het gemeentenetwerk ingelogd worden met een token. Het is daarna niet mogelijk om data uit de applicatie te exporteren en lokaal op een thuis-pc op te slaan.

Sommige zaaktypen zijn qua toegang strenger afgesteld, zodat alleen enkele mensen toegang hebben. Het BSN-nummer kan ook worden afgeschermd voor bepaalde gebruikers. Gebruikers die wel toegang hebben tot de

'Zaak', maar niet het BSN mogen zien, kunnen het BSN dan ook op geen enkele manier doorsturen of exporteren vanuit de applicatie.

AVG – Logging en Monitoring
Green Valley kent 2 vormen van audit logging:
- Zaak audit log. Deze blijft net zo lang bestaan als de levensduur (vernietigingstermijn) van een zaak (wordt mee vernietigd).
- Personen audit log (overzicht opvragingen): deze wordt 2 jaar bewaard.

Daarnaast kent Green Valley zogenaamde server logging om de toestand van de software te kunnen monitoren/analyseren. Deze logging wordt 2 maanden bewaard.

In de persoon audit logging staan geen gevoelige gegevens anders dan een BSN van een persoon die wordt opgevraagd. Andere persoonsgegevens worden niet gelogd.

In de zaak audit log staan wel mutaties over zaken en mogelijk personen. Deze worden via de software afgeschermd. Daarnaast is er een extra beveiliging die waarborgt dat records niet buiten de software om gemuteerd worden.

In de praktijk worden 'audit log' rapporten niet op een standaard periodieke basis opgevraagd. Daarmee wordt niet standaard gemonitord op ongeautoriseerde toegang. De audit log informatie wordt ad hoc opgevraagd wanneer er een situatie ontstaat waarin deze informatie nodig is.

Daarnaast is er een standaard "Historie" tabblad (audit log), waarin te zien is wat er in het verleden is gebeurd met een zaak. Zelfs is terug te zien wat er voorheen stond en waarin dat is gewijzigd (en door wie).

Leveranciersmanagement
Afspraken zijn vastgelegd in de overeenkomst technisch beheer & hosting Green Valley Suite en de overeenkomst applicatiebeheer en –onderhoud Green Valley Suite. Daarnaast is er een bewerkersovereenkomst met Green Valley afgesloten.

Jaarlijks worden TPM-verklaringen van Green Valley (applicatie) en Denit (de hosting partij) opgevraagd en gecontroleerd of de scope van zowel de TPM en interne verbeterpunten (vanuit ENSIA) de volledige norm omvatten. Green Valley is bezig met ISO27001 certificering en verwacht dit in februari 2019 rond te hebben. Ze gaan vanaf dan jaarlijks audits uit laten voeren door externe partij.

In de SNO (Service Niveau Overeenkomst) met Green Valley is de escalatieprocedure vastgelegd. Maandelijks is overleg tussen de gemeente en de accountmanager van Green Valley over lopende meldingen.

Logische toegangsbeveiliging
Gebruikers loggen in op de applicatie met een gebruikersnaam en wachtwoord. Het wachtwoord dient iedere 60 dagen vernieuwd te worden. De complexiteitseisen van het wachtwoord zijn beperkt: het aantal karakters kan opgegeven worden en ook dat het wachtwoord cijfers moet bevatten. Maar leestekens zijn niet te gebruiken in het wachtwoord. Dat ondersteunt de applicatie niet.

Wanneer een gebruiker driemaal zijn wachtwoord verkeerd invult, dan wordt het account vergrendeld, waarna het account handmatig door Functioneel Beheer weer moet worden vrijgegeven. Bij een succesvolle login wordt echter niet de datum en tijdstip weergegeven van de vorige/laatste succesvolle login.

Er is geen formeel beleid om gebruikers bij de eerste keer dat ze de applicatie gebruiken het wachtwoord te laten wijzigen. Het wachtwoord wordt gemaild. Soms kan de gebruiker zijn wachtwoord direct komen invullen bij de beheerder in de management console 'iManager'. Dit is geen vastomlijnd proces.

Actieve gebruikerssessies kunnen niet door de beheerders worden afgesloten.

De gebruikersinterface van de applicatie is web based, wat betekent dat gebruikers met een browser naar de juiste pagina moeten surfen. Het uitwisselen van gegevens tussen gebruiker en applicatie loopt via het beveiligde gemnet netwerk en het verkeer is op zichzelf ook nog een keer versleuteld.

A.2. Sociaal Domein

Sociaal Domein wordt bij de gemeente Westerveld ingevuld met de applicaties Aeolus (Backoffice Wmo en Jeugd), JVS (Leerplicht) en Veilig Opgroeien (Veilig Opgroeien wet voor de jeugd). Van deze drie is Aeolus de meest gebruikte en belangrijkste applicatie.

Autorisatiebeheer
Via HR komt in TOPdesk een formulier voor indienst of uitdienst. Bij nieuwe medewerkers staat aangegeven tot welke applicaties zij toegang moeten hebben en er wordt een referentieprofiel aangegeven (de naam van een collega).

In Aeolus zijn de volgende rollen ingericht: technisch beheer voor het upgraden van de applicatie (3 personen), administratie (4 personen), beheer overig (2 personen), of raadpleeg- rechten (1 persoon).

Er is nog wel nog wel een standaard door de leverancier ingebouwd “admin” account, maar die wordt alleen gebruikt wanneer nodig (wanneer de leverancier erbij moet kunnen). De leverancier krijgt op dat moment alleen tijdelijk toegang, het admin account wordt tijdelijk opengezet en toegang verloopt via TeamViewer en dus via tussenkomst van een medewerker van de gemeente.

Er is een dermate beperkt aantal medewerkers met een account in deze applicaties, dat te allen tijde automatisch het overzicht bestaat over de accounts die toegang hebben. Soms hebben nieuwe releases van de applicaties wijzigingen op (bestaande) rechten, waardoor de rollen en rechten-structuur en ook de accounts weer worden gecontroleerd.

Beschikbaarheid
Aeolus staat lokaal (dwz in eigen rekencentrum en in eigen beheer) en JVS en Veilig Opgroeien zijn SaaS oplossingen. Van de SaaS-oplossingen ligt de verantwoordelijkheid voor backups en beschikbaarheid bij de leverancier en niet bij de gemeente. Voor Aeolus ligt de verantwoordelijkheid wel bij de gemeente (dat geldt namelijk voor alle lokale applicaties/data).

Er worden dagelijks backups gemaakt naar een uitwijkcentrum in Almere. Van de data wordt dagelijks een backup gemaakt online. Een backup van de programmatuur vindt plaats 1 x per week (op tape).

Er zijn restore procedures en deze worden ook getest en alleen daarvoor geautoriseerd personeel heeft toegang tot de backups.

Er is een Gemeentebreed uitwijkplan. Hierin wordt ook Aeolus (lokale applicaties) getest. Externe verbindingen (voor toegang tot de SaaS applicaties) kunnen niet op de uitwijklocatie worden getest, omdat vanaf die locatie geen toegang wordt verleend. Bij noodzakelijke uitwijk maak je met de leverancier afspraken over een nieuw toe te staan IP-adres, maar dat kun je tijdens een uitwijktest niet doen.

Change management
Ten behoeve van het bijwerken van applicaties in het sociale domein is er een Testomgeving en een Productieomgeving.

- Voor JVS geldt dat de medewerkers die in de Productieomgeving werken ook kunnen inloggen in de Testomgeving.
- De Testomgeving van Veilig Opgroeien is alleen beschikbaar voor de Functioneel Beheerder en niet voor de overige medewerkers.
- De Testomgeving van Aeolus is beschikbaar voor de leverancier door middel van het standaard admin account (maar zoals eerder aangegeven enkel door tussenkomst van een medewerker van de gemeente

Westerveld). Daarnaast kunnen ook Technisch Beheer en Functioneel Beheer in de Testomgeving van Aeolus inloggen.

Nieuwe versies van de applicaties staan meestal binnen een week (vanuit Test) in Productie. Aeolus updates bevatten vaak een upgrade van standaarden en daar is de gemeente van afhankelijk. Grote wijzigingen worden via TOPdesk vastgelegd, kleine wijzigingen kunnen ook ad-hoc/mondeling worden afgestemd. Op het moment dat een update een grote wijziging betreft (veel impact en veel tijd), zal dit opgenomen worden binnen het programma Westerveld 2020 en aan een deelproject gekoppeld worden.

Een historie van updates of configuratiewijzigingen wordt niet specifiek bijgehouden. Alleen als een nieuwe update nieuwe functionaliteit heeft, dan wordt aan de afdeling gevraagd of ze die functionaliteit willen en zo ja, om dan een melding te openen in TOPdesk.

In de gebeurtenissen logs van Aeolus is te zien welke wijzigingen een beheerder heeft doorgevoerd. Dit is terug te halen tot een maand terug.

Risico op Databeveiligingsincidenten
Gebruikers van de applicatie Aeolus kunnen de overzichten genereren die standaard in het pakket aanwezig zijn. Ze kunnen het bestand dan lokaal opslaan in hun werkplek omgeving (Aeolus). Veilig Opgroeien en JVS hebben beide lijsten die uitgedraaid kunnen worden (met b.v. alle contactmomenten), dit is een Word bestand wat lokaal op de werkplekomgeving opgeslagen kan worden.

Voor Aeolus is er een anonimiseringsscript om de database in de Testomgeving te anonimiseren. Dit minimaliseert de kans op een datalek.

De Testomgeving van Veilig Opgroeien bevat per definitie geen productiedata. De Testomgeving van JVS bevat echter een oude versie van de productiedatabase.

AVG – Logging en monitoring
Elke activiteit die iemand doet bij Veilig Opgroeien wordt gelogd, zoals het aanmaken van een dossier. In Aeolus kan alles worden opgevraagd wat een gebruiker heeft gedaan. Ook activiteiten van beheerders worden vastgelegd. De techlogs (onder andere storingen in de applicatie) van Aeolus gaan tot 8 weken terug in het verleden, de gebeurtenissen logs tot 1 maand.

De logging is read-only voor Functioneel Beheer. De logging zou alleen aangepast kunnen worden door mensen met directe toegang tot de database. In de praktijk is dat alleen de Technisch Beheer, die toegang nodig heeft voor beheerdoeleinden. De logginginstellingen in de applicaties zijn alleen in te stellen door de beheerders, niet door gebruikers. Deze zaken zijn op deze manier goed ingesteld.

Er zijn geen standaard periodieke rapportages op de logging.

Leveranciersmanagement
Er zijn twee leveranciers betrokken bij de drie applicaties voor het sociale domein. Ieder jaar is er van beide leveranciers een klantendag. Daarnaast is de leverancier Horlings en Eerbeek (Aeolus) iedere 2 maanden bij de gemeente Westerveld aanwezig.

Er zijn wel afspraken vastgelegd met de leverancier over bijvoorbeeld de snelheid van het oppakken van support calls, maar de afspraken zijn nooit opgezocht, omdat de beheerder tevreden is over hoe de leveranciers de problemen oppakken.

Logische toegangsbeveiliging
Toegang tot Aeolus wordt verschaft via zogenaamde ‘Single Sign On’. Een gebruiker hoeft zich daardoor alleen aan te melden op zijn of haar werkplek en hoeft niet opnieuw in te loggen in de applicatie Aeolus. Bij het opvragen van de applicatie wordt toegang automatisch verschaft. Als ongeautoriseerde gebruiker kan de applicatie niet gestart worden.

Voor het inloggen op JVS en Veilig Opgroeien is wel een aanvullend gebruikersnaam en wachtwoord nodig. Iedere 9 weken verloopt het wachtwoord en dan moeten gebruikers een nieuwe bedenken.

Bij Aeolus blijft de sessie in theorie voor onbepaalde tijd actief. Bij VO en JVS moet opnieuw ingelogd worden na een periode van inactiviteit. Bij een langdurige periode van geen gebruik worden accounts niet vergrendeld, wel verloopt het wachtwoord. Bij het te vaak invoeren van een verkeerd wachtwoord wordt het account vergrendeld, alleen de functioneel beheerder kan het account dan weer vrijgeven.

De geldigheid van de wachtwoorden is in de applicaties in te stellen. Het wachtwoord moet elke 63 dagen gewijzigd worden. Als het wachtwoord gewijzigd moet worden, kan er nog 5 keer met het oude wachtwoord ingelogd worden. De gebruikers worden daarna meteen doorgestuurd naar de profielpagina om het wachtwoord te wijzigen. Als de gebruiker het wachtwoord niet wijzigt, kan hij/zij na 5 keer niet meer in JVS/VO. Alleen de applicatiebeheerder kan dan nog een nieuw, tijdelijk wachtwoord instellen. Na het wijzigen van het wachtwoord door de applicatiebeheerder krijgt de gebruiker wederom 5 kansen om met dit wachtwoord in te loggen en zelf een nieuw wachtwoord in te stellen.

B. Bijlage: gebruikte documenten en interviews

B.1. Documenten

2014.informatiebeveiligingsbeleid.plan

2014 jaarplan informatiebeveiliging

2018.23jul.overzicht applicaties

2018.beleidsplan westerveld.def

20180605 GAP analyse Westerveld

Gemeentebreed informatiebeveiligingsbeleid Westerveld concept 050312018docx

Procedure Afvoeren van computers v2.1

Procedure Autorisatie RAAS Aanvraagstations en Rijbewijsmodule v2.1doc

Procedure Autorisatie tot gemeentelijke voorziening v1.1

Procedure Autorisatie tot het lokale netwerk v1.1

Procedure Back-up en restore RAAS v2.0

Procedure Continuiteitsbeheer v1.1

Procedure Goedkeuren updates applicatie v2.1

Procedure Rapportage van incidenten v2.0

Procedure Sleutel- en toegangsbeheer v2.1

Procedure Toegangsbeleid gemeentelijke gebouwen en ruimten v1.0

Procedure Vernietiging van verwijderbare media v2.1

Uitwijkdraaiboek versie augustus 2018

B.2. Interviews

Ter bescherming van persoonsgegevens zijn hier alleen de functiebenamingen opgenomen.

(oud) CISO

CISO

Informatiemanager

Gegevensbeheer

Technisch Beheer ICT

Beveiligingsfunctionaris

Beveiligingsfunctionaris

HR Manager

Fysieke beveiliging

B.3. Bestuurlijke reactie ontvangen van het college van burgemeester en wethouders

Rekenkamercommissie
t.a.v.

Datum	Ons kenmerk	Uw brief	Uw kenmerk
18 maart 2019		19 februari 2019	

Onderwerp
Rapport onderzoek informatiebeveiliging

Geachte

U hebt ons op 19 februari jl. per mail het rapport van uw Rekenkamercommissie over het onderzoek naar de informatiebeveiliging in de gemeente Westerveld gestuurd. Bij deze ontvangt u onze bestuurlijke reactie.

Onze reactie spitst zich in hoofzaak toe op de samenvatting, conclusies en aanbevelingen. Wij hebben met instemming kennis genomen van uw ter zake kundige rapportage. Wij onderschrijven uw aanbevelingen, en zullen deze deel laten uitmaken van het jaarplan informatiebeveiliging c.q. het jaarplan van ons informatiebeveiligingsteam (bestaande uit de CISO, privacy-officer en de functionaris gegevensbescherming). Rest ons nog een tweetal opmerkingen te maken.

Algemeen
Tijdens de startbijeenkomst is door ons al aandacht gevraagd voor de verslaglegging in de openbare rapportage. Op blz. 13 van de rapportage gaat u hier terecht op in. In de ambtelijke reactie hebben we al aangegeven dat…"de eerste bevindingen die aan de hand van de penetratietest op die dag zijn gedaan en die direct op te lossen waren inderdaad ook meteen verholpen zijn. Voor het verhelpen van de overige bevindingen wordt door de CISO een plan van aanpak voorbereid…".

CISO (hoofdstuk 2.2)
Ten overvloede willen we er nogmaals op wijzen dat de rol van de CISO-functionaris vanaf 2014 wel degelijk ingevuld is. Daar waar deze functie vanaf 2014 echter in combinatie met andere functies werd ingevuld wordt deze vanaf september 2018 fulltime ingevuld.

Als u nog vragen heeft kunt u contact opnemen met de gemeente via telefoonnummer 14 0521 en via info@gemeentewesterveld.nl .

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

N.L.J.J. Dusink	H. Jager
secretaris	burgemeester

Bezoekadres: Raadhuislaan 1, 7981 EL Diever Postadres: Postbus 50, 7970 AB Havelte
T 14 0521| E info@gemeentewesterveld.nl | I www.gemeentewesterveld.nl
BTW-identificatie: NL 8062.98.844.B.01 | KvK: 01172480 | Bankrekening: NL27BNGH0285079085